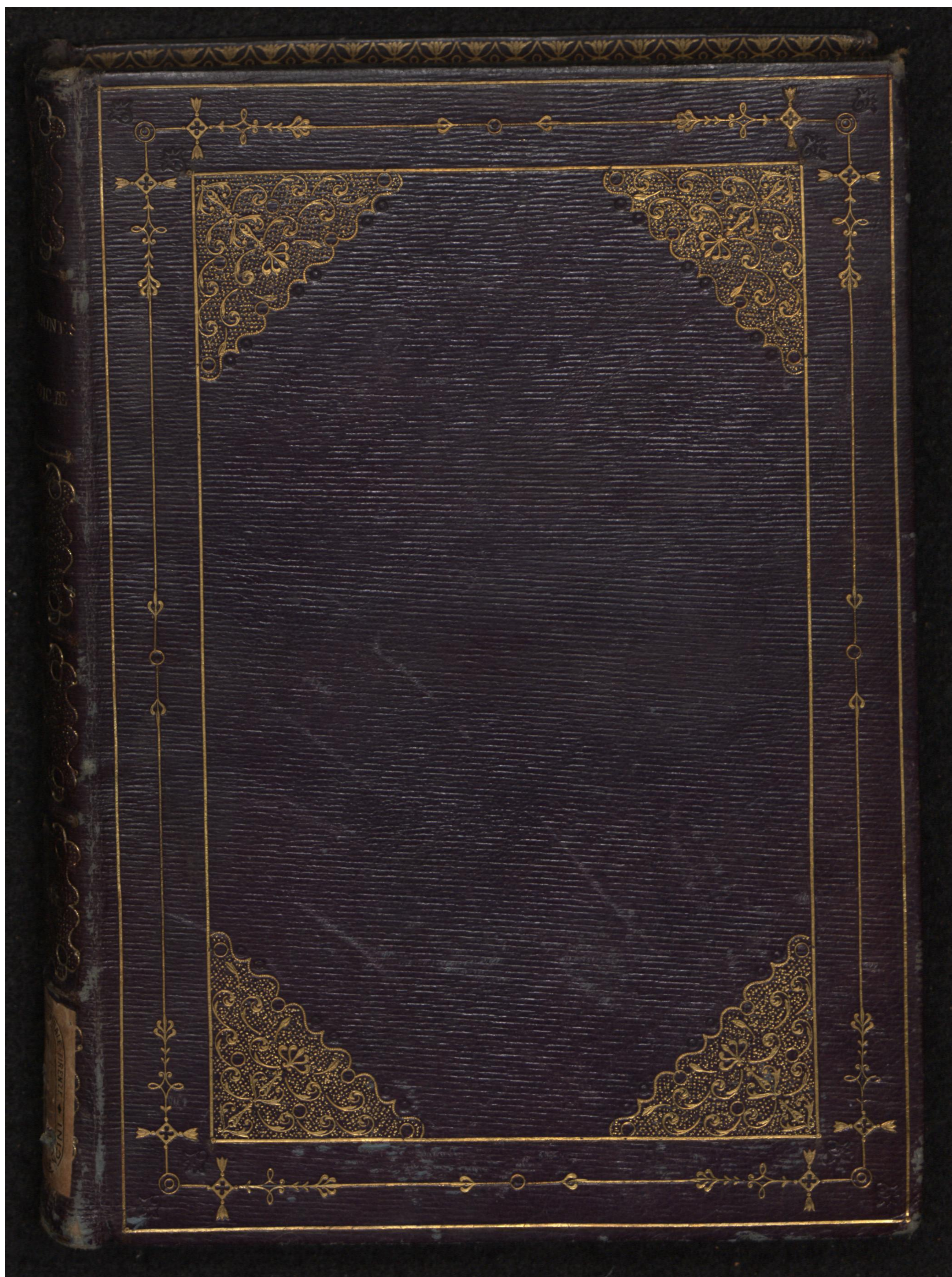
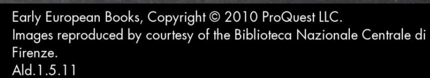
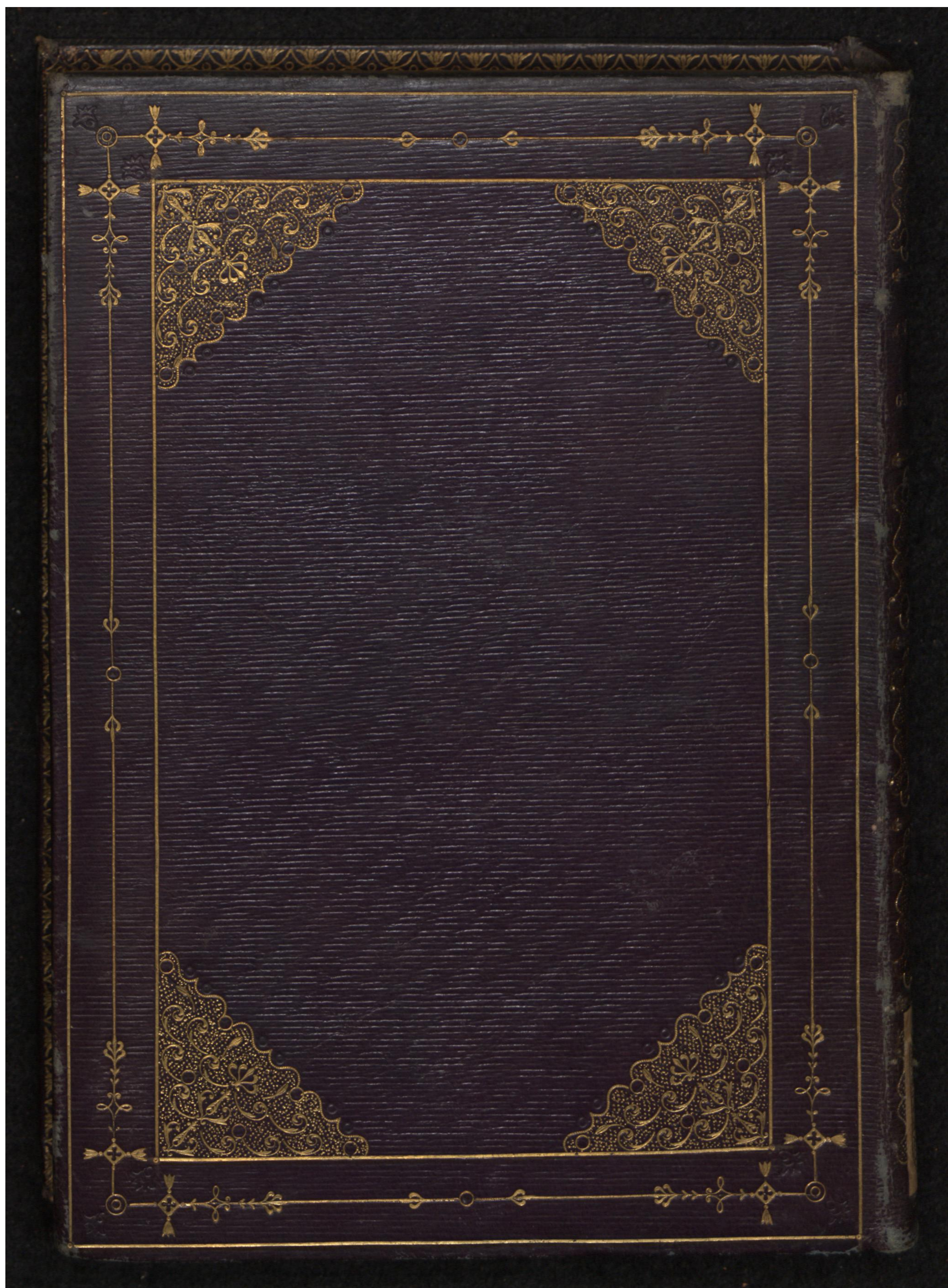




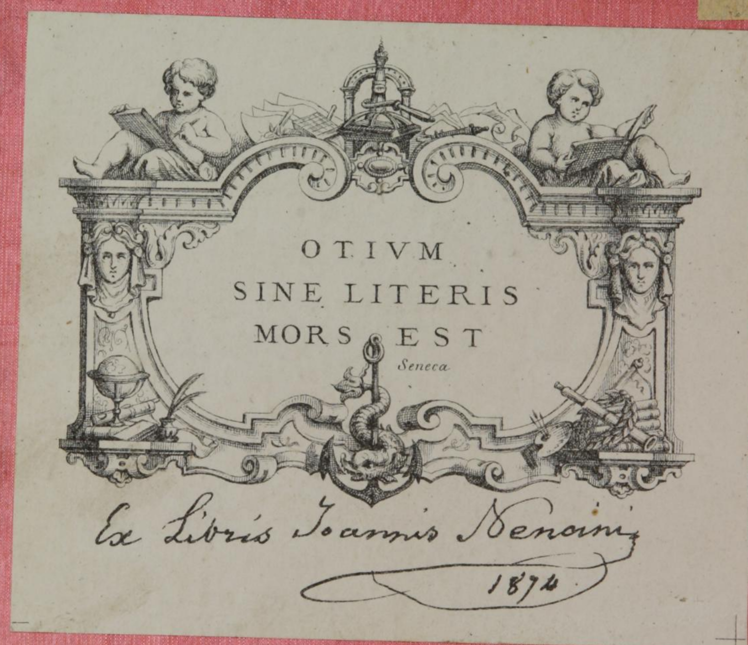









BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE - FIRENZE
ALDINI
I
5
11
RACCOLTA NENCINI


OTIUM
SINE LITERIS
MORS EST
Seneca
Ex Libris Joannis Nencini
1874

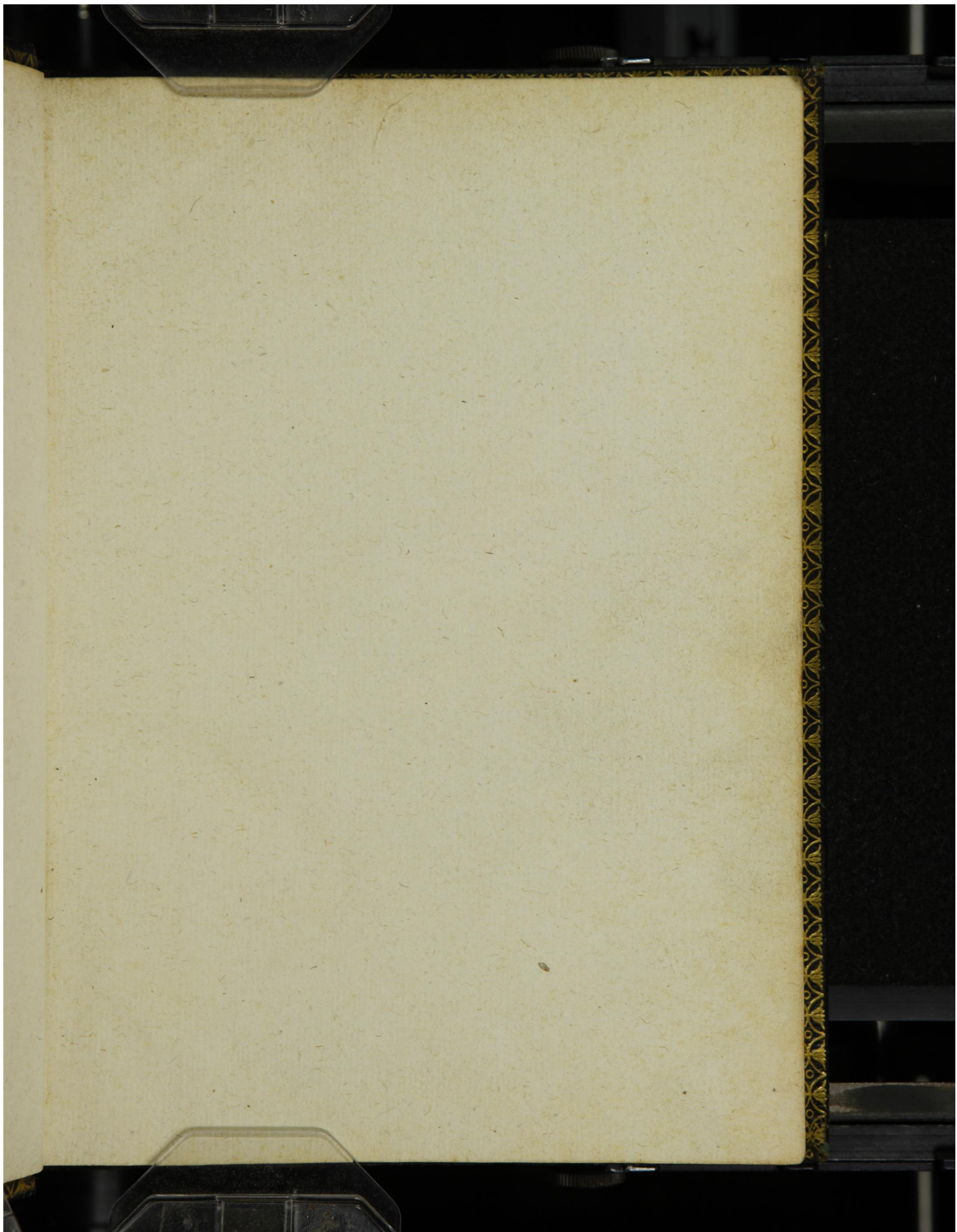

FIRENZE

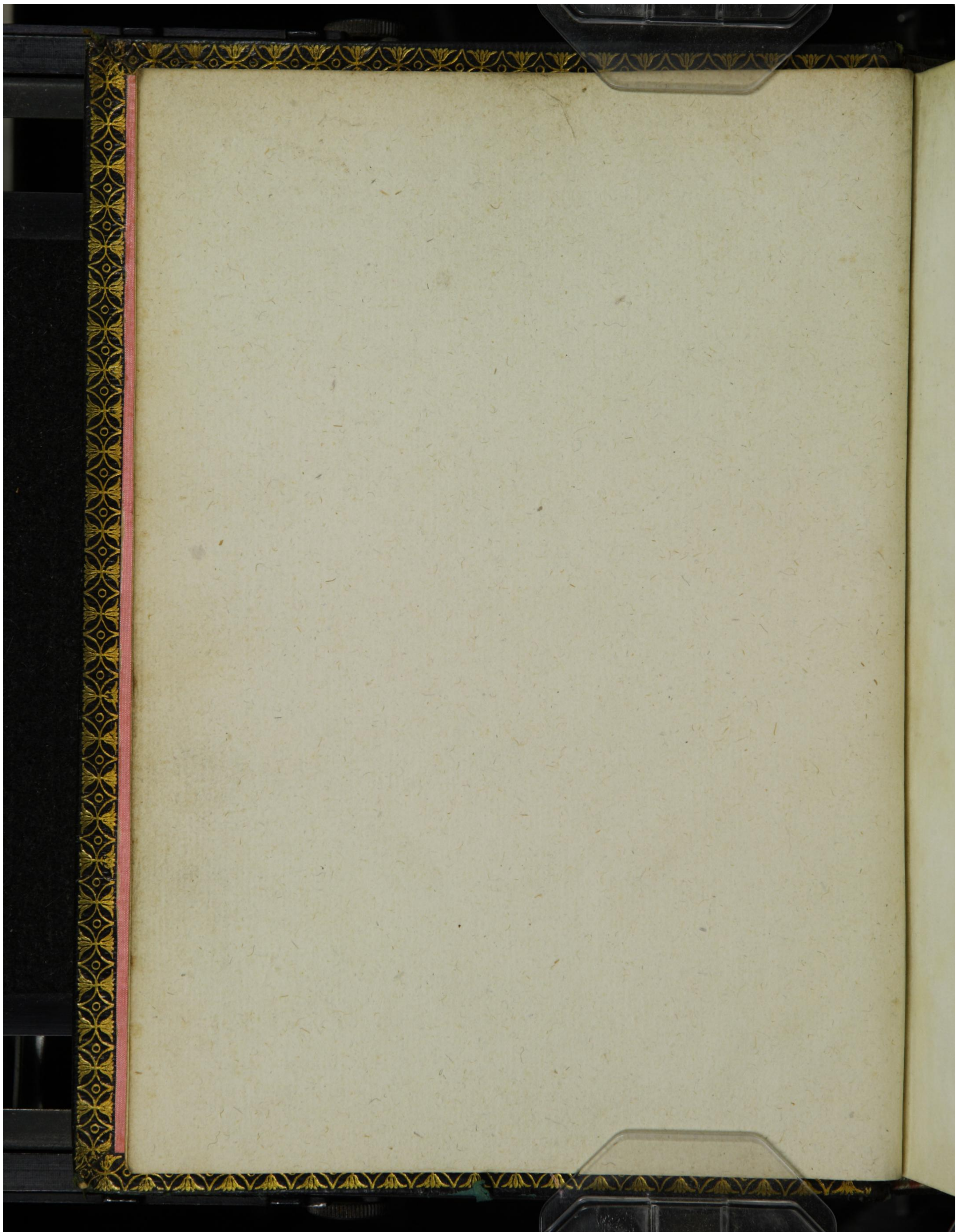
Ald. 1/5

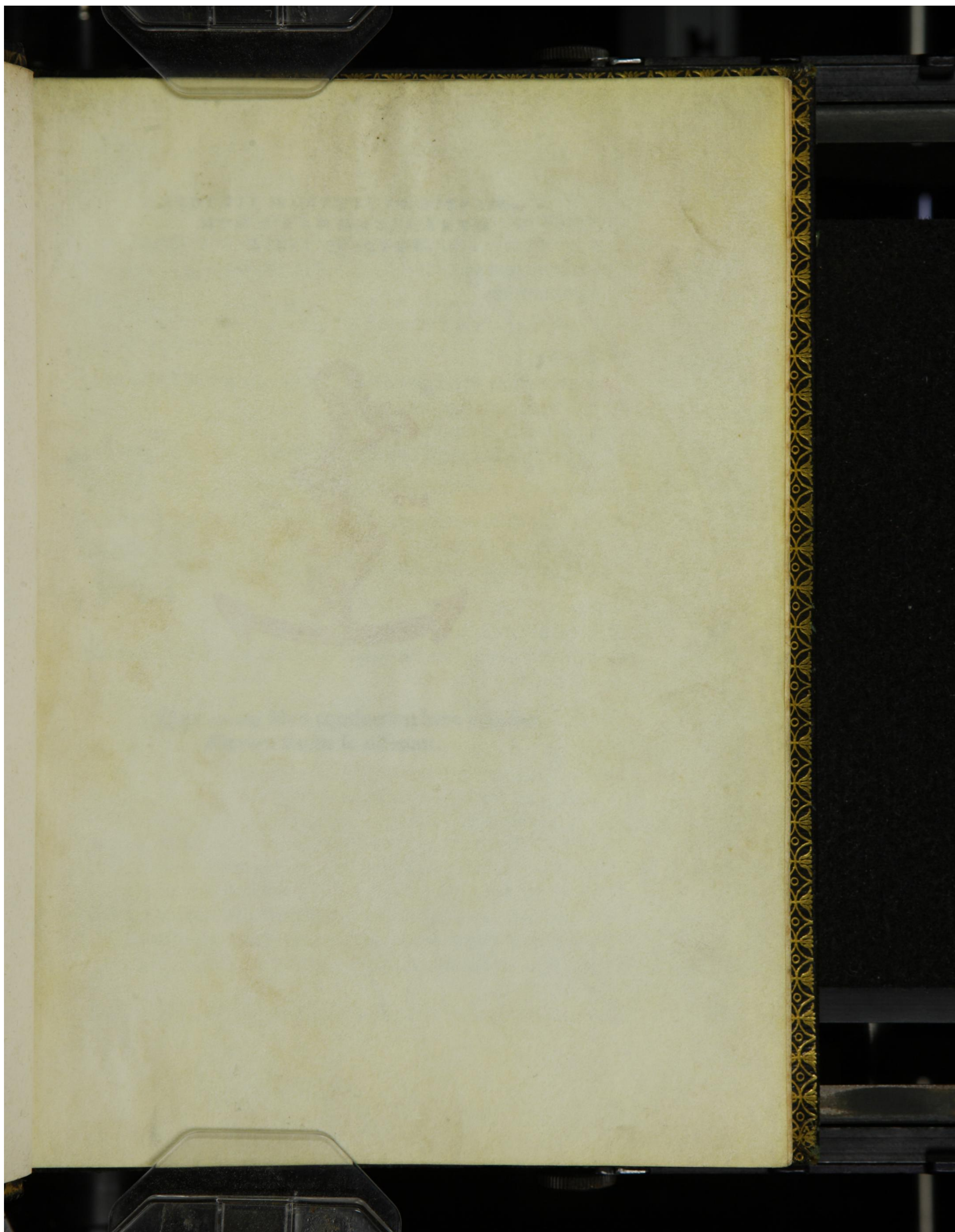
G

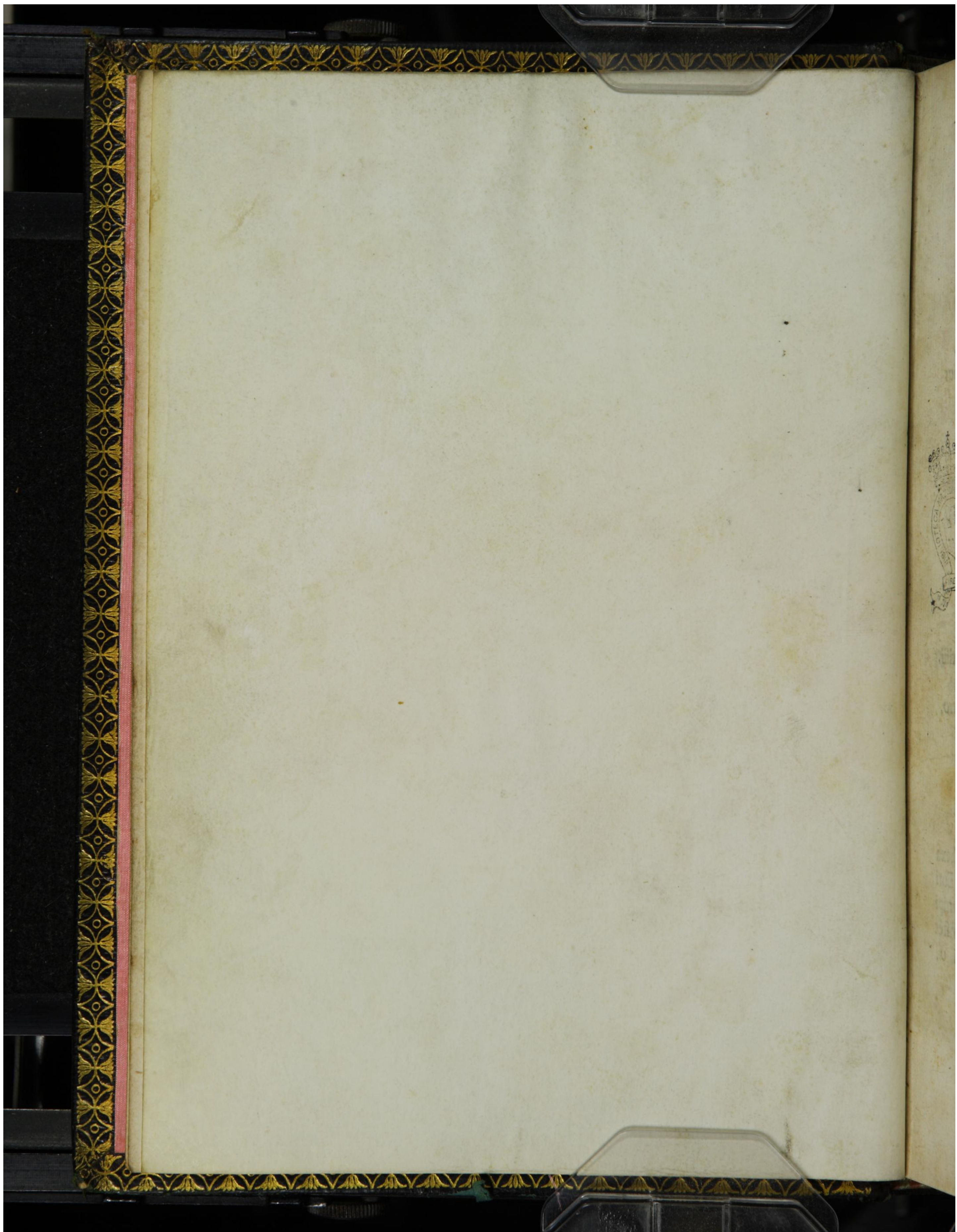
£ 1 1 0

[illegible]









ALDI PII MANVTII INSTITVTIONVM GRAMMATICARVM LIBRI QVATVOR.





Quæ quoq; libro continentur hanc uoluenti chartam statim se offerunt.

IN PRIMO LIBRO HABENTVR
PRAECIPVA HAEC.

De grammaticæ partibus.
De generibus nominum.
De casuum terminatione.
De pronomine.
De Nomine.
De Inflexione nominum.
De Heteroclitis.

IN SECVNDO VERO, HAEC.

De uerbo.
De Inchoatiuis, & reliquis deriuatiuorum uerborum speciebus.
De Inflexione uerborum.
De præteritis, & supinis.
De aduerbio, & cæteris orationis partibus.

IN TERTIO, HAEC.

De constructione uerborum. Aduerbiorum localium. participiorum. Nominum.
De figuris dictionis duodecim, & constructionis octo.

IN QVARTO, HAEC.

De quantitate syllabarum.
De pedibus metrorum à bisyllabis usq; ad hexasyllabos. cxxiiii. græce & latine.
De uersu Hexametro. Pentametro. Iābico. Dimetro. Trimetro. Tetrametro. Iambico choliambo.
De carmine bucolico.
De hendecasyllabo sapphico, & phalæcio.
De Trochaico tetrametro catalectico.
De metro Sotadeo.
De metro Ithyphallico. Quædā hexametra ex Homero, & hexametra & Tetrametra ex Theocrito, & Iambica trimetra ex Euripide Aristophane. Mænandro Trochaica tetrametra ex Euripide. Aristophane. Phalæcia ex epigrāmatis. quæ quibus constēt pedibus, & quemadmodum scandantur accentibus breui ∪, & longo — ostensum est.

EIVSDEM OPVSCVLVM IN QVO HAEC.

De literis græcis & dipthōgis,& quemadmodum ad nos ueniāt.

Abbreuiationes,quibus frequenter græci utuntur.

Oratio dominica, & duplex Salutatio ad Virginem gloriosiss.

Symbolum Apostolorum.

Diui Ioannis Euangelistæ Euangelium.

Aurea Carmina Pythagoræ.

Phocylidis Poema ad bene, beateq́ꝫ uiuendum.

Omnia hæc cum interpretatione latina.

Introductio per breuis ad hebraicam linguam.

ALDVS P. MANVTIVS ROMANVS, LITE RARII LVDI MAGISTRIS. S. P. D.

Rudimenta grammatices latinæ linguæ à nobis olim composita, optimum factu existimaui, ad uos iuuētutis moderatores,& morum magistros legenda cōmittere, non qa putarē indigere uos lucubratiunculis nostris. Quanquam dicere solebat Plynius, nullū esse librum tam malū, qui non aliqua pte ꝑdesset, sed potius, ut siquid erratum fuerit(homines enim sumus) castigaretis, meq́ꝫ de erratis omnibus amice admoneretis. Tum,ut quod fieri à uobis uelim, erudiēdis,instituendisq́ꝫ pueris,quādoquidem id illis ualde profuturum arbitrabar, uos rogarem. Primū ut me mineritis oportere uos eorum, quos accepistis instituendos, sic satagere, ut simul & docti fiant,& sanctis imbuantur moribꝰ. qa Quo semel est imbuta recens seruabit odorem testa diu. Atq́ꝫ adeo à teneris assuescere multum est. nec solum rectores, magistrosq́ꝫ uos esse adolescentium, sed & parentes putetis. scitis enī

illud. Qui præceptorẽ sancti uoluere parentis esse loco. Equidem bonos, malos'ue uos esse tantum referre existimo, ut ausim dicere bonorũ, malorum'q; omnium, quæ ubiq; terrarum fiunt, uos esse potissimam causam. Nam iurisconsulti. philosophi. Rectores urbium. Principes, Duces'q;, ac Reges, Necnõ Monachi. Sacerdotes. Episcopi. Cardinales. ipsi'q; summi Pontifices, & deniq; quicunq; uel solas literarum notas tenent, sub disciplina olĩ uestra fuere paruuli a' uobis instituti sunt. uirt⁹ uestra, uitium'ue, eo℞ profuit, aut nocuit morib⁹. tantũ ualet longa consuetudo, ut si cum sancto diu uixeris, sanctus futurus sis, si cum peruerso, peruertaris. Siquidem (ut inquit Fabius) Leonides Alexãdri pædagogus quibusdam eum uitiis imbuit, quæ robustũ quoq; & maximum regem ab illa institutione puerili sunt prosecuta. Quamobrem quantum boni & sancti præceptores ciuitatibus prosint, non facile dixerim, quantum item obsint praui, & uitiosi, non queo dicere. Quare non possum non multũ mirari nullam fere' puerorum patribus, & rectoribus urbiũ in eligendis præceptorum moribus, esse curam. nõ animaduertunt, quantum inde boni, mali'ue infundat in ciuitates. Nam quales sunt, qui instituunt, tales & qui instituuntur, uelint, nolint, euadẽt longa die. Longa dies homini docuit parere Leones, Longa dies molli saxa peredit aqua. Videte igitur uos, qui & longo tempore, & assidue teneros, & simplices adolescẽtulorum animos instituitis, quantum & prodesse potestis, & obesse hominibus. Quod si quisquam est sic oblitus sui ipsius, ut agnos suæ cõmissos fidei ceu lupus deuoret, heu quanta illum pœna apud manes uel breui expectat. nam qui ita pernitiosi sunt, ut non solum obsint, q̃d ipsi corrumpuntur, sed etiam quod corrumpunt, plus'q; exẽplo, quã peccato nocent, immatura morte, ne tantũ obesse queant, ne mundum corrumpant, rapiuntur. Itaq; enitendum pro uirib⁹, ut & sanctos mores, & bonas literas simul edoceant adolescentuli. Quando alterum sine altero facere nullo mõ licet. At si in altero peccandum foret, potior mihi ratio uiuendi honeste, quã uel optime discendi uideretur. Malo enim eos nullas scire literas ornatos moribus, quã omnia scire male moratos, malis'q; simil-

limos esse dæmonib⁹, qui etsi multa sciũt(nam id ideo illis indi tum est à græcis nomẽ) sũt tñ quàpessimi. Alterum, quod uos meminisse uelim, est, neqd nisi doctissimoꝝ authoꝝ ediscere co gatis adolescentulos. immo ne grãmaticas quidem regulas, nisi cõpendia quædã breuissima, quæ teneri facile memoria queant, laudo eos ediscere, sed tantũ ut illas assidue, accurate'q; legant, noĩa'q; & uerba declinare optime sciant. Nam dum lucubrationes nostras uel carmine, uel prosa oratione, etiã de arte, cõmendare memoriæ eos cogimus, erramus, (ut mihi q̃dem uidet̃) multis modis. Primũ quod quæ summo labore edidicerũt, dediscũt paucis diebus. qđ ego & puer olim, & iuuenis, cõpositis etiã à me regulis, sum sæpe expertus. nam cũ generum regulas, præteritorum'ue summa cura memoriæ mandassem, ꝑbreui eas obliuiscebar. Idem cæteris quoq; euenire existimo. Præterea difficultate tum materiæ, tum styli, eò desperatiõis ueniunt, ut & scholas, & literas fugiãt, & studia, quæ amare nõ dum possunt, maxime oderint. Tum eo ipso tẽpore, quo nostra ediscunt, facilius melius'q; uel Ciceronis aliquid, uel Virgilii, aliorum'ue illustriũ possent ediscere, olim & decori, & cõmodo illis nõ mediocri futuꝝ. Equidem puero mihi, cũ Alexandri carmẽ de arte grammatica, præceptore cogẽte, memoriæ mãdabam, nõ ita cõtigisse, plurimũ doleo. Addite quod cũ incultos, & barbaros discimus, tales, ac potius incultiores & ipsi euadimus. Solemus enim iis, quos imitamur, plerũq; esse deteriores. Quapropter optimos & statim & semp legẽdos putat Quintilianus, atq; eoꝝ candidissimũ quenq;, & maxime expolitum. Tum de Cicerone sic inquit. Cicero (ut mihi quidẽ uidet̃) & iucundus incipientib⁹ quoq;, & apertus est satis, nec ꝓdesse tantũ, sed etiã amari potest. tũ (quẽadmodũ Plynius præcipit) ut quisq; erit Ciceroni simillim⁹. Sed de genere hoc longa haberi posset oratio. Hæc uero attigim⁹ nostro erga studiosos summo amore, quare uos etiã atq; etiam rogo, ut boni, quicquid diximus, consulatis. Valete.

Venetiis. Mense Octobri. M.D.VII.

Quoniam autẽ omnib⁹ in reb⁹ à diuinis incipiendũ est, christiane q; à teneris institui pueros uolumus, hæc in primis ediscant.

In nomine Ieſu Chriſti crucifixi Dei Opt. Max

Oratio data Apoſtolis ab Ieſu redemptore humani generis latine, & græce.

P ater noſter, qui es in cœlis, ſanctificet nomen tuũ. A dueniat regnũ tuũ. fiat uoluntas tua ſicut in cœlo, & in terra. P anẽ noſtrũ quotidianũ da nobis hodie. & dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. E t ne nos inducas in tentationem. S ed libera nos à malo. Amen.

Π άτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου. ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον. καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν, καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. ἀμήν.

Salutatio Angeli ad beatiſs. Virginem latine, & græce.

A ue Maria gratia plena Dominus tecum. B enedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus uentris tui Ieſus. S ancta Maria mater Dei ora pro nobis peccatoribus nunc & in hora mortis noſtræ. Amen.

Χ αῖρε κεχαριτωμένη Μαρία ὁ κύριος μετὰ σοῦ. εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξί, καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου. ὅτι σωτῆρα ἔτεκες τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Symbolum Apoſtolorum.

C redo in Deum patrem omnipotentẽ creatorẽ cœli & terræ. ET IN IESVM CHRISTVM Filium eius unicum dominũ noſtrum. Q ui conceptus eſt de ſpiritu ſancto, natus ex Maria Virgine. P aſſus ſub pontio Pilato. crucifixus. mortuus & ſepultus. D eſcẽdit ad inferos. tertia die reſurrexit a mortuis. A ſcẽdit ad cœlos, ſedet ad dexteram dei patris omnipotẽtis. I nde uenturus eſt iudicare uiuos & mortuos. C redo in ſpiritum ſanctum, ſanctam eccleſiam catholicam. S anctorum communionem. R emiſſionem peccatorũ. C arnis reſurrectionem. V itam æternam. Amen.

M ente deum tota uenerare, & semper adora.
N e incassum iura sanctissima numina diuum.
H inc caueas festis quicquam exercere diebus,
Quod uetitum est. Magno pius affice honore parentes.
A h ne occide hominem. N unquam furare. M alignus
E sse caue testis. N ecnon bonus effuge, lectum
C oncutere alterius, tedas fœdare iugales.
N on modo neu turpis sis, lege iuberis, adulter,
S ed ne nupta quidem alterius tibi mente petatur.
C uncta aliena, bonus quo sis, cupiisse caueto.
H æc quicunque decem summi præcepta Tonantis
C hristicola, ut debet, seruarit, carcere liber
C orporis, ad cœli felicia tecta uolabit
L ætus, & æternum cariturus morte quiescet.

Salutatio filiorum Euæ ad Beatissimam Virginem.

S alue Regina misericordiæ uita dulcedo, & spes nostra salue. Ad te clamamus exules filii Euæ. ad te suspiramus gementes, & flentes in hac lachrymarum ualle. Eia ergo aduocata nostra illos tuos misericordes oculos ad nos conuerte. Et Iesum benedictum fructũ uentris tui nobis post hoc exiliũ ostẽde o clemẽs o pia, o dulcis uirgo Maria. Dignare me laudare te uirgo sacrata. Da mihi uirtutẽ cõtra hostes tuos. Amen.

Initium Euangelii secundum Ioannem.

I n principio erat uerbum. Et uerbum erat apud deum, & deus erat uerbum, hoc erat in principio apud deum. O mnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil, quod factum est. In ipso uita erat, & uita erat lux hominum, & lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt. Fuit homo missus a Deo, cui nomen erat Ioannes. Hic uenit in testimonium, ut testimonium perhiberet de lumine, ut omnes crederent per il-

lum. Nõ erat ille lux, sed ut testimonium perhiberet de lumine. Erat lux uera, quæ illuminat omnem hominẽ uenientẽ in hũc mundũ. In mundo erat, & mũdus per ipsum factus est, & mundus eũ non cognouit. In propria uenit, & sui eũ non receperũt. Quotquot autẽ receperunt eũ dedit eis potestatẽ filios dei fieri his qui credunt in nomine eius, qui non ex sanguinibus, neq; ex uoluntate carnis, neq; ex uoluntate uiri, sed ex deo nati sunt. ET VERBVM caro factũ est, & habitauit in nobis. Et uidim⁹ gloriam ei⁹, gloriã quasi unigeniti a patre plenũ gratiæ & Veritatis.

Psalmus alternis dicendus cum ad altare sacrificaturus sacerdos accedit.

SACERDOS. Introibo ad altare dei. CLERICVS. Ad deũ, q̃ lætificat iuuentutẽ meã. S. Iudica me Deus, & discerne causam meã de gente nõ sancta, ab hoĩe iniquo & doloso eripe me. CL. Quia tu es deus meus, & fortitudo mea, quare me repulisti, & quare tristis incedo, dum affligit me inimicus? S. Emitte lucẽ tuã, & ueritatẽ tuã, ipsa me deduxerunt, & adduxerunt in montem sanctum tuum, & in tabernacula tua. CL. Et introibo ad Altare Dei, Ad deum, qui lætificat iuuentutem meam.

S. Confitebor tibi in cithara deus deus meus, q̃re tristis es anima mea, & quare conturbas me? CL. Spera in Deo, quoniã adhuc confitebor illi salutare uultus mei, & deus meus. S. Gloria patri & filio & spiritui sancto. CL. Sicut erat in principio & nũc & semper, & in secula seculorum. CL. Amen.

S. Confiteor Deo patri omnipotenti. beatæ Mariæ semper uirgini, & omnibus sanctis, & uobis fratres me grauiter, multifariam'q; peccasse mea culpa. Ideo p̃cor immaculatã & semperuirginẽ Mariã, & oẽs sanctos, & uos fratres orare ꝓ me. CL. Misereatur tui omnipotens deus, & dimissis omnibus peccatis tuis, perducat te ad uitã æternã. S. Amen. CL. Confiteor deo omnipotenti & beatæ Mariæ semperuirgini, & omnibus sanctis, & tibi pater me grauiter, multifariam'q; peccasse mea culpa. Ideo precor immaculatã & sempuirginem Mariã & te pater orare pro me. S. Misereatur uestri omnipotens deus, & dimissis omnibus peccatis ue-

ſtris, perducat uos ad uitam æternam. CL. A men. S. V eniam, & abſolutionem, & remiſſioné peccato℞ omniũ det uobis oĩpotens, & miſericors dominus. CL. A mé. S. D eus tu cõuerſus uiuificabis nos. CL. E t plebs tua lætabiť in te. S. O ſtéde nobis domine miſericordiá tuá. CL. E t ſalutare tuum da nobis. S. D omine exaudi orationem meá. CL. E t clamor meus ad te ueniat. S. D ominus uobiſcum. CL. E t cũ ſpiritu tuo.

Cum itur cubitum, genibus flexis facto ſigno ſanctiſſimæ crucis dicatur ter.

B enedicatur Deus trinus & unus.
B enedicatur Dominus noſter Ieſus Chriſtus.
B enedicatur Virgo Maria mater Dei.
D eus propitius eſto mihi peccatori.
D ignare domine nocte iſta ſine peccato nos cuſtodire.
D omine Ieſu Chriſte da mihi intellectum & doce me facere uoluntatem tuam. Item dicatur quinquies oratio dominica, & ſalutatio Angeli ad beatiſſimam uirginem, & ſemel Symbolum Apoſtolorum. Hinc Euangelium. I n principio erat uerbũ, & uerbum erat apud Deum. & cætera.

Cum ſurgitur cubitu, dicantur eadem omnia, niſi quod ubi dicitur nocte iſta, dicatur die iſto

Ad benedicendam menſam. Ante prandium.

B enedicite. O culi omnium in te ſperant domine, & tu das eſcam illorum in tempore opportuno. Aperis tu manum tuam, & imples omne animal benedictione. G loria patri & filio, & ſpiritui ſancto. S icut erat in principio & nunc & ſemp & in ſecula ſeculorum. κυριελέησον. Χριστὲ λέησον. κυριελέησον.
P ater noſter, E t ne nos inducas in tentationem. Sed libera nos amo. Amen. B enedic domine nos & tua dona, quæ de tua largitate ſumꝰ ſumpturi per Chriſtũ dñm noſtrũ. Amé. I ube dñe benedicere. M enſæ cœleſtis participes faciat nos rex æternæ gloriæ. A men. D eus charitas eſt. & qui manet in charitate in Deo manet, & deus in eo.

Post prandium.

Tu autem domine miserere nostri. Deo gratias. Confiteantur tibi domine omnia opera tua, & sancti tui benedicant tibi. Gloria patri. Sicut erat in principio. Agimus tibi gratias omnipotēs Deus pro uniuersis beneficiis tuis, qui uiuis & regnas in secula seculorum. Amen.

PSALMVS.

Miserere mei deus secundum magnam misericordiam tuam, & secundum multitudinem miserationum tuarum dele iniquitatē meam. Amplius laua me ab iniquitate mea, & a peccato meo munda me. Quoniam iniquitatem meam ego cognosco, & peccatum meum contra me est semper. Tibi soli peccaui, & malum coràm te feci, ut iustificeris in sermonibus tuis, & uīcas, cum iudicaris. Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea. Ecce enim ueritatem dilexisti, incerta & occulta sapientiæ tuæ manifestasti mihi. Asperges me domine hyssopo & mundabor, lauabis me, & super niuem dealbabor. Auditui meo dabis gaudium & lætitiam, & exultabunt ossa humiliata. Auerte faciem tuam a peccatis meis, & omnes iniquitates meas dele. Cor mūdum crea in me deus, & spiritum rectum innoua in uisceribus meis. Ne proiicias me a facie tua, & spiritum sanctum tuū ne auferas a me. Redde mihi lætitiam salutaris tui, & spiritu principali confirma me. Docebo iniquos uias tuas, & impii ad te conuertentur. Libera me de sanguinibus deus deus salutis meæ, & exultabit lingua mea iustitiam tuam. Domine labia mea aperies, & os meum annuntiabit laudem tuam. Quoniam si uoluisses sacrificium dedissem utique, holocaustis non delectaberis. Sacrificium deo spiritus contribulatus cor contritum & humiliatum deus non despicies. Benigne fac domine in bona uoluntate tua sion, ut ædificentur muri Hierusalem. Tunc acceptabis sacrificium iustitiæ, oblationes, & holocausta, tunc imponent super altare tuum uitulos. Gloria patri. Sicut erat. Kyrieleison, Christeleison Kyrieleison. Pater noster. Et ne nos inducas in tentationem. Sed libera nos a malo. Amen.

D ispersit dedit pauperibus. I ustitia eius manet in seculū seculi. B enedicam dominum in omni tempore. S emper laus eius in ore meo. I n domino laudabitur anima mea. A udiāt. mansueti & lætentur. M agnificate dominum mecum. E t exaltemus nomen eius in idipsum. S it nomen domini benedictum. E x hoc nunc & usq; in seculum. R etribuere dignare domine omnib[9] nobis bona facientibus propter nomen sanctum tuum uitā æternam. Amen. B enedicamus domino. D eo gratias. F ideliū animæ per misericordiam dei, requiescant in pace. Amen. P ater noster. E t ne nos inducas in tentationem. S ed libera nos a malo. D eus det nobis suam pacem. E t uitam æternā. Amē.

Ante Cœnam.

B enedicite. B enedicite. E dent pauperes & saturabuntur, & laudabunt dominum, qui requirunt eum. uiuent corda eorū in seculū seculi. G loria patri & filio, & spiritui sancto. S icut erat in principio & nūc & semper & in secula seculo℞. Amen. K yrieleison. C hristeleison. K yrieleison. P ater noster. E t ne nos īducas in tentationē. S ed libera nos a malo. B enedic dñe & reliqua ut supra in principio prandii.

Post Cœnam.

T u autem domine miserere nostri. D eo gratias. M emoriam fecit mirabilium suorum misericors & miserator dominus escam dedit timentibus se. G loria patri & filio & spiritui sancto. S icut erat in principio & nunc & semper & in secula seculorum. Amē. B enedictus dominus in donis suis, & sanctus in omnibus operibus suis, Q ui uiuit & regnat in secula seculorum. Amē. Psal. L audate dominum omnes gentes, laudate eum omnes populi. Q uoniam confirmata est super nos misericordia eius, & ueritas domini manet in æternum. G loria patri & filio & spiritui sancto. S icut erat in principio & nunc & semper, & in secula seculorum. Amen. K yrieleison C hristeleison. K yrieleison. P ater nr̄ & cætera ut in fine Prandii.

Breuissimus simul, & utilissimus modus, quo & legere & scribere quis cito, recte'q; discet.

Literæ.a.b.c.d.e.f.g.h.i.k.l.m.n.o.p.q.r.s.t.u.x.y.z.

Vocales.a.e.i.o.u.

Consonantes.b.c.d.f.g.l.m.n.p.q.r.s.t.x.z.i.u.cū nō sunt uocales.

Consonantes præpositæ uocalibus.

Ba.be.bi.bo.bu.	Ca.ce.ci.co.cu.
Da.de.di.do.du.	Fa.fe.fi.fo.fu.
Ga.ge.gi.go.gu.	Ha.he.hi.ho.hu.
Ia.ie.ii.io.iu.	La.le.li.lo.lu.
Ma.me.mi.mo.mu.	Na.ne.ni.no.nu.
Pa.pe.pi.po.pu.	Qua.que.qui.quo.quu.
Ra.re.ri.ro.ru.	Sa.se.si.so.su.
Ta.te.ti.to.tu.	Va.ue.ui.uo.uu.
Xa.xe.xi.xo.xu.	Za.ze.zi.zo.zu.

Vocales uni præpositæ consonanti.

Ab.eb.ib.ob.ub.	Ac.ec.ic.oc.uc.
Ad.ed.id.od.ud.	Af.ef.if.of.uf.
Ag.eg.ig.og.ug.	Ah.eh.ih.oh.uh.
Al.el.il.ol.ul.	Am.em.im.om.um.
An.en.in.on.un.	Ap.ep.ip.op.up.
Ar.er.ir.or.ur.	As.es.is.os.us.
At.et.it.ot.ut.	Ax.ex.ix.ox.ux.

Vocales uni, duabus'ue, aut tribus præpositæ consonantibus.

Alx.elx.ilx.olx.ulx.	Anc.enc.inc.onc.unc.
Ams.ems.ims.oms.ums.	Ans.ens.ins.ons.uns.
Ant.ent.int.ont.unt.	Anx.enx.inx.onx.unx.
Ars.ers.irs.ors.urs.	Arx.erx.irx.orx.urx.
Abs.ebs.ibs.obs.ubs.	Arbs.erbs.irbs.orbs.urbs.
Aps.eps.ips.ops.ups.	Arps.erps.irps.orps.urps.

Vocales uocalibus præpositæ.

æ œ au eu ei quæ sunt diphthongi.

Duæ tres'ue Consonantes præpositæ uocalibus.

B da.bde.bdi.bdo bdu. Bla.ble.bli.blo.blu.
Bra.bre bri bro.bru. Cha.che.chi.cho.chu.
Cla.cle.cli.clo.clu. Cna cne cni.cno.cnu.
Cra.cre.cri cro cru. Cta.cte.cti cto.ctu.
Dla.dle.dli.dlo.dlu. Dma.dme.dmi.dmo.dmu
Dna.dne.dni.dno.dnu. Dra.dre.dri.dro.dru.
Fla.fle.fli.flo.flu. Fra.fre.fri.fro.fru.
Gda.gde.gdi.gdo.gdu. Gla.gle.gli.glo.glu.
Gma.gme.gmi.gmo.gmu Gna.gne.gni.gno.gnu.
Gra.gre.gri.gro.gru. Mna.mne mni.mno.mnu.
Pla.ple.pli.plo.plu. Pna.pne.pni.pno.pnu.
Pra.pre.pri pro.pru. Psa.pse.psi.pso.psu.
Pta.pte pti.pto.ptu. Sba sbe.sbi sbo.sbu.
Sca.sce.sci sco.scu. Sma.sme.smi.smo.smu.
Spa.spe.spi.spo.spu. Squa.sque.squi.squo.squu.
Sta ste.sti sto.stu. Stla.stle.stli.stlo.stlu.
Stra.stre.stri.stro stru. Tla.tle.tli.tlo.tlu.
Tma.tme.tmi.tmo.tmu. Tna.tne.tni.tno.tnu.
Tra.tre.tri tro.tru.

Consonantes præpositæ, & suppositæ uocalibus.

B ab.beb bib.bob.bub. Bac.bec.bic.boc.buc.
Bad bed.bid.bod.bud. Baf.bef bif.bof buf.
Bag.beg big.bog.bug. Bal.bel.bil.bol.bul.
Bam bem.bim.bom.bum. Ban.ben.bin bon.bun.
Bap bep.bip.bop.bup. Bar.ber bir.bor bur.
Bas.bes.bis.bos.bus. Bat.bet.bit.bot.but.
C ab.ceb cib.cob.cub. Cac.cec cic.coc.cuc.
Cad.ced.cid.cod cud. Caf.cef.cif cof.cuf.
Cag.ceg cig.cog.cug. Cal.cel.cil.col.cul.
Cam.cem.cim com.cum Can.cen cin.con.cun.
Cap.cep.cip.cop.cup. Car.cer.cir cor.cur.
Cas.ces.cis.cos.cus. Cat.cet.cit.cot.cut.
D ab.deb.dib dob.dub. Dac.dec.dic.doc.duc.
Dad.ded.did.dod.dud. Daf.def.dif.dof.duf.
Dag.deg.dig.dog dug. Dal.del.dil.dol.dul.

Dam.dem.dim dom.dum. Dan.den.din.don.dun.
Dap.dep.dip.dop.dup. Dar.der.dir.dor.dur.
Das.des.dis.dos.dus. Dat.det.dit.dot.dut.
F ab.feb.fib.fob.fub. Fac.fec.fic.foc.fuc.
Fad.fed.fid.fod.fud. Faf.fef.fif.fof.fuf.
Fag.feg.fig.fog.fug. Fal.fel.fil.fol.ful.
Fam.fem.fim.fom.fum. Fan.fen.fin.fon.fun.
Fap.fep.fip.fop.fup. Far.fer.fir.for.fur.
Fas.fes.fis.fos.fus. Fat.fet.fit.fot.fut.
G ab.geb.gib.gob.gub. Gac.gec.gic.goc.guc.
Gad.ged.gid.god.gud. Gaf.gef.gif.gof.guf.
Gag.geg.gig.gog.gug. Gal.gel.gil.gol.gul.
Gam.gem.gim.gom.gum. Gan.gen.gin.gon.gun.
Gap.gep.gip.gop.gup. Gar.ger.gir.gor.gur.
Gas.ges.gis.gos.gus. Gat.get.git.got.gut.
H ab.heb.hib.hob.hub. Hac.hec.hic.hoc.huc.
Had.hed.hid.hod.hud. Haf.hef.hif.hof.huf.
Hag.heg.hig.hog.hug. Hal.hel.hil.hol.hul.
Ham.hem.him.hom.hum. Han.hen.hin.hon.hun.
Hap.hep.hip.hop.hup. Har.her.hir.hor.hur.
Has.hes.his.hos.hus. Hat.het.hit.hot.hut.
I ab.ieb.iib.iob.iub. Iac.iec.iic.ioc.iuc.
Iad.ied.iid.iod.iud. Iaf.ief.iif.iof.iuf.
Iag.ieg.iig.iog.iug. Ial.iel.iil.iol.iul.
Iam.iem.iim.iom.ium. Ian.ien.iin.ion.iun.
Iap.iep.iip.iop.iup. Iar.ier.iir.ior.iur.
Ias.ies.iis.ios.ius. Iat.iet.iit.iot.iut.
L ab.leb.lib.lob.lub. Lac.lec.lic.loc.luc.
Lad.led.lid.lod.lud. Laf.lef.lif.lof.luf.
Lag.leg.lig.log.lug. Lal.lel.lil.lol.lul.
Lam.lem.lim.lom.lum. Lan.len.lin.lon.lun.
Lap.lep.lip.lop.lup. Lar.ler.lir.lor.lur.
Las.les.lis.los.lus. Lat.let.lit.lot.lut.
M ab.meb.mib.mob.mub. Mac.mec.mic.moc.muc.
Mad.med.mid.mod.mud. Maf.mef.mif.mof.muf.

Mag.meg.mig.mog.mug.	Mal.mel.mil.mol.mul.
Mam.mem.mim.mom.mũ.	Man.men.min.mon.mun.
Map.mep.mip.mop.mup.	Mar.mer.mir.mor.mur.
Mas.mes.mis.mos.mus.	Mat.met.mit.mot.mut.
Nab.neb.nib.nob.nub.	Nac.nec.nic.noc.nuc.
Nad.ned.nid.nod.nud.	Naf.nef.nif.nof.nuf.
Nag.neg.nig.nog.nug.	Nal.nel.nil.nol.nul.
Nam.nem.nim.nom.num.	Nan.nen.nin.non.nun.
Nap.nep.nip.nop.nup.	Nar.ner.nir.nor.nur.
Nas.nes.nis.nos.nus.	Nat.net.nit.not.nut.
Pab.peb.pib.pob.pub.	Pac.pec.pic.poc.puc.
Pad.ped.pid.pod.pud.	Paf.pef.pif.pof.puf.
Pag.peg.pig.pog.pug.	Pal.pel.pil.pol.pul.
Pam.pem.pim.pom.pum.	Pan.pen.pin.pon.pun.
Pap.pep.pip.pop.pup.	Par.per.pir.por.pur.
Pas.pes.pis.pos.pus.	Pat.pet.pit.pot.put.

Quid.quod.Qual.quel.quil.quam.quem.Quan.quen.quin.
quip.quas.ques.quis.quos.quat.

Rab.reb.rib.rob.rub.	Rac.rec.ric.roc.ruc.
Rad.red.rid.rod.rud.	Raf.ref.rif.rof.ruf.
Rag.reg.rig.rog.rug.	Ral.rel.ril.rol.rul.
Ram.rem.rim.rom.rum.	Ran.ren.rin.ron.run.
Rap.rep.rip.rop.rup.	Rar.rer.rir.ror.rur.
Ras.res.ris.ros.rus.	Rat.ret.rit.rot.rut.
Sab.ſeb.ſib.ſob.ſub.	Sac.ſec.ſic.ſoc.ſuc.
Sad.ſed.ſid.ſod.ſud.	Saf.ſef.ſif.ſof.ſuf.
Sag.ſeg.ſig.ſog.ſug.	Sal.ſel.ſil.ſol.ſul.
Sam.ſem.ſim.ſom.ſum.	San.ſen.ſin.ſon.ſun.
Sap.ſep.ſip.ſop.ſup.	Sar.ſer.ſir.ſor.ſur.
Sas.ſes.ſis.ſos.ſus.	Sat.ſet.ſit.ſot.ſut.
Tab.teb.tib.tob.tub.	Tac.tec.tic.toc.tuc.
Tad.ted.tid.tod.tud.	Taf.tef.tif.tof.tuf.
Tag.teg.tig.tog.tug.	Tal.tel.til.tol.tul.
Tam.tem.tim.tom.tum.	Tan.ten.tin.ton.tun.
Tap.tep.tip.top.tup.	Tar.ter.tir.tor.tur.

Tas.tes.tis.tos.tus. Tat.tet.tit.tot.tut.
V ab.ueb.uib.uob.uub. Vac.uec.uic.uoc.uuc.
Vad.ued.uid.uod.uud. Vaf.uef.uif.uof.uuf.
Vag.ueg.uig.uog.uug. Val.uel.uil.uol.uul.
Vam.uem.uim.uom.uum. Van.uen.uin.uon.uun.
Vap.uep.uip.uop.uup. Var.uer.uir.uor.uur.
Vas.ues.uis.uos.uus. Vat.uet.uit.uot.uut.
X ab.xeb.xib.xob.xub. Xac.xec.xic.xoc.xuc.
Xad.xed.xid.xod.xud. Xaf.xef.xif.xof.xuf.
Xag.xeg.xig.xog.xug. Xal.xel.xil.xol.xul.
Xam.xem.xim.xom.xum. Xan.xen.xin.xon.xun.
Xap.xep.xip.xop.xup. Xar.xer.xir.xor.xur.
Xas.xes.xis.xos.xus. Xat.xet.xit.xot.xut.
Z ab.zeb.zib.zob.zub. Zac.zec.zic.zoc.zuc.
Zad.zed.zid.zod.zud. Zaf.zef.zif.zof.zuf.
Zag.zeg.zig.zog.zug. Zal.zel.zil.zol.zul.
Zam.zem.zim.zom.zum. Zan.zen.zin.zon.zun.
Zap.zep.zip.zop.zup. Zar.zer.zir.zor.zur.
Zas.zes.zis.zos.zus. Zat.zet.zit.zot.zut.

E runt fortasse qui hæc rideant tanquam perq̃ rudia, sed ineruditi. nos autem pernecessaria esse dicimus ad recte, docte'q; pronuntiandum, scribendum'q;. Imitati autem sumus antiquos & græcos & latinos grammaticos. discant igitur pueri, quot syllabarũ sint dictiones, eas'q; tum in libro, tum ad digitos syllabatim connectant. ne scribant, pronuntient'ue cœlli cœllorum, & allius al lia alliud per geminum. ll. ne'ue ubi una esse debet consonans, duas ponant, aut contra, ubi duæ esse debent consonantes, ponant unam, ut plurimi solent.

ALDI.

Non mihi per scopulos, aut deuia paruus Iulus
 Ducitur, aonias ebibiturus aquas.
Est uia per placidos colles, per florea rura.
 Hac iter ad Musas perbreue carpe puer.

DE GRAMMATICA ET EIUS PARTIBUS.

q
Vid est Grammatice? Ars & professio, quæ usu, ratione, atq; authoritate cõstat, Quæ'q; cum breuissime in duas partes diuidatur, recte loquendi scientiam, & authorum enarratiõem, plus habet in recessu (ut Quintilianus ait) quàm fronte promittat. Est enim necessaria pueris. iucunda senibus. dulcis secretorum comes, & quæ uel sola omni studiorum genere plus habet operis, q̃ ostentationis.

Vnde dicta est Grammatice? παρὰ τὰ γράμματα, hoc est à literis. latine literatura, Quintiliano teste, dici potest, q̃a à literis incipit. nam literæ in syllabas coguntur, syllabæ dictiones efficiunt. ex dictionib. oratio cõstat, ex qb. disciplina grãmatices constituit.

Quot sunt partes grammatices? duæ. Methodice & historice.

Quæ est Methodice? finitiua grãmatice, quæ præcepta, rationémq; loquendi breui quadam uia demonstrat. hæc etiã historice dicit.

Quæ est Historice? enarratiua grammatica, quæ authores enarrat, atq; exponit, quare & exegetice alio nomine appellatur.

Methodicæ seu historicæ grammatices quot sunt partes? Quatuor. Litera ut. u. Syllaba ut ue. Dictio ut ueritas. Oratio ut ueritas odium parit.

Quid est litera? minima pars uocis articulatæ.

Quid est uox? Aer ictus auribus accidens.

Quotuplex est uox? duplex. Articulata, quæ ab aliquo sensu mentis proficiscitur. Inarticulata, quæ à nullo.

Quotuplex ẽ articulata uox? duplex. literata, quæ scribi potest, ut Cicero. Socrates. Plato. Illiterata, quæ scribi non potest, ut sibili &

gemitus hominum.

Quotuplex est uox inarticulata? duplex. literata, ut Cra. Illiterata ut sibili serpentum. mugitus boum, & similia.

V nde dicta est litera? à lituris, quas patitur, uel quia ueteres in ceratis tabulis scribere, et postea delere consueuerũt, sic ut à libro i. cortice, in quo etiam antiqui scribebant, appellatus est liber.

Quid interest inter literam, & elementum. Elementũ est ipsa pronũtiatio. litera autẽ elemẽti nota. sed abusiue alterũ ꝓ altero ponit.

Quot accidunt literæ? tria. nomen. figura, & potestas. nomen, quo uocatur. figura, quæ est elementi nota. potestas, propter quã & literæ factæ sunt, & elementa.

Quot snnt literæ, quibus utimur? tres & uiginti. a. b. c. d. e. f. g i. uocalis. i. consonãs. l. m. n. o p. q. r. ſ. t. u. uocalis. u. cõsonãs. x. y. z. Literæ uero apud græcos sunt quatuor & uiginti. α. β. γ. δ. ε. ζ. η. θ. ι. κ. λ. μ. ν. ξ. ο. π. ρ. σ. τ. υ. φ. χ. ψ. ω.

Quare. H. & K non numerasti inter literas? quia. h. non est litera, sed signum aspirationis. K. uero græca est, pro qua c. utimur, atque ideo superuacua, nisi (ut Terentianus ait) tunc in usu est, cũ Kalendas adnotamus caput.

Quare i. & u. bis connumerasti inter literas? quia longe aliæ literæ sunt in Iuno, & Venus, quàm in ibo & urna.

I n quot partes diuidũtur tres & uiginti literæ? in duas, in uocales & consonantes.

Quot sũt uocales? sex, quinque latinæ. a. e i. o. u. & una græca ψιλόν. q̃ utimur dũtaxat in dictiõibus græcis, ut Hippolytus. Hieronymus. hyems. Vocales autẽ apud græcos septem. α. ε. η. ι. υ. ο. ω.

I n quot ptes diuidunt uocales? ĩ duas. ĩ ꝓpositiuas, & subiũctiuas.

Quot sunt præpositiuæ? tres. a. e. o subiunctiuæ? tres. e. u. i.

Quare dicũt ꝓpositiuæ? qa ꝓpositæ subiũctiuis diphthõgos faciũt.

E x uocalibus quot fiunt diphthongi? q̃nq;. æ. œ. au. eu. ei. ut æstimo. cœpi. aula. eurus orphei. sed ei græca ẽ, quæ apud antiquos in frequentissimo usu fuit, nunc autem penè exoleuit.

Quot scribuntur, & proferuntur? duæ. au. & eu. ut audio. euge.

Quot scribunt, & non proferuntur? tres. æ. œ. ei. ut cæsar phœbus. omneis. quãq̃ mihi nõ ita uidet. nõ. n. ita ꝓnũtiasse antiquos cre

dimus. sed de his dicemus in fragmentis nostris grammaticis.
Diphthongi uero propriæ apud græcos sex. αι. αυ. ει. ευ. οι. ου.

Quot sunt consonãtes? septendecim. b. c. d. f. g. l. m. n. p. q. r. s. t. x. z. i. & u. non uocales.

In quot partes diuiduntur consonantes? in duas. in semiuocales. & mutas.

Quot sunt semiuocales? septem. l. m. n. r. s. x. z.

In quot partes diuiduntur semiuocales? in duas, in quatuor liquidas. l. m. n. r. & duas duplices. x. z.

Quot sunt mutæ? octo. b. c. d. f. g. p. q. t.

Quare dicuntur uocales? quia per se uocem faciunt.

Consonantes? quia simul cum uocalibus sonant.

Semiuocales? quia sunt imperfectæ uocales.

Mutæ? quia respectu bene sonantium exiguam uocem habent.

Quare dicuntur liquidæ? quia fluunt, & quasi intereunt post mutas positæ in eadem syllaba. & propterea græci ὑγρὰ etiam appellant, nostri uero udas.

Quare dicuntur duplices? quia ponũtur pro duabus literis. x enim ponitur pro c & s. z uero pro duplici ss.

Quæstiones de literis.

A in dictione aes, quæ pars est? litera. quæ litera? uocalis. quæ uocalis? præpositiua. quare est litera? quia ẽ minima pars huius uocis articulatæ aes. quare uocalis? qa per se uocẽ facit. q̃re est præpositiua? qa ꝑposita subiunctiuis e & u, ae & au diphthongos facit.

L quæ pars est grãmatices? litera, quæ litera? cõsonans, quæ consonans? semiuocalis. q̃ semiuocalis? liqda. quare est litera? qa est minima pars dictionis, ubi posita est. quare consonans? qa simul cũ uocali, cui adiungitur, sonat. quare semiuocalis? qa non quantũ uocalis sonat. Semis enim in cõpositione imperfectionem significat, ut semiuir, semiplenus, idest imperfectus uir. imperfecte plenus. interdum etiã dimidiam partem, ut semissis, dimidiatus assis. quare est liqda? qa liquescit & fluit post mutas posita in eadẽ syllaba.

De Syllaba.

Quid est Syllaba? comprehensio literarũ. ut ba. tra. sed abusiue ex sola uocali fieri syllaba potest, ut eoo.

Vnde dicitur syllaba? ἀπὸ τοῦ συλλαμβάνειν τὰ γράμματα. hoc est à conceptione literarum.
S yllabæ quot accidunt? quatuor, tenor. spiritus. tẽpus. & numer⁹.
Quot sunt tenores syllabarum? tres acutus, grauis, & circunflexus, ut aliquibus. corãm. bassianãs.
Quot sunt spiritus syllabarum? duo asper & lenis. ut trux. lana.
Quot sunt tempora syllabarum? quinq; unum. unum semis. duo: duo semis, & tria.
Quot sunt numeri syllabarum? duo singularis, ut a. pluralis ut tra.
Quare numerus accidit syllabæ? quia constare potest ex una ad septem literas, ut a ab abs. mars. scobs. scrobs stirps. strans. striglx apud Victruuium.

Quæstiones de syllabis.

L i, in aliquibus quæ pars est? syllaba. quare? quia est comprehensio duarum literarum l. & i. Cuius tenoris? acuti Cuius spiritus? lenis. quot temporum est? unius. Cuius numeri? pluralis.

De dictione.

q Vid est dictio? uox articulata cum aliqua significatione, ex qua instruitur oratio, & in quam resoluitur.
V nde dicta est dictio? à dicendo, quod dicat aliquid, hoc est significet.

Quæstiones de dictione.

P oeta quæ uox est? articulata. quare? quia ab aliquo sensu mentis proficiscitur.
Quæ articulata uox est poeta? literata. quare? quia scribi potest.
P oeta quæ pars est grammatices? dictio. quare? quia dicit aliquid, hoc est significat.
Cra. quæ uox est? inarticulata q̃re? qa à nullo sensu mentis, ꝓficiscit̃.
Quæ inarticulata uox est cra? literata: quare? quia literis comprehẽdi potest.
S ibilus hominum quæ uox est? articulata. quare? quia ab aliquo sensu mentis proficiscitur. Quæ articulata? illiterata. quare? quia scribi non potest.
M ugitus boũ quæ uox est? inarticulata. quæ inarticulata? illiterata.

De Oratione.

Quid est oratio? cõgrua dictionũ ordinatio ad aliqd significandũ.

In quot partes diuiditur oratio? in duas, in orationem perfectam, & imperfectam. quæ est perfecta? quæ perfectum habet sensum, ut ueritas odium parit.

Quæ est imperfecta? quæ non habet perfectum sensum, ut me amare Deum, & cum uenissem in Cumanum.

Orationis perfectæ in angustissima diuisione quot sũt species? quinque interrogatiua, ut & quæ tanta fuit Romam tibi causa uidendi? imperatiua, ut accipe nunc danaũ insidias. Optatiua. Vt nunc utinam surdis auribus esse uelim. Vocatiua, ut, Huc ades o Melibœe. Enuntiatiua, ut nauigat Aeneas.

Quæstiones de Oratione.

Amo Deum quæ pars est grammatices? oratio. quare? qa est congrua dictionum ordinatio ad aliquid significandum.

Quæ oratio est? perfecta. quare? quia perfectum habet sensum.

Cuius speciei orationis perfectæ? Enuntiatiuæ quare? qa amorem meum erga Deum enuntiat.

De orationis partibus.

Quod sunt partes orationis? octo. Nomen. Pronomen. Verbum. Aduerbium. Participium. Præpositio. Coniũctio. et Interiectio.

Quot sunt principales orationis partes? duæ Nomen & uerbum.

Quot sunt partes orationis declinabiles? quatuor. Nomen. Pronomen. Verbum. Participium.

Quot sunt indeclinabiles? quatuor. Aduerbium. Præpositio. Coniunctio. & Interiectio.

Quot sunt casuales? tres. Nomen. Pronomen. Participium.

De Nomine.

Quid est nomen? pars orationis corpus aut rem proprie, communiter'ue significans, proprie ut Roma. Tyberis. cõmuniter ut urbs. flumen.

Vnde dictũ est nomẽ? à græco quod est ὄνομα ἀπὸ τοῦ νέμειν, quod est tribuere, deriuatum.

In quot partes diuiditur nomen? in duas in substantiuum & adiectiuum.

Quod est nomen substantiuũ? quod habet unũ articulũ ut hic poeta, uel duos ad summum, ut hic & hæc aduena.

Quod est nomen adiectiuum? quod habens tres articulos, ut hic & hæc & hoc felix, uel tres uoces, ut bonus bona bonum, adiicitur nominibus substantiuis ad eorum qualitatem uel quantitatem declarandam, ut altum mare cœlum profundum. rotũdum. uolubile. nix alba. niger coruus.

Quot sunt ꝓnomina pro articulis posita in generum, casuum'q; discretiõe? tria. (caremus. n. articulis.) hic hæc hoc. hic. n. est discrimen masculini hæc fœminini. hoc neutri. hic & hæc communis duum generum hic & hæc & hoc omnis, uel communis triũ generum. hic uel hæc incerti.

In quot partes diuiditur substantiuum nomen? in duas, in proprium & appellatiuum.

Quod est nomen proprium? quod uni tantum conuenit, ut Socrates. Plato. Virgilius.

Quod est nomen appellatiuum? quod est commune multis, ut arbor. homo. lapis.

Nomini quot accidunt? quinq;. quæ? Species. Genus. Numerus. Figura, & Casus.

Quot sunt species nominũ tam substantiuis, q̃ adiectiuis communes? duæ primitiua ut Iulus, bonus. deriuatiua ut Iulius, bellus.

Quot sunt species propriorum nominũ tantum? quatuor. Nomen ꝓnomen. Agnomen & Cognomen.

Quod est nomen? quod ꝓprie uniuscuiusq; suũ est ut Cato. Cæsar.

Quod est prænomen? quod ꝓponitur nomini differentiæ causa. ut M. Cato. C. Cæsar.

Quod est cognomen? qđ ab euentu aliquo imponitur ut African⁹. Sallustius, cui cognomen postea Africano ex uirtute fuit.

Quod est agnomen? quod est agnationis commune. ut porcius.

De speciebus appellatiuorum nominum.

Quot sunt species appellatiuorum nominum tantum? decem & septem. Ad aliquid dictum. quasi ad aliqd dictum. Gentile. Patriũ Interrogatiuum. Infinitum. Relatiuum. Collectiuum. diuiduũ. Factitium. Generale. speciale. ordinale. numerale absolutum. tẽporale. locale.

Quod est ad aliquid dictum? quod sine intellectu eius, ad quod di-

ctum est, proferri non potest, ut Pater, filii pater. filius, pr̄is filius.
Quod est quasi ad aliquid dictum? quod quamuis habeat aliquod contrarium, & quasi semper adhærens, tamen non significat ipso noīe etiā illud, neq; ex illo accipit noīationem, ut nox. dies.
Quod est Gentile? quod gentem significat, ut græcus. latinus.
Quod est patrium? quod a patria sumitur ut Romanus.
Quod est interrogatiuum? quod cum interrogatione profertur. ut quis. qualis cum accentu in penultima.
Quod est infinitū? quod est interrogatiuo contrarium, ut quis. qualis cum graui accentu.
Quod est relatiuum? quod refert antecedens, hoc est dicit iterū, ut qui quæ quod, qualis.
Quod est collectiuum? quod in singulari numero multitudinem significat. ut populus. plebs. gens. turba. uulgus.
Quod est diuiduum? quod a duobus uel amplioribus ad singulos habet relationem, uel ad plures in numeros pares distributos, ut uterq; alteruter. quisq; singuli. bini terni. centeni.
Quod est factitium? quod à sonorum proprietate factum est. ut fringilla auis. turtur. scrofa. taratantara.
Quod est generale? qđ in diuersas species pōt diuidi, ut aīal. arbos.
Quod est speciale? quod à genere trahit. ut hō. equus. laurus. oliua.
Quod est ordinale? quod ordinem significat ut primus. secundus.
Quod est numerale? quod numerum demōstrat ut unus. duo. tres.
Quod est absolutum? quod per se intelligitur ut deus.
Quod est temporale? qđ tempus ostēdit ut hora. dies. mēsis. ann⁹.
Quod est locale? qđ locū significat, ut ꝓpinqu⁹. lōginquus. ꝓxim⁹.

De speciebus tam propriorum q̄ appellatiuorū nominum.

Quot sunt species nominum tam propriis q̄ appellatiuis communes? sex. Primitiua ꝓpria ut Iulus. primitiua appellatiua ut mōs. Deriuatiua ꝓpria ut Iulius. Deriuatiua appellatiua ut mōticulus. corporalis propria ut Cato. Corporalis appellatiua ut homo. Incorporalis ꝓpria ut uirt⁹ dea & Pudicitia Penelopes uel ipsa dea. Incorporalis appellatiua, ut uirtus. homonymos propria. ut Pyrrhus filius Achillis, & Pyrrhus rex epirotarū. homonymos appellatiua, ut nepos filius filii, & nepos luxuriosus. Synonymos pro-

pria, ut Publius. Cornelius. Scipio. Africanus. Quintus. Mutius. Augur. Scæuola. Synõymos appellatiua ut terra. humus. ensis. mucro, gladius. spatha. machæra.

Quod est nomen primitiuũ? quod à nullo deriuat̃. ut Iulus. mons.

Quod est nomen deriuatiuũ? quod deriuatur ab aliquo, ut iulius. montanus.

Quod est nomen corporale? qđ corpus significat. ut Cato. homo.

Quod est nomen incorporale quod non significat corpus. ut uirtus. Angelus.

Quod est nomen homonymũ? quod una uoce significat diuersa, ut Canis. Nepos.

Quod est nomen synonymum? quod cum alio nomine idem significat. ut ensis mucro. gladius spatha. machæra.

De speciebus deriuatiuorum nominum.

Quot sunt species deriuatiuorũ nominũ tantum? nouem. Patronymicum Comparatiuũ. Superlatiuũ Possessiuũ. Diminutiuũ. Denominatiũ. Verbale. Participiale. Aduerbiale.

Quod est nomen comparatiuum? quod cum intellectu positiui uel cum aliquo participe sensu positiui magis aduerbium significat. ut albior magis albus.

Quod ẽ nomẽ suplatiuũ? qđ ad plures sui generis cõparat̃ & super ponit̃ omnibus, qbus cõparat̃. ut Achilles græcorũ fortissimus.

Quod est nomen Patronymicum? quod proprie à patre deriuatum secundum formam græcam, significat cum genitiuo primitiui filium uel nepotem. filiam uel neptem, ut hic priamides, filius, nepos'ue priami. hæc nerine, filia, neptis'ue nerei.

Quod est possessiuum? quod cum genitiuo primitiui significat aliqd ex iis, quæ possidentur. ut æneia nutrix, pro nutrix æneæ. euãdrius ensis, pro ensis euandri.

Quod ẽ diminutiuũ? qđ diminutionẽ sui primitiui absolute demõstrat, ut homũcio. homũculus. homullus. homullulus paruus homo. senecio, paru⁹ senex. fraterculus, paru⁹ frater. Virgũcula, pua uirgo. Sororcula pua soror. recula, parua res. corculũ, paruũ cor.

Quot causis proferũtur diminutiua? tribus, necessariæ significationis gratia, ut tantillus. Gratia urbanitatis ut ingeniolum. frater-

culus. Item causa adulationis, ut corculũ animul ..

Quod est denominatiuũ? quod à noie deriuat. ut crinitus qđ deriuatur à crine. cornutus, à cornu. citharœdus, à cithara. albior, ab albo. æacides ab æaco. hectoreus ab hectore.

Quod est uerbale? quod à uerbo deducitur ut amator. doctor.

Quod est participiale? quod deriuatur à participio ut uenerãdus.

Quod est aduerbiale? quod deriuatur ab aduerbio ut crastinus. hesternus. hornotinus. quotidianus.

De Generibus.

Quot sunt genera nominum præcipua? duo quæ sola nouit ratio naturæ. Masculinum ut hic Anchises. Fœmininum ut hæc Penelope. sola. n. hæc generant, atq; ideo appellata sunt genera. cætera uero à præcipuis ueniũt ut neutrum, quod neq; masculinum est, neq; fœmininũ ut hoc templum. commune duum generum quod & masculinum est, & fœmininum, ut hic & hæc Aduena. commune trium generum, quod omnia supradicta genera continet ut hic & hæc & hoc felix. Promiscuum, quod uel masculinum est, uel fœmininum significans animal utriusq; sexus, atq; ideo à græcis ἐπίκοινον dicitur, ut hic passer. hæc aquila. incertũ, quod modo masculinum, modo fœmininum inuenitur apud authores, ut hic uel hæc dies.

Phaethon cuius generis? Masculini. quare? quia omnia nomina uirorum, deorum'q; cuiuscunq; sint terminationis masculini sunt generis, ut Cæsar. Cato. Saturnus Iupiter.

Pasiphae cuius generis? Fœminini. quare? qa omnia nomina mulierum, dearum'q; cuiuscunq; sint terminationis fœminini sunt generis. ut Penelope. Iuno. Glycerium.

Vir cuius generis? Masculini. quare? quia omnia nomina, quorum significatio ad mares tantum pertinet, masculini sunt generis. ut Pontifex. cerdo. tonsor. nauta.

Mulier cuius generis? Fœminini. quare? qa omnia nomina, quorũ significatio ad fœminas tantum pertinet, fœminini sũt generis, ut Puella. saga. pronuba.

Dux cuius generis? communis duum generum? quare? qa omnia nomina, quorum significatio & ad mares pertinet, & ad fœmi-

nas, communia sunt duum generum, ut Princeps. Comes. Conuiua. Auriga. Aduena. Homo. Incola. Alienigéa. Caprigéa, quæ tamen authores usurpant tanquam adiectiua. Virgilius caprigenum'q; pecus. Valerius Maximus, Alienigena studia.

B onus cuius generis? masculini. q̃re? quia prima quæq; uox adiectiui est generis masculini, ut bonus. secũda fœminini, ut bona. tertia neutri, ut bonum.

O mnis cuius generis? Communis duum generum. quare? quia prima quæq; uox adiectiui, cui duæ sunt uoces, est cõmunis duũ generũ, ut hic & hæc omnis. hic & hæc pulchrior. altera uero est generis neutri. ut hoc omne. hoc pulchrius.

P ernox cuius generis, communis trium generũ. quare? qa omnia adiectiua, quæ habent dũtaxat unam uocem, cõmunia sunt triũ generum ut uelox. pauper.

M alus prima producta cuius generis? fœminini. quare? qa omnia nomina arborũ sunt generis fœminini. oleaster tamen. Dumus. Rubus masculina sunt. Siler, qđ Priscianus ait non ponendum inter arbores sicut nec Rubus, neutrum est. Virgilius, ut molle siler, lentæ'q; genistæ. Sic robor. suber balsamum. hebenũ. dicit & hæc hebenus. Item buxum. dicitur & buxus secũdum Seruiũ. Priscianus. buxus arbor. buxum lignum. Tibullus pomũ genere neutro pro arbore usurpauit.

I pse seram teneras maturo tempore uites
Rusticus, & facili grandia poma manu. Plynius quoq; epistolarum libro q̃nto idem fecit inquiens, alternis metulæ exurgũt, alternis inserta sunt poma.

P irum cuius generis? neutri. quare? quia fructuũ & lignorũ nomina neutra sunt. excipiuntur hoc uersiculo annotata.
Hæc nux Castanea. & iuglans. glans. ficus. oliua.

P adus cuius generis? masculini. quare? quia fluuiorũ nomina masculina sunt. Inuenies tamen pauca fœminini generis ut albula. Ouidius in quarto fastorum. Et tanto est albula pota deo. Item hæc lethe. Styx palus est inferni non flumen. pauca item neutri. Vt crustumiũ. Iader. Lucanus. Crustumium'q; Rapax. Idem & tepidũ in molles zephyros discurrit iader. leges & hoc histrum. ta-

nagrum.metaurũ.eridanum.Rhenum ſi cum flumine iunguntur.ut flumen Rhenum Horatius,aut flumen Rhenum,aut Pluuius deſcribitur arcus.ſicuti hoc oceanum cum mari adiũgitur, ut mare oceanum.ſed figurate magis neutris Priſciano teſte iungunẗ.ut tyberis flumen.Salluſtius in ii.hiſtoriarum.Dextrũ flumen Turiam,quod Valentiam paruo interuallo præterfluit.

H ic Pſitacus cuius generis? promiſcui.quare? qa uolucrũ nomina epicœna ſunt.Colũbus uero habet fœmininũ columba,& Gallus gallina,& pullaſter pullaſtra. Capus uero ſiue capo (utrunq; enim dicimus)quia ex gallo fit auulſis teſtibus, idcirco fœmininum non habet.oeſtrum inſecti generis neutrum eſt.Picus & pica non ſunt eiuſdem ſpeciei.Halcyon commune eſt duum generũ.cuius plurale eſt hi & hæ halcyones. Seruius ſuper eo uerſu, Dilectæ Thetidi halcyones,ait ſciendum quia cũ de muliere dicit,hæc Halcyone facit,cũ de auibus,hic,& hæc halcyõ,hi et hæ halcyones.hactenus ille.Ouid.tñ xi.metamorphoſeõ de aui hæc Halcyone dixit.Incubat halcyone pendẽtibus æquore nidis.dicta quia ἐν ἁλὶ κύει, hoc ẽ,in mari fœtificat,ac propterea & aſpirationem habet,& ypſilon.

D ecem cuius generis? communis trium generum.quare? quia oĩa numeralia a quatuor uſq; ad centũ ſunt cõmunia triũ generum. ſic etiam mille.dicimus etiam hoc mille pluraliter hæc millia.

B. cuius generis? neutri.q̃re? qa omnia nomĩa literarum neutra ſunt.

A qua cuius generis? fœminini.quare? qa omnia nomina latina in a deſinentia in nominatiuo ſingulari,fœminina ſunt,in plurali uero neutra tam latina q̃ græca.ut arma.ſtemmata.

E pigramma cuius generis? neutri.quare? qa omnia nomina græca in a,apud latinos genus ſuũ ſeruant.excipiunẗ pauca ut ὁ δόμος hæc domus. ὁ χάρτης hæc charta. τὸ χάος hic chaus ὁ κῆρος hæc cera & huiuſmodi perpauca.

C ubile cuius generis? neutri.quare? quia in e finita tertii declinatus neutra ſunt omnia.ut hoc monile,hoc ouile.

L ibye cuius generis? fœminini.quare? quia omnia nomina, quæ ueniunt a nominatiuo græco in .η. fœminina ſunt ut hæc grammatice.hæc rhetorice.

G erūdi cuius generis? neutri. quare? qa·i·finita neutra sunt·ut hoc gummi. excipiuntur à genitiuis composita omnis generis ut eiusmodi. nam nihili· mancipi· frugi· officiperdi obliqui sunt. omnibus casibus & generibus figurate adiuncti·

S ermo cuius generis? masculini. quare? qa o finita masculina sunt omnia, præter uerbalia in io ut lectio, & q̄ in do & in go exeunt o in i mutātia in genitiuo fœminini generis, ut dulcedo. Origo· præter hic ordo· cardo· & cupido pro deo. Caro carnis fœmininum est· Pondo item aptotū, neutrū est· Margo incerti generis.

C ornu cuius generis? neutri· quare? qa u finita neutra sunt omnia & aptota, ut ueru· gelu.

L ac cuius generis? neutri· quare? quia omnia finita in qualibet mutarum neutra sunt, ut alec. caput· occiput sinciput.

L upercal cuius generis? neutri. quare? quia al finita neutra sunt. excipit hic sal. quod neutro etiā genere uetustissimi protulerūt.

M el cuius generis? neutri· quare? quia el finita neutra sunt·

P ugil cuius generis masculini. quare? qa tria in il masculina sūt pugil. mugil· strigil. Vnū commune uigil· Duo neutra nil. nihil.

C onsul cuius generis? masculini. quare? qa ul finita duo masculina sunt consul· præsul· Vnū commune duum generum. exul.

D elubrum cuius generis? neutri. q̄re? quia in m neutra sunt. præter nequam et totidem omnis generis. Item tantundem et cim. quæ neutra sunt.

C armen cuius generis? neutri· quare? qa in en correpta neutra sunt omnia· flamen pro sacerdote, pecten. & à cano composita ut lyricen, & cætera omnia in en, masculina sunt ut lien· Ren· splen.

T orcular cuius generis? neutri, quare? quia ar finita neutra sunt. sic & quæ in ir. desinunt ut ir· gadir·

C anister cuius generis? masculini. quare? quia in er. masculina sunt. linter fœmininum est uber. iter spinter cancer pro morbo papauer. cadauer & significantia fœtus terræ, ut cicer· piper. neutra sunt.

L abor cuius generis? masculini. quare? qa or finita masculini sunt generis. quatuor in or inueniūtur neutra. marmor· æquor. cor. ador. Quatuor item indecor, memor immemor author, et à cor

pore & colore composita ut bicorpor. discolor, & comparatiua omnia, ut melior, cõmunia sunt duum generum. excepto hic senior, quod tamen in obliquis uidetur commune trium generũ ut senioris ætatis. senioris æui.

F ulgur cuius generis? neutri. quare? qa. ur. finita neutra sunt. Astur anxur turtur uultur furfur masculina sunt. fur. augur. ligur. communia. Horatius tamẽ sermone, Egressum magna, anxur in neutro genere protulit. Impositum saxis late candentibus Anxur.

P ietas cuius generis? fœminini. q̃re? quia as finita fœminina sunt, præter as uas uadis masculina uas uasis. fas. nefas neutra. Nugas commune trium generum & indeclinabile.

N ubes cuius generis? fœminini. quare? quia in es productam desinentia fœminina sunt. Dies ĩcerti generis est in singulari. in plurali masculini tãtum, sicut ab eo compositum meridies præs etiam & pes masculina sunt. æs & hippomanes neutra.

P oples cuius generis? masculini. quare? quia in es correptam masculina sunt præter seges teges. apes. compes fœminina. Ea uero, quorum significatio utriq; generi conuenit, sunt, ut supra quoq; est dictum, communia duum generum, ut diues. superstes. hospes. miles. deses. & similia. inueniuntur quædam neutris adiuncta. Lucanus imperiumq; comes. Iuuenalis. depositum tibi sospes erit. Valerius. diues & præpotens naturæ regnum. Sallustius. iter inquies.

B ilis cuius generis? fœminini. quare? qa ĩs finita fœminina sunt. caulis & molaris pro dẽte uel lapide, & cassis rete masculina sunt & quæ ante is habent. n. ut funis, uel duas consonantes in eadem syllaba ut uectis (axis pyxis græca sunt) & quæ penultimam una ex liquidis terminant, ut collis. ensis. amnis. corbis uel in genitiuo crẽscunt una syllaba, ut lapis excipiuntur bipennis. pestis. febris. uestis. uallis. pellis. cuspis. cassis. dis. lis. turris. peluis. glis nõ animal fœminini generis. item finis & clunis incerti generis. & dis in singulari commune duum generum, in plurali trium.

R os cuius generis? Masculini. quare? quia os finita masculina sũt. præter cos. dos fœminina, & os neutrum.

M etus cuius generis? masculini quare? quia us finita secundæ &

quartæ declinationis masculina sunt, præter hæc domus, nardus. carbasus. aluus colus. uánus. intubus. porticus. acus. tribus. manus. penus, quod & masculinum, & fœmininum & neutrum inuenitur. pampinus incerti generis est. Idus uero fœmininum est pluralis tantum numeri præter etiam hoc pus. uirus. pelagus. uulgus quod est etiam masculinum.

M unus cuius generis? neutri. quare? quia in. us. tertiæ inflexionis si non retinent. u. in genitiuo neutra sunt. dicimus tamen hic lepus. Si uero retinent & crescunt, sunt fœminina ut salus, palus, incus. excipiuntur hæc monosyllaba crus. rus. quæ sunt neutra. & hic mus masculinum.

L odix cuius generis? fœminini. quare? qa. x. finita fœminina sunt ut cœlox. pax. lux. Excipiuntur grex. uarix. calix. fornix. limax. sandix. quincunx. calx pro ictu. narix, & quæ sunt fructuũ tertiæ ut mastix quæ masculina sunt, similiter in ex supra syllabam, ut culex. Præter hæc obex. forfex. forpex. ramex. supellex. uibex. Item hic uel hæc cortex. silex. Verbalia in trix inueniuntur et neutris adiuncta in plurali ut uictricia tollite signa. Sardonix incerti generis legitur.

S tirps cuius generis? fœminini. quare? quia in. s. antecedente consonante monosyllaba, fœminina sunt præter dens. mons. fons. pons masculina. scrobs tamen masculini etiam generis est.

T ridens cuius generis? masculini. quare? quia in. s. antecedente cõsonante nõ monosyllaba, masculini sunt generis præter hyems, & cohors fœminina.

Quæ uidemur præteriisse, ut sunt græca, ut synodus. crystallus. Itẽ adiectiua, & propria hominum & deorum, & quæ ad mares uel ad fœminas, uel ad utrosq; pertinent & similia, colliguntur suis regulis. quod facile poterit accuratus lector aduertere.

Quot sunt numeri nominum? Duo. singularis ut homo. Pluralis ut homines.

Quot sunt figuræ nominum? tres. simplex ut iustus. Composita ut iniustus. Decomposita ut iniustitia.

Quot sunt casus nominũ? Sex. Nominatiuus. Genitiuus. Datiuus Accusatiuus. Vocatiuus. Ablatiuus, qui etiam latinus dicitur.

Ex casibus quot sunt recti? Duo. Nominatiuus, & uocatiuus.
Quot sunt obliqui? quatuor. Genitiuus. Datiuus. Accusatiuus. Ablatiuus.

De nominum declinatione.

Quot sunt declinationes nominũ? quinq; Prima cuius genitiuus singularis in .æ diphthongum desinit. Secunda in .i. Tertia in is. quarta in us. uel in .u. quĩta in ei in genitiuo & datiuo, ut hic poeta huius poetæ. hic dominus huius domini. hic Cato huius Catonis. hæc manus huius manus, uel hoc cornu huius cornu. hæc species huius & huic speciei.

Nominatiuus primæ declinationis quot terminatiões habet? quinq; a. as. e. es. & am. ut musa. æneas. penelope. anchises. Adã. sed in am barbara sunt duntaxat, atq; ideo aptota.

Nominatiuus secundæ declinationis quot terminationes habet? Sex er. ir. ur. um. us. eus. ut aper. uir. satur. templũ. dominus. theseus. in os autem & in on. ut delos. Ilion græce declinantur.

De nominatiuo tertiæ declinationis.

Nõiatiuus tertiæ declinationis quot terminationes habet? circiter octo & quiquaginta. uidelicet tres uocales. a. e. o. ut pægma. mare. Cicero. c. post. a. & e ut lac. alec. d. post. i. & u. ut dauid, bogud. l. r. s. x. ns. post omnes uocales ut sal. mel. pugil. sol. præsul. Par. pater. gadir. cor. fur. mas. pes. lis. mos. mus. pax. lex. nix. nox. nux. quadrans. dens. tiryns, mons, aruns. necnon & bs. & ps. & n post omnes uocales, sed ꝓter. u. ut trabs. cœlebs. calybs. scobs. daps. manceps. cynips. inops. Pan. flamen. delphin. Sinon. Item rs. post omnes uocales, sed præter. i. ut pars. Iners. mors. tyburs. aus ut laus. æs diphthongum ut præs. alx. ut calx. anx ut lanx. unx. ut coniunx. arx. ut Arx. irps ut stirps. urbs. ut urbs. uls. ut puls. ems. ut hyems.

Quæ in nominatiuo singulari desinunt in er. in is. & in e? conclusa hoc pentasticho.
Syluester. uolucer. celer & campester. & acer.
Atq; alacer. celeber. mediocre. saluber. equester.
Sic q; paluster. item sic inclinato sequester.
Hic sed & hæc alacris. celebris. mediocris & acris.

Atq; per e neutrum dices genus. Adde salubris.

De quarta & quinta declinatione.

Quarta declinatio quot terminatiões habet? duas. us ut manus, u. ut cornu.

Quinta declinatio quot terminationes habet? unam dũtaxat, ut species.

De Genitiuis.

Genitiuus primæ declinationis quot terminationes habet? quinq; æ diphthongum, quæ est frequentissima, ut hic poeta huius poetæ. es à nominatiuo in e. ut hæc grammatice huius grãmatices. as, ut hæc familia huius familiæ & huius familias. unde adhuc dicitur pater familias. hæc terra huius terræ & terras, ut Gigãtes filii terras, more græco, ut ἡ μαῖα τῆς μαίας. ἡ μάρθα τῆς μάρθας. Ai ut hæc aula huius aulæ & aulai. Virgilius Aulai in medio libabant pocula bacchi quod fit etiã in adiectiuis ut pictus picta pictum. genitiuo picti pictæ & pictai. Virgilius. Diues opum, diues pictai uestis & auri. pro pictæ uestis. ius, ut una unius.

Genitiuus singularis secundæ declinationis quot terminatiões habet? duas. i. ut dominus huius domini, ius ut unus unius. nã Theseus huius Theseos & Androgeus huius Androgeo græce declinantur. ὁ θησεὺς τοῦ θησέος. ὁ ἀνδρόγεως τοῦ ἀνδρόγεω.

Genitiuus tertiæ declinationis quot terminationes habet? unam is, ut homo hominis. nam Pallas pallados, & sappho huius sapphus græce declinantur. ut ἡ παλλὰς τῆς παλλάδος ἡ σαπφὼ τῆς σαπφέος σαπφοῦς.

Genitiuus quartæ declinatiõis quot terminationes habet? treis. ut hæc manus huius manus. hic fructus huius fructus, u i s diuisas. ut hæc manus huius manuis. hic fructus huius fructuis. hæc anus huius anuis. Terentius, eius anuis opinor cã, q̃ mortua ẽ. M. Varro in primo de agricultura, Contra ut Mineruæ caprini generis nihil immolarent propter oleam. quod eam, quam læserit, fieri dicunt sterilẽ. eius .n. saliuam esse fructuis uenenum. à quo genitiuo u i s in frequenti usu est datiuus u i. nam à genitiuo manus huic manu est datiuus. Item. u. ut hoc cornu huius cornu.

Genitiuus. s. quintæ declinationis quot terminationes habet? quatuor ei

tuor ei ut dies huius diei. ii. ut huius dii es ut huius dies. e. ut huius die. Virgilius in primo æneidos. munera, lætitiam'q; dii pro diei. M. Tullius pro. S. Roscio. Quarum nihil pnicii causa diuino consilio sed ui ipsa & magnitudine rerum factum putamus, pro pniciei. Virgilius in georgicis. Libra dies, somni'q; pares ubi fecerit horas pro diei. Item M. Tullius pro P. Sestio. Equites uõ daturos illius dies pœnas. Sallustius, dubitauit acie pars inqt, p aciei. Ouidius in tertio Metamorphoseon.

P rrima fide, uocis'q; ratæ tentamina sumpsit pro fidei. Idẽ in sexto.

Vtq; fide pignus dextras utriusq; poposcit pro fidei pignus. Cæsar in secundo de analogia huius die huius specie dicendum putat.

De datiuis singularibus.

Datiuus singularis primæ declinationis quot terminatiões habet? treis. æ. diphthongum, ut huic poetæ. e sine diphthongo, ut huic penelope. i. ut datiuo uni. toti. soli. nulli. antiqui ẽt huic unæ, & solæ dicebant. Ter. in Eunucho, mihi Solæ ridiculo fuit.

Datiuus secundæ declinationis quot terminationes habet? duas. o. ut huic domino. i ut unus unius uni. huic autẽ orphei est datiuus græcus.

Datiuus tertiæ declinationis quot terminationes habet? unam. i. ut huic patri.

Datiuus q̃rtæ declinationis quot terminationes hẽt? duas u i syllabas, ut huic senatui. huic manui. u. ut huic senatu. huic mãu. Vir. Te'q; aspectu ne subtrahe nostro. Idẽ parce metu Cytherea. Cæsar grauis author lĩguæ latinæ in Dolobella. In ædibus, fanis'q; & honori & ornatu erant. In libris analogicis omnia huiusmodi sine. i. litera dicenda censet. lege. A. Gel. Vtimur'ne huiusmodi datiuis per apocopẽ, ut cursu pro cursui dicamus? minime inquit Seruius Quomodo igitur? per rationẽ artis antiquæ, quia omnis nominatiuus pluralis regit genitiuũ singularẽ. Item à genitiuo singulari datiuus singularis regitur, nec eo maior esse debet. est igitur cursui datiuus à cursuis genitiuo. & huic cursu à genitiuo cursus.

Datiuus quintæ declinationis quot terminationes habet? treis. ei. ut huic diei. ii. ut huic facii. e. ut huic facie. Lucilius in satyris, ut

citat Gellius. Primum inquit facie honestas accidit. Idẽ, qui te diligit, ætati facieꝗ tuæ se fautorẽ ostendat. sunt tamen inqt Gellius, non pauci, qui utrobiqꝫ facii legant.

De accusatiuis singularibus.

Accusatiuus singularis primæ declinatiõis quot terminationes habet? treis. am, ut hunc Poetam. an, ut hũc æneã, hanc iphigenian en, ut hunc Laerten.

A ccusatiuus singularis sæcundæ declinationis quot terminatiões habet? unam latinam um. ut hũc dominum. hoc templum. hãc glycerium, & duas græcas. a, ut hunc thesea. on ut hanc pylon.

A ccusatiuus. s. tertiæ declinationis quot terminationes habet? duas latinas. em, ut hunc patrem. im, ut hũc thybrim. hanc sitim, & treis græcas. in. a. o. ut hunc alexin. hanc Amaryllida. hãc Dido. Item tot, quot & nominatiuus neutrorũ eiusdem declinatiõis. quoniam neutra omnia tam apud græcos, q̃ apud latinos habẽt treis casus similes in utroqꝫ numero, nominatiuum. accusatiuũ, & uocatiuũ. ut nominatiuo hoc stemma. accusatiuo hoc stẽma. uocatiuo o stemma. Pluraliter nominatiuo accusatiuo & uocatiuo hæc & o stemmata. Singulariter nominatiuo, accusatiuo, uocatiuo hoc & o carmen. P. nominatiuo accusatiuo uocatiuo, hæc & o carmina.

Quæ in im tantum, & in im & in em simul faciunt accusatiuũ? Cõclusa his carminibus.

Ista per im quartum mittunt tibi nomina tantum.
Vim. tigrim. & tussim. thybrim. Tyberim que. sitimꝗ.
Maguderimꝗ, & græca per is facientia rectum.
Siue per os potius patrium mittentia purum,
Vt syrtis. tethys, atque implacata charybdis.
In quoque dat tethys, & cætera talia. dant em,
Datqꝫ per im quartum. restis. cum turre bipennis.
Peluisꝗ, & puppis. torquis quoque. deinde securis.
Et curuamentum quæ curui est buris aratri.
Et quæ mortales facit impallescere febris.

A ccusatiuus. s. quartæ declinationis quot terminationes habet? duas um ut hanc manum. u ut hoc cornu.

Accusatiuus

Accusatiuus s. quintæ declinationis quot terminationes habet? unam em. ut hunc uel hanc diem.

De Vocatiuis omnibus.

Omnis uocatiuus quomodo desinit? sicut nominatiuus. ut hic Poeta o poeta. hic magister o magr̃ hic cato o cato. & sic in cæteris.

Hæc regula quot habet exceptiones? sex.

Quæ est prima. Nomina primæ declinationis in as. & in es, abiecta s litera nominatiui, faciunt uocatiuum. ut hic æneas o ænea, hic Anchises o Anchise.

Quæ est secunda? Nomina secundæ declinationis in us, mutant us in. e. ut hic dominus o dñe. excipiunt hæc, quæ his uersibus cõprehenduntur.

O deus, o lucus, popule & populus fluuius'q;
Et fluuie & uulge & uulgus pelagus simul hisce
Et pelage adiungas chorus & chore, & agnus & agne.'

Quæ est tertia? nomina propria in ius abiecta us nominatiui faciũt uocatiuũ. ut hic Virgilius o Virgili. hic laurentius o laurenti.

Quæ est quarta? nomina secundæ declinationis in eus, ut theseus abiecta s faciunt uocatiuum ut o theseu. sic orpheus o orpheu.

Quæ est quinta? in us longam ut Panthus œdipus ædipodis in u. faciunt uocatiuum ut o Panthu o œdipu. quia quæ in s desinũt præcedente diphthongo, si sint græca, abiecta s faciunt uocatiuum cõiter ut ὁ πλακοῦς ὦ πλακοῦ ὁ χαρίεις ὦ χαρίει ὁ βοῦς ὦ βοῦ.

Quæ est sexta? græca tertiæ declinationis in as & in is plerunq; seruant uocatiuum græcum ut Pallas Pallantis o pallan. Paris o pari. amaryllis o amarylli. alexis o alexi.

De ablatiuis singularibus.

Ablatiuus singularis primæ declinationis quot terminationes habet? duas. a ut ab hoc poeta. e ut ab hoc Anchise.

Ablatiuus secundæ declinationis quot terminationes habet? unam o. ut ab hoc dño. quæ est similis datiuo ut huic & ab hoc tẽplo.

Ablatiuus. s. tertiæ declinationis quot terminationes habet? treis. e. solum. i. solum. e. &. i simul.

Quæ nomina habent. i. solum in ablatiuo? quæ hoc pentasticho cõprehenduntur.

I mare, Puluinar'q; animal'q; & talia cuncta.
A diectiua etiam, si dant per e neutra. december.
A prilis'q;, per er, per & is tibi mensis. & imber.
A stringo strigilis uel græco στρογγύλος. i. dat.
Quartus in im pariter. dices à gausape solum.

Quæ emittũt ablatiuũ i. e. & i. simul: q̃ his uersibus cõphẽdunt.
I uel e cuncta trium generum. sed ab hospite dices.
S ospite. degenere. & sic ubere paupere tantum.
V nguis. auis. uectis'q; ignis'q; & talia cuncta
I uel e dant. & pene ante is con quæq; sonantes.
B inæ, ceu neptis, si sint in syllaba eadem.
A s quoq; gentile, atq; in trix uerbale, per em'q;
A tq; per im quartum mittentia pulchrior, & quod
C omparat omne. memor memori mage. cætera dant e. uel sic.
N eutra omnia in. e ut hoc mare a mari, nisi sint propria, ut hoc reate. præneste. soracte quæ faciũt à reate. præneste. soracte. notatur etiam ab hoc gausape. Item in al ut hoc ceruical à ceruicali, & in ar producentia penultimam genitiui, ut hoc calcar, huius calcaris à calcari. & nomina mensium in. er. & in. is. ut hic september ab hoc septembri. hic quintilis. sextilis à quintili sextili & similiter ab hoc imbri. & in im solum mittentia accusatiuũ. ut hãc tussim sitim uim, à tussi siti ui. Præterea adiectiua omnia, quæ faciunt neutrum per. e. ut hic & hæc omnis & hoc omne ab omni. hic syluester hæc syluestris hoc syluestre à syluestri. Interdũ tamen aliter inueniuntur ut à mare. rete. natale. cœleste.
Quæ mittunt ablatiuũ in. e. & . i. simul. Omnia cõmunia triũ generũ ut hic & hæc & hoc par, à pare uel pari. hic & hæc & hoc uetus, à uetere uel ueteri. hic & hæc & hoc artifex, audax, triplex, ab artifice uel artifici, ab audace uel audaci, à triplice uel triplici, præter quæ sunt in. er. non exeuntia etiã in is. ut pauper uber degener, quæ faciunt in e tantũ. ut à paupere. ubere. degenere. sospes etiã & hospes à sospite & ab hospite tãtum faciũt ablatiuũ. Item mittentia accusatiuũ tam in em, quã in im ut hanc turrem & turrim à turre & turri. & in uis ut nauis à naue uel naui. & in guis. ut anguis ab angue uel angui & in mnis ut amnis, ab amne uel amni

& omnia

& omnia fere, quæ in is desinunt a duabus incipientia consonã tibus. ut pestis a peste uel pesti. uectis a uecte uel uecti & gẽtilia in as. ut hic & hæc Bassianas & hoc bassianate hic & hæc priuernas & hoc priuernate, a bassianate & bassianati, a priuernate & priuernati. Item comparatiua omnia, ut maior a maiore & maiori. & in trix uerbalia ut uictrix a uictrice uel uictrici.

Quæ terminant in e solum? quæ non comprehenduntur supradictis regulis. ut hoc poema ab hoc poemate. hic pater ab hoc pr̃e.

Ablatiuus. s. quartæ declinationis quot terminationes habet? unã u ut hæc manus ab hac manu.

Ablatiuus. s. quintæ declinationis quot terminatiões habet? unam e, ut hæc res ab hac re.

De nominatiuis pluralibus.

Nominatiuus pluralis primæ declinationis quot terminatiões habet? unam æ diphthongum ut hi poetæ.

Nominatiuus pluralis secundæ declinationis quot terminationes habet? duas i. ut hi domini. a. quæ est neutrorum omnium, trib. casibus nominatiuo accusatiuo & uocatiuo communis ut hæc templa. duo & ambo sunt anomala.

Nominatiuus pluralis tertiæ declinationis quot terminationes habet? duas. es masculinorum & fœmininoꝝ ut hi patres, hæ mr̃es a neutroꝝ ut hæc corpora. poemata.

Nominatiuus. P. quartæ declinatiõis quot terminatiões habet? duas us in masculinis & fœmininis, quæ est cõmunis nominatiuo accusatiuo & uocatiuo, ut hæ manus. has manus. o manus. & a in neutris ut hæc cornua.

Nominatiuus. P. quintæ declinationis quot terminationes habet? unam, es, quæ est etiã accusatiui & uocatiui ut hi hos & o dies.

De genitiuis pluralibus.

Genitiuus. P. primæ declinationis quot terminationes habet? duas arum. ut hoꝝ poetaꝝ. um per concisionem ut graiugenũ ꝓ graiugenarũ. æneadũ ꝓ æneadaꝝ. ων ãt ut πηνελοπῶν, græca est.

Genitiuus. P. secundæ declinationis quot terminationes habet? duas orum. ut horũ dominorum. um per concisionem ut horũ uirum pro uirorum.

Genitiuus. P. tertiæ declinationis quot terminationes habet? duas um, ut horum patrum. ium, ut horũ igniũ. ων aũt ut horum ἐπιγραμμάτων cũ accentu in penultima græca est. Martialis de se.

Hic est, quem legis, ille, quem requiris,
Toto notus in orbe Martialis,
Argutis ἐπιγραμμάτων libellis,
Cui lector studiose quod dedisti
Viuenti decus, atq; sentienti,
Rari post cineres habent poetæ.

Quæ faciunt genitiuum pluralem in ium? quæ habent ablatiuum singularem in i solũ, ut ab oi, horũ omnium. & in e & in i, ut ab hoc igne uel igni, horum ignium. ab amante uel amãti, horum & harum & horum amãtium. nisi fiat syncopa ut amantum pro amantium. excipiuntur ab artifice & artifici artificum. à memore & memori memorum. à pugile & pugili pugilũ. à uigile & uigili uigilum. à supplice & supplici supplicum, à uetere & ueteri ueterum. & comparatiua omnia ut à maiore & maiori maiorũ. præter plurium. Item in as latina ut hæc ciuitas ciuitatium. hæc pietas pietatium. nisi sint per syncopen, ut harum ciuitatum. harum pietatum. & in es semper pluralia, ut hi penates. hi quinquatres. hi & hæ tres & hæc tria. horum penatiũ. quinquatriũ, horum & harum & horum trium. præter hæ opes harum opũ. hi proceres, horum procerum. hi lemures, horum lemurum. nec non in is longum, ut hic samnis, horum samnitium. & habentia genitiuum nominatiuo æqualem, ut hic collis huius collis hoꝝ collium. hæc ædes huius ædis harum ædium. sed in es frequentius proferuntur per syncopen. ut hic uates horum uatum. excipiũtur horum canũ panum. harum. indolum. sobolum. horum & harum iuuenum. & quorum nominatiuus in duas termiatur consonantes, ut pars partium. fons fontium. ars artium. arx arcium. præter in ms ut hyems hyemum. & ps ut princeps principũ, nisi sint à capite cõposita ut triceps tricipitium, quod ẽ etiã secundum regulam mittentium ablatiuũ in e. & i. dicimus enĩ hic & hæc & hoc triceps à tricipite & tricipiti. ergo secundum regulam horum & harum & horum tricipitium. nisi proferantur

per cōcisionem. nox quoq; noctium facit & nix niuium. Cætera omnia faciunt in um sine i ut horũ patrum. hominum. quia eorum ablatiuus in e solam terminatur. bos horum boum facit. & ales alituũ apud Virgilium assumpta u ut alituum, pecudum'q; genus. quæ breuiter his uersibus comprehenduntur.

Dat genitiuus ium, quibus i, quibus i, uel e sexto.
Atq; suo similem patrium retinentia recto.
Sic & in as romana, quibus concisio sæpe est.
Sic plus nix & nox. sed pluri, plure'q; legi.
Sic & in es faciunt, si sint pluralia, semper.
Et quæcunq; duo retinebunt consona recto.
Excipies in ps aut ms facientia, si non
A' capite hæc fuerint quod comparat um tibi præbet
I sine, ceu melior meliorum. i. dant sine & ista
Artificum uigilum supplex memorum ueterum'q;
Et iuuenis, soboles'q; canum, cum'q; indole panis.
Atq; parens. etiam generum commune duorum.
Attamen hoc per ium tibi Marcus Tullius effert,
Et ratione, potest & in is quia mittere quartum.
Nam genitiui in ium proprium est has dicere parteis.
Tu calamos inflare leueis, ego dicere uersus.
Atq; omneis homines, qui sese, & talia multa.
Cætera, quæ casum sextum tibi dant per e solam,
Cuncta per um patrium præbebunt nomina casum.
Horum ceu patrum, capitum, regum'q;, ducum'q;
Bos'q; boum & bobus dabit. u tibi suscipit ales,
Alituum'q; facit. cecinit sic musa Maronis,
Alituum, pecudum'q; genus sopor altus habebat.

Genitiuus pluralis q̃rtæ declinationis quot terminationes habet? unam uum per uu. geminum ut harũ manuum, horũ cornuũ.

Genitiuus pluralis quintæ declinationis quot terminationes habet? unam erum, ut dierum.

De datiuis & ablatiuis pluralibus.

Datiuus & ablatiuus plurales primæ declinationis quot terminationes habent? duas, is ut his et ab his poetis. musis. & abus, in

his paucis, quæ hoc diſticho comprehenduntur.
A bus equa & liberta dabunt, ambæq́; duæq́;
Sic aſina, & mula, & filia. nata. dea.

Datiuus & ablatiuus plurales ſecundæ declinationis quot termi-
nationes habent? unã is, ut his & ab his dominis. duobus & am-
bobus ſunt anomala. ſicut feſtorum nomina ut ſaturnalia. flora
lia. bacchanalia, quæ in bus ſolũ faciunt, ut his & ab his baccha-
nalibus. licet genitiuum & ſecundæ & tertiæ declinationis ha-
beant, ut horũ ſaturnaliũ, & ſaturnaliorum.

Datiuus, & ablatiuus tertiæ & quartæ & quintæ declinatiõis quot
terminationes habent? unã bus, ut his & ab his patribus. uiſibus
diebus. nam his & ab his problematis poematis & huiuſmodi, à
nominatiuis problematum, poematum deducuntur.

De Accuſatiuis Pluralibus.

Accuſatiuus pluralis primæ declinationis quot terminationes ha-
bet? unam as ut hos poetas.

Accuſatiuus. P. ſecundæ declinationis quot terminationes habet?
duas os ut hos dños. a ut hæc templa. ambo & duo ſunt, ut ſu-
pra dixi, anomala, quæ etiam in o inueniuntur miſiſſe accuſati-
uũ. Virgilius, Si duo præterea tales idea tuliſſet terra uiros. Idem
in Sileno. Aggreſſi (nã ſæpe ſenex ſpe carminis ambo luſerat).

Accuſatiuus. P. tertiæ declinationis quot terminatiões habet? treis
es ut hos patres. eis ut hos fonteis. hos & has omneis. a in neu-
tris, ut hæc corpora. as aũt ut hos heroas hos arcadas græcorum
eſt. τοὺς ἥρωασ τοὺς ἀρκάδας.

Quare dixiſti hos fonteis? quia quæ genitiuum pluralem in ium fa
ciunt, accuſatiuum eiuſdẽ numeri in eis mittunt per ei diphthon
gũ. ut hos fonteis, has parteis & partes. hos & has omneis. treis.
quãq́ A. Gellius lib. xii. capite. xix. docet teſtimonio Probi Vale
rii, qui æneida manu ipſius Virgilii legit, urbis accuſatiuum plu-
ralem, per i literam ſcribi debere. ſed de huiuſmodi accuſatiuis
multa in annotatiõibus noſtris in Virgilii opera ſcripſimus.

Accuſatiuus. P. quartæ declinationis quot terminatiões habet? du-
as us, ut has manus a. ut hæc cornua.

Accuſatiuus. Pl. quintæ declinationis quot terminationes habet?
unam.

unam es ut hos dies, has species.

Quæstiones de nomine.

Poeta quæ pars est? Nomen, quare? quia significat substantiam, & qualitatem, propriam, uel communem cum casu, sed Poeta cõmunem, Virgilius uero propriam.

I ulus cuius speciei? primitiuæ. quare? quia à nullo deriuatur.

I ulius cuius speciei? deriuatiuæ. unde deriuatur? ab Iulo.

H ic poeta cuius generis? masculini. quare? quia præponit ei in declinatione unum articulare pronomen hic.

Hæc musa cuius generis? fœminini. quare? quia præponitur ei in declinatione unum articulare pronomen hæc.

Hoc templum cuius generis? neutri. quare? quia præponitur ei in declinatione unum articulare pronomen hoc.

Hic & hæc aduena cuius generis? communis duum generum. quare? quia præponuntur ei in declinatione duo articularia pronomina hic & hæc.

Hic & hæc & hoc felix cuius generis? omnis uel communis triũ generum. quare? quia præponuntur ei in declinatione tria articularia pronomina hic & hæc & hoc.

Hic Accipiter cuius generis? ꝑmiscui, uel epicœni. quare? quia sub una uoce, & uno articulo comprehenduntur animalia utriusque sexus, ut hic passer. hæc aquila.

Hic uel hæc dies cuius generis? incerti. quare? quia nulla ratione cogente, sola authoritas ueterũ sub diuerso genere protulit, ut hic uel hæc dies. cortex. finis. bubo.

Poeta cuius numeri? singularis. quare? quia singulariter profertur.

Hi poetæ cuius numeri? pluralis. quare? quia pluraliter profert.

I ustus cuius figuræ? simplicis. quare? quia simpliciter profertur.

I niustus cuius figuræ, compositæ. quomodo componitur? ex in & iustus componitur iniustus.

I niustitia cuius figuræ? Decompositæ. quare? quia non per se cõponitur, sed à composito nomine deriuatur, quod est iniustus in iusti, addita tia, fit iniustitia.

Hic poeta cuius casus? Nominatiui. quare? quia in eo casu declinando reperitur.

Quid est casus? declinatio casualium dictionum, quæ maxime fit in fine, ut Priscianus ait.

Vnde dictus est casus? à cadendo. quia unus cadit ab alio.

Primus casus quot nomina habet? duo. Nominatiuus, quia nominat rem, & rectus ἡ εὐθεῖα ἢ ὀρθὴ quia à nullo cadit.

Si à nullo cadit, quare dictus est casus? abusiue, siue, ut græci dicũt κατα χρηστικῶς.

Genitiuus dicitur'ne aliis modis? quidni. Possessiuus, quia possessionem demonstrat. Paternus, quia cæterorum casuum pater & genitor est, unde & genitiuus dicitur. nec dicas genetiuus per. e. ante. t. ut quidam solent.

Datiuus dicitur'ne aliis modis? næ. commendatiuus, quia per eum commendamus. sicut datiuus dictus est, quia per eum damus.

Accusatiuus dicitur'ne aliis modis? causatiuus, quia aliquid in causa fieri ostẽdit, sicut accusatiuus, q̃a aliq̃d accusari demonstrat.

Vocatiuus habet'ne aliud nomen? habet. dicitur. n. salutatorius, q̃a per eum salutamus. ut salue Pamphile. sed sic est et uocatiuus, q̃a per ipsum uocamus.

Ablatiuus appellatur'ne alio nomine? Comparatiuus etiam à quibusdam dicitur. quanq̃ & tunc ablatiuus est. quia per eum auferimus, ut maior ab illo.

Quomodo à Marco Varrone hic nominatus est casus? sextus, & interdum latinus.

Quare latinus, quia latinæ linguæ proprius est. nã græci ablatiuum non habent. cuius uim per genitiuum explicant. Homerus ῥέξε ὑπὲρ δαναῶν. hoc est sacrifica pro danais. ut cum faciam uitulam pro frugibus, ipse uenito.

Sunt'ne plures casus q̃ sex? sunt. nam addi possunt septimus, & octauus casus.

Qui est septimus casus? ablatiuus sine præpositione, ut scribo calamo. fortior illo, authores Seruius. Sergius. Donatus. Priscianus tamen frustra septimum casum poni scribit. dicit enim præpositionem uel additam, uel subtractam non ualere uim casus mutare. nam sicut accusatiuus non ẽ alius casus absq; præpositione, q̃ cum præpositione, ita etiã ablatiuus. sed hæc ratio Prisciani non

placet. quoniam accusatiuus, quia tam cum præpositione, quã sine, semper accusat, nunq̃ est alius casus, q̃ accusatiuus. Ablatiuus autem est quando non aufert, atq; ideo alius casus est. nam cum dico illo præsente accepi, & ab illo accepi, non est eadẽ ab utroq; casu elocutio.

Octauus casus q est? Dandi casus pro accusatiuo positus, ut it clamor cœlo, hoc est ad cœlum.

Quot sunt formæ casuales? septẽ. Aptota Monoptota. diptota. triptota. tetraptota. pẽtaptota. exaptota. quæ a Diomede latine appellantur sic. simplex uel unica. bipartita. ternaria. quaternaria. quinaria. senaria sed de his dicemus in heteroclitis.

Hic poeta cuius declinatiõis? Primæ. quare? quia eius genitiuus singularis in æ dipthongum desinit.

Hæc penelope huius penelopes cuius declinationis? primæ. quare? quia eius genitiuus singularis in es productam desinit, quoniã est a genitiuo græco in .ης. per η. quod apud nos in e longã plerunq; conuertitur. ut ἡ πηνελόπη τῆς πηνελόπης. hæc penelope huius penelopes. ἡ γραμματικὴ τῆς γραμματικῆς. hæc grammatice huius grãmatices. quanquam .η. non, i sed e longum pronuntiasse antiquos græcos existimo. constat .n. η. ex duplici. εε. sicut. ω. ex duplici. οο. sed & de his in fragmentis.

Hæc familia huius familias cuius declinationis? primæ. quare? quia eius genitiuus singularis in as longam desinit more græco, ut hæc terra huius terræ & terras. hæc uia huius uiæ & uias. Ennius dux ipse uias pro uiæ. Vnde pr̃ & materfamilias adhuc dicimus.

Singulariter Nominatiuo hic Poeta. Genitiuo huius poetæ. Datiuo huic poetæ. Accusatiuo hũc poetam. Vocatiuo o poeta ablatiuo ab hoc poeta. pluraliter ntō hi poetæ. Genitiuo horũ poetarũ. Datiuo his poetis. Actō hos poetas. Vocatiuo o poetæ. Abla. ab his poetis. uel sic. S hic o & ab hoc poeta. huius. huic. hi & o poetæ. hũc poetã. hoꝝ poetaꝝ hos poetas. his & ab his poetis.

S. hæc musa. huius musæ. huic musæ. hanc musam. o musa. ab hac musa. P. hæ musæ. harum musarum. his musis. has musas. o musæ. ab his musis. uel hæc o & ab hac musa & cætera.

S. Hic Anchises. huius anchisæ. huic anchisæ. hunc anchisen. o an-

chise. ab hoc anchise. P. hi Anchisæ. horum anchisarum. his anchisis. hos anchisas. o anchisæ. ab his anchisis. Hunc autẽ anchisam o anchisa ab hoc anchisa, sunt à nominatiuo anchisa.

S. Hic & hæc aduena. huius aduenæ. huic aduenæ. hunc & hanc aduenam. o aduena. ab hoc & ab hac aduena. P. hi & hæ aduenæ. horum & harum aduenarum. his aduenis. hos & has aduenas. o aduenæ. ab his aduenis.

S. Hic & hæc troiugena. huius troiugenæ. huic troiugenæ. hunc & hanc troiugenam. o troiugena. ab hoc & ab hac troiugena. P. hi & hæ troiugenæ. horum & harum troiugenarum, & per syncopen troiugenum. his troiugenis. hos & has troiugenas. o troiugenæ. ab his troiugenis.

S. Hæc mula. huius mulæ. huic mulæ. hanc mulam. o mula. ab hac mula. Pluraliter hæ mulæ. harum mularũ. his mulabus. has mulas. o mulæ. ab his mulabus. sic asina. equa. dea. liberta. filia. nata. duæ & ambæ.

S. Hic Aeneas huius æneæ. huic æneæ. hunc ænean & æneam. o ænea. ab hoc ænea. P. hi & o æneæ. horum ænearum. his & ab his æneis. hos æneas.

S. hic æneades. huius æneadæ. huic æneadæ. hunc æneaden & æneadam, à nominatiuo æneada, quo usi inueniũtur antiqui. o æneade & æneada. ab hoc æneade & æneada. P. hi æneadæ. horum æneadarum, & per concisionem æneadum. his æneadis. hos æneadas. o æneadæ. ab his æneadis.

S. hæc & o & ab hac Iphigenia. huius & huic. hæ & o iphigeniæ. hanc iphigeniam & iphigenian. has iphigenias. harum iphigeniarum his & ab his iphigeniis.

S. hæc grammatice, huius grammatices huic grammatice. hãc grãmaticen. o grammatice. ab hac grammatice. P. hæc grammatica horum grammaticorum. his grammaticis. hæc grammatica. o grammatica. ab his grammaticis. sic rhetorice. georgice. bucolice & huiusmodi.

S. hæc Penelope. huius penelopes. huic penelope. hanc penelopen. o penelope. ab hac penelope. P. hæ penelopæ. harum penelopũ. his penelopæs. has penelopas. o penelopæ. ab his penelopæs.

Sed in plurali melius latine declinatur, ut musæ musarum. penelopæ peneloparum, a nominatiuo penelopa.

P. hæ Thebæ. harum thebarum. his thebis. has thebas. o thebæ. ab his thebis. sic Mycenæ. Pisæ. Senæ. Venetiæ. Amyclæ. Carræ. & id genus multa.

S. hic Adam. huius adæ. huic adæ. hunc adam. o adam. ab hoc adā P. hi & o adæ. horum adarum. his & ab his adis. hos adas. sed melius est aptotū, hic adam. huius adam. huic adam. & sic in singulis. P. hi adamim. horum adamim, & deinceps. Huiusmodi enim apud hebræos in im faciunt in numero multitudinis, & tantum per articulos inflectuntur. ut cocab stella. cocabim stellæ. similiter Seraph & cherub in singulari. Seraphim & cherubim in plurali.

S. hæc Familia. huius familiæ & familias. In reliquis declina ut musa. sic hæc terra huius terræ, & terras.

I n qbus nominibus hic genitiuus etiam in as inuenitur apud antiquos? in iis solū, quæ in a puꝝ desinūt, ut uia. & in ra, ut terra, & in da, & in tha, ut leda. martha ad imitationē græcoꝝ. qui ἡ ἡμέρα τῆς ἡμέρας & ἡ μαῖα τῆς μαίας declinant. Ennius, dux ipse uias. ut supra diximus.

S. Vna. unius. uni. in reliquis flecte ut musa, quæ sic declinātur hoc uersiculo comprehenduntur.

Dant ius. Vna. ulla. & sola. utra. alia. altera. tota.

De secunda inflexione.

Hic Dominus huius domini cuius declinationis? secundæ. quare? quia eius genitiuus singularis in i productum desinit, & datiuus in o. nam huic Orphei græcum est.

B onus bona bonum. G. boni bonæ boni. Cuius declinationis? secundæ. primæ & secundæ. quare? quia eius genitiuus singularis desinit in i in æ & in i.

S ingulariter Nominatiuo hic dominus. Genitiuo huius domini. Datiuo huic domino. Accusatiuo hunc dominum. Vocatiuo o domine. ablatiuo ab hoc domino. Pluraliter nominatiuo hi domini. Genitiuo horum dñoꝝ. Datiuo his dominis. Accusatiuo hos domíos. Vtō o dñi. Ablatiuo ab his dominis. uel sic. hic do

minus·huius hi & o domini·huic & ab hoc dño·hũc dominum. hos dominos.o domine·horum dominorum.his & ab his dominis.

Singulariter hic magiſter huius magiſtri huic magiſtro·hunc magiſtrum.o magiſter.ab hoc magiſtro. Pluraliter hi magiſtri·horum magiſtrorum.his magiſtris hos magiſtros.o magiſtri. ab his magiſtris.

S. Hic Deus·huius dei huic deo.hunc deum o deus ab hoc deo. P. hi dei uel dii.horum deorum uel deum.his deis uel diis.hos deos.o dei uel dii.ab his deis uel diis.

Singulariter hic Theſeus.huius theſei & theſeos.huic theſeo & theſei hunc theſeum & theſea.o theſeu ab hoc theſeo. Pluraliter hi theſei.horum theſeorum.his theſeis.hos theſeos o theſei ab his theſeis.

Singulariter hic Virgilius.huius uirgilii huic uirgilio hunc uirgilium o uirgili. ab hoc uirgilio. P.hi uirgilii. horum uirgiliorũ his uirgiliis hos uirgilios o uirgilii ab his uirgiliis.

S.Hic filius.huius filii huic filio.hunc filium. o fili ab hoc filio. Pluraliter hi filii.horum filiorum.his filiis. hos filios. o filii. ab his filiis.

Singulariter Hic ſocius.huius ſocii.huic ſocio hunc ſocium. o ſocie.ab hoc ſocio. Pluraliter hi ſocii horũ ſociorũ.his & ab his ſociis.hos ſocios.o ſocii.

S.Hæc fagus.huius fagi.huic fago.hanc fagum o fage ab hac fago P.hæ fagi.harum fagorũ.his fagis.has fagos.o fagi. ab his fagis.

S.Hoc uulgus huius uulgi huic uulgo. hoc uulgus.o uulgus. ab hoc uulgo ſine plurali dicimus & hic uulgus.huius uulgi. huic & ab hoc uulgo hunc uulgum o uulge.

S.Hic panthus huius panthi.huic pantho hũc panthum o panthu. ab hoc Pantho. Pluraliter hi panthi horum panthorum.his panthis.hos panthos.o panthi ab his panthis.

S.Hoc templum huius templi.huic templo.hoc templum.o templum ab hoc templo.pluraliter hæc templa horum templorum his templis.hæc templa.o templa ab his templis.uel in nominatiuo

tiuo

tiuo accusatiuo & uocatiuo templũ. huius templi. huic & ab hoc templo. hæc in nominatiuo accusatiuo & uocatiuo templa. horum templorum. his & ab his templis.

S. hæc glycerium. huius glycerii. huic glycerio. hanc glycerium. o glycerium. ab hac glycerio. P. hæ glyceria. harum glyceriorum. his glyceriis. has & o glyceria. ab his glyceriis. Sic chrysium, philorcium. Dorcium. Sophronium. Abrotonium, & similia, quæ articulos habent fœmininos, & formam neutrorum, ut Priscianus docet.

P. hi locri. horum locrorum. his locris. hos locros. o locri. ab his locris. sic puteoli. fasti. cancelli. carpi & similia sine singulari.

S. N. bonus bona bonum. G. boni bonæ boni. D. bono bonæ bono. Ac. bonum bonam bonum. V. o bone o bona o bonũ. Ab. à bono à bona à bono. P. N. boni bonæ bona. G. bonorũ bonarum bonorum. D. bonis bonis bonis. Accusati. bonos bonas bona. V. o boni o bonæ o bona. Ab. à bonis bõis bonis. uel sic, hic bonus. huius hi & o boni. huic & ab hoc bono. hũc bonũ. o bone. hos bonos. horum bonorum. his & ab his bonis. hæc o & ab hac bona. huius huic hæ & o bonæ. hanc bonam, has bonas. harum bonarum. his & ab his bonis. hoc in nominatiuo accusatiuo & uocatiuo bonum. huius boni. huic & ab hoc bono. hæc in nominatiuo, accusatiuo & uocatiuo bona. horum bonorũ. his & ab his bonis.

S. N. pulcher pulchra chrum. G. pulchri. chræ. chri. D. chro. chræ. chro. A. pulchrũ chram. chrum. V. o cher. chra. chrum. Ab. à pulchro. chra chro. P. N. pulchri. chræ. chra. G. pulchrorũ. arũ. orũ. D. his & ab his chris, quod est commune trium generũ. Accusatiuo chros. chras. chra. V. o pulchri. o chræ. o chra.

P. N. hi ambo, hæ ambæ, & hæc ambo. G. amborum ambarũ amborum. D. ambobus ambabus ambobus. A. hos ambos has ambas & hæc ambo. A. ab his ambobus ambabus ambobus. Priscianus lib. xiiii. ambo uocatiuũ habere non posse scribit. puto quia distributiuũ, & (ut idem ait) relatiuum est.

P. N. hi duo hæ duæ & hæc duo. G. horum duorum harum duarũ horum duorũ. D. his duobus duabus duobus. Ac. hos duos has

duas & hæc duo. V. o duo o duæ & o duo. Abla. ab his duobus duabus duobus.

S. N. dominus. musa. templum. G. domini. musæ. tẽpli. D. domino musæ. templo. Ac. dominum. musam templũ. V o domine. o musa. o templum. Ablatiuo à domino. à musa. à tẽplo. P. N. domini musæ. templa. G. dominorum. musarum. templorũ. D. dominis. musis templis. Ac. dominos. musas. templa. V. o dñi. o musæ. o templa. Abl. a dominis. musis. templis. ad horũ exemplum declinantur omnia adiectiua primæ & secundæ declinationis. ut bonus bona bonum. quæ in masculino & neutro sunt secundæ declinationis, in fœminino uero primæ.

De tertia declinatione.

Hic cato huius catonis cuius declinationis? tertiæ. quare? quia eius genitiuus singularis in is correptam desinit.

S. hic cato. huius catonis. huic catoni. hunc catonẽ. o cato. ab hoc catone. P. hi catones. horũ catonum. his catonibus. hos catones. o catones. ab his catonibus. uel, hic & o cato. huius catonis. huic catoni. hunc catonem. ab hoc catone. hi hos & o catones. horũ catonum his & ab his catonibus.

S. hic & o pater. huius patris. huic patri. hunc patrem. ab hoc patre. P. hi hos & o patres. horum patrum. his & ab his patribus.

S. hic & hæc uirgo. huius uirginis. huic uirgini. hunc & hanc uirginem. o uirgo. ab hoc & ab hac uirgine. P hi & hæ uirgines. horũ & harum uirginum. his uirginibus. hos & has uirgines. o uirgines. ab his uirginibus.

S. hic titan. huius titanis & titanos. & notandum ꝙ cum genitiuus desinit in os non purum, accusatiuus singularis desinit etiam in a. & pluralis in as. sed græce, ut hũc titanem, & titana. hi titanes. hos titanes & titanas.

S. hic demophon & demophoon in carmine. huius demophontis & demophontos.

S. hæc tethys. huius tethyis, & tethyos. huic tethyi. hanc tethym et tethyn. o tethy. à tethye. P. hæ tethyes. harũ tethyum. his tethyibus. has tethyes & tethyas. o tethyes. à tethyibus. sic Erinys erinnyos & erinnyis. capys capyos & capyis & similia.

S. hic

S. hic œdipus huius œdipodis. œdipodos. & œdipi à genitiuo τȣ̃ οἰδίπου ἀττικῶς· uel à nominatiuo οἴδιπος, ut πολύπους & πόλυπος. huic œdipodi & œdipo hũc œdipodem, & œdipoda. o œdipu ab hoc œdipode & œdipo P. hi œdipodes horũ œdipodũ. his œdipodibus. hos œdipodes & œdipodas. o œdipodes. ab his œdipodibus. hic œdipus tamẽ œdipi declina, ut dominus à nominatiuo ὁ οἴδιπος.

S. hæc uis huius uis. huic ui. hanc uim. o uis. ab hac ui. P. hæ uires. harum uirium. his uiribus has uires. o uires. ab his uiribus.

S. hæc amathus huius amathuntis. huic amathunti. hanc amathũtem & amathunta, o amathus ab amathunte. sic Pessinus pessinuntis. Opus opuntis. Trapezus trapezuntis.

S. hæc Amaryllis. huius amaryllidis & amaryllidos. huic amaryllidi. hãc amaryllidẽ & amaryllida. o amarylli. ab hac amaryllide.

S. hæc Dido. huius didus & didonis. huic didoni. hanc dido & didonem. o dido. ab hac didone. P. hæ didones. harum didonum. his & ab his didonibus. has didones. o didones. sic hæc calypso. huius calypsus & calypsonis, sicut hæc iuno huius iunonis. Sed de his multa in fragmentis.

S. hæc æneis huius æneidis & æneidos. æneidi. æneidẽ & æneida.

S. hic chremes. huius chremetis & chremetos & chremis. huic chremeti & chremi. hunc chremetem & chremeta & chremẽ. o chremes. à chremete & chreme.

S. hic mœris. huius mœris. huic mœri. hunc mœrim & mœrin. o mœri et mœris, ab hoc mœri. & cætera. hæc Neapolis. huius neapolis. huic neapoli. hanc neapolim & neapolin o neapoli & neapolis. ab hac neapoli.

S. hic Paris. huius paridis & paridos. huic paridi. hũc paridem & parida, & Parin a' genitiuo τȣ̃ πάριος. o pari & o paris.

S. hæc turris huius turris. huic turri. hanc turrem & turrim. o turris a' turre & turri.

S. hic Iupiter. huius Iouis. huic ioui. hũc iouem. o Iupiter. ab ioue.

S. hic heros. huius herois, & heroos huic heroi. hunc heroem, & heroa. o heros. ab heroe. P. hi heroes. horum heroum. his heroibus. hos heroes & heroas. o heroes. ab heroibus.

S. hoc epigramma. huius epigrammatis. huic epigrãmati. hoc epi-
gramma. o epigramma. ab hoc epigrammate. P. hæc epigráma-
ta. horum epigrammatum, & græce ἐπιγραμμάτων. his epigrã-
matibus & epigrammatis. hæc epigrammata. o epigrãmata. ab
his epigrãmatibus & epigrammatis.

S. hoc cubile. huius cubilis. huic cubili. hoc cubile. o cubile. ab hoc
cubili. P. hæc cubilia. horum cubiliũ. his cubilibus. hæc cubilia.
o cubilia. ab his cubilibus.

S. hoc torcular. huius torcularis. huic torculari. hoc torcular. o tor-
cular. ab hoc torculari. P. hæc torcularia. horum torculariũ. his &
ab his torcularibus. hæc & o torcularia.

S. hoc melos. huius meleos græce declinat. τὸ μέλος τοῦ μέλεος καὶ
μέλους P. hæc mele etiam græce. τὰ μέλεα καὶ μέλη ſicut τὰ κήτεα
καὶ κήτη. Pluraliter hæc cete.

S. hoc plus. huius pluris. huic pluri. hoc plus. o plus. à plure & pluri,
ut Priſcian⁹ docet. Plu. hi & hæ plures, & hæc plura & pluria apud
antiquos. horum & harum & horum plurium. his & ab his pluri
bus. hos & has plureis & hæc plura. o plures & o plura. & notan-
dum plus in obliqs eſſe trium generũ in ſingulari, etſi hoc plus
eſt neutrum duntaxat, ſicut hoc pulchrius. maius. non enim dici
mus hic & hæc plor. ſicut hic & hæc maior.

S. hic & hæc omnis & hoc omne. huius omnis. huic omni. hunc &
hãc omnem & hoc omne. o omnis & o omne. ab hoc et ab hac
& ab hoc omni. P. hi & hæ omnes & hæc omnia. hoꝝ et haꝝ et
horum omnium. his omnibus. hos et has omneis et hæc omnia.
o omnes et o omnia. ab his omnibus. habere autem uocatiuũ tã
apud græcos, q̃ apud latinos inuenitur. Virgil. in primo Georgi
con. diiq́ꝫ deæq́ꝫ omnes. ſicut apud græcos πᾶς. πᾶσα. πᾶν.
Homerus. κέκλυτέ μου πάντες τε θεοὶ, πᾶσαί τε θέαιναι.

S. hic & hæc pulchrior et hoc pulchrius. huius pulchrioris. huic pul
chriori. hunc & hanc pulchriorem & hoc pulchrius. o pulchrior
& o pulchrius à pulchriore et pulchriori. P. hi et hæ pulchriores,
& hæc pulchriora. hoꝝ et haꝝ et hoꝝ pulchriorum. his et ab his
pulchriorib⁹. hos et has pulchriores et hæc pulchriora. o pulchri-
ores & o pulchriora. ſic melior. maior et cætera comparatiua.

S. hic siluester. hæc siluestris. hoc siluestre. huiꝰ siluestris. huic silue stri. hũc et hanc siluestrem et hoc siluestre. o siluester. o siluestris & o siluestre. à siluestri. P. hi et hæ siluestres et hæc siluestria horũ & harum et hoꝝ siluestrium. his et ab his siluestribus. hos et has siluestreis et hæc siluestria. o siluestres et o siluestria.

S. hic et hæc arpinas et hoc arpinate. huius arpinatis. huic arpinati. hunc et hanc arpinatem et hoc arpinate. o arpinas, et o arpinate. ab hoc et ab hac et ab hoc arpinate et arpinati. P. hi et hæ arpinates et hæc arpinatia. horum et harum et horum arpinatium. his et ab his arpinatibus hos et has arpinateis et hæc arpinatia. o arpinates et o arpinatia.

S. Hic et hæc et hoc felix. huius felicis. huic felici. hunc et hanc felicem et hoc felix o felix. à felice et felici. P. hi et hæ felices et hæc felicia. hoꝝ et haꝝ et hoꝝ felicium. his et ab his felicibus. hos et has feliceis et hæc felicia. o felices et o felicia.

S ingulariter hic et hæc et hoc iens. huius euntis. huic eunti. hũc et hanc euntem et hoc iens. o iens. ab eunte et eunti. P. hi et hæ euntes et hæc euntia horum et harum et horum euntium et eunum per syncopen. his et ab his euntibus. hos et has eunteis et hæc eũtia. o euntes et o euntia.

S. Hic et hæc et hoc amans. huius amantis. huic amanti. hũc et hãc amanté et hoc amans. o amans. ab hoc et ab hac et ab hoc amante et amanti. P. hi et hæ amãtes et hæc amantia. horum et harum et hoꝝ amantium. et per concisionem amantũ, his amantibus. hos et has amanteis & hæc amantia. o amantes et o amantia. ab his amantibus. sic declinabis legens, docens. audiens. et cætera participia in ns.

De quarta declinatione.

H æc manus, genitiuo huius manus, cuius declinationis? quartæ. quare? qa eius genitiuus singularis in us productum desinit.

H æc anus. huius anuis cuius declinationis? quartæ. quare? quia nomina quarti declinatus etiam in ius syllabas inueniuntur prolata in casu patrio, ut supra est dictum.

H oc cornu huius cornu cuius declinatiõis? quartæ. quare? qa eius genitiuus singularis in u productum desinit.

S. hic fructus huius fructus, & fructuis huic fructui, a genitiuo ant quo fructuis, & fructu à genitiuo fructus. húc fructum. o fructus ab hoc fructu. P. hi fructus. horum fructuũ his fructibus. hos fructus. o fructus ab his fructibus.

S. hæc manus. huius manus & manuis. huic manu, & manui. hanc manum. o manus. ab hac manu. P. hæ manus. harum manuum, his manibus. has manus. o manus. ab his manibus.

S. hic artus. huius artus. huic artui. húc artum. o artus. ab hoc artu. pluraliter hi artus. horum artuum. his artubus. hos artus. o artus ab his artubus.

Quæ ante bus u. seruant? hæc, quæ uersibus annotantur.

Ante bus u seruant, artus'q;, et partus, et arcus.
Et lacus & quercus. tribubus'q;. acubus. specubus'q;.
Et specibus, nec non portus'q;. & questus. & hinc est,
Quod cecinit Vates, late loca questubus implet,
A queror. at quæstus pro lucro quæstibus i dat.

S. hæc quercus. huius quercus. P. hæ quercus. harum quercuum.

S. hæc anus huius anus & anuis. Terenti9, eius anuis opinor causa, quæ mortua est.

Domus secundæ declinationis quomodo declinatur.

S. hæc domus, huius domi. hanc domum. ab hac domo. P. harũ domorũ has domos. cæteris casibus non utimur.

Domus quartæ declinationis quomodo flectitur?

S. hæc domus. huius domus. huic domui. hanc domũ. o domus sine ablatiuo. P. hæ domus. harũ domuũ. his domibus. has dom9. o domus. ab his domibus.

S. hoc cornu. huius cornu. huic cornu. hoc cornu. o cornu. ab hoc cornu. P. hæc cornua. horum cornuũ. his cornibus. hæc cornua. o cornua. ab his cornibus.

S. hoc tonitru. huius tonitru. huic tonitru. hoc tonitru. o tonitru, ab hoc tonitru. P. hæc tonitrua. horũ tonitruũ. his tonitrib. hæc tonitrua. o tonitrua. ab his tonitribus.

S. hoc ueru. huius ueru. P. hæc uerua horũ ueruũ. his ueribus.

S. hoc gelu. huius gelu. huic gelu. hoc gelu. o gelu. ab hoc gelu sine plurali.

Quæ neutra in u admittũt numerum pluralem? perpauca his comprehensa uersiculis.
P luralem admittunt numerum, cornúq;, uerúq;,
Atq; specu, & tonitru, cum ueribus genua.
C ætera deficiunt, seru ut testúq;, gelúq;,
Atq; pecu. inuenies testáq;, & hæc pecua.
S. hæc. huius & o ficus. huic ficui. hanc ficum. ab hac ficu.
P. hæ. has. & o ficus. harum ficuum. his & ab his ficibus.
Ficus cum secundæ est quomodo flectitur?
S. Hic ficus. huius fici. huic. fico. hunc ficum. o fice. ab hoc fico. P. hi fici. horum ficorum. his ficis. hos ficos. o fici. ab his ficis.
S. Hæc ficus. huius fici. huic fico. hãc ficum. o fice ab hac fico. P. hæ fici. harum ficorum. his ficis. has ficos. o fici. ab his ficis.
De genere & declinatione ficus.
F icus hic & fructus fici, est'q; in corpore morbus.
Hæc ficus ci & cus fructus, & arbor erit. Sed de ficus abũde multa dicemus in heteroclitis.
Quæ nomina possunt esse quarti, & secũdi declinatus? quæ his uersibus annotantur.
S unt pinus. cornus. ficus. quartæ. atq; secundæ,
Laurus'q;, & quercus, quæ neat, adde colum.
A dde domum & lunge plura his, quibus usa uetustas,
Ceu penus, ornatus, ceu lacus & monitus.
A tq; alia, ut gemitus, quarti tantummodo flexus
Quæ nunc sunt teneris pauca notasse sat est.
De quinta declinatione.
H ic uel hæc dies, huius diei. cuius declinationis? quintæ. quare? qa eius genitiuus singularis in ei diuisas syllabas desinit, & sic datiuus, ut hic uel hæc dies. huius & huic diei.
D ies huius dies, huius die. huius dii cuius declinationis? qntæ. q̃re? qa qntæ inflexionis nomina etiam in es & in e. & in ii inueniunt prolata in casu patrio apud antiquos, ut ostẽdimus superius, ubi de genitiuo quintæ declinationis scripsimus.
S ingulariter nominatiuo hæc species. Genitiuo huius speciei. Datiuo huic speciei. Accusatiuo hanc speciem. Vocatiuo o species.

Ablatiuo ab hac ſpecie. Pluraliter nominatiuo hæ ſpecies. Geni tiuo harum ſpecierum. Datiuo his ſpeciebus. Accuſatiuo has ſpe cies. Vocatiuo o ſpecies. Ablatiuo ab his ſpeciebus.

D eclina antiquo more. Hæc ſpecies. huius ſpecies & huius ſpecie. & huius ſpecii huic ſpecie.

S ingulariter nominatiuo hæc res. Genitiuo huius rei. Datiuo huic rei. Accuſatiuo hãc rem. Vocatiuo o res. Ablatiuo ab hac re. Plu raliter nominatiuo hæ res Genitiuo harum rerum. Datiuo his re bus. Accuſatiuo has res. Vocatiuo o res. Ablatiuo ab his rebus.

S ingulariter Nominatiuo hic uel hæc dies. Genitiuo huius diei. Datiuo huic diei. Accuſatiuo hunc uel hanc diem. Vocatiuo o dies Ablatiuo ab hoc uel ab hac die. P. nominatiuo hi dies. ma ſculini tantũ generis Genitiuo horum dierũ. Datiuo his diebus. Accuſatiuo hos dies. Vocatiuo o dies. Ablatiuo ab his diebus.

S. Hæc ſpes. huius ſpei. huic ſpei. hãc ſpem. o ſpes. ab hac ſpe. P. hæ has & o ſpes, cæteris uacat.

S. hæc ſcabies. huius ſcabiei. huic ſcabiei. hanc ſcabiem. o ſcabies. ab hac ſcabie. ſine plurali.

Quæ nomina qntæ declinatiõis habent numerũ pluralẽ? hæc feré. Res. ſpeciesq́ʒ. dies. facies. ſpes. progeniesq́ʒ. Plyn. lib. ii. in numeræ in mari præcipue, ac plerunqʒ confuſis monſtrificæ di generantur effigies.

De nominibus compoſitis.

Quot modis nomina componũtur? tribus. ex duobus rectis, ut reſ publica, & uterqʒ rectus inflectitur. ex recto & obliquo, ut paterfa milias, & rectus tantum inclinatur. ex duobus obliquis ut huiuſ modi, aliuſmodi & neuter declinatur.

S. hæc reſpublica. huius reipublicæ. huic reipublicæ. hãc rempubli- cam. o reſpublica. ab hac republica. Pluraliter hæ reſpublicæ. ha rum rerumpublicarum. his rebuſpublicis. has reſpublicas. o reſ- publicæ. ab his rebuſpublicis.

S. hic iuriſconſultus. huius iuriſconſulti. huic iuriſconſulto. hũc iu- riſconſultum. o iuriſconſulte. ab hoc iuriſconſulto. P. hi iuriſcõ- ſulti horum iuriſconſultorum. his iuriſcõſultis. hos iuriſconſul tos. o iuriſconſulti. ab his iuriſconſultis.

S. hic paterfamilias. huius patrisfamilias. huic patrifamilias. hũc patremfamilias. o paterfamilias. ab hoc patrefamilias. Pl. hi patres familias. horum patrumfamilias. his patribusfamilias. hos patres familias. o patresfamilias. ab his patribusfamilias.

S ingulariter Alteruter alterutra alterutrum. Genitiuo alterutrius, sed de hoc in Pronominibus.

S ingulariter hic tribunusplebis. huius tribuniplebis. sic hic magister equitum. huius magistri equitum.

S. Hic & hæc & hoc huiusmodi & huiuscemodi. G. huius huiusmodi. D. huic huiusmodi. A. huiusmodi. V. o huiusmodi. A. ab huiusmodi. P. hi & hæ & hæc huiusmodi. horum & harum & horũ huiusmodi. his huiusmodi. hos & has & hæc huiusmodi. o huiusmodi. ab his huiusmodi. sic Istiusmodi. aliusmodi. alteriusmodi.

De nominum numeralium inflexione.

Quatuor cuius declinationis? nullius. quare? quia omnia nomina numerorum a quatuor usque ad centum sunt omnis generis, numeri pluralis, & indeclinabilia.

S. N. unus una unum. G. unius. D. uni. A. unum unam unum. V. o une o una o unum. A. ab uno ab una ab uno. P. uni unæ una. G. unorũ unarũ unorũ. D. unis. A. unos unas una. V. o uni o unæ o una. A. ab unis. Dicimus. n. unas literas, una arma, unis nuptiis.

P. N. hi duo. hæ duæ. & hæc duo. & reliq̃ ut in secũda declinatiõe.

P. N. hi & hæ tres & hæc tria. G. horum & harum & horum trium. D. his & ab his tribus. A. hos & has treis & hæc tria. V. o tres & o tria. & notandũ accusatiuũ pluralem huiusmodi nominũ, quæ ĩ ium faciũt genitiuũ, in eis tantũ desinere per ei diphthongum.

P. N. hi & hæ & hæc quatuor. G. horũ & harũ & horum quatuor. D. his quatuor. A. hos & has & hæc quatuor. V. o quatuor. A. ab his. quatuor & sic. P. N. hi & hæ & hæc quinq;. sex. septem. octo. nouem, & reliqua usq; ad centum indeclinabilia.

P. hi & hæ & hæc centũ. G. horũ & harũ & horum centũ. D. his centum. A. hos & has & hæc centũ. V. o centũ. A. ab his centũ. sic bis centũ. tercentũ. quatercentũ. deciescentum, & similia.

P. Ducenti ducentæ ducenta. G. ducentorum ducentarum ducentorum. D. ducentis. A. ducentos ducentas ducenta. V. o ducenti

o ducentæ o ducenta. A. à ducentis sic trecenti trecentæ trecenta. quadringenti quadringentæ quadringenta. quingenti qngétæ quingenta. sexcenti sexcentæ sexcenta. septingenti septingentæ septingenta. octingenti octingentæ octingenta. noningenti noningentæ noningenta.

Mille adiectiuum quomodo flectitur?

P. hi & hæ & hæc mille. horum & harum & horum mille. his mille. hos & has & hæc mille o mille. ab his mille. & sic dicim⁹, Mille meæ siculis errant in montibus agnæ.

Declina mille substantiuum.

S. hoc mille. huius mille. huic mille. hoc mille. o mille. ab hoc milli. P. hæc millia. horum millium. his millibus. hæc millia. o millia. ab his millibus & sic dicimus mille agnarum. mille hominū moritur duo millia numum.

Quod mille faciat ab hoc milli per i hæc Gellius. Apertéq; ostendit mille & uocabulū esse, & singulari numero dici, & casum etiam capere ablatiuū, nec cæteros casus requiri oportere.

De gradibus comparationis.

Quot sunt gradus comparationis, tres positiuus. comparatiuus. superlatiuus. Da positiuum doctus. pulcher. prope. Da comparatiuum doctior. pulchrior. propior. Da superlatiuum doctissimus. pulcherrimus proximus.

D ic aliquot positiua cum comparatiuo & superlatiuo, doctus docti or doctissimus. docta doctior doctissima. doctum doctius doctissimum. Et in aduerbio docte doctius doctissime.

P ulcher pulchrior pulcherrim⁹. pulchra pulchrior pulcherrima. pulchrum pulchrius pulcherrimum. Et in aduerbio pulchre pulchrius pulcherrime.

P. rope propior proximus. prope propior proxima. prope propius proximum. Et in aduerbio prope propius proxime.

P erpulcher longe pulchrior q̄ pulcherrimus. perpulchra lōge pulchrior q̄ pulcherrima. perpulchrum. longe pulchrius. quampulcherrimum. Et in aduerbio perpulchre longe pulchrius. quampulcherrime nec dicas perpulchrior perpulcherrimus.

M agnus maior maximus. magna maior maxima. magnum maius

maximum. Et in aduerbio esset dicendum per regulam magne, quod non dicimus, sed pro eo magnopere, uel ualde, uel multū, & similibus utimur. quis. n. diceret, magne erras, magne potes, ꝑ eo quod est magnopere erras, multum potes? Item maius potuit Cæsar, quam Pompeius, nemo diceret latine, sed uel plus, uel magis Cæsar potuit, q̃ Pompeius. dicamus igitur, & in aduerbio, magnopere. magis. maxime.

P aruus minor minimus. parua minor minima. paruum minus minimum. Et in aduerbio parue minus minime.

B onus melior optimus bona melior optima. bonum melius optimum. Et in aduerbio bene melius optime. nec dicas bone per o.

M alus peior pessimus. mala peior pessima. malum peius pessimū. Et in aduerbio male peius pessime.

M ultus sine comparatiuo, plurimus multa sine comparatiuo, plurima. multum plus plurimū. Et in aduerbio multū plus plurimū.

De nominibus heteroclitis.

Quoniam sunt quædam nomina, quæ uarie declinantur, quæ propterea græci ἑτερόκλιτα uocant, & nos græco nomine, quia latinum non habemus, heteroclita appellamus, operæpretium hoc loco uidetur, de heteroclitis scribere, si prius præscripserim nominum quædam esse aptota, quæ per omnes casus uniformiter currunt, ut frugi neq̃ & similia, & numerorum nomina à quatuor usq; ad centum Quædam monoptota, quæ unum duntaxat casum habent, ut sponte. Quædam diptota, quæ duos tantū diuersos casus habent ut fors. forte. tabi tabo. uerua uerib. nā uerum non est in usu. Quædam triptota, quæ treis tm̄ casus diuersos habent, qualia sunt neutra in singulari, ut templum templi templo & in plurali neutra omnia, ut templa templorū templis. sydera syderum syderibus. Quædam tetraptota, quæ quatuor tātum diuersos casus habent qualia sunt in r desinentia secūdæ declinationis ut puer. uir. Quædam pentaptota, quæ quinque casus tantum diuersos habent. qualia sunt masculina, & fœminina secundæ declinationis, ut doctus. priamus. populus. fagus. Virgilius. Quædam hexaptota, quæ sex casus uarios habent qua lia sunt unus totus solus ut unus unius uni unum o une ab uno.

latine Diomedes appellat simplicem unicam. bipartitam. ternariam. quaternariam. quinariam. senariam ut supra est dictum.

M asculina in plurali neutra. auernus auerna. balteus, baltea. carbasus, carbasa. cetus cete, quod græcum est. τὰ κήτεα, κήτη. Dindymus, dindyma. euentus, euenta. gargarus, gargara. hismarus, hismara. iocus, ioca. iussus, iussa. locus, loca. massicus, massica. mænalus, mænala. pileus, pilea. permissus, pmissa, sibilus. sibila. supparus, suppara. tartarus, tartara. tænarus, tænara. taiget⁹, taigeta. Dicimus etiã hi baltei. euentus. ioci. massici. suppari. sibili. cetus autem nusquã lectũ esse ait Seruius. aliq hoc cetus dicũt quia τὸ κῆτος, græce. carbasus Priscianus fœmininum esse dicit. Focas masculinũ. Probus, & Caper incerti generis. legit & hoc iussum. euentum. pileum. supparum. Infernus, & inferna substantiua nõ memini legere apud approbatos authores.

F œminina, quæ in plurali neutra. arbutus arbuta, quanq̃ hæc arbutus. hæ arbuti, arbor, hoc arbutũ uero, hæc arbuta, pomũ. altilis, altilia. bucolica, bucolicæ, bucolica bucolicorũ. sic georgica. grãmatica. rhetorica. topica, ethica, & siqua sũt alia. intybus. intyba. pgamus pergama. supellex. supellectilia. zinzania, zinzaniæ. zinzania, zinzaniorum. dicimus & hi intybi. Plyni⁹ & hoc intybum dicit. altilis magis adiectiuum uidetur, ut reptilis.

N eutra in plurali masculina. argos, argi. cœlum, cœli. capistrum, capistri. elisyum, elisyii. filũ, fili. frenũ, freni. porrũ, porri. rastrũ, rastri. Dicimus & hæc capistra. fila. frena. porra. rastra.

N eutra in plurali fœminia amygdalũ, amygdalæ. & hæc amygdala. amygdalus autẽ arbor est, sicut hæc amygdala apud Plyniũ. balneũ, balneæ, & balnea. cepe, cepæ. delitium, delitiæ. epulum, epulæ. nundinũ, nundinæ.

M asculina singularia, aer, æther. cestus ueneris. fimus. fumus. lim⁹. mũdus. muscus. penus. pontus. puluis. sal. dicimus & hoc sal sanguis. sol. uesper. nemo. Inuenies tamen fumos. soles. mũdos. pulueres, & alia.

M asculina pluralia. antes. ambo. annales. cancelli. cani. carceres. casses. cœlites. codicilli. fasces. fasti. fori. furfures. inferi. lares. liberi, pro filiis, lemures, loculi, maiores, minores, manes. natales,

pro generis nobilitate, optimates, penates, primates, proceres, posteri, pugillares, quirites, sales pro urbanitate quadam dicendi, sentes, superi, uepres, adde & fabii, locri, luceres, quintilii, taciensses & similia. Item multa ludorum, & festorum nomina, ut apollinares, quinquatres, circenses, legimus & quiritem & cœlitis, & cæteros hui⁹ nominis obliquos singulares. Item optimatem. procerem, pugillarem, legit̃ & pugillaria, & ab hoc uepre.

Fœminina singularia, auaritia, amẽtia. bilis, cholera, caries, diligẽtia, dementia, eloquentia, fama, fames, fides, fuga, gloria, hum⁹, indoles, insania, iuuenta, iuuentus, labes, lues, lux, memoria, mors, pax, pix, paupertas, parsimonia, penus, pernicies, proles, prosapia, rabies, salus, sanies, sapientia, sitis, senecta, senectus, soboles, secordia, strues, stultitia, tabes, tussis, uita, uespera, uecordia. Inuenies sapientias, memorias, uitas, labes, luces, paces, mortes, & alia nonnulla.

Fœminina pluralia, ambages, antiæ, ædes pro domo, argutiæ, ambæ, blandiciæ, bigæ. calendæ, cantes, canæ, crates, diuitiæ, diræ, excubiæ, exuuiæ, exequiæ, faleræ, facetiæ, feriæ, fidiculæ pro instrumento tortorio, fruges, gades, grates, gratiæ deæ. idus, induciæ, ĩferiæ, insidiæ, inficiæ, illecebræ, inimicitiæ, lactes, latebræ, literæ pro epistola, manubiæ, minæ, nonæ, nuptiæ, nugæ, nundinæ, opes, primitiæ, preces, præstigiæ, quisquiliæ, quadrigæ, reliqæ, seiugæ, scalæ, scopæ, sordes, suppetiæ, tenebræ, thermæ, tricæ, ualuæ, ex his multa inuenies in singulari, ut scala, scopa, precis, preci, prece, ualua, biga, quadriga, lactis, latebra, blandĩtia, ambage, gratia, inimicitia, illecebra. legitur etiam, nundinum & trinundinum.

Neutra singularia, ador, alec, barathrum, cœnum, crocum, fas, gelu, ir, iustitiũ, lac, letum, lutum, manna, mane, macellum, mammona, nitrum, nil, nihil, nihilum, nefas, necesse, pascha, penum, pus. salum, senium, spicum, uer, uesperum, uirus, uiscum, uulgus, sunt qui et purem masculine dicunt, et pura pluraliter.

Accedunt ad hæc metallorum nomina, ut aurum, præter æs, & oricalchum, & electrum, & liquidorum, ut ius, phlegma, & aridorum humi nascentium cuiuscunq; generis, quæ ad mensuram,

pondus'ue referũtur, ut triticum, far, cicer·piper, miliũ, fœnũ, oriza, orobus. Item herbarum, ac fruticum, ut apium, petroselinum, sansucum, mentastrum, abrotanum, cuminum, rosmarinum, nepeta, mentha, & id genus alia· multa tamen leges in plurali, ut aquas, undas, latices, lymphas, æquora, freta, maria, mella, uina, pocula, stagna, fontes, fluuios, flumina, lacunas, lacus, puteos, paludes, acetis, ordea, lentes, frumenta, fabas, melões, pepões, farra, pisa, lupinos, fraga, rutas, musta, loliis.

Neutra pluralia, arma, ambo, attaxata, bactra, carchesia, castra, cythera, ceraunia, crepundia, cunabula, exta, effata, flabra, iusta, magalia, mapalia, mœnia, palearia, pondo, præcordia, rostra nauiũ. feria, sponsalia, tesqua, uinacea, adde his festorũ, & ludorũ nomina, ut bacchanalia, compitalia, floralia, neptunalia orgia, palilia, parentalia, saturnalia, terminalia uulcanalia, & huiusmodi.

Nominatiuo & uocatiuo singulari carẽt hæc. huius dapis·dicionis frugis·frondis·feminis·remigis·precis·necis·lateris·uicis·uisceris. uerberis. hæc tamen inueniuntur etiam in nominatiuo. daps. femen·frons·nex·remex.

Quæ sunt per diuersos casus defectiua? hæc, spes habet spes in trib' casibus in numero plurali. Iuuenalis post damnum temporis & spes deceptas. expes ab eo compositum habet nominatiuũ & uocatiuum. fors & forte tantum dices· ut fors siqua tulisset, & forte sua libycis. dices etiam. precis·preci, & prece. frugi· frugem, & fruge. quæ sunt triptota secundũ Priscianum in singulari numero. sponte monoptotũ est ut sponte sua, & laterem. inuenitur latere & lateres apud Plautum & satias nominatiuus solus, & flamine pro spiritu ablatiuus, & natu teste Seruio sic astu, & promptu. præterea inuenies hi asti. hos & o astus. inuenies spontis apud Colu mellam. Lucilius satiate dixit. Macte uocatiuus est solus. interpretat̃ autem magis aucte. Virg. Macte puer uirtute noua sic itur ad astra. ueteres etiam Mactus & macti dicebãt· uis inqt Prisci· habet omnes casus in utroque numero. Ador aptotum est propter duas regulas inter se cõtrarias, nam si genitiuus est adoris, penultima aut longa erit, aut breuis. si longa, cum sit neutrum, debuit corripere ut æquor æquoris, marmor marmoris. si breuis, cum

deriuetur ab adoro (ut sensit Priscianus nã Festus ab edendo, uel adurendo dicit deriuatũ) debuit producere. ut honor honoris. decor decoris. labor laboris. ab honoro decoro. aboro. & propterea remãsit indeclinabile. os habet oris & ore in singulari in plurali uero tantum ora, & oribus. os uero ossis integrũ est utrobiq;. Iupiter quasi iuuans pater habet nominatiuũ & uocatiuum tantum. Iouis enim nomen est per se. & in nominatiuo ueteres hic Iouis dicebant. similiter & Diespiter, hoc est diei pater. Tabi & tabo. uicem & uice cuius pluralis integer est, raro uicis inuenies. dicionem & dicione. repetundarum & repetundis. inficiæ & inficias. suppetiæ & suppetias. dicam & dicas. Cicero usus est dica in uerrinis. scribitur Heraclio dica. quod græce ἡ δίκη dicit diptota sunt. quidam addunt huius dicionis, nonnulli ab hac dicione tantum dicunt.

I nterrogatiua, ut qs uter, relatiua ut q. quæ. quod. suus. distributiua ut nullus. infinita ut aliqs deficiũt uocandi casu, præter ois, ut diximus. et pronomina similiter omnia. præter tu. meus. noster. & nostras.

Quæ deficiũt naturaliter plurali numero: omnia propria deorũ hominum. montiũ. syluarum. fluuiorũ, & locorũ. Athenæ tamen. Mycenæ. Amyclæ. Thebæ. Venetiæ. Pisæ. Senæ. Cumæ. Verulæ. Puteoli. Argi, quod tamen in singulari habet hoc Argos, sũt enũtiatione pluralia, intellectu uero singularia. inuenies apud authores. Mycena. Theba. Virg. deprehensus in urbe Mycena. Statius. diræq; ad Mœnia Thebæ. Homerus. εὐρυάγυια μυκήνη. sed sic raro, i plurali uero sæpissime leges. Vir. tacitis regnauit Amyclis. Lucilius mihi necesse est loq. nam scio Amyclas tacendo periisse. Sta. soluerat œbalio classem de littore pastor dardanus, incautas blande populatus Amyclas. Virg. millia quot magis nũquã uenere Mycenis. sic etiam bactra. mænala. dindyma. gargara. intellectu singularia sunt cũ simillibus. dicimus & cæsares. aiaces. hectoras. fabios. camillos. scipiones. decios. catones & plurima huiusmodi. sed sic non sunt propria nomina.

Quæ mutant in numeris, & casibus significatiõem: ops opis, quod per omnes casus significat deam terræ. obliq uero opis. opi. opẽ

ope auxilium significant, et facultatem, ut affer opem. et nõ opis est nostræ grates persoluere dignas. hæc opis nympha est. & producit primam. Virg in. xi. At triuiæ custos iandudum in montibus Opis. opes in plurali significant diuitias. ueteres etiam hic & hæc ops pro opulento sicut cops pro copioso dixerunt ut inqt Caper. litera in singulari significat elementi notam, In plurali etiam epistolam. Poetæ tamen necessitate carminis literam etiam in singulari numero protulerunt, quod sæpe facit Ouidius in heroidibus.

Quam legis à rapta Briseide littera uenit. Idem
Ista mycenæa littera facta manu. Idem.
Nunquid ubi aspecta est studiosæ littera dextræ,
Protinus est oculis cognita nostra tuis? ædes in singulari significat templum, in plurali et templa, et domum.

Quæ plurifariam efferunt nominatiuum, et genus cum uoce uariant? hic euentus et hoc euẽtum. hic baculus et hoc baculum. hic sensus et hoc sensum. hic punctus et hoc punctum. hic tignus et hoc tignum. hic sinus et hoc sinũ. hic tapes. tis. hoc tapete et hoc tapetũ. hic sestertius, et hoc sestertium. hic clypeus et hoc clypeum. hic spicus. hæc spica et hoc spicũ. hic sanguis et hoc sanguẽ. hæc crystallus et hoc crystallũ. hic gibbus. hic gibber et hæc gibba. hic curriculus et hoc curriculum. hoc sinapi et hæc sinapis. hic tonitrus et hoc tonitru. Lucan⁹ seu tonitrus ac tela Iouis præsaga notauit. hic cornus. hoc cornu. et hoc cornum. Lucanus. Corni tibi cura sinistri. Ouidius. Dextra tenet cornum Idem flexile cornum. hic crater ris. hæc cratera. ræ. hic Panther. eris. hæc panthera ræ. hic uel hæc lynx. cis. hæc lynca. cæ. Vnde notandũ ab accusatiuo græco quintæ declinationis fieri nominatiuum latinũ, ut ἡ κασσὶς τῆς κασσίδος. τῇ κασσίδι. τὴν κασσίδα. hæc cassida. dæ. ὁ κρατὴρ τοῦ κρατῆρος τῷ κρατῆρι τὸν κρατῆρα hæc cratera crateræ. et sunt semper generis fœminini huiusmodi nominatiui. quare illud Horatii in secundo carminum. Nec curat Orion leones, aut timidos agitare lyncas, non est à nominatiuo lynca ut putauit Priscianus, sed est accusatiuus græcus à nominatiuo lynx. sicut apud Virgiliũ. Crateras magnos statuunt, et uina co-

ronant, crateras hic non est à nominatiuo Cratera, sed à nominatiuo ὁ κρατὴρ. hic crater. solent. n. huiusmodi nomina si à masculinis deducuntur, mutare genus, ut ὁ δεκάπους τοῦ δεκάποδος τῷ δεκάποδι τὸν δεκάποδα. hæc decempeda decempedæ. ὁ αἰθὴρ τοῦ αἰθέρος τῷ αἰθέρι τὸν αἰθέρα hæc æthera ætheræ. ὁ πανθὴρ τοῦ πανθῆρος τῷ πανθῆρι τὸν πανθῆρα. hæc panthera pantheræ.

Quæ nomina uariantur in nominatiuo et seruãt genus? hæc cassis et cassida. apes et apis. plebs et plebes. scobs et scobis. hic adeps et adipes. hæc stips et stipis. hic cometa et cometes. gobio et gobius. puluis et puluer. cucumis et cucumer. cinis et ciner. uomis et uomer. pubis et puber. labor et labos. honor et honos. odor et odos. arbor et arbos. uapor et uapos. clamor et clamos. hoc genu, et genus. Cicero in Arato, Ac propter leuum genus omni ex parte locatas Paruas uergilias tenui cum luce uidebis. genus pro genu. Item hoc gelu et hoc gelum. hic Euandrus et euander. Leandrus et leander gongrus et gonger. Iber iberis. et iberus iberi. hic œdipus œdipodis, et œdipi et œdipodes œdipodæ. Teré. Dauus sum, non œdipus. Plautus Oedipo coniectore opus est. Statius the. primo. Oedipodæ confusa domus. hic Phorcyn et phorcys. Eleusin et eleusis. trachin et trachis. Arin et aris. Arabs et Arabus. Elephas et elephantus. Delphin et delphinis, et delphinus. Vnde notandum à genitiuo græco fieri nominatiuum latinum mutatione os in us. ut τιτὰν τιτάνος hic Titan et titanus. similiter ἀπὸ τοῦ ἄβακος. hic Abacus ἀπὸ τοῦ ἐλέφαντος hic elephãtus. Item quæ apud græcos in ρος desinunt in nominatiuo antecedente alia in eadẽ syllaba consonante mutare ρος in er apud latinos ut ὁ ἀλέξανδρος hic Alexãder. et in us et in er aliquãdo. ut τεῦκρος. Teucer et teucrus: et quæ supradiximus.

Quæ sunt confusa in nominatiuo? Os oris et ossis. frons frontis et frondis. lens lentis et lendis. glis glitis, et gliris, et glissis. pecus pecudis et pecoris. Vas uasis et uadis. fides fidis et fidei. cassis cassidis, et cassis. et multa huiusmodi.

Quæ sunt diuersi generis? hic penus et hoc penus quartæ, et hoc penus penoris et hoc penum peni. dicimus etiam hæc penus, et hoc penu. Lucilius, magna penus paruo spatio cõsumpta peribit. Ter.

Omnẽ Penum congerebam clanculũ. Plautus.nisi mihi annuus penus hic ab amatoribus cõgeraꝛ,cras populo,ꝓstituã uos o puellæ. hic & hoc sal. hic & hæc & hoc specus. dicim⁹ etiã specũ speci & specu. hic & hæc retis & hoc rete. hic mal⁹,ꝓ arborĩ nauis,& hæc malus. hic cassis & hæc cassis. hic uel hoc sexus. hic uel hæc silex. finis. talpa. bubo. panthera. serpens. grus. margo. dies. aluus. clunis. adeps. cortex. lynx. dama. turtur. sardonix. pampinus. hic uel hoc uulgus. guttur. iubar & multa huiusmodi. sed à multis horũ abstinendũ est, atq; adhærendũ frequentiori authoꝝ usui.

Quæ sunt quæ uariant declinationẽ? desinentia in a tertiæ declinationis, quæ datiuũ & ablatiuum pluralis numeri frequentius in is q̃ in bus mittunt, ut hoc problema. cataplasma. ænigma. his & ab his problematis. cataplasmatis. ænigmatis, quæ aliqui uolunt potius deriuati à nominibus hoc problematum cataplasmatum ænigmatum, ut supra est dictum. Item uulcanalia. saturnalia & huiusmodi in a festorum nomina, genitiuum tam secũdum formam secũdæ, q̃ tertiæ declinationis habent. datiuum uero & ablatiuum tertiæ dũtaxat. ut horum saturnalium, & saturnaliorum. his & ab his saturnalibus, non etiam saturnaliis. & sic de similibus. Iugerum in singulari secundæ est declinationis, in plurali uero tertiæ. Iuue. Iugeribus paucis lumbos donare clientis. dicitur tamen & hoc iugus iugeris. Tibullus, ut multo innumeram iugere pascat auem. Priscianus etiam hæc iugera iugerorum dici existimat, cum horum iugerum pro iugerorum exponit. Impetus dies & nox faciũt singularem & in u & in e, ut impetu & impete. die & diu. nocte & noctu. Ouid. impete nunc uasto ꝓ impetu dixit tertio metamorphoseon. Priscian⁹ tamẽ & impes impetis ab impeto declinat. sicut indiges indigetis ab indigeo. Vas uasis in singulari tertiæ, in plurali uero secũdæ est declinationis, ut uasa uasoꝝ. uasis. Cæsar lib. iii. cõmentarioꝝ de bello ciuili, & noctu neq; conclamatis uasis flumẽ trãsit. legimus etiã hoc uasum apud Gellium. Dicit. n. neq; mihi ædificatio, neq; uasum, neq; uestimentũ ullũ est manu pretiosum, neq; pretiosus seruus, neq; ancilla. hic acer aceri teste Seruio. qđ tamen Priscian⁹ improbat. ait enim declinandum acer aceris. quod & uerum est. quoniam nulla

am nulla

am nulla dictio fœminini generis in er desinens, secundæ est de clinationis. & sciendum quod quando adiectiuum est, declinatur ēt acer acra acrũ testibus Capro, & Probo, & hic acer. hæc acris. & hoc acre. & hic & hæc acris, & hoc acre Prisciano authore sic & alacer & celeber & eqster & pedester & saluber & cãpester declinantur eodem Prisciano authore. antiqui, etiam hic & hæc acer & hic & hæc alacer declinabant. Itẽ dicimus sequester seque stri & sequestris. & hæc sequestra Vir. & pace sequestra.

Sunt præterea non nulla adiectiua, quæ & secundæ, & tertiæ sunt declinationis. Syncerus syncera syncerũ. & hic & hæc synceris, & hoc syncere. similiter inermus & inermis. eneruus, & eneruis. biiugus. & biiugis. hylarus & hylaris imbecillus & imbecillis. ef frenus, & effrenis. magnanimus & magnanimis. exaius & exani mis. pusillanimus, & pusillanimis. unanimus & unanimis, & si milia ab animo sic cõposita Limus & limis. sublim⁹ et sublimis accliuus & accliuis. procliuus & procliuis. Insomnus & isomnis. & pauca huiusmodi. nec dicas etiam incolumus.

Sunt item aliqua secũdæ & quartæ declinationis cõmunia, ut hæc laurus huius laurus & lauri. quercus. pinus. cornus. colus. lacus. penus. domus, quod nomẽ cũ quarti ordinis est, hẽt oẽs casus in utroq; numero præter ablatiuũ singularẽ. cũ uero secũdi, oẽs itẽ casus habet ꝑter uocatiuũ singularẽ & datiuũ & ablatiuũ plu rales. declinaᵗ etiam hæc domus huius domuis, sicuti hæc anus huius anuis, quẽadmodũ supra, cũ de genitiuo q̃rtæ declinatiõis scriberemus, abũde tractauimus. Adde istis ficus hui⁹ ficus & fici. de cuius declinatiõe & genere magna est cõtrouersia apud grã maticos. q̃propter quod ipse de ficu sentiã, q̃ breuissime potero, declarabo. Ficus cũ secũdæ est declinatiõis, & masculini generis est, & fœminini, cũ uero q̃rtæ, fœminini dũtaxat nã masculini generis in q̃rta, nõ dum legi, nisi apud Priscianũ. Quãdo est ge neris masculini, & fructũ significat, & uitiũ corpis cũ uero fœmi nini cuiuscũq; sit declinatiõis, tam arborem significat q̃ fructũ.

Sed quod dicimus, ostẽdemus exemplis approbatorum uirorum. Plynius lib. xvi. naturalis historiæ. in ficis mirabiles sunt & abor tus, qui nunq̃ maturescunt. Varro in libro de re rustica. fici, quẽ

edimus granũ. Lucilius ut recitat Nonius Mar. Sicuti cũ primos ficos ꝓpalàm recẽteis ꝓtulit, pretio ingẽti dat primitus paucos. ecce ꝑ fructu secũdæ declinationis est, & masculini generis. Columella libro ultĩo ꝑ fructu in genere fœminino ꝓtulit, cũ dixit. Alii pinguissimã quanq̃ uiridẽ ficorũ eligunt, & arũdine uel digitis diuisam dilitant. Sic ẽt Macrobius libro tertio saturnaliũ. ait. n. Admonẽt nos & fici aridæ. Cicero in attico, ex tãtulo grano fici. Horatius pinguibu⁹ & ficis pastũ iecur anseris albi. sed in his non potest cognosci masculine, an fœminine pronũtietur. Ply. xvi naturalis hystoriæ, præstantiores ficorũ oĩum frigidissimæ. Pro fructu uero & quartæ declinatiõis usus est Seneca in secũdo libro diuisionũ. ut ficus non esset, nisi mariscã. & Suetonius in uita Augusti. sic & pisciculos minutos & caseũ bubalum manu pressum, & ficus uirides biferas maxime appetebat. Pro arbore in secũda declinatiõe. Plynius. lib. xvi. Quidã breuitate radicum senescere celerius arbores putãt, quod coarguũt fici, quarũ radices longissimæ sunt, & senectus ocyssima. Iuue. ad quæ discutiẽda ualẽt sterilis mala robora fici. Pro arbore & q̃rtæ declinationis. Cicero in dialogo de oratore. Vxorem suã suspendisse se de ficu. Pro Morbo autem in genere masculino & secunda declinatione uidet̃ accepisse Martialis in illo epigrammate.

Cum dixi ficus, rides quasi barbara uerba,
　Et dici ficos Cæciliane iubes.
Dicemus ficus, quas scimus in arbore nasci,
　Dicemus ficos Cæciliane tuos.

Priscianus tamen in ultimo uersiculo, quartæ declinationis esse ficum putat. quod non placet. inauditum enim est, ut & Laurẽtius Valla differit in elegantiis, ficum quartæ esse declinatiõis, & masculini generis. Nam quis crediderit, negare Martialem ficũ pro fructu esse generis fœminini, & secundæ declinationis? Præterea non satis ĩtelligitur pro morbo'ne, an pro fructu Martialis acceperit. quandoquidẽ potest etiam sic intelligi, quia dixi o Cæciliane has ficus, tu rides ac si solœcismum fecerim, & ficos dicẽdum iubes. sed dicere possumus & has ficus, sicuti ego protuli, & tuos ficos, sicut tu iubes. tuos dixit, quoniã Cæcilianus ficos tantum dici iubebat. simul etiam iocando notat Cæcilianũ tanquã

ficosum. Et sciendum ficum non podicis uitium esse peculiare, sed capitis. unde Paulus ægineta, φύεται δὲ ταῦτα. i. τὰ σῦκα τὸ μὲν πλεῖστον ἐν κεφαλῇ. hoc est nascuntur hæc plerunque in capite. nã nemo ueterũ anum & podicem a' fico infestari scribit. Apud iuniores tamen legitur. Iuuenalis.

Cæduntur tumidæ medico ridente mariscæ. Martialis.

Ficosa est Vxor, ficosus & ipse Maritus.
Filia ficosa est & Gener, atque Socer.
Nec dispensator, nec uillicus ulcere turpi,
Nec rigidus fossor, sed nec arator eget.
Cum sint ficosi pariter iuuenes'que, senes'que
Res mira est, ficos non habet unus ager. Idem.
Vt pueros emeret, Labienus uendidit hortos.
Nil, nisi ficetum nunc Labienus habet.

Quod ét Celsus cõfirmat his uerbis. In sede ulcus simile fungo nasci solere, quod uel cerato tollitur, uel medicamẽtis uehemẽtioribus, uel ferro adurẽdũ est. quẽ fungum medici quidam putant eũ eẽ, quẽ iuniores ficũ appellauere. Sed de ficu hactenus. illud tñ nõ prterieri, ficũ pro arbore ĩ masculio gñe ĩueniri apd Catonẽ. C. xlii.

Quæ nomina sunt primæ & tertiæ declinationis? nonnulla propria, quæ formam habent patronymicorum Prisciano teste, ut Thucydides huius Thucydidæ & Thucydidis. Tigranes huius Tigranæ & Tigranis. Timarchides huius Timarchidæ & Timarchidis. Herodes huius herodæ & herodis. Orõtes huius Orontæ & Orõtis, Xerxes huius xerxæ & xerxis. hippoclides huius hippoclidæ & hippoclidis, & huiusmodi. quæ apud græcos primæ tantum sunt declinationis θουκυδίδης θουκυδίδου. τιγράνης τιγράνου. τιμαρχίδης τιμαρχίδου. ἡρώδης ἡρώδου. ὀρόντης ὀρόντου. ξέρξης ξέρξου. ἱπποκλείδης, ἱπποκλείδου.

Quæ genitiuum & in tis, & in is sine t mittunt? quæ in τος terminãt genitiuum græcum, ut Priscianus ait, ut χρέμης χρέμητος. Chremes chremetis & chremis. μένδης μένδητος. Mendes mendetis & mendis. ῥάμνης ῥάμνητος. Rhamnes rhamnetis & rhamnis. λάχης λάχητος. Laches lachetis, & lachis. nec mirũ cũ apud græcos quoque multa inueniuntur huiusmodi ancipitẽ habẽtia declina-

tionem. ut γύγης γύγου & γύγητος, κώμης κώμου & κώμητος. μήκης μήκου & μήκυτος. θάλης θάλου & θάλητος. δάρης δάρου & δάρητος. πόλης πόλου & πόλητος. unde Vir. duplicem accusatiuũ protulit hũc, Dareta, & daren. δαίρητος, καὶ δάρην.

In quot declinationibus utimur græcorum nominũ casibus? in tribus in prima. secunda. & tertia, nam in quarta, & quinta non memini unq̃ legere.

Quibus casibus utimur in prima declinatione? nominatiuo, genitiuo. accusatiuo. utõ singularibus. nominatiuo in as, ut hic æneas in a, ut hæc hypermestra. in es, ut hic anchises. in e ut hæc libye. quæ passim leges. Vir. Sum pius æneas. Idẽ. Et pater Anchises. Ouidius Mittit Hypermestra. Idem. Hanc tua Penelope. Genitiuo in es ut huius libyes, Lucanus finibus extremis libyes ubi feruida tellus. Accusatiuo in an, ut hunc ænean. hanc æginan. Vir. ænean, alacris palmas utrasq; tetendit. Statius. Nãq; ferunt raptã patriis æginan ab undis. Ouidius, Nescio quam dicunt Iphigenian iter. & in en, ut hunc. Laerten. hunc Daren. hanc Helenen. Oui. Respice Laerten, ut iã sua lumina claudas. Vir. præcipitéq; Daren ardẽs agit æquore toto. Idẽ aut Atho, aut Rhodopen. Ouidius Redde Parin nobis, Helenen Menelaus habebit. Idẽ, Dindymon & cybelen, & amœnam fontibus Idam. Vocatiuo ĩ a, a' nominatiuo in as abiectione. s κοινῶς, ut hic æneas o ænea. Vir. Vigilas'ne deum gens ænea. & in e, ut hic Anchises o Anchise. hic Vlysses o Vlysse. hic Achilles o Achille. Vir. Cõiugio Anchise Veneris dignate superbo. Oui. Hanc tua penelope lento tibi mittit Vlysse. Idem. Pugnas ne reddar Achille. Idẽ nos te poteremur Achille.

Achilles & Vlysses non'ne sunt declinationis tertiæ? non cum in e, uocatiuum emittũt, sed primæ potius. ut Anchises Laertes. ueniunt. n. a' græcis in εὺς mutatione εὺς in ης per ἦτα ut ἀχιλλεὺς ἀχιλλής. ὀδυσσεὺς, ὀδύσσης. qua in re sequimur dores, qui pro ὀρφεὺς, ὄρφης, pro τυδεὺς, τύδης dicunt, quorum uocatiuus κοινῶς est ὦ ἀχίλλη ὦ ὄρφη. ὦ τυδη, sicut ὦ ἀγχίση, ὦ λαέρτη. Vnde nos o Achille. o Vlysse dicimus.

Quibus casibus utimur in secunda declinatione? Nominatiuo. Genitiuo.

nitiuo. Datiuo. Accusatiuo, & uocatiuo singularibus. nominatiuo genitiuo accusatiuo & uocatiuo pluralibus. Nominatiuo singulari in εὺς in ως longum ἀττικῶς, in os breue in ον. ut hic orpheus hic athos hæc ilios. hoc iliō. Virgilius, Orpheus in syluis inter delphinas Orion. Iuuenalis, uelificatus Athos. Oui. Ilios, & murus quod fuit ante solū. quod quidā legūt ilion, ut sit quale est. Præneste sub ipsa, & in Eunuchum suam. & centauro uehitur magna. Gtō i os, ut hui⁹ theseos. hui⁹ tereos. i o, ut hui⁹ Nicoleo, huius Androgeo. Martialis. Flet Philomela nefas incesti tereos. Virg. In foribus letū Androgeo. Dtō in ει p ει diphthongū ut huic Orphει. Vir. Orphει calliopea, Lino formosus Apollo. etsi Priscianus dicit, Cū sit datiuus græcus, pro ει diphthongo i longam habuit moræ scripturæ nostræ. Accusatiuo in on. in o magnum in a, ut hūc dindymon. hanc pylon. hūc Atho. hūc thesea. hūc Ilionea. Ouidius, Dindymon & cybelen Idē. Nos pylon antiq neleia Nestoris arua. Vir. Aut Atho, aut rhodopen. Oui. Thesea deuoui. Vir. & amicū Cratea musis. Cratea musarū comitē. Idem. Ilionea petit dextra.

Quare huiusmodi accusatiuos in a penultima modo correpta, mō producta poetæ nostri protulerunt? quia hoc & græci faciūt. nā in εὺς desinentia accusatiuos κοινῶς, per εα faciunt, ἰωνικῶς δὲ, per ηα, ut ὁ θησεὺς, τὸν θησέα κοινῶς. καὶ τὸν θησῆα ἰωνικῶς. similiter τὸν ἀχιλλέα καὶ ἀχιλλῆα, τὸν ἰλιονέα καὶ ἰλιονῆα.

Quare hic Athos facit hūc Atho, & nō hunc Athon, ut cætera apđ græcos in ως, ut ὁ μενέλεως τὸν μενέλεων? quia quatuor annotātur apud illos accusatiui absq; ν. τὸν ἄθω. τὴν κῶ. τὴν τέω. τὸν λαγώ. sic. n. Theodorus Gaza in secundo τῶν εἰς τέσσαρα. σεσημειώσθω ἐπὶ τῶν τεταρτοκλίτων ἄθω. κῶ. τέω. λαγὼ αἰτιατικῇ λεγόμενα ἄνευ τοῦ ν ἀττικῶς. Genitiuo plurali in on per o magnum, ut horum bucolicon. Georgicon. grammaticon. rhetoricon cū circūflexo in fine. Nominatiuo. accusatiuo, & uocatiuo pluralibus in a, ut hæc bucolica. rhetorica. grammatica & similia.

Quibus casibus utimur tertiæ declinationis? omnibus tam singularis, quā pluralis numeri præter datiuum pluralem. Nominatiuo singulari in a ut poema. in o per o magnū, ut dido. in an ut ti-

tan in in ut delphin. in on ut corydon. in ar ut epar. in yr ut martyr. in or ut Nestor. in as ut arcas. in is ut poesis. in ys ut Erinnys. in os per o magnum ut heros. in os per o paruum ut epos. in us per ου ut œdipus. in ax ut thorax. ĩ yx ut styx. ĩ abs ut arabs. in ops ut cyclops. exempla, qui uolet, ipse sibi ĩueniat. Genitiuo singulari in os. in us. ut huius æneidos. huius sapphus. Oui. attamẽ ille tuæ felix æneidos author. Idẽ authoris nomina Sapphus Vir. fatidicæ Mantus. Datiuo in i ut huic palladi. Statius. palladi littoreæ. Accusatiuo in a. Vir. phyllida mitte mihi. in o. Oui. mi seram'q; relinquere Dido. Idem spectabat ad Io. ante oculos Io, quamuis auersus habebat. in in Martialis. Tu licet & nostrum dixit Alexin ames. Vocatiuo in i. Vir. Te Corydon o Alexi. Ouidius. Tu pari semper ama. Itẽ quot modis desinit nominatiuus. Nominatiuo plurali in es. Virgilius. Soli cãtare periti Arcades. Genitiuo plurali in on. Martialis. Argutis epigrãmaton libellis. nominatiuo accusatiuo, & utõ pluralibus in a. Iuuenalis. Stemmata quid faciunt. Accusatiuo plurali in as. Vir. permistos Heroas, & ipse uidebit illis. Idẽ. Pleiadas. hyadas. in eis ut alpeis. Syrteis. Vir. Sæuis'q; uadis immittite syrteis.

Licet'ne nomina in o ut Dido Sappho latine declinare ut Iuno? licet secundum Priscianum, qui antiquos huiusmodi declinatiõe usos ostẽdit. Accius, Custodem assiduum Ioni apposuit. Enni⁹. Pœnus Didone oriundos. Plautus. Vidit Argum, quẽ quondã Ioni Iuno custodem apposuit. qua rõne declinãdi etiam. C. Cæsar secut⁹ antiquos, usus ẽ, qđ ĩdicat tetrastichõ hoc in Romulo

Vatibus ausoniis tyriam dat Græcia Dido.
Fecit Didonem romula uox Taciti.
At Calypsonem latiis das inclyte Cæsar.
Quodq; decor patitur Quintiliane iubes.

Sed errant, ait Foca grammaticus, qui didonis, aut mantonis genitiuum dicũt, cum & uocis asperitas, & ueterũ authoritas eiusmodi declinationem repudiet. nam translata in latinam linguã, nihilo minus græce declinantur, sic Dido. didois. didoi. didoem. didoe. Idem sentire uidet Quintilianus his uerbis. Nunc recentiores instituerunt græcis nominibus græcas declinationes po

tius dare. quod tamen ipsum non semper fieri potest. mihi autẽ placet latinam rationem sequi, quousq; patitur decor. neq; enim iam Calypsonem dixerim, ut Iunonem.

DE PRONOMINE.

q Vid est ꝓnomen? pars oratiõis declinabilis, quæ ꝓ unius cuiusq; noïe accipitur, personas'q; finitas recipit.

Quare dicitur pronomen? quia pro noïe, hoc est loco nominis ponitur. sicut proconsul, quia loco consulis, & proprætor, quia prætoris loco funguntur, appellati sunt.

Pronomini quot accidunt? sex. species. genus. numerus. figura. pso(na, & casus.

Quot sunt pronoïa de quibus nulla dubitatio est apud latinos? quindecim. Ego. tu. sui. ille. ipse. iste. hic. & is. meus. tuus. suus. noster, & uester. nostras, & uestras.

Quot sunt species ꝓnominũ? duæ. primitiua, ut ego. deriuatiua, ut (meus.

Quot sũt primitiua? octo. ego. tu. sui. ille. ipse. iste. hic. & is.

Quot ex primitiuis pronominibus sunt tantum demonstratiua? q̃-tuor. ego. tu. hic, & iste.

Quot sunt tantum relatiua? tria. quæ? sui. is & ipse.

Quot sunt modo demonstratiua, modo relatiua? unũ. ille.

Quot sunt deriuatiua pronoïa? septem. meus. tuus. suus. noster & uester. nostras, & uestras.

Vnde deriuantur? a' genitiuis primitiuoꝝ ego tu sui. Quomodo? a' genitiuo mei, meus. a' genitiuo tui, tuus. a' genitiuo sui, suus. a' genitiuo nostrum uel nostri, noster, & nostras, a' genitiuo uestrum, uel uestri, uester, & uestras.

Quot ex deriuatiuis sunt possessiua? quinq;. quæ? meus. tuus. suus. noster, & uester.

Quot sunt gentilia, seu patria? duo quæ? nostras, & uestras.

Quot sunt genera pronominũ? quinq;. quæ? masculinũ, ut meus. fœmininũ, ut mea neutrũ, ut meũ, commune duũ generum, ut hic & hæc nr̃as, & ur̃as. cõmune triũ geneꝝ, ut ego. tui. sui.

Quot sunt numeri pronominũ? duo. qui? singularis ut ego. pluralis, ut nos.

Quot sunt figuræ pronominũ? duæ tantum. quæ? simplex ut ego. is. composita, ut egomet. idem.

Quot sunt pronomina, quæ per nominatiuos componuntur? duo secum iste & hic. ut istic. istæc. istoc. in quibus, quia non ponitur aspiratio, sunt qui magis metaplasmũ, q̃ compositionẽ putẽt. unum is cum aduerbio demum, ut idem, quod est is demũ, hoc est is iterum. Iste & hic cõponũtur ne per omnes casus? minime, sed per eos tantum, qui in c. desinunt, præter datiuum huic.

Cum quot orationis partibus pronomina componũtur? cum tribus. cum nominibus ut huiusmodi. cum aduerbiis ut eccum, eccã. eccos, eccas ellum, ellam. ellos, ellas. pro ecce eum. eam eos. eas. illum. illam. illos illas. cum præpositione, ut mecum. tecum secum nobiscum, & uobiscum, sed in his potius est præpositio cum pronomine per anastrophen, ut in quicum, pro cum quo. quibuscum, pro cum quibus.

Quot sunt syllabicæ adiectiones? quatuor. quæ? met. te. ce, & pte.

Met quibus adiungitur? omnibus casibus utriusq; numeri tam primæ, quàm secundæ personæ. præter tu, ne uerbum putetur tumet pro quo tute, & tutemet dicimus, ut egomet. i. ego & non alius. tutemet. i. tu ipse per te, & non per alium.

Te quibus adiungitur? tu & te, ut tute & tete, sicut meme. sese.

Ce quibus adiungitur? pronomini hic hæc. hoc, apud antiquos p oẽs casus, ut hicce hæcce hocce, apud neotericos uero p eos tm̃ qui in s literam desinũt, ut huiusce. hisce. hosce. hasce. nec nõ his genitiuis istius. illius, ut istiusce. illiusce. Antiqui etiam illicce p illic, pferebãt. illucce. istucce. Terentius, illanccine mulierẽ dixit.

Pte quibus adiungit? quinq; ablatiuis mea tua sua nostra & uestra. ut meapte. tuapte. suapte. nostrapte, & uestrapte.

Quot sunt personæ pronominum? tres. quæ? prima, ut ego. secunda, ut tu. tertia, ut ille.

Quot sunt casus pronominũ? sex. qui nominatiuus. genitiuus. datiuus. accusatiuus. uocatiuus. ablatiuus.

Quot pronomina habent uocatiuum casum? quatuor. quæ hoc disticho connumerantur.

Tu. meus, & noster. nostras pronomina, quintum
Quattuor admittunt cætera cuncta carent.

Quare uocatiuo carent cætera pronomina? quia sermo ad ea non

dirigitur.

Quot sunt declinationes, seu modi pronominum? quatuor. primꝰ in i uel in is. secūdus ī ius. tertius in i, & in æ, & in i. q̄rtus ī is tātū.

Interrogationes de pronomine.

EGo quæ pars orationis est? pronomē. quare? quia ponit̄ loco ꝓprii nominis, & certā significat personā. Ponit̄ne semp pronomen loco nōis proprii? maxīe. Ergo cū dicimus, ego magister, tu discipulus, non'ne ponuntur loco appellatiuoꝝ nominū magistri. s. & discipuli, quæ sūt appellatiua? non. Quoniam omne appellatiuum nomen transit in ꝓprium iunctum pronomini, ut meus liber. tuus filius. ille homo.

Ego cuius speciei? primitiuæ. quare? quia à nullo deriuatur.

Meus cuius speciei? deriuatiuæ q̄re? quia deriuatur à genitiuo mei.

Ego cuius generis? cōmunis trium generum. quare? quia sic est, sicut cui adhæret. ut ego Aldus. ego Maria. ego mancipium.

Meus cuius generis? masculini. mea fœminini meum? neutri. quare? quia prima uox pronominis est generis masculini. secūda fœminini. tertia neutri.

Nostras cuius generis? communis duū geneꝝ. quare? quia præponunt̄ ei in declinatione duo articularia ꝓnomina hic & hæc.

Ego cuius numeri? singularis. quare? quia singulariter profertur.

Nos cuius numeri? pluralis quare quia pluraliter profertur.

Ego cuius personæ? primæ. Tu? secundæ. Ille? tertiæ. quare? q̄a oīa noīa, & ꝓnoīa sunt tertiæ ꝑsonæ, exceptis ego quod est primæ, & tu secūdæ, & uocatiuis casibꝰ, qui sunt semp ꝑsonæ secundæ.

Ego cuius casus? nominatiui. quare? quia in eo casu declinando reperitur.

Ego cuius modi pronominis? primi. quare? quia eius genitiuus singularis in i uel in is, & datiuus in i definit, ut ego mei, uel mis. mihi. tu, tui uel tis. tibi. sui. sibi.

Quare sui nō habet in nominatiuo si, & in genitiuo sis? causa differentiæ si coniunctionis, & sis uerbi.

Quot sunt ꝓnoīa primi modi? tria ego. tu. sui. quæ sic declinātur.
S. N. ego. G. mei, uel mis. D. mihi. Acc. me. Abl. à me. P. N. nos.
G. nostrū, uel nostri. D. nobis. Ac. nos. Abl. à nobis.

S.N.tu.G.tui, uel tis.D.tibi.Acc.te.V.o tu.Abla.a᷑ te.P.N.uos.
G.uestrum, uel uestri.D.uobis.Ac.uos.V.o uos.Abl.a᷑ uobis.

S.G.sui.D.sibi.Accusa.se.Abl.à se.P.G.sui.D.sibi.Accusatiuo se.
Ablatiuo a᷑ se.

Ille cuius modi pronominis? secũdi. Quare? quia eius genitiuus sin
gularis in ius, & datiuus in.i.desinit, ut ille illius.illi.ipse.ipsius.
ipsi.Iste istius.isti.is.eius.ei.hic huius.huic.

Quare hic non facit in datiuo hui sine c? ad differentiam hui inter-
iectionis.

Quot sunt pronomina secundi modi? quinq;. quæ? ille ipse iste hic
& is, quorum genitiuus desinit in ius & datiuus in.i.sic etiã octo
nomina declinantur, quæ sunt unus.totus.solus.alius alter.ul-
lus.uter.qs uel qui cũ suis compositis, quorũ unus.tot⁹.solus.
habent uocatiuũ, quæ noĩa, & pronoĩa sic declinantur.

S.Nominatiuo ille illa illud.G.illius.D.illi.A.illũ illam illud.Ab.
ab illo ab illa ab illo.P.N illi illæ illa.G.illorũ illarũ illorũ.D.il
lis.Acc.illos illas illa.Abl.ab illis.

S.N.ipse ipsa ipsum G.ipsius.D.ipsi.Ac.ipsum ipsam ipsum.Abl.
ab ipso ab ipsa ab ipso.P.N.ipsi ipsæ ipsa.G.ipsorũ ipsarum ipso
rum.D.ipsis.Acc.ipsos ipsas ipsa.Abl.ab ipsis.

S.N.iste ista istud.G.istius.D.isti.Ac.istum istam istud.Abl.ab isto
ab ista ab isto.P.N.isti istæ ista.G.istorum istarum istorum.Da.
istis.Ac.istos istas ista.Abl.ab istis.

S.N.hic hæc hoc.G.huius.D.huic.Ac.hunc hãc hoc.Abl.ab hoc
ab hac ab hoc.P.N hi hæ hæc.G.horum harũ horum.Dati.his.
Ac.hos has hæc Abl.ab his.

S.N.is ea id.G.eius.D.ei.Ac eũ eam id.Abl.ab eo ab ea ab eo.Pl.
N.ii per geminũ.i.sine aspiratione.eæ.ea.G.eorum earum eorũ.
D.eis uel iis.Acc.eos eas ea.Abl.ab eis, uel iis.

Quare ipse nõ facit in neutro genere ipsud, sicut iste istud, & ille il
lud? qa apud antiquos declinabatur ipsus ipsa ipsum, mutata ẽ pri-
ma uox & remansit tertia.q̃q̃ Priscian⁹.lib.xiiii.id nõ probat.

S.N.idem eadem idem.G.eiusdem.D.eidem.A.eũdem eandẽ eũ-
dẽ.A.ab eodẽ eadẽ eodẽ.P.N iidem eædem eadem.G.eorũdẽ
earũdem eorũdẽ.D.eisdem, uel iisdem.A.eosdem easdem eadẽ

A·ab eisdem, uel iisdem. & nota idem masculinũ producere primam, idem uero neutrum corripere.

S·N·unus una unum. G.unius. D·uni. Ac.unum unam unũ. V·o une. o una. o unum. Ab·ab ab uno ab una ab uno. P.N.uni unæ una. G.unorum unarum unorũ. D·unis. Ac.unos unas una. V·o uni o unæ o una. Abl. ab unis.

S·N·totus tota totum G·totius. D.toti.

S·N·solus sola solum. G·solius. D·soli.

S·N·alius alia aliud. G·alius. D·alii.

S·N.alter altera alterum. G·alterius. D·alteri.

S·N.ullus ulla ullum. G.ullius. D.ulli.

S·N.uter utra utꝝ. G utri⁹. D·utri cætera declĩa ut bon⁹ bõa bonũ.

S·N·quis uel qui, quæ quod, uel quid. G·cuius. D.cui. A·quẽ quã quod, uel quid. A·a' quo, uel a' qui. a' qua, uel a' qui. a' quo, uel a' qui. P·N·qui quæ quæ. G quorum quarum quoꝝ. D·quis uel q bus. A·quos quas quæ. A·a' quis uel a' quibus.

Singulariter alteruter alterutra alterutrũ. G. alterutrius. D alterutri. A.alterutrũ alterutram alterutꝝ. Ab.ab alterutro alterutra alterutro. P.N.alterutri alterutræ alterutra. G. alterutroꝝ alterutrarũ alterutrorum. D alterutris. A.alterutros alterutras alterutra. Abl.ab alterutris & significat alterum ex duobus. Cicero ꝓ Marco Marcello. Quod si in alterutro peccandũ sit, malim ego timidus, q̃ parum prudens uideri. Valerius. Quia necesse eẽt eos alterutro facto crimine temeritatis, aut periurii teneri.

Quare non dixisti altera utra. alterum utrũ. G. alterius utrius? quia ex parte tantum exteriore inflectitur, etsi quæ ex duob⁹ rectis cõponuntur, ex utraq; parte inflecti debeant.

S.N.uterq; utraq; utrunq;. G.utriusq;. D utriq;. A.utrunq;. utranq; utrũq;. A·ab utroq; utraq; utroq;. P.utriq; utræq; utraq;. G.utrorũq; utrarũq; utrorunq;. D·utrisq;. A·utrosq; utrasq; utraq;. Ablatiuo ab utrisq;.

A quis & qui composita.

Quæ cum quis uel qui possunt componier, hæc sunt.

Si. que. putas. ali. quam. nam. ne. nun en'q;. piam'q;.

Nec non quis cum quis poteris componere, sed dam.

Vis'q;, & cunq; libet, qui recto adiungere debes.

S.N. siquis siqua siquod uel siquid. G. sicuius. D. sicui. A. siquem siquam siquod uel siquid. A. à siquo à siqua à siquo. P.N. siqui si quæ siqua. G. siquorum siquarum siquorum. D. siquibus. Ac. siquos siquas siqua. A. à siquibus.

S.N. quisq;, quæq; quodq;. G. cuiusq;. D. cuiq;. A. quenq; quanque quodq;. Abl. à quoq; à quaq; à quoq;. P.N. quiq; quæq; quæq;. G. quorunq; quarunq; quorũq;. D. quibusq;. Acc. quosq; quasq; quæq;. Abl. à quibusq;.

S. quisputas quæputas quodputas uel quidputas, & sic per omnes casus addendo putas.

S.N. aliquis aliqua aliquod uel aliquid. G. alicuius. D. alicui. Ac. aliquem aliquam aliquod uel aliquid. Abl. ab aliquo ab aliqua ab aliquo. P.N. aliqui aliquæ aliqua. G. aliquorum aliquarum aliquorũ. D. aliquibus. Ac. aliquos aliquas aliqua. Ab. ab aliqbus.

S.N. quisquam quæq̃ quodq̃ uel quidq̃. G. cuiusq̃. D. cuiq̃ & sic in cæteris addendo q̃. ipse tñ nõ uterer omnib⁹. nã sicut dicerẽ, nõ credo quenq̃. M. Tullio magis eloquentem, ita hoc euitarẽ dicẽdi genus aiunt nõ fuisse fœminam quãq̃ pulchriorẽ Thaide.

S. quisnã quænã quodnã, uel qdnam & deinceps addendo nam.

S. neqs nequa nequod, uel neqd & deinceps præponẽdo ne.

S.N. nunqs nunq̃ nunquod, uel nũquid, & sic in cæteris præponẽdo nun. Sed ne his qdem utimur omnib⁹. sed ut se exerceãt, flectant pueri per oẽs casus. Vtamur uero nec'ne, diligẽs postea præceptor ostendat. qs n. diceret, nunqua, & nũquod?

S.N. Enquis enqua enquod, uel enqd, & sic in cæteris ꝑponẽdo en.

S.N. Quispiã quæpiã quodpiã, uel qdpiã. & deinceps addẽdo piã.

S.N. quidã quædã quoddã, uel quiddam. G. cuiusdam. D. cuidam. Ac. quẽdam quandam quoddã, uel quiddam. Abla. à quodam à quadam à quodam. P.N. quidam quædam quædam. G quorundam quarundam quorundam (& mutatur m in n. quia m ante d esse non potest. sicut nec ante q & c & t & f) Datiuo quibusdam. Ac. quosdam quasdam quædam. Ab. à quibusdam. & nota qdam masculinum scribi debere unico d, neutrũ uero qddã, & quoddam, duplici.

S.N.Quiuis quæuis quoduis,uel quiduis,& sic in reliquis addendo uis.

S.N.Quicunq; quæcunq; quodcunq;.G.cuiuscunq; D.cuicunq;. Ac.quencunq; quancunq; quodcunq;.Ab.a' quocunq; q̃cunq; quocunq;.P.N.quicunq; quæcunq; quæcunq;.G.quoruncunq; quaruncunq; quorũcunq;.D.quibuscunq;.Ac.quoscunq; quascunq; quæcunq;.Ab.a' quibuscunq;.

S.N Quilibet quælibet quodlibet, uel quidlibet, & deinceps addẽdo libet.

S.Nominatiuo quisquis & quicquid.Ac.quicquid.Ab.a' quoquo a' quaqua a' quoquo.cæteris uacat.

S N.neuter neutra neutrũ.G neutri neutræ neutri, & neutrius apd̃ antiquos.D neutro neutræ neutro,& reliq̃ ut bon⁹ bona bonũ.

S.N.istic istæc istoc,uel istuc.A.istunc istanc istoc,uel istuc.ab istoc istac istoc.P nominatiuo & accusatiuo in neutro tantum genere istæc.& sic inflecte illic illæc illoc,uel illuc, quibus utebantur antiqui,nunc autem exoleuerunt.

Meus mea meum cuius modi pronominum?tertii.quare? quia per omnes suos casus declinatur ad similitudinem nominũ primæ & secũdæ declinationis,hoc est ut bonus bona bonum, præter mi uocatiuum,a' uocatiuo mee,ubi e geminũ,ac breue, in i longum cõmutatũ est,ut o mi' pr̃.o mi fili pro mee pater, mee fili.

Tertii modi pronomina sunt quinq; meus tuus suus noster & uester, quæ sic declinantur.

S N.meus mea meum.G.mei meæ mei.D.meo meæ meo.A.meũ meam meum.V.o mi o mea o meum.A.a' meo a' mea a' meo. P.N.mei meæ mea.G.meorũ mearũ meorũ.D. meis. Ac.meos meas mea.Abl.a' meis.

S.N.tuus tua tuum.G.tui tuæ tui.D.tuo tuæ tuo.A.tuum tuã tuum.Abl.a' tuo a' tua a' tuo.P.N.tui tuæ tua.G.tuorum tuarũ tuorum.D tuis.Ac.tuos tuas tua.Abl.a' tuis.

S.N.noster nostra nostrum G..nostri nostræ nostri.D nostro nostræ nostro.A nostrum nostram nostrum.V.o noster o nostra o nostrum.A a' nostro a' nostra a' nostro.P.N.nostri nostræ nostra.G.nostrorum nostrarum nostrorũ.D.nostris.Acc.nostros

nostras nostra. V. o nostri o nostræ o nostra. Abl. a' nostris.
S. N. suus sua suum. G. sui suæ sui. D. suo suæ suo. Acc. suum suã suum. Abl. a' suo a' sua a' suo P. N. sui suæ sua. G. suorum suaꝝ suorum. D. suis. Ac. suos suas sua. Abl. a' suis.
S. N. uester uestra uestrum. G. uestri uestræ uestri. D. uestro uestræ uestro. Acc. uestrum uestram uestrum. Abl. a' uestro a' uestra a' uestro. P. N uestri uestræ uestra. G. uestrorum uestrarum uestrorum. D. uestris. Acc. uestros uestras uestra. Abl. a' uestris.

Nostras cuius modi pronominum? quarti. quare? quia per omnes suos casus declinatur ad similitudinem nominum tertiæ declinationis, hoc est sicut hic & hæc arpinas & hoc arpinate. & nota huiusmodi in as & nomina & pronomina, circunflexo tono eẽ pronuntianda, quia sunt per apocopen ab integris in tis abiectione ti.

Quarti modi pronomina sunt duo nostras & uestras. quæ sic declinantur.
S. N. hic & hæc nostras & hoc nostrate. G. huius nostratis. D. huic nostrati. Acc. hũc & hanc nostratẽ, & hoc nostrate. V. o nostras & o nostrate. Abl. a' nostrate & nostrati. P. N. hi & hæ nostrates & hæc nostratia. G. horum & harum & horum nostratiũ. D. his nostratibus. A. hos & has nostrateis & hæc nostratia. V. o nostrates & o nostratia. Abl. a' nostratibus.
S. N. hic & hæc uestras, & hoc uestrate. G. hui⁹ uestratis. D. huic uestrati. Ac. hunc & hanc uestratem, & hoc uestrate. Abl. a' uestrate & uestrati. P. N. hi & hæ uestrates, & hæc uestratia. G. horum & harum & horum uestratiũ. D. his & ab his uestratibus. A. hos & has uestrateis & hæc uestratia.

ALDI MANVTII ROMANI INSTITVTIONVM GRAMMATICARVM LIBER SECVNDVS.

DE VERBO.

q Vid est uerbum? pars orationis declinabilis, uel agendi, uel patiendi, uel utriusq; significatiua cum modis & temporibus sine casu.

Verbo quot accidunt? octo. genus. tempus. modus species. figura. persona numerus. & coniugatio.

Quot sunt genera uerborum? quinq;. actiuum ut amo. passiuum ut amor. neutrum ut seruio. cōe ut largior. deponens ut sequor.

Quot sunt tempora uerborum? quinq;. præsens. præteritū imperfectum. perfectum. plusq̄perfectum & futurum. ut amo. amabam. amaui. amaueram. amabo.

Quot sunt modi uerborum? quinq;. indicatiuus ut amo. imperatiuus ut ama. optatiuus ut utinam amarem. subiunctiuus ut cum amem. infinitiuus ut amare.

Indicatiuus quot tempora habet? quinq; separata. præsens ut amo. imperfectum ut amabam. perfectum ut amaui. plusq̄perfectum ut amaueram. futurum ut amabo.

Imperatiuus quot tēpora hēt? duo. p̄sens ut ama. futurū ut amato.

Optatiuus quot tempora habet? quinq;. præsens, & præteritū imperfectum simul, ut utinā amarem. præteritum perfectū, & plusq̄perfectum simul, ut utinam amauissem. futurū per se ut utinā amē.

Subiunctiuus quot tempora habet? quinq; separata, quemadmodum indicatiuus. præsens, ut cum amem. imperfectum, ut cum amarem. perfectum, ut cum amauerim. plusq̄perfectum, ut cum amauissem. futurum, ut cum amauero.

Infinitiuus quot tempora habet? quinq;. præsens & imperfectum simul, ut amare. perfectum & plusq̄perfectum simul, ut amauisse. futurum ut amatum ire, uel amaturum esse.

Quot sunt species uerborum? duæ. primitiua ut amo. deriuatiua ut amasco.

Quot sunt species deriuatiuorū uerborū? quinq;. īchoatiua. medi-

tatiua. diminutiua frequentatiua. desyderatiua.

Quæ sunt inchoatiua? quæ in so desinunt, & sunt tertiæ coniugationis, ut uiso uisis. facesso facessis. arcesso arcessis. idest eo ad uidendum. eo ad faciendum. eo ad uocandum. usurpantur etiam pro primitiuis ut lacesso pro lacero.

Quomodo formant inchoatiua? non habēt certā formā, nec a' uerbis omnibus proficiscuntur.

Quæ sunt Meditatiua? quæ in sco desinunt, & meditationem, hoc est exercitationem significant. ut calesco, idest meditor, & exerceor, ut caleam. unde etiam meditatiua appellantur. nam meditari est etiam exerceri.

Habent'ne præteritum hæc uerba? quidni, atq; id quod sua primitiua, ut pingueo pingui, & pinguesco pingui. macreo macrui, & macresco macrui, sed differūt, nā primitiua significāt pīguis fui. macer fui. deriuatiua uero pīguis factus sum. macer factus sum. nam si ita cuipiam dixeris, hui tam cito macruisti, non erit à macreo, sed a' macresco ptm̄. quia nō macer fuisti, sed macer factus es, interpretabitur.

Quomodo formantur meditatiua? a' secunda persona præsentis indicatiui modi cuiuscunq; sint coniugatiōis addita co, ut labo, labas, labasco. ferueo, ferues, feruesco. contremo, contremis, contremisco. edormio, edormis, edormisco.

Quæ sunt frequentatiua? quæ assiduam in agendo uim habent. dicuntur etiam iteratiua. quoniam frequenter agendi iterant affectum, ut merso, mersas, hoc est sæpius mergo.

Vnde formantur frequētatiua? ab extremo supino mutatione u in o, ut domitu, domito. cursu, curso. amplexu, amplexo. a' secutu tamen sector, & non secutor. Sed notandum, quod quæ habēt a in penultima illud in i breue conuertunt. ut uolatu, uolito. rogatu, rogito. Item quæ præteritum in gi faciunt, formant frequentatiua a' secunda persona præsentis, indicatiui modi, ut lego, legis, legito. fugio, fugis, fugito. Notantur quærito, a' quæro. & scitor, & sciscitor a' scio. & noscito, & noto, a' nosco. & ægresco, & ægroto, ab ægreo. sed ægresco meditatiuum est. Inueniunt ēt frequentatiua a' frequentatiuis, ut dictito a' dicto, quod a' dico deriuatur.

deriuatur. pulto à pulso, quod a' pello deducitur.
C uius coniugationis sunt frequentatiua? primæ, ut curso, cursas. sector, sectaris. uiso, quod iteratiuũ esse dicit Diomedes, et solũ excipit à regula, quod non sit primæ coniugationis, ego Vallæ accedens, puto esse inchoatiuũ potius, ut supra ostendimus.
Quæ sunt desyderatiua? quæ in rio desinũt, et affectum significant. Parturire enim non est meditari partum, sed desyderare. Cicero, Aliquando populus romanus pariat, quod diu parturit. similiter esurio, est esse cupio, idest comesse. Quintilianus, Pater filios esu rit. Item cœnaturio cupio cœnare. Martialis.
I n oĩbus Vacerra qđ cõclauib⁹. Cõsumit horas, et die toto sedet.
C œnaturit Vacerra, nõ cacaturit. i. cœnare cupit Vacerra, et nõ ca (care.
V nde formant desyderatiua? ab extremo supino, assumen do rio, ut a' cœnatu, cœnaturio. à mictu, micturio. ab esu, esurio.
C uius coniugatiõis sunt desyderatiua? Quartæ, ut parturio partu ris. parturire.
Quæ sunt diminutiua? quæ in lo desinunt, ut à sorbeo, sorbillo. sor billas. et nõ habent certam formã, sunt'q; in usu à paucis uerbis. Hæc nos scripsimus de speciebus deriuatiuorũ, secuti Laurentiũ Vallã. q̃, qm̃ à memoria facile effluũt, cõprehẽdi his uersiculis.
I nchoat arcesso, et uiso. meditatur amasco.
S orbillo minuit, legito'q;, et curso frequentant.
P arturit est partũ desyderat, esurit, esse. Notandũ autem, in qui busdam magis in usu esse frequentatiua à frequentatiuis, quàm à primitiuis, ut lectito, a' lecto lectas quod non est in usu, sicut nec legito, scriptito à scripto scriptas, qđ itẽ nõ in usu, ab edo p̃terea, eso esas ἄχρηστον, a' supino esu at ab eso, in usu esito. in quibusdã uero, & a' primitiuis, & a' frequentatiuis in usu frequentatiua, ut a' dico, dicto, a' quo dictito. Hæc Gellius non a' supino, ut Priscia nus, sed a' p̃tõ passiuo format lib. VIII. cap. VI. cui non accedo.

De figuris uerborum.

Quot sunt figuræ uerborum? tres simplex ut taceo, curro. cõposita ut conticeo, concurro. Decomposita, ut conticesco, recurso.

De personis uerborum.

Quot sunt personæ uerborum? tres prima, ut amo. secũda, ut amas.

tertia, ut amat. & similiter in plurali, prima ut amamus. secunda, ut amatis. tertia, ut amant.

Quare imperatiuus modus non habet primam personam in numero singulari? quia naturaliter imperans, ab eo, cui imperat, diuiditur, cum ergo prima persona est, quæ loquitur, ipsa sibi imperare non solet, nisi aliis imperans, se quoq; immisceat. & hinc est ꝙ in plurali numero imperatiuus modus primam habet personã, ut moriamur, & in media arma ruamus. quanquã tunc non imperatiua, sed suppositiua & hortatiua uocantur, quæ græci ὑποθετικὰ, & παρακελευστικὰ uocant, qui melius q̃ nos, hanc pluralis numeri personam ab imperatiuis separant.

De numero uerborum.

Quot sunt numeri uerborum? duo singularis, ut amo. Pluralis, ut amamus.

De coniugatione uerborum.

Quot sunt coniugationes uerborum? quatuor. prima, quæ in secũda persona indicatiui modi uel habet as, ut amo amas, uel aris, ut amor amaris. Secunda, quæ in secunda persona præsentis indicatiui modi, uel habet es, ut doceo doces, uel eris penultima lõga, ut doceor doceris. Tertia, quæ in secunda persona præsentis indicatiui modi uel habet is breuẽ, ut lego legis, uel eris penultima breui, ut legor legeris. Quarta, quæ in secunda persona præsentis indicatiui modi uel habet is longã ut audio audis, uel iris penultima longa, ut audior audiris.

Sed facilius cognoscent pueri uerba tertiæ coniugationis a uerbis quartæ differre, in Imperatiuo & Infinitiuo. nam tertiæ coniugationis uerba faciũt in imperatiuo in e, in secũda persona singulari, in infinitiuo uero in ere penultima breui, ut lego. legis. lege. legere. aspicio. aspicis. aspice. aspicere. Quartæ uero coniugationis uerba habent i in secunda persona singulari imperatiui modi. in infinitiuo uero ire penultima longa. ut audio. audis. audi. audire. Tussio. tussis. tussi. tussire.

Illud etiam notandum uerba primæ coniugationis are & ari & arem & arer & eris uel ere producere in penultima ut amare. amari. amarem. amarer. ameris uel amere. secundæ uero ere & eri &

erem & erer & aris uel are. ut docere. doceri. docerē. docerer. docearis uel doceare. Quartæ autem ire & iri & irem & irer, & aris uel are, ut audire audiri. audirē. audirer. audiaris uel audiare. sed aris uel are producit in omni uerbo. Tertiæ uero coniugationis ite, ere, infinitiui tantū ere. erem. eres. eret. erent. erer etiam primam personam tantum optatiui. & eris uel ere secundam indicatiui passiui corripere. ut legite. legere. legerem. legeres. legeret. legerent legerer. legeris uel legere. erūt autem, & ere præteriti perfecti indicatiui modi in omni coniugatione producunt e, ut amauerunt uel amauere. docuerunt uel docuere. legerunt uel legere. audiuerunt uel audiuere.

De præteritis.

P rimæ coniugationis præterita quot regulas habent? quinque.

Quæ est prima?

O mnia uerba primæ coniugationis a secunda persona præsentis indicatiui modi abiecta s & addita ui, faciūt præteritum, ut amo amas amaui. præter duodecim, quæ per ui syllabas faciunt præteritū, & do dedi. sto steti. lauo laui. iuuo iuui. ut ostēdunt hi uersus.

C um domo iunge mico. cubat. & neco. cum frico. cum pli.

E t tonat, atq; sonat. secat, & crepo. nexo. uetóq;,

D óq;, dedi, & laui lauo. sto stetit. & Iuuo Iuui.

Quæ est secunda?

P lico & mico cum præpositione composita per ui syllabas faciunt præteritum, ut applicui. dimicui. Inueniuntur etiam in aui, sed raro, Cum nomine autem composita in aui faciunt, ut multiplicaui. duplicaui.

Quæ est Tertia?

A. cubo composita tam primæ, quàm tertiæ coniugationis inueniuntur, ut accubo accubas, & accumbo accumbis. Incubo incubas & incumbo incumbis. habent tamen commune præteritum accubui. Incubui, quæ primæ coniugationis sunt in præsenti sine m, tertiæ uero habent m ante b.

Quæ est quarta?

D o monosyllabis compositum transit in tertiam cōiugationem, & præteritum geminat, ut reddo reddidi. Cū disyllabis uero, est primæ coniugationis, ut uenundo uenundas uenundedi. circun

do circundas circundedi. pessundo pessundas pessundedi.

De præteritis secundæ coniugationis.

O mnia uerba secundæ coniugationis quacunque antecedente consonante, eo in ui syllabas conuersa, faciunt præteritum, ut doceo docui. egeo egui. præter quæ excipiuntur, quæ quinqꝫ cõprehendunt regulis. Quæ est prima?

I ubeo iussi facit. sorbeo, quod & sorbo dicitur, sorpsi uel sorbui. mulceo mulsi. maneo mansi. neo neui. quieo quieui. hæreo hæsi. luceo luxi pelluceo pelluxi. cieo cies, quod & cio cis dicitur, ciui uel cii. torqueo torsi cum compositis. nam composita simplicium formationem plerunque sequuntur.

Quæ est secunda?

I n ueo desinentia, mutant eo in i, ut moueo moui. cõniueo tamẽ & conniui, & connixi facit. Quæ est tertia?

I n deo, si habent uocalem longam, uel ar ante deo, mutant deo in si, ut rideo risi. ardeo arsi. præter strideo stridi. si uero i uel e breuem, eo in i conuertunt. ut uideo uidi. sedeo sedi. Si au diphthongum, præteritum passiuæ declinationis habebunt. ut audeo ausus sum, gaudeo gauisus sum. Sunt quæ præteritum geminant, ut mordeo momordi. pendeo pependi. spondeo spopondi. tondeo totondi.

S ed sciendum geminantia præterita, in compositione non geminari ut remordeo remordi. respondeo respondi. præter quæ à do sto disco posco componũtur. ut condo condidi. consto constiti. dedisco dedidici. reposco repoposci. A' curro tamen cõposita utroqꝫ modo est inuenire, ut decurri & decucurri. à repũgo etiam repupugi legimus. Quæ est quarta?

I n geo, l uel r præcedente, in si, uocali uero longa in xi faciunt, ut algeo alsi. turgeo tursi. lugeo luxi. mulgeo tamen mulxi habet differentiæ causa.

Quæ est quinta?

I n leo alia antecedente consonante in eadem syllaba, & ab oleo, & leo composita, per ui syllabam faciunt præteritum, ut impleo impleui, exoleo exoleui, releo releui. oleo & oleui & olui facit, et

ſic redoleo·ſoleo tamen, ſolitus ſum, & ſolui.

De præteritis tertiæ coniugationis.

t Ertiæ coniugationis præterita quot regulis comprehendũtur? uiginti. Quæ eſt prima?

I n bo uocali longa antecedente, in pſi faciũt, ut ſcribo ſcripſi. Cætera uero in bi. ut bibo bibi· præter incumbo incubui, & alia à cubo compoſita. Quæ eſt ſecunda?

I n co, antecedente n, illa abiecta, o in i conuertunt, ut uinco uici. s uero antecedente, mutant ſco in ui ſyllabam, ut Paſco paui. conſueſco & conſueui & conſuetus ſum facit. Præter diſco didici· compeſco compeſcui· poſco popoſci, conquiniſco conquexi. Vocali autem longa antecedente, co in xi conuertunt, ut dico dixi· ico tamen, cuius penultima modo correpta, modo producta reperitur, ici facit, & parco peperci & ſparſi·

Quæ eſt Tertia?

I n do uocali longa præcedente, do in ſi uertunt, ut ludo luſi. Cedo ceſſi geminat ss. excipiuntur cædo cecidi penultima producta, unde occidi pro interemi. nã cecidi penultima breui à cado eſt. unde occidi pro interii. Pedo pepedi. cudo cudi & cuſi, ſtrido ſtridi. n· uero antecedente, o in i commutant· ſed n tria abiiciunt fundo fudi. findo fidi. ſcindo ſcidi. cætera uero ſeruant, ut pando pandi. accendo accendi· ſcando ſcandi. præter tundo quod & abiicit n, & tutudi facit. pendo etiam & tendo geminant primam, ut pependi· tetendi· fido fidi olim, nunc fiſus ſum facit. & diuido diuiſi. A do compoſita geminant. ut trado tradidi. condo condidi, unde abſcondo abſcondidi.

Quæ eſt quarta?

I n go r antecedente, go in ſi conuertunt, ut mergo merſi. Cætera uero in go uel guo in xi faciũt præteritum, ut ango anxi· tingo uel tinguo, tinxi· rego rexi. præter pango pepigi & pegi & pãxi. tango tetigi. pungo pupugi uel punxi. frango fregi· ago egi. lego legi cum compoſitis. notãtur neglexi. dilexi· intellexi à lego compoſita. Quæ eſt quinta?

I n ho in xi faciunt, ut ueho uexi. traho traxi.

Quæ eſt ſexta?

I n lo præteritum faciunt in lui, ut alo alui. præter uello uelli uel uulsi, sallo salli. psallo psalli. percello perculi, excello exculi & excellui, quod tamen magis ab excelleo formatur. Excipiuntur etiam geminantia, ut pello pepuli. fallo fefelli. tollo tetuli, pro quo sustuli dicimus.

Quæ est septima?

I n mo uocali longa præcedente, o in psi conuertunt, ut demo dempsi. Cætera uero in ui syllabas, ut tremo tremui. præter emo emi. premo pressi.

Quæ est octaua.

I n no, antecedente o uel g, in ui syllabas faciunt præteritum, ut pono posui. gigno genui. similiter & à cano composita, ut concino concinui, & concini. Cætera uero faciunt in ui syllabam, ut sino siui. sterno straui. sperno spreui. lino liui & lini. nam leui & releui magis sunt à leo, quod non est in usu. Excipiuntur temno tempsi. Cano cecini.

Quæ est nona?

I n po e breui antecedente, in ui syllabas faciunt, ut strepo strepui. Cætera uero in psi, ut carpo carpsi. præter rumpo rupi.

Quæ est decima?

I n ro per ui syllabam terminant, ut tero triui. quæro quæsiui, sero seui, cuius composita etiam per ui syllabas faciunt, sed mutata significatione, ut desero deserui. excipiuntur gero gessi. uro ussi. uerro uersi, & uerri. curro cucurri.

Quæ est undecima?

I n so in ui syllabam faciunt, ut lacesso lacessiui & lacessi. Accerso accersiui. Demuntur facesso facessis facessi. capesso capessi. uiso uisi. quæso quæsi & quæsiui. pinso pinsui.

Quæ est duodecima?

I n to c præcedente, quatuor inueniuntur. flecto. necto. plecto. pecto, quæ faciunt flexi. plexi. nexi uel nexui. pexi uel pexui, & pectui. præcedente uero e breui, duo, ut peto petiui. meto messui. r similiter, duo, uerto uerti. sterto stertui. tt geminato unum mitto misi & unum item in sto, ut sisto, quod cum significationem actiuam habet caret præterito, cum uero absolutam, facit steti. sicut sto cum suis compositis, ut desisto destiti.

Quæ eſt tertiadecima?

In xo duo inueniuntur texo, & nexo, quæ in ui ſyllabas faciunt. ut texui, nexui. ſed nexo eſt primæ.

Quæ eſt quartadecima.

In cio ſi a p̄ceſſerit, a in e uerſa, & o remota, faciũt ptm̃, ut facio feci, iacio ieci. ſin uero præceſſerit i, illo in e uerſo, in xi faciunt, ut aſpicio aſpexi. icio tamen ici facit, & elicio elicui.

Quæ eſt quintadecima?

In dio & in gio, o remota, faciunt præteritum, ut fodio fodi. fugio fugi.

Quæ eſt ſextadecima?

In fio unũ eſt, fio fis factus ſum. unũ item in io ut meio ſine præterito & ſupino, & unum in quio, inquio, quod inquit tantum habet. unum etiam in rio pario peperi.

Quæ eſt decimaſeptima.

In pio ca præcedente mutãt a in e, & abiecta o faciunt præteritum, ut capio cepi. cu uero, o in ui ſyllabam conuertunt, ut cupio, cupiui. quod non puto eſſe etiam quartæ, ut Priſcianus ait. nam illud Lucretii ſic legendum, Naturæ primus terrarum clauſtra cuperet, ut ſit uerſus miurus, quo ſæpe Lucretius utitur. de quo uerſu nos abunde infra tractabimus in libro de metris. rapio. rapui facit. ſapio & ſapui, & ſapiui. unde reſipui, & reſipiui. Cœpio quod in uſu non eſt, cœpi. Terentius tamen in Adelphis a cœpio cœperet uſus eſt. Sinerem ego illum? aut non ſex totis menſibus prius olfeciſſem, q̃ ille quicquam cœperet.

Quæ eſt decimaoctaua?

In tio, in ſi faciunt geminato ſſ, ut cõcutio cõcuſſi, quatio quaſſi.

Quæ eſt decimanona?

In uo ſyllabam, l antecedente, o in i uertunt, ut ſoluo ſolui. uocali uero in xi, uiuo uixi. in uo autem ſyllabas, mutant o in i, ut acuo acui, præter coquo coxi. linquo liqui. pluo pluui. ſtruo ſtruxi.

De præteritis quartæ coniugationis.

Verba quartæ cõiugatiõis quomodo faciunt præteritum? in ui ſyllabam, & ii excluſa u per cõciſionẽ, ut audio audiui & audii. ſalio ſaliui & ſalii tam de ſale, q̃ de ſaltatiõe. demuntur in cio plurium ſyllabarum duabus. quæ ſi n habent ante cio, faciunt in xi, ut uin

cio uinxi·ſancio ſanxi,& ſanciui olim . ſin uero minime, in ſi, ut raucio rauſi.farcio farſi.Item aio ai . cambio cãpſi.haurio hauſi. ſepio ſepſi·ſentio ſenſi.uenio ueni.& à pario & ſalio compoſita, ut operio operui.aſſilio aſſilui.quia ſalio etiam ſalui facit. ſed cõperio comperi facit,& reperio repperi pp geminato in carmine.

De præteritis uerborum in or.

I n or deſinentia quomodo faciunt præteritum? non habent. quia in or omnia carent præterito, & iis quæ ab illo deriuantur . aſſumunt autem participium præteriti perfecti, & pluſquamperfecti, & ſubſtantiuum uerbum , & uſum præteritorum complent, ut amor, amatus ſum, & amatus fui, & ſic in omnibus.

De ſupinis.

Supinorum regulæ quot ſunt? ſeptem. Quæ eſt prima?

I n ui ſyllabam, commutant ui in tum, ut amaui amatum, petiui petitum. demuntur abolitum. adultum. agnitum. cautũ. cognitum. conſitum . fautum . inſitum. lautum & lotum. paſtum. potum. ſaltum. nam ſalitum per ſimplex l, ſeruat. ſatum , ſolutum, ſepultum. uenum. in or primæ in atum, ut moratum auxiliatũ.

Quæ eſt ſecunda.

I n ui ſyllabas commutant eas in itum, ut domui domitum . præter altum. nam alitum ſeruat. Item apertum. caſſum. nam caritũ ſeruat. cenſum. cultum. conſultum. concentum cum cæteris à cano. doctum. excelſum. frictũ. indutum. meſſum. miſtum. nectũ. occultum. paſſum. piſtũ. raptum cũ cõpoſitis correptũ. ſurreptũ. ſectum. ſtatutum. tentum. textum. toſtum. In or ſecundæ in itũ. ut ueritum præter confeſſum. faſſum. miſertum. ratum . tutum, & tuitum.

Quæ eſt tertia?

I n ci. gi. qui. xi commutant eas in ctum, ut uici uictum. legi lectum. dereliqui derelictum dixi dictum. præter fixum. flexum. fluxum fugitum. fictum. mictum. pictum. rictum ſtrictum abiiciunt n. peperci ſine ſupino. in gor etiam & ſcor & in uor ſyllabas, in ctum faciunt, ut fungor functum. proficiſcor profectum fruor fructum, & fretum olim etiam fruitum. præter adeptum. commentum. feſſum. unde defeſſum. iratum. natum . oblitum. paſtum. ultum.

Quæ est quarta?

I n mi. pi psi. in ptũ, ut scripsi scriptũ. rupi ruptũ. emi emptũ. præter campsi campsum. Quæ est quinta?

I n di. li. ri. si. ti. in sum, ut momordi morsum. tutudi & tunsum, & tusum. fefelli falsum. salli salsum. uerri uersum, quod est etiam a' uerti. sensi sensum. pandi passum geminat ss, quod & a' patior, & pateo idem est. demuntur gestũ. haustũ. indultum. latũ. mulctum. nã mulsum seruat. pistum. partũ. statum. tentũ. nã tensum seruat. tortum. ustum. Item composita à do ut inditum. ab abscõdo tam absconsum, q̃ absconditum, sed absconditum melius inquit Diomedes. quartæ etiam coniugatiõis uerba habentia l uel r ante si, ut fartum. sartum. fultum. In dior item & tior & tor, in sum faciunt. ut mensum. orsum. assensum. usum. præter amplexum. mentitum. partitum. potitum. sortitum.

Quæ est sexta?

I n bor, in psum, ut labor lapsum. & in quor & in rior in tum. ut loquor locutum. orior ortum. & in ror in stum faciunt, ut queror questum. morior tamen mortuum, unde mortuus.

Quæ est septima.

L argior largitum habet, & molior molitum.

Quæ actiua supinum non habent.

C ompesco. cerno. renuóq; & respuo. lingo.
S ugo. refello. timet. lambóq;, atq; urgeo. caluo.
V isóq; cum metuo. posco. linquo. arceo. disco.
A mbigóq; annumeres, quæ sunt sine cuncta supinis.

Quæ neutra supinis deficiunt.

S trideo. sterto. rudo. stridit. micat. æstuo. parco.
E t conquinisco. psallóq;, & obedio. dego.
E t scalpo, & scando. scabit, & pauet. horreo. mando.
A diice glisco. tremo. nec non satagóq;, luóq;.
E t furit, atq; uolo. lucet. pelluceo. fulget.
E xurio. horresco. feruesco, & talia cuncta,
E t quæ præteritum per ui dant uerba secundæ,
V t caleo calui pauca hæc tamen excipe, sicut
T orret. olet. ualeo. paret'q;. dolet'q;. latet'q;

Et placeo, & noceo, & libeo, & careo, pateoq́.
Quanquam sunt per ui, retinent tamen ista supinum.

De uerbis defectiuis.

Quæ sunt uerba defectiua? quæ deficiunt numeris. modis. tempo ribus, & personis non tamen omnibus.

Forem. fores. foret. forent. infinitiuo fore. Meio, meiis. Imperatiuo meie meiat. meiamus meiite. Futuro meiito. Infi. meiere.

Infit. infiunt, & infio antiquum.

Quæso. quæsimus. quæsere. nec dicas quæsumus per u.

Faxo. faxis. faxit. faxunt, et faxint.

Inquio, seu inquam. sed hanc uocem futuri temporis esse uult Priscianus. inquis. inquit. inquiet. inquie.

Ausim. ausis. ausit, et ausint.

Cedo idest dic.

Aio ais. ait. aiunt. aiebam cum toto imperfecto. ait. aies. Imperatiuo ai. in plurali aiamus. Futuro optatiui aiat. in plurali aiatis. aiant.

Imperatiuo aue. in plurali auete. Futuro aueto. Infinitiuo auere. eodem modo salue et uale. sed uale a ualeo est. quare non est defectiuum.

Furis. daris. faris. prima positione deficiunt.

Ouat ouans habet participium. cuius tamen uerbi declinatio per multas etiam uoces inuenitur.

Apage. apagete. apagesis, pro apage si uis, sicut sodes pro si audes, quod est blandientis, sicut amabo, et capsis, pro cape si uis, et sis, pro si uis.

Odi. noui. cœpi. memini præteritum perfectum tantum habent, & quæ a præterito deriuantur. memini habet etiam memento & mementote.

Volo & malo imperatiuo & supinis deficiunt. malo etiam futuro indicatiui. sed de his in declinatione uerborum cumulatissime dicemus.

De Anomalis.

Quæ sunt anomala? quæ aliorum uerborum inclinatum non sequuntur. nec dicendum anormala cum r post o, sed sine r, quia græcum est τὸ ἀνόμαλον, quod significat asperum, uarium, & sine planitie.

Anomala autem ſunt hæc.

S um es eſt. uolo uis uult. fero fers fert. edo es eſt, cum compoſitis, de quibus abunde dicemus in declinatione uerborum.

Quæ ſunt quæ in imperatiuo per apocopen proferuntur? Dic. duc. fac. fer pro dice. duce. face. fere.

Quæ aliorum præteritis, & ſupinis utuntur?

A rguor à conuincor conuictus ſum. habet & argutus ſum. Cerno à creſco creui cretum. caleſco à caleo calui cum ſimilibus in ſco. ferio à percutio percuſſi percuſſum. fero à tulo tuli latũ. furo ab inſanio inſaniui ſine ſupino. liquor à liqueſio liquefactus ſũ. medeor à medicor, medicatus ſum. poſcor à poſtulor poſtulatus ſum. Quatio à concutio concuſſi concuſſum. nam quaſſi non eſt in uſu, reminiſcor à recordor recordatus ſum. ſido à ſedi ſeſſum. ſiſto à ſto ſteti ſtatum. ſunt qui rectius ſtatui ſtatutum habere dicant. tollor à ſuffero ſublatus ſum. ueſcor à paſcor paſtus ſum.

Quæ perfecta ſunt à diuerſis inſtantibus?

A cui ab aceo & acuo. creui à creſco & cerno, frixi à frigeo & frigo. luxi à luceo & lugeo. minxi à meio & mingo. paſſus ſum à pandor & patior. paui à paſco & paueo pependi à pendeo & pẽdo. tuli à tulo & fero. uerſus ſum à uertor & uerror.

Quæ ſunt in prima perſona confuſa?

A ppello appellas & appellis. dico dicas & dicis. fundo fundas & fũdis. lauo lauas & lauis. lego legas prima longa, & lego legis prĩa breui. mando mãdas & mãdis. prædico prædicas penultima correpta, & prædico prædicis penultima longa. pinſo pinſas & pinſis. ſero ſeras & ſeris. ſono ſonas & ſonis. uolo uolas & uis.

Quæ in indicatiuo dupliciter efferuntur?

C aneo & cauo. cõniueo & cõniuo. dẽſeo & denſo. dureo & duro. excelleo & excello. ferueo & feruo. frigeo & frigo. fulgeo & fulgo. lenteo & lento. oleo & olo. ſorbeo & ſorbo. ſtrideo & ſtrido tergeo & tergo. unio & uno.

Quæ habent duplicem coniugationem?

M orior orior. potior quæ & tertiæ & quartæ coniugationis inueniuntur In infinitiuo tamẽ mori tantũ dicimus ſecũdũ tertiã, & oriri, & potiri ſecundũ quartam. apud uetuſtiſſimos etiam pario

& cupio & tertiæ & quartæ inueniuntur.

Quæ habent duo aut tria præterita?

C udo cussi & cudi. explico explicui & explicaui, pango pepigi, & panxi. & pegi. pungo pupugi & punxi. sino sini & siui. tundo tutudi & tunsi.

Quæ ancipiti terminatione in eadẽ significatione legunt.

A ssentio & assentior. labo & labor. mereo & mereor. reuerto & reuertor, & alia plurima apud Priscianum.

Interrogationes de uerbo.

A mo quæ pars orationis est? uerbum. Quare? quia cum modis & temporibus est significatiuum agendi.

A mor quæ pars orationis est? uerbum. quare? quia cum modis & temporibus est significatiuum patiendi.

L argior quæ pars orationis est? uerbum. quare? quia cũ modis & temporibus est & agendi & patiendi significatiuũ.

A mo cuius generis? actiui. quare? qa in o desinens potest facere trãsitionem ad aliquod rationale animal, unde possit fieri conuersa locutio in prima, uel in secunda persona, uel saltem in secũda p assumptionem r, ut tu amas me. ego amor à te. Plato amabat Socratem. Socrates amabat à Platone. Ego amo te. tu amaris à me.

A mor cuius generis? passiui. quare? quia in or desinens, uenit ab actiuo per assumptionem r, quod est amo sicut doceor à doceo. legor à lego.

A ro cuius generis? neutri. quare? quia in o desinens non potest facere transitionem ad aliquod rationale animal, unde possit fieri conuersa locutio in prima uel in secunda persona, uel saltẽ in secunda per assumptionem r. hoc est non potest habere accusatiuũ significantem hominem. non enim dici potest aro Socratem, sicut amo Socratem.

A mplector cuius generis? cõmunis. quare? qa in or desinens utrãq; habere potest significationem, hoc est & actiuã & passiuã. actiuã, sic, ego amplector te. passiuã sic, ego amplector à te.

A uxilior cuius generis? Deponentis. quare? qa deponit alterã significationẽ, hoc est uel actiuã, uel passiuã. Sed auxilior deponit passiuam, ut auxilior tibi, lætor uero actiuam. ut lætor uirtute.

A mo cuius temporis? præſentis. quare? quia præſens tempus deſignat circa actionem, uel paſſionem. ſed amo circa actionē, amor uero circa paſſionem.

A mabam cuius temporis? præteriti imperfecti. quare? quia rem cœptam, ſed non dum perfectam oſtendit.

A maui cuius temporis? Præteriti perfecti. quare? quia rem perfectā eſſe ſignificat.

A maueram cuius temporis? Præteriti pluſquāperfecti. quare? quia oſtendit aliquid iampridem eſſe perfectum.

A mabo cuius temporis? Futuri. quare? quia rem aliquam fore, hoc eſt futuram eſſe demonſtrat.

A mo cuius modi? indicatiui. quare? quia indicat rem eſſe. amabā. amaui. amaueram cuius modi? indicatiui. qa indicant rem fuiſſe. Amabo cuius modi? indicatiui. quare? qa indicat rem fore.

A ma cuius modi imperatiui. quare? qa imperat rem eſſe. Amato cuius modi imperatiui. quare? qa imperat rem futuram eſſe.

Quare non dixiſti etiam fuiſſe? qa in imperatiuo non eſt præteritū. non enim quod factum eſt, ut infectum ſit, imperare qſquam poteſt, neq̧ ut factum ſit, quod factum non fuerit.

V tinam amarem cuius modi? Optatiui. quare? qa eget aduerbio optandi, ut perfectum ſignificet ſenſum.

C um amarem cuius modi? Subiūctiui. q̃re? qa ſubiungit ſibi aliud uerbū, uel ſubiūgit alteri uerbo, ut pfectū ſignificet ſenſum.

A mare cuius modi? infinitiui. quare? qa nec numeros, nec perſonas definit, ſed eget ſola alterius uerbi coniunctione.

A mo cuius ſpeciei? primitiuæ. quare? qa à nullo deriuatur.

A maſco cuius ſpeciei? deriuatiuæ. quare? qa deriuatur ab amo.

A mo cuius figuræ? ſimplicis. quare? qa ſimpliciter profertur.

D eamo cuius figuræ? cōpoſitæ. quomō componit ex de & amo.

C ontremiſco cuius figuræ? decompoſitæ. quare? qa non per ſe cōponit, ſed à compoſito deriuat, qđ eſt contremo contremis.

A mo cuius perſonæ? primæ. quare? qa eſt prima uox uerbi. uel qa cum loquitur de ſe, ipſa pronuntiat.

A mas cuius perſonæ? ſecūdæ. quare? qa eſt ſecunda uox uerbi, uel qa ad eam prima loqtur directo ſermone.

A mat cuius personæ? tertiæ. quare? quia est tertia uox uerbi, uel q̃a de ea prima loquit̃ ad secũdã, extra se, & illam posita, ad quã dirigit sermonẽ. qđ qa uidet̃ obscuꝝ, sic clarius. tertia persona est, de qua posita extra primã & secũdã prima loquit̃ ad secundã.
A mare cuius p̃sonæ? nullius & numeri? nullius. quare? q̃a oĩa infinita. ĩpsonalia. gerũdia, & supina numeris, & personis deficiunt.
A mo cuius numeri? singularis. quare? quia singulariter profertur.
A mamus cuius numeri? pluralis. quare? quia pluraliter profert̃.
A mo cuius cõiugationis? priæ. quare? quia in secũda persona præsentis, indicatiui modi hẽt a ꝓductũ ante s ut amo amas & in prima, & secũda p̃sona pluralis numeri id ipsum a ꝓductũ ante mus, & ante tis, ut amamus. amatis, & in infinitiuo ante re ut amare.
A mor amaris cuius coniugatiõis? priæ. q̃re? qa in secũda persona p̃sentis, indicatiui modi hẽt a ꝓductũ ante ris, ut amor amaris.
D oceo doces cuius coniugationis? secũdæ quare? quia in secũda persona præsentis indicatiui modi habet e productum ante s ut doceo doces. & in prima, & secunda persona pluralis numeri id ipsum e productum ante mus & ante tis, ut docemus, docetis. & in infinitiuo ante re, ut docere.
D oceor cui⁹ cõiugationis? secũdæ. quare? qa in secũda persona præsentis indicatiui modi habet e ꝓductũ ante ris, ut doceor doceris.
L ego legis cuius coniugationis? tertiæ. quare? quia in secunda persona præsentis indicatiui modi habet i correptum ante s, ut lego legis & in prima & secunda persona pluralis nũeri id ipsum i correptum ante mus, & ante tis, ut legimus. legitis in infinitiuo uero e correptum ante re, ut legere.
L egor legeris cuius cõiugatiõis? tertiæ. q̃re? qa in secũda persona præsentis ĩdicatiui modi hẽt eris penultia breui, ut legor legeris.
A udio audis cuius coniugationis? quartæ. quare? quia in secunda persona præsentis indicatiui modi habet i productum ante s, ut audio audis. & in prima & secunda persona pluralis numeri id ipsum i productum ante mus, & ante tis, ut audimus, auditis, & in infinitiuo ante re, ut audire.
A udior audiris cuius coniugationis? quartæ. quare? quia in secunda persona p̃sentis indicatiui modi habet i productũ ante ris ut

audior audiris.

Declina amo amas.

Indicatiuo modo tempore pśenti singulariter. Ego amo. tu amas ille amat. Pluraliter nos amamus. uos amatis. illi amant. Præterito imperfecto. S. ego amabã. tu amabas. ille amabat. P. nos amabamus. uos amabatis. illi amabant. & per infinitũ sic. S. ego amare pro amabam. tu amare pro amabas. ille amare pro amabat. P. nos amare pro amabamus. uos amare pro amabatis. illi amare ꝑ amabant. Præterito perfecto. S. ego amaui. tu amauisti. ille amauit. P. nos amauimus. uos amauistis. illi amauerũt. uel amauere. ex quibus hæc per syncopen. tu amasti pro amauisti. uos amastis pro amauistis. illi amarunt pro amauerunt. Præterito plusquam perfecto. S. ego amauerã. tu amaueras. ille amauerat. P. nos amaueramus. uos amaueratis. illi amauerant. Et per concisionẽ. S. amarã amaras amarat. Pluraliter. amaramus amaratis amarant. Futuro. S. ego amabo. tu amabis. ille amabit. P. nos amabimus. uos amabitis. illi amabunt.

Imperatiuo modo tẽpore præsenti ad secundã & tertiã personã. S. ama tu. amet ille. P. amate uos. ament illi. Futuro. S. amato tu. amato ille. P. amatote uos. amanto illi.

Prima enĩ persona pluralis numeri, quæ datur imperatiuis, hortãdi est, non ĩperandi, ut amemus uirtutẽ o condiscipuli. pugnemus o cõmilitones. moriamur, & in media arma ruamus.

Optatiuo modo tẽpore præsenti, & præterito imperfecto. Singulariter utinã ego amarẽ. tu amares. ille amaret. Pluraliter utinã nos amaremus. uos amaretis. illi amarent. Præterito perfecto & plusquã perfecto. S. utinã ego amauissem. tu amauisses. ille amauisset. P. utinã nos amauissemus. uos amauissetis. illi amauissent. Et per syncopen. S. utinã ego amassem. tu amasses ille amasset. P. utinã nos amassemus. uos amassetis. illi amassent. Futuro. S. utinã ego amẽ. tu ames, ille amet. P. utinã nos amemus. uos ametis. illi ament. Diomedes tamen separatim declinat sic, tẽpore præsenti utinã amẽ. imperfecto utinã amarem. Perfecto utinã amauerim. Plusquãperfecto utinã amauissem. Futuro utinam amem. sed de his in fragmentis plura.

S ubiunctiuo modo tempore præsenti. S. cũ ego amem. tu ames. ille amet. P. cum nos amemus. uos ametis. illi ament. Præterito imperfecto. S. cum ego amarem. tu amares. ille amaret. P. cũ nos amaremus. uos amaretis. illi amarent. Præterito perfecto. S. cum ego amauerim. tu amaueris. ille amauerit. P. cum nos amauerimus. uos amaueritis. illi amauerint. Et per syncopã. S. amarim. amaris. amarit. P. amarimus. amaritis. amarint. Præterito plusq̃perfecto. S. cum ego amauissem. tu amauisses. ille amauisset. P. cum nos amauissemus. uos amauissetis. illi amauissent. & per cõcisionem. S. cum ego amassem. tu amasses. ille amasset. P. cum nos amassemus. uos amassetis. illi amassent. Futuro. S. cum ego amauero. tu amaueris. ille amauerit. P. cũ nos amauerimus. uos amaueritis. illi amauerint. & per syncopen. S. cum amaro amaris amarit. P. cum amarimus amaritis amarint. Sed nota in secunda persona singularis numeri præteriti perfecti subiunctiui modi i ante s corripi, & similiter in prima & secunda pluralis ante mus, & tis ut. S. cum amauerim amaueris. P. cum amauerimus amaueritis, in secũda uero persona pluralis numeri ante s, & in prima & secũda pluralis futuri eiusdem modi ante mus, & tis ꝑduci. ut. S. cũ amauero amaueris. P. cũ amauerimus amaueritis. hinc illud, dederis in carmine uires, & uitam dederitis in undis.

I nfinitiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto amare. Præterito perfecto, & plusquamperfecto amauisse, & per concisionem amasse. Futuro amatũire, uel amaturũ esse. Gerũdia uel ꝑticipialia noĩa amãdi amãdo amandũ. Supina amatũ amatu.

Quod participia trahuntur ab hoc uerbo actiuo? duo. quæ? alterũ præsentis, & præteriti imperfecti temporis in ns, quod est amans, idest qui amat, uel qui amabat, alterum futuri in rus, quod est amaturus, idest qui amabit.

A mans unde format? a prima persona præteriti imperfecti indicatiui modi, mutata bam in ns, ut amabã. bam in ns, fit amans.

A maturus unde formatur? ab ultimo supino. quomodo? amatum amatu, addita rus fit amaturus.

Quæ non faciunt præteritum perfectum in aui? hæc quæ his uersibus annotantur.

Dat

Dat.domat.atq; crepat.micat.& iuuat.& plicat.& stat.
His fricat,& uexat.sonat,& necat adde,lauat'q;.
Et secat,atq; cubat.tonat.hæc neu dice per aui.

Declina sono sonas per primas personas singulares.

Sono.sonabam.sonui sonueram.sonabo.In imperatiuo non sũt. utinam sonarem.sonuissem.sonem.Cum sonem.sonarem.sonuerim.sonuissem.sonuero.

Quot tempora deriuãtur a' præterito perfecto indicatiui? sex,quæ hoc disticho comprehenduntur.

Præteritum de se sex format tempora,ram.sem.
Rim quoq;.sem'q; iterum,postmodo,ro.se.dabit.

Dic præteritum a' lauo & iuuo cum deriuatis ab eis.

Laui.laueram.lauissem.lauerim.lauissem.lauero.lauisse.
Iuui iuueram.iuuissem.iuuerim.iuuissem.iuuero iuuisse.

Dic præteritum a' do sto & deriuata ab eis.

Dedi dederam.dedissem.dederim.dedissem.dedero.dedisse.
Steti.steteram.stetissem.steterim.stetissem.stetero.stetisse.

Inflecte amo per primas personas,hinc per secundas retrorsum,inde per tertias,donec declinaueris totum uerbum.

Amo.amabam.amaui.amaueram amabo.utinam amarem.amauissem.amem.cum amem.amarẽ.amauerim.amauissem.amauero.Retrorsum.Cum amaueris amauisses.amaueris.amares.ames.utinam ames.amauisses.amares.amato tu.ama.amabis,amaueras.amauisti.amabas.amas.Amat.amabat.amauit.amauerat.amabit.amet.amato ille.utinam amaret.amauisset.amet.cum amet.amaret.amauerit.amauisset.amauerit.Cum amauerimus.amauissemus.amauerimus.amaremus.amemus.utinam amemus.amauissemus.amaremus.amabimus.amaueramus.amauimus.amabamus.amamus. Amatis.amabatis.amauistis.amaueratis.amabitis.Amate.amatote.. Vtinam amaretis.amauissetis.ametis cum ametis.amaretis.amaueritis.amauissetis amaueritis. Cum amauerint.amauissent.amauerint.amarent.ament. Vtinam ament.amauissent.amarent.amanto.ament.Amabunt.amauerant.amauerunt,uel amauere.amabant.amant.

Amor uerbum passiuum quomodo flectitur?

i

Ndicatiuo modo tempore præsenti. S. ego amor. tu amaris, uel amare. ille amatur. P. nos amamur. uos amamini. illi amantur. Præterito imperfecto, Singulariter ego amabar. tu amabaris, uel amabare. ille amabatur. Pluraliter. nos amabamur. uos amabamini. illi amabantur. Et per infinitum. Singulariter ego amari pro amabar. tu amari pro amabaris. ille amari pro amabatur. Pluraliter nos amari ꝑ amabamur uos amari pro amabamini. illi amari pro amabantur. ptõ pfecto S. ego amatus sum, uel fui. tu amatus es, uel fuisti. ille amatus est, uel fuit. P. nos amati sumus, uel fuimꝰ uos amati estis, uel fuistis. illi amati sunt fuerũt uel fuere. In fœminino genere, Singulariter ego amata sum, uel fui. tu amata es, uel fuisti. illa amata est, uel fuit. P. nos amatæ sumus, uel fuimus. uos amatæ estis, uel fuistis. illæ amatæ sunt fuerunt, uel fuere. In neutro genere, Singulariter, ego amatum sum, uel fui. tu amatum es, uel fuisti. illud amatum est, uel fuit. P. nos amata sumus, uel fuimus. uos amata estis uel fuistis. illa amata sunt, fuerunt, uel fuere. Præterito plusquam perfecto. Singulariter ego amatus eram, uel fueram. tu amatus eras, uel fueras. ille amatus erat, uel fuerat. P. nos amati eramus, uel fueramus. uos amati eratis. uel fueratis. illi amati erant, uel fuerant. Et in fœminino, ego amata eram. & in neutro ego amatũ erã. Futuro S. ego amabor. tu amaberis. uel amabere. ille amabitur. P. nos amabimur. uos amabimini. illi amabuntur.

Imperatiuo modo tpe præsenti ad secũdã, & tertiã personã. S. amare tu. ametur ille. P. amamini uos. amentur illi. Futuro. S. amator tu. amator ille. P. amaminor uos. amantor illi. amemur nos hortandi est, non imperandi.

Optatiuo modo tpe præsenti, & præterito ĩperfecto S. utinã ego amarer. tu amareris, uel amarere. ille amaret. P. utinã nos amaremur. uos amaremini. illi amarentur. Ptõ perfecto & plusquãperfecto. S. utinã ego amatus essem uel fuissem. tu amatus esses, uel fuisses. ille amatus esset, uel fuisset. P. utinã nos amati essemus, uel fuissemus. uos amati essetis, uel fuissetis. illi amati essent uel fuissent. Et in fœminino ego amata essem, uel fuissẽ. Et in neu-

tro ego amatūesſem, uel amatumfuiſsem. Futuro. S. utinā ego amer tu ameris, uel amere. ille ametur. Pluraliter utinā nos amemur. uos amemini. illi amentur.

Subiunctiuo modo tēpore præſenti. S. cū ego amer tu ameris uel amere. ille ametur. P. cū nos amemur. uos amemini. illi amentur Præterito īperfecto S. cū ego amarer. tu amareris, uel amarere. ille amaretur. P. cū nos amaremur. uos amaremini. illi amarentur. Præterito perfecto. S. cū ego amatusſim, uel fuerī. tu amatusſis uel fueris. ille amatusſit uel fuerit Pl. cum nos amatiſimus, uel fuerimus. uos amatiſitis, uel fueritis. illi amatiſint, uel fuerit. Et in fœminino ego amataſim, uel fuerī, & in neutro ego amatūſim, uel fuerī. Præterito pluſquāperfecto. S. cū ego amatuseſsē uel fuiſsē. tu amatuseſses uel fuiſses. ille amatus eſset, uel fuiſset. Pl. cū nos amatieſsemus, uel fuiſsemus. uos amatieſsetis, uel fuiſsetis. illi amatieſsent, uel fuiſsent. & in fœminino genere ego amata eſsē, uel fuiſsem. & in neutro ego amatūeſsē, uel fuiſsem. Futuro. S. cū ego amatus ero, uel fuero. tu amatuseris, uel fueris. ille amatuserit, uel fuerit. Pl. cū nos amatierimus, uel fuerimus. uos amatieritis, uel fueritis. illi amatierunt, uel fuerit. & ī fœminino genere ego amataero, uel fuero. & ī neutro ego amatūero, uel fuero.

Infinitiuo modo tpe præſenti, & præterito īperfecto amari. Præterī to perfecto, & pluſquāperfecto amatum eſse, uel fuiſse. Futuro amatumiri.

Quot participia trahuntur ab hoc uerbo paſsiuo? duo. quæ? alterū præteriti perfecti & pluſquāperfecti in tus quod eſt amatus. i. qui amatus eſt, uel fuit. Alterū futuri in dus, quod eſt amandus. i. qui amabitur.

Amatus unde formaẗ? ab ultimo ſupino quomodo? amatū amatu, addita s fit amatus.

Amādus unde formaẗ? a genitiuo ſui præſentis participii. quomodo? amans amantis, tis in dus fit amandus.

Amatur imperſonale quomodo flectitur?

i Ndicatiuo modo tempore præſenti amaẗ. Præterito imperfecto amabatur. Præterito perfecto amatūeſt, uel ama

tum fuit. Præterito plusq̃ pfecto amatũ erat uel amatum fuerat. Futuro amabitur.

Imperatiuo modo tempore præsenti ametur. Futuro amator.

Optatiuo modo tempore præsenti & præterito imperfecto utinam amaref. Ptõ perfecto & plusquamperfecto utinam amatumesset uel amatum fuisset. Futuro utinam ametur.

Subiunctiuo modo tempore præsenti cum ametur. Præterito imperfecto cum amaretur. Præterito perfecto cũ amatumsit uel fuerit. Præterito plusq̃perfecto cum amatumesset uel amatũfuisset. Futuro cum amatumerit, uel amatumfuerit.

Infinitiuo modo tempore præsenti & præterito imperfecto amari. Præterito perfecto & plusquamperfecto amatumesse uel amatũ fuisse. Futuro amatumiri.

Doceo quomodo flectitur?

I Ndicatiuo modo tempore præsenti S. ego doceo. tu doces. ille docet. Pluraliter nos docem⁹. uos docetis. illi docent. Præterito imperfecto. S. ego docebam. tu docebas. ille docebat. P. nos docebamus. uos docebatis. illi docebãt. Et p infinitum ego docere pro docebam. tu docere pro docebas. ille docere pro docebat. P. nos docere pro docebamus. uos docere pro docebatis illi docere ꝓ docebãt. Præterito perfecto. S. ego docui. tu docuisti. ille docuit. P. nos docuimus. uos docuistis. illi docuerũt uel docuere. Præterito plusquamperfecto. S. ego docueram. tu docueras. ille docuerat. P. nos docueramus. uos docueratis. illi docuerãt. Futuro S. ego docebo. tu docebis. ille docebit. P. nos docebimus. uos docebitis. illi docebunt.

Imperatiuo modo tempore præsenti ad secundam & tertiam personam. S. doce tu. doceat ille. P. docete uos. doceant illi. Futuro S. doceto tu, doceto ille. P. docetote uos. docento illi. nam doceamus hortandi est magis.

Optatiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto. S. utinam ego docerem. tu doceres. ille doceret. P. utinam nos doceremus. uos doceretis. illi docerent. Præterito perfecto, & plusq̃p fecto S. utinam ego docuissem. tu docuisses. ille docuisset. Pluraliter utinam nos docuissemus. uos docuissetis. illi docuissent.



Futuro S utinam ego doceam.tu doceas.ille doceat.P.utinam nos doceamus.uos doceatis illi doceant.

Subiunctiuo modo tempore præsenti.S.cum ego doceam.tu doceas.ille doceat.P.cum nos doceamus.uos doceatis.illi doceãt. Præterito imperfecto.S.cum ego docerem.tu doceres ille doceret P.cum nos doceremus.uos doceretis.illi docerent. præterito perfecto.S.cum ego docuerim. tu docueris.ille docuerit.P. cũ nos docuerimus.uos docueritis.illi docuerint.præterito plusquáperfecto.S.cum ego docuissem.tu docuisses.ille docuisset. P.cũ nos docuissemus uos docuissetis.illi docuissent. Futuro. S.cum ego docuero tu docueris ille docuerit P.cũ nos docuerimus.uos docueritis.illi docuerint.

Infinitiuo modo tempore præsenti,& præterito imperfecto docere.ptõ pfecto & plusq̃pfecto docuisse.Futuro doctumire,uel doctũrum esse. Gerundia uel participialia nomina docendi docendo docendum. Supina doctum doctu.

Quot participia trahuntur ab hoc uerbo actiuo?duo.quæ alterum præsentis,& præteriti imperfecti temporis in ns,quod est docés, idest qui docet uel docebat,alterum futuri in rus,quod est docturus,idest qui docebit.

Docens unde formatr?a prima persona præteriti imperfecti indicatiui modi.quomodo?docebã.bam in ns fit docens.

Docturus unde formatr?ab ultimo supino.quomodo?doctum do ctu,addita rus fit docturus.

Declina doceo per primas personas singulares.

Doceo.docebam.docui.docueram.docebo.Vtinam docerem.docuissem.doceam.Cum doceam.docerẽ. docuerim.docuissem. docuero.

Declina per secundas.

Doces.docebas.docuisti.docueras.docebis.doce tu.doceto tu.utinam doceres.docuisses.doceas.Cum doceas.doceres.docueris. docuisses,docueris.& sic totum uerbum.aliquando etiã retrorsum sic.Cum docuero docuissem. docuerim. docerem, doceã. Vtinam doceam.docuissem.docerem.docebo, docueram.docui.docebam.doceo.sed hoc non est faciendum,nisi ei,qui iam

curſim uerba declinet.

Dic præteritum perfectum a' mordeo, & deriuata ab eo.

Momordi. momorderam momordiſſem. momorderim. momordiſſem. momordero. momordiſſe.

Dic præteritum a' remordeo, & deriuata.

Remordi remorderam. remordiſſem. remorderim. remordiſſem. remordero remordiſſe.

Quare non dixiſti remomordi? quia quæ geminant ſyllabã in præterito, ſi cõponant, nõ etiam geminant, niſi a' do ſto poſco & diſco compoſita..

Dic præteritum a' pendeo, & deducta ab eo.

Pependi pependeram. pependiſſem pependerim. pependiſſem. pependero pependiſſe.

Dic præteritum a' ſpondeo. tondeo. reſpõdeo. iubeo. algeo. lugeo cum deriuatis.

Spopondi. ſpoponderam ſpopondiſſem. ſpopõderim. ſpopondiſſem. ſpopondero. ſpopondiſſe.

Totondi. totonderam totondiſſem. totonderim totondiſſem. totondero. totondiſſe.

Reſpondi. reſponderam. reſpõdiſſem. reſponderim. reſpondiſſem. reſpondero. reſpõdiſſe.

Iuſſi. iuſſeram. iuſſiſſem iuſſerim. iuſſiſſem. iuſſero. iuſſiſſe.

Alſi. alſeram. alſiſſem. alſerim. alſiſſem. alſero alſiſſe.

Luxi luxeram. luxiſſem. luxerim. luxiſſem. luxero. luxiſſe.

Doceor quomodo flectitur?

I Ndicatiuo mõ tpe præſenti. S. ego doceor. tu doceris uel docere. ille docet̃. P. nos docemur. uos docemini. illi docent̃. Præterito impfecto. S. ego docebar. tu docebaris uel docebare. ille docebat̃. P. nos docebamur. uos docebamini. illi docebantur. Præterito perfecto. S. ego doctusſum uel fui. tu doctus es uel fuiſti. ille doctus eſt uel fuit. P. nos doctiſumus uel fuim⁹. uos doctieſtis uel fuiſtis. illi doctiſunt fuerũt uel fuere. Et in fœminino genere. S. ego doctaſum uel fui. tu doctaes uel fuiſti. illa doctaeſt uel fuit. P. nos doctæſum⁹ uel fuim⁹. uos doctæeſtis uel fuiſtis. illæ doctæſunt, fuerunt, uel fuere. Et in neutro genere. S.

ego doctumſum uel fui.tu doctumes uel fuiſti. illud doctũeſt, uel fuit.P nos doctaſumus uel fuimus.uos doctaeſtis uel fuiſtis. illa doctaſunt fuerunt uel fuere Præterito pluſquamperfecto.S. ego doctuseram uel fueram.tu doctuseras uel fueras.ille doct⁹ erat,uel fuerat P.nos doctieramus, uel fueram⁹. uos doctieratis uel fueratis.illi doctierãt, uel fuerãt.& in fœminino gñe. S.ego doctaeram,uel fuerã.& in neutro gñe.S ego doctumeram, uel fuerã.Futuro.S.ego docebor.tu doceberis uel docebere.ille docebitur.P.nos docebimur.uos docebimini.illi docebuntur.

Imperatiuo mõ tpe præſenti ad ſecundam & tertiam perſonam. S. docere tu.doceatur ille.P.docemini uos doceãtur illi. Futuro. S.docetor tu.docetor ille.P.doceminor uos.docentor illi. do' ceamur hortandi eſt.

Optatiuo mõ tpe præſenti,& præterito impfecto.Singulariter uti' nam ego docerer.tu docereris uel docerere. ille doceret. P.nos doceremur.uos doceremini.illi docerentur.Præterito perfecto, & pluſquamperfecto.Singulariter utinam ego doctuseſsem uel fuiſsem.tu doctuseſses, uel fuiſses,ille doctuseẽt,uel fuiſſet. Pluraliter utinam nos doctieſsemus,uel fuiſſemus.uos doctieſſetis, uel fuiſſetis.illi doctieſſent uel fuiſſent.& in fœminino genere. utinam ego doctaeſſem uel fuiſſem.& in neutro utinam ego doctumeſſem uel fuiſſem.Futuro.S.utinam ego docear.tu docearis uel doceare.ille doceatur.Pl.utinam nos doceamur.uos doceamini.illi doceantur.

Subiunctiuo modo tempore præſenti.S.cum ego docear.tu docearis uel doceare.ille doceatur.Plu.cum nos doceamur.uos doceamini.illi doceantur.Præterito imperfecto.S.cum ego docerer.tu docereris uel docerere.ille doceretur.Pl.cum nos doceremur.uos doceremini.illi docerentur.Præterito perfecto S.cum ego doctusſim uel fuerim.tu doctusſis uel fueris. ille doctusſit uel fuerit.P.cum nos doctiſimus uel fuerim⁹.uos doctiſitis uel fueritis.illi doctiſint uel fuerint.& in fœminino genere. S. cum ego doctaſim uel fuerim.& in neutro.Singulariter cum ego doctumſim, uel fuerim Præterito pluſq̃perfecto S.cũ ego doctus eſſem uel fuiſſem.tu doctuseſſes uel fuiſses. ille doctuseſset uel

fuisset Pl. cum nos doctiessemus uel fuissemus. uos doctiessetis uel fuissetis illi doctiessent uel fuissent. & in fœminino genere. S. cum ego doctaessem uel fuissem. & in neutro. Singulariter cũ ego doctumessem, uel fuissem.

Futuro. S. cum ego doctusero uel fuero. tu doctuseris uel fueris. ille doctuserit uel fuerit. P cũ nos doctierimus uel fuerimus. uos doctieritis uel fueritis. illi doctierunt uel fuerint. & in fœminino genere. S. cũ ego doctaero, uel fuero. & in neutro. S. cũ ego doctumero uel fuero.

Infinitiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto doceri. præterito perfecto, & plusquamperfecto doctumesse, uel fuisse. Futuro doctumiri.

Quot participia trahuntur ab hoc uerbo passiuo? duo. quæ? alterũ præteriti perfecti, & plusquamperfecti temporis in ctus, quod est doctus. idest qui doctus est, uel fuit, alterum futuri in dus, quod est docendus, idest qui docebitur.

Doctus unde format᷑ ab ultimo supino. quomodo? doctum doctu addita s fit doctus.

Docẽdus unde format᷑? a genitiuo sui præsentis participii. quomodo? docens docentis, tis in dus fit docendus.

Docetur impersonale quomodo flectitur?

Indicatiuo modo tempore præsenti docetur. præterito imperfecto docebatur præterito perfecto doctumest, uel fuit. præterito plusquamperfecto doctumerat, uel fuerat. Futuro docebitur.

Imperatiuo modo tempore præsenti doceatur. Futuro docetor.

Optatiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto utinã doceretur. præterito perfecto, & plusquampfecto utinã doctum esset, uel fuisset Futuro utinam doceatur.

Subiunctiuo modo tempore præsenti, cum doceatur. præterito imperfecto cum doceretur. præterito perfecto cum doctumsit, uel fuerit. præterito plusquamperfecto cum doctumesset, uel fuisset. Futuro cum doctumerit uel fuerit.

Infinitiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto doceri præterito perfecto, & plusquamperfecto doctũesse uel fuisse.

Futuro doctum iri.

Lego quomodo inflectitur.

I Ndicatiuo modo tpe præsenti. S. ego lego. tu legis. ille legit. P. nos legimus. uos legitis. illi legunt. præterito imperfecto S. ego legebam. tu legebas. ille legebat. P. nos legebamus. uos legebatis. illi legebant. præterito pfecto. S. ego legi. tu legisti. ille legit. P. nos legimus. uos legistis. illi legerunt uel legere. præterito plusquamperfecto. S. ego legeram. tu legeras. ille legerat. P. nos legeramus uos legeratis. illi legerant Futuro S. ego legam. tu leges. ille leget. Pl nos legemus. uos legetis illi legent.

Imperatiuo modo tempore præsenti ad secũdam & tertiam personam S. lege tu. legat ille. P. legite uos. legant illi. Futuro S. legito tu. legito ille Pluraliter legitote uos. legunto illi. nam legamus, ut dictum est, hortandi est magis.

Optatiuo modo tempore præsenti & præterito imperfecto. S. utinam ego legerem. tu legeres. ille legeret. P. utinam nos legeremus. uos legeretis illi legerent. præterito perfecto, & plusquam perfecto. S. utinam ego legissem. tu legisses ille legisset. P. utinã nos legissemus. uos legissetis. illi legissent. Futuro. S. utinã ego legã. tu legas. ille legat. P. utinã nos legam⁹ uos legatis. illi legãt

Subiunctiuo modo tempore præsenti. S. cum ego legam. tu legas ille legat P. cum nos legamus. uos legatis illi legant. præterito imperfecto. S. cum ego legerem. tu legeres. ille legeret. Pl. cum nos legeremus uos legeretis. illi legerent. præterito perfecto. S. cum ego legerim tu legeris. ille legerit. P. cum nos legerimus. uos legeritis. illi legerĩt. præterito plusquamperfecto S. cũ ego legissem. tu legisses. ille legisset. P. cum nos legissemus uos legissetis illi legissent. Futuro. S. cum ego legero tu legeris ille legerit. P. cum nos legerimus uos legeritis illi legerint.

Infinitiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto legere. præterito perfecto, & plusquamperfecto, legisse. Futuro lectũ ire, uel lecturum esse. Gerundia, uel participialia nomina legẽdi legendo legendum. Supina lectum lectu.

Quot participia trahuntur ab hoc uerbo actiuo? duo. quæ? alterũ

præsentis, & præteriti imperfecti temporis in ns, quod est legẽs. i. q legit, uel legebat, alterꝫ futuri in rus, qđ est lectur⁹. i. q leget.
Legens unde formatᷣ a prima persona præteriti imperfecti indicatiui modi. quomodoᷤ legebam bam in ns fit legens.
Lecturus unde formatᷣ ab ultimo supino quomodoᷤ lectum lectu addita rus fit lecturus.
Dic ptm̃ a cano. cado. cædo & quæ a ptõ deducta sũt, & ꝑticipia.
Cecini cecinerã cecinissem cecinerim cecinissem cecinero cecinisse canẽs & cãturus. Cecidi ciciderã cecidissem ceciderim cecidissem cecidero cecidisse cadẽs, & casurus. Cæcidi cæciderã cæcidissem cæciderim cæcidissem cæcidero cæcidisse cædens, & cæsurus.
Dic ptm̃ a ludo. sterno impingo cũ deriuatis & participiis.
Lusi luseram lusissem luserim lusissẽ lusero lusisse ludẽs & lusurus.
Straui strauerãm strauissem strauerim strauissem strauero strauisse sternens & straturus.
Impegi. impegeram. ĩpegissem. impegerim. impegissem. impegero. impegisse. impingens, & impacturus.

Legor quomodo inflectitur.

I Ndicatiuo modo tẽpore præsenti. S. ego legor. tu legeris, uel legere ille legitur. P. nos legimur. uos legimini. illi leguntur. Præterito imperfecto. S. ego legebar tu legebaris, uel legebare. ille legebatᷣ. P. nos legebamur. uos legebamini. illi legebantᷣ. Præterito pfecto. S ego lect⁹ sum uel fui. tu lectus es, uel fuisti. ille lectus est, uel fuit. P. nos lecti sumus, uel fuimus. uos lecti estis, uel fuistis, illi lecti sunt, fuerũt, uel fuere. Præterito plusquãperfecto. S. ego lectus eram uel fueram. tu lectus eras uel fueras. ille lectus erat, uel fuerat. P. nos lecti eramus, uel fueram⁹ uos lecti eratis. uel fueratis. illi lecti erant, uel fuerant. Futuro. S. ego legar. tu legeris, uel legere. ille legetur. Pluraliter nos legemur. uos legemini. illi legentur.
Imperatiuo modo tpe præsenti ad secũdam & tertiam personam. S. legere tu legatur ille. Pluraliter legimini uos. legantur illi. Futuro. S. legitor tu. legitor ille. P. legiminor uos. leguntor illi. legamur nos hortandi potius.
Optatiuo modo tpe præsenti, & præterito imperfecto. S. utinã ego

legeret·tu legereris, uel legerere. ille legeretur. P. utinam nos legeremur. uos legeremini. illi legerētur· Præterito pfecto & plusquamperfecto S. utinā ego lectusessem, uel fuissem. tu lectusesses, uel fuisses. ille lectusesset, uel fuisset. P. utinā nos lectiessem⁹, uel fuissemus. uos lectiessetis, uel fuissetis. illi lectiessent, uel fuissent. Futuro. S. utinā ego legar· tu legaris, uel legare. ille legať. P. utinā nos legamur. uos legamini. illi legantur.

Subiunctiuo modo tpe præsenti S. cū ego legar. tu legaris, uel legare. ille legatur. Pluraliter cum nos legamur. uos legamini. illi legantur. Præterito imperfecto. S. cum ego legerer· tu legereris, uel legerere. ille legeretur. Pluraliter cum nos legeremur· uos legeremini. illi legerentur. Præterito perfecto. S. cū ego lectus sim, uel fuerim. tu lectussis, uel fueris, ille lectussit, uel fuerit. Pluraliter cum nos lectisimus, uel fuerimus. uos lectisitis, uel fueritis. illi lectisint, uel fuerint. Præterito plusquāperfecto. Sigulariter cū ego lectusessem, uel fuissem. tu lectusesses, uel fuisses, ille lectusesset, uel fuisset. Pluraliter cum nos lectiessemus, uel fuissem⁹. uos lectiessetis, uel fuissetis. illi lectiessent, uel fuissent. Futuro. S. cum ego lectusero uel fuero. tu lectuseris, uel fueris. ille lectuserit, uel fuerit. Pluraliter cum nos lectierimus, uel fuerimus uos lectieritis, uel fueritis. illi lectierunt, uel fuerint.

Infinitiuo modo tempore præsenti, & præterito impfecto legi. Præterito perfecto, & plusquamperfecto lectumesse, uel fuisse. Futuro lectumiri.

Quot participia trahuntur ab hoc uerbo passiuo? duo. quæ? alterū præteriti perfecti, & plusquāperfecti temporis in ctus quod est lectus. idest qui lectusest, uel fuit, uel qui lectuserat, uel fuerat, alterum futuri in dus. quod est legendus. i. qui legetur.

Lectus unde formatur? ab ultimo supino. quomodo? lectum lectu, addita s fit lectus.

Legendus unde formatur? a genitiuo sui præsentis participii. quomodo? legens legentis, tis in dus fit legendus.

Legitur impersonale quomodo flectitur?

INdicatiuo modo tēpore præsenti legiť. Præterito imperfecto legebať. Præterito perfecto lectū est, uel fuit,

Præterito plusq̃perfecto lectumerat uel fuerat. Futuro legetur.
Imperatiuo modo tempore præsenti legatur. Futuro legitor.
Optatiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto utinã legeretur præterito perfecto, & plusquamperfecto utinam lectũ esset, uel fuisset. Futuro utinam legatur.
Subiunctiuo modo tempore præsenti cum legatur. Præterito imperfecto cum legeretur præterito perfecto cum lectum sit, uel fuerit. præterito plusquãperfecto cum lectumesset, uel fuisset. Futuro cum lectumerit, uel fuerit.
Infinitiuo modo tempore præsenti, & præterito impfecto legi. præterito perfecto, & plusquamperfecto lectumesse, uel fuisse. Futuro lectumiri.

Audio quomodo declinatur.

i Ndicatiuo modo tẽpore præsenti S. ego audio. tu audis ille audit. Plu. nos audimus. uos auditis. illi audiũt. præterito ĩperfecto. S. ego audiebam tu audiebas ille audiebat. Pluraliter. nos audiebamus. uos audiebatis illi audiebant. præterito perfecto. S. ego audiui. tu audiuisti. ille audiuit. pluraliter nos audiuimus uos audiuistis. illi audiuerunt uel audiuere. & per syncopen. S. ego audii tu audiisti. ille audiit. Plur. nos audiimus uos audiistis. illi audierunt uel audiere. Præterito plusquamperfecto. S. ego audiueram tu audiueras. ille audiuerat. Pluraliter nos audiueramus. uos audiueratis. illi audiuerant. & per syncopen. S. ego audieram. tu audieras. ille audierat. Pluraliter nos audieramus. uos audieratis. illi audierant. Futuro. S. ego audiam. tu audies. ille audiet. Pluraliter nos audiemus. uos audietis. illi audient.
Imperatiuo modo tempore præsenti ad secundam, & tertiam psonam. S. audi tu. audiat ille. Pluraliter audite uos. audiant illi. Futuro. S. audito tu. audito ille. Plu. auditote uos. audiunto illi. nã audiamus hortandi est, non imperandi.
Optatiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto. S. utinam ego audirem. tu audires. ille audiret. P. utinam nos audiremus. uos audiretis. illi audirent. præterito perfecto. S. utinã ego audiuissem. tu audiuisses. ille audiuisset. P. utinam nos audiuisse.

mus.uos audiuissetis.illi audiuissent.& per concisionem. S. utinam ego audiissem.tu audiisses.ille audiisset.P.utinam nos audiissemus.uos audiissetis.illi audiissent.& per synæresim. S. utinam ego audissem.tu audisses.ille audisset.P.utinam nos audissemus uos audissetis.illi audissent Futuro.S.utiná ego audiam. tu audias.ille audiat.P.utinam nos audiamus.uos audiatis. illi audiant.

Subiunctiuo modo tempore præsenti.S.cum ego audiam.tu audias.ille audiat P.cũ nos audiam⁹ uos audiatis.illi audiát. Præterito imperfecto.S.cum ego audirem.tu audires.ille audiret. P. cũ nos audiremus.uos audiretis.illi audirent. Præterito perfecto. S.cum ego audiuerim.tu audiueris.ille audiuerit.P.cum nos audiuerimus.uos audiueritis.illi audiuerint.& per syncopen.S.cũ audierim.ris.rit.P.cũ audierimus ritis.rint.præterito plusq̃perfecto S.cum ego audiuissem.tu audiuisses.ille audiuisset. Pl. cum nos audiuissemus.uos audiuissetis.illi audiuissent.& per syncopen.S.cum audiissem.& per synæresin audissem.Futuro S.cum ego audiuero.tu audiueris.ille audiuerit. P.cum nos audiuerimus uos audiueritis. illi audiuerint.& per concisionem. S.cum audiero.audieris. audierit. Pluraliter cum audierimus.audieritis.audierint.

Infinitiuo modo tempore præsenti,& præterito imperfecto audire. Præterito perfecto & plusquamperfecto audiuisse. & per concisionem audiisse.& per synæresin audisse.Futuro auditumire,uel auditurumesse.

Gerundia uel participialia nomina audiendi.audiendo.audiendũ. Supina auditum.auditu.

Quot participia trahuntur ab hoc uerbo actiuo?duo.quæ?alterum præsentis,& præteriti imperfecti temporis in ns, quod est audiens.i.qui audit,uel audiebat,alterum futuri in rus,quod est auditurus, idest qui audiet.

Audiens unde formatur?a prima persona præteriti imperfecti indicatiui modi.quomodo?audiebam,bam in ns fit audiens.

Auditurus unde format?ab ultimo supino.quomodo?auditũ auditu,addita rus fit auditurus.

Da præteritũ a' præsagio cũ deriuatis, & participiis.

Præsagiui præsagiuerã. præsagiuissem. p̃sagiueri. p̃sagiuissem. p̃sagiuero. præsagiuisse. præsagiens. præsagiturus. & per cõcisionẽ præsagii. præsagierã. præsagiissem. præsagierim. præsagiissem. præsagiero. præsagisse.

Dic præteritum a' salio tam pro sale, q̃ pro saltatione cum deriuatis, & participiis.

Saliui. salieueram. saliuissem. uerim. uissem. uero. uisse. saliens. salitu rus per simplex. l. pro sale. pro saltatione uero salui. salueram. saluissem. saluerim. saluissem. saluero. saluisse. saliens & saltu rus.

Dic præteritũ a' raucio. uenio, & ueneo cũ deriuatis & participiis.

Rausi. rauseram. rausissem. rauserim. rausissem. rausero. rausisse. rauciens. & rausurus.

Veni. ueneram. uenissem. uenerim. uenissem. uenero. uenisse. ueniens. & uenturus.

Veniui. ueniuerã. ueniuissem. ueniuerim. ueniuissem. ueniuero. ueniuisse. ueniens ueneũtis. & uenturus regulariter faceret, sed nõ legi a' ueneo participia.

Audior quomodo inflectitur.

INdicatiuo modo tpe p̃senti. Singulariter ego audior. tu audiris, uel audire. ille audit᷑. P. nos audimur. uos audimini. illi audiunt᷑. præterito imperfecto. S. ego audiebar. tu audiebaris, uel audiebare. ille audiebatur. P. nos audiebamur. uos audiebamini. illi audiebantur. præterito p̃fecto. S. in masculino genere ego audit⁹sum uel fui. tu audit⁹es uel fuisti. ille auditus ẽ uel fuit. P. nos auditisumus uel fuimus. uos auditiestis uel fuistis illi auditisunt fuerunt, uel fuere. In fœminino genere ego auditasum uel fui. tu auditaes uel fuisti. illa auditaest uel fuit. nos auditæsumus, uel fuimus. uos auditæ estis uel fuistis. illæ auditæsunt fuerũt uel fuere. In neutro genere ego auditumsum uel fui. tu auditũes uel fuisti. illud auditumest uel fuit. P. nos auditasum⁹, uel fuim⁹. uos auditaestis uel fuistis. illa auditasunt fuerunt, uel fuere. Ptõ plusq̃perfecto. S. in masculino ego audituseram uel fuerã. tu audituseras uel fueras. ille auditus

erat uel fuerat. P. cũ nos auditieramus uel fueram⁹ uos auditiera tis uel fueratis. illi auditi erant uel fuerant. In fœminino ego auditaeram uel fueram. In neutro ego auditũerã uel fuerã. Futuro. S. ego audiar. tu audieris uel audiere. ille audietur. P. nos audiemur uos audiemini. illi audientur.

Imperatiuo modo tempore præsenti ad secũdam, & tertiã personã. S. audire tu. audiatur ille. P. audimini uos audiantur illi. Futuro. S. auditor tu. auditor ille. P. audiminor uos. audiũtor illi. audiamur hortandi est, non imperandi.

Optatiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto. S. utinã ego audirer. tu audireris uel audirere. ille audiretur. P. utinã nos audiremur. uos audiremini. illi audirentur. Ptõ perfecto, & plusq̃perfecto in masculino genere. S. utinã ego auditusessem, uel fuissem. tu auditusesses, uel fuisses. ille auditusẽet uel fuisset. P. utinã nos auditiessemus, uel fuissemus. uos auditiessetis, uel fuissetis. illi auditiessent uel fuissent. In fœminino, utinã ego auditaessem uel fuissem. In neutro, utinã ego auditũessem, uel fuissem. Ftõ. S. utinã ego audiar. tu audiaris uel audiare. ille audiatur. P. utinam nos audiamur. uos audiamini. illi audiantur.

Subiũctiuo modo tempore præsenti. S. cum ego audiar. tu audiaris. uel audiare. ille audiatur. P. cum nos audiamur. uos audiamini. illi audiantur. præterito imperfecto. S. cum ego audirer. tu audireris, uel audirere. ille audiretur. P. cum nos audiremur. uos audiremini. illi audirentur. Præteritoperfecto in masculino genere S. cum ego auditussim, uel fuerim tu auditussis, uel fueris. ille auditussit, uel fuerit. P. cum nos auditisimus, uel fuerimus uos auditisitis, uel fueritis. illi auditisint, uel fuerint. & in fœminino, cũ ego auditasim, uel fuerim. & in neutro. cum ego auditũsim, uel fuerim. Præterito plusquamperfecto in masculino genere. S. cũ ego auditusessem, uel fuissem. tu auditusesses, uel fuisses. ille auditusesset, uel fuisset. P. cum nos auditiessemus, uel fuissemus, uos auditiessetis, uel fuissetis. illi auditiessent, uel fuissent. In fœminino cum ego auditaessem, uel fuissem. tu auditaesses, uel fuisses. illa auditaesset, uel fuisset. Pl cum nos auditaessemus, uel fuissemus. uos auditæessetis, uel fuissetis. illæ auditæessent, uel

fuissent. In neutro, cum ego auditumessem, uel fuissem. tu auditumesses, uel fuisses. illud auditūesset, uel fuisset P. cū nos audita essemus, uel fuissemus. uos auditaessetis, uel fuissetis. illa audita essent uel fuissent. Futuro in masculino genere S. cum ego auditus ero, uel fuero. tu audituseris, uel fueris. ille auditus erit, uel fuerit. P. cum nos auditierimus, uel fuerimus. uos auditieritis, uel fueritis. illi auditierunt, uel fuerint. In fœminino, cum ego audita ero, uel fuero. In neutro, cum ego auditumero, uel fuero.

Infinitiuo modo, tempore præsenti, & præterito imperfecto audiri. Præterito perfecto, & plusquamperfecto auditumesse, uel fuisse. Futuro auditum iri.

Quot participia trahuntur ab hoc uerbo passiuo? duo. alterum præteriti perfecti, & plusquamperfecti temporis in tus, quod est auditus. i. qui auditus est, uel fuit, uel qui auditus erat, uel fuerat, alterum futuri in dus, quod est audiendus. i. qui audietur.

Auditus unde formatur? ab ultimo supino, quomodo? auditum auditu, addita s, fit auditus.

Audiendus unde formatur? à genitiuo sui præsentis participii. quomodo? audiens audientis, tis in dus fit audiendus.

Auditur impersonale quomodo flectitur?

i Ndicatiuo modo tempore præsenti auditur. Præterito imperfecto audiebatur. Præterito perfecto auditumest, uel fuit. præterito plusquamperfecto auditumerat, uel fuerat. Futuro audietur.

Imperatiuo modo tempore præsenti audiatur. Futuro auditor.

Optatiuo modo, tempore præsenti utinam audiretur præterito pfecto, & plusquamperfecto utinam auditumesset, uel fuisset. Futuro utinam audiatur.

Subiunctiuo modo, tempore præsenti, cū audiatur. præterito imperfecto, cum audiretur. præterito perfecto, cum auditūsit, uel fuerit. præterito plusquamperfecto, cū auditum esset, uel fuisset. Futuro, cū auditumerit, uel fuerit.

Infinitiuo modo, tempore præsenti, & præterito imperfecto, audiri. Præterito perfecto, & plusquamperfecto, auditūesse, uel fuisse. Futuro, auditumiri.

Sum es est quomodo flectitur?

I Ndicatiuo modo tempore præsenti S. ego sum. tu es. ille est. P. nos sumus. uos estis. illi sunt. Præterito imperfecto. S. ego eram. tu eras. ille erat. P. nos eramus. uos eratis. illi erant. Præterito perfecto S. ego fui. tu fuisti. ille fuit P nos fuimus. uos fuistis. illi fuerunt, uel fuere. Præterito plusquamperfecto. S. ego fueram. tu fueras. ille fuerat. Plu' nos fueramus. uos fueratis. illi fuerant. Futuro. S. ego ero. tu eris. ille erit. P. nos erimus. uos eritis. illi erunt.

I mperatiuo mō tempore præsenti, ad secundam, & tertiam personā. S. sis, uel es tu. sit ille. P. estote uos. sint illi. Ftō. S. esto tu. esto ille. P. estote uos. sunto illi. simus nos hortandi est, nō impandi.

O ptatiuo modo, tempore præsenti, & præterito imperfecto. S utinam ego essem. tu esses. ille esset. P. utinam nos essemus. uos essetis. illi essent. præterito perfecto, & plusquamperfecto. S. utinam ego fuissem. tu fuisses. ille fuisset. P. utinam nos fuissemus. uos fuissetis. illi fuissent. Futuro S. utinam ego sim. tu sis. ille sit. Pluraliter utinam nos simus. uos sitis. illi sint.

S ubiunctiuo mō, tempore præsenti. S. cum ego sim. tu sis ille sit. P. cum nos simus. uos sitis. illi sint. præterito imperfecto. S cum ego essem. tu esses. ille esset. P. cum nos essemus. uos essetis. illi essent. præterito perfecto, Singulariter cum ego fuerim. tu fueris. ille fuerit. P. cum nos fuerimus. uos fueritis illi fuerint. præterito plusquamperfecto. S. cum ego fuissem. tu fuisses. ille fuisset. Puraliter cū nos fuissemus. uos fuissetis. illi fuissent. Futuro. S. cum ego fuero. tu fueris. ille fuerit. P. cum nos fuerimus. uos fueritis. illi fuerint.

I nfinitiuo modo, tempore præsenti, & præterito imperfecto esse. præterito perfecto & plusquamperfecto fuisse. Futuro caret, sed ꝓ eo utimur fore, & futurum esse. Gerundiis, & supinis caret.

Quot participia assignantur huic uerbo? duo. alterum præsentis, & præteriti imperfecti temporis in ns, quod est ens. i. qui est, uel qui erat, alterum futuri in rus, quod est futurus. i. qui erit.

E ns unde formatur? à prima persona præteriti imperfecti indicatiui modi. quomodo? eram ram in ns, fit ens. Futurus unde forma

tur:a futu antiquo supino, adiectione rus. & ut sum declinabis prosum. præsum. adsum. absum. obsum. itersum. desum, & cætera, quæ à sum componuntur, præter possum, quod facit præteritum potui. A præsum præsens, & ab absum absens sunt participia. cætera instantis participia non habent.

Adsum quomodo flectitur?

I Ndicatiuo modo, tempore præsenti. S. adsum ades adest P. adsumus adestis adsunt. præterito imperfecto. S. aderam aderas aderat. P. aderamus aderatis aderant. præterito perfecto S. affui affuisti affuit. P. affuimus affuistis affuerũt, uel affuere. præterito plusquamperfecto S. affueram affueras affuerat. P. affueram9 affueratis affuerant. Futuro. S. adero aderis aderit. P. aderimus aderitis aderunt.

I mperatiuo modo, tempore præsenti, ad secundam, & tertiam personam. S. adsis, uel ades adsit. Pluraliter adeste adsint. Futuro. S. adesto tu. adesto ille. Pluraliter adestote adsint. Adsimus hortandi est.

O ptatiuo modo, tempore præsenti, & præterito imperfecto. S. utinam adessem adesses adesset. P. utinam adessemus adessetis adessent. præterito perfecto, & plusquamperfecto. S. utinã affuissem affuisses affuisset. Plu. utinam affuissemus affuissetis affuissent. Futuro. Singulariter utinam adsim adsis adsit. Pluraliter utinam adsimus adsitis adsint.

S ubiũctiuo modo, tempore præsenti. S. cum adsim adsis adsit. P. cum adsimus adsitis adsint. præterito imperfecto. S. cũ adessem adesses adesset. P. cum adessemus adessetis adessent. præterito perfecto S. cum affuerim affueris affuerit. Pluraliter cum affuerimus affueritis affuerint. præterito plusquamperfecto. S cum affuissem affuisses affuisset. Pluraliter cum affuissemus affuissetis affuissent. Futuro S. cum affuero affueris affuerit. Pluraliter cum affuerimus affueritis affuerint.

I nfinitiuo modo, tempore præsenti, & præterito imperfecto, adesse. Præterito perfecto, & plusquampfecto, affuisse. Futuro caret, sed pro eo utimur affore, & affuturum esse. Gerundiis, & supinis caret. habet unum participium affuturus.

Possum quomodo flectitur.

I Ndicatiuo modo, tempore præsenti S. possum potes potest. P. possumus potestis possunt. Imperfecto S. poterā poteras poterat. P. poteramus poteratis poterant. perfecto S. potui potuisti potuit. P. potuimus potuistis potuerunt, uel potuere. plusquamperfecto. S. potueram potueras potuerat. Plu. potueramus potueratis potuerāt. Futuro. S. potero poteris potetit. P. poterimus poteritis poterunt.

I mperatiuo modo, tempore præsenti. S. possis possit Plu. poteste possint. Futuro S. potesto potesto Pl. potestote possunto. Possimus hortandi est, non imperandi.

O ptatiuo modo, tempore præsenti, & præterito imperfecto S. utinā possem posses posset. P. utinā possemus possetis possent. præterito pfecto, & plusquāperfecto. S utinā potuissem potuisses potuisset. P. utinā potuissemus potuissetis potuissent. Futuro. S. utinā possim possis posit. P. utinā possimus possitis possint.

S ubiunctiuo modo, tempore præsenti. S cū possim possis possit. P. cum possimus possitis possint. Imperfecto. S. cum possem posses posset. P. cum possemus possetis possent perfecto. S. cum potuerim potueris potuerit. P. cū potuerimus potueritis potuerint. plusquamperfecto. S. cum potuissem potuisses potuisset. P. cum potuissemus. potuissetis. potuissent. Futuro. S. cum potuero. potueris. potuerit. P. cum potuerimus. potueritis. potuerint.

I nfinitiuo modo, tempore præsenti, & imperfecto posse. perfecto & plusquamperfecto, potuisse, sine futuro, & cæteris. potens melius est nomen.

Volo. uis. uult quomodo flectitur.

I Ndicatiuo modo, tempore præsenti. S. ego uolo. tu uis. ille uult. P. nos uolumus. uos uultis. illi uolunt. Præterito imperfecto Singulariter ego uolebam. tu uolebas. ille uolebat. Pluraliter nos uolebamus. uos uolebatis. illi uolebant. præterito perfecto Singulariter ego uolui. tu uoluisti. ille uoluit. P. nos uoluimus. uos uoluistis. illi uoluerunt, uel uoluere. plusquamperfecto. S. ego uolueram. tu uolueras. ille uoluerat. P. nos uolueramus. uos uolueratis. illi uoluerant. Futuro.

S.ego uolam.tu uoles.ille uolet.Pluraliter nos uolemus.uos uoletis.illi uolent.

I mperatiuo modo, tempore præsenti ad secundam & tertiam personã.S.uelis tu.uelit ille.P.uelitis uos.uelint illi.Futuro Singulariter uelito tu.uelito ille.Pluraliter uelitote uos.uelint illi.uelimus nos hortandi est.

O ptatiuo modo, tempore præsenti, & præterito imperfecto.Singulariter utinam ego uellem.tu uelles.ille uellet. Plu.utinam nos uellemus.uos uelletis.illi uellent.Præterito perfecto, & plusquã perfecto Singulariter utinam ego uoluissem.tu uoluisses.ille uoluisset Pl.utinã nos uoluissemus.uos uoluissetis.illi uoluissent. Futuro.S.utinam ego uelim.tu uelis.ille uelit.Pluraliter utinam nos uelimus.uos uelitis.illi uelint.

S ubiunctiuo modo tempore præsenti.S.cum ego uelim.tu uelis. ille uelit.P.cum nos uelimus.uos uelitis.illi uelint.præterito imperfecto S.cum ego uellem.tu uelles.ille uellet.P.cum nos uellemus.uos uelletis illi uellent.præterito perfecto.S.cum ego uoluerim.tu uolueris.ille uoluerit.P.cũ nos uoluerim9.uos uolueritis.illi uoluerint.præterito plusquamperfecto.S.cũ ego uoluissem.tu uoluisses.ille uoluisset.P.cũ nos uoluissemus.uos uoluissetis.illi uoluissent.Futuro.S.cũ ego uoluero.tu uolueris.ille uoluerit.P.cũ nos uoluerimus.uos uolueritis.illi uoluerint.

I nfinitiuo modo, tempore præsenti, & præterito impfecto, uelle præterito perfecto, & plusquamperfecto uoluisse.sine futuro.

Quot participia trahuntur ab hoc uerbo neutro? unũ. uolens.

V olens unde formatur? à prima persona præteriti imperfecti indicatiui modi.quomodo? uolebam, bam in ns fit uolens.

Malo mauis quomodo flectitur?

i Ndicatiuo modo tempore præsenti.S.Malo. mauis.mauult.P.malumus.mauultis.malunt.Imperfecto.S.malebam.malebas.malebat.P.malebamus.malebatis.malebant perfecto.S.malui.maluisti.maluit.P.maluimus.maluistis. maluerunt, uel maluere.plusquãperfecto.S.maluerã. malueras. maluerat.P.malueramus.malueratis.maluerant.Futuro.S.magis uolã uoles.uolet.P.magis uolemus.uoletis.uolent.

I mperatiuo modo, tempore præsenti, ad secundã, & tertiã psonã. S. malis tu. malit ille. P. malitis uos. malint illi. Ftõ S malito tu. malito ille. P. malitote uos. malint illi. malimus nos hortãdi est.

O ptatiuo modo, tempore præsenti, & præterito imperfecto. S. utinam mallem. malles. mallet. P. utinam mallemus. malletis. mallent. præterito perfecto, & plusquamperfecto. S. utinam maluissem. maluisses. maluisset. Plu. utinam maluissemus. maluissetis. maluissent. Futuro. Singulariter utinã malim. malis. malit. Pluraliter utinam malimus. malitis. malint.

S ubiunctiuo modo, tempore præsenti. S. cũ malim malis. malit. P. cũ malimus malitis malint. præterito impfecto. S. cũ mallem malles mallet P. cũ mallemus. malletis. mallent. præterito perfecto. S. cũ maluerim. malueris maluerit. P. cũ maluerimus. malueritis. maluerint. pterito plusq̃pfecto. S. cũ maluissem. maluisses. maluisset. P. cũ maluissem⁹. maluissetis. maluissent. Futuro. S. cũ maluero malueris maluerit. P. cũ maluerim⁹ malueritis maluerit.

I nfinitiuo modo, tempore præsenti, & imperfecto malle perfecto & plusquamperfecto, maluisse. cæteris caret.

Nolo quomodo flectitur?

i Ndicatiuo modo tpe pñti. S. nolo. nõ uis. non uult. P. nolum⁹. nõ uultis. nolũt. impfecto nolebã. perfecto nolui. plusquãpfecto noluerã. Ftõ nõ uolã & nolã. M. T. li. ii. epistolaꝝ, sin me id facere noles, te mihi æquum præbere debebis. Aul. Gel. li. xii. cap. ii. hoc q nolet diutius apud se quærere.

I mperatiuo. S. noli. nolit. P. nolite. nolint. Futuro nolito tu. nolito ille. P. nolitote. nolint. nolimus hortandi est.

O ptatiuo modo, tpe pñti, & imperfecto. S. utinã nollẽ. perfecto & plusquãperfecto, utinã noluissem. Futuro utinam nolim.

S ubiũctiuo modo, tpe pñti. S. cũ nolim. Impfecto cũ nollẽ. perfecto cũ noluerim. plusq̃pfecto cũ noluissem. Futuro cũ noluero.

I nfinitiuo modo, tpe pñti, & impfecto nolle. perfecto & plusquã perfecto noluisse, sine futuro, cum uno participio nolens.

Fero quomodo declinatur?

i Ndicatiuo modo, tẽpore præsenti. S. ego fero. tu fers. ille fert. P. nos ferimus. uos fertis. illi ferunt. præterito im-

perfecto S.ego ferebã.tu ferebas.ille ferebat.P.nos ferebamus. uos ferebatis.illi ferebant.præterito perfecto.S ego tuli.tu tuli/sti.ille tulit.P.nos tulim⁹.uos tulistis.illi tulerunt,uel tulere.præterito plusquãperfecto.S.ego tuleram,tu tuleras.ille tulerat.Pl. nos tuleramus.uos tuleratis.illi tulerãt.Futuro.S.ego feram,tu feres.ille feret.P.nos feremus.uos feretis illi ferent.

I mperatiuo modo,tempore præsenti ad secundam,& tertiam per sonã.S.fer tu.ferat ille.P.ferte uos.ferant illi.Futuro.S.ferto tu. ferto ille.P.fertote uos.ferunto illi.feramus nos hortandi est.

O ptatiuo modo,tempore præsenti,& præterito imperfecto.S.utinã ego ferrem.tu ferres.ille ferret.P.utinã nos ferremus. uos ferretis.illi ferrent.præterito perfecto,& plusquamperfecto.S.utinam ego tulissem.tu tulisses.ille tulisset.P.utinã nos tulissemus. uos tulissetis.illi tulissent.Futuro.S.utinam ego feram.tu feras. ille ferat.P.utinam nos feramus.uos feratis.illi ferant.

S ubiunctiuo modo,tempore præsenti.S.cum ego feram.tu feras. ille ferat.P.cum nos feramus.uos feratis.illi ferant.præterito imperfecto.S.cum ego ferrem.tu ferres.ille ferret.P.cum nos ferremus.uos ferretis.illi ferrent.ptõ perfecto.S.cum ego tulerim.tu tuleris.ille tulerit.P.cũ nos tulerimus.uos tuleritis.illi tulerint. ptõ plusq̃perfecto.S.cũ ego tulissem.tu tulisses.ille tulisset.P.cũ nos tulissem⁹.uos tulissetis.illi tulissent.Futuro.S.cũ ego tulero. tu tuleris.ille tulerit.P.cũ nos tulerim⁹.uos tuleritis.illi tulerit.

I nfinitiuo modo,tempore præsenti,& præterito imperfecto ferre.præterito perfecto,& plusquamperfecto tulisse,futuro latũire, uel laturumesse. Gerundia,uel participialia nomina,ferendi ferendo ferendum.Supina,latum latu.

Quot participia trahuntur ab hoc uerbo actiuo? duo.quæ? ferens,et laturus. Ferens unde formať? a prima psona præteriti impfecti indicatiui modi.quo? ferebam bam in ns,fit ferens. Laturus uñ formať? ab ultimo supino.quo? latũ latu,addita rus fit laturus.

Feror quomodo declinatur?

I Ndicatiuo modo,tempore præsenti.S.ego feror.tu feris uel ferre.ille fertur.P.nos ferimur.uos ferimini illi feruntur.præterito imperfecto.S.ego ferebar.tu ferebaris

uel ferebare.ille ferebatur. P. nos ferebamur. uos ferebamini. illi ferebantur. præterito perfecto in masculino genere. S. ego latus sum uel fui. tu latuses uel fuisti. ille latusest uel fuit. P. nos latisumus uel fuimus. uos latiestis uel fuistis. illi latisunt fuerũt uel fuere. in fœminino. S. ego latasum uel fui. in neutro S. ego latũsum uel fui. præterito plusquamperfecto. S. ego latuseram uel fuerã. tu latuseras uel fueras. ille latuserat uel fuerat. Pl. nos latieramus uel fueramus. uos latieratis uel fueratis. illi latierant uel fuerant. Futuro. S. ego ferar. tu fereris. uel ferere. ille feretur. Plu. nos feremur. uos feremini. illi ferentur.

Imperatiuo modo, tempore præsenti, ad secundam, & tertiã persónam. S. ferre tu. feratur ille. P. ferimini uos. ferantur illi. Futuro S. fertor tu. fertor ille. Plur. feriminor uos. feruntor illi. Feramur nos hortandi est, non imperandi.

Optatiuo modo, tempore præsenti, & præterito imperfecto. S. utinam ego ferrer. tu ferreris uel ferrere. ille ferretur. P. utinam nos ferremur. uos ferremini. illi ferrent. præterito perfecto & plusq̃perfecto. S. utinam ego latusessem uel fuissem. tu latusesses uel fuisses. ille latusesset uel fuisset. P. utinam nos latiessemus uel fuissemus. uos latiessetis. uel fuissetis. illi latiessent uel fuissent. Futuro. S. utinam ego ferar. tu feraris uel ferare. ille feratur. P. utinam nos feramur. uos feramini. illi ferantur.

Subiunctiuo modo, tempore præsenti. S. cum ego ferar. tu feraris uel ferare. ille feratur. P. cum nos feramur. uos feramini. illi ferãtur. præterito imperfecto. S. cum ego ferrer. tu ferreris uel ferrere. ille ferretur. P. cum nos ferremur. uos ferremini. illi ferrentur. præterito perfecto. S. cũ ego latussim uel fuerim. tu latus sis uel fueris. ille latussit uel fuerit. Pl. cum nos latisimus uel fuerimus. uos latisitis uel fueritis. illi latisint uel fuerint. præterito plusquãperfecto. S. cum ego latusessem uel fuissem. tu latusesses uel fuisses. ille latusesset uel fuisset. P. cũ nos latiessemus uel fuissemus. uos latiessetis uel fuissetis. illi latiessent uel fuissent. Futuro. S. cũ ego latusero uel fuero. tu latuseris uel fueris. ille latuserit uel fuerit. P. cum nos latierimus uel fuerimus. uos latieritis uel fueritis. illi latierant uel fuerint.

I nfinitiuo modo tpe præsenti & præterito impfecto ferri. ptō pfe cto & plusquamperfecto latumesse uel fuisse. Futuro latumiri.

Quot participia trahūtur ab hoc uerbo passiuo? duo. quæ? alterum præteriti perfecti & plusquamperfecti in tus quod est latus. i. qui latus est uel fuit, & qui latus erat uel fuerat, alterum futuri in dus quod est ferendus. i. qui feretur.

L atus unde formatur? ab ultimo supino. quomodo? latum. latu. addita s fit latus.

F erendus unde formatur? à genitiuo sui præsentis participii. quo/modo? ferens ferentis, tis in dus, fit ferendus.

Fertur impersonale quomodo declinatur?

i Ndicatiuo modo, tēpore præsenti, fertur. præterito impfecto, ferebaẗ. præterito perfecto, latumest, uel fuit. ptō plusquāperfecto, latūerat, uel fuerat. Futuro feretur.

I mperatiuo modo, tempore præsenti, feratur. Futuro fertor.

O ptatiuo modo, tempore præsenti, & præterito imperfecto, utinā ferretur. præterito perfecto, & plusquamperfecto, utinam latum esset, uel fuisset. Futuro, utinam feratur.

S ubiunctiuo modo, tempore præsenti, cum feratur. præterito imperfecto, cum ferretur. ptō perfecto, cum latumsit, uel fuerit. Ptō plusq̃pfecto, cū latū esset, uel fuisset. Ftō cū latumerit, uel fuerit.

I nfinitiuo modo, tpe præsenti, & præterito impfecto, ferri. præterito pfecto, & plusq̃perfecto latūesse, uel fuisse. Futuro latūiri.

Edo anomalum quomodo flectitur?

i Ndicatiuo modo, tempore præsenti. S. ego edo. tu es. ille est. Pluraliter nos edimus. uos editis. illi edunt. præterito imperfecto, Singulariter, ego edebam. tu edebas. ille edebat. P. nos edebamus. uos edebatis. illi edebant. præterito perfecto. Singu. ego edi. tu edisti. ille edit. P. nos edimus. uos edistis. illi ederunt, uel edere. præterito plusquamperfecto. S. ego ederam tu ederas. ille ederat. P. nos ederamus. uos ederatis. illi ederant. Futuro. S. ego edā. tu edes. ille edet. Pluraliter nos edemus. uos edetis. illi edent.

I mperatiuo modo, tempore præsenti, ad secundam, & tertiā personam. S. es tu. edat ille. P. este nos. edāt illi. Futuro. S. esto tu. esto

ille.P.estote uos.edunto illi.edamus nos hortandi est.

O ptatiuo modo, tempore præsenti, & præterito imperfecto S.utinam ego essem.tu esses.ille esset.P.utinam nos essemus.uos essetis illi essent.præterito perfecto, & plusquamperfecto.S utinã ego edissem.tu edisses.ille edisset.P.utinam nos edissemus.uos edissetis.ille edissent.Futuro.S.utinã ego edã.tu edas.ille edat.P.utinam nos edamus.uos edatis.illi edant.

S ubiunctiuo modo tempore præsenti.S.cum ego edam.tu edas.ille edat.P.cum nos edamus.uos edatis.illi edant.præterito imperfecto.S.cum ego essem.tu esses.ille esset.Pl.cum nos essemus.uos essetis.illi essent.præterito perfecto, Sing.cum ego ederim.tu ederis.ille ederit.P.cum nos ederimus.uos ederitis.illi ederint.præterito plusquamperfecto.S cum ego edissem.tu edisses.ille edisset.P.cum nos edissemus.uos edissetis.illi edissent.Futuro.S.cum ego edero.tu ederis.ille ederit.P.cum nos ederimus uos ederitis.illi ederint.

I nfinitiuo modo, tempore præsenti, & præterito imperfecto esse.præterito perfecto, & plusquamperfecto edisse.Futuro esumire, uel esurumesse. Gerundia, uel participialia nomina edendi.edẽdo.edendum. Supina esum.esu.

Quot participia nascuntur ab hoc uerbo actiuo? duo alterum præsentis, & præteriti imperfecti tẽporis in ns.quod est edens, idest, qui est, uel edebat, Alterũ futuri in rus, quod est esurus.i.q edet.

E dens unde formatur? a prima psona præteriti imperfecti indicatiui modi.quomodo? edebam bam in ns fit edens.Esurus unde formatur? ab ultimo supino.quõ? Esum esu addita rus fit esurus.

Quod autem edo es est possimus dicere.Virgi.Est mollis flãma medullas.Valerius de Diogene.idem Syracusis cum holera ei lauãti Aristippus dixisset, si Dionysio adulari uelles, ista nõ esses.immo inquit, si tu ista esse uelles, Dionysio non adulareris. Itẽ qđ a doctis dicitur.Esse decet, uiuas.uiuere non ut edas.

Edo recte, & antique quomodo flectitur?

i Ndicatiuo modo, tempore præsenti.S.edo edis edit.P.edimus editis edunt.Imperfecto edebam. perfecto edi.plusquamperfecto ederã.Futuro edam.imperatiuo ede.

edat. Edite. edant. Futuro edito tu. edito ille.

O ptatiuo modo, tempore præsenti, & imperfecto. S. utinam ederē perfecto & plusquamperfecto edissem. Futuro edam.

S ubiunctiuo modo, tempore præsenti cum edam. Imperfecto cũ ederem. perfecto cum ederim. plusquamperfecto cum edissem. Futuro cum edero.

I nfinitiuo modo, tẽpore præsenti edere. præterito perfecto, & plusquamperfecto edisse. Futuro esumire, uel esurum esse.

G erundia edendi edendo edendum. Supina esum esu. participia edens, & esurus.

Quod edo edis dixerint antiquissimi. Næuius, ut refert Priscianus. Ipse astat, quando edit. Plautus, Qui peredit cibum. Lucilius, Qui edit se, hic comedit me.

E do habet'ne passiuũ? maxime. nã Voro. Deuoro. Edo. Comedo passiuum habere reperiuntur apud doctos. Plynius li. xx. cap. ix. & in Aegypto propter amaritudinem nõ estur. Diomedes sic inquit. passiui imperfecto edebar. Ouidius. Deuorer ante precor subito telluris hiatu. & hoc quia possunt facere transitionem ad aliquod rationale animal, ut lupi deuorabunt te. Virgilius. Nec te tantus edat tacitam dolor. Ennius.

V ulturis in syluis miserum mandebat homonem.
Heu quàm crudeli condebat membra sepulchro.

E dor etsi in tertiis tantum personis nunc inflectamus, ut estur uel editur & eduntur, sicut aratur & arantur. bibitur & bibũtur, quo modo flectitur?

i Ndicatiuo modo, tempore præsenti. S. ego edor. tu ederis uel edere. ille estur, uel edit̃. P. nos edimur. uos edimini. illi edunt̃. ptõ imperfecto. S. ego edebar. tu edebaris, uel edebare. ille edebatur. P. nos edebamur. uos edebamini. ille edebantur. præterito perfecto. S. ego esus sum, uel fui. tu esus es, uel fuisti. illè esus est, uel fuit. P. nos esi sumus, uel fuimus. uos esi estis, uel fuistis. illi esi sunt fuerunt, uel fuere. præterito plusquam perfecto. S. ego esus eram, uel fueram. tu esus eras, uel fueras. ille esus erat, uel fuerat. P. nos esi eramus, uel fueramus. uos esi eratis. uel fueratis. illi esi erant, uel fuerant. Futuro. S. ego edar. tu ederis

uel edere, ille edet. P. nos edemur. uos edemini. illi edentur.

I mperatiuo modo, tempore præsenti, ad secundam, & tertiam personam edere tu. edatur ille. Plu. edimini nos. edantur illi. Futuro S. editor tu. editor ille. P. ediminor uos. edũtor illi. Edamur nos hortandi est, non imperandi.

O ptatiuo modo, tempore præsenti, & præterito impfecto. S. utinã ego ederer. tu edereris, uel ederere. ille ederetur. Plu. utinam nos ederemur. uos ederemini. illi ederentur. præterito pfecto, & plusquamperfecto. S. utinam ego esusessem, uel fuissem. tu esusesses, uel fuisses. ille esusesset, uel fuisset. P. utinã nos esiessemus uel fuissemus. uos esiessetis, uel fuissetis. illi esiessent, uel fuissent. Futuro. S. utinam ego edar. tu edaris. uel edare. ille edatur. P. utinam nos edamur. uos edamini. illi edantur.

S ubiunctiuo modo, tempore præsenti. S. cum ego edar. tu edaris, uel edare. ille edat. P. cũ nos edamur. uos edamini. illi edant. præterito impfecto. S. cũ ego ederer. tu edereris, uel ederere. ille ederet. P. cum nos ederemur. uos ederemini. illi ederent. præterito pfecto. S. cũ ego esusim uel fuerim. tu esusis, uel fueris. ille esus sit, uel fuerit. P. cũ nos esisimus, uel fuerimus. uos esisitis, uel fueritis. illi esisint, uel fuerint. præteritoplusquampfecto. S. cũ ego esusessem, uel fuissem. tu esusesses, uel fuisses. ille esusesset, uel fuisset. P. cũ nos esiessemus, uel fuissemus. uos esiessetis, uel fuissetis. illi esiessent, uel fuissent. Futuro. S. cum ego esusero, uel fuero. tu esuseris, uel fueris. ille esuserit, uel fuerit. P. cũ nos esierimus, uel fuerimus. uos esieritis, uel fueritis. illi esierunt, uel fuerint.

I nfinitiuo modo, tẽpore præsenti, & præterito impfecto, edi. præterito perfecto, & plusquamperfecto, esumesse, uel fuisse. Futuro esumiri.

P articipia esus, & edendus. unde comesus & ambesus magis, quã comestus, licet usi quidam fuerint.

Estur uel editur impersonale quomodo declinatur?

I Ndicatiuo modo, tempore præsenti, estur, uel editur. imperfecto edebatur. perfecto esumest, uel fuit. plusquamperfecto, esumerat, uel fuerat. Futuro edetur.

I mperatiuo modo, tempore præsenti, edatur. Futuro editor.

Optatiuo modo, tempore præsenti, & præterito imperfecto, utinã ederetur præterito perfecto, & plusquamperfecto, utinam esumesset, uel fuisset. Futuro utinam edatur.

Subiunctiuo modo, tempore præsenti, cum edatur imperfecto, cũ ederetur. perfecto, cum esumsit, uel fuerit. plusquamperfecto, cũ esumesset, uel fuisset. Futuro cum esumerit, uel fuerit.

Infinitiuo modo, tempore præsenti. edi perfecto, & plusquamperfecto, esumesse, uel fuisse Futuro esumiri.

Dic passiuum ab aro, per tertias personas in utroq; numero.

i Ndicatiuo modo, tempore præsenti S. aratur. P. arant. imperfecto S. arabatur. P. arabantur. perfecto. S. aratus est, uel fuit. P. arati sunt fuerunt, uel fuere. plusquamperfecto. S. aratus erat, uel fuerat. P. arati erant, uel fuerãt. Futuro. S. arabitur. Pluraliter arabuntur.

Imperatiuo modo, tempore præsenti. S. aretur. P. arentur. Futuro S. arator. P. arantor.

Optatiuo modo, tempore præsenti, & præterito imperfecto. S. utinam araretur. P. utinam ararentur. præterito perfecto, & plusquã perfecto. S. utinam aratus esset, uel fuisset. Pl. utinam arati essent, uel fuissent. Futuro. S. utinam aretur. P. utinam arentur.

Subiunctiuo modo, tempore præsenti. S. cum aretur. Pl. cũ arent. imperfecto. S. cum araretur. P. cum ararentur. perfecto. S. cũ aratus sit, uel fuerit. P. cum arati sint, uel fuerint. plusquãperfecto. S. cum aratus esset, uel fuisset. P. cum arati essent, uel fuissent. Futuro S. cum aratus erit, uel fuerit. P. cum arati erunt, uel fuerint.

Infinitiuo modo, tempore præsenti, & præterito imperfecto, arari. perfecto, & plusquamperfecto, aratum esse, uel fuisse. Futuro aratum iri. Participia aratus, & arandus.

Eo quomodo flectitur.

i Ndicatiuo modo, tempore præsenti. S. eo is it. Pl. imus itis eunt. præterito imperfecto. S. ibam ibas ibat. P. ibamus ibatis ibant. perfecto. S. iui iuisti iuit. Pl. iuimus iuistis iuerunt, uel iuere. uel per concisionem. S. ii. iisti iit. Plu. iimus iistis ierunt, uel iere. plusquamperfecto. S. iueram iueras iuerat P.

ieramus ieratis ierant. & per syncopen. S. ieram ieras ierat. P. ieramus ieratis ierant. Futuro Singulariter ibo ibis ibit. P. ibimus ibitis ibunt.

I mperatiuo modo, tempore præsenti, ad secundam, & tertiam personam. S. i eat P. ite eant Futuro. S. ito. ito. Pluraliter itote eũto. eamus hortandi est magis.

O ptatiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto. S. utinam irem ires iret. P. utinam iremus iretis irent. præterito perfecto, & plusquamperfecto. S. utinam iuissem iuisses iuisset. P. utinam iuissemus iuissetis iuissent. Futuro Singulariter utinã eam eas eat. P. utinam eamus eatis eant.

S ubiunctiuo modo, tempore præsenti. S. cũ eam eas eat. P. cũ eamus eatis eant. Imperfecto. S. cum irem ires iret. P. cum iremus iretis irent. perfecto cum iuerim iueris iuerit. P. cũ iuerimus iueritis iuerint. plusquãperfecto S. cũ iuissem iuisses iuisset. P. cũ iuissemus iuissetis iuissent, uel ꝑ cõcisionem iissem. Futuro. S. cũ iuero iueris iuerit. P. cũ iuerimꝰ iueritis iuerint. uel ꝑ cõcisiõem. iero.

I nfinitiuo modo, tempore præsenti, & præterito imperfecto ire. perfecto, & plusquamperfecto iuisse, uel iisse per cõcisionem. Futuro itumire, uel iturumesse.

G erundia, eũdi. eundo. eundũ. Supina. itũ itu. participia hic & hæc & hoc iens huius euntis. & iturꝰ itura iturũ. Et sic declinant̃ quæcũq; ab eo is cõponunt̃, præter ueneo, qđ facit in supino uenũ.

Itur impersonale quomodo flectitur?

I ndicatiuo mõ, tempore præsenti itur. præterito imperfecto, ibatur. præterito perfecto itumest, uel fuit. præterito plusquamperfecto, itumerat, uel fuerat. Futuro, ibitur.

I mperatiuo modo, tempore præsenti, eatur. Futuro, itor.

O ptatiuo modo, tempore præsenti, & præterito imperfecto utinã, iretur. præterito perfecto, & plusquãperfecto, utinã ituesset, uel fuisset. Futuro utinam eatur.

S ubiunctiuo mõ, tempore præsenti, cum eatur. præterito imperfecto, cum iretur. præterito perfecto, cum itumsit uel fuerit. præterito plusquamperfecto, cum itumesset, uel fuisset. Futuro cum itumerit, uel fuerit.

I nfinitiuo mõ, tẽpore præsenti, & præterito impfecto iri. præterito pfecto, & plusquampfecto itum esse, uel fuisse. Futuro itum iri.

Redeo redis quomodo flectitur.

Ndicatiuo. Redeo redis redit. Redimus reditis redeunt.
i Redibam redibas redibat. Redibam⁹ redibatis redibãt.
Rediui rediuisti rediuit. Rediuimus rediuistis rediuerũt. uel rediuere. & per syncopen redii. rediuerã rediueras rediuerat. Rediueramus rediueratis rediuerant & redieram per cõcisionẽ. Redibo redibis redibit Redibimus redibitis redibunt.

I mperatiuo redi redeat Redite. redeant. Redito tu. redito ille. Reditote redeunto. Redeamus hortandi est magis.

O ptatiuo utinam redirem. rediuisem & rediissem. redeam.

S ubiũctiuo cũ redeam. cũ redirẽ cum rediuerim. cum rediuisem. cum rediuero. & p syncopen redierim. rediissem rediero.

I nfinitiuo redire rediuisse. & rediisse. Futuro reditum ire, uel reditum esse. Gerundia redeundi redeundo redeundum. Supina reditum reditu Participia rediens, & rediturus.

Veneo uenis quomodo flectitur?

i Ndicatiuo, ueneo. uenis uenit. Venimus. uenitis. ueneunt. Venibam. nam ueniebam est à uenio. Veniui & uenii. ueniueram & uenieram. uenibo.

I mperatiuo, ueni ueneat uenite. ueneant Venito tu. Venito ille. Venitote ueneunto Veneamus hortandi est.

O ptatiuo, utinam uenirem. ueniuisem, & ueniissem. ueneam.

S ubiũctiuo cum uneneã uenirẽ ueniuerim ueniuissem ueniuero.

I nfinitiuo uenire. ueniuisse, & ueniisse. uenũire. Participium ueniens ueneũtis esset per regulam, quod nusquam legi. nam à uenu participium ne nominare quidem audeo.

Venio uenis quomodo flectitur?

Ndicatiuo modo, tpe pñti. S. uenio uenis uenit. P. uenimus. uenitis penultima lõga. ueniunt. Imperfecto. S. ueniebam ueniebas ueniebat. P. ueniebamus ueniebatis ueniebant. præterito perfecto. S ueni uenisti uenit. P. uenimus penultima correpta uenistis uenerunt, uel uenere. ꝑterito plusquã perfecto ueneram. Futuro ueniam.

I mperatiuó modo, tempore præſenti ad ſecũdam, & tertiam per-
ſonam S. ueni ueniat. P. uenite ueniant. Futuro. S. uenito tu. ue-
nito ille. P. uenitote ueniunto. Veniamus hortandi eſt.

O ptatiuo modo, tpe pñti, & ptõ imꝑfecto, utinã uenirem. ptõ pfe
cto, & pluſq̃perfecto utinã ueniſſem. Futuro utinam ueniam.

S ubiunctiuo modo tempore præſenti cum ueniam. Imperfecto
cum uenirem. perfecto cum uenerim. pluſquampfecto cum ue
niſſem. Futuro cum uenero.

I nfinitiuo modo, tempore præſenti uenire. præterito perfecto, &
pluſquampfecto ueniſse. Futuro uentumire, uel uenturũeſse.

G erundia ueniendi ueniendo ueniendum. Supina uentum uẽtu.
Participia ueniens, & uenturus.

N otandum inuenio, & cõuenio & cætera, quæ à uenio cõponun
tur, ꝓducere penultimam primæ, & ſecundæ perſonæ pluralis in
dicatiui præſentis temporis. inuenimus, inuenitis. cõuenimus cõ
uenitis. præteriti uero corripere inuenimus. conuenimus.

Venitur quomodo flectitur?

i Ndicatiuo uenitur. ueniebaꝛ. uentumeſt, uel fuit. uentũ
erat, uel fuerat. uenietur. Imperatiuo, ueniatur tm̃.
Optatiuo utinã ueniatur. uentũeſset, uel fuiſſet. ueniaꝛ.

S ubiunctiuo cum ueniaꝛ. uenireꝛ. uẽtumſit, uel fuerit. uentũ eſset,
uel fuiſset. Ventumerit, uel fuerit.

I nfinitiuo ueniri. uentumeſse, uel fuiſse. uentumiri.

Gaudeo quomodo declinatur.

i Ndicatiuo modo, tempore præſenti. S. gaudeo gaudes
gaudet. P. gaudemus gaudetis gaudent. præterito impfe
cto. S. gaudebã gaudebas gaudebat. P. gaudebamus gau
debatis gaudebãt. præterito pfecto. S. gauiſusſum uel fui. es, uel
fuiſti. eſt uel fuit. P. gauiſiſumus, uel fuimus. eſtis uel fuiſtis. ſunt
fuerũt, uel fuere. præterito pluſquampfecto. S. gauiſuſeram, uel
fueram, eras, uel fueras. erat, uel fuerat. P. gauiſieramus, uel fuera
mus. eratis, uel fueratis. erãt, uel fuerãt. Futuro. S. gaudebo gau
debis gaudebit. P. gaudebimus gaudebitis gaudebũt.

I mperatiuo modo, tempore præſenti, ad ſecundam, & tertiam per
ſonam, S. gaude. gaudeat. P. gaudete gaudeãt. Futuro. S. gaude

to.gaudeto P.gaudetote gaudento gaudeamus hortandi eſt.

O ptatiuo modo, tempore præſenti, & præterito imperfecto S.utinam gauderem gauderes gauderet. P. utinam gauderemus gauderetis gauderent. præterito pfecto, & pluſquáperfecto. S. utiná gauiſuseſſem, uel fuiſſem eſses. uel fuiſſes. eſſet, uel fuiſſet. P. utinam gauiſieſſemus, uel fuiſſemus. eſſetis, uel fuiſſetis. eſſent, uel fuiſſent Futuro. S. utinam gaudeam gaudeas gaudeat. P. utiná gaudeamus gaudeatis gaudeant.

S ubiunctiuo modo, tempore præſenti S. cú gaudeã gaudeas gaudeat. P. cú gaudeamus gaudeatis gaudeant. præterito imperfecto. S. cum gauderem gauderes gauderet. P. cú gauderemus gauderetis gauderent. preterito perfecto. S. cum gauiſusſim, uel fuerim. ſis, uel fueris. ſit, uel fuerit. P. cú gauiſiſimus, uel fuerimus. ſitis uel fueritis. ſint uel fuerint. ptõ pluſquáperfecto. S. cú gauiſus eſſem, uel fuiſſem. eſſes, uel fuiſſes. eſſet, uel fuiſſet. P. cú gauiſi eſſemus uel fuiſſemus. eſſetis, uel fuiſſetis. eſſent uel fuiſſent. Futuro. S. cú gauiſusero, uel fuero. eris, uel fueris. erit, uel fuerit. P. cú gauiſi erimus, uel fuerimus eritis, uel fueritis, erunt, uel fuerit.

I nfinitiuo mõ, tempore præſenti gaudere. ptõ pfecto & pluſqper fecto gauiſúeſſe uel fuiſſe. Ftõ gauſumire, uel gauiſurumeſſe.

G erundia, uel participialia nomina gaudendi. gaudendo. gaudendum. Supina gauiſum. gauiſu. Participia naſcútur ab hoc uerbo neutro paſſiuo. tria: gaudens. gauiſus. gauiſurus.

Fio quomodo flectitur.

I Ndicatiuo modo, tẽpore præſenti. S. fio. fis. fit. P. fimus fitis. fiunt. præterito imperfecto. S. fiebam. fiebas. fiebat. P. fiebamus. fiebatis. fiebãt. præterito perfecto. S. factus ſum, uel fui. es, uel fuiſti. eſt, uel fuit. P. factiſum⁹, uel fuim⁹. eſtis. uel fuiſtis. ſunt, fuerút, uel fuere. præterito pluſquamperfecto. S. factuseram, uel fueram. eras, uel fueras. erat uel fuerat. P. factieramus, uel fueramus. eratis, uel fueratis. erant, uel fuerant. Futuro. S. fiam. fies. fiet. P. fiemus. fietis. fient.

I mperatiuo modo, tempore præſenti, ad ſecúdam, & tertiam perſonam. S. fi. fiat. P, fite. fiant Futuro. S. fito tu. fito ille. P. fitote. fiunto. Fiamus hortandi eſt.

Optatiuo

Optatiuo modo, tempore præsenti, & præterito imperfecto. S. utinam fierem. fieres. fieret. P. utinã fieremus. fieretis. fierent. Præterito perfecto, & plusquãperfecto S. utinã ego factusessem uel fuissem. tu factusesses, uel fuisses. ille factusesset uel fuisset. P. utinã, factiessemus, uel fuissem⁹. essetis, uel fuissetis. essent, uel fuissent. Futuro. S. utinã fiam fias. fiat. P. utinã fiamus. fiatis. fiant.

Subiunctiuo modo, tempore præsenti. S. cũ fiam. fias. fiat. P. cum fiamus. fiatis. fiant. Præterito imperfecto. S. cũ fierem. fieres. fieret. P. cum fieremus. fieretis. fierẽt. Præterito perfecto. S. cum factussim, uel fuerim. sis, uel fueris. sit, uel fuerit. P. cum factisimus, uel fuerimus. sitis, uel fueritis. sint, uel fuerint. Præterito plusquã pfecto. S. cum factusessem, uel fuissem. esses, uel fuisses. esset, uel fuisset. P. cum factiessemus, uel fuissem⁹. essetis, uel fuissetis, eẽnt uel fuissent. Futuro. S. cũ factusero, uel fuero. eris, uel fueris. erit, uel fuerit. P. cũ factierimus, uel fuerimus. eritis, uel fueritis. erunt uel fuerint.

Infinitiuo modo, tempore præsenti, & præterito imperfecto fieri. Præterito perfecto, & plusquamperfecto factumesse uel fuisse. Futuro factumiri. Caret gerundiis. non enim legi apud doctos. fiẽdi. fiendo fiendum pro quibus faciẽdi faciẽdo. faciẽdũ dicim⁹. Supina habet factum. factu, à facio. unde factus participiũ. Item faciendus est à faciens. Fiendus non dicitur latine.

Memini quomodo declinatur.

i Ndicatiuo modo, tempore præsenti, & præterito perfecto. S. memini. meministi. meminit. P. meminim⁹. meministis. meminerunt, uel meminere. Præterito imperfecto, & plusquamperfecto. S. memineram. memineras. meminerat. Pl. memineramus. memineratis. meminerant. Futuro caret. sed eius loco dicimus. S. meminero. memineris. meminerit. Pl. meminerimus. memineritis. meminerint.

Imperatiuo modo, tempore instanti, & futuro ad secundas tantum personas in utroq; numero. S. memento tu. P. mementote uos.

Modo optandi, tempore instanti, & præterito imperfecto, perfecto & plusquamperfecto. S. utinam meminissem. meminisses. meminisset. Pluraliter utinam meminissemus. meminissetis. meminis

sent. Futuro caret.

Subiunctiuo modo, tpe instanti, & præterito perfecto. S. cũ uel si. uel quãuis. uel licet uel quod. uel ut meminerim. memineris. meminerit. P. meminerimus. memineritis. meminerit. Præterito impfecto, & plusquãperfecto. S. cũ, uel si meminissem. meminisses. meminisset. P. cũ, uel si meminissemus. meminissetis. meminissent. Futuro S. cum, uel si meminero. memineris. meminerit. P. cum, uel si meminerimus. memineritis. meminerint.

Infinitiuo modo, tpe præsenti. imperfecto. perfecto, & plusq̃perfecto meminisse. Cæteris caret. sic iclinãtur Odi. noui. Cœpi p œ diphthongũ. nã cepi sine diphthongo, est pteritũ à capio capis.

Oportet quomodo declinatur?

Indicatiuo modo, tempore præsenti. oportet. imperfecto oportebat. pfecto oportuit. Plusquãperfecto oportuerat. Futuro oportebit.

Imperatiuo modo tempore præsenti, oporteat tantum.

Optatiuo modo, tempore præsenti, & præterito imperfecto utinã oporteret. præterito perfecto, & plusquamperfecto utinã oportuisset. Futuro utinam oporteat.

Subiunctiuo modo, tempore præsenti cum oporteat. Præterito imperfecto, cum oporteret. Præterito perfecto cũ oportuerit. Ptõ plusq̃perfecto, cum oportuisset. Futuro cum oportuerit.

Infinitiuo modo, tpe præsenti, & ptõ imperfecto oportere. præterito perfecto & plusq̃perfecto oportuisse. Cæteris caret.

Contingit impersonale quomodo flectitur?

Indicatiuo contingit. contingebat contigit. cõtigerat continget. Imperatiuo contingat tantum.

Optatiuo utinam contingeret. contigisset cõtingat.

Subiũctiuo cũ cõtingat cõtingeret. cõtigerit. cõtigisset. cõtigerit.

Infinitiuo contingere. contigisse, cæteris deficit.

Tædet quomodo inclinatur?

Indicatiuo tædet. tædebat. tæduit, & pertæsum est, uel fuit. tæduerat, & pertæsumerat, uel fuerat. tædebit.

Imperatiuo tædeat tantum.

Optatiuo utinã tæderet tæduisset, & ptæsũesset, uel fuisset. tædeat.

Subiũctiuo cũ tædeat. tæderet. tæduerit, & pertæsumsit, uel fuerit. tæduisset, & pertæsumesset, uel fuisset. tæduerit, & pertæsumerit, uel fuerit.

Infinitiuo tædere. tæduisse, & pertæsumesse, uel fuisse. participium pertæsus. sed de hoc in participiis abunde dicemus.

DE ADVERBIO.

Qvid est aduerbium? pars orationis indeclinabilis, quæ adiecta uerbo significatiõem eius explanat, & implet. nam sine aduerbio sensus perfectus non uidet. Cũ. n. dico lego scribo, incertum est bene'ne, an perperam.

Quare dictum est aduerbium? quia semper uerbum præcedit aut sequitur. unde & nomen accepit, quẽadmodũ apud græcos ἐπίῤῥημα. hoc enim perficit adiunctum uerbis, quod adiectiua nomina substantiuis adiuncta. ut prudens homo, prudenter agit.

Quot accidunt aduerbio? tria species. significatio, & figura.

Quot sunt species aduerbiorum? duæ primitiua, ut sæpe, clàm deriuatiua, ut sæpius. clanculum.

Quot sunt significationes aduerbiorum? multæ. quæ hoc hexasticho comprehenduntur.

Temporis. atque loci. quali. quanti. atque negandi.
Da confirmandi. iurandi. da prohibendi.
Optandi. euentus. hortandi. da'q; remissi.
Congrega & intenti. numeri. simili. dubitandi.
Et super, atq; uoca. monstra. eli. dim. per. & inter.
Ordinis, & discre. simul his adiungito Compar.

Hoc est da temporis. loci. qualitatis. quantitatis. negãdi. confirmãdi. iurandi. prohibendi. optandi. euentus. hortandi. remissiui. cõgregandi. intentiui. numeri. similitudinis. dubitandi. superlatiui. uocandi. monstrandi. eligendi. diminutiui. personalis. interrogandi. ordinis. discretiui. comparandi.

Quot sunt figuræ aduerbiorum? tres. simplex ut diu. composita, ut interdiu. quandiu. decomposita ut indocte. imprudenter.

Interrogationes de aduerbio.

Nvnc quæ pars orationis est? aduerbium. quare? quia stat iuxta uerbum, & semper nititur uerbo.

sent. Futuro caret.

Subiunctiuo modo, tpe instanti, & præterito perfecto. S. cũ uel si. uel quãuis. uel licet. uel quod. uel ut meminerim. memineris. meminerit. P. meminerimus. memineritis. meminerit. Præterito imperfecto, & plusquãperfecto. S. cũ, uel si meminissem. meminisses. meminisset. P. cũ, uel si meminissemus. meminissetis. meminissent. Futuro S. cum, uel si meminero. memineris. meminerit. P. cum, uel si meminerimus. memineritis. meminerint.

Infinitiuo modo, tpe præsenti. imperfecto. perfecto, & plusq̃perfecto meminisse. Cæteris caret. sic iclinãtur Odi. noui. Cœpi p œ diphthongũ. nã cepi sine diphthongo, est p̃teritũ à capio capis.

Oportet quomodo declinatur?

i Ndicatiuo modo, tempore præsenti. oportet. imperfecto oportebat. pfecto oportuit. Plusquãperfecto oportuerat. Futuro oportebit.

Imperatiuo modo tempore præsenti, oporteat tantum.

Optatiuo modo, tempore præsenti, & præterito imperfecto utinã oporteret. præterito perfecto, & plusquamperfecto utinã oportuisset. Futuro utinam oporteat.

Subiunctiuo modo, tempore præsenti cum oporteat. Præterito imperfecto, cum oporteret. Præterito perfecto cũ oportuerit. Ptõ plusq̃perfecto, cum oportuisset. Futuro cum oportuerit.

Infinitiuo modo, tpe præsenti, & ptõ imperfecto oportere. præterito perfecto & plusq̃perfecto oportuisse. Cæteris caret.

Contingit impersonale quomodo flectitur?

i Ndicatiuo contingit. contingebat contigit. cõtigerat continget. Imperatiuo contingat tantum.

Optatiuo utinam contingeret. contigisset cõtingat.

Subiũctiuo cũ cõtingat cõtingeret. cõtigerit. cõtigisset. cõtigerit.

Infinitiuo contingere. contigisse, cæteris deficit.

Tædet quomodo inclinatur?

i Ndicatiuo tædet. tædebat. tæduit, & pertæsum est, uel fuit. tæduerat, & pertæsumerat, uel fuerat. tædebit.

Imperatiuo tædeat tantum.

Optatiuo utinã tæderet tæduisset, & ptæsũesset, uel fuisset. tædeat.

Subiũctiuo cũ tædeat. tæderet. tæduerit, & pertæsumsit, uel fuerit. tæduisset, & pertæsumesset, uel fuisset. tæduerit, & pertæsumerit, uel fuerit.
Infinitiuo tædere. tæduisse, & pertæsumesse, uel fuisse. participium pertæsus. sed de hoc in participiis abunde dicemus.

DE ADVERBIO.

q Vid est aduerbium? pars orationis indeclinabilis, quæ adiecta uerbo significatiõem eius explanat, & implet. nam sine aduerbio sensus perfectus non uidet. Cũ. n. dico lego scribo, incertum est bene'ne, an perperam.
Quare dictum est aduerbium? quia semper uerbum præcedit aut se quitur. unde & nomen accepit, quéadmodũ apud græcos ἐπίῤῥημα. hoc enim perficit adiunctum uerbis, quod adiectiua nomina substantiuis adiuncta. ut prudens homo, prudenter agit.
Quot accidunt aduerbio? tria species. significatio, & figura.
Quot sunt species aduerbiorum? duæ primitiua, ut sæpe, clàm deri uatiua, ut sæpius. clanculum.
Quot sunt significationes aduerbiorum? multæ. quæ hoc hexasticho comprehenduntur.

Temporis. atque loci. quali. quanti. atque negandi.
Da confirmandi. iurandi. da prohibendi.
Optandi. euentus. hortandi. da'qꝫ remissi.
Congrega & intenti. numeri. simili. dubitandi.
Et super, atqꝫ uoca. monstra. eli. dim. per. & inter.
Ordinis, & discre. simul his adiungito Compar.

Hoc est da temporis. loci. qualitatis. quantitatis. negãdi. confirmã di iurandi. prohibendi. optandi. euentus. hortandi. remissiui. cõ gregandi. intentiui. numeri. similitudinis. dubitandi. superlatiui. uocandi. monstrandi. eligendi. diminutiui. personalis. interrogandi. ordinis. discretiui. comparandi.
Quot sunt figuræ aduerbiorum? tres. simplex ut diu. composita, ut interdiu. quandiu. decomposita ut indocte. imprudenter.

Interrogationes de aduerbio.

n Vnc quæ pars orationis est? aduerbium quare? quia stat iuxta uerbum, & semper nititur uerbo.

Nunc cuius speciei? primitiuæ. quare? quia a nullo deriuatur.
Clanculum cuius speciei? deriuatiuæ. unde deriuat? a clam
Nunc cuius significationis? tẽporis. Da tpis. hodie. heri. nũc. nuper. cras. perendie. pridie. postridie. nudius tertius. nudius q̃rtus. aliquando olim. tunc. quondam. iam. semper. mane. uesperi. diu. noctu. modo, & dum.
Hinc cuius significationis? loci. Da loci. hic. istic. illic. huc. istuc. illuc. hac. istac. illac. hinc. istinc. illic. ibi. uñ. ĩtro. foras. ĩtus foris.
Bene cuius significationis? qualitatis. Da qualitatis. bene. male. docte. pulchre. fortiter. sapienter.
Multum cuius significationis? quantitatis. Da quãtitatis. multũ. parum. modicum. minimum. maxime. magnopere. satis.
Non cuius significationis? negandi. Da negandi non. nihil. nec neq; haud. minime. nequaquam.
Profecto cuius significationis? cõfirmandi. Da confirmandi profecto quippe nempe. uidelicet. scilicet. quidni. certe. næ.
Aedepol cuius significationis? iurandi. Da iurandi. ædepol. Castor. Hercle. mediusfidius.
Ne cuius significationis? prohibendi. Da prohibendi ne.
Vtinam cuius significationis? optandi. Da optandi. utinam. osi. o utinam.
Forte cuius significationis? Euentus. Da euentus forte. casu. forte fortuna.
Eia cuius significationis? hortandi. Da hortandi. eia age agite.
Vix cuius significationis? remissiui. Da remissiui. uix. paulatim. sensim. pedetentim.
Simul cuius significationis? congregandi. Da congregandi. simul. unà. pariter.
Valde cuius significationis? intentiui. Da intentiui. Valde. nimium. prorsus penitus. omnino.
Semel cuius significationis? numeri. Da numeri. semel. bis. ter. quater. quinquies. sexies. septies. decies. quinquagies. octuagies. centies. milies. toties. quoties & huiusmodi.
Quasi cuius significationis? similitudinis. Da similitudinis. quasi ceu. sic. sicut. sicuti. uelut. ueluti. ut. uti. & ita.

Forsan cuius significationis dubitandi. Da dubitandi. forsan forsitan. forsit. fortassis. fortasse. fors forte.

Maxime cuius significatiõis? superlatiui. Da superlatiui. maxie. minime. doctissime. ocyssime.

Heus cuius significationis? uocandi. Da uocandi. heus. o.

En cui9 significationis? demonstrandi. Da demonstrandi. en ecce.

Potius cuius significationis? eligendi. Da eligẽdi potius. imo.

Clanculum cuius significationis? diminutiui. Da diminutiui clanculum. belle.

Meatim cuius significationis? personalis. Da personalis. meatim. tuatim. suatim. nostratim. uestratim.

Cur cuius significationis? interrogandi. Da interrogandi. cur. q̃re. nunquid. quin. quamobrem.

Deinde cuius significationis? ordinandi. Da ordinandi. deinde. deinceps. dehinc. postea. obiter interim. interea. protinus, & praeterea.

Seorsum cuius significationis? discretiui. Da discretiui deorsum. seorsum. secreto. separatim. singillatim. bifariam. omnifariam. & plurifariam.

Magis cuius significationis? comparatiui. Da cõparatiui. magis. minus plus. ualidius. ocyus. celerius, & tardius.

DE PARTICIPIO.

q Vid est participiũ? Pars oratiõis dicta qđ partẽ capiat nõis, partẽq; uerbi dicit igit participiũ, q̃si partıcapiũ. Participio quot accidũt? sex genus. casus. tẽpus. significatio. numerus, & figura.

Quot sunt genera participiorum? quinq; masculinũ, ut amatus foemininum ut amata. neutrum ut amatum. Commune duũ generum ut amantem. Commune triũ generũ, ut amans.

Quot sunt casus participiorũ? sex. quot & nominũ. nominatiuus. genitiuus. datiuus. accusatiuus. uocatiuus, & ablatiuus.

Quot sunt tempora participiorũ? qnq; praesens, & praeteritũ impfectũ simul, ut amãs. legẽs. Praeteritũ perfectũ, & plusq̃pfectum si-

mul, ut amatus lectus. Futurũ per se, ut amaturus. amandus.
Quot sunt significationes participiorũ? quinque. actiua ut amans. ab amo. Passiua ut amatus ab amor. Neutralis ut arans ab aro. Cõmunis ut largiens a largior. deponens, ut sequens a sequor.
Quot numeros habet participium? duos. singularem ut amans, pluralem ut amantes.
Quot sunt figuræ participiorum? duæ simplex ut amãs. decomposita, ut deamans.

Interrogationes de participio.

a Mans quæ pars orationis est? participiũ. quare? quia partem capit nominis, partemque uerbi. recipit enim a nomine genera, & casus, a uerbo autẽ tempora, & significationes, ab utroque numerum & figuram.
Amatus cuius generis? masculini. quare? quia est prima uox participii.
Amata? fœminini. quare? quia est secunda uox participii.
Amatum? neutri. quare? quia est tertia uox participii.
Amans cuius generis? omnis uel communis trium generum, quare? quia omnia participia in. ns. sunt cõmunia trium generũ, ut hic & hæc & hoc amans.
Amantem cuius generis? communis duũ generũ. quare? quia pponũtur ei in declinatione duo articularia pronoĩa hunc & hanc.
Amantẽ cuius casus? accusatiui. quare? quia in eo casu declinãdo reperitur.
Amans cuius tpis? præsentis, & pteriti imperfecti. quare? quia omne participium desinens in ns, præsentis, & præteriti impfecti temporis est. ut amans, idest qui amat, uel amabat.
Amatus cuius temporis? præteriti perfecti, & plusquãperfecti. quare? quia omne participiũ desinens in tus. uel in sus, uel in xus, uel in uus, quod unum est tantum, ut mortuus, præteriti pfecti, & plusquamperfecti temporis est, ut amatus idest qui amatus est, uel fuit. uel qui amatus erat, uel fuerat.
Amaturus cuius temporis? futuri. quare? quia omne participium in rus futuri temporis est, ut amaturus. idest qui amabit.
Amandus cuius temporis? futuri. quare? quia omne participium in

dus futuri temporis est, ut amandus idest qui amabitur.

Amans cuius significatiōis? actiuæ. quare? quia ab actiuo uerbo uenit, quod est amo.

Amatus cuius significationis? passiuæ. quare? quia à passiuo uerbo uenit, quod est amor.

Seruiens cuius significationis? neutralis. quare? quia à uerbo neutro deriuatur, quod est seruio.

Largiens cuius significationis? communis. quare? quia à communi uerbo deducitur, quod est largior.

Sequens cuius significationis? deponentis. quare? quia à deponenti uerbo trahitur, quod est sequor.

Amans cuius numeri? singularis. quare? quia singulariter profertur.

Amantes cuius numeri? pluralis. quare? quia pluraliter profertur.

Amans cuius figuræ? simplicis. quare? quia simpliciter profertur.

Deamans cuius figuræ? decompositæ. quare? quia à composito deriuatur, quod est deamo. Omne enim, quod deriuatur à cōposito, dicitur decompositum.

Singulariter Nominatiuo hic & hæc & hoc amans. Genitiuo huius amantis. Datiuo huic amanti. Accusatiuo hunc & hanc amantē, & hoc amans. Vocatiuo o amās. Ablatiuo ab hoc & ab hac & ab hoc amante uel amanti. Pluraliter nominatiuo hi & hæ amātes, & hæc amantia. Genitiuo horum & harum & horum amantiū, & per concisionem amantum. Datiuo his amantibus. Accusatiuo hos & has amanteis. & hæc amantia. Vocatiuo o amantes, & o amantia. Ablatiuo ab his amantibus.

Nominatiuo amaturus. amatura. amaturum. Genitiuo amaturi. amaturæ. amaturi. Datiuo amaturo. amaturæ. amaturo. Accusatiuo amaturum. amaturam. amaturū. Vocatiuo o amature. o amatura. o amaturū. Ablatiuo ab amaturo. ab amatura. ab amaturo. Pluraliter nominatiuo amaturi. amaturæ amatura. Genitiuo amaturorum. amaturarum. amaturorū. Datiuo amaturis. Accusatiuo amaturos. amaturas. amatura. Vocatiuo o amaturi. o amaturæ. o amatura. Ablatiuo ab amaturis.

Singulariter Nominatiuo amatus. amata. amatum. Genitiuo amati. amatæ. amati. Datiuo amato. amatæ. amato. Accusatiuo ama

tum.amatam.amatum.Vocatiuo o amate.o amata.o amatum. Ablatiuo ab amato.ab amata.ab amato. Pluraliter nomĩatiuo amati.amatæ.amata.Genitiuo amatorũ.amatarum.amatorũ. Datiuo amatis.Accuſatiuo amatos.amatas amata. Vocatiuo o amati.o amatæ.o amata.Ablatiuo ab amatis.

Singulariter Nominatiuo Amandus.amanda.amandum. Genitiuo amandi.amandæ.amandi.Datiuo amando.amandæ.amando.A.amandum.amandam.amandũ.V.o amande. o amanda. o amandũ.A.ab amãdo.ab amãda.ab amãdo.P.Nominatiuo amandi.amandæ.amanda.G.amandorum.amandaꝝ.amandorum.Datiuo amandis A.amandos amandas.amãda.V.o amãdi.o amandæ.o amanda.A.ab amandis.

DE PRAEPOSITIONE.

Quid eſt præpoſitio? pars orationis indeclinabilis, quæ præpoſita aliis partibus orationis, ſignificationem earum aut mutat, ut æquus, iniquus, aut complet, ut facio.fero.perficio.perfero, aut minuit, ut rideo, ſurrideo.triſtis.ſubtriſtis.

Quare dicitur præpoſitio? quia præponitur tam per appoſitiõem, ut eo ad philoſophos, q̃ per compoſitionem, ut adeo.aliquãdo poſtponitur ornatus gratia, ut tecum.qui cum.Romam uerſus. Italiam uſq;.crurumtenus.

Præpoſitioni quot accidunt? unum.quod nam? caſus.quot caſus? duo qui? Accuſatiuus, & Ablatiuus.

Quæ ſunt præpoſitiones accuſatiuæ, ideſt q̃ ſeruiunt accuſatiuo caſui? Ad.apud ante.aduerſus, uel aduerſum.cis.citra.circum. circa.contra.erga.extra.inter.intra.infra.iuxta.ob pone.per.prope.propter.ſecundum.poſt.trans.ultra.præter.ſupra.circiter.uſque.ſecus penes.uerſus.procul.pridie.poſtridie.dicimus enĩ ad templũ.Apud ignẽ.ante focum, ſi frigus erit.aduerſus, uel aduerſum inimicos.cis alpes.citra amnem Rubiconẽ.circum muros. circa forum.contra dalmatas.erga neceſſarios.extra urbem. inter amicos.Intra oppidum.Infra tectum.iuxta fanum.hanc ob

rem.pone tribunal.per medios hostes.prope mortem.propter timorem,& ,ppter aquæ riuũ.secundũ scripturas,& plena secundum flumina post tergum.trans ripam.ultra Sauromatas.præter officiũ.supra tectũ.circiter calendas ianuarias.usq; oceanũ.secus te.penes arbitros.Sed secus te sedi non dici,sed secũdum te, ait Caper.Aretiũ uersus ,pcul urbẽ,ut inqt Curti⁹ pridie parilia, & pridie illi⁹ diei.postridie calẽdas.& postridie nonaꝝ decẽbriũ.

Quæ sunt Ablatiuæ præpositiones,idest quæ seruiunt ablatiuo casui?a.ab.abs.cũ.corã.clam.de.e.ex.pro.præ.palam.sine.absq;.tenus.dicimus eni à templo.à mari.ab Andria.abs quouis homine.cum exercitu.coram testibus.clam custodib⁹.de foro e iure.ex theatro,quod est aliud,q̃ à theatro,ut ait Diomedes.pro clientibus.& pro tribunali.palam omnibus.sine labore.absq; iniuria.pubetenus.& crurumtenus.

Quæ sunt præpositiones ambiguæ,idest tam ablatiuo,quàm accusatiuo casui seruientes?in.sub super.& subter.Dicimus enim sũ in templo.eo in templum.iaceo sub antro curro sub antrum.sedeo super aquis.cado super aquas.dormio subter lodice.ingredior subter lodicem.

Quando seruiunt accusatiuo?cum motum significãt,ut itur in antiquam syluam.curro sub tegmen fagi.

Quando seruiunt ablatiuo?qñ significant in loco,ut sum in tẽplo.sub porticu.recubo sub tegmine fagi.

Quæ sunt ꝑpositiões,q̃ nõ inueniunt nisi in cõpositiõe?hæ.di.dis.re.se.am.con ut diduco.disiicio repono.seduco.amplector.cõgredior.

Interrogationes de præpositione.

a D quæ pars orationis est?præpositio.quare?qa præponitur aliis partibus orationis per appositionẽ,uel p cõpositionẽ.Quando per appositionẽ?cum regit casum.ut eo ad templum.in hostem.

Quando per cõpositionem?cum cõponit,ut adduco ex ad & duco.Alludo ex ad & ludo.Iniust⁹ ex in,& iustus.subtristis,ex sub,& tristis.irrideo ex in & rideo.

Ad cui casui seruit?accusatiuo.q̃re?quia est accusatiua præpositio.

Ad in hac oratione,Itur ad urbem,quomodo præponitur?per ap-

positionem.quare?quia regit casum.

Ad in hac oratione, adducam tibi tuum Pamphilũ, quomodo præponitur?per compositionem.quare?quia ex ad, & duco cõponitur adduco.

A cui casui seruit?ablatiuo.quare?quia.a.est ablatiua præpositio.

In cui casui seruit?utriq;.quare?quia est tam accusatiua, q̃ ablatiua præpositio.

DE CONIVNCTIONE.

q Vid est coniunctio?pars orationis ĩdeclinabilis adnectens, ordinans'q; sententiam.

Coniũctiõi quot accidũt?tria.species.figura. & ordo.

Quot sunt species, siue potestates coniũctionis? hæ fere, quæ his uersibus annotantur.

Co.conq;, & subcon.dis.subdis.adiu'q;.Causal.
Approbat.aduersa.distri.discre'q;.du.di'q;.
Abnegat.effecti.collecti his adiice complet.

Hoc est copulatiua.continuatiua.subcontinuatiua.disiunctiua.subdisiunctiua.adiunctiua.causalis.approbatiua.aduersatiua.distributiua.discretiua.dubitatiua.diminutiua.abnegatiua.effectiua.collectiua.completiua.

Quot sunt figuræ cõiunctionis?duæ.simplex ut nã.ita.at.composita, ut nanq;.itaq;.attamen.etenim.

Quot sũt ordines cõiunctiõis?tres.p̃positiuus.subiũctiuus,& cõis.

Quæ sunt cõiunctiões p̃positiui ordinis?ac.at.ast.atq;.aut. &. uel. nec.neq;.si.quin.quatenus.sin.seu.siue.ni.nisi. sed. nisi poetice (postponitur.

Quæ sunt coniunctiones subiunctiui ordinis? que.ue.ne.quidem.quoq;.autem.uero.

Quæ ex his sunt ἐγκλιτικαί, idest encliticæ,hoc est ĩclinatiuæ?que. ue.ne.

Quare dicuntur ἐγκλιτικαί?quia inclinãt accẽtum præcedentis syllabæ ad se.ut que apud Virgilium.

Alcandrum'q;, Alium'q;, Noemona'q;.Prytanim'q;. sicut τε apud græcos.quod est que absque diphthongo. Homerus,

Ἄλκανδρόν θ᾽, ἄλιόν τε, νοήμονά τε, πρύτανίν τε. Hesiodus.

Κλειώ τ᾽, Εὐτέρπη τε, θάλειά τε, μελπομένη τε,
Τερψιχόρη τ᾽, ἐρατώ τε, πολύμνιά τ᾽, οὐρανίη τε,
Καλλιόπη θ᾽, ἣ δὲ προφερεστάτ᾽ ἐστὶν ἁπασάων.

Hoc est,

Clio'q;, Euterpe'q;, Thalia'q;, Melpomene'q;,
Therpsicore'q;, Erato'q;, Polymnia'q;, Vranie'q;.
Calliope multo ante alias præstantior omneis.
Et ne apud Horatium.
Ludere qui nescit campestribus abstinet armis,
Indoctus'q; pilæ, disci'ue, trochi'ue quiescit.
Ne spissæ risum tollant impune coronæ. & ne apud Iuuenalem.
Semper ego auditor tantum? nunquam'ne reponam? in his ubique ante que. ue. ne. est accentus acutus.

Quæ sunt cõiunctiones, quæ indifferenter & præponi & postponi possunt? Cæteræ ferè omnes, præter supradictas, ut equidem. igitur. tamen. ergo. quanquã, & huiusmodi.

Interrogationes de coniunctione.

ET quæ pars est? coniunctio. quare? quia coniungit cæteras partes orationis.

Et cuius speciei, siue potestatis? Copulatiuæ. quare? qa copulat tã sensum, quàm uerba, ut M. Tullius fuit & disertus, & sapiens.

Da copulatiuas. et. que. atq;. ac. quidem. quoq;. etiã. item. at. ast. sed autem. uero. Copulant enim cum confirmatione intellectum.

Si quando εἰ græcam significat, cuius potestatis? Continuatiuæ. q̃re? quia demonstrat ordinem cum consequentia & continuatione rerum, ut si stertit, dormit, & si ambulat, mouetur.

Da continuatiuas si sin. significant enim ordinem præcedentis rei ad sequentem, ut si febri uexatur, calet. sed non cõuertitur.

Quia cuius potestatis? Subcontinuatiuæ. quare? quia causam continuationis ostendit cõsequentem cum rerum essentia, ut quia ambulat, mouetur, & quando sol est super terram, dies est.

Da subcontinuatiuas. quando. quoniam. quandoquidem. quia. q̃tinus. & quatenus pro quoniam.

Aut cuius potestatis? disiunctiuæ. quare? quia, quamuis uoces coniungat, sensum tamen disiungit, & alteram quidem rem esse, alteram uero non esse significat, ut aut est dies, aut est nox. uel est sanus, uel est æger. & hoc est bene disiunctum. quia si unũ uerũ est, alterum falsum. nam aliter uitiose quid disiungitur.

Da diſiunctiuas.ue.uel.aut.ſiue.ſeu.

Vel pro etiam cuius poteſtatis? ſubdiſiunctiuæ. quare? quia quamuis uoces diſiunctiuarum habeat, utrunq; tamen eſſe ſignificat, uel ſimul, uel diſcrete. ſimul, ut uel rex ſemp mihi maximas gratias agebat, ideſt etiam rex. Item Alexander, ſiue Paris rapuit Helenam. ideſt Alexander, qui & Paris dicitur. & mars, ſiue Mauors. Gradiuus, uel Maſpiter præſul eſt bellorum. Diſcrete, ut tu tota die uel legis, uel ſcribis. ſignificat enim te & legere & ſcribere, ſed non ſimul utrunq; agere, ſed aliis horis legere, aliis ſcribere. ſimiliter Remex, uel impellit remum, uel attrahit. cum ſimul penè utrunq; fieri intelligo, ſed diſtincte. alius eſt enim pellentis, alius attrahentis motus.

Da ſubdiſiunctiuas ue. uel. aut. ſiue. ſeu. quando utrunq; ſignificãt.

Cum quando ἵνα græcam ſignificat, cuius ſpeciei? Adiunctiuæ. q̃re? quia adiũgitur uerbis ſubiunctiuis, ut cum eſſem Venetiis, nõ perperam me facturum exiſtimaui, ſi nr̃as lucubratiões grammaticas imprimendas curarem.

Da adiunctiuas. ſi, ut. cum. dum. quatenus. quando ἵνα græcã ſigni gnificat, ut ſi dederis operam bonis. literis, proficies breui. & ut proſit tibi, facio. Item dum conderet urbem. ideſt ut cõderet.

Nã cuius ſpeciei? Cauſalis proprie. quare? quia adiuncta indicatiuo uerbo ſignificat cauſam antecedentem, hoc eſt rem ex cauſa antecedente euenientem, ut doctus ſum, nam legi. & mouetur, ambulat enim.

Da cauſales proprie. nam. nanq;. enim.

Quid intereſt inter adiunctiuas & proprie cauſales? Cauſales cũ affirmatione, adiunctiuæ cum dubitatione proferunt. Sed & continuatiuæ, & ſubcõtinuatiuæ, & adiunctiuæ, & effectiuæ ĩter cauſales ponuntur, quia per has cauſæ oſtendunt & continuationis, ut ſi ambulat mouetur, & adiunctionis, ut ambulat, ut moueat, & effectionis, ut mouetur, ambulat enim.

Equidem cuius ſpeciei? approbatiuæ. quare? quia approbat rẽ, ideſt affirmat, ut Equidẽ merui, nec deprecor. & ſiquid uſquam iuſtitiæ eſt. & Siqua eſt cœlo pietas.

Da approbatiuas. ſi. equidẽ. quidem.

Tamen cuius speciei? aduersatiuæ. quare? quia aduersum conueniẽti significat, ut etsi te benefacturũ dicis, tñ a malitia nõ discedis.

Da aduersatiuas tamen. quãquã. quãuis. & si. licet licebit. saltẽ. sed saltem etiam diminutiua est.

Vero cuius potestatis? distributiuæ. quare? quia diuersis diuersa distribuit, ut ego lego, tu uero dormis.

Da distributiuas at. ast. uero. autem. sed.

Quã cuius potestatis? discretiuæ, uel electiuæ. quare? quia de duobus præpositis unum eligere, & alterum refutare ostendit, ut diues uolo esse, q̃ pauper. idest diues uolo esse, & non pauper. Græci ἤ dicũt. Homerus, βούλομ' ἐγὼ λαὸν σόον ἔμμεναι, ἢ ἀπολέσθαι hoc est, Volo ego saluum esse populum, q̃ perire, idest, & non perire.

An cuius potestatis? dubitatiuæ. quare? quia dubitationem significat, ut Eloquar, an sileam?

Da dubitatiuas an. ne correpta, necne. Horatius in poetica.

Intererit multum Diuus'ne loquatur, an heros.
Maturus'ne senex, an adhuc florente iuuenta
Feruidus, an matrona potens, an sedula nutrix,
Mercator'ne uagus, cultor'ne uirentis agelli.
Colchus, an assyrius, Thebis nutritus, an Argis.

Terentius in seipsum cruciante. Filium unicum adolescentem habeo, ah quid dixi habere me. Immo habui Chreme, nunc habeã, necne, incertus sum.

Saltem cuius potestatis? Diminutiuæ. quare? quia diminutionem significat, ut si non uis donare, saltem mutua.

Da diminutiuas saltem. at. uel. aut. pro saltem. ut. si nõ re, at uerbis adiuua. Virgilius in sexto.

Si te nulla manet tantæ pietatis imago,
At ramum hunc (aperit ramum, qui ueste latebat)
Agnoscas. at pro saltem. Lucanus.
O felix si te uel sic tua Roma uideret pro saltem sic.

Etsi non uis referre gratiam, aut agas. aut pro saltem.

Αν & κὲν cuius potestatis (necesse est enim græcis utamur, ubi nostra deficiũt), Abnegatiuæ. quare? quia uerbis adiunctæ, aliquid posse fieri ostendũt, sed propter aliquã causam, ne fiat, impedi-

ti, ut ἐποίησ' ἄν, εἰ ἐδυνήθην hoc est fecissem, si potuissem. &

Η κεν γηθήσαι πρίαμος, πριάμοιό τε παῖδες.
Α λλοι τε τρῶες, μέγα κεν κεχαροίατο θυμῷ
Ε ἰσφῶιν τάδε πάντα πυθοίατο μαρναμένοιιν. hoc est.

Gauderet Priamus certe, & priameia proles,
Troianiq́ alii, foret & his summa uoluptas,
Omnia si uos hæc pugnare, ueniret ad aures.

Da abnegatiuas. non habemus, sed illarum loco subiunctiuis utimur uerbis, ut comessem, si haberẽ. fecissem, si potuissem curarẽ breui imprimendos optimos quosq́ libros, si quisquam rex adiuuaret.

Nam cuius potestatis? effectiuæ. quare? quia significat effectum ꝓcedentem ex causa. ut legi, nam doctus sum. sed effectiuam eandem esse existimo, quam proprie causalem diximus.

Igitur cuius potestatis? Collectiuæ, uel Rationalis, uel Illatiuæ. q̃re? quia per Illationem colligit, quod supradictum est. hoc est ratione cõfirmat, ut M. Tullius pro Ligario. Habes igitur quod est accusatori maxime optandum, confitentem reum. uel infert aliis præpositis, ut Catilinam solus Cicero domuit, solus igitur Cicero patriam seruauit.

Da collectiuas. Ergo. igitur. itaque cum accẽtu in antepenultima.

Vero in hac Oratiõe. Eneas uero & pius, & fortis fuit, cuius potestatis? Completiuæ. quare? quia nulla significationis necessitate, sed gratia ornatus ponitur.

Da completiuas, autem. uero. quidem. equidem. quoq́. nam. nãq́, & quæcunq́ coniunctiones ornatus causa, uel metri nulla significationis necessitate ponuntur.

Et cuius figuræ? simplicis. quare? quia simpliciter profertur.

Etenim cuius figuræ? cõpositæ. quomodo cõponit? ex &, & enim.

Et cuius ordinis? præpositiui. quare? quia semper præponit in ordine orationis.

Que sine diphthongo cuius ordinis? subiunctiui. quare? quia semp subiungitur in ordine orationis.

Ergo cuius ordinis? Communis. quare? quia potest præponi & supponi in ordine orationis.

DE INTERIECTIONE.

q Vid est interiectio? pars orationis indeclinabilis interiecta aliis partibus orationis ad exprimendos animi affectus.

Interiectioni quot accidunt? unum. quod? significatio tantum.

Quot sunt significationes interiectionum? hæ fere, quæ hoc uersiculo comprehenduntur.

Gaudentis. risus. mirantis. dol'q; pauorq;.

Hoc est gaudentis. ridentis mirantis. dolẽtis. expauescentis.

Interrogationes de interiectione.

h Eu quæ pars orationis est? Interiectio. quare? qa interiacet aliis partibus orationis.

Euge cuius significationis? gaudentis. Da gaudentis. euge euax.

Ha ha ha, cuius significationis? ridentis. Da ridentis ha ha ha.

Papæ cuius significationis? Admirantis. Da admirantis papæ. hem. Ter. papæ exuperat ipsam Taidem. Idem, hem quid est? papæ accepimus a græcis. dicunt enim illi βαβαί.

Heu cuius significationis? dolentis. Da dolentis heu. hei. a. o. uæ. heu accusatiuo iungitur. ut heu me miserum. dicimus etiam heu pietas, heu prisca fides. hei uero, & uæ datiuo coniungũtur. Virgilius. Hei mihi qualis erat, quantum mutatus ab illo Hectore. Martialis. Si sciero, uæ tibi Causidice.

At at cuius significationis? timentis. Da timentis, at at. Terẽtius in Andria. At at, hoc est illud, hinc illæ lachrumæ.

Sunt'ne aliqua dubia inter aduerbia, seu præpositiones, & interiectiones? maxime, ut o interiectio indignantis. dolentis. admirantis, & aduerbium uocandi, & optandi.

A & præpositio est & interiectio, ut a Corydon Corydon. pro similiter præpositio est, ut pro tribunali, & interiectio ut pro Iupiter. pro dolor.

Quæ aliæ orationis partes solent pro interiectione proferri? Infandum, ut nauibus infandum amissis unius ob iram. & malum, ut apud Terentium. Quid hoc malum infelicitatis est? & est dictũ anxii animi, & turbati nimis.

ALDI MANVTII ROMANI INSTITV TIONVM GRAMMATICARVM LIBER TERTIVS.

DE CONSTRVCTIONE VERBORVM.

q Vid est constructio? debita dispositio partium orationis in ipsa oratione.

Constructionũ quæ est cõgrua sensu, & uoce? Phyllis amat corylos.

Quæ sensu, & non uoce? Turba ruunt. populus currũt. gẽs armati.

Quæ uoce, & non sensu? Venetiæ in sinu adriatico sitæ, abundant diuitiis. & Iam stabant Thebæ.

Constructioni quot accidunt? duo concordãtia, & regimen.

Quotuplex est concondantia? triplex. Nominatiuus cum uerbo. Adiectiuum cum Substantiuo. Relatium cum antecedente.

Nominatiuus cum uerbo in quot debet concordare? In duobus in numero, & in persona Vt ego amo. tu amas. ille amat.

Adiectiuum cum substantiuo in quot debet concordare? in tribus In numero casu, & genere. ut Vlysses astutus, Penelope pudica. arma crudelia.

Relatiuum cum antecedente in quot debet cõcordare? in duobus, in numero & in genere. ut Aeneas qui. Dido quæ. Illium quod.

De concordantia nominatiui cum uerbo.

e Go amo quæ concordantia est? Nominatiuus cũ uerbo. Ostẽde nominatiuum. Ego. ostende uerbũ. amo. Concordat'ne? concordat. ostende ego est numeri singularis, & amo singularis. Ego est psonæ primæ, & amo primæ. ergo congrue dicitur ego amo, quia concordat nominatiuus cũ uerbo in numero & in persona.

Quare ego est numeri singularis? quia singulariter, profertur? quo modo? Singulariter Nominatiuo ego.

Quare amo est numeri singularis? quia singulariter profertur. quomodo: Singulariter ego amo.

Quare ego est personæ primæ? quia omnia nomina, & pronomina sunt tertiæ personæ, exceptis ego, quod est personæ primæ, & tu

ſecundæ, & uocatiuis caſibus, qui ſunt perſonæ ſecundæ.

Quare amo eſt perſonæ primæ? quia prima quæq; uox uerbi haben tis treis perſonas, eſt perſonæ primæ, amo eſt prima uox uerbi, er go eſt perſonæ primæ.

Quare amo eſt prima uox uerbi? quia prima eſt in ordine, ut Singu lariter ego amo. tu amas. ille amat. Amo eſt prima. amas. ſecun da. amat tertia.

Quot modis poteſt diſcordare nominatiuus à uerbo? tribus, in nu mero ſolũ. in perſona ſolum. in numero & in perſona ſimul.

C aue dicas concordatur, & diſcordatur. Nam concordo neutrum eſt. nõ enim dicimus cõcordo te cũ illo, tu ſed concordas p me. Ouidius. Per me concordant carmina neruis. Item tu cõcordas cum illo, Teren. in phor. Si concordabis cum illa. Item dicendũ diſcordat nominatiuus à uerbo, & cum uerbo. Quintilianus cõ firmãda uox eſt, ne ab oratione diſcordet. Tacitus, cũ queis æter num diſcordãt. ſicut diſſideo, & diſſentio. Cicero in Lælio, cum is tribunus plebis capitali odio à Quin. Pompeio, qui tum erat conſul, diſſideret. Idem in eodẽ. ab Iis, qui pecudum ritu ad uo luptatem omnia referunt, longe diſſentimus. M. Tullius. iii. de officiis. ego etiã cũ Catone meo ſæpe diſſenſi. Valerius Maxim9. Armis cũ Cinna collega ſuo diſſidens.

D iceretur ne congrue ego amamus? non. Quare. quia ego eſt nu meri ſingularis, & amamus pluralis, & ſic diſcordaret nominati uus à uerbo in numero.

Quare nõ etiã in pſona? qa ego eſt pſonæ primæ, & amamus priæ. Ego igit amamus diſcordat in numero, & cõcordat in perſona.

D ic incongrue in perſona, & nõ in numero. Ego amas. Quare ſic? quia ego eſt perſonæ primæ, & amas ſecũdæ, & ſic diſcordat no minatiuus à uerbo in perſona ſolũ. Quare non diſcordat etiã in nũero? qa ego eſt numeri ſingularis, & amas ſingularis. Ego igit amas diſcordat in pſona, & concordat in numero.

D ic incongrue in numero & in perſona. Ego amatis. Quare ſic? qa ego eſt numeri ſingularis, & amatis pluralis. ego eſt perſonæ pri mæ, & amatis ſecundæ. & ſic diſcordat nominatiuus à uerbo in numero, & in perſona.

V lysses astutus quæ concordantia est? Adiectiuũ cũ substantiuo. Ostende substantiuum Vlysses. Ostẽde adiectiuum astutus. Cõgruit'ne? Quidni. nam Vlysses ẽ numeri singularis. casus nominatiui, & generis masculini, & astutus est numeri singularis casus nominatiui. & generis masculini. ergo congrue dicitur, Vlysses astutus.

Quot modis potest discordare adiectiuum a substantiuo? Septem. In numero solum. In casu solum. In genere solum. In numero & in casu & non in genere. In numero & in genere & non in casu. In casu & in genere & nõ in numero In numero. casu, & genere

D iceretur ne congrue Vlysses astuti? non. quare? quia Vlysses est numeri singularis, & astuti pluralis, & sic discordaret adiectiuum à substantiuo in numero. Quare non discordaret etiam in casu, & in genere? quia Vlysses est casus nominatiui, & generis masculini, & astuti similiter.

D ic incongrue in casu solum. Vlysses astutum. Quare discordat? quia Vlysses est casus nominatiui, & astutum accusatiui, & sic discordat adiectiuum a substantiuo in casu. Quare non etiam in numero, & in genere? quia Vlysses ẽ numeri singularis, & generis masculini, & astutum est numeri singularis, & generis masculini. Ergo Vlysses astutum discordat solum in casu.

D ic incongrue in genere duntaxat. Vlysses astuta. Quare sic? quia Vlysses est generis masculini, & astuta fœminini. & sic discordat adiectiuum à substantiuo in genere. Quare non discordat etiam in numero, & in casu? Quia Vlysses est numeri singularis, & casus nominatiui, & astuta similiter. Ergo Vlysses astuta discordat in genere duntaxat.

D ic incongrue in numero et in casu, & non in genere. Vlysses astutos. quare discordat? qa Vlysses est numeri singularis, & astutos est numeri pluralis. Vlysses ẽ casus nominatiui, & astutos est casus accusatiui, et sic discordat adiectiuum a substantiuo in numero & in casu, & nõ in genere. quare nõ in genere? quia Vlysses est generis masculini, & astutos similiter.

D ic incongrue in numero & in genere & nõ in casu. Vlysses astutæ. Quare sic? quia Vlysses est numeri singularis, & generis ma

ſculinĩ, & aſtutæ eſt numerĩ pluralis, & generis fœminini. Et'ſic diſcordat adiectiuum à ſubſtãtiuo in numero & in genere, & nõ in caſu. Quare non in caſu? quia Vlyſes eſt caſus nominatiui, & aſtutæ nominatiui.

D ic incongrue in caſu & in genere & non in numero. Vlyſſes aſtu tam. Quare ſic? quia Vlyſſes eſt caſus nominatiui, & generis ma ſculini, & aſtutam eſt caſus accuſatiui & generis fœminini. Ergo Vlyſſes aſtutam diſcordat in caſu & in genere, & nõ in numero. Quare nõ in numero? quia Vlyſes eſt numeri ſingularis, & aſtu tam ſimiliter. Ergo non diſcordat in numero.

D ic incongrue in numero caſu. & genere. Vlyſſes aſtutas. Quare ſic? quia Vlyſſes eſt numeri ſingularis, caſus nominatiui, & gene ris maſculini, & aſtutas eſt numeri pluralis, caſus accuſatiui, & ge neris fœminini. diſcordat igitur in numero. caſu. & genere.

D concordantia relatiui cum antecedente.

Eneas qui, quæ concordantia eſt? Relatiuum cum ante
a cedente. Oſtende antecedens, Aeneas oſtende relatiuũ, qui. Congruit'ne? maxime. nam Aeneas eſt numeri ſingularis & generis maſculini, & qui ſimiliter. ergo congrue dicitur Aeneas qui.

D iceretur'ne congrue Aeneas quæ? Non. quare? quia diſcordaret relatiuum ab antecedente. In quo? in genere. quare? quia Aeneas eſt generis maſculini, & quæ fœminini.

Quot modis poteſt eſſe diſcordia inter relatiuum, & antecedens? tribus. In numero tantum. in genere tantum. in numero & in genere ſimul. Fac diſcordet Aeneas qui in numero tantum. Aeneas quos quare? quia Aeneas eſt numeri ſingularis, & quos plu ralis. Quare non diſcordat etiam in genere? quia Aeneas eſt ge neris maſculini, & quos maſculini. Diſcordat igiť Aeneas quos in numero ſolum.

D ic incongrue in genere duntaxat. Aeneas quam. quare ſic? quia Aeneas eſt generis maſculini, & quam fœminini, Quare non di ſcordat etiam in numero? quia Aeneas eſt numeri ſingularis, & quam ſimiliter. Diſcordat igitur Aeneas quam in genere tãtum Fac diſcordet in numero, et in generĕ. Aeneas quarũ. Quare ſic?

quia Aeneas eſt numeri ſingularis,& quarũ pluralis. Aeneas eſt generis maſculini,& quarum fœminini. Ergo Aeneas quarũ diſcordat in numero,& in genere.

Debet'ne relatiuũ cũ antecedente conuenire in caſu? minime. quare? qa cũ non regantur ab uno,eodem'q; uerbo,& uarie uerba cõſtruantur,non debet conuenire in caſu.

Quare relatiuum cum antecedente non debet conuenire in perſona? quia relatiua ſicuti adiectiua omnia deficiunt perſona,ſed ſtatim cũ antecedenti adhæſerint,illius ſunt perſonæ,cuius eſt antecedens. nam cum dico tantum,qui uel quæ,uel quod,nullius ſunt perſonæ. cum uero dico,ego qui,tunc,quia qui eſt coniunctum antecedẽti ego,quod eſt perſonæ primæ,ipſum quoq; primæ fit perſonæ,& propterea uerbum quod ſequitur,ut ſtudeo. lego,& huiuſmodi,debet eſſe illius perſonæ,cuius eſt antecedẽs relatiui,ut ego,q ſtudeo. tu,qui ſtudes. magiſter,q ſtudet. nos,qui ſtudemus. uos,qui ſtudetis. magiſtri,qui ſtudent. eodem modo adiectiua ſequuntur ſubſtantiua,ut ego Virgilius,Romanus poeta,fui amicus Cæſaris. Tu Ariſtoteles egregius philoſophus docuiſti magnum Alexandrum. Homerus ille diuinus,& Achillis iram cecinit,& errores Vlyſſis.

De conſtructione partium orationis.

Quæ partes orationis regunt poſt ſe? Verbum tam perſonale,quã imperſonale. Nomen. Participium. Præpoſitio. Aduerbium. Interiectio

De conſtructione uerbi actiui.

Quid eſt uerbum actiuum? quod in o finitum,format paſſiuum in or. ut Amo,amor. Doceo,doceor. & poteſt habere accuſatiuum ſignificantem hominem,ut Pylades amauit Oreſtem. Dicimus etiam Amaryllis amabat Caſtaneas. ego uidi Elephantũ,& Tigridem,qui accuſatiui non ſignificant animal rationale,quod non fit in neutris. non enim dicimus aro Socratem,ſicut aro terrã. Igitur facio cum compoſitis magis eſt actiuum,q̃ neutrum,ut Deus fecit hominẽ. Et ignis calefacit So

cratem, quorum passiua fuerunt facior, & calefacior apud antiquos loco quorum utimur fio, & calefio.

Quot sunt genera uerborum? duo. Personale & impersonale.

Quot sunt genera uerborum personalium? Quinq; actiuum passiuum. neutrum commune & deponens.

Quot sunt species uerborum actiuorum? decem.

De prima specie actiuorum.

q Væ sunt actiua primæ speciei? quæ construuntur duntaxat cũ nominatiuo agente & accusatiuo patiente, ut ego amo deum. tu uendis libros. ille scribit literas. Plato docuit Aristotelẽ, & sic in cæteris. Omnia enim actiua sunt primæ speciei, si tantum nominatiuum, & accusatiuum habent, ut Socrates docuit Platonẽ. Quod si ultra principales casus, id est post nominatiuũ agentem, & accusatiuũ patientem genitiuũ admiserint, erunt secundæ, ut ego moneo te huius rei. Si datiuũ, erunt tertiæ. ut ego commendo me tibi. Si accusatiuũ, erunt quartæ. ut Socrates docuit Platonem philosophiam. Si ablatiuũ sine præpositione, erũt quintæ, ut ego spoliaui te ignorantia. Si ablatiuũ cum præpositione, erunt sextæ ut ego accepi à te binas literas. Si nominatiuum, & datiuum tantum, erunt septimæ, ut iubeo tibi. Si nominatiuum, & infinitum, erunt octauæ, ut tu credis esse doctus. Si & ante se, & post se nominatiuum habuerint, erunt nonæ, ut lego assiduus. adoro pronus. Si absolute ponantur, erunt decimæ, ut quid facis? lego. scribo.

Notandum idem uerbum posse esse diuersarum specierum. nam ego emo libros, est primæ speciei. ego emo libros tanti, est secundæ. ego emo libros tibi, est tertiæ. Ego emo libros arte & ingenio, est quintæ. ego emo libros à Tryphone bibliopola, est sextæ. Item ego doceo filium, est primæ speciei. ego doceo filium tuum non minoris talento, est secundæ. Ego doceo filium tibi, est tertiæ. ego doceo filium bonas literas, & bonos mores, est quartæ. Ego doceo filium magno studio, & labore est quintæ. & sic alia multa.

Dic aliquot uerba actiua primæ ſpeciei?

Verberat.& uideo.facio.faſtidio.honoro.
Fert.occidit.amo.colit.& formido.timet'q;.
Polluo'q;.& cerno.damnat.docet.audio.narro.
Cum quarto tantum ſpecies ſunt omnia primæ.

Verbero	as	aui	atum	per battere
Video	es	di	ſum	per uedere.
Facio	cis	feci	ctum	per fare.
Faſtidio	dis	iui	itum	per hauere in faſtidio.
Honoro	as	aui	atum	per honorare.
Fero	fers	tuli	latum	per portare.
Occido	is	di	ſum	per amazzare.
Amo	as	aui	atum	per amare.
Colo	lis	lui	cultum	per amare cum honore.
Formido	das	aui	atum	per hauere paura.
Timeo	es	mui	ſine ſupino	per temere.
Polluo	luis	lui	lutum	per imbrattare
Cerno	nis	creui	cretum	per uedere
Damno	as	aui	atum	per damnare.
Doceo	ces	cui	ctum	per inſegnare.
Audio	is	iui	itum	per odire.
Narro	as	aui	atum	per dire

De ſecunda ſpecie uerborum actiuorum.

q Væ ſunt actiua ſecundæ ſpeciei? quæ poſt nominatiuum agentem, & accuſatiuum patientem cum genitiuo conſtruuntur, ut græci impleuerunt equum armatorum militum, dici poteſt & armatis militibus. ſed ſic per quintam ſpeciem.

P retium in quo caſu eſſe debet? In ablatiuo ſemper, ut emi librum uili, uel aureo. ſic & inſtrumentum, quo quid fit, poni in ablatiuo debet, ut ſcribo libentius calamo, quàm penna. & tempus,

ut studui uiginti annis. dicimus & uiginti annos, id'q; plerunq; cum tempus continuum significamus.

E xcipiuntur Tanti. Quanti. Pluris & Minoris, cum suis compositis Tantidem. Quantilibet. Quantincunque. Quantiuis, quæ sine substantiuo in genitiuo ponuntur, ut Quanti emisti ancillam? cum substantiuo uero in ablatiuo, ut Quanto pretio emisti Homerum? Item Quantiuis emi dicimus, Quantouis pretio emi, seu Quantauis pecunia. & Quantilibet, seu Quantolibet pretio emeris, non est mihi curæ. Dices tamen hæc res non ualet Aureum, & Aureo. Varro denarii dicti, quod Denos æris ualebant, Quinarii, quod Quinos. Plynius in naturali historia. Ita ut scrupulum ualeret sestertiis uicenis. Sed tanti ualet res, sicut tanti emi rem, dicendum, ut apud iurisconsultos, Res tanti ualet, quanti uendi potest. Item pluris hæreditas ualeret, & quanto pluris hæreditas ualeret. Et quanto prætio ualet, sicut quanto emi pretio dicimus. Donatus in adelphis, Vbi dicit quanti est sumito, pro quanto pretio ualet, exponit. Eodem modo dicimus multo & minimo, & puo, & uili, uel emi, uel uẽdidi ut apud eosdem iurisconsultos, quasi minimo ualeret hæreditas. nec dicas tantum. quantum. multum. parum & minimum ualet, nisi intellexeris pro potest. ut scio te multum ualere. i. posse Hanc constructionem sequuntur cætera uerba, quibus uti cũ pretio possumus, ut doceo. ago. facio. consto. & similia. Plynius secundus de Pamphilo pictore. Neminem minoris docuit talento. Iuuenalis Chrysogonus quanti doceat, uel Pollio quanti. Idem. atque ideo pluris, quàm Cossus agebat. Et quanti una uenefica cõstat. Inuenies etiam apud Terentium uidetur esse quantiuis pretii, & apud Sallustium pluris pretii. Plautus. Mortuus pluris pretii est, quàm ego. dicimus etiam non æstimo te unius assis, & non facio te pili. Item pluris & minoris pretio unius assis. Hor. sermone sexto, unius assis non unquam pretio pluris licuisse, ut sic dicatur pluris, & minoris pretio, ut pluris. & minoris numo aureo. talento. centum millibus numum.

Dic aliquot Actiua ſecundæ ſpeciei.

Vendit.emit.redimit.locat.& conduco.reuendo.
Aeſtimo.uenundo.caſtigóq;,& reprehendo.
Arguit.incuſat.condemno atq; impleo.multo.
His uerbis caſum poſt quartum iunge ſecundum.
Sit tamen in ſexto pretium.Quanti.atq; Minoris,
Pluris'q;,& Tanti ſocio ſine,da genitiuo.
Cum ſubſtantiuo cures ea tradere ſexto.

Vendo	dis	didi	itum	per uendere.
Emo	is	emi	emptũ	per comprare.
Redimo	is	emi	emptũ	per reſcotere.
Loco	as	aui	atum	per dare a peſone.
Conduco	cis	xi	ctum	per togliere a peſone.
Reuendo	is	didi	ditum	per reuendere.
Aeſtimo	as	aui	atum	per eſtimare.
Venundo	as	dedi	datũ	per uendere.
Caſtigo	as	gaui	gatum	per caſtigare.
Rephẽdo	dis	di	ſum	per reprendere.
Arguo	is	gui	gutum	idem ſignificat
Incuſo	as	aui	atum	per accuſare.
Cõdemno	as	aui	atum	per condemnare.
Impleo	es	eui	etum	per impire.
Multo	as	aui	atum	per punire in denari.

De uerbis actiuis tertiæ ſpeciei.

Væ ſunt actiua tertiæ ſpeciei? quæ poſt nominatiuũ agẽtem,& accuſatiuum patientem cum datiuo cõſtruunt, ut homo pius dat elemoſynas pauperibus.

Dic aliquot actiua tertiæ ſpeciei.

Scribo.lego adſcribo.commendo.nuntio. mitto.
Lego.& reſtituo.do.commodo.mutuo.dono.
Addico.indico.edicóq;.atq; indico.prodo.
Et dico.& refero.declaro.impendo. uetóq;.
Suadeóq;,& ſubigo.promitto.accommodo.reddo.
Poſt quartum dandi gaudent hæc omnia caſu.

Quæ possunt esse, & tertiæ & quintæ speciei?

Augeo. conduplico. accumulo, atq; impertio. dono.
Et ternæ & quintæ species fecisse licebit.

Scribo	is	psi	ptum	per scriuere.
Lego	is	legi	lectum	per legere.
Adscribo	is	psi	ptum	per attribuire & imputare
Cõmendo	as	aui	atum	per recõmandare.
Nuntio	as	aui	atum	per auisare.
Mitto	is	si	ssum	per mandare.
Lego	as	aui	atum	p mãdare, et lassare ĩ testõ.
Restituo	is	tui	tutum	per restituire.
Do	das	dedi	datum	per dare.
Cõmodo	as	aui	datũ	p pstare, quod reddit idẽ.
Mutuo	as	aui	atum	per prestare, qđ nõ redditur

idẽ. Sed de mutuo abunde dicemus in exercitamentis grãmaticis. Significat enĩ non dare mutuo, sed accipere. Valerius Max. lib. vi. cap. ii. ac potius præsidiũ a libertate, quàm ab innocentia mutuauit. quemadmodum & mutuor. C. Cæsar libro tertio Cõmentariorum de bello ciuili Pompeiano. quammaximas potuerunt pecunias mutuati perinde, ac suis satisfacere, & fraudata restituere uellent.

Dono	nas	naui	natum	per donare
Addico	cis	xi	ctum	p destiare, ut addictus morti
Indico	cis	xi	ctum	per fare sapere denũtiando.
Edico	cis	xi	ctum	per cõmandar. unde edictũ
Indico	cas	caui	catũ	per monstrare. unde index.
Prodo	dis	didi	ditum	per tradire.
Dico	cis	xi	ctum	per dire
Refero	fers	tuli	latum	per referire.
Declaro	ras	raui	ratum	per declarare.
Impendo	dis	di	sum	p spẽder. unñ ĩpẽdiũ. i. ĩpẽsa
Veto	tas	tui	titum	per uetare.
Suadeo	des	asi	asum	per exhortare a fare.
Persuadeo	des	asi	asum	per indurre a fare.

Subigo	gis	egi	actum	per sottomettere.
Promitto	tis	si	ssum	per promettere.
Accõmodo	das	daui	datum	per acconzare & adaptare.
Reddo	dis	didi	ditum	per rendere
Augeo	es	xi	ctum	per accrescere.
Accumulo	as	aui	atum	per accumulare.
Cõduplico	cas	aui	atum	per redoppiare.
Impertio	tis	tiui	tum	per fare participe.

De quarta specie actiuorum uerborum.

q Væ sunt actiua quartæ speciei? quæ post nominatiuum agentem, & accusatiuum patientem cum altero accusa-uo construuntur, ut ego doceo te grammaticam.

Dic aliquot actiua quartæ speciei.

Flagito. posco. peto. doceo. rogo. calceo. cælo.
Exoro. admoneo. moneo: atq; interrogo. cingo.
Induit, & uestit. cum'q; exuo. postulat. oro.
Omnibus his quartos poteris coniungere binos.

Quæ possunt esse & quartæ, & quintæ speciei?

Exuo & accingo, cum uestio. calceo. cingo.
Induo'q;, & quartæ Potes hæc, & dicere quintæ.

Flagito	tas	taui	tatum.	
Posco	scis	poposci	sine supino	
Peto	tis	tiui	titum	per domandare.
Doceo	ces	cui	ctum	per insegnare.
Rogo	gas	gaui	gatum	per domandare & pregare.
Calceo	ceas	ceaui	ceatum	per calzare.
Cælo	las	laui	latum	per celare & ascondere.
Exoro	ras	raui	ratum	per obtinere pregando.
Admoneo	nes	nui	nitum	per admonire.
Moneo	nes	nui	nitum	idem significat.
Interrogo	gas	gaui	gatum	per domandare.
Cingo	gis	xi	ctum	per cingere.
Induo	duis	dui	dutum	

Veſtio	ſtis	ſtiui	ſtitum	per ueſtire.
Exuo	xuis	xui	xutum	per ſpogliare.
Poſtulo	las	laui	latum	per domandare.
Oro	ras	raui	ratum	per pregare.

Inueniunturne aliqua uerba ex ſupradictis aliter conſtrui, ꝗ̃ dictũ eſt? maxime, ut flagito. poſco. peto. ut poſtulo hoc abs te. & poſtulo te furti, & doceo, & admoneo te de hac re, & frequentius admoneo te huius rei. Item induo tibi, & multa huiuſmodi. Sed tu ab iis, quæ non ſunt in uſu frequenti abſtineas. Peto tamen & poſtulo abs te hanc rem, magis utimur, quàm te hanc rem.

De quinta ſpecie actiuorum.

Quæ ſunt actiua quintæ ſpeciei? Quæ poſt nominatiuum agentem, & accuſatiuum patiẽtem cũ ablatiuo ſine præpoſitione conſtruuntur, ut ſtraui equum ſella, & ſcribo librum calamo, & peto te haſta. caue dicas cũ haſta. nã cũ inſtrumentũ ſignificamus, tacemus præpoſitiõem, ut uideo te oculis.

Dic aliquot actiua quintæ ſpeciei.

Inficit, & munit. tegit. atq; irrito. leuóq;.
Educat. atq; cibat. uacuóq;. & farcio. lacto.
Paſcit. alit. ſpoliat. ſternit. petit. afficit. ornat.
Impleóq;. & ſatio. ſaturo. lanio. laceróq;.
Cædo. onero. exonero. uexóq;, & ſpargo. corono.
Poſſunt poſt quartum purum ſibi iungere ſextum.

Quæ poſſunt eſſe & quintæ, & tertiæ ſpeciei?

Spargo. onero. fundo. figóq;, & ſterno, leuóq;,
Et ſi ſunt quintæ, ternæ quoq; ſæpe uidebis.

Inficio	cis	feci	ctum	per tingere.
Munio	nis	niui	nitum	per fortificare
Tego	gis	xi	ctum	per coprire.
Irrito	tas	taui	tatum	per irritare.
Leuo	as	uaui	uatum	per alleggerire.
Educo	cas	caui	catum	per alleuare.
Cibo	bas	baui	batum	per dare da mangiare.

Vacuo cuas aui atum per uotare, et uacuare.
Farcio farcis farsi fartum proprie quod saturo.
Lacto ctas ctaui tatum per allattare.
Pasco scis paui stum per pascere.
Alo lis lui altum uel alitum per nutrire.
Spolio as aui atum per spogliare.
Sterno nis straui stratũ p destendere & spianare.
Peto tis tiui titũ per andare adosso.
Afficio cis feci ctum per indure & disponere, ut sic ego afficio discipulos, ut libenter studeant, & afficior per disponerse. Cicero in Lælio. sic afficior interdum, ut Catonem, non me loqui existimem, & sic sine ablatiuo. Cum ablatiuo uero accipit significationem ab eo ipso ablatiuo, ut afficio te honore. pudore. damno. dedecore. gaudio. mœrore. uoluptate, idest dispono te ad hæc omnia
Orno nas naui natum per ornare.
Impleo ples pleui pletum per impire.
Satio as aui tum p satiare. uñ satias, ꝓ satietas
Saturo as raui ratũ p satollare. unde satur.
Lanio as aui atũ p strazzare. uñ lani⁹ & lãista
Lacero ras raui tum per strazzare. unde lacesso lacessis iui itũ. & lacessitus, ut feci lacessitus iniuria. i. ꝓuocat⁹.
Cædo dis cecidi cæsum per æ diphthongũ. cæ. p occidere. unde homicida, qui hominem. patricida qui patrẽ. & paricida, qui cognatum, alium'ue occidit. huic etiã homicidiũ. patricidium, & paricidiũ. ꝓducit autem penultimam cecidi à cædo, à cado uero corripit. Priscianus lib. i. & ii. per duplex rr. parricidiũ scribendum censet.
Onero ras raui ratum per cargare.
Exonero ras raui ratum per descargare.
Vexo xas xaui xatum per dar impazzo
Spargo gis si sum per spargere unde aspergo
Corono nas naui atũ per coronare
Fundo dis di sum per spandere, & reuersare.
Figo gis xi fixũ per ficcare. unde crucifixus.

De ſexta ſpecie actiuorum.

q Væ ſunt actiua ſextæ ſpeciei? quæ poſt nominatiuũ agentem, & accuſatiuũ patiẽtem cũ ablatiuo cum a, uel ab, uel e, uel ex, uel ſimili præpoſitione conſtruuntur. ut ego audiui, & didici multa à præceptoribus meis, Romæ à Gaſpare Veronenſi, grãmatico peregregio, Ferrariæ à Baptiſta Guarini filio, uiro utriuſq; linguæ q̃doctiſſimo.

Dic aliquot actiua ſextæ ſpeciei.

Audit. & ediſcit. uellit. mouet. amouet. arcet.
Accipio. retraho, cum'q; exigo. ſeparo. ſoluo.
Haurit. habet. remouet. capit, atq; intelligit. aufert.
Atq; abigo. extirpo. eripio. & diuello. ueto'q;.
Sumo'q;, præcipuos poſt caſus ſumere ſextum
Debent, præpoſitis tamen a, uel ab, irrita ut olim
Iapetionides accepit ab hoſpite dona.

Audio	dis	diui	ditum per audire.
Ediſco	ſcis	didici	ſine ſupio p ĩparare a mẽte.
Vello	lis	uelli, uel uulſi	uulſum per ſcarpire.
Moueo	ues	moui	tum per mouere.
Amoueo	ues	ui	tum per togliere uia.
Arceo	ces	cui	ctum per fare ſtare diſcoſto.
Accipio	pis	pi	ptũ per togliere, & intendere
Retraho	his	xi	ctum per tirare indietro.
Exigo	gis	egi	actum per reſcotere il debito
Separo	ras	raui	ratum per ſpartire.
Soluo	uis	ſolui	lutũ p ſciogliere, et diſligare
Haurio	ris	hauſi	ſtũ p trare fora, ut uinũ e do

lio. aquã e puteo. ut Haurit aquã cribro, q diſcere uult ſine libro. accipitur etiã pro audio, ut uocem'q; his auribus hauſi.

Habeo	bes	bui	bitum per hauere. & ſcribitur

per aſpirationem in principio. nam abeo ſine aſpiratione facit in ſecunda perſona abis, & eſt neutrum, & eſt id, quod diſcedo, ut abi hinc actutum in malam crucem.

Remoueo	ues	ui	tum per remouere.
Capio	pis	cepi	ptum per pigliare.
Intelligo	gis	xi	ctum per intendere.
Aufero	fers	tuli	latum per leuar uia.
Abigo	gis	egi	actum per scacciare. unde abactor.
Extirpo	pas	paui	patum per extirpare
Eripio	pis	pui	ptum per togliere,& liberare.
Diuello	lis	li uel si	sum per scarpire
Veto	tas	tui	titum per uetare,& prohibire.
Sumo	mis	psi	ptum per togliere.

De septima specie actiuorum.

q Væ sunt uerba actiua septimæ speciei? quæ construuntur ante se cum nominatiuo agente,& post se cum datiuo patiente. ut boni pueri libenter audiunt magistris, & parentibus suis.

Dic aliquot actiua septimæ speciei.

Audio.& ausculto.recipit.benedico.timet'q;.
Impero.& inuideo.metuo.interdico.iubet'q;.
Hæc quandoq; solent solo gaudere datiuo.

Audio	dis	diui	ditum
Ausculto	tas	taui	tatum per obedire.
Recipio	pis	cepi	ceptum per promettere.
Benedico	cis	xi	ctum per benedire.
Timeo	es	mui	sine supino p temere neqd accidat (mali.
Impero	as	raui	ratum per comandare.
Inuideo	des	di	sum per hauere inuidia.
Metuo	tuis	tui	sine supino per temere nequid accidat mali.
Interdico	cis	xi	ctũ p interdire & priuare & uetare.
Iubeo	bes	ssi	ssum per commandare.

S ed audio.ausculto.timeo.metuo.recipio.bñdico magis neutra q̃ actiua mihi uidentur,quia passiue his uti non possumus,sed impersonaliter sic,audio tibi.a me auditur tibi.Sic benedicitur tibi. timetur uitæ Pamphili,quod etiam Diomedi placet,& hoc quan

do tantum cum datiuo construuntur nam timeo tibi suspendium, uel mortem. iubeo tibi hoc uel illud. Inuideo tibi doctrinam, non sunt septimæ speciei. & notandum dici timeo, & metuo te, ne scilicet noceas mihi. timeo, & metuo tibi, & de te. ne tibi quid accidat mali. Virgilius. Caroq́ꝫ oneri timet. Teré. eius uitæ timeo. M. Tullius ad Trebatiū. Quo quidem nuntio ualde me hercule de te timueram. timeo, & metuo à te, ne propter te quid cuiquam accidat mali. Ter. hei metui à Chryside.

De octaua specie actiuorum.

q Væ sunt actiua octauæ speciei: quæ construuntur à fronte cum nominatiuo agente, à tergo uero cum infinito, aut cum obliquo, aut sine, ut ego credo esse indoctus, & ego credo me esse indoctum.

Sed notandum quod cum sermo non reflectitur ad eum, qui est agens, sed ad alium facit transitionem, necesse est uti obliquo, ut ego spero liberos meos fore & doctos & bene moratos. Cum uero reciprocus est, hoc est eadem res & agit & patitur, obliquo & uti & non uti possumus pro arbitrio nostro, ut puto esse bonus, & puto me esse bonum. tu credis esse doctus, & tu credis te esse doctum. Cæsar semper optauit euadere rex romanorum. & Cæsar semper optauit se euadere regem Romanorum. Catullus scripsit ad. Mar. Tullium esse pessimus poeta. & Catullus scripsit ad. Mar. Tullium se esse pessimum poetam.

Dic aliquot actiua octauæ speciei.

Spero. & dispero. cupio. scio. nescio. duco.
Autumat, atqꝫ putat. credit. desyderat. optat.
Hæc infinitum cum obliquo, aut absque requirunt.

Spero	ras	raui	ratum	per sperare.
Despero	ras	raui	ratum	per desperare.
Cupio	pis	piui	pitum	per desyderare.
Scio	scis	sciui	scitum	per sapere
Nescio	scis	sciui	scitum	per non sapere.

Duco	cis	xi	ctum
Autumo	mas	maui	matum
Puto	tas	taui	putatum per pensare.
Credo	dis	didi	ditum per credere.
Desydero	ras	raui	ratum
Opto	tas	taui	tum per desyderare.

De nona specie uerborum actiuorum.

Quæ sunt actiua nonæ speciei? quæ & ante se & post se cum nominatiuo construuntur. ut doceo sedens. oro astans. adoro supplex & huiusmodi.

De decima specie actiuorum.

Quæ sunt actiua decimæ speciei? quæ ante se cum nominatiuo construũtur, post se uero absolute ponuntur. ut amo. lego & huiusmodi. ut Hei, mihi, non suus est, iam scio, quisquis amat. Item, si legis, cantas. si cantas, male cantas.

De constructione uerborum passiuorum.

Quid est uerbum passiuum? quod ab actiuo formatur adiectione. r. literæ, ut amor ab amo. doceor à doceo.

Quot sunt species uerborum passiuorum? decem, quot & actiuorum.

Omnia uerba passiua quomodo construuntur? à fronte cum nominatiuo patiente, à tergo uero cum ablatiuo agente cũ præpositione a, uel ab, uel simili, uel cum datiuo loco ablatiui, ut tu amaris à me, uel tu amaris mihi pro à me. Virg. in bucolicis. His tibi Grynæi nemoris dicatur origo. tibi pro à te.

Quomodo cuius speciei sint passiua cognoscuntur. Si tantum nominatiuũ patientem, & ablatiuum cum præpositione agentem admiserint, erunt primæ speciei. Verum si post rem agentem, & patientẽ, aliquem habuerint casum, illius erũt speciei, cuius actiua, unde formantur. Nam sicut ego amo deũ, est primæ speciei actiuorum, ita deus amatur à me, est primæ speciei passiuorũ, & sicut ego non æstimo te unius assis, est secundæ speciei actiuorũ, Ita tu non æstimaris à me unius assis, est secundæ speciei passiuorum. & sic in singulis. Casus eni qui neq; agens est, neq; patiens

in actiuis

in actiuis, non mutatur in passiuis. Sed tantum mutanť res agẽs & patiens, ut ego scripsi literas tibi. Literæ scriptæ fuerũt a' me tibi. Ego doceo te grãmaticam. tu doceris a' me grãmaticã. Ego spolio te ueste. tu spoliaris a' me ueste. Ego audio multa abs te. multa audiuntur à me abs te.

Sunt quæ datiuum in nominatiuum cõuertunt, ut ego iubeo tibi. tu iuberis a' me. Ego inuideo tibi. tu inuideris a' me. Inuenies ẽt huiusmodi orationes. Capræ pascuntur herbas & herbis.

Sed passiua cum accusatiuo, figurate construũtur, ut lædor manũ. fractus sum pedem. Pascuntur syluas, & summa Lycæi.

Quæ octauæ sunt speciei, quomodo construuntur? sic. ego credo esse bonus. ego credor a' me esse bon⁹. ego puto te esse doctissimum. tu putaris a' me esse doctissimus. & similiter in cæteris.

Quæ sunt nonæ, quõ construunť? sic, doceor sedens. uerberor inuitus. feror insignis. scribor hæres.

Quæ sunt Decimæ? sic, Doceor. uerberor. C. Cæsar cum occidereť, curabat, ut honeste caderet.

Dic aliquot uerba passiua.

Verberor. & uendor. donor. doceor. spoliorq́ꝫ.
Audior. & iubeor. necnon credor. uideorq́ꝫ.
Mutuor. & debent patientem admittere rectum,
A uel ab & sextum mediis admittere agẽtem.
Post tamen hos casus, sua quos actiua, sequuntur.

Verberor	aris.	atus sum.	per essere battuto.
Vendor	eris.	ditus sum.	per essere uenduto.
Donor	aris.	tus sum.	per essere donato.
Doceor	eris.	ctus sum.	per essere insegnato.
Spolior	aris.	atus sum.	per essere spoliato.
Audior	ris.	itus sum.	per essere audito.
Credor	eris.	itus sum.	per essere creduto.
Iubeor	eris.	ssus sum.	per essere commandato.
Videor	eris.	sus sum.	per essere ueduto, & p parere.
Mutuor	aris.	atus sum.	per togliere imprestito.

Sed est potius deponens, & mutuo neutrum, de quibus (ut dixi) dicemus in exercitamentis.

Et notandum omnia uerba in or carere præteritis perfectis, & sex iis, quæ a' præteritis perfectis inclinātur, eorum'qꝫ loco poni participium præteriti temporis, & substantiuum uerbum ut amatus sum, uel fui. eram uel fueram. essem uel fuissem. sim uel fuerim. essem uel fuissem. ero uel fuero. amatum esse, uel fuisse.

Quæ sunt, quæ dicuntur uocatiua? Dicor. Vocor. Nominor. Nuncupor. Appellor. quæ uolunt & a' fronte, & a' tergo nominatiuum. ut uocor Aldus.

Nuncupor	aris.	atus sum
Appellor	aris.	atus sum
Dicor	ceris.	ctus sum.
Vocor	aris.	atus sum
Nominor	aris.	atus sum per chiamarse.

De uerborum neutrorum, & deponentium constructione.

q Vid est uerbum neutrum? quod in o desinit, & passiuū in or proprie habere non potest. Sum igitur cum compositis, similiter Odi. Noui. Cœpi. Memini abusiue neutra esse dicunt. Item si dixeris aror, erit per ꝓsopopœiam, ubi terra loquatur fictione poetica. Et notandum deponentia in constructione esse ut neutra, hoc est neutra primæ speciei, & deponentia primæ speciei eandem habere constructionem. & neutra secundæ speciei, & deponentia secundæ speciei etiam eandem. & sic in cæteris, atque ideo simul de utrisque tractabimus.

q Vid est uerbum deponens? quod in or naturaliter desinens, deponit alteram significationem idest uel actiuam uel passiuam.

Quæ deponētia deponunt significationem passiuam? quæ sunt primæ. secundæ. tertiæ quartæ, & septimæ speciei.

Quæ deponunt actiuam? quæ sunt quintæ, & sextæ.

Quot sunt species uerborum neutrorum? septem.

Quot sunt species uerborum deponētium? similiter septem.

De prima ſpecie uerborum neutrorum.

q Væ ſunt neutra primæ ſpeciei? quæ & a' fronte & a' tergo nominatiuum poſtulant, ut ego ſum indoctus. tu euaſiſti uir magnus.

Dic aliquot neutra primæ ſpeciei.

Sum. fio. incedo. euado'que, & uiuo, uolo'qꝫ.
Primæ ſunt ſpecies, regitur cum rectus utrinqꝫ.
Quandoqꝫ ipſa dies mater, quandoqꝫ nouerca eſt.

Sum. es. eſt,		fui	ſine ſupino, per eſſere.
Fio	fis.	ctus ſum uel fui p eſſere fatto & diuētare.	
Incedo	dis	ſſi	ſſum. per andare.
Euado	dis.	ſi	ſum. per deuentare.
Viuo	uis.	xi	ctm per uiuere.
Volo	las.	aui	atum. pet uolare.

De prima ſpecie uerborum deponentium.

q Væ ſunt deponentia primæ ſpeciei? quæ cum nominatiuo utrinqꝫ conſtruuntur, ut tu luctaris unctus.

Dic aliquot deponentia primæ ſpeciei.

Prælior. & luctor. proficiſcor. digladior'qꝫ.
Et iocor. & gradior. ratiocinor. atqꝫ reuertor.
Primæ ſunt ſpecies regitur cum rectus utrinqꝫ.
Graſſor ego armatus ſemper, ſed luctor inermis.
Digladior nudus. cautus ratiocinor impar
Tro ilus infelix puer eſt congreſſus Achilli.

Prælior	aris.	atus ſum per combattere.
Luctor	aris.	atus ſum per giocare alle brazza.
Proficiſcor	ſceris.	ctus ſum per andare.
Digladior	aris.	atus ſum per fare alle ſpadazzate.
Iocor	aris.	catus ſum per giocare & treppare.
Gradior	eris.	eſſus ſum per andare.
Ratiocinor	aris.	atus ſum per fare conto e ragione.
Reuertor.	eris.	ſus ſum p retornare. Inuenis & reuerto.

De uerbis neutris ſecundæ ſpeciei.

q Væ ſunt uerba neutra ſecũdæ ſpeciei? quæ cum nominatiuo patiente, & ablatiuo agente conſtruunt, ut ego careo pecunia. nec dicas pecũiæ. Egeo tamẽ & ĩdigeo etiam genitiuo iunguntur. Memini genitiuo, & accuſatiuo & infinito etiã, ut Memini legere. Satago genitiuo tãtum. Abſtineo genitiuo. accuſatiuo, & ablatiuo. ſed Abſtineo eſt actiuum ut ait Priſcianus.

Dic aliquot neutra ſecundæ ſpeciei.

Deficit. indigeo. careo. memini. ſatago'q;.
Affluit. atq; egeo. uacat. atq; exubero. abundo.
His ablatiuum tantum coniungito caſum.
Indiget, atq; egeo ſexto'q; & da genitiuo.
At Memini & quarto caſu, & coniunge ſecundo.
Sed Satago patrium tribuas tantummodo caſum.

Quæ poſſunt eſſe & ſecundæ, & tertiæ ſpeciei?

Affluo. deficio. nec non his adiice abundo.
Neutrorum ternæ ſpecies ſunt, atque ſecundæ.

Deficio	cis.	eci	ctum per mancare & non hauere
Indigeo	ges	gui ſine ſupino per biſognare & hauere biſogno.	
Careo	res.	rui ritum uel caſſum per mancare & non hauere.	
Memini defectiuum p ricordarſe, ut memini huius rei, & hãc rẽ.			
Satago	gis.	egi	actum per eſſere diligente.
Affluo	uis.	xi.	xum per abundare.
Egeo	ges.	gui	ſine ſupino, idẽ quod indigeo.
Vaco	cas.	aui	atũ, idẽ quod careo, & deficio.
Exubero	ras.	aui	atum.
Abundo	das	aui	tum, ſignificat quod affluo.
Abſtineo	nes.	nui	ſine ſupino per abſternere.

De secunda specie Deponentium.

q Væ sunt deponentia secundæ speciei? quæ noĩatiuum agentem, & ablatiuum patientẽ postulant. in quo tan tum à neutris secundæ speciei differunt. illa enim noĩa tiuum patientem, & ablatiuum agentem, hæc autẽ nominatiuũ agentem & ablatiuum patientem postulant, ut utere uirtute. po tior tamen iungitur etiam genitiuo & accusatiuo, obliuiscor ue ro, & reminiscor, & recordor genitiuo. & accusatiuo. fungor ue- ro & uescor, & utor, & abutor apud ueteres etiam accusatiuo iun gebantur. nunc autem tantum ablatiuo. abutor tamen etiam ac- cusatiuo. Misereor melius genitiuo.

Dic aliquot deponentia secundæ speciei?

Fungor'q;, & potior. uescor. fruor. utor. abutor.
Nec non defungor casu coniunge latino.
Iunge tribus potior quarto, & sexto, atq; secundo.
Et debet patrium miseretur sumere tantum.
Et patrium, & quartum reminiscitur, obliuiscor.
Attamen & uescor, utor'q;, & fungor. abutor.
Quarto etiam docti ueteres iunxisse leguntur.

Fungor geris ctus sum p usare offõ & dignitate.
Potior tiris. uel teris titus sum p optinere cosa desiderata.
Vescor sceris sine ptõ & supino p usare cibi, & mangiare.
Fruor eris fretus uel fruitus uel fructus sum per pigliare piacere & diletto usando. Cicero in Hortensio. Amœnitate sum ma pfructus. fretus idem est quod cõfisus. Quintilianus, tua fre tus humanitate, id egeram.
Vtor eris usus sum per usare, hoĩ autem adiunctum per conuersare. ut Aulo Trebonio utor ualde familiariter.
Abutor eris usus sum ẽ pperã & male uti, & nimis licenter.
Defungor eris ctus sum p usare cõpitamente, ut defunctus ẽ uita. idest finiuit officium uitæ. Vir. Pelagi defunctæ periclis.
Obliuiscor sceris litus sum per dimenticarse.
Reminiscor sceris sine ptõ, & supino per recordarse.
Misereor sereris misertus sum per hauer misericordia.
Recordor aris. atus sum per recordarse.

De tertia ſpecie uerborum neutrorum.

q

Væ ſunt neutra tertiæ ſpeciei? quæ cum noĩatiuo agente, & datiuo patiente conſtruuntur, ut ſcalæ hærent parietibus, & tu ſeruis Deo.

Dic aliquot neutra tertiæ ſpeciei.

Seruit. obeſt. noceo. placet, atq; incumbo, licet'q;.
Officio. caueo. ſtudeo'q;, & conſulit. hæret.
Obuio. & occurro, atq; obtempero. obedio. paret.
Et faueo. & lateo. atq; ignoſco. indulgeo parco.
Interſum. ſoluo, deſum'q; & debeo. cedo.
Aſſentit. ſpecies cum caſu hæc tertia dandi eſt.

Seruio	is.	uiui	uitum per ſeruire.
Obſum	es.	offui	ſine ſupino per nocere.
Noceo	ces	cui	citum per nocere.
Placeo	ces	cui	citum per piacere.
Incũbo	bis bui	bitũ	p dare opa, & attendere cũ diligẽtia.
Liceo	ces	cui	citum per eſſere licito.
Officio	cis	feci	ctum per nocere.
Caueo	ues	caui	cautum per guardarſe.
Studeo	des	dui	ſine ſupino per ſtudiare.
Conſulo	lis	lui	tum per dare conſeglio.
Hæreo	res	hæſi	ſum per accoſtarſe.
Obuio	as.	aui	atum per ſcontrare.
Occurro	ris	ri	ſum idem quod eo obuiam.
Obtempero	ras	aui	atum per obedire
Obedio	dis	diui	itum idem ſignificat.
Pareo	res	rui	ſine ſupino, idẽ qđ obedio.
Faueo	ues.	faui	fautum per fauorezare.
Lateo	tes	tui	latitum per aſcondere.
Ignoſco	ſcis	gnoui	otum per perdonare.
Indulgeo	ges	ſi	tum per concedere.
Parco	cis	peperci	uel ſi ſum per perdonare.
Interſum	es	fui	ſine ſupino p eſſere præſente.
Soluo	uis	ui	lutum per pagare.

Desum es. fui sine supino per mancare.
Debeo bes bui bitum per essere obligato.
Cedo dis ssi ssum per dare loco.
Assentio tis si sum per consentire.
Assentior tamen omnes fere' dicunt, ut Gellius refert.

De tertia specie deponentium.

Qvæ sunt deponentia tertiæ speciei? quæ nominatiuum agentem & datiuum patientem postulant, ut ego suffragor tibi, tu uero ingratus refragaris mihi.

Da aliquot deponentia tertiæ speciei.
Suffragor. dominorq́ꝫ, & fœneror, atque refragor.
Blandior, & medeor, nec non assentor. adulor.
Gratulor. irascor. famulor. minitorq́ꝫ minorq́ꝫ.
Obsequor. auxiliorq́ꝫ. aduersor. polliceorq́ꝫ
Insidior. dandi gaudebunt omnia casu.
Suffragor aris. atus sũ p dar la uoce o la ballotta ĩ fauore.
Dominor aris. atus sum per signoreggiare.
Fœneror aris. atus sum per dare ad usura.
Refragor aris atus sũ p dare la uoce o laballotta cõtra.
Blandior iris. ditus sum per accarezzare & losengare.
Medeor eris. caret ptõ & supino per medicare.
Assentor aris. atus sum p andare a' uerso, e cõpiacere.
Adulor aris. atus sũ penultĩa pducta p losẽgare, & accarezzare.
Gratulor aris. atus sũ ẽ gaudere bono alieno, ut gratulor tibi.
Irascor sceris atus sum per scorrezzarse.
Famulor aris. atus sum per seruire.
Minitor aris. atus sum per menacciare fortemente.
Minor aris. atus sum per menacciare.
Obsequor eris. cutus sum per andare a' uerso.
Auxilior aris. atus sum per aiutare.
Aduersor aris. satus sum per essere contrario.
Polliceor eris. citus sum per promettere sponte.
Insidior aris. atus sum per agguaitare, & fare insidie.

Iniurior autẽ, & contrarior ego non memini legere apud idoneos, ſed fui tibi iniurius. affeci te iniuria. contrarius ero illi. aduerſabor, & refragabor illi.

De quarta ſpecie uerborum neutrorum.

q Væ ſunt uerba neutra quartæ ſpeciei? quæ cum nominatiuo agente, & accuſatiuo patiente conſtruuntur. ut ego aro terram. Et habent paſſiuum in tertiis perſonis in utroq; numero, ut terra aratur, & terræ arantur.

Quare non habent paſſiuum in primis, & ſecundis perſonis uerba neutra quartæ ſpeciei? quia ſemper habent accuſatiuũ tertiæ perſonæ, quapropter cum fit cõuerſa locutio, accuſatiuus tertiæ ꝑſonæ in nominatiuum tertiæ tranſmutatur, & debet concordare cum uerbo, quod erit item tertiæ perſonæ, ut ego aro terram. terra aratur à me. tu ſeminas agros. agri ſeminantur à te. Si liceret dicere ego aro te, uel tu aras me, liceret facere conuerſam locutionem. tu araris à me. ego aror à te, quod quia non licet, ergo nec per paſſiuum licebit. Qui autem dicit aror. ſeminor. facit, ut dixi, proſopopœiam, qua poetæ utuntur.

Dic aliquot neutra quartæ ſpeciei.

Semino. tundo. & aro. colit. & ſero. conſero. planto:
Ventiloq́; & pulſo. pinſo. & trituro. pitiſſo.
Condio. uello. meto. texo. ſuo. diffuo. filo.
Sarcio. meio. puto. uanno. uolo. digero. poto.
Prandet. edit. comedit. ſorbet. coquo. concoquo. cœno.
Excerno. ſitio. ſapio. net. ſpumo. merendo.
Decoquit. atq; bibo. euadoq́; moloq́; uoroq́;.
His hominem quartum nunquam coniunge notantem.

Semino	nas.	aui	atum per ſeminare.
Tundo	is.	tutudi	tunſum & tuſum per piſtare.
Aro	as.	aui	atum per arare.
Colo	lis.	lui	cultum per coltiuare.
Sero	is.	eui	ſatum per ſeminare.
Conſero	is.	eui	ſitum ꝑ ſeminare, & piantare.

Planto as. aui atum per piantare.
Ventilo as. aui atum per uentilare.
Pulſo as. aui arũ p battere molto,& ſonare.
Pinſo is. ſui ſtum per piſtare,& macinare.
Trituro as. aui atũ penultia,pducta p battere allara
Pitiſſo as. aui atum per guſtare tẽtandi gr̃a.
Condio is. iui ditum per fare ſaporito.
Vello is. li uel ſi ſum per ſcarpire.
Meto is. ſſui ſum per metere.
Texo is. xui xtum per texere.
Suo is. ſui ſutum per coſire.
Diſſuo is. ſui ſutum per diſcoſire.
Filo as. aui atum per filare.
Sarcio cis. ſi artum per coſire,& repezzare.
Meio is. ſine præterito,& ſupino per urinare.
Puto as. aui atum per potare.
Vanno as. aui atum per criuellare.
Volo uis. uolui ſine ſupino per uolere.
Digero is. ſſi ſtum per padire.
Poto as. aui atum per beuere.
Prandeo es. di & ſus ſũ p prãſare,& decenare.
Edo es. edi ſum per mangiare.
Comedo es. edi ſum uel ſtum per mangiare.
Sorbeo es pſi & bui ſorptũ & ſorbitũ p ſorbir̃. uñ ſorbillo
Terentius,Cyathos ſorbillans paulatim hunc,pducam diem.
Coquo quis xi ctum per cocere.
Concoquo quis xi ctum per padire.
Cœno as. aui & atus ſum per cenare
Excerno nis. creui cretum per cacare
Sitio tis. iui titum per hauere ſete.
Sapio pis. pui pitũ p ſapere de bono o de reo.
Neo nes. neui etum per filare.
Spumo as. aui atum per fare ſchiuma.
Merẽdo as aui atũ p merẽdare. uñ merẽda poſt meridiem cib⁹.
Decoquo quis xi ctum per conſumare & fallire.

unde decoctor qui absumptis bonis non est soluendo. dicit̃ uulgo e' fallito. Catullus, decoctoris amica Formiani.

Bibo	is.	bibi	itum per beuere.
Euado	is.	si	sum p euitare. ut euasi piculũ
Molo	is.	lui	itum per macinare.
Voro	as.	aui	atum per deuorare.

De uerbis exceptæ actionis.

q V æ sunt uerba exceptæ actionis? ea in quibus non ponitur nominatiuus sed subauditur Deus, propterea nõ inueniuntur nisi in tertiis personis, & construuntur cũ accusatiuo patiente, ut pluit magnos imbres. iuenies apud historicos pluisse lapidib9 & carnib9, & pluũt glandes & saxa apud poetas, sicut ego pluo, fulmino, cũ deus loquens introducitur.

Da uerba exceptæ actionis.

Grandinat, atq; pluit. ningit. tonat, atq; coruscat.
Fulgurat adiungas, & fulminat, atq; serenat,
Lucescit. noctescit, & aduesp. atq; diescit.
Hoc est & fit lux, & uespera, nox'q;, dies'q;.
E t quarto, sexto'q; pluit seruire uidebis.
Saxa pluit carnes saxis'q;, & carnibus olim.
Saxa pluunt sed ait, cecinit qui mutua fratrum
Vulnera, qui diro impulsi, cæco'q; furore,
Oedipodionios fœdarunt sanguine muros.
At qui Anchisiaden, Nec densior aere grando,
Nec de concussa tantum pluit ilice glandis.

Grandinat	auit	atum per tempestare.
Pluit	pluuit & pluit per syncopen. utum. p piouere.	
Ningit	xit	ctum per fioccare & neuigare.
Tonat	tonuit	itum per tronizare.
Coruscat	auit	atum per lampezare & splendere.
Fulgurat	auit	atum. Idem est quod coruscat.
Fulminat	auit	atum per dare de la saetta & il trono.
Serenat	auit	atum per asserenarse, & fare sereno.

Lucescit sine præterito & supino p fare di, dicitur, & illucescit. illuxit auté cópositum est ex in & luxit, qđ a' luceo est ptm̄.
Noctescit sine præterito, & supino per farse notte.
Aduesperascit sine præterito & supino per farse sera.
Diescit sine præterito & supino per farse di.

De quarta specie deponentium.

q Væ sunt deponentia quartæ speciei? quæ ñominatiuū agentem, & accusatiuum patientem postulant, ut ego sequor uirtutem.

Dic aliquot deponentia quartæ speciei.

Arbitror. ulciscor. fateor. sequor, aggredior'q;.
Solor. consolor. prædor. percontor. opinor.
Deprecor. & populor. liceor. meditor. miseror'q;.
Metior & metor. dignor'q; precor'q;. loquor'q;.
Aucupor. & uenor furor. reor. atq; recordor.
Alloquor. aspernor. scrutor nanciscitur. atq;
Præstolor. operior. lucror'q;. & sciscitor, istis.
Accusatiuum patientem iungito uerbis.

Arbitror	aris.	atus sum per iudicare.
Vlciscor	sceris	ultus sum per fare uendetta.
Fateor	teris	fassus sum per confessare.
Sequor	eris	cutus sum per seguitare.
Aggredior	eris.	essus sum per assaltare.
Solor	aris.	atus sum per consolare.
Consolor	aris.	atus sum penultia ,pducta idē ē, qđ solor.
Prædor	aris.	atus sum per robare.
Percontor	aris.	atus sum per domandare.
Opinor	aris.	atus sum per hauere opinione.
Deprecor	aris.	atus sum per remouere pregando.
Populor	aris.	atus sum per guastare.
Liceor	eris.	& licitor aris p accrescere il pretio alincāto.
Meditor	aris.	atus sum per pensare. exercitare. cātare.

Miſeror aris. atus ſum per hauere compaſſione.
Miſeratur qui conqueritur aliena incommoda.
Miſeretur qui miſerum ſubleuat, inquit Feſtus.
Metior iris. menſus ſum per meſurare.
Metor aris. atus ſũ ꝑ diſponere & locare cũ ordine.
Dignor aris. atus ſum per fare degno.
Precor aris. catus ſum per pregare.
Loquor eris. cutus ſum per parlare.
Aucupor aris. atus ſum per ocellare.
Venor aris. atus ſum per cacciare.
Furor aris. atus ſum per robare.
Reor reris atus ſum per credere & penſare.
Recordor aris. atus ſum per recordarſe.
Alloquor eris. cutus ſum per parlare.
Aſpernor aris. atus ſum per diſpretiare.
Scrutor aris. atus ſum per cercare cum diligentia.
Nanciſcor eris. actus ſum per trouare per uentura.
Præſtolor laris. latus ſum per aſpettare. Ter. Quẽ præſtolare Parmeno hic ante hoſtium?
Operior iris. tus ſum per aſpettare.
Lucror aris. atus ſum per guadagnare.
Sciſcitor aris. atus ſum per ſpiare.

De quinta ſpecie uerborum neutrorum.

q Væ ſunt neutra quintæ ſpeciei? quæ nominatium patientem, & ablatiuum agentem poſtulát ſine præpoſitione, uel accuſatiuũ cum ob uel propter, ut ego gaudeo uirtute, uel ob uirtutem, uel propter uirtutem. ſed frequentior uſus eſt cum ablatiuo, ut doleo tuo incommodo. Doleo ſic quoq; conſtruitur. doleo caput. mihi dolet caput. Cicero. Dolét tibi oculi. Ouidius, tu uero tua damna dole.

Dic aliquot neutra quintæ ſpeciei.

Gaudeo cum caleo. rubeo, nigret'q; uiret'q;.
Et tepet, & friget. ſtupet, & cum turgeo floret.

Albeo'q; & liqueo cum mœreo·ſplendeo·pollet·
Aegrotat·pallet·madeo·tumeo, doleo'q;,
Pingueo'q; annumeres,& macret·& horret·& ardet·
Aret'q;,& ſextum,aut quartum cum propter habebunt.

Gaudeo	es.	ſus ſum per allegrarſe.
Caleo	es.	lui ſine ſupino per ſcaldarſe.
Rubeo	es.	bui ſine ſupino per arroſciarſe.
Nigreo	es.	grui ſine ſupino p er annigrirſe.
Vireo	es.	rui ſine ſupino per inuerdirſe.
Tepeo	es.	pui ſine ſupino p ĩtepidirſe & eẽre tepido
Frigeo	es.	gui ſine ſupĩo p refreddarſe,& hauer freddo
Stupeo	es.	pui ſine ſupino per ſtupirſe.
Turgeo	es.	ſi ſum per ſgonfiarſe.
Floreo	es.	rui ſine ſupino per fiorire
Albeo	es.	bui ſine ſupino p ĩbiãchirſe,& eẽre biãco.
Liqueo	es.	cui ſine ſupino per manifeſtarſe.
Mœreo	es.	ſine præterito & ſupino per attriſtarſe.
Splendeo	es.	dui ſine ſupino per riſplendere.
Polleo	es.	lui ſine ſupino idem ſignificat.
Aegroto	as.	aui atum per amalarſe.
Palleo	es.	lui ſine ſupĩo p ĩpallidirſe,& eẽre pallido.
Madeo	es.	dui ſine ſupino per bagnarſe.
Tumeo	es.	mui ſine ſupino per ſgonfiarſe.
Doleo	es.	lui ſine ſupino per dolerſe.
Pingueo	es.	gui ſine ſupino per ingraſſarſe.
Macreo	es.	crui ſine ſupino per ſmagrarſe.
Horreo	es.	rui ſine ſupino per hauere tremore.
Ardeo	es.	ſi arſum per bruſciarſe.
Areo	es.	rui ſine ſupino per ſeccarſe.

De quinta ſpecie deponentium.

q Væ ſunt deponentia quintæ ſpeciei:quæ cum nominatiuo patiente,& ablatiuo agente ſine præpoſitione cõſtruunt̃,uel cũ accuſatiuo cum ob uel propter,ut læ

tor bonis literis, uel propter bonas literas.

Da aliquot deponentia quintæ speciei.

Lætor'q; & stomachor. tristor bacchor'q;. queror'q;
Atq; uerecundor. delector. glorior, atq;
Crapulor. indignor. morior irascor. habebunt
Sextum'ue, aut quartum. quarto ob, propter'ue præibunt.

Lætor	aris.	atus sum per allegrarse.
Stomachor	aris.	atus sum per scoreciarse.
Tristor	aris.	atus sum per attristarse.
Bacchor	aris.	atus sum per infuriarse, sed est proprie celebrare Bacchanalia.
Queror	eris.	stus sum per lamentarse.
Verecundor	aris.	atus sum per uergognarse.
Delector	aris.	atus sum per delettarse.
Glorior	aris.	atus sum per gloriarse.
Crapulor	aris.	atus sum per imbriacarse de cibi.
Indignor	aris.	atus sum per desdignarse.
Morior	eris.	& riris tuus sum per morire.
Irascor	sceris.	atus sum per adirarse.

De sexta specie neutrorum.

q Væ sunt neutra sextæ speciei? quæ cũ nominatiuo patiente, & ablatiuo agente construuntur cum præpositione a' uel ab, ut factus sum a' Deo. Discipulus uapulat a' magistro. Quintilianus, testis in reum interrogatus an ab reo fustibus uapulasset, & innocens inquit. Cætera ego cum ablatiuo apud approbatos non memini legere, sed sic semper exulo Romæ Venetiis. Virgilius. longe'q; ignotis exulat oris. Terentius. Domo exulo. Apuleius tamen de deo Socratis, quæ omnes turbellæ tempestates'q; procul a' deorum cœlestiũ tranquillitate exulat. & aliquando magno licebit uirtus. Horatius. Sermone. VI. unius assis nonunquam pretio pluris licuisse. Item paruo hac tempestate ueneunt libri. Valerius fecit ne hostilium locus castrorum minoris ueniret. Quin. li. xii. respondit a

ciue ſe ſpoliari malle q̃ ab hoſte uenire. Itẽ Nupſit Glyceriũ Pamphilo. Oui. Siqua uoles apte nubere, nube pari. Martialis. Vxorem quare lo͞cupletem ducere nõlim Quæritis, Vxori nubere nolo meæ.

Da neutra ſextæ ſpeciei.

Vapulat. & uenit, nec non licet. exulo. nubo.
Et cum compoſitis fio, & paſſiua ſequuntur.
A Xerxe ut medo, qui uinxerat Ennoſigæum
Diris compedibus. Caurus'q;, & uapulat Eurus.

Vapulo	as.	aui	atum per eſſere battuto.
Veneo	nis.	niui	uenum per eſſere uenduto.
Liceo	ces.	cui	citum per eſſere appretiato.
Exulo	as.	aui	atum per eſſere bandezato.
Nubo	is.	pſi	& nuptus ſum p eſſere marita-

to ſed proprie mulierum eſt, quæ, quia apud antiquos cum uiris tradebantur, nubere capita, hoc eſt operire, & uelare pudoris gratia ſolebant, nubere dictæ ſunt, hoc eſt maritari, flameis obnupta facie. Vnde Claudianus, Flamea ſollicitum præuelatura pudorem, uel, ut ait Feſtus, boni ominis cauſa, quia flameo aſſidue uteretur uxor flaminis, cui non licebat facere diuortiũ. Abuſiue enim dictum eſt, Nupſit amicus.

De ſexta ſpecie deponentium.

q

Væ ſunt deponentia ſextæ ſpeciei? quæ nominatiuum patientem, & ablatiuum cum præpoſitione agentem poſtulant, ut Horatius natus fuit à patre libertino.

Da ſextæ ſpeciei deponentia.

Naſcitur, atque oritur, patior'q; adiunge renaſcor.
Et gaudent ſexto, Patre ut ſum natus ab Aldo.
At patior poterit caſum quoq; ſumere quartum,
A ſaxo ut pateris non paruam Siſyphe pœnam.

Nascor	sceris	natus sum.	per nascere.
Orior	riris.	uel oreris ortus sum idem est.	
Patior	teris	passus sum.	per patire.
Renascor	sceris	natus sum.	per renascere.

De neutris septimæ speciei.

q

Væ sunt neutra septimæ speciei? quæ nominatiuū agētem postulant, & post se non regunt casum sine præpositione, ut eo ad Aream diui Marci. uenio a' delubro Virginis. Nisi iungātur nominibus aduerbialiter positis, ut eo domum. uenio domo, sunt etiam quæ absolute ponuntur, ut dormio. uiuo. Peto tamen acc͠tō iungitur sine præpositione Virg. Hinc portum petit. Idem, ut Italiam læti, latiumq; petamus.

Dic aliquot neutra septimæ speciei.

It, meat. incedit. tendit. petit. ambulo. pergo.
Transeoq;. & curro. discedo. accedo. remigro.
Sto. iaceo. sedeo. surgo. ruo. salto. quiesco.
Dormioq; & uigilo. uiuo. labo. ludit. hioq;.
Intereo. accumbo. sudo. pereoq;. cadoq;.
Et ualeo. atq; oleo. nato. no. sonat. occido. consto.
Si admittunt casum, non solum admittere debent.

Eo	is.	iui	itum.
Meo	as.	aui	atum.
Incedo	is.	ssi	ssum.
Tendo	is.	tetendi	sum.
Peto	is.	tiui	itum.
Ambulo	as.	aui	atum.
Pergo	is.	perrexi	ctum per gire, & andare.
Transeo	is.	siui	situm per passare.
Curro	is.	cucurri	sum per correre.
Discedo	is.	ssi	ssum per partirse.
Accedo	is.	ssi	ssum per approximarse.
Remigro	as.	aui	atum per retornare.

Sto	ſtas	ſteti	ſtatum	per ſtare in pedi.
Iaceo	ces	cui	ſine ſupino	per iacere.
Sedeo	des	ſedi	ſeſſum	per ſedere.
Surgo	gis	ſurrexi	ctum	per leuarſe ſuſo.
Ruo	is	rui	rutum	per ruinare.
Salto	as	aui	atum	per ſaltare.
Quieſco	ſcis	eui	etum	per repoſare.
Dormio	mis	iui	itum	per dormire.
Vigilo	as	aui	atum	per uigilare.
Viuo	is	xi	ctum	per uiuere.
Labo	as	aui	atum	per uacillare.
Ludo	is	ſi	ſum	per giocare.
Hio	as	aui	atum	per sbadacchiare & aperire.
Intereo	is	iui	itum	per morire.
Accumbo	is	bui	bitum	per ſedere a mangiare.
Sudo	as	aui	atum	per ſudare.
Pereo	is	iui	itum	per morire.
Cado	is	cecidi	caſum	per caſcare.
Valeo	es	lui	itum	p ſtare ſano o uero amalato
Oleo	es	lui	litum uel oletum	p olere, & puzzare
Nato	as	aui	atum	
No	nas	aui	atum	per natare.
Sono	as	ſonui	itum	per ſonare.
Occido	is	di	caſum	penultima breui per morire.
Conſto	as	ſtiti	ſtitũ uel ſtatũ	p cõſtare & eſſere manifeſto

Quæ uerba grammatici appellant neutra paſſiua.

Fit ſolet & gaudet. confido, atq; audeo fido. quia in præteritis perfectis, & iis, quæ a' præteritis perfectis deriuantur, retinent literaturam paſſiuorum, in cæteris uero neutrorum.

Fio	is	factus	ſum	per eſſere fatto.
Soleo	es	litus	ſum	per ſolere.
Gaudeo	es	gauiſus	ſum	per allegrarſe.
Confido	is	ſus	ſum	per fidarſe.
Audeo	es	ſus	ſum	per ardire, & hauere animo.
Fido	is	ſus	ſum	per fidarſe.

Quomodo conſtruuntur? Varie, nam fio conſtruitur ut uapulo. Soleo infinito ſemper iungitur. ut ſoleo legere. Gaudeo dictum eſt iungi ablatiuo agenti, ut tu me alegri, gaudeo te. confido & fido datiuum poſtulant, ut non confido tibi. Audeo uel accuſatiuo, uel infinito iungitur. ut audeo magnum nefas. & audeo cõuiciari tibi. Virgilius, audet'q; uiris cõcurrere Virgo. Ouidius. Auſus es o nimium, nimium'q; oblite tuorum, Thracia nocturno tangere caſtra dolo.

De ſeptima ſpecie Deponentium.

Quæ ſunt deponentia ſeptimæ ſpeciei? quæ nominatiuũ agentem poſtulant, & poſt ſe non regũt caſum ſine præpoſitione, ut non niſi doctus reuertar in patriam. Niſi iũgantur nominibus aduerbialiter poſitis. tunc enim tacemus præpoſitionem, ut reuertor Romã. proficiſcor domo. Sunt quæ abſolute poni poſſunt, ut iocaris'ne, an ſerio loqueris?

Dic aliquot deponentia ſeptimæ ſpeciei.

Labor'q;. & gradior. uenor. piſcor'q;, iocorq;.
Altercor. luctor. proficiſcitur. atq; cachinor.
Prælior, & graſſor. lachrymor. ſcortor ſimul adde
Nugor. conuerſor. ſpatior'q;, & ruſticor inde
Digredior. conor. ratiocinor. auguror. iſtis
Si dederis caſum, non ſolum iungito uerbis.

Labor	eris	pſusſum	per ſtracorrere, & caſcare.
Gradior	eris	eſſusſum	per andare
Venor	aris	atus ſum	per cacciare.
Piſcor	aris	atusſum	per peſcare.
Iocor	aris	atusſum	per ſchirzare & treppare.
Altercor	aris	atusſum	per contendere.
Luctor	aris	atusſum	per giocare alle brazza.
Proficiſcor	eris	ctusſum	per andare.
Cachinor	aris	tusſum	per ridere, molto.
Prælior	aris	tusſum	per combattere.
Graſſor	aris	atusſum	per aſſaltare.
Lachrymor	aris	tusſum. dicit̃ & lachrymo p lachrymare.	
Scortor	aris	atusſum	per meretricare.

Nugor	aris	atusſum	per cianciare.
Conuerſor	aris	atusſum	per conuerſare.
Spatior	aris	atusſum	per andare à ſpaſſo.
Ruſticor	aris	atusſum	per ſtare in uilla.
Digredior	eris	ſſusſum	per partirſe.
Conor	aris	atusſum	per ſforzarſe in uano.
Ratiocinor	aris	atusſum	per fare conto. unde ratiocinator dicitur lo Abbachiſta.
Auguror	aris	atusſum	per indiuinare.

Et quoniam tam neutra, q̃ deponentia ſeptimæ ſpeciei, iunguntur tum caſibus cum præpoſitione, tum aduerbiis localibus, tum nominibus poſitis aduerbialiter, ut eo. uenio. tranſeo gradior. proficiſcor. & huiuſmodi, operæpretium uidetur hic de aduerbiis localibus ſtudioſe conſcribere. nõ poterit enim quiſquam horum uerborum ſeptimæ ſpeciei bene ſcire conſtructionem, ipſis'q; uti latine loquens, ſi neſciat, quo nam modo iungantur aduerbiis, ac nominibus, quæ ponuntur aduerbialiter.

De aduerbiis localibus.

q Vot ſunt aduerbia localia? ſex. Vbi. quo'. qua'. unde quorſum. & quouſq;. Vbi, ſignificat ſtatũ in loco. Quò motum ad locum. Quà, motum per locum. Vnde motum de loco. Quorſum, locum uerſus. Quouſq;, uſq; ad locum, uel uſque ad tempus.

Dic aduerbia ſignificantia in loco.

Hic. iſtic. illic. intus. foris. uſquam. nuſquam. ibi ibidem. ubiq; alibi. alicubi ſicubi necubi. ubiuis. ubilibet ubiubi. ubicunq; uttrobiq; ſuperius. inferius. & ubi.

Quæ differentia eſt inter hic. iſtic. illic? hic ſignificat locũ apud primam perſonam, quæ loquitur. iſtic locum apud ſecundam, quæ audit. illic ab utraq; remotum. & ſic huc. iſtuc. illuc. hac. iſtac. illac. hinc. iſtinc. illinc eodem modo. hic. hæc. hoc. iſte. iſta. iſtud. ille illa. illud. hic enim refertur ad primam perſonam. iſte ad ſecũdam. ille ad tartiam.

Dic aduerbia significantia ad locum.

Huc.istuc.illuc.intro.foras.usquam.nusquam.Siquo'.nequo'.aliquo'.utroq;.quocunq;.quoquo'.quouis.quolibet.eo'.eodem.supra.infra.& quo'.

Dic aduerbia significantia motum per locum.

Hac.istac.illac.intus.foris.siqua'.nequa'.alia'.aliqua'.utraque.quacunque.ea'.eadem.& qua'.

Dic aduerbia significantia motum de loco.

Hinc.istinc.illinc.intus.foris.sicunde.necunde.aliunde.alicunde.undiq;.undecunq;.utrinq;.undeuis.undelibet.inde.superne.inferne.cœlitus.funditus.& unde.

Dic aduerbia significantia locum uersus.

Horsum.istorsum.illorsum.siquorsum.nequorsum.aliorsum.aliquorsum.sursum.deorsum.dextrorsum.sinistrorsum.uel leuorsum.utroq; uersum.& quorsum.

Dic aduerbia significantia usq; ad locum.

Hactenus.hucusq;.istucusq;.illucusq;.eousq;.& quousq;.

De nominibus, quæ ponuntur aduerbialiter.

Nomina urbium.oppidorum.& pagorum in loco, in quo casu ponuntur? in genitiuo si sint primæ uel secundæ declinationis, ut sum Patauii.fui Romæ.Si uero tertiæ, uel tantum pluraliter declinata, in ablatiuo, ut tu fuisti Carthagine.ego erã Venetiis.Pisis.Senis.Locris.Puteolis.Carris.

De loco, & p locũ in quo casu ponunt? similiter ĩ abtõ, ut solui Venetiis.trãsiui Roma.Brũdusio, Tu uenis Florẽtia. Carthagine.

Ad locum in quo casu ponuntur? in accusatiuo, ut eo Romã.Tybur.Venetias.Sermonetam.Bassianum.Carpos.

Ad interrogationem per quorsum, in quo casu ponuntur? in actõ cum uersus.quod postpositum inclinat sibi præposita nomina, ut cum appropinquare aduentus tuus putaretur, & Romam uersus profectum te esse constaret, scripsi ad te has literas.

Ad interrogationem per quousq; in quo casu ponuntur? In accusatiuo cum usq;, ut usq; Romam.

Possumus'ne huiusmodi nominibus propriis addere præpositionem? Maxime ut uado ad Albam.Venio ab Roma, quod & usu

approbatorũ facile ostendi potest. Cicero in Verrinis, Ea die Verres ad Messanã uenit. Sallustius in Catilinario, iam tum Brutus ab Roma aberat. Recte ergo dicetur Venio à Roma & à domo. sum in Roma & in domo. Fabius. In domo furtũ factum ab eo, qui domi fuit. Plurima sibi exempla facile qui uolet, inueniet, sed frequens usus gaudet breuitate, & demit præpositionem.

Quæ appellatiua ponunť ut propria? Domus. Humus. Rus, & Militia. Sed humus ego non nisi in loco, & de loco memini legere, & militia in loco tantum. ut stratus humi. Surgit humo. fui militiæ. Item rus in loco magis in datiuo, q̃ in ablatiuo ponitur. Terentius ruri se continebat. poetæ tamẽ propter metrum etiam rure dicunt. inuenies etiam belli in loco aduerbialiter. M. Tul. lib. ii. de officiis. præterea quibuscunq; rebus uel domi, uel belli poterunt remp. augeant. Imperio agris. Vectigalibus.

A diiciunturne adiectiua huiusmodi nominibus, cum ponuntur ad uerbialiter? non. nisi meus. tuus. suus. noster. & uester, & alienus. nã sum domi meæ & tu es domi alienæ dicimus, sum domi magnæ, tu es domi pulchræ & regiæ, non dicimus, sed in domo magna, & in domo pulchra, & regia. Item eo Venetias ditiores patauio, uel patauium maius Venetiis, ego quia id genus oratiões nõ memini legere, non dicerem, sed ad Venetias ditiores. ad Patauium maius. Legi tamen apud Ouidium in heroidibus.

Atq; aliquis doctas iam nunc eat inquit Athenas. sed potest tacuisse præpositionem, ut Virgilius.

Italiam, fato profugus, lauinia uenit. nam Propertius addidit, cũ ait, Magnum iter ad doctas proficisci cogor Athenas.

Nomina prouinciarum. Regionum. Insularum. montium. Appellatiua, & propria hominum, & belluarum. Item appellatiua rerum omnium in loco in quo casu ponuntur? in ablatiuo cũ præpositione in, uel simili, ut sum in templo. sub tecto. super lapide. Ad locum in quo casu ponuntur? in accusatiuo cum præpositione ad, uel simili, ut eo ad templũ. in Cyprum. uersus Italiã, quod melius postponitur, ut Italiam uersus. Vsq; uero ponitur cũ alia præpositione, ut eo usque ad templum. usque in Cretam. Ad locũ utimur etiam supinis in um sine præpositione, & gerundiis in

dum, cum præpositione, ut eo lectum & ad legendum. De loco in quo casu ponuntur? in ablatiuo cum ex, uel e. uel ab. uel simili præpositione, ut uenio ex agro. Reuertor a templo, uel e foro domum. Per locum in quo casu ponuntur? in accusatiuo cum p, ut transeo per forum. per aream diui Marci. per Danubium.

De uerborum communium constructione.

Quid est uerbum commune? quod in or naturaliter desinens, utranque retinet significationem, actiuam. s. & passiuam. Quomodo construuntur uerba communia quando actiuam habent significationem? cum nominatiuo agẽte, & accusatiuo patiente. sicut uerba actiua, ut ego criminor te, sicut ego accuso te. tu largiris mihi libros. sicut tu donas mihi libros. Quomodo construuntur uerba communia in significatione passiua? cum nominatiuo patiente, & ablatiuo agente cum præpositione a, uel ab, uel simili, sicut uerba passiua, ut ego criminor abs te, sicut ego accusor abs te. libri largiuntur a me tibi, sicut libri donantur a me tibi.

Da uerba communia.

Largior. experior. ueneror. moror. osculor. hortor.
Criminor amplector. nec non interpretor, atque
Hospitor. hæc nunc sunt communia uerba, sed olim
Multa alia antiquis communia uerba fuerunt.
Vt meditor. solor. frustror. reor, aggredior'que.
Fare. obliuiscor. dignor. stipulor. dominor'que.
Metor, & affector. testor. detestor. abutor.
Quæ actiue quarto, passiue iungito sexto.

Largior	iris	largitus sũ	per donare e per esser donato.
Experior	iris	ertus sum	per prouare & essere prouato.
Veneror	aris	atus sum	per honorare & p eẽre honorato.
Moror	aris	atus sum	per retardare & essere retardato.
Osculor	aris	atus sum	per basare & essere basato.
Hortor	aris	atus sum	per cõfortare & essere cõfortato.
Criminor	aris	atus sum	per incolpare & essere incolpato.
Amplector	eris	xus sum	p abbrazzare et essere abbrazzato
Interpretor	aris	tatus sũ	per exponere & essere exposto.

Hoſpitor	aris	atusſum	per albergare & eſſere albergato
Meditor	aris	atusſum	per exercitare penſando.
Solor	aris	atusſum	per conſolare.
Fruſtror	aris	atusſum	per ingannare.
Reor	reris	ratusſum	per penſare & credere.
Aggredior	eris	ſſusſum	per aſſaltare.

For quod non eſt in uſu, faris fatusſum per parlare.

Dignor	aris	atusſum	per dignarſe.
Obliuiſcor	ſceris	litusſum	per dementicarſe.
Stipulor	aris	atusſum	per domandare.
Dominor	aris	atusſum	per ſignorezare.
Metor	aris	atusſum	per diſponere & locare cũ ordīe.
Affector	aris	atusſum	per imitare.
Teſtor	aris	atusſum	per teſtificare, & far teſtamento.
Deteſtor	aris	atusſum abhominor & quaſi precãdo auerto.	
Abutor	eris	uſusſum	per male uſare.

De conſtructione imperſonalium.

q Vid eſt uerbum imperſonale? quod nec numeros diſtinctos, nec perſonas habet.

Quod ſunt genera uerborum imperſonalium? duo. actiuæ uocis, & paſſiuæ.

A ctiuæ uocis imperſonalia quomodo deſinunt? in t ut pœnitet. placet. intereſt.

P aſſiuæ uocis imperſonalia quomodo deſinunt? in tur ut amaf.

De imperſonalibus paſſiuæ uocis.

Quibus uerbis deriuantur paſſiuæ uocis imperſonalia?

a à uerbis in o, quæ nominatiuum agentem poſtulant. i. à uerbis actiuis. a' neutris tertiæ. quartæ. & ſeptimæ ſpeciei Ab iis autem, quæ habent nominatiuũ patientem, ut egeo. gaudeo. uapulo non deriuantur, nec ab iis neutris, quæ præ ſe infinitum admittunt, niſi a' paucis. Virgilius. Sic placitum. Plynius tamen libro. x cap. xxvii. Indigetur uſus eſt. nunquam conſpectis niſi cum præſidio earum indigetur. ſed tu eorum, quæ non ſunt in frequenti uſu, abſtineas.

Quomodo conſtruuntur imperſonalia uocis paſſiuæ? cum ablatiuo agente cum præpoſitione a, uel ab, ut à me ſtudet, ideſt ego ſtudeo. à te dormitur. ideſt tu dormis. Poſt ſe uero regunt caſum uerborum ſuorum, ſi à neutris tertiæ, & ſeptimæ ſpeciei deducta fuerint, ut ſeruio tibi. à me ſeruit tibi. eo ad templum. à me itur ad templum. Nam quæ ab actiuis ueniunt ego nõ memini legere cum caſu patiente. non enim legi unquam apud doctos, quale eſt, amatur Socratem. aratur terram, ſed paſſiue ſemper. amatur Socrates. aratur terra. quod ne apud græcos quidem fieri deprehendi, nec potui adhuc inuenire, qui legerit. illud enim apud Priſcianum. λέγεται διογένην τὸν κυνικόν. hoc eſt dicit Diogenẽ Cynicum, ſi non ſubauditur. ποιῆσαι ἢ τύψαι, uel aliud infinitum, græci non approbãt. negant enim dici apud ſe, στέργεται σωκράτην. hoc eſt, amatur Socratem. Docet uero grammaticam, & petitur gratiam ita dicitur, ut donat tibi. turbatur agris. à me accipit à te. non enim in his pati aliquid ſignificamus. Ponuntur frequentius abſolute. ut amatur. ſtatur. Sed quare non liceat dicere amatur Socratem, oſtendimus in fragmentis noſtris.

Ante ſe an habere poſſint ablatiuũ, poſſumus'ne authoritate confirmare? maxime. Cicero in epiſtolis, ſed nihil eſt, à me inſeruitum tempori. Idem in officiis. Occurritur autem nobis & quidem à doctis, & eruditis. Cæſar in commentariis, cum ab hoſtibus conſtanter, & non timide pugnaretur. Liuius, & Roma inde frequenter migratum eſt à parentibus, ac propinquis nuptarum. Sed hæc omnia ſunt à neutris tertiæ, & ſeptimæ ſpeciei. An etiam quæ ab actiuis, & neutris quartæ deriuantur, habere poſſint ablatiuum, nullum occurrit exemplum, niſi quod apud Plautum legitur, Si opulento petitur pauperioris gratiam, pauper timet. Vbi opulento datiuus eſt pro ablatiuo poſitus. ſed dici poſſe & Donatus, & Diomedes, & Priſcianus docent, quibus ego facile accedo.

Quam ſignificationem habẽt hæc uocis paſſiuæ imperſonalia? actiuam ſemper. nam quid aliud eſt à me amatur, q̃ ego amo? à te curritur, q̃ tu curris? Et notandum nihil in id genus imperſonalibus eſſe poſſe, quod patiatur.

Dic aliquot impersonalia passiuæ uocis.
Scribitur,& legitur.fertur'q;.auditur·amatur.
Prandetur·bibitur·statur·seruitur·aratur.
Præ se quæ sextum,dandi'ue admittere casum
Debent,post casus uerborum cuncta suorum.
Itur ut ad generum Cereris sine uulnere paucis
Regibus,& sicca & crudeli morte tyrannis.
Ac tacite ad gelidum miseris descenditur orcum
Atq; ibi Iunoni stygiæ seruitur ab illis,
Siqua fides·uanis sed tu ne crede poetis.
Non tamen inuenies pulchrum certamen Orestis
Cum Pylade à nobis legitur,certamen ut hic sit
Quartus,nec terras mihi bobus aratur,& agros.
Atq; his consimileis apud egregios authores.
Sed plerunq; solent non ullum admittere casum,
Vt turbatur agris.statur.dormitur.amatur.

Scribitur	scribebatur	scriptumest,uel fuit,se scriue.
Legitur	legebatur	lectumest,uel fuit,se lege.
Fertur	batur	latumest,uel fuit,se porta.
Auditur	batur	ditumest,uel fuit,se alde.
Amatur	batur	tumest,uel fuit,se ama.
Prandetur	batur	sumest,uel fuit,se decena.
Bibitur	batur	itumest,uel fuit,se beue.
Statur	batur	statumest,uel fuit,se sta.
Seruitur	batur	tumest,uel fuit,se serue.
Aratur	batur	tumest,uel fuit,se ara.

De impersonalibus actiuæ uocis.

Impersonalia actiuæ uocis quot species habent? sex.

De prima specie impersonalium.

Qvæ sunt impersonalia actiuæ uocis primæ speciei? quæ abltm̃ agenté cũ præpositione à uel ab,& datiuũ postulant,ut io faccio bene alli mei amici,liquali satisfano a mi.per neutrũ dicimus,ego benefacio amicis meis,qui satisfaciunt mihi.per impersonale uero,à me benefit amicis meis,à qui-

bus satisfit mihi. hoc est bonum. i. bona res fit a me amicis meis.
E t aduerte huius speciei uerba esse semper impersonalia. nō enim licet dicere benefio. malefio. satisfio, quoniam in his bene. male. satis uim habere uidentur nominatiui tertiæ personæ, & datiuus neq; agens esse, neque patiens.

Dic impersonalia actiuæ uocis primæ speciei.

Cum bene fit uerbo, nec non male iunge, satis'q;,
Et bene fit facies, nec non, malefit'q;, satisfit.
Quæ debent sextum, casum'q; admittere dandi.

Benefit	bat	ctumest, uel fuit, el se fa bene.
Malefit	bat	ctumest, uel fuit, el se fa male.
Satisfit	bat	ctumest, uel fuit, el se satisfa.

De secunda specie impersonalium actiuæ uocis.

q Væ sunt impersonalia secundæ speciei? quæ ante se infinitum loco nominatiui postulant, & post se genitiuum ut legere bonos libros interest scholasticorum. Excipiūtur mea. tua. sua. nostra, & uestra pro mei. tui sui. nostri, & uestri. ut docere meos scholasticos interest mea. Dicimus etiā, Cuia interest, sicut cuius, ut hæc quoq; intersunt tua, cuia, uel cuius stude re maxime interest. Sed quando nominatiuū habent, sunt personalia, ut hoc mea primum non parui refert, & tu etiam cogita qd cuiusq; intersit. Et notandum horum uerborum nominatiuū semper neutri generis esse oportere, quemadmodum Laurētius Valla præstāti uir ingenio docet, cui ego facile assentior, qa nusquam aliter memini legere q̄ cū nominatiuo neutri generis. aliquando tamen aliter inueniuntur. Plynius lib. xyııı. cap. xxi. plurimum enim refert, cuiusq; soli ratio. Idem in proœmio primi libri, multū'q; apparatus interest apud inuitatum hospitem, & oblatum. Sed an uerbum aliquod sit impersonale, ostendimus abunde in fragmentis grammaticis.
I nterest quando est personale quot modis construitur? quatuor, & quatuor habet significationes. Iungit enim genitiuo, & significat quod uulgo dicimus appertenere, ut questa cosa se appartene a ti solo. hoc tua solius interest, idest ad te solum pertinet. Item

iungitur datiuo, & significat essere præsente, ut io son stato præsente alle tue nozze. ego interfui nuptiis tuis. Quãdo uero sic di cimus da Roma a Napoli sono cẽto miglia. & de qui o uero dal la piazza allo palazzo sono docẽto passi, Roma Neapolim ĩter sunt centum millia passuum, idest centum milliaria. & hinc uel e foro ad prætorium intersunt ducenti passus, significat distãtiam, & quanto e da uno loco ad uno altro, quod fit melius per distat, ut Roma Neapoli distat centũ millib. passuũ, & hic loc⁹, uel area à prætorio distat ducentis passibus. Idem & per abest. Plancus in epistola ad Ciceronem libro. x. Ventidius bidui abest ab eo. Lepidus ad forum Voconii castra habet, q locus à foro Iulii qua tuor, & uiginti millia passuum abest.

Et notandum per interest milliaria & cætera id genus poni in nominatiuo, cætera uero ibi collocare nos oportere, ubi ea, quæ & de loco, & ad locum sunt, collocamus. Per distat uero & abest ponuntur milliaria, uel passus, & huiusmodi tam in accusatiuo, q̃ in ablatiuo. Res autem quæ distat, uel abest idest ea unde sermo incipit, in nominatiuo collocanda est. Ea uero unde distat uel ab est, sic ponitur, ut ea, quæ de loco sunt. Ouidius.

Sulmo mihi patria est, claris uberrimus undis,
Millia qui nouies distat ab Vrbe decem.

Valerius Max. Euestigio'q; epidauri Romanorum legatos in templum Aescula pii, quod ab eorum urbe quinq; millibus passuum distat, perductos, ut quicquid inde salubre patriæ laturos se existimassent, ꝑ suo iure sumerent, benignissime inuitarunt. aliquando autem significat differentiam, & construitur sic. Inter hominem, & belluam multum interest, idest magna differentia est. & inter te & me, uel nihil, uel parum interest. idest uel nulla, uel parua differentia est. Item sic, sapiens interest à stulto, & stulto. (utrunq; enim dicimus). Terentius, Homini homo, quid præstat? stulto intelligens quid interest? idest quæ differentia est? Item sic apud eũdem, hoc pater, hoc dominus interest. Dicimus etiam non refert, & non interest utrum domi sis, an foris. idest non monta, & nõ importa. Valerius Maximus, Nihil interest an humi, an sublime putrescã. Iuuenalis, Quid refert dictis ignoscat Mutius an non? Dicimus

etiam cum genitiuo sic magni.parui.tanti.& quāti interest & refert. Cicero, magni enim interesse uidebatur ad eam necessitudinem. Idem, permagni interest, quo tempore hæc epistola tibi red dita sit, & cum nonnullis aduerbiis, ut magis.minus.plus.maxime.minime, & similibus.

P ræterea tua discipuli interest libros legere, sunt qui negant dici latine, sed tua, qui es discipulus. sed de his in fragmentis.

Dic impersonalia actiuæ uocis secundæ speciei.

Intererat.refert speciei uerba secundæ
Ante infinitum uoluerunt, post genitiuum.
Quinque tamen sexto, sed erunt pronomina casu.

Interest	erat	fuit	
Refert	bat	tulit	per appertenerse.

De tertia specie impersonalium actiuæ uocis.

Q Væ sunt impsonalia actiuæ uocis tertiæ speciei? quæ infinitum præ se loco nominatiui postulāt, post se uero datiuum ut ludere placet pueris. Cum nominatiuo uero sunt personalia, ut literæ non placent stultis.

E t notandum dici posse mihi placet esse bono, & mihi placet esse bonum, sed cum accusatiuo subauditur me, ut sit mihi placet me esse bonum. Ouidius in heroidibus. Quo mihi commisso non licet esse piam? idest me esse piam. & in primo μεταμορφώσεων. Sed nocet esse deum, idest me esse deum nocet mihi. Martialis.

Dicunt Earinos tamen poetæ.
Sed græci, quibus est nihil negatum,
Et quos ᾱρες ἄρες decet sonare.
Nobis non licet esse tam disertis,
Qui musas colimus seueriores.

Dic impersonalia actiuæ uocis tertiæ speciei.

Accidit atque uacat. præstat'que. placet'que. libet'que.
Euenit. & restat. conducit sufficit. atque
Contingit. constat cum suppetit expedit. & cum
Conuenit, atque licet. nec non liquet. ante requirunt
Hæc infinitum, sed post uoluere datiuum.

Accidit	bat	accidit	per accadere, & interuenire.
Vacat	bat	auit	per hauere otio, & tempo.
Preſtat	bat	ſtitit	per eſſere meglio.
Placet	bat	cuit	per piacere.
Libet	bat	buit	idem ſignificat.
Euenit	bat	euenit	per accadere, & interuenire.
Reſtat	bat	ſtitit	per reſtare.
Conducit	bat	cōduxit	per eſſere utile.
Sufficit	bat	fecit	per baſtare.
Contingit	bat	contigit	per accadere, & interuenire.
Conſtat	bat	conſtitit	per eſſere manifeſto.
Suppetit	bat	tiuit	per uenire in mente.
Expedit	bat	diuit	per eſſere utile.
Conuenit	ebat	conuenit	per conuenire.
Licet	bat	licuit	& licitū eſt, per eſſere licito.
Liquet	bat	licuit	per eſſere manifeſto.

De Imperſonalibus actiuæ uocis quartæ ſpeciei.

q Væ ſunt imperſonalia actiuæ uocis quartæ ſpeciei? quæ infinitum præ ſe loco nominatiui poſtulant, poſt ſe uero accuſatiuum patiētem, ut incubuiſſe literis iuuat me. Cum nominatiuo autem ſunt actiua, ut literæ iuuant me. at te delectat diuitiæ. Oportet rariſſime legitur perſonale. Terentius. Quæqꝫ ſolent, quæqꝫ oportent.

Dic imperſonalia actiuæ uocis quartæ ſpeciei.

Dedecet, atqꝫ decet. iuuat & delectat. oportet.
Atque etiam offendit. lædit quoqꝫ connumerabis.
Hinc infinitum, quartum inde his adiice, ſicut
Non dormire diu, populos cui cura regendi,
Conſultumqꝫ uirum decet, & cui plurima curæ.
Et quod ait mulier, uarium & mutabile ſemper,
In uento & rapida ſcribere oportet aqua.

Dedecet	bat	dedecuit	per eſſere deshonore.
Decet	bat	decuit	per eſſere honore & cōuenire
Iuuat	bat	iuuit	per giouare.
Delectat	bat	auit	per delettare.

Oportet	bat	tuit	per essere necessario.
Offendit	bat	dit	per nocere.
Lædit	bat	læsit	idem quod offendit.

Quare addidisti huic speciei lædit, atq; offendit? quia possunt habere præ se infinitum loco nominatiui, post uero accusatiuum, ut iuuat. delectat, & cætera, ut scribere lædit stomachũ. & bibere merum sæpe offendit cerebrum. Quare quæcunq; uerba infinitum ante se loco nominatiui habere possunt, inter impersonalia connumeranda sunt, ut legere fecit me multa scire. scribere plurimos interemit. Item multis obest amittere tempus. & studere profuit mihi. Virgilius. Sæpe etiam steriles incendere profuit Agros. Item uirtuti incumbere est quam optimum. Horatius. Scribendi recte sapere est & principiũ, & fons. Item te imposuisse mihi non latet, non fallit me. Virgil.

Nec me adeo fallit ueritam te mœnia nostra,
Suspectas habuisse domos Carthaginis altæ.

Sic pertinet. attinet. atingit, & spectat cum infinitiuo impersonalia sunt, & post se accusatiuum cum ad præpositione requirũt, ut studere pertinet ad me. Hor. epistolarum primo.

Res gerere & captos ostendere ciuibus hostes,
Attingit solium Iouis, & cœlestia tentat.

Res gerere est loco nominatiui. Inueniuntur etiam uerba in or cum infinitiuo loco nominatiui, ut datur. permittitur. Virgilius.

Si datur Italiam, sociis'q; & rege recepto
Tendere, ut Italiam læti, Latium'q; petamus.

Valerius Maximus. Si tamen acta excellentissimorum uirorũ humiliter æstimare sine insolentiæ reprehensione permittitur.

De impersonalibus actiuæ uocis quintæ speciei.

Quæ sunt impersonalia actiuæ uocis quintæ speciei? quæ genitiuum uel infinitum ante se postulant. post uero accusatiuum, ut peccatorũ, uel peccasse pœnitet me. apud antiquos erant etiam personalia. Terentius, hei mihi non te hæc pudent? Lucanus, Quem sæua pudebunt. atq; ideo dixit quidam bonorum morum doctus magister, quem non legere solum, sed

ediſcere quoq; pueros uelim. Quod pudeat ſocios prudens cælare memento.

Et norent hic pueri eum quem pudet. tædet. miſeret. pœnitet poni in accuſatiuo, eum uero, cuius pudet. tædet. miſeret. pœnitet, in genitiuo, ut me pudet tædet. miſeret tui. pœnitet me peccatorum meorum, quod dicit lingua uulgari Io ho uergogna. recreſcimento miſericordia di te. Io me pentiſco di mei peccati, & ſic uno modo conſtruuntur. cum uero ſic dicitur, tu me recreſci, tu non hai miſericordia di me, uariatur conſtructio. me tædet tui, te non miſeret mei. & hoc quia me tædet tui, non eſt, tu me recreſci, ſed io ho recreſcimento di te. ſic me pudet tui, non eſt tu me uergogni, o uero fai uergogna, ſed io ho uergogna di te. tu me recreſci. tu me fai uergogna, dicendum, tu afficis me tædio. tu afficis me dedecore.

Dic imperſonalia actiuæ uocis quintæ ſpeciei.

Depudet & tædet. miſeret'q;, piget'q;. pudet'q;.
Diſtædet, necnon & pœnitet. & miſereſcit.
Hæc infinitum poſcunt, caſum'ue ſecundum
Ante, ſed à tergo quartum ſibi uerba dederunt.

Depudet	bat	duit	per non hauere uergogna.
Tædet	bat	pteſum eſt uel tæduit,	per hauere recreſcimẽto
Miſeret	bat	ertum ẽ	per hauere miſericordia.
Piget	bat	guit, & pigitũ eſt (ut Gellius tradit)	ꝑ attriſtare
Pudet	bat	duit	per hauere uergogna.
Diſtædet	bat	duit, ſicut pertædet ptæduit	ꝑ attiſtarſe molto
Pœnit[illegible]	[illegible]	[illegible]	per pentirſe.
[illegible]	[illegible]	[illegible]ne ptõ	ꝑ hauere miſericordia. dicimus & mi[illegible]reſco. Virgilius.

His lachrymis uitam damus, & miſereſcimus ultro.

De imperſonalibus actiuæ uocis ſextæ ſpeciei.

Quæ ſunt imperſonalia actiuæ uocis ſextæ ſpeciei? quæ & ante ſe, & poſt ſe infinitum poſtulant, ut diſcere bonas literas debet itereſſe tua. Diſcere incipit placere mihi. Scribere ſolet nocere lippoſis. Furari deſinet aliquando iuuare fures. Bibere aquam modo poteſt prodeſſe, modo obeſſe. a quibus

orationibus si remoueantur debet. incipit. solet. desinet. potest, infinitum secũdum post uerbum positum, transit in uerbum finitum sic, Discere bonas literas interest tua. Discere incipit placere mihi. Scribere nocet lipposis. Furari non iuuabit aliquando fures. Quare facile discent pueri latine loqui per hæc uerba incipit. desinit. debet. solet. potest, si prius absq; illis componant orationem sic, Peccare displicet bonis. studere iuuat studiosos. amare deum interest omnium. deinde inserant, quod placuerit ex iis uerbis, & uerbum finitum in infinitum conuertant sic, Peccare solet displicere bonis. Studere potest iuuare studiosos. Amare deũ debet interesse omnium. postulant igitur hæc uerba & ante se & post se infinitum cum iunguntur infinitis uerborum impersonalium actiuæ uocis secũdæ. tertiæ, & quartæ speciei. Cum uero iũguntur infinitis uerborum impersonalium actiuæ uocis primæ & quintæ speciei, Item infinitis impersonalium uocis passiuæ, præ se admittunt casum infinitiuorum, quibus adhærent, ut A te satisfit mihi. A te potest satisfieri mihi. Lectionis tædet pueros. Lectionis solet tædere pueros. A me legitur. A me incipit legi. A te seruitur mihi. A te solet seruiri mihi. i. Ego incipio legere. Tu soles seruire mihi. habent enim impersonalia uocis passiuæ significationem actiuam Prisciano authore, ut supra est dictum. sed caue dicas. A me uult legi. A te uult seruiri mihi. Me uult tædere [illegible] quia uult non est unquam impersonale. quare autem nõ sit, in fragmentis nostris disputauimus. Quamobrem dicendum sic est, ut etiam Priscianus affirmat. Ego uolo a' me legi. tu uis à te curri, idest ego uolo legere. tu uis currere. Item ego uolo me tædere tui. tu uis te pœnitere peccatorum, pro eo quod [illegible] Ego uolo tui me tædeat. tu uis peccatorum te pœniteat. Nam persona uolens semper esse in nominatiuo debet, ut ego uolo a' me benefieri tibi. tu uis à te seruiri mihi. & ita in cæteris generis eiusdẽ.

Dic impersonalia actiuæ uocis sextæ speciei.

Incipit, atq; potest. & desinit. & solet. & uult.
Et debet, quæ sunt ueluti quibus ipsa cohærent.
Sed uolo nonnunquam tu impersonale uocabis.

Incipit

Incipit	ebat	cepit	per comenzare.
Potest	poterat	tuit	per possere.
Desinit	bat	siuit	per lassare stare & cessare.
Solet	bat	solitum est	per solere.
Volo	uis	uolui	per uolere.
Debet	bat	buit	per deuere

De constructione infinitorum.

i Nfinita uerborum personalium quomodo construuntur? præ se cum accusatiuo. post uero cum casu uerboꝝ suorum, ut Quia ego amo uirtutẽ, placet tibi. Me amare uirtutem, placet tibi. Quoniã ego amor abs te, est mihi gratissimum. Me amari abs te, est mihi gratissimũ. Et aduerte, ut semper nominatiuum uerbi finiti in accusatiuum ante infinitum cõuertas, ut ego amo, me amare. ego amor. me amari. nos amauimus. nos amauisse. nos amati sumus. nos amatum fuisse, uel nos amatos fuisse, sed sic p participiũ. Nos amabimus. nos amatũ ire. uel nos amaturũ esse. uel per participiũ, nos amaturos esse. & idẽ significãt, ut ostendimus in fragmẽtis. nos amabimur. nos amatum iri. In quibus omnibus addendum est aliud uerbum, ut sit perfectus sensus, nam me amari, uel nos amari abs te, nisi addideris placet mihi, & huiusmodi, imperfectum est. Et sciendum infinita eorum uerborum, quæ & à fronte, & à tergo similes casus habent, similes pariter utrinq; casus admittere, ut quia tu euasisti doctus gaudeo, gaudeo te euasisse doctum. uides euasisse non habere casum uerbi sui euado, idest nominatiuum, sed accusatiuum potius, quoniam & præ se habet similem casum, idest accusatiuũ. Item tibi placet, quia euasisti diues. tibi placet euasisse diuiti. si autem dixeris diuitem, subaudies te, ut tibi placet te euasisse diuitem. discipuli interest, ut sit bonus. discipuli interest esse boni, & bonum, & subaudies ipsum.

De infinitis uerborum impersonalium.

i Nfinita impersonalium quomodo construũtur? & ante, & post cum casu uerborum suorum, ut gaudeo equi

dem plurimum, quod mihi acciderit ſtudere bonis literis. Mihi accidiſſe ſtudere bonis literis gaudeo plurimum. Lætor quod te iuuet uirtuti incumbere. Lætor te iuuare uirtuti incũbere. Volo, ꝙ à te ſcribatur. uolo à te ſcribi. credo ꝙ à te ibitur in Germaniam, & ſeruiet Maximiliano Cæſari. Credo à te itumiri in Germaniam, & ſeruitumiri Maximiliano Cæſari. illud tamen notãdum minus latine dici credo, quod ibis, & ſimilia. utimur uero nos huiuſmodi interdum orationibus exẽpli gratia, ut facilius pueri intelligant.

Quid intereſt inter infinita imperſonalium & paſſiuo℞? in infinitis imperſonalium pati nihil ſignificamus, ut amari à me uolo, ideſt ego uolo amare. à te incipit legi, ideſt tu incipis legere. hic enim nulla eſt res patiens. In infinitis uero paſſiuorũ aliquid pati oſtendimus, ut uolo te amari à me, ideſt uolo, ꝙ tu ameris à me.

S pero tibi hanc rem præſidio futurum dicitur'ne congrue? maxime. eſt enim futurum indefinitum. liberum undiq;, & impromiſcuum, neq; numeris præſeruiens, neq; generibus, quod græci appellant ἀπαρέμφατον. ſimile eſt ſpero inimicos meos hoc dicturum. de hac re multa Gellius.

Regunt'ne infinita ante ſe ſuppoſitum uerborum ſuorum? regunt pro imperfecto indicatiui poſita, ut ego amare te, pro amabam, tu legere Virgilium, pro legebas. nos amare uirtutem pro amabamus. Virgilius. Nos procul inde fugam trepidi celerare recepto ſupplice ſic merito, taciti'q; incidere funem, ideſt nos celerabamus. incidebamus. Terentius, Inuidere omnes mihi. mordere clanculum. ego floccipendere. pro inuidebãt omnes mihi. mordebant. ego floccipendebam.

I llud non prætermittendum duxi ſic finitum uerbum in infinitum conuertere, credo quod tu es, aut eras indoctus, credo te eſſe indoctum, ſcio quod tu iuiſti, aut iueras Romam, ſcio te iuiſſe Romam. credo ꝙ nemo imponet mihi, credo neminem impoſiturum eſſe mihi & eodẽ modo per paſſiuum, ſed, ut dixi, minus culte & latine dicitur per finitum uerbum cum coniunctione quod.

Mandi. amando. amandum quæ pars orationis sunt?
a libet respōdere illud Horatii in poetica de uersibus elegis. Grammatici certant, & adhuc sub iudice lis est. aliqui enim neq; nomina esse uolūt, quia regūt transitiue, neq; uerba, propter casus, quos habent, neq; participia, quia sunt sine tempore, neq; aliquam ex octo orationis partibus, sed partem potius per se. aliqui affirmant esse uerba participialia, aliqui uero nomina participialia, sed & de gerundiis, & de supinis abunde diximus in fragmentis.

Gerundi quot casus habent? treis. genitiuum. accusatiuum. ablatiuum, si modo sunt nomina.

Quam significationem habent? tam actiuam, q̄ passiuam ab actiuis. cōmunibus, & neutris, ut aro. a cæteris uero, quā eorum uerba. Non me latet quid Laurentius, & alii senserint, quod nunc ne cōfundamus pueros, prætermittimus in fragmentis enim mihi cū illis erit hac de re certamen. satis sit nunc unum exemplum ex Iustino. Athenas quoq; missus erudiendi gratia. i. ut erudiretur.

Quomodo construuntur? ante non regunt. sed post uolunt casus uerborum suorum, quæ actiuam habent significatiōem. nam in passiua absolute ponūtur. non enim legi, quale est, urit fœmina uidendo a maribus, sicut uruntur equi uidendo fœminas. Nec eo ad uidendum ab amicis, & cognatis, sicut eo ad uidendum amicos, & cognatos. quod etiam per supinum dicim9, eo uisum amicos. dici potest & ad uidendos amicos. sed quando iungunt substantiuis, passiuam habent significationem, & non sunt gerundia, sed nomina, quæ participia esse desiuerunt amissione tēporis. Dices etiam per gerundium, mihi eundum est Romā. tibi scribendum est literas. Nobis legēdum est hodie Homerum. pro ego iturus sum Romam. tu scripturus es literas. nos lecturi sumus hodie Homerum. Vir. Pacem'q; ab rege petendū. Lucretius. Aeternas quoniam pœnas in morte timēdum. Columella in epistola ad Siluinum, ut poeticis numeris explerem georgici carminis omissas parteis, quas, ut ipse Virgilius significauerat,

post se memorandum reliquit. Cum uero sic dicimus, scribẽdæ sunt mihi literæ. legendus est mihi hodie Homerus. Item eo ad uidendos amicos. uaco scribendis literis, non loquimur per gerũdium. Habeo ire. habeo legere ad imitationem græcorum dicimus M. T. in epistolis, Tantum tibi habeo polliceri. Gellius. & qd hẽt sup ea re dicere, & significat possum, ut etiã apud græcos οὐκ ἔχω λέγειν. οὐκ ἔχω σπουδάζειν. οὐκ ἔχω πορεύεσθαι. οὐκ ἔχω ἐλθεῖν nõ possum dicere. non possum studere. nõ possum ire. non possum uenire.

Notandum gerundium in i cum genitiuo plurali sine uitio copulari sic. Composui ego hunc librum instituendi puerorũ gratia. Gel. lib. xvi. cap. viii. siue magis admonendi, q̃ aliorum docendi gratia. Plautus. Nominandi tibi istorum magis, q̃ edũdi copia. Cicero, dolebas etiam stoicos nostros epicureis irridendi sui facultatem dedisse. Liuius. Non enim uereor nequis hoc me uestri adhortandi causa magnifice loqui existimet.

De supinis, & eorum constructione.

a Matum amatu quæ pars oratiõis sunt? Quintilianus, Supina in u, uerba esse participialia dicit. Diomedes etiam in um.

Supina quam significationem habent? In um actiuam semper, in u uero tantum passiuam ut eo amatum. idest ut amem. tu es dignus amatu, id est ut ameris.

Quomodo construuntur? cum casibus uerborum suorum quæ in um desinunt, & semper adiunguntur uerbo significãti, aut clàm indicanti motum, ut eo petitum ius postliminii & seruitum tibi. Virgilius, Aut graiis seruitum matribus ibo.

In u uero supinũ nõ regit casum. imo ipsum regitur, sed à nominibus adiectiuis nulla interposita præpositione, ut hoc est turpe dictu, idest ut dicatur. miserabile uisu idest cũ uidet. sic optimũ factu. idest ut fiat. tu es dignus amatu. idest ut ameris. Multa à doctis conscripta sunt iucunda cognitu. idest ut cognoscantur. & hæc res est obscœna aspectu, idest cum aspicitur. Inuenitur etiam

ultimum ſupinũ regi a' uerbo, ſed rariſſime, quod ego uix ſemel, atque iterum legi. M. Cato in libro de re ruſtica, Primus cubitu ſurgat. poſtremus cubitũ eat. Statius in primo Achilleidos, Quẽ tunc uenatu rediturum in limine primo opperiens. In fragmentis grammaticis oſtendam ſupinum in um, accipi etiam paſſiue, ut contumelia factum itur. ideſt datur opera ut fiat cõtumelia & in u actiue, ut ſurgo cubitu. ideſt a' cubatione.

De comparatiuis, & eorũ conſtructione.

Quid eſt comparatiuũ? qđ cũ intellectu poſitiui, uel aliquo ꝑticipe ſenſu poſitiui magis aduerbiũ ſignificat. ut albior, magis albus, ſapienti⁹ magis, plus ſapienter. ulterior, magis ultra q̃ ille, qui eſt ultra. & debet exarari comparatiuum per a ſicut uerbum comparo.

Quot ſunt gradus cõparatiõis? tres. Poſitiuus. Cõparatiuus Suplatiuus. Dr̃ aũt poſitiu⁹ id oẽ, uñ cõparatiua & ſuplatiua formanẗ.

A' quot orationis partib⁹ deriuanẗ cõparatiua & ſuplatiua? a' q̃tuor. A' nomine adiectiuo, quod poſſit incrementa & diminutiones accipere, ut doctus doctior doctiſſimus magnus maior maxim⁹. ab uno uerbo detero. deterior. deterrimus. a' præpoſitionibus. ut poſt poſterior poſtrem⁹ Citra citerior citimus ĩtra interior intimus. ultra ulterior ultimus. infra ĩferior infimus ſupra ſuperior ſuprémus. extra exterior extrem⁹. ante anterior ſine ſuplatiuo. ꝑpe' propior proximus Ab aduerbiis, ut pridẽ prior primus, ſæpe ſæpius ſæpiſſime. diu diutius diutiſſime.

A' quo caſu formantur comparatiua? a' primo deſinente in i, addita or, ut docti doctior. forti fortior.

Non'ne formanẗ etiã a' participiis, ut amans amantior? non nam ſi amantior deriuaretur ab eo, quod eſt amans deum, dici poſſet ſum amãtior deum, q̃ tu, quia poteſt cõparatiuum habere oẽm caſum poſitiui ſui. quod quia non dicimus, ſed poti⁹ ſum amantior dei, q̃ tu, cõſtat deriuatũ ab eo, quod eſt amans dei. Oui.

Non illo melior quiſquam, nec amantior æqui
Vir fuit, aut illa reuerentior ulla deorum.

Quæ nõ formāt in usu frequenti cõparatiua? quæ ante us, uel is uocalem habent, ut pius. tenuis. & hoc aiunt quidam propter duas regulas, quarũ altera alteri est cõtraria. regulæ autẽ hæ sunt.

I positum inter duas uocales efficitur consonãs, præterq̃ in paucis qbusdã, ut Aeneius. Rhodopeius. Troius. Priameius. Peneius.

I tem comparatiuum superare debet positiuum suum una syllaba. Si igitur piior. egregior, & huiusmodi dices, contra alteram harũ necesse est facias. Nam si uoles piior esse dissyllabum, ubi i fit cõsonans, erit contra eam regulam, quæ uult positiuum a cõparatiuo superari, quod nõ fiet, si piior erit disyllabum, ut positiuum pius. Rursus si uoles piior esse trisyllabum, ubi i inter duas uocales i & o fit uocalis, non seruabitur regula, quæ uult i inter duas uocales esse consonantem. atqui non erit, si piior trisyllabũ fuerit. ob has igitur contrarias regulas, nõ formare aiunt grammaticos ab huiusmodi nominibus cõparatiua, sed assumere magis aduerbium, & cõplere usum cõparatiui, ut magis pius. magis tenuis. Sed ego id fieri existimo euphoniæ, idest boni soni gratia. nã inueniunt aliquando apud authores ab huiuscemodi adiectiuis cõparatiua. M. Tullius rhetoricorum libro secũdo, sed illæ tenuius, & acutius, & subtiliꝰ tractant. Plyniꝰ secũdus. Vinũ oẽ dulce quo tenuius, eo odoratius. Iuuenalis, Egregiꝰ cœnat, meliusq́ miserrimus horũ. egregius pro magis egregie. detracta i ut sit tetrasyllabum propter metrum.

Quæ sunt anomala? bonus melior optimus. malus peior pessimus. magnus maior maximus. paruus minor minimus. multum plus plurimũ. nequã nequior neqssimus. sinister sinisterior sinistimꝰ. dexter dexterior dextimus. & quæ a facio. dico. loquor. cõponũtur, ut magnificus magnificentior magnificentissimus maledicꝰ maledicẽtior maledicẽtissimus. magniloquus magniloquẽtior magniloquẽtissimus. q̃ tamen magis a magnificens. maledicẽs. magniloquẽs deriuari uidentur. ocyor nõ habet positiuum latinum, sed græcum ὠκύς.

Quomodo construuntur comparatiua? cum ablatiuo utriusq; numeri, ut candidior cygnis, edera formosior alba. Potest ẽt alium habere ablatiuũ significantẽ excessum ut Polyphemus erat ma-

ior Vlysse centum ulnis. nec non omnem casum positiui sui, ut Ptolemæi Philadelphi bibliotheca fuit longe plenior librorum aliis illius ætatis bibliothecis. qa plena fuit librorũ dicimꝰ. Virgilius. Iouis omnia plena. Terentiꝰ, plenus rimarum sum. Iuuenalis, Plus aloes, q̃ mellis habet. quia multũ aloes dicimus. Ouidi. Reuerentior ulla deorum, quia reuerẽs deorũ dicimus. Cicero, Propius urbem mouet, quia propè urbem dicimꝰ. Similiter sum ulterior pontem quàm tu, & citerior alpes, quia ultra pontem, et citra alpes dicimus.

Comparatiuũ regit' ne etiam nominatiuum cum q̃? minime. nã cũ dicimus, sum doctior, quá tu, subaudit sis. Sic etiam in aliis casibus subintelligit uerbũ, quod præcedit, ut apud Ouidiũ, Mitiꝰ inueni, q̃ te genus omne ferarũ, subaudit inuenerim. Et apud M. Tulliũ ad Luceiũ. itaq; ẽt hoc fortiorẽ me puto, q̃ te ipsum præceptorem fortitudinis, subintelligit putem. Similiter iudico te doctiorem, q̃ illum, seruio tibi libẽtius q̃ illi. indigeo tui, magis q̃ illius, subaudit iudicem. seruiã. indigeam. illud autẽ Virgilii, aut grauiora timet, q̃ morte Sichei, cõcisum ẽ. idest q̃ ea, quæ in morte Sichei acciderunt. uel q̃ abũdat, ut ait Seruius. qs enim diceret amo Catonem meliorem, q̃ Cæsare?

Ad bonam comparationem quot requirunt? quinq; res cõparata, ut Homerus. res, cui comparet, ut Hesiodo. accidẽs ut doctior. & quod uterq; terminus sit accidentis particeps. quare mala cõparatio est, cygnus est albior coruo. Item qd altera altero sit magis particeps accidentis. quia omnis comparatio id agit, ut alterum præferat. quæ æquat similitudo est potius, q̃ cõparatio. authores Seruius & Diomedes.

Quod modis fit Abusio in comparatiuis? tribus. cõstructione quãdo partitiue ponuntur, nec construunt more comparatiuorũ, ut maior horum est charitas. formatione, cum substantiua, & pnomina comparantur, ut neronior senior. iunior. ipsior. unde etiã ipsissimus inuenit apud antiquos ad imitationem græcorũ. Aristophanes. ἐκεῖνος οὗτος εἰσύ; ναί. ἐκεῖνος αὐτός; αὐτότατος.

Significatione, cum tantum significant, quantum positiuum suũ, ut senior pro senex uel minus, ut tristior parum tristis, uel cõtra

rium,ut dulcior.i.minus amarus,ut mare ponticum dulcius est, q̃ cætera maria,idest minus amarum.

Quando non solet comparatiuum iungi ablatiuo?cũ fit cõparatio inter duo.qa tũc iungitur genitiuo ut Aiacũ fortior Telamoni⁹. Horatius in poetica.o maior iuuenum dixit ad duos scribens.

Quando post comparatiuum non solet sequi nominatiuus cum quam?cum inter duo fit comparatio,ut manuum aptior dextra, & non q̃ manus.Item cum qui quæ quod uel negatiua dictio regitur à comparatiuo,ut Pompeius,quo Cæsar fuit felicior,uicit multos reges,& non q̃ qui,& nullo homine sis peior, & non q̃ nullus.Nisi cum sic dicimus,Longe equidem maiora sunt animalia,quæ in aquis degunt,q̃ quæ in terris.& hoc qa ante quæ subauditur ea uel illa.M.Tullius in epistolis.Sed cum leuiora non multo essent quæ audirentur,quàm quæ uiderẽtur.i.quàm ea,quæ uiderentur.

De superlatiuis & eorum constructione.

q Vid est superlatiuum?quod ad plures sui generis cõparatũ,superponit̃ omnibus,ut M.Varro doctissim⁹ Romanorũ idest doctus præter romanos omneis.À quo casu formant̃?à primo desinente in i addita s,& simus, ut docti doctissimus.forti fortissimus.à pulcher.matur,& similib⁹ in er desinentibus formantur à nominatiuo addita rimus,ut pulcher pulcherrimus.matur maturrimus. Vetus item ueterrimus facit.

Quæ sunt Anomala?bonus melior optimus,& cætera quæ dixim⁹ in Comparatiuis.Senex.iuuenis.adolescens licet habeant comparatiuum,non tamen etiam superlatiuũ habẽt. Item quæ à nominatiuo in bris ueniunt,ut celebris celeberrimus.& pauca,quæ in limus desinunt cum compositis facillimus.agillimus.gracillimus humillimus.simillimus,quorum positiua designant literæ quæ sunt in nomine fagus.sunt qui agillissimus & gracillissimus dici tantum uelint.

Quot sunt terminationes superlatiuorum?octo simus.rimus. quæ sunt frequentissimæ.Limus.ximus.timus.rem⁹.simus.nimus.

Quomodo construit͛ superlatiuũ? cũ genitiuo plurali uel singulari nominis collectiui, ut maxime graiugenum, & o danaum fortissime gẽtis Tytide. & cũ casu positiui sui, ut tu es moribus oĩum ornatissimus, & proxime Hispaniam mauri sunt.

Esset͛ ne bona comparatio Socrates est fortissimus asinorum, & tigris est luporum uelocissima? non. quia cum superlatiuum redoleat naturam partitionis, in qua semper pars trahitur à toto, qđ esse debet cum parte eiusdem generis, uel speciei, sequeretur Socratem esse eiusdem speciei cum asino, & per consequens, asinũ & Tigrim lupum, quod est falsum.

P erdoctus quomodo facit comparatiuum? longè uel multò doctior, q̃ doctissimus.

Quare non dicimus perdoctus perdoctior perdoctissimus? quia per neq; iungitur comparatiuo, neq; superlatiuo, sicut q̃ pro ualde nunquam positiuo iũgitur, nisi post per, ut per q̃ doctus. post oppido. sane. admodũ. ualde. nimis. ut oppido q̃ eruditus. sanequã pulcher. admodũ q̃ elegans scortum. Item habeo ualde q̃ paucos numos.

Quando utendum est comparatiuo? cum aliquem uel suo, uel alieno generi comparamus, & ad unum, & ad plures tã sui generis q̃ alieni, ut fortior homo homine, & fortior homo hominibus, & uelocior homine leo, & idem tigribus est non immanior, ut docent Donatus. Seruius Priscianus, & usus etiam authorum comprobat. Martialis.

Hic totus uolo rideat libellus,
Et sit nequior omnibus libellis.

Plynius de marmoribus, ꝑtiosissimi qdẽ generis lacedæmonium uiride, cunctis'q; hilarius. Ouidius. in secundo μεταμορφώσεων.

Tanto uirginibus præstantior omnibus Herse. quæ & ipsa erat Virgo. Virgilius in primo æneidos.

P ygmalion scelere ante alios immanior omneis. ad sceleratos omneis cõferens Pygmalionem, comparatiuo est usus. Statius in octauo. Et melior sis quæso deis, Amphiaraus dicit ad Plutonẽ. Non placet deis esse datiuum, sibi. n. orabat Amphiaraus, ut parceret Pluto, & esset melior, quàm cæteri dei, qui se absorbi à ter-

ra passi fuerãt. nã quæ cura illi de deis? sibi enim timebat nõ diis, quod sequentia indicant. Siquando nefanda huc aderit coniux, illi funesta reserua supplicia, illa tua rector bone dignior ira. Sis igit melior mihi, q̃ cæteri dii, & sume supplicia de Heriphyle uxore scelerata Lactantius. Omnes sibyllæ unum deũ prædicant, & maxime Erythrea, quæ celebrior, & nobilior ĩter cæteras habet. Vallæ tamen ad plura sui generis cõparatiuum referri non placet, cum nec apud græcos id fiat. Illi enim sic dicunt. ἀχιλλεὺς ἀνδρειότερος τοῦ αἴαντος· καὶ ὁ αὐτὸς ἰσχυρότερος τῶν ζώων, ἑλλήνων δὲ ἰσχυρότατος. non dicerẽt græci Achilles fuit fortior græcis, sed græcorum fortissim⁹, sicut ὅμηρος ἐγένετο σοφώτατος πάντων τῶν ποιητῶν. non eaiam σοφώτερος. Sed ego in hoc refragor ingeniosissimo Vallæ, tum quia romani inueniuntur ad plura eiusdem generis usi comparatiuis, tum quia solent in multis initium capientes à græcis ab angusto in effusum dilatare. sicut fecerũt etiã in sexto casu secundum uetustissimos græcorum grammaticos. Sextum. n. casum illi ἐμέθεν, σέθεν. ἕθεν. i. à me. à te. à se dicebãt, quem latini in omnibus ferè casualibus seruauere. Similiter impersonalia in paucis græcis accepta, apud nos frequẽtissima sũt. illi spondeum, uel dactylum in secundo, uel quarto loco iãbici uersus raro posuerunt, latini uero sæpissime. S quoq; apud græcos rarissime uim consonãtis amittit carminis necessitate, nostri uero, sed uetustissimi subtrahebãt eã frequentissime, ut opust pro op⁹ est apud Plautũ. quanq̃ nunc exoleuit. hoc idẽ fecisse eos arbitror in cõparatiuis, ut cũ græci ad plura sui generis non nisi superlatiuo usi inueniant, nostri & cõparatiuo, & suplatiuo utant.

Tanto, & quãto, & multo, & longe pro ualde, & facile, pro non dubie, quib⁹ comparatiõis gradib⁹ adiunguntur: tam comparatiuo q̃ superlatiuo. Cicero. Quanto es maior, tanto te geras summissius. Catullus ad M. Tullium Ciceronem.

Disertissime Romuli nepotum,
Quot sunt, quot'q; fuere Marce Tulli,
Quot'q; post aliis erunt in annis.
Gratias tibi maximas Catullus
Agit pessimus omnium poeta,

Tanto pessimus omnium poeta,
Quanto tu optimus omnium patronus.

Quintilianus, Declamandi ratio ut est ex omnibus nouissime inuẽta, ita multo est utilissima. M. Tullius, sed ego neq; eis assentiebar, neque disputationũ inuentori, & principi longe omnium in dicendo grauissimo, & eloquentissimo Platoni. Itẽ totius græciæ facile doctissimum Platonem. Amant etiam iungi cum ali⁹ aliter. secus. ante. post. & cæteris quæ superlationem quandam significant, quæq; diuersitatem, ut præcipuus. dissimilis, alienus, ut Docet Laurentius Valla. Ouidius, Quantoq; ratem qui temperat anteit remigis officium. Quintilianus. Quanto alius fuit ille infelicissimi iuuenis affectus. Terentius, Verum multo aliter euenire intelligit. Sallustius, multo præstat beneficii, q̃ maleficii inuentorem esse. Inuenitur etiam tãtum post quãto, & tãto post quantum. Ouidius. Quanto dux milite maior, tantum ego te supero. Virgilius. O præstans animi iuuenis quantum ipse feroci uirtute exuperas, tanto me impensius æquum est cõsulere. quod fit, quia alterum positiuo, seu uerbo, comparatiuo alterum debet cohærere. Quo & eo pro tanto & quanto inueniunt frequentissime posita. Fabius. Quo quisq; ingenio minus ualet, hoc se magis attollere, ac dilatare conatur. Idem, Erit eo obscurior, quo quisque deterior.

De relatiuis.

Quod est relatiuum? quod rem antedictam dicit iterũ.
In quot partes diuidit relatiuum? in duas. in relatiuũ substantiæ, & accidentis.
Quod est relatiuum substantiæ? quod refert antecedens substantiuum.
Quod est relatiuum accidentis? quod refert antecedens adiectiuũ.
Quotuplex est relatiuum substantiæ? duplex. substantiæ similitudinis, & diuersitatis.
Quod est relatiuum substantiæ similitudinis? quod idem cum suo refert antecedente.

Quæ ſunt relatiua ſubſtantiæ ſimilitudinis? qui, quæ quod. is. ſuus. ipſe. ſui. ille idem. ut Plato, qui fuit doctiſſimus ſuæ ipſius ætatis philoſophorum, docuit Ariſtotelem, & is idem Socratis diſcipulus fuit.

Quod eſt relatiuum diuerſitatis? quod refert antecedẽs diuerſum à conſequente cum quo concordat, ſed ſub eodem genere uel ſpecie. Quamuis. n. diſcordet ab antecedente, tamen eiuſdẽ eẽ uel generis uel ſpeciei cum cõſequente refert. Nam ſi dico amo laurum & cæteras arbores, ſignifico quidem laurum eſſe arborẽ, ſed diuerſam à cæteris arboribus. non enim idem laurus, quod cæteræ arbores. Item placet mihi accipenſer, & alii piſces, oſtẽdo quidem accipẽſerem eſſe piſcem, ſed differre à cæteris ſpecie. Nec dicas igitur iudæi crucifixerunt Chriſtũ inter duos alios latrones, quia ſic loquens diceres Chriſtum fuiſſe latronẽ. Caue igitur, ne decipiaris in huiuſmodi relatiuis ſubſtantiæ diuerſitatis, nec unq̃ eis utaris, niſi antecedens eiuſdem eſſe uel generis uel ſpeciei cũ eo, quod conſequitur, uelis oſtendere.

Quæ ſunt relatiua ſubſtantiæ diuerſitatis? alius alter. reliquus. & cætera cæterum. nam cæter uel cæterus non legi.

Relatiuum ſubſtantiæ, & accidentis in quot debet cum antecedente congruere? In nullo ſi accidentis fuerit. illud enim cum conſequente concordat in numero. caſu. & genere, ut Polyphemus erat altus, quanta eſt turris diui Marci, Si uero fuerit ſubſtantiæ, in duobus. in numero & in genere. præter ſuus & relatiua ſubſtantiæ diuerſitatis, quæ cum conſequente concordant, quẽadmodum ea, quæ ſunt accidentis, ut cliens rogat patronum, ut defendat cauſam ſuã. antecedens huius relatiui ſuã, eſt cliens, & tñ congruit cũ ſubſtantiuo ſequente, quod eſt cauſam, in numero. caſu, & genere. Salluſtius, Leones & alias feras. antecedens huiꝰ relatiui alias, eſt leones, & congruit cum feras. ex quo infert leonem eſſe feram. ſic apud Virgilium.

Tum caſia, atque aliis intexens ſuauibus herbis. Infertur caſiam eſſe herbam.

Qui. quæ. quod concordat ne ſemper cum antecedente? non. quoties enim inter duo ſubſtantiua ponitur, quorum ſequẽs ſit pro-

prium nomen, sequenti (ut Seruius docet) accõmodat, ut apud Sallustium, Est locus in carcere, quod Tullianũ appellatur. & in sacra pagina, Semini tuo, qui est Christus. Si uero sequens fuerit appellatiuum nomen, potest tam cum consequente, q̃ cum antecedente congruere, ut rosa, quæ uel qui est flos candidissim⁹, mihi admodum placet. Marcus Tullius, Homines enim sunt hac lege generati, qui tuerentur illum globum, quem in hoc templo medium uides, quæ terra dicit, iis'q; animus datus est ex illis sempiternis ignibus, quæ sydera, & stellas uocatis. Sed inuenitur ẽt antecedenti respondere relatiuum, quando sequens substantiuũ sit proprium nomen. Valerius Maximus. Antea senatus assiduã stationem eo loci peragebat, qui hodie Senaculum appellatur.

De relatiuis accidentis.

r Elatiua accidentis quæ sunt? Qualis. quantus. quot. quotus. quotennis. quotenus quotuplus. quotuplex. cuius. cuias. Sed quotuplus & quotuplex nõ memini legere apud authores. quotuplex tamẽ ego utor interdum, quia legi aliquando apud grammaticos.

Qualis quæ habet antecedentia? bonus. malus. sapiẽs. demens stultus. intelligens. doctus. indoctus. pulcher. turpis. albus. niger, & cætera significantia qualitatem, ut uirtutem. uitium. colorem, & similia, ut tui crines sunt nigri, qualia æthiopum corpora, & facies æthiopum est nigra, quales sunt pennæ coruorum. eius redditiuum est talis.

Quantus quæ habet antecedentia? magnus. paruus. longus. breuis. latus. angustus. altus. profundus, & id genus cætera, ut formica est parua, quantus est culex. eius redditiuum est tantus.

Quæ sunt antecedentia huius relatiui quot? unus. duo. tres. quatuor. quinq;. sex. septem. octo. nouem. decem. uiginti. centum. mille, & reliqua numeralia. eius redditiuum est tot. dicimus & totidem.

Quotus quæ antecedentia habet? primus. secũdus. tertius quartus. quintus. decimus. quinquagesimus. centesimus. millesim⁹, ut tu

es primus in hac urbe, quotus ego domi meæ. Ponitur etiã quotus pro quot. Martialis, dic quotus es, quanti cupias cœnare? pro quot estis. sed proprie ordinem refert, quod indicant nomina ordinem significantia, per quæ respondemus interrogati, ut quota hora est? prima, aut secũda, aut tertia. Si sic igitur rñdeam⁹, necesse est, quare si hæc nomina præcesserint, nõ licet ea referre ꝑ quotus? ut eo cubitum hora tertia, quota, uel ut tu. hoc & si nusquã memini legere apud doctos, tamen quemadmodum ei, qui dixerit, quotum annum ætatis agebat Cato, quando græcas discebat literas? licet respondere sexagesimũ, & ꝑ hmõi nomina, sic ẽt licere arbitror ex cõtrario hæc eadẽ noĩa per quotus referre, sic. incipio hyeme lucubrare ab hora octaua, quota Plynius Secundus cum tardissime surgeret cubitu, incipiebat nõ tamen etiam sexta, quota ille sæpe. Incipiebat autẽ lucubrare a uulcanalibus.

Quotẽnis (de quo meminit Priscianus, nam apud authores non legi, sed sic ubiq;, quot annos natus es? quotum annũ ætatis agis? quot annorum es?) quæ habere antecedentia potest? anniculus. biennis, uel bimus. triennis, uel trimus. quadriẽnis, uel q̃drim⁹. quinquennis. decennis ulterius non legi, ut hoc uinũ est bimũ, aut decenne, quotennis est filius tuus, uel melius, quot annos natus est filius tuus.

Quotenus, quo usus est. M. Tullius ad Atticum dicens, in ripa nescio quotenorum iugerum, quæ habere antecedentia debet? singuli. bini. terni. uel trini. quaterni, uel quatrini. quini. seni. septeni. octoni. noueni. deni. uiceni. quinquageni. cẽteni. milleni. est autem quotenus relatiuum diuisiuum in pares numeros, ut boues bini, & quaterni trahunt aratrum, quoteni equi carrucã. Vtimur etiam his nominibus sic, Iulius Cæsar legauit uiritim trecẽtos Sestertios ait Trãquillus, hoc est trecentos uiris singulis. Augustus uero Cohortibus urbanis quingenos, legionariis trecenos numos, hoc est singulis quingentos & trecentos. nam si dixisset legauit populo trecentos Sestertios, tantum trecentos toti populo esse legatos intelligeremus, sed quia trecenos dixit, singulis trecẽtos significauit legatos. Sic dato discipulis tuis omnibus binos colaphos, hoc est duos singulis. Item uiri sobrii, ac mo

desti cum discumbunt, bibunt ad summum trinos cyathos uini, hoc est treis singuli. Præterea nomina quæ tantum in numero multitudinis inflectuntur, his nominibus coniunguntur, ut dedi ad te binas aut ternas, aut quaternas literas, cum tu unas tantum miseris, pro duas aut treis, aut quatuor epistolas cum tu unã epistolã miseris. nec dicas duas literas, aut binas epistolas. Sic binas ædes. ternas nuptias, pro duas domos. tria cõnubia dicẽdũ.

Quotuplus quæ habet antecedentia? simplus. duplus. triplus. quadruplus, centuplus, ut si dedisti obolum mendico propter Deũ accipies centuplum, quotuplum non accipies, si pro te impendisti. sed hunc postremum loquendi modũ ego nõ memini legere, nec puto inueniri apud illustreis authores.

Quotuplex quæ habet antecedentia? duplex. triplex. quadruplex, ut habeo triplicem uestem, idest triũ generũ, quotuplex nõ est tibi, sed neq; hoc legi apud illustreis.

Cuius cuia cuium quæ habet antecedentia? nomina, uel pronomina possessiua, uel genitiuos, substantiuorum, ut dic mihi Damœta cuium pecus? æneium, uel meum, uel ægonis. Cuia est hæc domus? tua uel Reip. uel herculea. Cuium fuisse putas hũc ensem? hectoreum, uel Hectoris, uel tuum. sed sic non sunt relatiua, sed interrogatiua. essent autem relatiua, si sic diceres, hic ager est meus uel Cæsaris, cuia est ancilla.

Hic & hæc cuias & hoc cuiate quæ habet antecedentia? nomina patriæ, ut Romanus. Bassianas, uel gentis, ut Italus. latinus. ut sum Romanus. cuiates erãt Catones, & latinus cuias fuit M. Tullius.

Quæ sunt relatiua accidẽtis similitudinis? omnia prædicta, ut sum bonus, qualis tu similitudo est & æqualitas.

Quæ sunt relatiua accidentis diuersitatis? aliusmodi, & alteriusmodi, ut sum albus, & coruus est aliusmodi. dissimilitudo est.

Quot modis ponuntur supradicta nomina in oratione? multis, sed frequenter tribus. interrogatiue. ut Sed uos qui tãdem? quibus aut uenistis ab oris? & quod genus hoc hominum? Relatiue, ut Sũ pius Aeneas, raptos qui ex hoste penateis classe ueho mecũ, fama super æthera notus. infinite, ut Qui sint ueri amici, plane ignoro. & sic Qualis, & cætera relatiua accidentis.

Animal quid, & Virgilius quis quare non dicimus? quia quis & qd nunq̃ relatiue, sed uel infinite, uel interrogatiue ponuntur.

De interrogatiuis.

q Vod est interrogatiuum nomen? quod rei dubiæ, uel tanquam dubiæ postulatiuum est.

In quot partes diuiditur? in duas. in interrogatiuũ substantiæ, & in interrogatiuum accidentis.

Quæ sunt interrogatiua substantiæ? qui quæ quot, & quid, & uter.

Quæ sunt interrogatiua accidentis? qualis. quantus. quot. quotus. & cætera relatiua accidentis.

Quid interest inter quis, & uter? si duo fuerint, dices qs, & uter tuo arbitratu, ut quis uel uter oculorum tuorum melius uidet? Si uero plures, quis tantum, ut quis ex tuis digitis est longior? nõ etiam uter.

Debemus'ne semper respondere per eundem casum, per quem interrogatio facta fuerit? maxime. ut Quam puellã amauit Achilles in Troia prouincia? Polyxenam. Quis tibi uideor? æque miser, atq; ego sum. Cui inuidebat Thraso miles? Phedriæ Riuali. à quo amata fuit Galathea? ab Aci, & Cyclope. Quarum rerum non est unq̃ satietas? diuitiarum. Interdum tamen nõ licet respõdere per eundem casum, ut si rogeris, quotennis es? respondeas potius centum annorum, quàm centennis, quod nusquã legit. Item quanti emptæ? Paruo. & Cuium pecus? ægonis, aut Philondæ. & quid agitur? statur. cuius dicis esse hos libros? meos.

De distributiuis.

q Vod est nomen distributiuum? quod est distributiõis nota, seu signum.

In quot diuiditur partes distributiuũ nomen? in duas. in affirmatiuum & negatiuum, & sunt hæc.

Quisq; ambo affirmant. quicunq;, atq; omnis. uterq;.

Nullus. nemo negant. etiam coniungito neuter.

Quem casum uolunt? genitiuum pluralem, uel ablatiuum, accusatiuum'ue cum præpositione, ut nullus discipulorũ uel ex discipulis, uel inter discipulos legit. dicimus etiam nullus discipulus. sic uterq; parentum, & uterq; parens.

De partitiuis.

De partitiuis.

q Vid est nomen partitiuum? quod partem trahit a toto cum quo partitur, & cum eo debet in genere concordare. ut hominum aliquis alieni appetens, aliquis sui profusus. & sunt hæc.

Quilibet, & quidam atq; aliquis. quicunq;. alius. quis.
Alter. uter simul alteruter. numeralia ut unus.
Sed distributiuũ. partitiuũ. diuiduum synonyma esse existimo.

Quot in partitione esse debẽt? tria. pars. totum. & quod pars regat totum, ut literarum tuarum unæ sunt eloquentiæ, alteræ humanitatis & amoris plenæ. fit etiam partitio per prolepsin, de qua dicemus cum de figuris tractabimus.

Quilibet non'ne significat id quod omnis, seu cunctus? nõ, sed unũ quemuis de multis, ut accipe quemlibet horum librorum. i. unũ quemuis, & non quenq;, seu omne. Poetæ tamen pro omnis ponere uidentur. Ouidius. Pollicitis diues quilibet esse potest. quilibet, idest unusquisque. sed proprie particularis est dictio. Quilibet igitur & nullus non sunt contraria, ut putant dialectici ætatis nostræ, sed omnis, & nullus.

De constructione nominatiui, & cæterorum casuum.

n Ominatiuus, & cæteri casus iunguntur genitiuo possessiue, ut M. Tullius Romanæ eloquentiæ princeps, atq; is idem patriæ uerus pater. & T. Liuiũ lacteo eloquẽtiæ fonte manantem Patauinitatem quandam redolere dixit Asinius Pollio. Item adiectiua nonnulla genitiuum admittunt, ut plenus rimarum. diues opum. diues Pictai uestis & auri. Peritus doctus iuris. Ignarus. inscius. imperitus rerum. Cupidus honoris. appetens alieni. sui profusus. Non est aduersus impudenteis, & improbos uelitandum, quia tantisper similis, & compar eorum fies, dum paria & consimilia dicas.

D atiuo Adiectiua sic. facilis, utilis amicis. grauis. dãnosus hostib⁹. carus. gratus. amicus omnib⁹. Inimicus nemini. & multa hmõi.

A ccusatiuo iunguntur adiectiua sic. populabundus agros. osus pe

rosus inimicos expectem, qui me nunquam uisurus abisti. & cætera in rus, cum participia esse desinunt amissione temporis, & accusatiuo iunguntur.

Ablatiuo iunguntur substantiua sic, doctrina homo seria. florenti uir facundia. egregia indole puer. præstāti corpore nymphæ. uirgo egregia forma, atq; ætate integra. Hercules magna ui heros, atque consilio. nihil istac opus est arte. dicimus etiam dux nobis opus est. Adiectiua sic, plenus fide. clarꝰ. insignis fama. Ennius ingenio nobilis. arte rudis. secundus ab rege, & nulli pietate secūdus. alienus à uitiis. dignus honore. indignus laude. magnus doctrina. lassus labore assiduo. & lassus cura, & confectus. & id genus abunde multa.

De participiis.

q Vid est participium? pars orationis declinabilis, partem nominis capiens, partem'q; uerbi.

Quare inuētum est participium? ut loco uerbi obliquis casibus intrāsitiue adiungatur. quia cum non possint obliqui casus adiungi uerbis intransitiue, loco uerbi subit participiū, ut Priscianus ait. ut bonus homo loquebatur. boni hominis loquētis orationem audiui. bono homini loquēti dedi. bonum hominē loquentem audiui. a' bono homine loquente accepi. quia non licet dicere boni hominis loquebat', loco uerbi loquebatur, subit loquētis participiū. Item ut oratio breuior sit, & dilucidior omissis relatiuis. aduerbiis. coniunctionibus. ut homo pauca loquens inter sapientes connumeratur. idest homo, qui pauca loquitur. Item cœnatus eo cubitū. i. postq̄ cœnatus sum. & legens disce, p lege & disce. Item ueniens uidi. i. cum uenirem.

Quod autē in hac oratione, mulieres ornant se, ne uidentes homines eas derideant, necessario participio sit utendum, ut Valla docet, & Sypontinus, q a' Valla accepit, mihi non uidetur. nō enim sic ea resoluenda est oratio, Mulieres ornant se, ne homines eas uideant, & derideant, quia sic, necesse esset uti participio, quoniā uident eas omnino homines, sed sic, mulieres ornant se, ne qui uident homines, uel ne cum uident homines, eas derideant, uel p passiuū, ne a' quibus uidentur hominibus, derideantur, uel ne cū

ab hominibus uidentur, sint illis ludibrio. nam ne homines uidẽtes, non est ne homines uideant, sed ne qui uident homines, uel ne cum uident homines.

Quot sunt terminationes participiorum? septem ns. ut amans legens. rus, ut amaturus. tus. sus. xus. uus & dus, ut amatus. uisus. impexus. mortuus. amandus.

In ns. participia unde formantur? à prima persona præteriti imperfecti indicatiui modi, mutando bam, uel bar in. ns. ut amabã amãs. legebam legens. osculabar osculans. sequebar sequens. eo is cũ compositis, mutat bam in ens, ut ibam iens. qbam quiens.

In rus unde formantur? ab ultimo supĩo addẽdo rus ut amatu amaturus. uisu uisurus. pexu. pexurus. orior tamen & si habet supinũ ortum, unde ortus, participiũ tamen facit oriturus. Horatius in in epistolis Nil oriturum alias, nil ortũ tale fatentes.

In tus. sus. xus. unde formantur? ab extremo supino addendo s. ut amatu amatus. uisu, uisus. impexu, impexus. à morior tamen debuit esse moritus, quod ꝓportio magis exigebat Prisciano teste, quia supinum est moritum, quod etiam indicat Moriturus, sed facit mortuus geminato. u. quod in nullo alio participio inuenitur.

In dus unde formatur? à genitiuo sui præsentis participii mutãdo tis in dus, ut amans amantis. legens legentis. osculans osculantis tis in dus fit amandus. legendus. osculandus.

A uerbo actiuo quot participia deriuantur? duo. alterum præsentis & præteriti imperfecti temporis in ns ut amans. i. qui amat uel amabat, alterum futuri in rus ut amaturus. i. qui amabit.

Quæ actiua non habent participium in rus? quæ deficiunt supinis, & sunt hæc.

Compesco. cerno. renuóq; & respuo. lingo.
Sugo. refello. timet. lambo. urgeo, & ambigo. caluo.
Visóq; cum, metuo. posco. linquo. arceo. disco.
Et cum compositis sunt hæc sine cuncta supinis.

Compesco scis scui per refrenare, & constrengere.
Dispesco per spartire. Plynius. Africam ab Aethiopia dispecens.

Renuo is nui per renuntiare.
Reſpuo is ſpui per refutare.
Lingo is xi per leccare.
Sugo is xi per ſugare.
Refello is elli p negare & reprẽdere il falſo
Linquo quis qui ſupinũ eſſet ſecũdũ analogiã liĉtum, unde dereliĉtum per abbãdonare, de quo Priſ. Eandẽ ſeruant etiam regulam liqui, liĉtum & ex eo cõpoſita reliq reliĉtũ.
Lambo bis bi per leccare.
Vrgeo ges urſi per conſtrengere.
Ambigo gis ſine præterito & ſupino per dubitare.
Caluo uis ui per ingannare.
Viſo ſis ſi per andare a' uedere.
Terentius. uiſam, ſi domi eſt. Cætera diĉta ſunt in aĉtiuis.

A uerbo paſſiuo quot participia deſcendunt? duo. alterum præteriti perfeĉti & pluſquamperfeĉti temporis in tus uel ſus uel xus, ut amatus uiſus pexus. i. qui amatus uiſus pexus fuit uel fuerat, uel p aĉtiuum, quem amaui uel amaueram, uidi uel uideram, pexui uel pexueram. Alterum futuri in dus, ut amandus. i. qui amabitur, uel quem amabo.

Quæ habent unum tantum participium, ideſt futuri in dus? quæ deficiũt ſupinis. quare? quia cum participium præteriti temporis inclinetur a' ſupino, & ſupinũ non fuerit, nec participia erunt, quæ a' ſupino naſcuntur. & ſunt ea, quæ paulo ante carminibus complexi ſumus.

A uerbo neutro quot participia deſcendunt? duo. unum præſentis & præteriti imperfeĉti temporis, in ns, ut ſeruiens. i. qui ſeruit, uel ſeruiebat, alterum futuri in rus. ut ſeruiturus, ideſt qui ſeruiet, uel a' quo ſeruietur.

Quæ neutra habent quatuor participia? quæ habent paſſiuum in tertiis perſonis, ut ſemino. tundo, & aro, & cætera, ut ſeminans, & ſeminaturus in aĉtiua ſignificatione & ſeminatus & ſeminandus, in paſſiua.

Quæ neutra habent tria participia? hæc.
Prandeo. cœno. meret. nubóqꝫ, & iuro. quieſco.

Et placeo, & pateo, titubóq;, & gaudeo fido.
Fio quoq;, & soleo, atq; assuesco, atq; audeo iunge.

H abent .n. participium præsentis, præteriti, & futuri in rus, ut pran deo prandens pransus, & pransurus. cœno cœnans cœnatus, & cœnaturus, & sic reliqua. sed prandeo. cœno. iuro etiã in dus participium habent.

F io tamen uel nullum habet proprium participium, uel unum tantum fiens, quod non inueniri inqt Laurentius Valla, etsi Priscianus ponit, & Diomedes rarissimum dicit. Factus enim est à supino factu, quod à facio est, cuius passiuũ fuit facior apud ueteres. futurus à sum est potius, ut ait Diomedes, quãuis à fuo antiquo uerbo esse uideatur. Quod uero non sit futurus à fio, profuturus ostendit à prosum, & defuturus à desum. fiẽdus uero barbare dicitur, pro eo docti faciendus utuntur.

A sum etiam ens, quo usus est Cæsar, & græci ὤν dicunt, non est in usu frequẽti, nisi apud dialecticos, & philosophos ætatis nostræ. A sum uero composita carent participiis, præter absum absens. præsum præsens. possum potens, quod tamen nomen esse uult Diomedes.

Quæ participia præteriti temporis tam actionem q̃ passionem signi ficant? pransus. cœnatus. potus. iuratus. dicimus enim ego prandi, & cœnaui, & pransus, & cœnatus sum ficos. & fici prãsæ, & cœ natæ sunt à me. potaui & potus sum aquã, & aqua pota est à me. ego iuraui & iuratus sum numina. & numina iurata fuerũt à me.

Mereo	es	rui & meritus sum per meritare, & militare.
Iuro	as	aui & iuratus sum per iurare.
Pateo	es	tui & passus sum per essere manifesto. sed passus à patior etiam, & à pandor est participium.
Titubo	bas	baui & batus sum per uacillare.

Quæ neutra non nisi unum habent participium? quæ carent supi nis. & sunt hæc.

Strideo. sterto. rudo. stridit. micat, æstuo glisco.
Et conquinisco, & quando dat parco peperci.
Scandóq; cum scalpo. scabit. & pauet. horreo. mando.
Psallo. luo, atq; tremo. satagóq;. & obedio. dego.

Mitturio. horreſcóq;, & cætera talia, præter
Parturio. eſurio. & per u i quæcunq; ſecundæ,
Vt caleo, fuerint. ſed habent tamen iſta ſupinum.
Cum placeo. noceo. libeo. careo. pateóq;.
Torret. olet. ualeo paret'q;. dolet'q;. latet'q;.

A Luo etiam eſſet lutum per analogiam, unde dilutum uinum à di luo in quo miſta eſt aqua. & à ſcalpo ſcalptũ Priſciano teſte, nec dicas ſculpo per u. non. n. dicimus ſculprum, & ſculpellum per u ſed per a ſcalprum, & ſcalpellum, quare ſcalpta marmora dicendum non ſculpta.

O ſus ab odi eſſe uidetur. Sed oſus. exoſus. peroſus nomina ſunt ſecundum Seruium. & accuſatiuo figurate coniunguntur. Plautus in Amphitryone, Oſa ſum inimicos meos. Virgilius, lucem'q; peroſi. Ouidius, Tedas exoſa iugales. Valerius maximus de Scæuola. Peroſus enim credo dexteram ſuam, quod eius miniſterio in cæde regis uti nequiuiſſet, iniectam foculo exuri paſſus eſt.

V ſurpantur à neutris quandoq; in dus participia. Ouidius.
Quæ uenit indigne pœna dolenda uenit. Idem.
Vir'q; mihi dempto fine carendus abeſt.

Strideo es di per cigare & cridare.
Sterto tis tui per ronfare o roccare. Sternui uero eſt à ſternuo & ſignificat quod uulgo dicimus ſternutare. Propertius ſternuit omen Amor. Columella. Donec ſternuat ouis.
Rudo is di per gragliare. ſed rudũt etiã funes. unde rudentes dicti, ut ſtridor'q; rudentum.
Strido is di idem quod ſtrideo.
Mico cas cui per giocare alla mora, ideſt ad digitos, ut baiuli ſolent. Marcus Tullius officiorum tertio, Dignum eſſe dicunt, qui cum in tenebris mices.
Aeſtuo as aui atum per hauere gran caldo.
Pſallo lis li per cantare.
Conqniſco ſcis conq̃ſſi per inchinare, & ſquaſſare il capo.
Scando dis di per montare, & aſcendere.
Dego is gi per uiuere
Mando dis di per ſchizzare cum li denti.

Scabo	bis	bi	per grattare.
Scalpo	pis	psi	idem est quod scabo. & per sculpire.
Paueo	es	paui	per hauere paura.
Luo	is	lui	per patire la pena, & purgare la colpa.
Glisco	scis	sine præterito & supino per crescere.	

Lucilius apud Gellium. Luna alit ostrea. implet & echinos. mu-ribus fibras, & pecu addit. eadem autem ipsa quæ crescente luna gliscunt, deficiente luna contra deficiunt.

Tremo	is	mui	per tremare.
Furo	is	insanui	per deuentare matto.
Luceo	ces	luxi	per lucere.
Pelluceo	ces	pelluxi	per lucere molto.
Torreo	res	rui	tostum per arrostire.

A uerbo communi quot participia deriuantur? duo in actiua signi ficatione tantum in. ns. & in rus, ut largiens qui donat, uel qui donabat, & largiturus, qui donabit. Vnum præteriti perfecti tam in actiua quàm in passiua, ut largitus, qui donauit, & qui donatus est. Vnum in passiua tantum in dus, ut largiendus, qui donabitur.

A uerbo deponenti quot participia deriuantur? tria. præsentis præ-teriti perfecti, & futuri in rus, ut sequens. sequutus. & secuturus.

Quæ deponentia habent quatuor participia? quæ communia olim fuerunt, significant'q; actionem, ut loquendus. sequendus. uten dus. Ouidius. Multa rogant utêda dari. Valerius Maximus. Etiã tribunus militum adulandus erat. Et sciendum inueniri aliquan do participia præteriti temporis a' deponentibus uerbis actionẽ significantibus passiuã habere significationẽ. Vir. Vno graditur comitatus Achate. Idem. Nunc oblita mihi tot carmina. Terenti us, Meditata sunt mihi omnia mea incommoda.

A b impersonalibus sunt'ne participia? minime. nisi a' tædet pertæ sus. Suetonius, Quasi pertæsus ignauiam suam. leges etiam pœ-nitens, & pœnitendus. pudens & pudendus. pigendus. libens. de cens, quæ tamen magis nomina. Quin & pertæsus ignauiam su-

am, ausim dicere nomen cũ accusatiuo figurate, ut lucemq; pero
si quia non habet pertæsus casum uerbi tædet, cum dicit, pertæ-
sus ignauiam suam. non enim dicimus, ille tædet ignauiam suã,
si tædet inuenitur unquam cum nominatiuo, sed potius illũ tæ-
det ignauiæ suæ, uel, si licet cum nominatiuo (ego. n. non memi
ni legere) ignauia tædet illum, ut ne plus, minus'ue faxit, quod po
stea nos pigeat apud Terentiũ. & hei mihi non te hæc pudent?
& quem neq; pudet quicquam. & an non pœnitebat te authorem
flagitii, quod fecisset adolescens apud eundem. & quem sæua pu
debũt apud Lucanũ. quare cum accusatiuus ignauiam non regat
a pertæsus ratione uerbi tædet, quoniam nec per impersonale li-
cet dicere illũ tædet ignauiam, nec per personale, ille tædet igna
uiam, qa potius esset dicendum ignauia tædet illum, sicut, quod
postea nos pigeat, & non quod nos pigeamus, & sic in cæteris, ut
ostendimus, pertæsus non est participium, sed nomen potius ac
cusatiuo figurate adiunctum, ut osus. exosus. perosus.

Quot modis participia transeunt in uim nominis? tribus. constru
ctione, quando non habent casum sui uerbi, ut abũdans lactis, no
men est. abundans lacte, participium. acceptus illi, nomen est. ac
ceptus ab illo, participiũ. Virgilius. Quàm diues pecoris niuei, q̃
lactis abundãs. patiens inediæ nomen est. patiens inediam, parti
cipiũ. doctus grammaticæ, nomen est. doctus grammaticam, par
ticipium. præfectus urbis, nomen est. præfectus urbi, participiũ.
quare & cõparationẽ asciscũt, ut abũdantior. acceptior. Compo-
sitione, qñ componunt cum dictionibus, cũ qbus eorũ uerbũ cõ
poni non potest, ut indoctus. innocens. nõ. n. dicimus indoceo.
innoceo. Temporis uel amissione, cum non significant tempus,
ut amandus est optimus quisq;, idest amari dignus, uel mutatione,
ut in participiis in rus, cũ resoluuntur per præteritum imperfectũ
subiunctiui. Ouidius, Expectem qui me nunquam uisurus abisti?
idest qui eo animo discessisti, ut me non amplius uideres. Valeri
us Maximus. Experiri enim uolui, si tibi propositum ex sententia
parum cessisset, q̃ æquo animo me ferro essem interemptura, idest
q̃ æquo animo me ferro interimere auderem. Seneca de naturali
bus quæstionibus, Nullam autem mentionem fecit cometarũ,

non prætermiſſurus,ſiquid explorati apud illos competiſſet.non prætermiſſurus.i.ita affectus,ut non prætermitteret.

P articipium quem caſum poſtulat ante ſe?nullum,quoniam nulla orationis pars regit ante ſe,præter uerbum.Poſt ſe quomodo conſtruit?cum caſu uerbi ſui,ut tu,qui euadis doctus,gaudebis,tu euadens doctus,gaudebis.ego,qui indigeo doctrinæ,incumbo literis.Indigens ego doctrinæ incumbo literis.adamo te,qui mihi inſeruis.adamo te inſeruientem mihi.Non uidi quẽquam,qui ſit ſtudio nihil conſecutus.Neminem uidi ſtudio nihil conſecutum.O puer,qui præſtas condiſcipulos omneis ingenio ,tene memoria illud Iſocratis.ἐὰν ἧς φιλομαθὴς,ἔσῃ πολυμαθὴς.O puer præſtans ingenio condiſcipulos omneis,&c.Nobis qui gaudemus uirtute,multi inuident.Nobis uirtute gaudentibus multi inuident.Seruire deo præter cætera,intereſt omnium,qui uiuunt.Viuentium omnium intereſt præter cætera ſeruire deo.

I n quid reſoluitur participium?in relatiuum,& uerbũ,ut amans,ideſt qui amat,uel amabat.nonnunquam reſoluitur in uerbum,& dum.uel poſtquam.uel &.uel quoniam.uel cum.& ſimilia,ut præceptore legente,diſcipuli diſcũt,ideſt dum præceptor legit.& hoc dicto,interiit,ideſt poſtquam hoc dixit,uel cũ hoc dixiſſet,exceſſit è uita.Item legens diſco,ideſt lego,& diſco,& ueniens uidi.ideſt cum uenirem.

Quando participio uti non licet?cũ in nominatiuo eſſe relatiuũ nõ poteſt,ut io alegrãte te,ſõ piu pouero di Codro.ego,quo tu gaudes,ſum pauperior Codro.& la grammatica inſegnata da me ad te,te fara honore & utile.grammatice,quam doctus fuiſti à me,erit tibi honori,& commodo.Item la camiſa ſpogliata ad te dal tuo famiglio,andara ad lauar̃ al fiume di Po la tua nutrice.induſium,quo tu ſpoliatus fuiſti à tuo miniſtro,ibit lotum ad flumẽ Eridanum nutrix tua. Et li libri mei da eſſere cargati in dui muli dal tuo mulattero,mandaro alla cittate di Venetia,o à Roma al piu preſto.Libros meos,quibus duo muli onerabunt̃ à mulione tuo,mittam breui uel ad urbem Venetias,uel Romam.

D ic per oneror quando eſt tertiæ ſpeciei,ut ſcribor.dicor.libros,q onerabuntur à mulione tuo duobus mulis,mittam breui ad ur-

bem Venetias, aut Romã, & sic licet dicere per participiũ, Libros meos onerandos multis mulis a' mulione tuo mittã in Germaniam. Præterea non licet uti participio, quando nõ est, ut io ho hauuto molte uolte compassione ad Ouidio bandezato in ponto. Sæpe sum miseratus Ouidium, qui exulauit in põto. Item tu impari certamente uolentera la grammatica studiata da me, ma nõ fai frutto. discis, tu quidem non inuitus grãmaticam, cui ego studui, sed non proficis. In his nõ usi sumus participiis, quia nec exulo habet exulatus, nec studeo studitus, atq; ideo diximus per relatiuum & uerbum.

Dic uulgaria participiorum omniũ. Amans, amante. chi ama o chi amaua. Amaturus, da amare. chi amara. & per deuere amar. essendo per amare, & hauendo ad amare. Amatus, amato. chi e stato, o chi era stato amato. essendo stato amato. Amandus, da essere amato. chi sera amato. & p essere amato. hauendose ad amare. o hauẽdo ad essere amato. essendo p essere amato. & sic in cæteris.

Participium absolute in quo casu ponitur? in septimo, si reperitur, ut studiando io greco & hebraico, tu andaui a solazzo. Studente me græcis, ac iudaicis literis, tu deambulabas. i. dũ uel donec ego studebam. Si uero non reperitur, dicimus per uerbũ, & dum, uel donec, uel postquã, ut uenuta la estate, molti se amalano. postq̃ uenit æstas, plurimi ægrotant. & partita la inuernata, ue la prima uera. Vbi discessit hyems, uer aduenit. hic non licet dicere per septimum casum, quia uenio, & discedo non habẽt participia præteriti temporis. quanq̃ apud uetustissimos inuenitur discessus, & alia, quæ nunc penitus exoleuerunt, ut interitus. obitus.

Quare etiam hic septimus casus appellatus est a nõnullis ablatiuus in consequentia? quia necessario huiusmodi ablatiuos consequi aliquid debet, ut sole oriente, fit dies i. solis ortum sequitur dies, & græcis ilion obsidentibus, uicti sunt ilienses, idest propter obsidionem græcorum secuta est uictoria de iliensibus. quando autem sic dicimus, te sedente, ego sto, non est necesse me stare, dum tu sedes, non erit igitur ablatiuus in consequentia. nisi in consequentia dicit, quia consequi omnino aliquid debet, ex quo perficiatur oratio. Sed dicas tu potius uel septimum casum, uel abla

tiuum absolute positum.

Quæ participia poni possunt absolute in ablatiuo? præsentis, & præteriti imperfecti idest in ns. præteriti pfecti & plusquamperfecti, idest in tus, sus, xus. quæ frequentissime inueniuntur in septimo casu. exempla ultro se offerunt, si quis inquirat, ut Te ueniēte die, te decedente canebat. & Sublata beneuolentia, amicitiæ nomen tollitur, & huiusmodi infinita. Item futuri in rus, ut facturo me copiam bonorum librorum studiosis omnibus, cœperunt omnes gaudere mirum in modum. idest cum essem facturus copiā. Lucanus in primo. Facile uenturo Cæsare prædam ignauæ liquere manus i. cū esset uenturus Cæsar. Valerius Maximus libro prīo. Id luce proxima consulibus sacrificio uel expiaturis, si posset auerti, uel si certum deorum etiā monitu nisum foret, executuris, hostiarum exta somnio congruerunt. In dus quoq; sic, uoluendis assidue bonis libris, q̄ plurima memoratu digna discuntur, idest uoluendo libros, uel dum uoluuntur. Mar. Tullius in procemio primi libri officiorum. Orationem autem latinam efficies legendis nostris pleniorem. i. legendo nostra, uel cū legentur nostra. sed hæc, cum amittunt tempus non sunt participia.

De patronymicis.

Quid est Patronymicū? quod proprie a patre deriuatū secundum formā græcam, significat filiū, uel nepotem, filiam uel neptem primitiui sui, ut hic priamides, priami uel filius, uel nepos. Hæc priamis, filia, neptis'ue priami.

Quare dicendum potius patronymicum per y ψιλὸν ny, q̄ patronomicū per o μικρὸν? quia quæ componuntur ab ὄνομα, mutant primū ō μικρὸν, in ῶ μεγα secūdū uero in y ψιλόν. sic ab ἱερὸς & ὄνομα, Hieronymus, quod sacrū nomen interpretatur. a σὺν & ὄνομα, Synonymum.

Non'ne etiam ab aliis, q̄ a patribus patronymica deriuantur? qdni, sed raro, & abusiue, ut a matribus, sicuti est iliades, Iliæ filius Romulus. Latoides λητόος, idest Latonæ filius Apollo. Ab auis mēnis, ut atlantides, Mercurius filius Maiæ Atlantis. A fratribus, ut phaethontiades sorores phaethontis, a regibus siue cōditoribus,

ut æneadæ. romulidæ, ideſt Romani. Theſidæ. Cecropidæ, ideſt Athenienſes. & ſciendum multa inueniri huius formæ gentilia, ut Hemōis. Theſſalis. Colchis. Argolis. Cyclas. Ias. Troas. multa itē ꝓpria. ut Euripides. Thucydides. Bacchis. Doris Pithyas.

Poſſunt'ne deriuari patronymica a' propriis patrū latinis, ut Saturnus. Iupiter. Mars. Mercurius. Sol? minime. nam in his, & ſimilibus dicendum eſt filius, uel nepos Saturni. Iouis. Martis, uel per poſſeſſiuum. Saturnius. Iouius. Martius. nam pro patronymicis poſſeſſiua inueniuntur apud latinos uſurpata, ut æmilianus Scipio, ideſt æmilii filius. Octauianus Cæſar, ideſt Auguſtus octauii filius. dicitur & Octauius. Virg. Luſimus octaui. A' nominibus tamen patrum latinis romanum poetam poſſe exiſtimo, ſi contigerit, patronymica inclinare, ſi græcam habere potuerint inflexionem (q̄a græce patronymica formari debent) nec aliter apud græcos, quàm apud latinos nomina illa appellentur. nam a' Saturnus. Iupiter. Mars. Mercurius. Sol. Neptunus, ideo patronymica deriuare non licet, quia non ſic, ſed κρόνος. ζεύς. ἄρης. ἑρμῆς. ἥλιος. ποσειδῶν græce dicuntur. A' Petrus igitur Petrides eſſe poteſt patronymicum, quia ὁ πέτρος τοῦ πέτρου græce poteſt declinari, atq; inde πετρείδης deriuari patronymicum. ſic ab Antonius Antoniades, a' Cicero ciceronides eſſe poſſunt patronymica, quia ὁ ἀντώνιος τοῦ ἀντωνίου ὁ κικέρων τοῦ κικέρωνος græce licet inflectere, indéq; ἀντωνιάδης. κικερωνίδης deducere patronymica.

Vtendum'ne eſt patronymicis in proſa oratione? nequaquam. ſed in carmine duntaxat. inueniuntur tamen uſi patronymicis etiam hiſtoriographi, quod ipſis quoq; licentia uti conceſſum ſit. quare Herodotus apud græcos fabulas etiā commiſcet hiſtoriis. quod tamen latini reprehendunt. Iuuenalis. Et quicquid græcia mendax audet in hiſtoria.

Quot ſunt terminationes patronymicorum maſculini generis? tres. ιδης, ut πηλεΐδης. ων ut πηλείων. αδιος, ut ὑῤῥάδιος. quarum prima, qua ſola poetæ latini utuntur, communis eſt. Altera ionica. æolica tertia. habent enim græci quinq; linguas. Communem Ionicam. Doricam. Atticam. Aeolicam.

Quomodo formantur græce? ſic. ſi genitiuus græcus deſinit in ους,

uel in ος, uel in οῦς. uel in οῦ, si nec ante οῦ· est iota, nec quæ in οῦ gtm̃ faciunt, primæ sunt declinatiõis, in ίδης, communiter formatur patronymicum, ut ὁ πηλεύς· τοῦ πηλέως, ῶς in ίδης· πηλεΐδης, & per synæresin πηλείδης. Item ὁ πηλεύς· τοῦ πηλῆος, ος in ίδης πηληΐδης à genitiuo ionico. Homerus, μῆνιν ἄειδε θεὰ πηληϊάδεω ἀχιλῆος· πηληϊάδεω pro πηληΐδου ἀπὸ τοῦ πηλῆος. genitiuo Ionico. ὁ δημοσθένης· τοῦ δημοσθένους· οῦς in ίδης δημοσθενίδης. ὁ ἀγαμέμνων· τοῦ ἀγαμέμνονος, ος in ίδης, ἀγαμεμνονίδης. ὁ πρίαμος· τοῦ πριάμου, ου in ίδης, πριαμίδης· ὁ πάνθοος· τοῦ πανθόου, ου in ίδης πανθοΐδης, & per synæresin· πανθοίδης·

S in autem ante ου est iota, uel in ευ mittentia genitiuũ primæ sunt declinationis, commutant ου in αδης, ut ὁ μενοίτιος τοῦ μενοιτίου. ου in αδης, μενοιτιάδης· ὁ αἰνείας τοῦ αἰνείου, ου in αδης αἰνειάδης. ὁ ἀγχίσης· τοῦ ἀγχίσου· ου in αδης ἀγχισάδης, & πλεονασμῷ τοῦ ι. ἀγχισιάδης· ὁ ἱππότης· τοῦ ἱππότου, ου in αδης ἱπποτάδης·

C uius declinatiõis sunt patronymica masculina in δης? primæ τῶν ἰσοσυλλάβων, ut ὁ πηλείδης τοῦ πηλείδου. ὁ πριαμίδης τοῦ πριαμίδου·

P atronymica fœminina quot terminationes habent? treis. ας· ις. νη. quibus oĩbus nr̃i poetæ utuntur, ut ilias· tyndaris· nerine·

Quomodo formantur patronymica fœminina? In ας. & in ις. formantur à suis masculinis remota δη. ut ἡλιάδης. ἡλιάς· πριαμίδης, πριαμίς. πηλεΐδης sine sinæresi πηλεΐς. uel ionice πηληΐς ἀπὸ τοῦ πηληΐδου.

I n νη pauca admodũ sũt, ut νηρείνη. ἀδραστίνη· ἀκρισιώνη· αἰητίνη. ὠκεανίνη ἀπὸ τοῦ νηρέως· ἀδράστου. ἀκρισίωνος. αἰήτου· ὠκεανοῦ.

C uius declinationis sunt patronymica fœminina? in ας. & in ις. quintæ, ut ἡ πηλιάς, τῆς πηλιάδος. filia peliæ, uel neptis· ἡ πριαμίς, τῆς πριαμίδος.. in νη uero sunt secundæ τῶν ἰσοσυλλάβων, ut ἡ νηρείνη τῆς νηρείνης·

Qui nescit græcas literas non'ne à nominibus græcis latino more inflexis formare patronymica poterit? non profecto, quanq̃ posse docent omnes ferè grammatici ætatis nostræ· nam quomodo theseis, Aeneis, penultima lõga, & huiusmodi patronymica, à masculinis theseides. æneides deriuabunt græcarũ literarum rudes? quod si à theseides· æneides facta diæresi, theseis· æneis deducẽt,

penultima corripiet, quia est τὸ ψιλὸν uocalis semper breuis apud græcos. Quare sciat necesse est à masculinis θησηΐδης. αἰνηΐδης, q̃ à genitiuo ionico θησῆος. αἰνῆος (ut supra est dictum) formantur, deriuari θησηΐς. αἰνηΐς δη abiectione, unde nos theseis, æneis accepimus penultima lōga. Nec me præterit αἰνείδης melius ab αἰνειάδης esse ἀποβολῇ τοῦ α, quod à genitiuo αἰνείου formatur, q̃ ab αἰνῆος genitiuo ionico. nusquam enim legitur, ut doctissimi quoq; dicunt, αἰνεΐς. Vnde apud Virgilium, Aeneadasq; meo nomē de nomine fingo. Et quis genus æneadū? ab αἰνειάδης est, à diphthōgo ει ι exclusa, ut dores faciunt. Quare loco æneis aliud pro exēplo ponat patronymicum, ut Achilleis. Orpheis, & similia à græcis in εΐς, quæ, si quis fuerit penitus expers literarum græcarum, nesciet formare.

Adde quod achillides à datiuo Achilli latine formaret græcarum literarum rudis penultima correpta, sicut Antenorides. Atlantides, à datiuis Antenori. Atlāti, cum tetrasyllabum propter complexionem penultimam producat. Præterea à latona latonades faceret patronymicum, qui nesciret Latonam græce, ἡ λητώ. τῆς λητόος λητοῦς dici. Vnde latoides patronymicum formari ait Priscianus. Statius primo thebaidos.

Dum morior, depelle globum. fors æqua merenteis
Respicit, ardentem tenuit reuerentia cædis
Latoiden. Ouid. Præteritas cessasse ferunt latoidos aras.

ἀρχίου εἰς τοὺς τέσσαρας ἀγῶνας. in epigrammatis.

z ηνὸς, λητωΐδαο, παλαίμονος, ἀρχεμόροιο, λητωΐδαο pro λητωΐδου latoidæ. Eodem modo, si à Dido. Manto. Sappho. Calypso, & similibus patronymica formarit, decipiet. Nam Didonides. Mantonides. Sapphonides. Calypsonydes dicet, cū sit dicendum Didoides. Mantoides. Sapphoides. Calypsoides, à græcis. διδοΐδης. μαντοΐδης. σαπφοΐδης. καλυψοΐδης. q̃ à genitiuis διδόος. μαντόος. σαπφόος. καλυψόος formantur mutatione τοῦ ος in ιδης.

Præterea huiusmodi nomina uix ausim ego declinare ut Iuno, sed græce. Neq; enim, ait Quintilianus, Iā Calypsonem dixerim, ut Iunonem. Quanquam secutus antiquos C. Cæsar utitur hac ratione declinandi. Quamobrem discēdæ sunt à pueris nostris ne

cessatio græcæ declinationes.

Qui latine hæc patronymica declinare, ipsis'qꝫ uti uoluerit, quomodo poterit? Vertẽdæ sunt græcæ literæ in latinas, necnõ diphthõgi uel in nostras diphthongos, uel in uocales lõgas, & quod græci πριαμίδης. αἰνειάδης. ἡλιάδης. μενοιτιάδης. πηλείδης. θησείδης. Item πριαμίς. νηρίνη. ἡλιάς. μενοιτιάς., πηληΐς. θησηΐς dicũt, Nos priamides. æneades. heliades. menœtiades. pelides. thesides. priamis. Nerine. Helias. menœtias. peleis. theseis dicamus. Sed duo nouissima, & cætera id genus penultimam modo producũt, modo corripiunt, Nam si à πηλεΐδης. θησεΐδης, facta diæresi, πηλεΐς. θησεΐς deducuntur, quæ nos in latinum uertentes peleides. theseides sine synæresi, & peleis. theseis dicimus, corripiũt, sin uero à πηληΐδης. θησηΐδης, quæ à genitiuis πηλῆος. θησῆος, ionice formãtur, ut supra est dictum, πηληΐς. θησηΐς deriuantur, producũt. Sed penultima breui raro legi apud Romanos huiusmodi patronymica, Penultima uero longa sæpissime. Statius.

V iue precor, nec tu diuinam æneida tenta. Ouidius.

E t tamen ille tuæ felix æneidos author
Transtulit in tyrios arma, uirum'qꝫ toros. Idem:

S umpserit æneidem, genitrix ibi prima requiret,
Aeneadum genitrix unde sit alma Venus. Idem.

R es quoqꝫ tanta fuit, quantæ subsistere summo
Aeneidos Vati grande fuisset onus. Idem.

V tqꝫ celer uenias, uirideis nereidas oro. Idem.
Nerei te uereor, tua fulmine sæuior ira est. Martialis.

L usit Nereidum facilis chorus æquore toto. Statius.
Tum uisa procul de littore mater Nereis.

I n is æneis. nereis penultima & producta, & correpta deprehendũtur. Sed de æneis (ut supra dixi) alia ratio est. nam cum corripitur est quia. ει. diphthongus diuiditur per diæresin ab αἰνείδης, quod est ab αἰνειάδης remota. α. cum uero producitur, fit, quia. ε. in. η. cõuertitur. ἰωνικῶς sic αἰνεΐς, αἰνηΐς, unde nos æneis penultima longa, Plerunqꝫ tamen legi penultima producta. Iuue.

Semper ego auditor tantum? nunquam ne reponam
Vexatus toties rauci theseide Codri? Mar.

Briseis uultum quamuis auersa iaceret. & sic fere ubique.

P ræterea quæ apud illos primæ sunt declinationis, apud nos itidē primæ sint, ut ὁ θησείδης τοῦ θησείδου, hic thesides huius thesidæ. Quæ itē apud illos secūdæ declinatiōis sunt, apud nos græce declinent cōmutatis tm̄ lr̄is græcis in nostras, ut ἡ νηρείνη τῆς νηρείνης, hæc nerine huius nerines. Quāq̄ ἦτα duplex ἐψιλὸν, sicut ὦ μέγα duplex ο μικρὸν esse existimo, & nō i, sed e sonare debere. Quare dictiōes græcas, in qbus est ῆ litera, pperam nunc pnuntiāri ostēdemus in fragmentis grāmaticis. Itē quæ apud græcos qntæ sūt declinatiōis, nos in nostrā tertiā trāsferamus, ut ἡ προιτὶς τῆς προιτίδος, hæc prœtis huius prœtidis. Quare hinc etiā colligimus necessariā esse literarū græcarum cognitionem hominibus nostris.

I nueniuntur'ne poetæ & addere, & detrahere syllabas patronymicis? maxime. Virgilius. Tum phaethontiadas musco circundat amaræ corticis, pro phaethontidas. Ouidius. Sedit atlantiades, p atlantides. Virgilius Scipiadas duros bello pro scipionidas. Idē. Sit satis ænide telis impune Numanum oppetiisse tuis, pro ænea de. nam æneus, a quo deriuari uidetur, non inuenitur.

Quare poetæ modo detrahunt, modo addunt patronymicis syllabas? propter metrū, & maxime quando breuis syllaba inter duas longas comperitur, quæ esse in heroico uersu non potest, ut in atlantides. phaethontides, quod & græci faciunt. Homerus. μῆνιν ἄειδε θεὰ πηληιάδεω ἀχιλῆος pro πηληΐδου. Si qsquā est q ubi nō nisi latine instituimus pueros, græce formasse patronymica nos accuset, ne sit nescius id nobis necessario factum esse, quia latine formari non possunt, ut supra est dictum. tum quia uolumus, & græce, & latine simul institui adolescentulos, ita tamen, ut a sermone latino ætate nostra incipiant, nec multo post, unà & romanis literis & græcis incumbant, sed tunc potissimum, ubi eas orationis parteis, quæ inflectuntur declinare latine didicerint. quod si asseruarint diligenter, cum ad patronymica nostra uentum fuerit, quæcunque ibi a nobis conscripta sunt, facile intelligent. Vtrum autem sic institui pueros sit necessarium nec'ne, uiderint docti. Nos certe pernecessarium non arbitramur solum, sed etiam contendimus.

De figuris.

Acturus etiam operæpretium mihi uideor, si de figuris hoc loco, quæ à græcis σχήματα appellantur, breuiter scripsero, atq; id tantum attigero, quod ad puerorum institutionem facere uideatur.

Quid est figura? Quintilianus inquit figura est, sicut nomine ipso patet, conformatio quædam orationis remota à cōmuni. Idem, Sit ergo figura aliqua arte nouata forma dicendi. Possumus etiā sic definire. Figura est uitium cum ratiōe necessitatis, ornatus'ue gratia permissum.

In quot parteis diuiduntur figuræ? in duas. nam aut τοῦ λόγου sūt, idest uerborum, uel dictionis, uel elocutionis, uel sermonis, uel orationis, aut τῆς διανοίας, idest cogitationis & sensus. τῆς διανοίας figuras quorum esse aiūt? Oratorum tantum. τοῦ λόγου? grāmaticorū, & diuiduntur τοῦ λόγου in treis parteis, in figuras dictionis. elocutionis. constructionis. Illud nō esse silentio præter eundum censeo, figuras omneis penes qnq; græcorum linguas attendi. ἰάδα. δωρίδα. ἀτθίδα. αἰολίδα. κοινήν. Ias n. relictis propriis uersatur in tropis. Doris in singulis partibus orationis nūc adiectioni, nunc breuitati studens, facit barbarismos. Atthis breuitate gaudens, admittit solœcismos. Aeolis supra modum copiosa'est, amat'q; per circuitum uerba proferre, cuius uitiū σχῆμα διανοίας appellant. Communis est, in qua omnes idē sentiunt.

Sed aduertendū in primis est, ut Barbarism9 & Solœcism9 euitent.

Quid est barbarismus? pars orationis uitiosa in cōmuni sermone, In poemate uero metaplasmus dicit'. ante Augusti Cæsaris ætatem an barbarismum dixerint qui pure, atq; integre locuti sunt, se nō inuenisse Gellius scribit. Apud antiquos. n. nō barbare, sed rustice loqui dicebant', quos nunc loqui barbare dicimus, & rusticus sermo, qui nunc barbarismus appellatur.

Quid est solœcismus? impar & inconueniens compositura partiū orationis σχῆμα λόγου, si eum docti fecerint, dicitur. ab Asinio Capitone, & eiusdem ætatis aliis, imparilitas, à uetustioribus latinis stribiligo dictus est. nam στρεβλοῦν deprauare est, & στρεβλὸς pra

uus. Gellius uero neq; solœcismum, neq; barbarismum, sed sicut βάρβαρον, ita σόλοικον legisse se apud græcos in noctibus refert. Idem antiquiores nostros solœcum facile dixisse meminit, solœcismum uero haud scire an unquã dixerint. Quod si ita est, neq; apud græcos, neque apud latinos probe dici solecismum putat, sed aut imparilitatẽ, aut solœcum. sed nunc & barbarismum & solœcismum dicimus.

V nde Solœcus dictus? à Solis urbe Ciliciæ, quod eius incolæ athenienſibus uitiose loq uisi sint, & σολοικίζειν q ita loq̃rent, dicti.

Quomodo rustice & barbare quis loquetur? si barbaris uocabulis usus fuerit. Vt si dixerit treguam, & guerram pro induciis & bello. Item si dictiones inuertat, ut si pro disciplina, displicinam dixerit, & stexæ fillæ, pro stellæ fixæ. & aliquibus penultima lõga, cum debeat corripi. & Annóna, & idólum penultima breui, cũ sit producenda.

Vitia oris & linguæ in q̃bus esse lr̃is possunt? in singulis. nã si crasse iota ꝓnũtiauerit quis, Iotacismum faciet. Si uero. L, lãbdacismũ. Itẽ si m plus æquo ꝓnũtiarit, faciet metacismum. p̃terea a uocis gracilitate Ischnotesia ẽ. a nimio uero hiatu uocis, Platiasmós.

Chilostomia autem fit cum in summis labiis uox scindit, Omnia igitur, quæ plus æquo, minus'ue sonantia ab eruditis auribus respuuntur, euitanda sunt.

Quomodo Solœcum, aut, ut nũc dicimus, solecismum quis faciet? Si loquetur incõgrue, ut si dixerit, quale est pater mea, mater meus. Virgilius scripserunt. ego doceo tibi grãmaticam.

I n quo à solœcismo differt barbarismus? hic in dictione tantũ fit. ille uero in oratione.

De figuris dictionis.

S yncopa de medio tollit, quod epenthesis auget.
Extinxti ut te, me'q; soror magna induperatrix,
Troiugenum'q; dolos nosti Mauortis in antro.
A pocope eum tollit finem, quem dat Paragoge,
Vt sat erit magicas me inuitam accingier arteis.

Troius heu do meæ miseram me occiderit hospes?
A pponit prothesis caput id, quod Aphœresis aufert,
Gnate renarro tuam mittas heu linquere matrem.
Discite iustitiam moniti,& non temnere Diuos.
C orripit ut steterunt ducendam Systola uocem.
Ectasis Italiam producit corripiendam,
Dicit & insanis uitam dederîtis in undis
Romane at dices & dederitis,& dederitis.
A ulai in medio libare Diæresis, atque
Virgilius cecinit rus. syluas'q;.duces.
Et qui magna fuit pelignæ gloria gentis,
Nunc quoq; te saluo persoluenda mihi.
E st'q; Synæreseos deiectus fulmine Phæthon.
Flexit æripedem ceruam Tyrinthius heros.
Gramma tibi Antithesis pro grammate ponit, ut olli
Inquit subridens hominum sator,atque deorum.
M necat Ecthlipsis, uocalem sed Synalœphe.
Littora,multum ille & terris iactatus & alto.
Atque ea diuersa penitus dum parte geruntur.
Metathesis est ordo mutatus litterularum.
Vt tibi Timbre caput Euandrius abstulit ensis.

De figuris constructionis.

P rolepsis,quæ latine dicitur præsumptio, est pronuntiatio rerum ordine secutarum.uel ē,cum ante numerus redditur, q̃ personæ definiantur ut,

C ontinuo reges,ingenti mole Latinus
Quadriiugo inuehitur curru,cui tempora circum
A urati bis sex radii fulgentia cingunt,
S olis aui specimen,bigis it Turnus in albis,
B ina manu lato crispans hastilia ferro,
H inc pater Aeneas, Romanæ stirpis origo,
S idereo flagrans clypeo,& cœlestibus armis,
E t iuxta Ascanius, magnæ spes altera Romæ,

Procedunt Castris. Per hanc autem figuram, si plurale uerbũ præponitur ante utrunq; quod sequitur, nominatiuum præcedere in congregatione oportet. ut, duæ aquilæ deuolauerunt, hæc ab oriente, illa ab occidente uel, Altera ab ortu solis, altera ab occasu. Sin ad ea, quæ diuiduntur, singulare uerbum sequitur, genitiuum singulare diuidẽdo præcedere oportebit. ut, Duarũ Aquilarum, altera deuolauit ab oriente, altera ab occidẽte. Præterea singulare modo in singularia, modo in pluralia licet diuidere, ut humanum genus aliquod bonum, aliquod malum est. humani generis, aliqui boni, aliqui praui. Et rursus plurale nũc in pluralia, nunc in singularia. Hominũ, Aliqui boni aliqui mali. Duarũ auium, altera uolatilis, altera nõ. Si nominatiuus igitur præcedit, uerbũ in congregatione ponit̃, sin aũt genitiuus, in iis, quæ diuiduntur. Quod si & cõgregationem, & eius parteis oblique proferre uolumus, necesse est loco uerbi uti participio obliqui casus, & ad aliam personam facere transitionem. ut, aquilarum uolantium, alterius ab oriente, alterius ab occidente similis ẽ celeritas. Et per datiuum, aqlis uolantibus, huic oriens, illi relinqtur occidens. Et per accusatiuũ, aquilas uolanteis, hanc oriens, illam misit occidẽs. Veteres tamen interdũ pro genitiuo plurali, nominatiuũ legimus præposuisse Homerus ὀδυσσείας μ΄, οἱ δὲ δύω σκόπελοι, ὁ μὲν οὐρανὸν εὐρὺν ἱκάνει, τὸν δ' ἕτερον σκόπελον χθαμαλώτερον ὄψει Ὀδυσσεῦ hoc est, Duo scopuli, alter ad cœlum usq; latum peruenit, alterum uero scopulũ humiliorẽ uidebis Vlysse. ubi secundum artem genitiuo utendum fuisset τῶν δὲ δύω σκοπέλων. σολοικοφανὲς igitur fecit. Quemadmodum ἰλιάδος γ. ἄμφω δ' ἑζομένω γεραρώτερος ἦεν ὀδυσσεύς. hoc est, ambo uero sedẽtes, honoratior erat Vlysses. ἀντὶ τοῦ, ἀμφοῖν δ' ἑζομένοιν. amborũ autem sedentium, honoratior Vlysses erat. quale ẽ apud Horatiũ i poetica, o maior iuuenum ad duos .n. Pisones scribebat. de hoc uero abunde in comparatiuis. Item ἰλιάδος π΄, Νεστορίδαι δ', ὁ μὲν οὔτασ' ἀτύμνιον ὀξέϊ δουρὶ ἀντίλοχος, λαπάρης δὲ διήλασε χάλκεον ἔγχος. ἤριπε δὲ προπάροιθε. μάρις δ' αὐτοσχεδὰ δουρὶ ἀντιλόχῳ ἐπόρουσε κασιγνήτοιο χολωθείς, στὰς πρόσθε νέκυος, τοῦ δ' ἀντίθεος θρασυμήδης, ἔφθη ὀρεξάμενος πρὶν οὐτάσαι.

Neſtoridæ autem, Antilochus acuto telo percuſſit Atymnium, ferro adacto in ilia. cecidit uero ille corám. ſed Maris ꝓpinquus lancea inuaſit Antilochum ira germani cauſa percitus, aſtans ante mortuum, hunc autem Deo ſimilis Thraſymedes celeriter ꝑcuſſit añ, q̃ ille feriret, pro τῶν νεστορειδῶν, ὁ μὲν ἀντίλοχος οὔτασ' ἀτύμνιον, μάρην δὲ ἀντίθεος θρασυμήδης. Neſtoridarũ Antilochus percuſſit Atymnium, Deo uero ſimilis Thraſymedes, Maridem. Similiter ſiquis dicat, Duo fratres, alter facilis, alter durus eſt, uitium facit, cum ſit dicendum, Duorum fratrum, aut e duobus fratrib⁹ alter facilis, alter durus. Tale eſt ẽt illud Liuii, ut Priſcian⁹ refert, Periti religionũ, iuris'q; publici, quando duo ordinarii conſules eius anni, alter morbo, alter ferro periiſſet, ſuffectum conſulem negabant recte comitia habere poſſe, cum ars ſic exigeret, Quando duorum ordinariorum conſulum, aut ex duobus ordinariis conſulibus alter morbo, alter ferro periiſſet, aut ſic. Quãdo duo ordinarii cõſules ei⁹ anni periſſent, alter morbo, alter ferro. quæ ẽ ꝑſumptio frequentiſſima, ut illa ὀδυσσείας α, ἀλλ' ὁ μὲν αἰθίοπας μετεκίαθε τηλόθ' ἐόντας, αἰθίοπας, τοὶ διχθὰ δεδαίαται ἔσχατοι ἀνδρῶν, οἱ μὲν δυσομένου ὑπερίονος, οἱ δ' ἀνιόντος. Sed ille æthiopas petiit, qui ꝓcul ſunt, æthiopas, qui diuiſi ſunt in duas parteis ultimi hominum, alteri in occidente alteri in oriente. & illa in Iphigenia in aulide κατεῖδον δὲ δύ' αἴαντε συνέδρω, τόν τε οἰλέως, τελαμῶνός τε γόνον, τῆς σαλαμῖνος στέφανον. Vidi duos aiaces conſidenteis, alterum Oilei, alterum Telamonis filium Salaminæ decus. Apollonius in primo περὶ συντάξεως, illud Homeri, οἱ δὲ δύω σκόπελοι, ὁ μὲν οὐρανὸν εὐρὺν ἱκάνει, ſic mutat, οἱ δὲ δύο σκόπελοι ἱκάνουσιν, ὁ μὲν ἄχρι τοῦ οὐρανοῦ, ὁ δὲ ἄχρι τοῦ ὀλύμπου. duo perueniunt ſcopuli, alter uſq; ad cœlum, alter uſque ad olympum, quod poeta noſter dimiſſa præſumptione ſic mutauit in primo æneidos, Gemini'q; minãtur in cœlum ſcopuli. In huiuſmodi igitur conſtructione tam diuiduorum, q̃ κατὰ πρόληψιν, græci articulis ſubiunctiuis utuntur, ut ἀετοὶ διέπτησαν δύο, ὁ μὲν ἀπ' ἀνατολῶν ὁ δὲ ἀπὸ δυσμῶν. καὶ τῶν ἀνθρώπων, οἱ μέν εἰσιν ἀγαθοὶ οἱ δὲ πονηροί. καὶ τοῖν δυοῖν αἰάντοιν, ὁ μὲν τελαμώνιος, ὁ δὲ οἰλέως υἱὸς ἐγένετο, Nos uero aut pronominibus, aut nominibus, ut duæ Aquilæ de

Nos uero aut pronominibus, aut nominibus, ut duæ Aquilæ de uolauerũt, hæc ab ortu solis, Illa ab occasu, uel altera ab ortu solis, altera ab occasu. & hominum hi boni, illi mali sunt, uel aliqui boni, aliqui mali sunt. & duorũ Aiacũ hic Telamonius, ille oilei filius fuit, uel alter Telamonius, alter oilei filius fuit.

In prolepsi quinq; esse plerunq; oportet. Cõgregationẽ ut Reges, parteis, ut Latinus Turnus. Aeneas Ascanius. Verbũ, ut ꝓcedũt. Partiũ determinationes, ut Latinus Turnus ab una pte, Aeneas, & Ascanius ab altera. ordo ut præcedat congregatio ut reges sequantur partes, ut Latinus, Turnus. Et Aeneas, Ascanius.

Est autem prolepsis duplex, Explicita, in qua omnia inueniunt quæ in prolepsi esse oportet, ut equi cõcurrũt, hic à dextra, ille à sinistra parte hippodromi. Implicita est, in qua tacet aliquid, ut homines inuident alter alteri, deest & alter alteri. Item alter alterius onera portate, deest & alter alterius, ut portate onera alter alterius, & alter alterius. hoc est, tu face onus portes illius, ille tuũ. & apud Ouidiũ, Alter in alterius iactãtes lumina uult⁹, Quærebãt taciti noster ubi esset Amor. deest & alter in alterius.

Aliam esse prolepsin dicit Diomedes, cũ id, quod posterius accedit, ante tẽpus adscribitur, ut lauinia uenit littora. Lauiniũ n. nõ dũ erat, cũ in italiam uenit Aeneas. Et apud Sallustiũ, Montẽ sacrũ, atq; Auentinum insedit, qui mons ob hoc, quod illum plebs insederat, postea sacer dictus est.

De Syllepsi.

Syllepsis quæ latine conceptio, & comprehensio dici põt, est diuersaꝝ clausulaꝝ uel per unum uerbum, uel per adiectiuum pluralis numeri conglutinata conclusio, ut sunt nobis mitia poma, castaneæ molles, & pressi copia lactis. i. poma mitia. castaneæ molles & copia lactis pressi sunt nobis, ut pluralis numerus concipiat singularem, ita tamẽ, ut pluralis præcedat. nam aliter eẽt zeugma. ut, Amaryllidi & lac & castaneæ placuerũt. & nihil'ne te nocturnum præsidium Palatii. nihil horũ ora, uultus'q; mouerũt? quod exemplum in zeugmate ponit Diomedes, & hypozeugma ap-

pellat. Dices etiam per Syllepsin Ferdinandus Rex & Elisabeth Regina Hispaniæ homines q̄iustissimi Bethycam, quæ Granata nūc dicit̄, urbem, & maximam, & munitissimam, & bellicosissimam, opulentissimam'q; decem ab ipsis annos obsessam, & nunquam antea a' Christianis debellatā, atq; ideo summis laudibus, sūmo'q; honore dignissimi Anno a' natiuitate IESV CHRISTI DEI Opt. Max. millesimo quadringentesimo nonagesimo secundo, quarto nonas ianuarias expugnauerunt.

In Syllepsi quinq; esse oportet. Dictionem concipientē. dictionē cōceptam. cōiunctionē. uerbum, uel adiectiuum pluralis numeri, & qd̄ respondeatur dictioni concipienti. ut Rex & Regina Hispaniæ principes optimi. Dictio concipiens Rex. concepta Regina. adiectiuum pluralis numeri optimi. coniunctio &. responsio adiectiui ad regem.

Quot sunt species Syllepseos? septem. Est. n. prima syllepsis in genere, quæ fit cū masculinum genus cōcipit fœmininū & neutrum, ut Rex & Regina iustissimi Domin⁹ & mācipia pugnaces. Aut cū fœmininū cōcipit neutrū, ut hic leges & plebiscita coactæ.

Secunda syllepsis est in numero, cum pluralis numerus cōcipit singularem, ut milites & Imperator fortissime pugnauerunt.

Tertia syllepsis est in persona, nā prima & secunda persona possunt concipere tertiam neutram uero harum tertia. Ego n. & ille deambulamus, & tu & ille deambulatis, dicimus, Ille autem & ego deambulant, aut ille, & tu deambulant, non dicimus. & quemadmodum prima, & secūda possunt concipere tertiam, ita prima secundam. sed non contra nam ego & tu deambulamus dicimus, non etiam deambulatis.

Quarta syllepsis est in casu, quæ fit cum nominatiuus comprehendit ablatiuum cum præpositione cum, ut Remo cū fratre Quirinus iura dabunt, idest, Quirinus, & frater Remus.

Quinta syllepsis est indirecta, quæ fit quando uerbum cōcordat cū ablatiuo cum præpositiōe cum, & ablatiuus concipit nominatiuum, ut Hanc tecū Genitor cūctis celebrabitis annis. &, Iphitus & Pelias mecum diuellimur inde.

Sexta syllepsis est implicita, quæ fit quando demōstratis mare &

fœmina per distributiuum, & partitiuum nomẽ masculini generis, comprehenditur etiam fœmina, ut uterq; horum est iustus, & apud Virgiliũ. Est mihi nanq; domi pr̃, est iniusta nouerca, Bis'q; die numerãt ambo pecus, alter & hœdos. alter, idest nouerca. eodem modo nullus homo currit est syllepsis implicita, ubi nullus cõprehendit etiam fœminam. quare qui dicũt omnis homo currit, & nullus homo currit, nõ esse contraria, errant, quoniã nullus complectitur etiam fœminam in hac oratiõe, nullus homo currit, quemadmodũ omnis, in ea, quæ dicit omnis homo currit.

Septima syllepsis est in male cohærentibus, seu in improprie cõprehẽsis, q̃ fit qñ plura cõcipit uerbũ, ita tñ, ut uni tm̃ conueniat, cætera uero improprie complectatur, ut apud Virgilium. Sacra mãu, uictos'q; deos, paruum'q; nepotem, Ipse trahit. trahit licet nepotis tantum sit, tñ & superiora concludit, sed καταχρηστικῶς. Eadẽ est figura apud Homerũ ἰλιάδος. ι. ὡς δ' ἄνεμοι δύο πόντον ὀρίνετον ἰχθυόεντα, βορέης, καὶ ζέφυρος, πώ τε θρήκηθεν ἄητον. ut duo uẽti piscosum mare concitant Boreas, ac Zephyrus, qui spirant a' Thracia. ubi quod Boreæ tantũ est, Zephyro quoq; attribuit, q flat ab occasu. Item ἰλιάδος τ΄. τὼ δὲ δύω σκάζοντε βάτην ἄρεος θεράποντε, τυδείδης τε μενεπτόλεμος, καὶ δῖος ὀδυσσεύς, ἔγχει ἐρειδομένω. ἔτι γὰρ ἔχον ἕλκεα λυγρά. Duo aũt claudicãtes ibant ministri martis Tydides'q; bellicosus, & diuꝰ Vlysses, hasta firmantes gressum, adhuc. n. molesta erãt illis ulcera. Quod erat igiẽ Diomedis, Vlyssi quoq; attribuit. solus. n. Diomedes claudicabat, pedis plantã uulneratus. Vlysses aũt in latere uulnus acceperat. Sũt fortasse & aliæ syllepseos species, sed ego non plures septẽ inueni, & ne has quidẽ quæsiuissem, nisi legissẽ apud Seruium. Sacra manu, uictos'q; deos, paruũq; nepotẽ Ipse trahit, septimã esse syllepsin. & apud Fabium multas præsumptiones. Primam item, secũdam & tertiã reticẽtiã apud Donatũ, & usq; ad sextũ Parelcon apud eundem. An autem aliter, atq; ego scripsi, accipiãtur Syllepseos species, nescio. sic equidem tãdiu sentiã, donec aut ipse melius inuenero, aut ab alio didicero.

De zeugmate.

Zeugma est unius uerbi uel adiectiui uiciniori tam singularis, quã pluralis numeri respondentis conclusio, ita cõiuncta diuersis, ut

necesse sit per supplementum singulis respondeat, ut cœli & ter ra mouenda est, uel cœli mouendi sunt & terra, idest cœli mouẽ di sunt, & terra mouenda est. Itẽ hebræi sunt, & ego. idest, ipsi he bræi sũt, & ego sum hebræus. Itẽ erraui ego & uos. idest, & ego erraui, & uos errastis. Et nihil'ne te nocturnũ præsidiũ palatii. ni hil urbis uigiliæ. nihil timor populi. nihil concursus bonorum omnium. nihil hic munitissimus senatus habẽdi locus. nihil ho rum ora, uultus'q; mouerũt? idest præsidium mouit. uigiliæ mo- uerunt. timor populi mouit. bonorum concursus mouit. muni- tissimus habendi senatus locus mouit. ora & uultus mouerũt. Fa bius συνεζευγμένον appellat, quod fieri dicit, cũ unum ad uerbũ plures sententiæ referuntur, quarũ unaquæq; desyderaret illud, si sola poneretur. Volũt etiã esse zeugma cũ remotiori uerbũ, adie ctiuum'ue respondet, si sit id, quod remotum est, numeri tantum singularis, ut ego & tu & pceptor erraui idest ego erraui & tu er- rasti, & præceptor errauit. quem loquendi modũ apud approba- tos non memini legere.

Tribus autẽ modis fit zeugma, in persona, ut nõ ego solũ, sed etiã tu errasti Præceptor. in Genere, ut cœli & terra mouẽda ẽ. in nu mero, ut nihil'ne te hic munitissimus senatus habẽdi locus, nihil horum ora, uultus'q; mouerunt?

Quinq; esse oportet in zeugmate, diuersa substantiua, ut cœli & ter ra. coniunctionem, ut &. uerbum, adiectiuum'ue tam singularis, q̃ pluralis numeri, ut mouẽda est, & quod uerbum, uel adiectiuũ uiciniori respondeat, ut cœli, & terra mouenda est, uel cœli mo uendi sunt, & terra.

In quo differt zeugma à syllepsi? In zeugmate uerbum uel adiecti- uum ita uiciniori respondet, ut singulis postea reddendũ sit, & tã singularis, q̃ pluralis numeri esse potest, Per syllepsin uero cõ tra, nam nec uiciniori respondet, nec numeri esse singularis põt, nec ut singulis, ut in zeugmate reddat oportet, sed oĩa ab uno uerbo uel adiectiuo cõcipiunt, atq; ideo σύλληψις à græcis, à no stris Cõceptio appellatur. Dices. n. per zeugma. Sociis'q;, & rege recepto, & rege recepto & sociis, & recepto rege & sociis, & rege, sociis'q; receptis, idest rege recepto, & sociis receptis. Itẽ hic illi⁹

arma, hic currus fuit, & hic currus fuit & arma, & hic fuit currus & arma, & hic currus & arma fuerunt. idest, hic currus fuit, & arma fuerunt.

Per syllepsin uero, sociisq; & rege receptis, & hic illi⁹ arma, hic currus fuerunt. Illud autē Valerii libro primo capite ultimo, De motu, & uoce Deorum immortaliū humanis oculis, auribusq; percepto, legendum est, ut etiam antiqui habent codices. De uoce, & motu percepto est enim zeugma.

Quot sunt species zeugmatis? tres hyperzeugma, cum uerbum præponitur, ut si erraui ego, & tu. Messozeugma, cū interponit̄, ut si ego erraui, & tu Hypozeugma, cum postponitur, ut si ego, tu quoq; errasti.

Synthesis fit in uitio uocali, cum uerbum uel adiectiuū discordat in uoce ab eo, cui redditur, & concordat in significato, ut pars in frusta secant, & gens armati. Tria esse oportet in synthesi unum subiectum. uerbum, uel adiectiuum, & quod id ipsum uerbū uel adiectiuum ita respondeat subiecto, ut ab eo discordet in uoce, & concordet in significato, ut Anser fœta.

Fit autem synthesis in genere tantum in numero tātū, in genere, & in numero simul. in genere tantum ut Prænestе sub ipsa. in eunuchum suam. Centauro uehitur magna. in numero tantum, ut turba ruūt. pars in frusta secant. in numero & in genere simul, ut gens armati. turba proterui. Virg. Hic manus ob patriam pugnando uulnera passi.

Antiptosis fit cum casus pro casu ponitur, ut sermonem quem audiuistis non est meus. sermonem pro sermo. Item populo ut placerent, quas fecisset fabulas. fabulas pro fabulæ. Et urbē quā statuo uestra est. Vrbem pro urbs.

In Antiptosi autem, tria esse oportet. unum subiectum. ut urbē, unum uerbum, ut est. & ꝙ casus pro casu ponatur. ut urbem pro urbs. & nota produci pto in antiptosi, sic enim scribitur græce, ἀντίπτωσις eodem modo in monoptōtum. diptotum. triptotum & huiusmodi penultima producitur.

Euocatio fit cum prima pſona uel secunda euocat ad se tertiam ut ego Virg. scribo, tu Cicero oras. Nos homines erramus, uos pue

ri non legitis. Et troes te miseri uentis maria oĩa uecti oramus. i. nos troes oramus. In euocatione q̃tuor esse oportet, dictionem euocantem primæ uel secũdæ personæ. dictionem tertiæ personæ. uerbum primæ uel secundæ personæ, & absentiam coniunctionis.

A positio est immediata coniunctio substantiuorum cum alterum ponitur ad declarationem alterius, ut ignauũ fucos pecus a' præsepibus arcent.

T ribus modis fit appositio restringẽdæ generalitatis gratia, ut animal equus currit. ad remouẽdam æquocationẽ, ut comedi canẽ piscẽ. ad ꝓprietatẽ attribuendã, ut Cæsar Vir magno ingenio.

F it Synecdoche, cum ponitur pars pro toto, ut æthiops albus denteis. mulier trunca manum. fit et ĩa per uerba, ut expleri mentem nequit Dido. Item doleo caput, cũ uero ex uno plureis intelligimus, ex parte totum. ex specie genus. ex præcedentibus sequẽtia uel contra, est alia Synecdoche, quæ est significatio pleni intellectus capax cum plus, minus'ue pronuntiat. aut. n pars tota, parua de parte cognoscitur, ut puppes'q; tuæ, pubes'q; tuorũ, a' puppibus. n. naueis significat, a' pube uero iuuentutem omnem. aut pars de toto, ut ingens a' uertice pontus in puppim ferit. non. n. totum pelagus, sed pars pelagi ferit in puppim. Item fontem'q;, ignem'q; ferebant. In hac figura plurimum ualet numerorũ illa libertas ut ait Fabius. nã & Liuius sæpe sic dicit, Romanus prælio uictor, & Virg. hostis habet muros. Idẽ, & armato milite cõplent. pro Romani uictores. hostis. ꝓ hostes. milite pro militib᷒. Et contra, Cicero ad Brutum populo inquit imposuimus, & oratores uisi sumus, cum de se tantum loqueretur.

T ria esse oportet in synecdoche, cum est figura constructionis totum, ut æthiops, partem, quæ semper fit casus accusatiui, ut denteis. adiectiuum ut albus inuenitur etiam pars in ablatiuo ut Crine ruber. niger ore. breuis pede. lumine læsus.

E t notandum ꝙ cum dicimus oculos suffusa niteneis, & id gen᷒ per participium, nõ est synecdoche, sed græca constructio.

ALDI MANVTII ROMANI INSTITV TIONVM GRAMMATICARVM LIBER QVARTVS.

In tenui re esse laborem hūc nostrū, & uilis pompæ futuram gloriam, ut de se Terentianus ait, cū de literis, et syllabis, ac metris scripturus esset, certo scio, sed mihi tā tummodo curæ est, quocū q; possim modo, ꝓdesse studiosis bonarū literarū. Quod si nulla, aut perparua inde gloria. οὐ φροντὶς ἱπποκλείδῃ. Quāobrem hoc libro quædam nō inutilia de metricis pedibus primum perbreuiter, deinde de syllabaꝝ quātitate, inde denuo de pedibus copiosius, postea de quibusdā metrorum generibus scripturi sumus. quibus absolutis nōnihil de accentibus, ac distinctionibus attingemus.

DE PEDE IN METRO.

Pes est sublatio, ac positio duarum, aut trium, amplius'ue syllabaꝝ spatio comprehensa. dicitur autem pes in metro, quia pedis officio fungit. sicut enim corpora pedibus mouentur, ita metra ipsa cum scanduntur, quibusdam quasi pedibus incedere uidentur. hinc etiam scandi dicuntur metra, quia tractando singulos metri cuiusq; pedes, ueluti scalarum gradus uidemur ascendere, ac gradatim uicissim īcedere mouendis pedib⁹. Scansionē præterea definiunt esse legitimā metri in singulos pedes distinctionē, & dimensionem. Ex pedib⁹, alii legitimi, alii nothi. legitimi sūt, ex qbus maxime unūquodq; metrū cōstat, sunt'q; metri cuiusq; ꝓprii, & peculiares, ut spōdeus & dactylus in heroico Nothi uero qui rarissime metrū ingrediuntur, ut anapæstus, & proceleusmaticus in eodem heroico.

Pedes omneis poeticos duodetriginta numero esse cōstat, ex quib⁹ disyllabi q̄tuor, trisyllabi octo, tetrasyllabi sedecim. Quoniā aūt duob⁹ signis, q̄ græce μακρὰ & βραχεῖα dicunt, quantitas syllabæ oñditur, sciendū breuem syllabā hoc signo ostendi ∪ longā uero hoc – qbus etiā singuli pedes notant in hunc modum.

DE PEDIBVS DISYLLABIS.

Pyrrhichius conſtat ex duabus breuibus	u u	Dĕă
Spondeus ex duabus longis	— —	Mūſæ.
Iambus ex breui, & longa	u —	Dĭ ēs.
Trochæus ex longa & breui	— u	āldŭs.

DE TRISYLLABIS PEDIBVS.

Tribrachus ex tribus breuibus	u u u	Dŏmĭnŭs.
Trimacrus ex tribus longis	— — —	Vīrtūtī.
Bacchīus ex breui, & duabus longis	u — —	Quĭrīnō
Palimbacchīus ex duabꝰ lōgis, & breui	— — u	Aūgūſtŭs
Dactylus ex longa & duabus breuibus	— u u	Cārmĭnă.
Anapæſtus ex duabus breuibꝰ, & longa	u u —	Vĕnĕrī.
Amphibrachus ex extremis breuibus	u — u	ĕrāſmŭs.
Amphimacrꝰ uel creticꝰ ex extrēis lōgis	— u —	Dēmŏphōn

DE TETRASYLLABIS PEDIBVS.

Proceleuſmaticus ex quatuor breuibꝰ	u u u u	ărĭĕtĕ
Diſpondeus ex quatuor longis	— — — —	Fōrtūnātī
Epitritus primus ex iambo, & ſpōdeo	u — — —	ărīſtārchō
Epitritꝰ ſecūdus ex trochæo, & ſpōdeo	— u — —	ārchĭmēdēs
Epitritus tertius ex ſpōdeo, & iambo	— — u —	Dēmŏſthĕnēs
Epitritus q̄rtus ex ſpōdeo, & trochæo	— — — u	Mātūtīnŭs
Pæon primꝰ ex trochæo & pyrrhichio	— u u u	Lætĭtĭă
Pæon ſecūdus ex iābo & pyrrhichio	u — u u	Hŏrātĭŭs
Pæon tertiꝰ ex pyrrhichio & trochæo	u u — u	ălĕāndĕr.
Pæon quartꝰ ex pyrrhichio & iambo	u u u —	Cĕlĕrĭtās
Antiſpaſtus ex iambo & trochæo	u — — u	ălĕxāndĕr
Choriambus ex trochæo & iambo	— u u —	æthĕrĕō
Ionicꝰ à mīorē ex pyrrhichio & ſpōdeo	u u — —	Dĭŏmēdēs
Ionicꝰ à maiorē ex ſpōdeo & pyrrhichio	— — u u	Pērtērrĭtŭs
Diiambus ex duobus iambis	u — u —	Plātŏnĭcī
Ditrochæus ex duobus trochæis	— u — u	Dūlcĭŏră

ΓΕΡΙ ΔΙΣΥΛΛΑΒΩΝ ΓΟΔΩΝ.

Γ υῤῥίχιος ἐκ δύο βραχειῶν ∪ ∪ θεός.
Σ πονδεῖος ἐκ δύο μακρῶν. — — ἥρως.
Ι αμβος ἐκ βραχείας καὶ μακρᾶς ∪ — ἔρως.
Τ ροχαῖος ἐκ μακρᾶς, καὶ βραχείας — ∪ ἄλλος.

ΓΕΡΙ ΤΡΙΣΥΛΛΑΒΩΝ ΓΟΔΩΝ.

Τ ρίβραχυς ἢ χορεῖος ἐκ τριῶν βραχειῶν ∪ ∪ ∪ πρίαμος.
Μ ολοττὸς ἐκ τριῶν μακρῶν — — — ἡρώδης.
Β ακχεῖος ἐκ βραχείας καὶ δύο μακρῶν ∪ — — ἀχιλλεύς.
Γ αλιμβάκχειος ἐκ δύο μακρῶν καὶ βραχείας — — ∪ ἥφαιστος.
Δ άκτυλος ἐκ μακρᾶς καὶ δύο βραχειῶν — ∪ ∪ ἥλιος.
Α νάπαιστος ἐκ δύο βραχειῶν καὶ μακρᾶς ∪ ∪ — ἐκράβη.
Α μφίμακρος ἢ κρητικὸς τούτῳ ἐναντίος. — ∪ — ἡγεμών.
Α μφίβραχυς ἐκ βραχείας καὶ μακρᾶς καὶ βραχείας ∪ — ∪ ἔρασμος.

ΓΕΡΙ ΤΕΤΡΑΣΥΛΛΑΒΩΝ ΓΟΔΩΝ.

Γ ροκελευσματικὸς ἐκ τεσσάρων βραχειῶν ∪ ∪ ∪ ∪ φιλόσοφος.
Δ ισπόνδειος ἐκ τεσσάρων μακρῶν — — — — ἡρακλείδης.
Ε πίτριτος πρῶτος ἐκ μόνης πρώτης βραχείας ∪ — — — ἀριστείδης
Ε πίτριτος β΄ ἐκ μόνης δευτέρας βραχείας — ∪ — — εὐρυμήδης.
Ε πίτριτος γ΄ ἐκ μόνης τρίτης βραχείας — — ∪ — δημοσθένης.
Ε πίτριτος δ΄ ἐκ μόνης τετάρτης βραχείας — — — ∪ μισάνθρωπος
Γ αίων πρῶτος ἐκ μόνης πρώτης μακρᾶς — ∪ ∪ ∪ στησίχορος.
Γ αίων β΄ ἐκ μόνης δευτέρας μακρᾶς. ∪ — ∪ ∪ φιλόστρατος.
Γ αίων γ΄ ἐκ μόνης τρίτης μακρᾶς ∪ ∪ — ∪ κλεόβουλος.
Γ αίων δ΄ ἐκ μόνης τετάρτης μακρᾶς ∪ ∪ ∪ — δορυμέδων.
Α ντίσπαστος ἐκ βραχείας, δύο μακρῶν, καὶ βραχείας ∪ — — ∪ ἀλέξανδρος
Χ οριαμβος ἐκ μακρᾶς καὶ δύο βραχειῶν καὶ μακρᾶς — ∪ ∪ — εὐφορίων.
Ι ωνικὸς ἀπ᾽ ἐλάσσονος ἐκ δύο βραχειῶν καὶ δύο μακρῶν ∪ ∪ — — διομήδης.
Ιωνικὸς ἀπὸ μείζονος ἐκ δύο μακρῶν καὶ δύο βραχειῶν — — ∪ ∪ δημήτριος.
Δ ιίαμβος ἐκ βραχείας, μακρᾶς καὶ βραχείας, μακρᾶς ∪ — ∪ — κορινθίους
Διτρόχαιος ἐκ μακρᾶς, βραχείας, καὶ μακρᾶς, βραχείας — ∪ — ∪ δημοφῶντα.

Ante, q̃ de ſyllabarum quãtitate ſcribere incipiamus, admonere uoluimus diſcipulos, ut literarum diuiſiões, ac diphthongos, & q̃d quid de literis, & ſyllabis in primo harum inſtitutionum libro à nobis ſcriptum eſt, & ſæpe, & accurate legant. Nam quantum inde emolumẽti ſit futurũ, ex his Quĩtiliani uerbis licet cognoſcer̃.

Nequis igitur tanq̃ parua faſtidiat grammatices elemẽta de literis, non quia magnæ ſit operæ conſonanteis à uocalibus diſcernere, ipſas'que eas in ſemiuocalium numerum, mutarum'que partiri, ſed quia interiora uelut ſacri huius adeuntibus apparebit multa rerum ſubtilitas, quæ non modo acuere ĩgenia puerilia, ſed exercere altiſſimam quoque eruditionem, & ſcientiam poſſit. Hæc ille & uere, & docte, ut omnia. Sed iam de ipſa ſyllabarum quantitate tractemus nõ ut a ante b, ante c & huiuſmodi minutiores regulas doceamus, id enim tum quia difficillimum eſt regulis comprehendere, tum etiam quia perterrere potius, & confundere ingenia uidetur, prætermittimus, ſed generaleis tãtum regulas, et quæ facile teneri memoria poſſint, conſcribemus.

DE SYLLABIS.

Syllabarum aliæ breues, aliæ longæ, aliæ communes, quæ ẽt ambiguæ, & ancipites dicuntur. Breues ſunt, quæ correptam uocalẽ habent, & non deſinunt in duas conſonanteis, uel in aliud, quod poſſit producere. Longæ uero, quæ longam. & ſunt aut natura, aut poſitione. Cõmunes, quæ uocalem habent ancipitem, hoc eſt, quæ & longa, & breuis eſſe in metro poteſt. nã in proſa oratione non itidem. De quibus ſuis locis abunde dicemus.

DE PRIMIS SYLLABIS.

Syllabæ omnes aut primum, aut medium aut ultimum locum tenent. Quæ in primo loco poſitæ ſunt, octo cognoſcuntur modis, Poſitiõe, uocali ante alteram uocalem. Deriuatione, Cõpoſitione, Præpoſitione, Diphthongo, Regula, Exemplo.

Poſitione ſyllaba ſemper longa eſt. fit autẽ ſyllaba poſitione lon-

ga modis septem. Primo cũ correpta uocalis in duas desinit cõ sonanteis, ut. ēst īn carpathio Neptuni gurgite uate. ēst īn, spondeus. Altero, cum correpta uocalis excipitur a duabus conso nantibus, ut āgrĭcŏla incuruo terram molitus aratro. āgrĭcŏ, dactylus. Tertio, cum correpta uocalis desinit in duplicem consonantem, ut, Nōx ĕrăt, & terris animalia somnus habebat. Nōx ĕrăt, dactylus. Quarto, si sequens syllaba a duplici īcipiat, ut, āxem hŭmĕro torquet stellis ardētibus aptum. āx hŭmĕ, dactylus. Quinto, si desinit in consonātem, & excipiatur ab i uel u non uocalibus, ut, āt uĕnŭs obscuro gradienteis aëre sepsit. āt uĕnŭs, dactyl9. Et, āb iŏuĕ principium Musæ. āb iŏuĕ, dactylus,

Sexto cum correpta uocalis desinit in consonantem, & seqns item a consonante incipit tam in eadem dictione, q̃ ī diuersa. In eadem, ut, ārmă, uĭrum'q; cano. ārmă uĭ, dactylus. In diuersa, ut āt Rĕgina graui iandudum saucia cura. āt rĕ, Spōdeus. Septimo, si inter duas uocaleis i fuerit uim habens duplicis consonā tis, ut Trōĭăquĕ nũc stares. Idem etiam facit u in præteritis perfectis, ut amāui, replēui, petīui, audīui, & in deductis ab eis, ut amā ueram, replēueram, petīueram, audīueram, & sic in id genus cæteris. notantur bĭĭugus & quadrĭĭugus, & huiusmodi in quibus i consonans inter duas uocales non facit positionem.

Notandum liquidas mutis subditas, nec non x duplicem, & s semi uocalem c p t mutis præpositam, in eadem posse dictiõe positionem facere. ut āgricola, rēpleo, cāpreol9, āxis, rēstiti, rēscii, rēspui, In diuersa uero non posse ex trochæo spōdeum facere, ut docet Terentianus præter s mutis præpositam sequente uocali uel natura uel positione longa, ut, ūndĕ scire potes, pcũssā spumat arena. Sed de his plura dicemus, ubi de communiũ syllabarum modis tractabimus. Quĕ tamē coniunctio sæpe īuenit pducta apud Virgilium in principio secundi pedis, quod uidetur factum posi tiõe mutæ, & liqdæ, q̃ sequũtur statim in altera dictione, ut, Lapæquĕ trĭbŭlĭ'q;, & Tribuláquĕ trăhĕæq;. Et, fōteisquĕ, flŭuĭos'q; uoco, & Terrásquĕ trāctus'q; maris. Et, Drymo'quĕ, xānthó'q;, Ligeáq;, Phyllodocéq;. quĕ trĭbŭ, quĕ trăhĕ. quĕ flŭuĭ, tres dactyli. quĕ trā, quĕ xān, duo spōdei, id'q; ad imitationē græcorũ.

Hesiodus

Hesiodus, δωτῶτε, πρωτῶτε, φέρουσάτε, δυναμένη τε. τε προ spondeus. Homerus, ἀλλ' ἄρ ἔτ' αὐτὸς ἔην, θάνε δὲ ξανθὸς μελέαγρος. δὲ ξαν. spondeus. Idem ἄργος τε, σπάρτη τε, καὶ εὐρυάγυια μυκήνη. τε σπαρ spōdeus. Idem εἴσατο δὲ φθογγὴν υἷι πριάμοιο πολίτῃ. δὲ φθογ. spōdeus. Seruius autem super eo uersu, æneidos Tertio. Liminaq̃ laurusq́ dei, sic ait, Que breuis est pro longa posita, quod hac ratione defenditur, aut quia omnia monosyllaba ad artem non pertinent, & his licenter uti possumus, aut certe, quia omne μόριον, idest particula, quæ sui substantiam non habet, membrum putatur superioris orationis. quod si est, Liminaq́ quasi una pars orationis est. Potest etiam que finalitatis ratione uel produci, uel corripi. Hæc Seruius. Sed & id potuit fecisse. Virgilius græcos imitatus, apud quos liquentes etiam aliquando inueniuntur producere antecedentem breuem. Homerus, πολλὰς δ' ἰφθίμους ψυχὰς ἄϊδι προΐαψεν ἡρώων, αὐτοὺς δὲ ἑλώρια τεῦχε κύνεσσιν, τοὺς δὲ, spōdeus. Idem ἱμερόεν κονάβησε θεὸς δ' ὑπὸ μέλος ἄεισε, μέλος ἄ, dactylus ē p̄ducta ratione λ liq̄dæ. Theocritus, ἁδύ μεν ὁ μόσχος γαρύεται, ἁδὺ δὲ χ' ἁ βῶς, ἁδὺ δὲ χ' ἁ σύριγξ, χ' ὠ βωκόλος, ἁδὺ δὲ κἠγών. ὁ μό. spondeus producta prima, sequente μ liquida. nec placet, ut legatur ἁ μόσχος fœminine, tum quia ὁ μόσχος masculine, quoscunq́ uidimus, codices habent, tum etiā, q̄a in p̄cedēti Ecloga masculine legitur, ἁδὺ δὲ χ' ὠ μόσχος γαρύεται, ἁδὺ δὲ χ' ἁ βῶς. Id Persius quoq́ uidetur imitatus in illo Choliambo, Cantare credas pegaseium mēlos, ubi mēlos producit primā ratione liquidæ. Quanq̃ Politianus in Miscellaneis, Nectar non melos legendum censet, tum quia sic in antiquissimo codice scriptum legerit, tum etiam, quia non meminerit unq̃ legere apud græcos μέλος prima producta, cui etiam accedit Iocundus Veronensis homo accuratus, ac doctus, & qui non urbes solum, sed & prouincias peragrauit inueniendi, conferendiq́ librorum gratia, est enim studiosissimus bonarum literarum, & amantissimus antiquitatis, & p̄pterea multa tulit, fecitq́ senex, sudauit, & alsit, multa etiā legit, multos libros, eosdemq́ castigatos nuper reportauit è Gallia, quos mihi, quæ hominis est erga studiosos beneuolentia, imprimendos dedit, is in quibusdam Persii antiquis co

dicibus nectar legiſſe dicit, ad meq́; unum attulit in mēbrana mi ræ antiquitatis, ubi ſcriptum eſt pegaſeium nectar, & ſupraſcriptū minutioribus literis, uel melos, Sed ſi, ut plurimi habent codices, mēlos legatur, non repugnat ſyllaba.

TERENTIANVS DE POSITIONE.

S yllaba prima breuis, quæcunq; pedem generabit,
L onga fit a' geminis, quibus indita conſona uis eſt,
S eu pariter iunctæ, ſuberunt'ue in parte ſequenti,
S eu ſunt diuiſæ, finem'q; caput'q; tenentes.
E xemplis manifeſta magis reddenda uidentur.
P ōstq̄ res, prior eſt iunctis adiuta duabus.
S ubiectis æque fiet, cum dicimus āgros.
ā t tu ſume pedum, diuiſas cernis utraſq;.
D actylon hæc eadem poterit toties dare formā,
Quando breuem mediam, breuis æque tertia claudet.
N ūnc ăgĕ, nēscĭŏ quis, necnon & bēlgĭcă collo.
V da etiam quocunq; loco ſeu ſubdita detur,
L ibera ſeu, uerbo quaſi conſona curret in uno.
ā rmă, uĭrūm'q; cănō, dūris āgreſtibus ārmă.
S i ſit longa prior, mox hanc correpta ſequatur
V ocalis uerbi pariter cum fine reſiſtens,
S yllabá'q; adiaceat geminis exorta ſonoris,
N on ſemper uideas ſpondeon poſſe creari,
Quia mutas ita coniungi natura recuſat,
V t pariter poni poſſint in parte ſequenti,
V das nec poſſis unquam præponere mutis,
N ec tempus præſtant Vdæ cum ſubiiciuntur
N ominis in capite, aut uerbi. Supereſt igitur quid?
V t ſint diuiſæ, ſubduntur quando Trochæo,
V nam detineat, ſequitur qua ſyllaba primam,
A tq; ita uocalis ſuperet non ſola trochæo,
A ltera ſuccedat, qua proximus exoritur pes,
ē t quīs cuiq; dolor uicto, quæ gloria palmæ.

P ostquam Res asiæ. geminum hoc exemplar habebis.
E rgo ut uocalis remanens in fine trochæi,
E t uerbi finem faciat spondeon & edat,
V nicus efficiet casus, si, qui sequitur pes,
N ascatur certis, quas debet habere, sonoris,
D um caput obtineat fortissima littera uerbi.

DE VOCALI ANTE ALTERAM VOCALEM.

V ocalis ante alteram uocalem in latinis dictionibus semp fere cor ripit̃. Virgil. Măgnă lŭes commissa tibi. Idem Sŭm pĭŭs æneās. Idem, fŭĭmŭs troēs, fŭĭt iliũ. In græcis uero nominibus sæpe in uenit̃ ꝓducta. Virg. Pīĕrĭdes uos hæc facietis maxima Gallo, Dicite pīĕrĭdes. Dīă Cămilla, Aegle Nāĭădum pulcherrima. Hesiodus, μοῦσαι πιερίηθεν πΐερι, dactylus. Homer⁹, δῖος ὀδυσσεύς. δῖος ἀχιλλεύς. δῖος ὀρέστης. εἰς ἅλα δῖαν. δῖος ὅ. δῖος ἄ. δῖος ὅ, tres da ctyli, δῖαν, trochæus. Theocritus, καὶ νύμφαν ἀκηρίβος ἐὼν ἐπὶ ναΐδα γάμεν. ναΐδα dactylus. sic āer, īapetus, īapetionides, Lāodamia, īo, Laērtes, Thȳas, pīer⁹, & alia id gen⁹ multa, ꝓducũt primã, qa græ ca sunt. ἀήρ. ἰάπετος. ἰαπετιονίδης. λαοδάμεια. ἰώ. λαέρτης. θυάς. πίερος. Notandum fi in fio produci. Martialis,
Esse uides lignum, serues nisi lumina, fiĕt
De cãdelabro magna lucerna tibi. Iuue. Sic fīūnt octo mariti. Ni si cũ post e seq̃t̃ r, tũc .n. corripit̃ fi. Iuu. Quĭd fĭĕri nõ posse putes.

DE PRIMIS SYLLABIS DERIVATIONE COGNOSCENDIS.

D eriuatiui tanta est syllaba, quanta & primitiui, amor corripit pri mam, quia deriuat̃ ab amo, cuius prima corripit̃. Virgil. Nym phæ nŏstĕr ămor Libethrides. Idem. Et me phœbŭs ămat. Sed hic modus habet exceptiones duas. Prima est, A breuibus de ducta primam producunt, uox uōcis, a' uŏco. Lex lēgis, a' lĕgo. sedes, a sĕdeo. rēgula, & rex rēgis, a' rĕgo. tēgula, a' tĕgo. lāter na, a' lăteo. sēculũ, a' sĕquor, uel ut alii, a' sĕne. uōmer, a' uŏmo. Iū menum, a' iŭuo. Vēna, a' uĕnio. Pētus, a' pĕto. Fōmes & fōmentũ,

a fŏueo Rēmus, Rēmex, Rēmigo, rēmigium, a rēmeo. Răpū, a răpio. Vīres, a uireo. Mōbilis, a mŏueo. Iūnior, a iŭuenis. Vĭtupero, a uĭtium, quod a uīto. hūmanus, hūmor, ab hŭmus. Iŏcundus a iŏcus, uel, si per u placet scribere, a iŭuo. Bīnus, a bĭs. Nōnus, a nŏuem. Dēnus, a dĕcem. Viginti, a bĭs decem. Brāchium, a βρἄχύς. cēpa, uel a κἔφαλύ, uel a caput. Tōtus, a tŏt. Trīnus, a trĭbus. Italia, ab ἴταλός. Măcero, a măcer. Nĕquă, a nĕqueo Sĕcius, a sĕcus. Cĕritus, a Cĕres. Pĕdor, a pĕde. Fĕralis, a fĕro fĕrs. Iūgerū, a iăgo. Grădiu⁹ cū ꝓducit primā, a grădu. rĕte, a rĕtineo.

Secunda est, a A longis deducta primam corripiunt, Dux dŭcis, a dūco. Dĭcax, maledĭcus, causidĭcus, a dīco. ărena, & ărista ab āreo. Lŭcerna, a lūceo. fĭdes, a fīo, & dicit, ut fiat, qd dictū est. pfĭdus, a fīdo. Stăbulū, & stăbilis, a Stō. Tĭtulus, a tūtando. nā tutulus antiq dicebāt. Mănus, a māno. Sŏpor, a sōpio. Dĭsertus, a dīssero. Frăgor, & frăgilis, a frāngo. Vădum, a uādo. Nŏto, a nōtu. Năto, a nātu. Vĭr uĭri, a uīs. Mămilla, a māmma. Sĭquidem, a sī, & qdē. Bŭbulcus, a būbus. Sĭgillum, a sīgnū. Pŏsui, a pōno. Gĕnui, a gīgno. Tĭgillus, a tīgnū. Strĭgilis, a strīngo. Fărina, a fār re. ŏfella, ab ōffa. Săgax, a sāga. ăcerbus, ab ācer adiectiuo. Lŏtiū, a lōtu. Fătuus, a fātu. Cŭrulis, a cūrru. Lĭgula, a līngua. Martialis, Quāuis mē lĭgŭlam dicāt eqtes'q, patres'q, Dicor ab indoctis lingula grāmaticis. uĭtium, a uīto. odium ab ōdi.

DE PRIMIS SYLLABIS COMPOSITIONE COGNOSCENDIS.

Compositio syllabarum quantitatem demonstrat accentu. nam si nescias in pŏtens & pĭus quanta sit prima, cognosces ex compositis ímpŏtens, atq ímpĭus esse breuem, quod ōdit accentus in antepenultīa. qa in polysyllabis dictiōib⁹ apud latinos, si penultima breuis fuerit, accentus in antepenultima esse debet, q locus est acuti dúntaxat. in ămo igit, & lĕgo lĕgis cognosces primam esse breuē, ex ádămo, déămo, pérămo, rédămo, pérlĕgo, rélĕgo, quoniam acuunt antepenultimam. Contra Sōlor, Clāmo, lēgo lēgas si componant, penultima longa pronuntianda sunt, ut cōsōlor, exclāmo, relēgo, allēgo, quod ostendit accētus in penulti

ma, quia si penultima longa fuerit uel positu, uel natura, in ea esse accentus debet aut acutus, aut circũflexus, exceptis qbusdã ppaucis dictiõibus, q̃ in ultima accentũ habent, ut dicemus in hoc eodem libro, cũ de accentibus tractabimus. Nam quanta est simplicis syllaba, tanta & cõpositi esse debet, præter innũba, prónũba, déiĕro, péiĕro, cógnĭtus, ágnĭtus, ínsĭo, súffĭo, malédĭcus, causídĭcus penultima correpta, a nũbo, iũro, nõtum, fio, dĭco, quæ primam producũt. Notatur semisõpitus antepenultima breui, quæ in sõpitus longa est. Ouidius. Thesea præsumit sĕmisõpita manus. Virg. Hũc ego sõpitũ somno. Ambitus præterea participiũ penultimã producit, Ouid. Iussit & ãmbītæ circũdare littora terræ ad differẽtiam nominis ãmbĭtũs. Lucanus, Letalis'que ãmbĭtũs urbis. sic comītium antepenultimã producit ex con & ĭtũ compositum. & Conuītium, ex con & uĭtium. quanq̃ alii a uocibus, quasi conuocium, alii a uicis, in quibus primo habitũ est, dictum conuitium tradunt, quod si est, per c scribendum est.

DE PRIMIS SYLLABIS PRAEPOITIONE COGNOSCENDIS.

Præpositione cognoscit̃ syllaba modis sex. Primo, Præpositio, quanta est in appositione, tanta etiã in compositione esse debet. ut ĭn hostem, ĭnermis. sũb ilio alto, sũbigit. Secundo ab, ad, ob, sub, in, re, con cum iacio composita producuntur, ut ãbiicio, ãdiicio, õbiicio, sũbiicio, rẽiicio, cõniicio, a in i mutata, sicuti fit ĭ uerbis insilio, incipio. Virgil. Rĕiicĕ, ne maculis infuscet uellera pullis. Idem, Quantum uere nouo uiridis se sũbiĭcĭt alnus. Idem, Eripe me his inuicte malis, aut tu mihi terram ĭniĭcĕ. Illud autem eiusdem, Tĭtyre pascenteis a flumine rĕĭcĕ cãpellas, rĕ correpta in rĕice, factum est abiectione alterius i, ut fiat pro celeusmaticus rĕĭcĕ cã. Quotiescũq; igitur huiusmodi præpositiones cum uerbo iacio compositæ corripiũtur, fit abiectione alterius i, ut apud Lucanum. Cũr õbĭcis Magno tumulum. Statius, Tela manũ rĕĭcit'q; canes. Silius, Arietat in primõs, õbĭcit'q; immania membra. Quod autem non cõponant ab icio seu ico, (utrunq; enim uerbum legitur apud grammaticos) sed ab iacio,

ostendit præteritum in eci, ut rēieci, īnieci, sūbieci. Nam ab icio,
seu ico composita rĕici, ĭnici, sŭbici facerent, quod nusq̃ legitur.
Virgilius Strepitusq́ꝫ Acherontis auari sūbiĕcit pedibus. Teren
tius, Inieci scrupulum. Præterea non liceret eas unq̃ producere,
cum ferè semper producantur positione. Obiices etiam, & subii-
ces gemino ii debere scribi ait Gellius super eo Virgilii uersu,
Qua ui maria alta tumescant obiicibus ruptis. Tertio, E, de,
præ, se, in compositione producuntur, ut ēdisco, dēdoceo, prǣfe
ro, sēduco, nisi interdum sequente uocali, ut apud Virgilium, ūn
dă dĕhiscens. & sudibūs uĕ prăustis. & Dō nădĕhinc auro gra-
uia. Notandum prĕmo, prĕcor, deprĕcor, prĕces interprēs, inter
prĕtor, prĕtium, prĕhendo, cōprĕhendo, unde per synæresin pren
do, comprendo, non esse à præ præpositione, & ꝓpterea corripi.
Quarto, Dī, ubiꝗ producit, ut dīduco, præterquam in dĭrimo,
& dĭsertus, Virgil. Dixitq́ꝫ, & prælia uōcĕ dĭremit. Horat. fœcū
di calices quem non fecērĕ dĭsertum? Quinto, Pro semper
producitur, ut, prō dūlci Ascanio ueniat. Et super Garamantas,
& indos prōfērĕt imperium. Excipiuntur, Prŏcella, Prŏfugus,
prŏteruus, prŏnepos, proficiscor, prŏcuro, prŏpero, prŏfecto, prŏ
fundo, prŏfanus, prŏfundum, prŏfiteor, prŏfessus, prŏpago, prŏ
fusus, prŏpino, prŏfugio. Virgil. Crebērq́ꝫ prŏcellis Africus.
Idem, Italiam, fatō prŏfūgus, lauinia uenit. Idem, Imperium Di
do tyria regit ūrbĕ prŏfecta. Ouidius. Risit, & his inquit facito
mea tēlă prŏcures. Idem, Soláꝗ formosam cūlpă prŏfessa facit.
Item si componant cum dictione incipiente à uocali. Virgil. ora
mūs, prŏhĭbe infandos à nauibus igneis. Prŏpheta corripit, quia
græcū est, προφήτης. Sexto, Rĕ ubiꝗ corripit, ut Fertq́ꝫ, re-
fertꝗ soror. Excipitur rēfert cum distare, aut interesse significat.
Iuuenalis. Quid rēfert, dictis ignoscat Mutius, an non? nec mi
rum tunc produci, non. n. à re præpositione, sed nomine com-
ponit. Repperi, reppuli, rettuli, relligio, relliquiæ in metro ge
mina scribenda sunt consonante, ut re breuis ꝑpositio positu in-
tendat, In prosa uero oratione non itidem. inueniunt etiam red
duco, & rellatus re positione producere. Horat. Dii tibi dent ca
pta classēm rēdducere troia. Lucreti⁹, Rēddūcit Venus, ēt rēddu

ctam dædala tellus. Terentius in Phormione. Quod ab illo allatum est, sibi esse id rellatum putet. ubi Donatus ait, & geminauit ll, ut relliquias Danaum. est. n. senarius iãbicus. Lucretius. Id rursum cœli rellatum membra receptãt. Sic puto, littera, littus, quattuor, terra in metro geminant consonanteis, ut producant primam positione, quæ naturaliter breuis est. nam in litera, uel a' lino liui litum, uel quasi legitera dicta sit, quia legẽti iter præbeat, li breuis est. Litus a' litando dicitur, quod corripit primam. Quatuor simplici t debere scribi, ostẽdit quater ab eo aduerbiũ. Virg. o ter'q;, quater'q; beati. Tera a terendo dicta est, prima correpta. Quamobrem in prosa oratione, simplici, meo iudicio, cõsonante scribenda sunt quatuor hæc, litera, litus, tera, quatuor, ut præ se ferãt a' breuibus deducta esse, & si omnes fere' aliter sentiant. qui error hinc ortus est, quia cum in carmine geminent cõsonantem, idem etiã in prosa faciendum existimant. Adde quod in augurum libris tera simplici r scribi solebat.

DE PRIMIS SYLLABIS DIPHTHONGO COGNOSCENDIS.

Diphthongo syllaba longa est semp, Virg. Phœbe graueis Troiæ semper miserate labores. Idẽ, Siquis mihi paruulus ãulã luderet æneas, Idem, audiit eurotas, iussit'q; ediscere lauros. Interdum uero sequente uocali corripitur, ut præuro. præeo. Qua de re multa dicturi sumus in communium syllabarum modis.

DE PRIMIS SYLLABIS REGVLA cognoscendis.

Regula cognosci possunt primæ syllabæ modis septem. Primo. omne præteritum disyllabum producit primam. ut ẽmi lẽgi laui foui. præter bibi, a' bibo, Dedi, a' do. Fidi, à findo. Scidi, à scindo. Steti, à sto. Tuli, à tollo, cum suis cõpositis. Quæ duobus his tribrachis cõprehendunt, ut facilius memoria teneri possint, Bi De Fi. Sci Ste Tu. Fui autẽ, & Rui & similia, quia uocalem ante uocalem habent, corripiunt primam, ut supradiximus. Illud hoc loco nolui præterire, disyllaba præterita ideo producere primam, ne minorũ temporum sit præteritum, q̃ præsens, quod ra-

rissime inuenitur Prisciano authore. Debet.n. præteritũ uel plurium temporum esse, q̃ præsens, ut lĕgō, lēgī, uel totidem ut uĕnĭŏ, uēnī. Paucĭorum autem rarissime inuenitur, ut fĭndō, fĭdī, Scĭndō, scĭdī. Virgil. Dĭffĭdĭt, & multa porrectum ostendit arena. Lucan. Qua mare tellurem subitis aut obruit undis, āut scĭdĭt. Marti. ūnguēntūm fătĕōr bŏnūm dĕdīstī Cōnuīuīs hĕrĕ, sĕd nĭhīl scĭdīstī. Antiqui etiam scicidi protulerunt. Ennius in Menalippa, ut Priscianus citat, Cum saxum sciciderit. Langueo, & liq̃o langui, & licui pares habēt in p̃senti, & in p̃terito syllabas. Corripiũt n. penultimã p̃teriti, id'q; usus cõprobat. Ouid. impŏsito fratri moribunda relānguĭt ore. Idem, Nectare corpus dēlĭcŭit. Idem, Dēlĭcŭĭt, stagnum'q; suo de nomine fecit.

Secundo, Præterita geminantia, primam corripiunt, ut cĕcĭdi à cădo, cecīdi à cædo. pĕpendi, tĕtendi, tŏtondi, mŏmordi, pĕpĕri, fĕfelli, tŭtŭdi, tĕtigi, pŭpŭgi, didici & similia, à pendeo, tendo, tondeo, mordeo, pario, fallo, tundo, tango, pungo, disco. Et notandũ, cõposita seruare simpliciũ tpa, ut cădo cĕcĭdi, concĭdo, concĭdi. occĭdo, occĭdi penultima correpta. cædo, cecīdi. cõcīdo, concīdi. occīdo, occīdi, penultima producta. Antiquissimi tamen à tundo compositum præteritum etiam producebant, ne à præsenti temporibus uinceretur. Ennius ut Pris. citat. Viros'q; ualenteis Cōntūdit crudelis hyems. Nam hic corripuit, infit & o ciues, quæ me fortuna fero sic Cōntŭdĭt, indigno bello cõfecit acerbo. Sed huiusmodi à tundo præteritũ nõ memini legere, nisi correpta tũ syllaba, Virg. & lapsa ancilia cœlo ēxtŭdĕrat. Hor. Quod regum tumidas cōntŭdĕrīt minas. Idem, Non auspicatos cōndŭdĭt impetus. cōntŭdĕrīt choriambus. cōntŭdĭt dactylus.

Tertio, omne supinũ disyllabũ p̃ducit primam, ut mōtum, crētum lātum. præter à queo qui quĭtum. Teré. Nām cūm cōmprēssa'st nātă, fōrma īn tĕnĕbrīs nōscī nōn quĭtā'st. Quĭtāst iābus, est eñi quaternarius iābicus. A sino siui sĭtum. Virg. Sed te uĭctă sĭtu. A cieo cies ciui, cĭtum, Statius. ēxcĭtŭs, & longam pridem indignantia pacem Corda tumor. Nã à cio cis quartæ producitur ci. Vir. ēxcītum ruit ād pōrtum. A sero seui sătum. Ouidius. Sōlĕ sătus Phaethon. A lino liui lĭtum. Virg. & paribūs lĭtă corpora guttis

Ab eo iui ĭtum. Idem. Mōrte ŏbĭta. A Do dedi dătū. Idem. Hoc
mihi ſorte dătum. A Reor, rătum. Idē. Nos abiiſſe răti. A Ruo
rui rŭtū. Ouid. Dĭrŭtă marte tuo. Quæ ut facilius teneri memo-
ria poſſint, comprehendi quatuor pyrrhichiis, & ſyllaba ſic, Qui
Si. Ci Sa, Lil, Da Ra, Ru. Sunt q addūt, A Sto ſteti ſtatū. Quod
tamen producitur ſecundum Priſcianum. Sic. n. præcipit, Stĕti
uero Stātum ſupinum penultima producta debet facere. Vnde
Lucanus in ſecundo, Cōnſtātura fides ſuperum. Deinde addit,
Eſt tamen in hoc quoq; notandum, Quod nomina ab eo deriua
ta, a penultimam corripiunt, & antepenultimam, ut Stătus, ſtăta,
ſtătum. Stăbilis. Lucan. in decimo, Quorū ſtătă tēpora flatus.
Idem in quinto. Quam non ē ſtăbĭli. Hæc ille. Notādum præte-
rea a Statum compoſita I penultimam corripere, aſtĭtum, præſtĭ
tum, conſtĭtum, A uero producere, A ſtātum, præſtātum, conſtā
tum, tanq̄ illa a Stĕti, ſtĭtum, hæc a Stāui ſtātum ueniāt, Quēad-
modum a Sonŭi Sonĭtum, à Sonāui Sonātum. licet Staui p[ræ]-
terito, & Stĭtum ſupino non utamur. Quarto, Quanta e[st] præ
ſentis prima ſyllaba, Quanta item præteriti perfecti, ac Supini, tā
ta etiam eorum eſt, quæ ab illis naſcuntur. Sed notandū Quinq;
hæc producere Dē a Do das, Dēmus, dētis, Dētur, dêmur, dēmi
ni, Da uero tam penultimam, quā antepenultimam ubiq; corri-
pere, Dămus, dătis, dăris, dăre, dătur. Dămur, Dăbā, Dăbar, Dă
bo, Dăbor, Dăte, Dăto, Dărem, Dărer, Dătus, Dăturus, dător, id
quod manifeſtius accentu, qui in antepenultima eſt, compoſita
oſtendunt. circúndămus, circúndăbam, circúndăbo, circúndăte,
circúndare, circúndătus, ſic peſſúndămus, peſſúndăbam, peſſún-
dăbo peſſúndăre. Genui, genitū, & poſui, poſitū cū deductis pri-
mā corripiūt, & ſi gigno & pono producūt. Quinto, ꝓpriorū
nominum primæ, & mediæ ſyllabæ ponuntur indifferenter, ubi
non fuerit certa regula, aut ſi non aliter eis poetæ approbati uſi
fuerint. Sexto, bĭ, & Trĭ in compoſitione corripiuntur. Bĭuiū,
Bĭmater, Bĭdens, Bĭceps. Trĭuiū, Trĭcorpor, Trĭdens, Trĭcuſpis.
Septimus, Dictiones p ſynæreſin, aut craſin, ꝑducunt, ut Nīl a
nĭhĭl, Mī a Mĭhi Cōgo a Cŏăgo. Phæthōn a Phăĕthon. Nā de
trimentum literæ, ſyllabæue, productione compenſatur.

Exemplo cognoscuntur primæ syllabæ, si deficiente regula ad approbatos poetas cõfugiamus. ut si nescias in pec⁹ atq; Apis quanta sit prima, scies esse breuem ex approbato aliquo, ut ex illo Virgilii. Quis cultus habendo Sĭt pĕcŏri, ātq; ăpĭbus quanta experientia parcis. Eodem modo, Si nescias quanta sit iu in iuniperus & fru in fruges, cognosces esse lōgā ex illo Virgilii, Iūnĭpĕri grauis umbra, nocent & frūgĭbŭs umbræ. Tenendi sunt igitur memoria q̃plurimi optimorum poetarum uersus, ut Virgilii, Horatii, Ouidii & aliorum illustrium, ad quos recurramus, ut quemadmodum illi usi fuerint syllabis, & nos utamur. Et quoniā infinitū ꝓpe esset, quas semp aut corripuerint, aut produxerīt poetæ, colligere, eas tantum, quibus indifferenter usi inueniuntur quot quot potuimus, hic subiunximus. hæ uero sunt, Britānus, Bithinus, Cacus, Cosyra, Crathis, Critic⁹, Curetes, Diana, fidēæ, Gradiuus, Hinulus, Hymē, Italus. Lycas, liquor, liqdus, orion. obicio obiicio, Pachynus, Palatia, Propago. Pyrene, Procuro, Profūdo, propino, Rubigo, Rutilius, Rudo, reduco, redduco, relatus, rellatus, reperi, repperi, retuli, rettuli, repuli, reppuli, reicio, reiicio, Sychæus, Sicani. sed hæc primam syllabam indifferentem habere inueniunt̃, mediam uero hæc, ægeon, Bebryces, Bathaui, Cybele, Cyane, Connubium, Contudi, Ficedula, Lecythus, Malea, orionis, Porsena, Porsenna, Pharsalia, Syphacem, Id ita esse ostēdatur approbatorum exemplis.

PRIMARVM SYLLABARVM COMMVNIVM AVTHORITATES.

Et penitus toto diuisos orbe brĭtānos.	Virg.
Nam qd Brĭtānis cœlum differre putamus.	Lucr.
Quanq̃ & cappadoces faciant equitēs'q; Bīthyni.	Iuue.
Bīthȳno, phrygio'ue satum, sed quem sua noto.	Val. flac.
His Căcŭs horrendum tyberino gurgite monstrum	Ouid.
Cācŭs ăuentinæ timor, atq; infamia syluæ.	Idem.
Fertilis est Melite sterili uicīnā Cŏsyræ.	Idem.

E t bellare Tabas docilis, Coſyráꝗ parua.	Sil.
H uc Licꝰ, huc ſagaris, Peneuſꝗ, Hipaniſꝗ, Crathiſꝗ	Ouid.
C rathis, et hinc Sybaris ueſtris conterminus oris.	Idem
ū t critici dicunt, leuiter curare uidetur	Hor.
A equalis liber eſt Critice q̄ malus eſt. alii tn̄ cretice.	Mar.
I llic bellaci confiſus gente Curetum.	Lucan.
C elme Ioui, largóꝗ ſatos curetas ab imbri	Ouid.
T ergeminamꝗ Hecaten, tria uirginis ora Dianæ.	Virg.
E xercet Diana choros, quam mille ſecutæ.	Idem.
H i tibi Nometū, & Gabios, urbemꝗ Fidenam.	Idem.
V iuat Fidenis, & agello cedo paterno.	Iuue.
E t genus a magno ducentem forte Gradiuo.	Ouid.
G radiuumꝗ patrem, geticis q præſidet aruis.	Virg.
ā tꝗ Hinuli pellis totos operibat amanteis.	Prop.
V itas Hinuleo me ſimilis Cloe.	Hor.
H ymen o Hymenæe Hymen, ades o Hymenæe.	Cat.
H inc Auguſtus agens italos in prælia Cæſar.	Virg.
C oniecto ſternit iaculo, uolat itala Cornus.	Idem.
F iet uti cibus omnis & aridus et liquor ipſe.	Lucr.
P ondus uti ſaxis calor ignis, liquor aquarum.	Idem.
C raſſaꝗ conueniūt liquidis, & liquida craſſis.	Idem.
ī nde Lycam ferit exectum iam matre perempta.	Virg.
P rotinus Antæum, et Lycam prima agmina Turni	Idem.
C um ſubito aſſurgens fluctu nimboſus orion.	Idem
E nſifer orion æquore merſus erit.	Ouid.
C ur obicis Magno tumulum, maneiſꝗ uaganteis.	Luc.
ō biiciunt portas tamen, & præcepta faceſſunt.	Virg.
P ræſtat trinacrii metas luſtrare pachyni.	Virg.
E quibus imbriferos uerſus pachynus ad auſtros.	Ouid.
H aud metuam magni dixiſſe palatia Cœli.	Idem
Quam tanti fuerit cadere, ut palatia cernas	Sil.
S yluarumꝗ aliæ flexos propaginis arcus.	Geor. 2.
E ſſe ſinent, nimiū uobis romana propago.	Virg. 6.
N ō ſine me eſt tibi partus honos tua bella pyrene	Tib.
N ubiferæ colleis, atꝗ aeriam pyrenen.	Luc.

R isit, & his inquit facito mea telă prōcures — Ouid.
P rōcūrate uiri, & pugnam sperate parati. — Virg.
I mpia dementis uulgi, & uix tōtă prōfudit — Sil.
H as post q̃ mœstō prōfudit pectore uoces. — Cat.
H iscere, tanq̃ habeas tria nomina, qūandō prōpinat. — Iuue.
C œnat, prōpīnat, poscit, negat, innuit, una est — Mart.
V teris ore aliter, nimiăq; rūbigine captus. — Idem
E xesa inuenies scabră rūbigine pila. — Virg.
S olaq; culminibus ferali carmine Bubo. — Virg.
H anc quia iusta ferunt, dixere feralia lucem. — Ouid.
E t graue magnanimi robur mirārĕ Rūtĭlī. — Ouid.
F amæ Rūtĭlium suæ relinquas. — Mart.
V incla recusantum, & sera sub nōctĕ rūdentum. — Virg.
F indor, ut Arcadiæ pecuaria rūdĕrĕ dicas. — Pers.
E iectam classem, socios a mōrtĕ rĕduxi. — Virg.
R ĕddūcit uenus, & rĕdductum dædala tellus. — Lucr.
E sse fidem, digitis ad fontem sæpĕ rĕlatis — Ouid.
I d rursum cœli rĕllatum membra receptant. — Lucr.
Quod ab ipso allatū st, sibi esse īd rĕllatum putet. — Ter.
A t qui condiderat, post q̃ non rĕppĕrĭt aurum. — Auson.
Aptauit collo, quĕm rĕperit, laqueum.
Quæq; ferōs rĕpūli doctis medicatibus igneis. — Ouid.
R ĕppūlĭt a libycis immensum syrtibus æquor. — Lucr.
T ityre pascenteis a flumine rĕĭcĕ căpellas. — Virg.
R ĕĭcĕ ne maculis infuscet uellera pullis. — Idem.
A nna (fatebor enim) miseri post fātă sȳchæi — Idem.
H uic coniūx sȳchæus erat ditissimus agri — Idem.
F ida reor fraterna Erycis, portūsq; sĭcanos. — Idem.
S īcăno prætenta sinu iacet insula contra. — Idem.

MEDIARVM SYLLABARVM communium authoritates.

H æc centungemini strictos ægæōnĭs enseis — Claud.
A egæōnă sūis immania terga lacertis. — Ouid.
B ĕbrȳcĭs & scythici procul inclementia sacri — Val. flac.
P ossessus Baccho sæua bebrȳcĭs ĭn aula. — Sil.

V agiones, Bāthāuiq; truces, quos ære recuruo. Luc.
H ic petit Euphraten Iuuenis Domiti'q; Bathāui. Iuu.
H inc uiduæ Cȳbēles, illinc sacraria Vestæ. Mart.
V el tu quæ tardam mouisti fune cybēllen. Prop.
C ōnnūbīo iungam stabili propriam'q; dicabo Virg.
C ui'q; loci leges dedimus, connūbiā nostra. Idem
S peratum meritis diram qui cōntūdit Hydram. Hor.
V iros'q; ualenteis Cōntūdit crudelis hyems. Ennius.
M ergere ficēdūlas didicit nebulone parente. Iuu.
C erea quæ patulo lucet ficēdula lumbo. Mar.
I onioq; mari, mălĕæq; sĕquacibus undis. Virg.
D estinet & raucæ circonsonat ira Malēæ. Stat.
A ut Helicen iubeo, nitidum'q; Oriōnis ensem. Ouid.
E nsiferi nimium fulget latus Oriōnis. Lucan.
H anc spectare manum Pōrsēnā non potuit. Mart.
N ec non Tarquinum eiectum Porsēnnā iūbebat Virg.
P hārsālīam coeunt, pharsālīā tecta frequentant. Cat.
C ompulimus dirūm Sȳphācē, fractum'q; Metello. Claud.
T olle tuū precor Annibalem, uictum'q; Syphācēm. Iuue.
S īdōnīas'q; ostentat opes, urbem'q; paratam. Virg.
O bstupuit primo aspectu Sidōnīā Dido. Idem.

DE MEDIIS SYLLABIS.

S yllaba, quæ in medio loco posita est, septem modis cognosci potest. Positione. Vocali ante alteram uocalem. Deriuatione. Diphthongo. Declinatione. Regula. Exemplo.

P ositione producitur media syllaba ut prima, ut Capīllus, fortīssimus, pulchērrimus. Vbiq; enim positio producit syllabam. Quonam modo autem id fiat, in primis syllabis diximus.

V ocalis ante alteram uocalem & in media dictione semper corripitur. Virgilius, Mōllĭā Lūtĕōla pingit uacīnĭā caltha. Idem, Addam cērĕā pruna. Idem, Cāstānĕas'q; nuces. Ouidius, Fīlĭūs āntē dĭēm pātrĭos inquirit in annos. Priscianus tamen refert, antiquissimos produxisse etiam penultimam præteritorum in ui syllabas, quæ a' præsenti in uo syllabas desinente pro-

ficiſcunt. ut eruo, erui. arguo, argui, annuo, annui Ennius, annuit ſeſe mecum decernere ferro. Virgilius contra corripuit, annuit, & totum nutu tremefecit olympum, Id quod & nobis ſemper faciendum. Sed hic modus habet exceptiones treis. Quarum prima eſt, Genitiui, & datiui quintæ declinationis e uocalem puram producunt. Hor. Quarta iam parte diei præterita. Secunda, Genitiui in ius communem habent penultimam in metro. Virgil. Hic illius arma. Idem. Quàm noſtro illius labatur pectore uultus. Idem, unius ob noxam, & furias aiacis Oilei. Idem, Nauibus infandum, amiſſis unius ob iram. Sic ipſius, ſolius, totius, & huiuſmodi, præter alius genitiuum ſemper longum, & alterius correptum. Terentianus tamen alterius penultima longa protulit, Seſcuplo uel una uincet alterius ſingulum. Idem, Sub alterius conſonat uocabulo. Idem. Nec alterius indigens opis ueni. Sunt enim duo extremi ſenarii Iambici, in quibus eẽ debet in ſecundo loco iambus uel tribrachus. primus uero eſt trochaicus, in quo rius in ſexta ſede iambus eſſe non poteſt, quoniam trochaicum metrum non recipit iambum. præterea producere hic alterius penultimam, ſic fit manifeſtius, ſi ex eo ipſo uerſu amoueas creticum, ideſt ſeſcuplo, & facias iambicum, ut Terentianus præcipit. remanebit enim uel una uincet alterius ſingulum, ubi ſi alterius correpta penultima dixeris, te ri, eſſet pyrrhichius. Sed de his infra dicemus ſuo loco. In prosa uero oratione penultima producta ſemper pronuntiari debent, præter alterius ubique correptum. Tertia, poſſeſſiua in IVS, IA, IVM, producunt antepenultimam. Virg. Implerunt monteis, flerunt rhodopeiæ arces. Idem, Ecce trahebatur paſſis Priameia Virgo crinibus. Idem, Tu quoque littoribus noſtris æneia nutrix. Mart. Venit ab orpheo cultor rhodopeius hæmo.

DE MEDIIS SYLLABIS deriuatione cognoſcendis.

Deriuatione media cognoſcitur ſyllaba, ſi quanta ſit in primitiuo conſyderaueris. Nam ſi neſcias cto in Victorinus quanta ſit, Item ſti in iuſtinianus, cognoſces ex uictoris & iuſtinus primitiuis, in quibus cto, & ſti producuntur. Eodem modo, ſi neſcias, uenereus, & Hectoreus quantam habeant antepenultimam, cognoſces ex ueneris, & hectoris primitiuis, in quibus ne & cto corripiuntur, quod accentus facile

ōndit. Sed quomō penultīæ & antepenultimæ in deriuatiuis dignosci possint, infra, ubi de regula tractabit, clarius patebit.

DE MEDIIS SYLLABIS diphthongo cognoscendis.

Diphthongo media semper producitur syllaba, quemadmodū, & prima. Hora Interdum tn̄ & uocem Comœdiā tollit. Idē. Effutire leueis indigna tragœdiā uersus. Virgil. O Melibœe, Deus nobis hæc ocia fecit. Idē, Damonis Musā dicemus, & Alphesibœi. Idem, Prouehimur pelago uicina ceraūniā iuxta. Idē. Quas dira Celæno, hārpyiæ q; colūt aliæ. Sed yi diphthōgo ipropria apud græcos, utimur duntaxat in dictionibus græcis. Catullus, Vellera uirgati custōdeibant calathisci, custodeibant, pro custodiebāt per ei diphthongum melius scribitur more antiquo.

DE MEDIIS SYLLABIS REGVLA cognoscendis.

Regula cognosci possunt mediæ syllabæ tribus modis. Primo, in casib. crescentib. A E O producunt, ut musārū, deābus, quārū, dierū, diēbus, rērum, rēbus, dominōrum, quōrum, maiōrum doctiōrum, ambōbus, duōbus, I uero & V corripiunt, ut tribus, manibus, uerūbus, tribūbus. Excipiunt Samnīs, samnītis. delphīn, delphīnis tellūs, tellūris. salūs, salūtis, & huiusmodi, in quorum obliquis. I, & V producuntur secūdū ultimam nominatiui sui. Secūdo in uerbis crescentibus. A. E. producuntur, Amāmus, amābam, amābo, amārem, amāre, amāmur, amābar, amābor, amārer, amāri, Doceāmus, uideāmus, & alia id genus, Præter, Dāmus, dātis, dābam, dābo, & reliqua a do das, & cōpositis, in quibus. A. corripitur, ut supradiximus in quarto modo de primis syllabis, quæ regula cognoscuntur. Item Amēmus, Dēmus, dētur, docēmus, docētis, docēbam, docēbo, legēbam audiēbam, amēris uel amēre, docēris uel docēre, docērer, docerēmur, audirēris, audirēmur. Legerēris, legerēt, legerēmur, legerēmini, amauērūt, uel amauēre, docuērūt, uel docuēre, legērunt uel legēre, audiuērunt, uel audiuēre Sed cum sequit R post E in deriuatiuis a præterito perfecto indicatiui, corripit E, amáuēram, amáuērim, amáuero. Docúēram, docuērim, docúēro, légēram,

audiuĕram.Et in futuris in bor,amábĕris,docébĕris Et in Opta
tiuo actiuo tertiæ coniugationis in toto singulari,& in tertia plu
rali,légĕrem, légĕres, légĕret, légĕrent.& in prima dúntaxat per
sona passiui eiusdem optatiui,légĕrer,& in ifinitiuo légĕre. I ue
ro & V corripiunt,légĭmus,cúpĭmus,quærĭmus,uolŭmus,pós-
sŭmus,præterq̃,in quarta coniugatiōe,audīmus,audītis,audīris,
audīrer,audīre,& in uolo,& sum cũ compositis,uelīmus,sīmus,
posīmus in quibus I producit. Prima tamen persona pluralis
præteriti perfecti quartæ coniugationis corripit penultimam au
diuĭmus. Item in omni coniugatione primæ & secundæ perso-
næ plurales præteriti perfecti subiunctiui in rimus & ritis corripi-
unt I penultimã, amauérĭmus, amauérĭtis, docuérĭmus, docuérĭ
tis.Legérĭmus, legérĭtis. Audiuérĭmus, audiuérĭtis. Eæ ipsæ uero
futuri eiusdem modi producunt, Amauerīmus, amauerītis. Do-
cuerīmus, docuerītis. Legerīmus, legerītis. Audiuerīmꝰ, audiue
rītis. quod fit, ut ait Diomedes grammaticus, ut accentu præteri
tum à futuro distinguat.hinc Illud apud Ouidiũ, Haustus aquæ
mihi nectar erit,uitamq́ fatebor Accepisse, simul uitã dederītis
in undis.& in obscœno carmine, Vtilis hæc,arã si dederītis,ĕrit.
Ennius, Nõ mi aurũ posco, non mi pretium dederītis. Ouidius
Cum gelidam Thracen, & opertum nubibus Hæmum, Et Maris
Ionii transierītis ăquas.Idem. Copia nec uobis ullo prohibēte ui
dendi, Consulis,ut limen contigerītis,ĕrit. Sed an liceat etiã eã
ipsam penultimã RI in rimus, & ritis corripere, differemus in ul
timis syllabis in is desinentibus. Præterea cum post i subit u
digãma in præteritis perfectis indicatiui,& ab eis deductis, pro-
ducitur I, cupīui, cupīueram. Audīui, audīueram. Idem etiã cor-
ripitur abiecto u per syncopam,Cupĭi cupĭeram. Audĭi, audĭerã.

Tertio, Supina in atum & itum, à præteritis perfectis in aui,&
iui producunt penultimam, amāui, amātum. Vocāui,uocātum.
Cupīui, cupītum. Petīui, petītum, audīui, audītũ. sepelīui, sepelī-
tum. Quarto I in compositione mediũ corripitur, Agrĭcola,
Ensĭfer, Centĭmanus, Omnĭpotẽs, Multĭuola est mulier, Magnĭ
ficus, Causĭdicus, identĭdem & similia. Cat. Nullũ amans uere,
sed identĭdem omnium, Ilia rumpens. Quanticunq;, & quali-

cunq; I

cunq; I producunt, ratione genitiui, aut datiui in I. nõ enim ser uatur I in cæteris casibus, ut in omnīpotens, & aliis supradictis, sed in genitiuo tantũ q̃tīcunq;, & in datiuo uel ablatiuo qualī- cunq; dicimus, ut in quantus, & qualis. nã sicut quãtus quãtī q̃to quãtũ. & qualis in noĩatiuo & genitiuo, qualī, qualẽ, sic quãtuscunq;, quãtīcunq;, quantocunq;, quãtuncunq;, & qualiscunq; in noĩatiuo & genitiuo, qualīcunq; qualencnnq; dicimus. Iuuen. Quãntīcunq; domus constet. M. Manlius, Omne quidẽ signũ sub qūalīcunq; figura. Vbīq; quoq;, & plerīq; producunt I, Vn- dĭq; uero corripit. Quinto, Media syllaba cũ penultima est, accentu, quanta sit, cognosci potest. nam si in ea fuerit accentus, ꝓ ducit, Romãnus, Diuīnus, Idõlum, Theodõrus, annõna, Poẽ- ta. Sin autem in antepenultima, corripitur, Dómĭnus, prófŭgus, littŏra, littórĭbus contrárĭa, flúctĭbus undas. Pĭetas. Ergo, in disyllabis dictionibus si nescias quanta sit prima, accentu cõpo- nẽdo cognosces. lĕgo pérlĕgo, amo, rédămo, pérămo, lĭgo, rélĭ go. Fĕro, ádfĕro, réfĕro. Plĭco, multiplĭco. Pŏtens, omnipŏ- tens, Clãmo, exclãmo, proclãmo, Conclãmo. Prīmus, aprīme, Dõno, Condõno. Scrībo, Describo. Lĕgo lĕgas, relĕgo relĕgas.

S exto, Penultima syllaba in deriuatiuis, ante TAS corripitur, bo- nĭtas, Pĭetas. DVS, Florĭdus, Candĭdus. LVS, la, lum in dimi- nutiuis, urcéŏlus, unciŏla, aureŏlum. LIS in uerbalibus, útĭlis, sté rĭlis a graeco στέρειϑαι, amábĭlis, fútĭlis. MEN a secũda & tertia cõ iugatione, mónĭmẽ unde monĭmentum, régĭmẽ. nam a prima & quarta producũtur, oblectãmẽ. munīmen. Item ante CEN Tú bĭcen, lyrĭcen, fidĭcen p̃ter tibīcen pro tibĭícen. Ante AL ser uatur penultima primitiui, & ante TVS penultima participiorũ, ceruīcal, a ceruīcis, tribũnal, a tribũs genitiuo. Anĭmal, ab anĭ- mus. hic ornãtus, posĭtus, sĭtus, terrĭtus. Vectīgal etiam produ- cit penultimam a uehendo dictum.

S eptimo, Penultima in deriuatiuis ante GO producit, Carthãgo, Virãgo, Calīgo, Lanũgo, Aerũgo p̃ter lĭgo Añ DO dulcẽdo libīdo, fortitũdo. Añ AR, Lacũnar, Puluīnar, Lupãnar. Añ NAS, arpīnãs capẽnas. Añ RIS, uel RE, militãris, militãre. ante TIS, samnītis, uestrãtis. præter cérĭtis. Añ NVS, Romãnus, terrẽnus,

Iustinus, parietinus, arietinus, clandestinus, mediastinus. Silius, Ceu clandestino traheretur fœdere bellum. Marc. Manlius, Et clandestinis surgentia fraudibus arma Hor. Tu mediastinus tacita prece rura petebas. Præter, Ianthinus, hyacinthinus, myrrhinus, crystallinus, adamantinus, bombycinus, Sãdycinus, amethistynus & huiuscemodi græca in ινος. Item Diutinus, Pristinus, Crastinus ornotinus, Serotinus, oleaginus, faginus. Mart. Coccina famosæ donas & ianthina mœchæ. Persius, Hic aliqs, cui circa humeros hyacinthina læna est. Iuuenalis. Grandia tollunt crystallina, maxia rursus Myrrhina. Proper. Colchis flagrãteis adamantina sub iuga tauros. Iuu. Causidicũ, uẽdũt amethystina. nec scribas sine t est n uerbale, a præterito passiuo μεμέθυσμαι, μεμέθυσαι, μεμέθυσαι. unde μεθυσὸς, & cũ a priuatiua ἀμέθυσος, à quo ἀμεθύσινος.

Octauo, Ante BILIS, q̃cunq; p̃cedẽte uocali si à supino formentur, sequuntur illius penultimã, amatũ amabilis. delectatũ, delectabilis. fletum, flebilis. deletũ, delebilis. scitũ, scibilis. auditũ, audibilis petitũ, petibilis cupitũ, cupibilis. uẽditum, uẽdibilis motũ, mobilis notũ, nobilis uolutum, uolubilis. solutum, solubilis. excipitur à statum, stabilis. habilis sequitur uerbũ habeo, ut docilis, doceo. debilis, debeo. facilis, facio. A genitiuo uero participii corripiũt antepenultimã, uisi, uisibilis. sensi, seusibilis. intellecti, intellectibilis, ac si medium I haberent composita, ut magnificus, centimanus, omnipotens, ignivomus. Eodem modo si à secũda & tertia coniugatione aliunde q̃ à supino deducta fuerint, corripiũt antepenultimã. horribilis, terribilis, legibilis. dicibilis, conducibilis, concupiscibilis.

Ante BVNDVS, item à supino deducta, sequuntur illius penultimam errãtum, errabundus. uagatum, uagabundus. populatum, populabundus. cogitatum, cogitabundus. sititum, sitibũdus. moritũ, moribundus. A secunda uero & tertia coniugatione aliũde quam à supino deducta, corripiunt antepenultimam, Rideo rides, ridibundus. gaudo, gaudes, gaudibundus. ludo, ludis, ludibundus. furio, furis, furibũdus. In uniuersum, siquis uoluerit subtilius indagare, ĩueniet omnia secuta supinorum penultimã analogice tãquam à legitum, legibilis. horritum, horribilis. do

citum, docibilis. furitum, furibūdus. riditum, ridibundus. rubitū, rubibūdus, p quo rubicūdus b in c cōuersa uocalitatis grã, gauditum, gaudibūdus, & id genus alia, licet non utamur.

P ræterea, producit a ante BVLVM, conciliabulum, præter stabulum. Ante CVNDVS, Iracundus. & hæc quoq; sequuntur supinum, sic iūcundus a iūtum experimētum, ab expertitum rudimentum a ruditū, ornamentum ab ornatum. miraculū a miratum. uerecundus autem producit e antepenultimam aliunde q̃ a supino deductum. Item A ante CEVS, uel CIVS, producitur. ordeaceus, gallinacius, CVLVM, miraculum. RIVS, ria, rium, sagittarius librarius, statāria armarium. Denarius & cætera a numerorum nominibus communem habere inueniuntur. Martialis. Denariis tamen hanc non emo Basse tribus. & illud, Dilige Denarium. Mart. Hanc uolo, quam redimit totā denarius alter. Item E Ante CVLA, in diminutiuis Diecula, uulpecula. Ante MENTVM, incrementum. Añ FACIO uero communis est calefacio, tepefacio, liquefacio. Cat. alta tepefaciet cōmista sanguine cæde. Ouid. Thura liquefaciunt, induta'q; cornibus aurū Victima uota facit. Claud. Sanguīe q̃ largo græcos calefecerit amneis. Idem, Interior glacies quō liquefacta noto. Itē O ante RIVS ria riū pducit. Vxoris uxoria, Prætorium.

Nono Ante CVLVM, corripit antepenultima uerriculum. CIES, canicies, TIVS, tia, tiū, tribunitius, iustitia, sodalitiū. CVLVS, cula, culū i diminutiuis, igniculus, anicula, reticulum. Notanť, Multitius, Nouitius, Redimiculum, Cuticula Canicula, Tegeticula, Craticula, Suppositritius antepenultima producta. Iuue. Quid faciēt alii, cū tu multitiā sumas? Idem, Iam sedet in ripa, terrum'q; Nouitius horret. Idē, Accipiēt te Paulati q lōga domi redimiculā sumūt. Idem, Semper & assiduo curata cuticulā sole. Persius, Scire erat in uoto, dānosa caniculā quantum Raderet. Mart. Dat tibi securos uilis tegeticulā somnos. Idem, Parua tibi īcurua craticulā sudet ofella. Idē Hermes suppositītius sibi ipsi. Quotidianus quoq; ti pducit in hendecasyllabo illo apud Martialem, Cultus Sindone non quotidiana. Diluuium quoq;, pro luuies, Illuuies, & cætera a luo, corripiunt LV. Præterea Strymō

nius, Pallădium, Adăgium, hæc Adăgio fœmininū. Præsĭdium offĭcium iudĭcium consĭlium, Exĭlium, Remĭgium, Augŭriū, Municĭpium, Monĭmentum, Munĭmentum, Contăgium præsăgium, Perĭculum, Solātium, ſuāuium, ueſtĭgium, faſtĭdium, Conuĭuium, Iunōni⁹, & id genus multa in ius ia ium, ſequuntur ſua primitiua Strymŏnis, Pallădis, ăgo adĭgo, nam Adăgiū quaſi ambăgium, & circumăgium dicitur, ꝙ per ora hominum circumagatur, ut illud, οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐς κόρινθον, ἐσθ' ὁ πλοῦς, Non omnium eſt Corinthon ire nauibus. Præsĭdis, effĭcis, Iudĭcis, Consŭlis, Exŭlis, Remĭgis, Augŭris, Municĭpis, Monĭmen, Munĭmen, contingis, præsāgis, Perīris, Solāris, Suāuis, Veſtĭs, Faſtīdis, Conuīua, Iunōnis. Notantur Sidonius, ſidonia ſidonium & connubium, quorum alterum contra primitiui ſui penultimam nu, communem habet, ut diximus in exemplis mediarum communium, Nam nubo primam ſemper producit. alterum uero græcum eſt σιδόνιος, Homerus ὀδυσσείας δ. αἰθίοπάς θ' ἱκόμην, καὶ σιδονίους καὶ ἐρεμβούς. quod & per ω magnum ſcribitur, ut σιδόνιος. Eurip. in helena σιδωνίαν δὸς, καὶ ῥεθμῶν ἐπιστάτας. de quo Stephanus σιδώνιος διὰ τοῦ ω μεγάλου, καὶ διὰ τοῦ ο μικροῦ. Idem ἐκτείνεται δὲ, καὶ λέγεται, σιδωνὶς, διὰ τοῦ ω, καὶ σιδώνιος ποιητικῶς.

DE MEDIIS SYLLABIS DECLINATIONE COGNOSCENDIS.

Declinatione mediæ ſyllabæ cognoſci poſſunt, ſi antepenultima ſyllaba declinãdo fiat penultima. nam ſi neſcias, quanta ſit ante penultima in Amauĕrimus, legĕremus Carmĭnibus, tempŏrib⁹ genĭtore, altitŏnante, domĭnorū, Clandeſtīnorum. perlēgerūt, cōfŏdiſtis, flectendo cognoſces, ſi ex antepenultima penultimā feceris. hoc modo amáuĕrim légĕrem cármĭna. Témpŏra, génĭtor, Altítŏnans, Dómĭnus, Clandeſtīnus, Perlēgi, Confōdi.

DE MEDIIS SYLLABIS COGNOSCENDIS EXEMPLO.

Exemplo cognoſces medias ſyllabas, quemadmodum & primas. Nam ſi neq; regula neq; aliquo ex prædictis modis, quãta ſit me-

dia ſyllaba cognoſci poteſt, ad alicuius approbati poetæ authori tatem recurrendum eſt. Medias uero modo breueis, modo lon gas authoritate, ſupra ut quæq; ad manus erāt, cōnumerauimus. Sed iam de ultimis ſyllabis dicere incipiamus.

DE VLTIMIS SYLLABIS.

Syllabæ quæ in ultīo loco poſitæ ſunt, iiſdem fere modis cogno ſci poſſunt, qb⁹ & priæ, & mediæ. Poſitiōe, amānt, legūnt, āt tū ſume pedum, ūndē ſciſſa coma. Diphthōgo, poetæ, hæc, heū.

Declinatiōe, ſi declīaueris, nā ſi neſcias ī noīatiuo q̄ta ſit ultīa, cognoſces plerūq; accētu in genitiuo creſcēte. nā in latinis dicti onib⁹, ſi in penultima genitiui creſcētis fuerit accent⁹, longa erit ultima nominatiui. Tellūs, ſalūs, Virtūs, Delphīn, Sānis, & hu iuſmodi producūt ultimā, quia penultīa genitiui creſcētis ꝓduci‍t̄, Tellūris, ſalūtis, Virtūtis, Delphīnis, Sānītis. Aduerſatur huic regulæ palūs, qđ licet in genitiuo palūdis penultimā producat, tamē ultimā noīatiui corripit, quod obſeruauit ēt Serui⁹ in libel lo de ſyllabis, citans illud Horatii, Regis op⁹, ſterilis'q; diū pălūs, apta'q; remis. aliq tamē ſyſtolen feciſſe Horatiū dicūt, qđ ſi eēt, nō præteriiſſent Acron, & Porphyrius diligentiſſimi interpretes. Itē in Carmē, miles, ſanguis, Corpus, ſi neſcias quāta ſit ultīa, co gnoſces in genitiuo cármĭnis, milĭtis, ſánguĭnis, córpŏris, eē bre uē accentu in antepenultima. Excipiunt̄ maſculina, & fœminina in or, Doctŏr, doctōris, Sorŏr, ſorōris decŏr, decōris. honŏr, ho nōris, Item neutra in AL, ut Animăl, animālis. ceruicăl, cerui cālis. & in AR, ut Puluinăr puluinăris, lupanăr lupanāris, & ſi milia, quorum ultima nominatiui corripitur, licet penultima ge nitiui creſcentis producat̄ accentu. Cōtra pār, păris. lār. lăris. uās, uădis. pēs, pĕdis. cerēs, cerĕris. compōs, compŏtis. impōs, impŏ tis. Bōs, bŏuis. sūs, sŭis. grūs, grŭis, producūt ultimam nomina tiui, licet penultima genitiui creſcentis corripiat̄. In græcis autē dictionib⁹ plerunq; in genitiuo creſcente accentus eſt in penulti ma, & tamen & ultima noīatiui, & penultima genitiui eſt breuis. Amaryllìs amaryllídos, æneìs, æneídos, Pallàs palládos.

Regula cognoscuntur ultimæ syllabæ modis undecim. Primo, A finita producūtur amā contrā, præterea, à poetā, à musā. Sed hic modus hēt exceptiones treis, Prima est. Nominatiui, Accti, Vocatiui in a corripiuntur, hæc & o fabulă, Priameĭă Virgo, hic & o ꝓphetă, Poetă. præter uocatiuos à nominatiuis græcis in as, hic æneās o æneā & Græca in a productum, Nemeā, tegéā in quib⁹ ā producitur, Virg. Vigilas'ne deûm gens æneā: uigĭla. Stat. Te Nemeā. tĭbĭ lerna comas, larissáq; supplex poneret. Idem. Non Tegeā nōn ipse Deo uocat alite felix Cyllene. Secunda Numeralia in ginta, finalē hēnt indifferētem. Mar. Sexagīntā tēras cum limina mane Senator. Virg. Trigintā māgnos uoluendis mēsibus orbeis. Tertia, Pută, ită, quiă corripiuntur.

Secūdo, B.D.M.T. finita corripiunt ut ăb, ăd, Militŭm, Capŭt nisi aut positio, aut diphthōgus, aut syncopa prohibeat, ut amānt, legūnt, āut, hāud fumāt, obīt pro fumauit, obiuit. Iuu. Magnus ciuis obīt, ēt formidatus othoni.

Tertio, C finita producunt, fāc, dīc, Dūc, Halēc, præter Nĕc, Donĕc, Lăc breuia. Ouid. Părŭe (nĕc inuideo) sine me liber ibis in urbem. Idem, Dōnĕc ĕrunt fontes, sydera dōnĕc ĕrunt. Hic pronomen commune est, sed de hic & hoc, differemus in sexto modo communium syllabarum.

Quarto, E finita corripiūt, Millĕ. Omnĕ, scribĕ, penĕ, ritĕ, ponĕ, Impunĕ, & huiusmōi aduerbia Oui. Pēnĕ pŭer cæsis abducta armēta recepi. Virgil. Rītĕ sĕcundarent uisus. sed hic modus habet quinq; exceptiones. Quarum prima, In E à græcis in η producūtur. πηνελόπη Penelópē, πασιφάη Pasiphǽē, ὦ ἀγχίση ὀ ἀχίλλη ὀρφη. ὀδύσση O Achille orphe. Vlysse. o Anchisē. Secūda, Genitiui, Datiui, Ablatiui quintæ declinationis in E ꝓducūt, ut hui⁹, huic & a Diē, fidē. Ouid. Prima fidē uōcisq; ratæ tentamina sum ꝑsit. Itē ab hac famē. Tertia, Imperatiua singularia secundæ coniugatiōis producunt. Monē, Docē, Manē. Valĕ uero, & cauĕ, cū corripiunt, sunt à ualo, & cauo tertiæ coniugatiōis. Ouid. Idq; qđ ignoti faciūt, uălĕ dicere saltē. Idē, Tū căuĕ defendas, quāuis

mordebere dictis. Quarta monosyllaba in e producunt, tē mē, sē, præter quē uē, nē pro an, nā quæ relatiuū, & uæ interiectio diphtongo producunt. nota in tutē, & tutēmet corripi tē, Lucretiꝰ. accipe præterea quæ corpa tūtē nĕcesse est. Idem, Tūtēmēt ā nostris iam quouis tēpore uatum. Ennius, o Tite, tūtē Tāti tibi tanta Tyranne tulisti. Alphius Auitus ut citat Priscianus, Seū tū tē mālīs hōspĭtēs, seū tūtē cāptĭuōs hābēs, sunt enim dimetri iābici. Quinta aduerbia in e à datiuo in o producunt, doctē pulchrē ualdē, ꝑ ualidē ferē, a docto, pulchro, ualido, fero præter bene & malē correpta. Ouid. Læta ferē lætus cecini tibi tristitia tristis. fermē etiam producitur, eiusdē cuius & ferē significationis Iuu. Mobilis & uaria est fermē nātura malorum.

Quinto, I finita producūtur, Deī, Amarī, dixī. Sed hic modus habet duas exceptiones. Quarū prima, Datiui & uocatiui in I quorum genitiuus singularis in os correptam apud græcos desinit, corripiuntur, huic palladĭ, Minoidĭ. o Phyllĭ, Amaryllĭ, Parĭ Alexĭ. Stat. Pāllădĭ littoreæ celebrabat Scyros honorem. Cat. Morte ferox Theseus qualem Minōĭdĭ luctum. Ouid Phȳllĭ fāce ex pectes Demophoonta tuū. Virg. Mirabar qđ mœsta deos Amarȳllĭ uŏcares. Ouid. Bella gerāt alii tū pārĭ sp amā. Virg. Te corydon o Alēxĭ trăhit sua quenqꝫ uoluptas. Idem, Dāphnĭ, tŭum pœnos etiam ingemuisse leones interitum. Quos casus à græcis mutuati semper corripimus. Theocritus, δάφνιδι τῷ χαρίεντι συνήντετο βουκολέοντι μᾶλα νέμων, ὡς φαντί, κατ' ὤρεα μακρὰ μενάλκας. Idem κἤφα, δάφνι τάλαν, τί τὺ τάκεαι, ἁδέ τε κώρα πάσας ἀνὰ κράνας πάντ' ἄλσεα ποσσὶ φορεῖται. Idem κύπρι νεμεσσατά, κύπρι θνατοῖσιν ἀπεχθής. Homerus. αὐτὰρ ὁ αὖτε πέλοψ δῶκ' ἀτρέϊ ποιμένι λαῶν, ἀτρεὺς δὲ θνήσκων ἔλιπε πολύαρνι θυέστῃ, αὐτὰρ ὁ αὖτε θυέστ' ἀγαμέμνονι λεῖπε φορῆναι. Idem βάσκ' ἴθι ἶρι ταχεῖα ποσειδάωνι ἄνακτι. In quibus δάφνιδι, ἀτρέϊ, ποιμένι, ἄρνι θυ, μέμνονι, datiui in I breuem desinūt. ē. n. tertia dactyli. Itē δάφνι τά ἶρι τα. κύπρι νε. Vocatiui sunt, in I breuem desinentes. ē enim secūda dactyli. Cū igit apud latinos Dapnidi, Tyndaridi & huiuscemodi datiui producunt I, fit per communem modum, cum dictio in breuem desinit, & est pedis principium, quod est frequentissimum apud

Homerum. Sed de hoc differemus, ubi de communiū syllabarū modis tractabimus. Secunda exceptio est, mĭhi, tĭbi, sĭbi ŭbi ĭbi modo pyrrhichii sūt, modo iambi. prima enim semp breuis est, ultima uero indifferens. in nĭsĭ & quăsĭ utraq; corripitur. sūt enim duo pyrrhichii,

S exto L finita corripiunt, animăl, annibăl, uigĭl, mĕl, Cōsŭl. Præter Sōl, Pōl, nīl a nihil per synæresin, ut mī a mihi, & barbara in el syllabam, ut Danīel, quæ producūtur.

S eptimo, N finita producūt, Pæān, Hymēn, ēn, quīn, Xenophōn delphīn. Sed hic modus hēt exceptiones treis. Quaꝝ pria est, forsăn, forsităn, tamĕn, attamĕn, ĭn, uidĕn, ăn corripiuntur. Virg. Fōrsăn ĕt hæc olim meminisse iuuabit. Idem. Errabunda bouis uestigia, Fōrsĭtăn illum. Martialis. Quid ergo casta facit? Non dat. Nōn tămĕn illa negat. Ouidius. Nil mihi rescribas, āttămĕn ipse ueni. Virgilius. Quo te Mœri, pedes, an quo uia dūcĭt ĭn urbem? Catul. Sic certē, uĭdĕn, ut perniciter exiluere. Horat. Cōlchūs ăn Assyrius, Thebis nutrĭtūs, ăn Argis. Secūda est, Neutra in EN ut nomĕn Carmĕn corripiunt, quod ostendit accētus in antepenultima in genitiuo crescente, nómĭnis, cármĭnis.

Tertia, Nóminatiui, accusatiui græci in on per o paruum, ut peliŏn, pylŏn, caucasŏn corripiuntur. Ouid. Et quas ossa tulit, quas'q; altus Pēlĭŏn herbas. Idē, Nōs Pўlŏn, Antiqui Neleia Nestoris arua Misimus. Idem, Cāucăsŏn appellant. Item accusatiui in IN ut Alexĭn. Mart. Tu licet & nostrū dixit Alēxĭn ămes, & in AN a græcis in A ut Iphigeniăn, æginăn. Ouid. Nescio quā dicunt Iphigenīăn ĭter. Stat. Nanq; ferūt raptam patriis æginăn ăb undis. Nā a nominatiuo in as producit, ut hunc æneān. Vir. AEneān, ălăcris palmas utrasq; tetendit.

O ctauo, O finita & corripi & pduci possunt, ut Amo, scribo, amando, Virgo, Cato. Sed hic modus quinq; habet exceptiōes, Quarum prima est, Datiui, & Ablatiui in o producūtur, ut huic & ab hoc Dominō, Templō. Secūda, Monosyllaba in o producuntur, Stō, Dō. Tertia, Græca in ω magnum producūtur, Didō, Mantō, Iō. Echō præter Egō a græco ἐγώ, quod nusq̄ memini legere productum apud approbatos, sed ubiq; aut correptum, ut li

le ĕgŏ quĭ quondam,aut per synalœphă,ut Stultus ego huic nostræ similem. Nā Ouidii illud in epistolis,legēdum sic ē. Sed qd ego hæc reuoco,dictis his omen abesto. Item apud Propertium illud,Thuscus ego,a Thuscis orior,Et apud eūdē,Cum tibi nec frater,nec sit tibi fili⁹ullus,Frater ego,& tibi sim filius unus ego. Sic item & illud,Sed quid ego hæc,fessósq; optatis demoror undis. Quod si in iis ipsis exemplis non fiat collisio,defenditur magis uno ex modis communium syllabarum,quam quod producatur o,licet Probus produci posse dicat secundum naturam o literæ uocalis,quæ in ultimo frequentius producitur,q̄ corripit.

Quarta,Duŏ & sciŏ cum compositis corripiuntur. Vir. Prætereā dŭŏ nec tuta mihi ualle reperti Capreoli. Idem Sĭ dŭŏ prætera taleis Idea tulisset terra uiros. Idē,Nūnc sciŏ quid sit amor. Idem,Nĕsciŏ quis teneros oculus mihi fascinat agnos. Quinta,illicŏ,modŏ,citŏ corripiuntur. Sero autem quando,ergo,profecto īdifferenter poni inueniuntur. Stat. Sĕrŏ. mĕmor thalami. Mart. Dic mihi cras istud Posthume quāndŏ uĕnit. Idē,Dic bene,dic neutrum,Dic aliquāndŏ măle.

Nono,R finita corripiūtur,Cæsăr,torculăr,pĕr,uĭr,amŏr,turtŭr. Sed hic mod⁹duas hēt exceptiōes. Quarū Pria ē,făr,lăr năr,uĕr,fŭr,cŭr,păr cum cōpositis dispăr,compăr producuntur,cor uero commune est. Secūda,In er a græcis in ηρ producunt,ut aēr,cratēr,æthēr,charactēr. græce enī ἀήρ,κρατήρ,αἰθήρ,χαρακτήρ dicuntur. Præter patĕr & matĕr,quæ semper corripiuntur,licet a græcis ueniant πατήρ,μήτηρ.

Decimo,S finita in quinq; diuiduntur parteis. as. es. is. os. us.

As finita producuntur,maiestās,puellās,amās. Sed hæc regula duas habet exceptiones,Quarum prima est,Nominatiui in as quorum genitiuus in dos desinit,corripiunt,ut Păllăs ĕtīflexo quæ terret mænala cornu. Et,Quattuor autumnos plĕiăs orta facit.

Secūda,Accusatiui græci in as eorum nominum,quæ per os mittunt genitiuum,corripiūtur,ut āŏnăs in monteis ut duxerit una sororum,Et,Permistos hērŏăs,ĕt ipse uidebit illis. Et,Super Garamāntăs,ĕt Indos Proferet imperium.

Es finita producūtur,ut pariēs,patrēs,docēs. Hæc regula habet ex

ceptiones treis. Quarum prima est, Corripientia penultimam ge nitiui crescentis, corripiunt, ut diuĕs milĕs, segĕs. Virgil. Diuĕs inaccessos ubi solis filia lucos. Idem, Impius hæc tā culta noualia milĕs hăbebit? Ouid. Iām sĕgĕs ē ubi Troia fuit. p̄ter, Ariēs abiēs, cerēs, fidēs, rēs, pēs, pariēs, spēs, terēs, quæ producuntur.

Secūda est, Nominatiui græci plurales in es, corripiunt. Virgilius, Naīdĕs, indigno cū Gallus amore periret. Idem, ărcădĕs o mihi tum q̄ molliter ossa quiescent. Idē, Infandi Cyclōpĕs, ĕt altis montibus errant. Idem, Thrācĕs ărant. Tertia, ĕs a sum cū compositis potĕs, adĕs modi tam indicandi, q̄ imperandi, & penĕs, & inquiĕs corripiūtur. Pers. fūr ĕs ăit Pedio. Iuu. Sī pŏtĕs illa pati. Virg. Hūc ădĕs o Melibœe. Hor. Quēm pĕnĕs arbitriū ē & uis, & norma loquēdi. nā ab edo ēs p̄ducitur differentiæ causa. s finita corripiunt, ignĭs, Parĭs. hæc regula habet exceptiones septem. Quarum prima est, Datiui, & ablatiui & accusatiui in is p̄ ducūtur, his & ab his Dominīs, quīs, pro quibus, hos fontīs, manīs, has partīs, hos & has omnīs, leuīs. sed quīs & accusatiui i is, tum ut differant à nominatiuo singulari, tum etiā, ut diphthongo longos esse significetur, per ei melius scribuntur, quod & antiquos fecisse legim⁹. Illud igit̃ sic. Tu calamos īflare leuēis, ĕgŏ dicere uersus. Itē. Queīs ānte ora patrum. Itē. Treīs nōtūs arreptas in saxa latentia torquet. Secūda producentia penultimā crescētis genitiui, p̄ducunt, Delphīs, delphīnis. Samnīs samnītis. Tertia in is à græcis in eis per ei diphthongum producuntur, ut Pyróeīs, Simóeīs. Ouid. Interea uolucres Pyróeīs, ēous, & æthon. Idem, Hac ibat Simóeīs, hīc est sigeia tellus. quæ licet penultimā corripiant, tamen in ea accentus est acutus, quia integræ ad nos ueniunt. sed de his dicemus, ubi de accentibus tractabimus. Quarta monosyllaba in is producunt, ut uīs, sīs, præter, ĭs, quĭs ntōs, mĭs tĭs bĭs quæ corripiunt. Iuu. satyra q̄nta, corripuit possis in eo uersu. Tā ieiuna fames: cū pŏssīs hŏnesti⁹ illic, melius tn̄ defendit̃ extremis, abiectiōe, ut corripiat̃ i p cōem modū. Quinta, Secūdæ personæ singulares in is quartæ cōiugationis producuntur ut audīs, nescīs. Mar. Nēscis heu nescis dominæ fastidia Romæ. quod ostendit circūflexo accētu penulti-

ma priæ & secũdæ psonæ pluralis nescĩmus, nescĩtis. Audĩmus, audĩtis. Quod si apud poetas alĩquãdo IS correptã iuenias (qđ ipse non memini legere, nam illud apud Ouidium sic legendũ est, Nescio, an exciderint mecum loca) non propterea dixeris, cõmunem eam esse syllabam. Nec, quia Virgilius dixit, obstupuĩ, stĕtĕrunt'q; comæ, ppterea dicẽdũ fuerit in stetĕrunt penultimã eẽ communẽ. Sexta, Velĩs cũ compositis malĩs, nolĩs, producũtur, quare in plurali penultima in prima, & secunda persona producitur. uelĩmus, malĩmus, nolĩmus, uelĩtis, malĩtis, nolĩtis.

Septima, Secundæ personæ singulares futuri subiunctiui producuntur. ut dedero dederĩs, audiero audierĩs. Ouid. Da mihi te facilem, dederĩs ĩn carmĩne uireis. Hor. Audierĩs hæ̆res ergo nũc Damma sodalis. Idẽ, Miscuerĩs ẽlixa, simul cõchylia turdis, dulcia se in bilem uertent. unde in plurali, ut supra diximus in tractu de mediis syllabis, producunt penultimam primæ, & secũdæ personæ, dederĩmus, dederĩtis. audierĩmus, audierĩtis. præteriti uero perfecti eædem singulares corripiunt, ut dederim dederĭs, audierim audierĭs, unde in plurali prima & secũda corripiũt penultimã, ut dederĭmus, audiuerĭmus, id quod ex Diomede grãmatico licet cognoscere, sic enim inquit. Et in hac subiũctiua numero plurali uniformem declinationem præteriti, & futuri tẽporis, accentus distinguit. Perfectum enim acuto accentu declinat, futurum circunflectit, sic, Præterito cum dixérĭmus, Futuro cum dixerĩmus. Sed notandũ inueniri apud authores IS, futuri ultimã in singulari, & RI penultimã in plurali etiam correptas. Virg. in sexto. Cum tu supplex in rebus egenis, Quas genteis italum, aut quas non orāuĕrĭs urbeis? Iuuenalis, Græculus esuriens in cœlũ iŭssĕrĭs, ibit. Idem, Si dīxĕrĭs, æstuo, sudat. orauerĭs, iussĕrĭs, dixerĭs futuri sunt temporis, & RIS corripitur. Hora. In arte poetica, In uerbis etiã tenuis, cautus'q; serendis, Dīxĕrĭs egregie. hic dixerĭs futuri est temporis, pro dices, aut dicere poteris, & tamen corripitur RIS. Idem in sermonib9. Nam frustra uitiũ uitāuĕrĭs illud, Si te alio prauum detōrsĕrĭs. Vitāuĕrĭs, & Detōrsĕrĭs, futuri sunt temporis, & Rĭs in utroq; corripitur. Est enim sensus, frustra laboraueris uitando aliquod uitiũ, si prauus in aliud

deflectes. ut si dixeris, frustra uitaueris Charybdim, si in Scyllã incideris, idest frustra poteris uitasse Charybdim, si in Scyllá incides. Quod in prima persona fiet manifestius, frustra uitauero Charybdim, si in Scyllam incidero. Siquis auté diceret sub persona. C. Cæsaris, Frustra subegerim Gallias, nisi & Pompeiũ uicero, alia est figura loquendi, quod quia non facit ad rem, præterimus. Satis fuerit ostendisse secundam personam futuri subiunctiui ultima correpta etiam inueniri apud authores. Vnde Lucretius in primo, penultimam primæ psonæ futuri in numero multitudinis corripuit, Quas ob res ubi uīdĕrĭm⁹ nil posse creari de Nihilo tum quod sequimur, iam rectius inde perspiciemus. Illud Autem Virgilii in sexto, Nanq; ut supremam falsa inter gaudia noctem ēgĕrĭmus, nosti, rĭ in ēgĕrĭmus bene correpta est, qa nõ futuri est, sed præteriti temporis. Concludimus igitur, in præterito IS & RI corripi semper, in futuro uero & corripi, & produci posse. exempla cum RI producitur in futuro, adduximus supra, ubi de mediis syllabis regula cognoscẽdis, disseruimus. Verũtñ in prosa oratione illas ipsas IS & RI in pterito corripiendas, in futuro producendas censeo, ut sicut lego legĭs ultima correpta, legĭmus legĭtis penultima, pnũtiamus, ita legerim legerĭs ultima, legerĭmus legerĭtis penultima breui pronũtiemus, eodem modo qa in amauerĭ amauerĭs, docuerim docuerĭs, audiuerim audiuerĭs, IS ultima corripitur, in amauerĭmus amauerĭtis, docuerĭmus docuerĭtis, audiuerĭmus audiuerĭtis, RI penultima corripietur. Præterea sicut amo amās ultima, amāmus amātis penultima, doceo docēs ultima, docēmus docētis penultia, audio audīs ultima, audīmus, audītis penultima longa dicimus, ita contigero contigerīs ultima, contigerīmus cõtigerītis penultima, dedero dederīs ultima, dederīmus, dederītis penultima, docuero docuerīs, ultima, docuerīmus, docuerītis penultima, Transiero trãsierīs ultima, transierīmus, transierītis penultima producta dicamus. Quidam tamen RIS tunc produci aiunt a poetis, cũ est prĩcipium pedis, nec aliter, & defendi uno ex modis syllabarum cõmunium, RI autem in plurali produci regula, quia cum inueniũtur simul quatuor breues, licet unam producere propter me-

trum. Sed, ut uidimus, Diomedes aliter sentit, uult enī omnino produci eas in futuro, corripi in præterito.

O s finita producuntur ut dōs, honōs, dominōs. Sed hæc regula duas habet exceptiones, Quarum prima est, ŏs ossis, corripitur. Secūda græca ī os p o paruū, ut Delŏs, Iliŏs, Chaŏs huius ænei dŏs, Tereŏs corripiunt. Qui in chăŏs antiquū cōfundimur. Idē, Attamē ille tuæ felix æneīdŏs author. Mar. Flet Philomēa nefas incesti Tērĕŏs, & quæ Muta puella fuit, Garula fertur auis. nā ī os per ω magnū semper producūtur ut herōs, Minōs, Androgeōs.

V s finita corripiuntur, Deŭs. Sed hæc regula habet exceptiones q̄tuor. Quarū prīa est Genitiui singulares, & nominatiui, & accusatiui & uocatiui plurales producuntur, ut huius, hæ, has, & o manus. Secunda, Producentia penultimam genitiui crescentis, ꝓducuntur, tellūs tellūris. uirtus uirtūtis. salūs salūtis. Notatur, ut supra dixi, palūs palūdis in poetica, Regis opus, sterilis'que diū pălūs, apta'que remis, quod defendi potest exclusiōe s literæ correpta u, quemadmodum insulæ ionio in'magno. Tertia, Monosyllaba in us producuntur plūs, thūs. mūs autem & sūs non solum quia monosyllaba, sed etiam quia græce μῦς σῦς dicuntur, & υψιλὸν longa est, id quod etiam accentu circunflexo ostenditur.

Quarta, Græca ī ūs, ut panthūs, melampūs, Sappūs, amathūs, ꝓducūt. A pus tn̄ cōposita ēt corripiunt. Hor. ī epodis, Pōlўpŭs, an grauis hirsutis cubet hircus ī alis. Idē, ī sermōib⁹. Delectāt, ueluti Balbinū Pōlўpŭs Agnæ. sed tūc à græcis ī os ad nos ueniūt. nam græce & πολύπους & πόλυπος, & οἰδίπους & οἴδιπος & τρίπους & τρίπος dicit. nā attici πολύπους, æolici πόλυπος dicunt, ut alterum sit per synæresin πολύποος πολύπους, ut νόος νοῦς, alterū abiectione, πολύποος πόλυπος. componitur enim a πούς, & πούς a πορὸς ὀξυτόνως, unde ποὸς ποὺς cum acuto accentu. uide Etymologicon in dictione πούς. Multa de Polypo apud Athenæum habentur, in quibus & hæc, τὴν δὲ ἀττικὴν πολύπουν φασίν, ὡς καὶ ἀλκίνουν, καὶ οἰδίπουν, καὶ τρίπουν δὲ λέβητα αἰσχύλον εἰρηκέναι ἐν ἀθάμαντι ἀπὸ ἁπλοῦ τοῦ πούς, ὡς νόος νοῦς, τὸ δὲ πόλυπον λέγειν, αἰολικόν, ἀττικοὶ γὰρ πολύπουν λέγουσιν, ἀριστοφάνης δαιδάλῳ, τοῦ θ' ἥκοντα πολύπους, καὶ σηπίας, καὶ πάλιν πολύπουν μοι ἔθηλε, καὶ πά

λιπηγαὶ λέγονται πουλύπου πλεγμένα. ἀλκαῖος ἀδελφαῖς μοιχευομέναις, ἠλίθιον εἶναι, νοῦν τε πολύποδος ἔχειν. ἀμειψίας κατεσθίοντι, δεῖ μὲν, ὡς ἔοικε, πολλῶν πολύπων. πλάτων παισὶ, ὥσπερ τοὺς πολύποδας πρώτιστα σέ, ἀλκαῖος, ἔδω δ' ἐμαυτὸν, ὡς πολύπους. οἱ δὲ πολύποδα προφέρονται ἀνάλογον τῷ πους ποδὸς ποδὶ πόδα. Paulo post subiungit, ἐπίχαρμος δ' ἐν ἥβας γάμῳ, πώλυποί τε, σηπίαι τε, καὶ ποταναὶ τευθίδες χαλυσώδεις βολβίτις γραῖαί τ' ἐριθακώδεες. ἀρχέστρατος δέ φησι, πώλυποι ἔν τε θάσῳ, καὶ καρίᾳ εἰσὶν ἄριστοι, καὶ κόρκυρα τρέφει πολλοὺς, μεγάλους τε, τὸ πλῆθος. δωριεῖς δ' αὐτὸν διὰ τοῦ ω μεγάλου καλοῦσι πώλυπουν, ὡς ἐπίχαρμος. καὶ σιμωνίδης δ' ἔφη, πώλυπον διζήμενος, ἀττικοὶ δὲ πολύπουν. Itidē etiam legitur in epigrammatis. ΑΝΤΙΠΑΤΡΟΥ, πώλυπος εἰναλίῃ ποτ' ἐπὶ προβλῆτι τανυσθεὶς ἠελίῳ ψύχειν πολλὸν ἀνῆκε πόδα. ΙΣΙΔΩΡΟΥ. πόλυπον ἀγρεύσας ποτὲ γύννιχος, ἐξ ἁλὸς εἰς γῆν ἔρριψεν, δείσας θηρὸς ἱμαντοπόδην. Homerus quoq; in ος usus est nominatiuo in dictione ἀρτίπος, ait enim ἰλιάδος ι, ἡ δ' ἄτη, σθεναρή τε, καὶ ἀρτίπος οὕνεκα πάσας. ubi notandum in illo Horatii, Polypus an grauis, & in illo eiusdem, Balbinum Polypus Agnæ, Po produci posse dorice, α πώλυπος per ω magnum, eadem ratione etiā Polydamas apud Persium. Quāquam aliqui & pulypus & pulydamas per u legūt, ρυ, quoniam & πουλυδάμας & πούλυπος per ου diphthongum apud græcos cum πο producturi sunt, inuenitur.

Vndecimo V finita ꝑducunt̃ oīa fluctū, manū, tū, diū, Cornū, genū. amatū. Sed notādū neutra in u in noīatiuo, accusatiuo, & uocatiuo corripi, in reliquis uero produci, id quod Max. Victorinꝰ de nominatiuo scribens, sic testat̃, V terminatus corripit̃, ut cornŭ, genŭ, tonitrŭ. Quanq̃ Priscianꝰ refragat̃ his uerbis. In u neutro, quæ indeclinabilia sunt in singulari numero ut hoc genu, huius genu. hoc cornu, huius cornu. In quibus quāuis qbusdam artium scriptoribus uideatur temporum esse differentia, Dicunt enim nominatiuum quidem, & accusatiuum, & uocatiuum corripi, reliquos uero produci, Ego in usu pariter in omnibus produci inueni casibus hæc nomina, nec irrationabiliter. Omnis. n. in quacūq; parte terminatio in u desinens, producitur, ut fluctū, pāthū, tū, diū Ouid. in octauo Met. Dextra'q; a' poplite leuū pres

ſa genū, digitis iter ſe pectine iunctis. Ecce enim hic accuſatiuus eſt ſine dubio, & producitur. Apud Virgilium quoq; in primo æneidos Nuda genū, nōdo'q; ſinus collecta fluenteis, quomodo enī ſinus collecta accuſatiuū iunxit nominatiuo, ſic ēt nuda genu. hæc Priſcianus, Cui ego non accedo, primum quia eam regulam, quod omnis in quacunq; parte terminatio in V deſinēs producatur, ipſe ſibi uidetur finxiſſe. Nā, qui ante eum fuerunt, grammatici, ut Max. Victorinus, Marius. Seruius, aliter ſentiunt, ut & ipſe Priſcianus teſtatur. Deinde quia preſſa genū apud Ouidium, & Nuda genū apud Virgiliū poteſt produci ratione cōmunis ſyllabæ per eam regulam, quæ dicit, In heroico uerſu cuiuſcunq; pedis ſyllaba prior, cum à ſuperiore uerbo remanſerit, promiſcue longa erit, aut breuis, ut poeta uoluerit quoniam in ea pars orationis impletur, ut Virgilii illud in Georgicōn tertio, Inualidūs, ĕtiam'q; tremens, etiam inſcius æui. Ecce dūs natura breuis, producitur, quia eſt in fine dictionis, & pedis prima ſyllaba. Præterea præter Grāmaticorum Victorini, & Seruii authoritatem, poteſt etiam V in nominatiuo corripi ad imitationem græcorum, qui, ὑψιλὸν in huiuſmodi nominibus corripiunt, ut γόνυ apud Theocritum in eo uerſu, ἀλλ' εὐθὺς μυθεῖται, ἀπωτέρω ἢ γόνυ κνήμας, ῆ γόνῠ, dactylus, ſic πρόχνυ, apud Homerum ἰλίαδος I, πρόχνυ καθεζομένη, δεύοντο δὲ δάκρυσι κόλποι, πρόχνυ, ꝓ πρὸ γόνυ pro ἐπὶ γόνυ, & abiectione ο πρόγνυ, καὶ πρόχνυ, & corripitur νῠ, πρόχνῠ καὶ, dactylus. υψιλον enim apud nos ſæpe in V mutaṫ, ut τὺ tu. μῦς mus κῦμαι, Cumæ. δύο duo. γόνυ genŭ. Adde quod ibi Nūdă gĕnū. poteſt genu eſſe ſeptimus caſus. Nam, & ſi uni dictiōi nō licet diuerſos caſus coniungere, duabus tñ & pluribus licet. Alba enim crinibus, & denteis mulier, nō licet dicere, Alba autem crinibus, & nigra faciem, licet. Sic in uerbis, & ſi me amas, tamen mihi ſemper noces. Item, Sed uos qui tandem? quibus aut ueniſtis ab oris? Quo'ue tenetis iter? non igitur neceſſe eſt genu caſus eſſe accuſatiui, quia ſequitur ſinus collecta fluēteis, poteſt enim ſimul per nomen eſſe Synecdoche cū caſu ſeptimo, per participium uero, Græca figura cū accuſatiuo, ac ſi dixiſſet, Rubra genis, nodo'que ſinus collecta fluenteis. Eſſe præterea ſepti-

mum casum nuda genu colligitur etiam ex Probo, ubi ait. Nominatiuum singularem aptōti nominis, neutri generis V litera terminatum in poemate aliquo, nō facilius inuenies, ut si facias hoc cornu, hoc, genu, uel hoc gelu. Nam hæc nomina apud Virgilium in septimo casu inueniuntur.

DE SYLLABIS NATVRA LONGIS.

Syllabæ natura lōgæ quinq; modis esse possunt. Primus est cum uocalis sola est, & producitur ut, ō ănĭmam, & mores, cū qua dii nocte loquunt. & Spem gregis, āh sĭlĭce in nuda cōnixa reliqt & dicitur is modus constat natura. Secūdus est, cum diphthongus fuerit, de qua dicitur, constat diphthongo, ut æ, œ, au, eu, ei. Tertius est, cum præponitur consonāti, ut ēn ĕgō uicta situ de qua dicimus, incipit. Quartus est, cū postponit ut, Nē pĕtē connubiis natā sociare latinis, de qua dicim⁹, sic terminat. Quītus est, cū īter duas, pluresue ponit cōsonāteis, ut, Sōl, quī terrarū.

DE SEPTEM MODIS COMMVNIVM SYLLABARVM.

Cōmunium syllabaꝝ modi sunt septem. Primus est, cum correpta uocalis excipit a duab⁹ cōsonātibus, quaꝝ prior sit muta, seqns uero liqda, ut cy in cyclops. Est enim hic breuis apud Virgiliū. Vastosq; ab rūpĕ cўclopas lōga uero hic apud eundē. At gen⁹ e syluīs cўclopum & montibus altis & Pa in patres, est enim hic breuis. Albanīquĕ pătres, atq; altæ mœnia Romæ, hic lōga, Perpetui solitī pătres cōsidere mēsis. ut a itē in Atlas, ē enī hic breuis, Viribus inferior (qs enim par ĕssĕt ătlantis uirib⁹) hic longa, Constitit hesperio regnīs ātlantis in orbe. Idq; tantū in eadē dictione, ut in superiorib⁹ exēplis. In diuersis autē dictionib⁹ muta cum liqda nō pōt producere antecedentē breuem, sed breuis, ut erat, remanet, ut Sūma pete, aut summas defringe ex ărbŏrĕ plātas, Item, Et cōiuratos cœlum rescīndĕrĕ fratres. Et. Tum multa in tectis crepitans salit hŏrrĭdă grando, Et, Quam circum extremæ dextra, leuăquĕ trăhuntur, id quod Terentian⁹ sic præcipit.

Si mediam

S i mediam uocalis habet, quam consona, & uda
E xcipiunt, nequeunt geminæ uexare priorem.
Ū ndĕ trĕmor terris. aut hoc percūssă trĭdenti,
D actylus efficitur. nam longa est reddita prima,
E t mediam nil uda iuuat, quæ subdita currit,
S ic manet ūndĕ breuis, sic & percūssă tridenti.
S yllaba si contra fortis'q; & uiuida detur,
Ū ndē scire potes percūssă spumat arena,
R eddet spondeos iusta ratione locatos.
N ec modo quia uerbo finem facit ūndĕ, pŭtato
S ic cecidisse, magis sermone notabis in uno
C ongruere, ut cassæ pariter sint consona, & uda.
E t solem geminum, ĕt dŭplĭces se ostendere Thebas.
Ĕ t dŭplĭces mediam non possint reddere longam.
R espicis udarum, quàm uis modo fiat inanis,
S ubiectæ quoties, & iuri sūt alieni. Nō posse ait mutam cū liq
da producere antecedentis dictionis breuem, s uero literam pos-
se. C. P. T. scilicet mutis præpositā, quod ostendit eo uersu, ūndĕ
scīrĕ pŏtes, percūssă spūmăt ărena, ubi ūndĕ, cūssă spōdei sunt.
Idem etiam colligitur ex his eiusdem uersib⁹, in qbus docet præ-
cedentis dictionis trochæum nunq̄ exire in spondeū adiumento
consonantium, quæ sequuntur, sed in dactylum semper.
Quippe ubi sola manet uerbi uocalis in imo,
E t breuis hæc abscissa, aliam, comitém'q; requirens,
Nulla'q; consona iuncta parat dare temporis auctum,
N il iam spondeo uideas superesse relictum.
V el tu ruricolæ primum decurre Maronis.
Liber, & ālmă cĕres. & fērtĕ sĭmul Dryades'q;.
M unera uĕstră cāno. & studium cui prīmă frĕmentem
F udit equum magno tellus percūssă trĭdenti.
Ī psĕ nĕmus. Tegeǣĕ făuens, oleǣ'q; Mĭnerua.
D ĭ'q; Dĕǣ'q; omnes, studium quibus āruă tŭeri.
Quī'q; nŏuas, & quī'q; sătis, & quǣ'q; sĭbi mox.
N ec tibi regnandi ueniat tam dīră cŭpido.
Ā n nĕ nŏuum. tunc īpsĕ tĭbi plus pārtĕ rĕlinquit.

V ētē nŏuo gelidus canis cum montibus humor
L iquitur, & Zephyro putris se glēbā resoluit.
E t quid quæq; fērat regio, & quid quæq; rēcuset.
B is decies, unum'q; supra, nisi fallimur, ecce
D actylon efficiet talis, quem dico, trochæus,
S pondeum & nullum potuit dare uersibus iisdem.

Non nisi in eadem dictiōe inueniri liquidam post mutam producere antecedentem breuem, sic idem Terentianus,

V da igitur nunquam præbebit subdita tempus,
P ræbebit uerbo deprensa, aut nomine eodem.
R ēplēt cum dico, subiecta est uuida mutæ.
ā tlās ut græca, sic profero uoce latina.
V da secunda utinam nostra sic uoce sederet.
E xemplo sat erit, qui dixit membra pyrāchmōn
T ertia tūm cȳcnus, & quarta frequentior his est,
N am mutis docui subiectam hanc omnibus esse.
F ābrĭcĭum dixĭt, sācrum, qui limite quādrēt.
ā grĭcŏla, ēt uepreis dixit salŭere per ūtrēis
T empora sic præbent udæ, cum subiiciuntur.

M tamen, & N liqdas post mutas in græcis tantū dictionibus inuenimus, ut sic dixerim, liquescere, & cassas fieri, quanq̄ M ne in dictione qdem græca apud nostros memini legere, sed N duntaxat. Ouidius, Piscosām'q; Gnĭdon, grauidam'q; Amathunta metallis Martialis, Delectat Marium si perniciōsŭs ĭchneumon. Idem, Quæ capta est alio nupta Lacænā cȳcno? Seneca in hercule furente. Mundus puellæ serta cnosiacæ gerit. In qbus uersibus sām, quĕ, Gnĭ. ō, sŭs, ĭ, cæ, nă, cȳ. treis esse dactylos uidemus, & tă cnō iābū, in quarto loco atq; N udam nihil iuuare antecedentem breuē. Quod factū est ad imitationē græcoꝝ, apud quos μ & ν frequēter post mutas effluūt. Euripides in phœnissis, ἰσότης ἔταξε, κἀριθμὸν διώρισεν. Idē in iisdē, κλεινάς τε Θήβας, τοῖν δ' ἑλοῦ δυοῖν πότμοιν τὸν ἕτερον, ἢ γὰρ παῖδα σῶσον, ἢ πόλιν. In iisdē, τὰ μὲν παρ' ἡμῶν πάντ' ἔχεις, ἡγοῦ τέκνον πρὸς οἶκον, ὅς τις δ' ἐμπύρῳ χρῆται τέχνῃ. In iisdē. ἀπωλόμεσθα δύο κακὼ σπεύδεις τέκνον. Idem in Hecuba, ἔπλευσ', ὅπως δ' ἔπλευσα θεσμανεῖ πότμῳ. In eadem καὶ πεῖθ', ἔχεις

δὲ πρόφασιν, ἔστι γὰρ τέκνα. Callimachus, νύμφης, ὡς μεγαρέων οὐ λόγος οὐδ' ἀριθμός. Theocritus, ἄμμες δ' οὔτε λόγῳ τινὸς ἄξιοι, οὔτ' ἀριθμητοί. Cratinus in cleobulimis, ut citat Hepheſtiō, ἔστιν ἀκμαῖον, καὶ σφυρὰ νεανίᾳ δ' ὑπότειχι πώλῳ. Idem in Panoptis, κρανία διαστὰ φορεῖν ὀφθαλμοὶ δ' οὐκ ἀριθματοί. In horis, οὐδὲ πρὸς εἶδος, ἀρ' ἦν οὐδὲν πρόσιδεῖν τι τεκμαρτόν. In quibus, ἀριθμὸν in quarta ſede ſenarii uerſus Iambici, & ἀρτμοῖν & bis τέκνον, & τέχνη, & πότμῳ in ſexta, ſex ſunt iambi. Itē ἐστὶν ἄ, dactylus in prima ſede heroici uerſus. item δ' οὐκ ἀρί. οὐδ' ἀρί. οὔτ' ἀρί. δ' ὄντι τέ, bis duo dactyli.

N etiam poſt M inuenitur apud græcos ſyllabam facere indifferentem. Cratinus, ἀλλοτρίοις γνώμοις ἐπλήσμοσι μνημονικοῖσι. λήσμοσι, dactylus. Epicharmus in Megaride, ὕμνος, καὶ μουσικὰν ἔχοισα πᾶσαν φιλόλυρος ἠχή. ὕμν trochæus. Eſt enim metrum trochaicum, quod in locis imparibus nō niſi trochæum, uel tribrachyn ſuſcipit. In ὕμνος, Υ, ſequētibus μν, communis eſt. Callimachus, ut citat Hepheſtion, πῶς μὲν ὁ μνησάρχειος ἔφη ξένος. πῶς μὲν ὁ dactylus. ubi μν in μνημονικοῖσι, & in ὕμνος, & μνησάρχειος non ꝓducūt antecedenteis breueis. ι. υ. ο. Quos imitatus Horatius in prima ode, dixit, Euterpe ꝓhibet, nēc Pŏlȳmnēia, ubi. L Υ. in Polymneia corripuit, licet ſequantur m & n, quæ poterant poſitiōe producere, ut in illo Heſiodi. τερψιχόρη θ', ἐρατώ τε, πολύμνια τ', οὐρανίη τε. λῡμνῐᾰ dactylus. eſt enim Euterpe cohibet, nec polymneia, metrum choriambicum Aſclepiadeum tetrametrum conſtans ſpōdeo, duobus choriambis, & pyrrhichio, ſic, Eūtēr, ſpondeus. pē cŏhĭbēt, choriambus. nēc pŏlȳmnē, iterum choriambus. ĭ ă, pyrrhichius. Idem quoq; ſenſiſſe uidetur Ouidius quinto faſtorum, ubi ait. Diſſenſere Deæ, quarū Pŏlȳmneia cœpit, rūm pŏ lȳ, dactylus. quāquam hic & pulymnia legi poteſt, ut ſit ſpondeus rūm pū. ut illud apud Perſium, Nec mihi Pūlȳdămas, nec troiades labeonem, pro polydamas, quod ab Homero accepit, qui Iliados χ, ita Hectorem inducit loquentem, ὤμοι ἐγώ, εἰ μέν κε πύλας, καὶ τείχεα δύω, πουλυδάμας μοι πρῶτος ἐλεγχείην ἀναθήσει, πουλυδάμας pro πολυδάμας propter metrum, ut illud Virgilii, Venit & ūpĭlĭo, tardi uenere bubulci, upilio pro opilio, eodem modo fortaſſe apud Ouidium Pulymnia tetraſyllabum pro polymnia.

Quãq̃ πωλύμνια, πωλυδάμαο & huiuſmodi p ω magnũ ſcribunt
dores, ut πωλύπους Athenæo teſte, ut ſupra dixim⁹ in ultimis ſyl
labis, quæ in us deſinunt, unde Polymnia, Polydámas primã poſ
ſunt producere ſecundum dores, ſed magis placet, ut ſit pentaſyl
labum polymneia, ad imitationem Horatii, cuius fuerat familia
riſſimus, de quo ſic ſcripſit in Triſtib⁹, Detinuit noſtras numero
ſus Horatius aureis, Dũ ferit auſonia carmina culta lyra. Aliqui
tamen utrobiq; legunt polyhymnia, quod non placet. non enim
componitur ex πολὺ, καὶ ὕμνος, ſed ex πολὺ, καὶ μνεία, ut a memo
ria dicat̃, cuius filias eẽ muſas teſtat̃ Heſiodus, μοῦσαι ὀλυμπιάδες
κοῦραι διὸς αἰγιόχοιο, τὰς ἐν πιερίῃ κρονίδῃ τέκε πατρὶ μιγεῖσα μνημο
σύνη & licet græci p unũ υ ψιλὸν, & p iota μνι & carmine, & pſa
orõne ſcribãt, ſic πολύμνια προπαροξυτόνως, ſicut & Heſiodus eo
uerſu protulit, πολύμνιά τ᾽ οὐρανίη τε, & Gaza ĩ tertio, ubi dicit, διαι
ρείσθω τὰ εἰς μνια, καὶ τρία πολύμνια, ψάλτρια, τῷ ι γρ, tamen
puto factum magis διαιρέσει τοῦ ε ex ει diphthongo, quàm uel ge
mini υυ in unum υ συναιρέσει, nam nuſquam legitur geminũ υυ
in unum υ contrahi, uel alterius υ abiectione, quoniam quæ cõ
ponuntur ex πολὺ, ſeruant υ ut πολυειδής, πολύαινος, πολυυδρία,
πολυίστωρ, ex ει uero modo ι modo ε auferri κατὰ διάλεκτόν
τινα legitur. nam Iones ἀσθενία pro ἀσθένεια, & εὐγενία, pro εὐγένεια
διαιρέσει τοῦ ε, dicunt, ut in eodem libro de orthographia Gaza
refert. iones etiam ἱρεὺς pro ἱερεὺς proferunt. Idem igitur in Poly
mnia factum dixerim, ut διαιρέσει τοῦ ε proferatur ἰωνικῶς, rece
ptum'q;, ut per ι ab omnibus ſcribatur. Quod autem μνεία per ει
diphthõgum ſcribatur, teſt is eſt Theodorus in eo ipſo de ortho
graphia libro, ubi ait ἡ μνι πρὸ φωνήεντος μὲν μνίου τῷ ι, μνεία τῇ ει,
& etymologicon, ubi legitur, μνεία, μνέω, μνεία, καὶ καθ᾽ ὑπερβι
βασμὸν, μνεῖα, καὶ συναιρέσει, μνεία. Ex πολὺ igitur, & μνεία πολύ
μνεια, & diſſoluta ει diphthongo, polymneia πενταςυλλάβως pro
tulit Horatius propter metrum, quemadmodum in elegia factũ
legimus, quod quia per ει ſcribitur in penultima apud græcos
ſic, ἐλέγεια, noſtri interdum diſſoluta ει diphthongo, elegeia
πενταςυλλάβως proferunt antepenultima producta. Ouidius, Fle
bilis indignos Elegēĭă ſolue capillos. Idem, Blanda pharetratos

Elegēiă cantet amores. Sed plerunque elegia πεζασυλλάβως dicitur. Martialis, Detineat cultis aut elegīă cōmis. Statius, Quas inter uultu petulans elegīă prŏpinquat, à quo elegidium diminutiuū. Persius, Sed siqua elegīdiă crudi dictarūt proceres, & ubique E & LE primæ syllabæ corripiunt, & I a diphthōgo ει pducitur, sic elegus semp corripit primas syllabas. ēlĕgi igitur in eo uersu, flendus amor meus ēst, ēlĕgī flebile carmen, non nomē est, sed uerbum. Sunt præterea qui uolunt legendum apud Horatium, Neque polymnia, licet repugnet syllaba, præsertim cum præcedat, si neque tibias, quasi non liceat nec post neque subiūgere, quod facile inuenitur. Virgilius. Sed neque Medorum syluæ ditissima terra, Nec pulcher Ganges, sed non recte iudicant, primum quia non est quisquā obseruantior syllabarum Horatio, Deinde quia cum in cæteris fuerit diligentissimus, non est credendum fuisse hic tam negligentem, ut abusus fuerit syllabam. Silius quoque corripuit RA in theramneo, cum dixit, Ecce inter primōs thĕrămneo a sanguine clausi, mōs thĕră, dactylus. Phornutus, qui de natura deorum scripsit, de Polymnia hæc inquit. πολύμνια δέ ἐστι πολυύμνητος ἀρετή. ἢ μᾶλλον ἡ πολλοὺς ὑμνοῦσα. καὶ ὅσα περὶ τῶν προγενεστέρων ὑμνεῖται παρειληφυῖα, καὶ τῆς ἔκτε τῶν ποιημάτων καὶ τῶν ἄλλων συγγραμμάτων ἐπιμελουμένη. uult igitur Phornutus ἀπὸ τοῦ πολὺ, καὶ ὕμνος, cōponi Polymnia. utcunque igitur scripseris aut Polymneia aut Polyymnia apud Hora. nā esse alterum necesse est, recte scripseris.

Duæ præterea mutæ inueniuntur aliquando non producere antecedentem breuem, ut M & N liquidæ. Martialis, Sardonicās smărăgdos, adamantas iaspidas uno portat in articulo Stella Seuere meus, cās smără, dactylus, aliqui tamen putant legendum smarados abiecto g propter metrum, quod non placet. sic Homerus ὀδυσσείασ δ', ὅς, ἐν αἰγυπτίῃς, ὅθι πλεῖστα δόμοις ἐνὶ κτήματα κεῖται, μοις ἐνὶ, dactylus, nec obstant κτ in dictione κτήματα. Idem, αἰγυπτίῃ τῇ πλεῖστα φέρει ζείδωρος ἄρουρα φάρμακα, αἰγυπτι utrobique dactylus, licet id per συνεκφώνησιν seu συνίζησιν esse posset, quæ fit modis quatuor, quorum unus est, cum syllaba breuis & longa pro una longa accipiuntur, ut hic, πτιῃ τῇ, & alibi ὑμῖν μὲν θεοὶ δοῖεν ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες, μὲν θεοὶ.

ſpondeus. & μῆνιν ἄειδε θεὰ πηληϊάδεω ἀχιλῆος. δεω ἀχῖ, dactylus Theocritus, θωρηχθεὶς ὤδη βουσὶν ἀνάρσιος αἰγυπτίῃσιν, αἰγῦπτι, dactylus. Aeſchylus in ſupplicibus ἡγεῖσθε βωμοὺς ἀστίκτους θεῶν ἕδρας. στίκτους iambus in quarta ſede ſenarii iambici. Herodianus etiam μέμνηκα πέπτωκα κέκτηκα, ideo inquit duplicare principium præteriti perfecti per conſonantem præſentis, & ε, quia μν. πτ. κτ. inueniuntur in metris ſæpe efficere communem ſyllabam, ut facit muta cum liquida.

I llud obſeruandum, quod quotieſcunq; in carmine inuenitur muta cum liquida indifferentem facere antecedentem ſyllabã, eſſe eam ſyllabam natura breuem, & propterea in proſa oratione ſemper eſſe corripiendam, ut lúgŭbris, fúnĕbris muliĕbris a mŭlĭĕrĭs penultima correpta. Ter. Neq; ſatis digna, cui committas primo partũ mŭlĭĕrĕm. ĕrĕm pyrrhichius. Item, impĭgre, pŏdăgra, chirăgra, tenĕbræ, latĕbræ, uolŭcris, pharĕtra, & huiuſmodi. Præterea notandum uocaleis natura longas non poſſe unq̃ corripi ſequente muta cum liqda, ſed produci ſemper & proſa & carmine, ut ſalūbris, lauācrum, arātrum, ſimulāchrum, ambulācrũ, candelābrũ, uolutābrũ, delūbrũ, mātres, & huiuſmodi, qa apud poetas nunq̃ leguntur penultima breui. aratrum tamen quidam putant corripere penultimam, qa græce τὸ ἄροτρον ὂ μικρῷ ſcribitur, ego tamen ſemper legi penultima longa tanq̃ à ſupino deductum, ut lauācrum, delūbrum, ſimulāchrum & cætera, quæ ſupra diximus. Quod autem ſalūber ꝓducat penultimã, ꝓbat hoc uerſu Ouidii, Phœbe ſalūbĕr ădes, quem etiã Priſcianus citat.

S ecundus modus eſt, cũ ſyllaba uocali longa, uel diphthongo finita in fine dictionis, uocalis ſequitur nulla interpoſita conſonante. Eſt enim hic breuis, Te Corydōn ŏ ălexi, trahit ſua quenq; uoluptas, & hic, Credimus, ān quĭ ămant ipſi ſibi ſomnia fingunt, & hic, īnsŭlǣ Ionio in magno, quas dira Celæno, Harpyiæ'q; colũt aliæ, & hic, Victor apud rapidũ ſimoenta ſub īlĭō alto. hic aũt longa, Stant & Iuniperī, ĕt caſtaneǣ hīrſutæ, & hic, Et ſuccus pecorī, ĕt lac ſubducitur agnis. Item hic, Tu'ne ille æneas, quẽ dat daniō ānchiſe. & hic ō ĕgō quantum egi, quàm uaſta potẽtia noſtra eſt. Quod ad græcorum facimus imitationem, qui & uoca-

leis, longas, & diphthongos in fine dictionis ſequẽte uocali, mõ corripiũt, modo longas ſeruant. Homerus ἄνδρα μοι ἔννεπε μοῦσα πολύτροπον, ὃς μάλα πολλὰ πλάγχθη, ἐπεὶ τροίης ἱερὸν πτολίεθρον ἔπερσε, hic enim & οῐ in ἄνδρα μοι corripit ſequente ε̄ in dictione ἔννεπε, & η̄ in πλάγχθη ſequente ε in ἐπεὶ, ſunt enim duo dactyli, ſic ἄνδρᾰ μοῐ. πλᾱγχθη̆ ἐ̆. Idem, τῷ οἱ ἐπεκλώσαντο θεοὶ, οἶκονδε νέεσθαι εἰς ἰθάκην. Et ὦ πάτερ ἡμέτερε κρονίδη ὕπατε κρειόντων. hic enim neq; οῑ in θεοὶ corripit ſequente uocali ῠ in ὕπατε, neque η̄ in κρονίδη, quãuis ſequatur οῑ in οἶκονδε.. ſunt enĩ duo ſpõdei. Idẽ, ἡμετέρῳ ἐν οἴκῳ ἐν ἄργεϊ τηλόθι πάτρης. in ἡμετέρῳ ῳ lõga remanet, in οἴκῳ autem corripit. ſcanditur enim ſic, η̄με̆τε̆, dactylus. ρῳ ἐ̆ν ῐ, dactylus οῑ κῳ̆ ἐ̆ν, dactylus, ἄργει, ſpondeus, τήλοθι dactylus, πάτρης, ſpondeus. Sed græci in media quoq; dictione tam ſimplici, q̃ compoſita idem facere inueniuntur, ſed raro, οι enim in hoc uerſu apud æſchylũ in Niobe, corripit, ἴσρος τοῐ αὐταῖς παρθένους λοχεύεται, eſt .n. uerſus trimeter iãbicus, & ſcãditur ſic, ῑσρο̄ς, ſpõdeus, τοῐ αῡ, Iambus, ταῐς παρ, ſpõdeus, θε̆νοῡς iambus, λο̆χεῡ iãbus, ε̆ ταῑ iambus. ſuſcipit .n. in locis paribus Iãbum, tribrachyn, anapæſtum. Citant autẽ hunc uerſum Hepheſtion, & Priſcianus. Item in hoc apud Theocritum, ὑψηλὰς ἐς τὸν ὀρῶν, ἀεὶ δὲ τοῐαῦτα, & in hoc apud eundem νύμφα καὶ προγένειος ἀπάγξασθαί με ποιήσεις. Et οὔτε τις ἐν ταλάρῳ πανίσδεται ἔργα τοῐαῦτα. Item apud Homerũ, οἶδ' ἀρετὴν οἷος ἐσσὶ, τί σε χρὴ ταῦτα λέγεσθαι: in qbus uerſibus, ε̄ιδε̆ χο̆ῐ, σθαῑ με̆ ποῐ, ε̄ργᾰ τοῐ, τη̄ν οῐο̆ς, dactyli omnes. Hic autem longa remanet οι apud Homerũ, παῦροι γάρ τοι παῖδες ὁμοῖοι πατρὶ πέλονται. μο̄ιοῑ ſpondeus in quarta ſede. Item αι hic apud Homerũ corripitur σοὶ ναίουσ' ὑποφῆται ἀνιπτόποδες χᾰμαῐεῦναι, Itẽ hic, ἔλμεναι οἷα σύες χᾰμαῐευνάδες αἰὲν ἔδουσιν, δε̄ς χᾰμαῐ, dactylus ε̄ς χᾰμαῐ etam dactylus. hic uero longa remanet apud eundẽ, λοκρῶν δ' ἡγεμόνευεν ὀϊλῆος ταχὺς αἴας μείων, οὔτι τόσος γε, ὅσος τελαμώνιος αἴας. αῑᾱς in utroq; ſpondeus. υι etiam corripitur hic apud Homerum, ἕκτορ υἱὲ πριάμοιο, τὶν δὲ σὺ νόσφιν ἀπ' ἄλλων. ε̄κτο̆ρῠῐ, dactylus. hic uero longa apud eundem, τῶν ἦρχ' ἀσκάλαφος, καὶ ἰάλμενος, υἷες ἄρηος. ῡῑε̆ς ᾰ, dactylus. Sed, ut dixi, rariſſime inueniuntur in media dictione correptæ ſyl

labæ longæ, præſertim in Heroico hexametro.

Tertius modus eſt, cum correptam uocalem in fine dictionis duæ ſequuntur conſonantes, Quarũ prior eſt s litera mutis c. p. t. præpoſita. eſt enim hic breuis apud Virgiliũ, Pōnĭtĕ ſpes ſibi quiſq; ſuas. & hic apud Horatium, Linquimus inſani ridentes prǣmĭă ſcribæ. Item hic apud Catullum, Teſtis erit magnis uirtutibus ūndă Scămandri. pōnĭtĕ. prǣmĭă, ūndă ſcă. tres dactyli. Eodem modo etiam apud græcos, Homerus, ἀκλειὴς ἀΐδηλος ὑπαὶ νεφέεσῐ σκε̆δάσθη. Idem, τῶν νῦν αἷμα κελαινὸν ἐΰρροον ἀμφῐ σκᾰμανδρον. Idem, ὃν ξάνθον καλέουσι θεοὶ, ἄνδρες δὲ σκάμανδρον. in qbus s & p in dictiõe ſpes, & s & c & r in dictione ſcribæ, nõ obſtãt, quin antecedentes pedes pōnĭtĕ, & prǣmĭă ſint dactyli, Item s, et c, in dictione ſcamandri, & σ & κ σκεδάσθη, & σκάμανδρον in utroq; uerſu, non obſtant trochæis, qui præcedunt ūndă & ἔεσῐ & ἀμφῐ, & δρες δε̆, quin adiunctis ſca, & σκε, & σκα ſyllabis, fiant dactyli, ūndă ſcă, ἔεσῐ σκε̆, ἀμφῐ σκᾰ, δρες δε̆ σκᾰ. hic autẽ, Quīſquē ſcire cupit, aut quīsquē ſcribere curat, Et hic, āntē Steſichorũ uatẽ natura creauit, Et hic, ūndē ſciſſa coma eſt, aut ūndē ſpiſſa corona apud Terentianũ, nã apud alios nõ memini legere, longa eſt, Quinq; n. trochæi quīſquĕ, & quīſquĕ, & āntĕ & ūndĕ, & undĕ, adepti, quod deerat, tẽpus poſitione s ſemiuocalis, & c, & t, & p mutarum, ſequente uocali longa, tranſiere in ſpondeos. Interdũ igit̃ s litera coniuncta mutis c. p. t. ut diximus, iuuat præcedentem breuẽ, interdum non iuuat. Sed cũ nõ iuuat, fit, quia s litera uim ſuam frequenter amittere inuenitur apud uetuſtiſſimos tam ſequente uocali, q̃ cõſonante, ut apud Lucilium, quem citat Gellius, Campanus ſonipes ſuccuſſor nullus ſequetur, nūllŭs sĕ, pro nūllŭ sĕ dactylus. Item apud Ennium, quem idem citat Gellius, Doctus, fidelis, ſuauis homo, facundus, ſuóq; contentus, atq; beatus, ſcitus, ſecunda loquens, in Tempore Commodus, & uerborum uir paucorum. Dōctŭ, fĭ. cūn dŭ sŭ. t'ātquĕ bĕ. ſcītŭ sĕ, quatuor dactyli. Et apud Lucretium, Nam fierent iuuenes ſubito ex infantibus paruis. fān tĭ bŭ, dactylus. Item in illo Alcinoi epigrammate, Longe erit à primo quīsquĭs sĕcundus erit. Quīſquĭ sĕ, dactylus. Nam quiſquis ſecundus erit, legi in antiquis codici-

bus. Et apud Catullum, Affixus nostris tū dăbĭs supplicium. tū dăbĭ, dactylus. In illo etiam Virgilii abiicitur s cum sua uocali, Aut ouium fœtus, aut urenteis culta capellas, tāūt ū, spondeus, & in illo eiusdē, Inter se coiisse uiros, & decernere ferro, rē̄t dē, spō deus, quemadmodum etiam citat Priscianus. aliqui tamen legūt & cernere ferro, in quibus, & Anneus Seneca. Nec mirū, s interdum sic uim suam amittere, cum aspirationem etiam loco ipsius in quibusdam dictionibus Bœotes posuerint, muha pro musa di centes, ut Priscianus refert, quemadmodum contra, ipsa pro aspi ratione sæpe inuenitur posita, ut semis, sex, septem, se, si, sal, à græ cis ἥμυς, ἕξ, ἑπτά, ἕ, ἵ, ἅλς. Idem quoq; patitur s m udæ præposi ta in principio dictionis, nihil enim iuuat antecedentem breuem, ut apud Ouidiū, Velatus ueste sedebat in solio Phœbus claris lu cēntĕ smăragdis, cēntĕ smă, dactylus. Lucanus, Et suffixa măū fo ribus testudinis indæ Terga sedent crebro maculis distīnctă smă ragdo, stīn ctă smă. dactylus. Statius, Sudor ibi arcano floreteis īgnĕ smăragdos, īgnĕ smă, dactylus. Terentianus tamen s semiuocalem mutæ præpositā non iuuare inquit antecedentem breuem, cum uocalis, cui unà cum muta adiungitur, breuis fuerit, cō tra, cū longa uel natura, uel positu fuerit, iuuare, unde si trochæus præcedat, spondeum fieri dicit, tertia uocali, quæ sequitur, pro ducta, non fieri uero, si breuis illa fuerit, sed transire in dactylū. Siqs igitur dixerit, smȳrnā, Strēpsă, spădā, scōlus, Struthēă, Scŏtussa, smȳrnā erit spondeus, nam producitur nā, quia tertia, quæ sequitur uocalis, longa est. strēpsă spă, dactylus, psă enim correpta remanet, quia tertia, quæ sequitur, uocalis, corripitur. dā scō spondeus, dā enim producitur, quia scō in scōlus longa est. thēă scŏ, dactylus, nam ă corripit̃, q̃a scŏ in scŏtussa breuis est. hæc græce sic scribunt̃ (sunt enim urbiū, locorúmue nomĩa apud Stephanum). ἡ σμύρνα, στρέψα, τὰ σπάδα, ὁ σκῶλος, στρούθεια, σκότουσα.

Sed libet hic Terentiani ea de re uersus subiungere.

H æreat ergo animo sexta hæc tibi uiuida, pars'q;
L ittera de numero, quam dixi, semisonantum,
Quæ tibi treis tantum poterit subiungere mutas,
S i quando scūtum, spūmas, uel stāmina dico,

H æc ſola efficiet, nudo ut remanente trochæo,
S pondeum geminæ poſſint firmare ſonoræ.
E xemplis an praua ſequar, uel recta, probabo.
Quiſquē ſcīrĕ cŭpit, uel quīſquē ſcrībĕrĕ curat.
ā ntē ſtārĕ dĕcet, cum dico, & ſeparo uerbum.
ā ntē ſtēſĭchŏrum uatem natura creauit.
V ltima uocalis remanens, finis'q; trochæi,
E xcipitur geminis, queis proximus exoritur pes,
Quæ quanq̃ capite alterius uerbi teneantur,
S ufficiant retro uires, & tempus oportet,
C onſona quod debet geminata referre priori.
N am cur ſpondeo credas non reddere tempus,
Quæ tali poſitu, cum dactylus incidit, obſtant?
I ncipe ſi dicas, & ſcire, & ſcribere iungas,
C reticus efficitur. Queis uiribus ergo nocebit,
S ubdita præteritæ cur iiſdem'uiribus æque
T empora non'præſtet, cum ſit ſubiecta priori?
Quin mirum magis inuenias, ut tempore duplo
S emiſonans iſtæc pariter'q;, & muta cohærens,
C orreptam retro nequeant augere Trochæi.
N am niſi uocalis producta ſequatur utraſque,
T ertia, quas dixi, nullum poterunt dare tempus.
S cire etenim cum dico, & ſtārē ſpūmĕus amnis,
T ertia uocalis producta adiungitur illis,
A tq; inde accipiunt uires, proſunt'que priori,
S i fuerit correpta, nihil præſtare ualebunt,
C um ſcăpulam, ſpătium, ſtĭmulum ſubiungo trochæo.

Siqs igit̃ dicat, īncĭpē ſcīte puer iam'q; īncĭpē ſcrībere uerſus, Incipe in prima, & quarta ſede nō dactylum, ſed creticū, ideſt amphimacrum faciet ſecundum Terentianum, propter ī longū in ſcite, & ſcribere poſt s, & c. id'que ille in heroico hexametro uitium dicit non, quod id non fiat aliquando, ſed quod raro, De arte enim ille ſcribit, non de licentia, nam, feciſſe Id antiquos, eoſdém'q; approbatos conſtat, Virgilius, pōnĭtē ſpēs ſibi quiſque ſuas. nam pōnĭtē, ut ille ait, eſt creticus, quia ſequitur s cum p muta

& uocali longa, in dictione spēs. Horatius, linquimus insani ridētes prǣmiā scrībæ, prǣmiā hic quoq; creticus, qa sequit̃ scri syllaba longa. Ouidius, spes bona dat uireis, animūm quōquē spēs bona firmat uīuērē spē uidi, qui moriturus erat. in utroque uersu est creticus, quoniam sequuntur s & p, cū uocali producta. Idē uitiari temporibus dactylum, & creticum fieri, his etiam uersibus ostendit manifestius.

C onsona si gemina est, qua proximus incipiet pes,
C uius principium sexta hæc, quam dico, tenebit,
D actylus ille prior, quamuis sermone peracto,
D iscretus, liber'q; pedis compage secundi,
S entiet accessum momenti, & temporis auctum,
E xemplo uersus unius utrunq; probabis,
A nte supinatas Aquiloni ostēndērē glebas,
T ēndērē cum uerbi finem simul & pedis explet,
N il obstant pedis alterius modo consona, & uda.
S yllaba si contra ueniat, qualem modo dixi,
T emporibus uitiatus erit pes, integer ante,
A nte supinatas Aquiloni ostēndērē strāges.
T ertia si longa efficitur, pes creticus exit.

dem uitiari metrum heroicum ab Anapæsto refert, & tamen inuenitur interdum in heroico Anapæstus. Virgi. flŭuĭōrum rex Eridanus flŭ uĭ ō, Anapæstus. Vitandum ergo est, quod uitiū fuerit, quod'que ipsi quoque poetarum principes rarissime licere sibi noluerunt.

I llud præterea operæpretium subiungere uisum est, s literam ἀρκτικὸν στοιχεῖον appellari a græcis, quod omnibus ferè mutis, atq; etiam M liquidæ præponatur, ut σβεννύω, σπάρθη, σκῆπτρον, στέμμα, σθένος, σφίγξ, σχῆμα, σμάραγδος, ab aliqbus uero ἄσημον, & μοναδικὸν, quod suæ cuiusdam sit potestatis. ἄσημον enim obscuræ significat, & sine nota, seu signo, μοναδικὸν autem solitarium. Nā cum cæteræ semiuocales in quatuor liquidas L M N R, duas'q; duplices diuidantur, ipsa sola quasi innominata & solitaria semiuocalis remanet. Sed quare a Terentiano modo uegeta, modo uiuida, modo fortissima litera dicit̃? An quia præter cæteras conso

nanteis, & præponi poteſt aliis cõſonantibus in principio dictio nis, ut ſcutum, ſpatiũ, ſtamen, ſcribo, ſtrues, ſtlembus, ſplẽdidus, & ſupponi in fine, ut ſcrobs, frons, hyems, ars, puls, ſtirps, laus, the ſeus? An quia in heroico hexametro poteſt ex trochæo ſpondeũ facere, ut ſupra eſt dictum, cum id mutæ liquidis adiunctæ non queant? An quia apud græcos tantæ eſt poteſtatis, ut cum mutis præponitur, non poſſit fieri reduplicatio in præteritis perfectis p conſonantem præſentis, quemadmodũ fit cum incipit uerbum a muta cum liquida, ut a γράφω γέγραφα, a πλώω πέπλωκα, a τρέφω τέτροφα, uel etiam a πτ. κτ. mutis, atq; μν liquidis, quod tamẽ in his tantum præteritis fieri memini legere, κέκτημαι a κτάομαι, πέπταμαι a πτάομαι. πέπτωκα a πτόω, μέμνημαι, a μνάομαι, ſed tantum ἐψιλὸν præteriti imperfecti augumentum, adſumant, quod a σῖγμα & muta ſtatim ſequentibus ſic producitur, ut nõ liceat unq̃ eẽ breue, ut σπείρω ἔσπειρον ἔσπαρκα. στρέφω ἔστρεφον ἔστραφα. eodem modo in iis, quæ a ζ ξ ψ incipiunt, propter σῖγμα, quæ illis ineſt, ut ζάω ἔζαον ἔζηκα, ξέω ἔξεον ἔξεκα, ψάλλω ἔψαλλον ἔψαλκα.

Quartus modus eſt, cum correpta uocalis partem terminat orationis, quæ in unam deſinit conſonantem, & eſt principium pedis, ut hic apud Virgilium, Inualidũs ĕtĭam'q; tremens, etiam inſcius æui, & hic apud Lucanum, Dum ſanguĩs ĭnĕrat, dum uis materna, & hic apud Virgilium, Pleiadãs, hÿădas, claram'q; Lycaonis arcton. licet ab Homero acceperit πληϊάδας θ' ὑάδας τε. τό τε σθένος ὠρίωνος. Itẽ hic apud eũdẽ, Pectoribũs ĭnhĭans ſpirantia cõſulit exta. dũs ĕ tĭ, guĩs ĭn ĕ, dãs hÿ ă, bũs ĭn hĭ, quatuor dactyli. Quod ſi poſt duos pedes, & ſemis, aut treis, & ſemis fiat, penthemimeri, atq; hephthemimeri dat, ut hic apud Virgiliũ, Oĩa uincit Amõr, ẽt nos cedamus amori, & hic apud eũdem, Oſtentans artem paritẽr, ãrcum'q; ſonantem. Sed de penthemimeri, & hephthemimeri dicemus, cũ de heroico metro tractabim9. Quod autem correpta uocalis in nullam deſinens conſonantem, partẽ orationis terminet, & producatur, nullum occurrit exemplum, nec puto inueniri, præſertim, quia neminem legi, ex iis, qui de arte ſcripſerunt, qui huius rei meminerit apud latinos. Nam græ-

cũ id faciunt, Homer⁹, οἱ δὲ μέγα ἰάχοντες ἐπέδραμον υἷες ἀχαιῶν. Et, αὐτὰρ ἐπεὶ δαναῶν γένετο ἰαχή τε, θρόος τε.. Et, ἀλλὰ τάγ' ἄσπαρτα, καὶ ἀνήροτα πάντα φύονται. γᾱ ἴᾰ, τᾱ ἴᾰ, τᾱ καὶ ᾰ, tres dactyli. Illud uero, νέστορα δ' οὐκ ἔλαθεν ἰαχὴ πίνοντά περ ἔμπης, in ε & ν desinit consonantem, ut illud, καὶ μὴν οἱ λύκιοι τέμενος τάμον ἔξοχα πάντων. θε̄ν ἴᾰ, dactylus, & καὶ μὴν, spondeus, licet μη̄ν & pedis, & dictionis sit finis cõtra regulã, nisi qs legat, ἢ μήν. Illud obiter hic admonuerim, apud Priscianum in primo libro, ubi dicit, Apud græcos tamen o quoq; ι sequente ꝑducere licet antecedentem breuem, pro νέστορα δ' οὐκ ἔλαθεν ἰαχὴ πίνοντά περ ἔμπης, reponendum esse carmen illud, αὐτὰρ ἐπεὶ δαναῶν γένετο ἰαχή τε, θρόος τε, ut ἰῶτα sequat̃ o breuẽ, eãq; ꝑducat, sic τō ἴᾰ, ut Priscianus ait, nam in θε̄ν ἴᾰ, & si θεν producitur sequente ι per communem regulam, quæ talis est apud grammaticos græcos, de communi syllaba, ὅταν βραχεῖα οὖσα καταπεραιοῖ εἰς μέρος λόγου, καὶ τὴν ἑξῆς ἔχει ἀπὸ φωνήεντος ἀρχομένην, tamen non respondet uerbis Prisciani, qui de o loquitur. ubi notandum non quacunq; sequente uocali produci dictionis antecedentis extremam syllabam, sed ἰῶτα tantum. legitur enim apud grammaticos, τῶν δὲ τὴν βραχεῖαν εἰς μακρὰν ἀναφερόντων πρῶτος οὗτος τρόπος, ὅταν βραχεῖα οὖσα καταπεραιοῖ εἰς μέρος λόγου, καὶ τὴν ἑξῆς ἔχει ἀπὸ φωνήεντος ἀρχομένην, οὐ τοῦ τυχόντος φωνήεντος, ἀλλὰ τοῦ ἰῶτα. Quod est, Ex modis, quibus breuis syllaba in longam uertitur, primus hic est, cum breuis syllaba partem terminat orationis, & quæ sequitur dictio, a uocali incipit, non quacunq; uocali, sed iota.

Quintus modus est, cũ correptam uocalem suscipit Z, quæ cũ possit præcedentem uocalem breuem producere, interdum pro simplici accipitur consonante, ut apud Virgilium, nemorōsă Zăcynthos, rōsă Ză, dactylus, nam in hoc producit, Mezenti ducis exuuias. Quod ad græcorum imitationem factum est, nam hic pro simplici accipitur consonante apud Homerũ, οἱ δὲ ζάκυνθον ἔχον, hic uero pro duplici apud eundem, νῆσόν τε ζαθέην, οῖ δε̆ ζᾰ, τε̄ ζᾰ θε̆, duo dactyli, sed in priõ dactylo δε̆ breuis remanet, licet sequatur Z, in secundo uero τε̄, quæ natura breuis est, producit̃ sequente ζ. Theocritus autem primam in ζάκυνθος produxit, & pro du-

plici poſuit, αἰνέω ταὶ τε κρότωνα, καὶ λαὶ πόλις ἀζάκυνθος. ᾱ ζᾱ ſpōdeus. X quoqꝫ inuenitur pro ſimplici conſonante poſitum. Lucanus. Talis fama canit tumidũ ſuꝑ ǣquŏră Xerxē. Terentianus,

N anqꝫ etiam duplex, quæ nobis una relicta eſt,
P rincipium uerbi quoniam proferre latini
N on ualet, & tantum uocalis ſubdita currit,
C um græcum inciderit nomen, quo poſſumus uti,
S i poſt dactylon accedat, nil tempora duplo
O fficiet, gemini poterunt oſtendere uerſus.
P ontibus inſtratis coniunxit līttŏră Xerxes.
S anguine turbatus miſcebat līttŏră Xanthus.
L īttŏră pes longa conſtat, breuibus'qꝫ duabus.
T empora nec lædit duplex, quin dactylos extet.
P ro duplici contra gemina eſt ſi conſona, lædit.
P ontibus inſtratis coniunxit līttŏră SCIRON.

S extus modus eſt, cum pronomen hic C litera terminatum uocalis ſtatim ſequitur, Eſt enim breuis in hoc apud Virgilium, Sōlŭs hĭc inflexit ſenſus, & in hoc apud eũdem, Hīc uĭr hĭc eſt, tibi quē ꝓmitti ſæpius audis, Sōlŭs hĭc, dactylus. hīc uĭr hĭc, dactylus, Lõga in hoc apud Martialem, Hīc ēſt pampineīs uiridis modo Veſtius umbris. Terentianus tamen sōlŭs hīc, Creticum eſſe dicit, & per cc geminum, & e ſcribendum, excludi'qꝫ E non etiã C, Quoniam nulla conſonans excluditur, præter M cum inter duas ponitur uocaleis, quam per circuitum duodecimum Alphabeti locum tenere inquit. Idem quoqꝫ de neutro hoc ſentit. hocce enim ſcribendum cenſet. Verba eius hæc ſunt,

C reticus in noſtris, ſi leuia carmina pangas,
  Raro inuenitur, qualis hic Maronis eſt.
I nsŭlǣ ionio in magno, quas dira Celænó.
C reticus offendit pes primus, & aſperat aureis.
  Dabo & latentem, ſed notandum creticum.
S ōlŭs hīc inflexit ſenſum, nam primus & iſtic
  Pes longiorem tertiam dat ſyllabam.
CC geminum quoniam ſermonis regula poſcit,
  Vt fiat hicce plena uox. excluditur

V ocalis,dabitur.nec conſona pellitur ulla,
Niſi quæ duabus obſtat una uocibus,
C um uenit in medium,uoces'q; oblimat adhærens,
Biſſenus iſtam litteram monſtrat locus.
A ut geminum in tali pronomine ſi fugimus cc,
Spondeus ille non erit,qui talis eſt,
H ŏc īllud germana fuit,ſed &,Hŏc ĕrăt alma.
Iambus ille fiet,iſte Tribrachys.

Cui ſententiæ accedit Priſcianus,qui in decimo tertio de caſi
bus pronominum,ſic ait,Quamuis reliquis quoq; caſibus uetu-
ſtiſſimi addebāt eandem ce ſyllabā,hicce huncce hocce. Vnde
uocali quoq; ſequēte per ſynalœpham manentibus duobus cc,
ſolebant producere hoc,ut Virgilius in ſecundo æneidos,Hocc'
erat alma parens,quod me per tela,per hoſteis Eripis,Sed ſcripto
rum negligentia prætermiſit unū c.Hæc ille.Quod ſiqs uoluerit
hic & hoc ab hicce & hocce fieri per apocopen,& cum corripiun
tur ſequente uocali,ut Sōlŭs hĭc inflexit ſenſum , & cum præce
dunt dictionem à conſonante incipiētem,ut Hic pietatis honos?
& Hoc Riphæus,hoc ipſe Dymas,eſto nam hoc idem & Teren-
tianus ſentire uidetur.Sed cum præponuntur dictioni,quæ à uo
cali incipit,& producuntur,per cc geminū ſcribenda ſunt, exclu
ſa e per ſynalœpham,ut apud Ouidium,En ait,en hicc' eſt noſtri
contemptor.& apud Virgilium,Hocc' opus,hic labor eſt.nam ſi
eſſent per apocopam,corriperentur,&,Hĭc ēſt,non ſpōdeus eēt,
ſed iambus,Et Hŏc ŏpŭs,non dactylus foret, ſed Tribrachys,
quos pedes non recipit metrum Heroicum. Recte igitur Teren
tianus pro metri ratione uel duplicem haberi,uel ſimplicem di-
cit.nam ſi corripitur,uel præcedit dictionem ab uocali incipien-
tem,fit per apocopen, cum uero producitur ſequente uocali fit
tm̄ ſynalœpha. q̄q̄ Seruius i.æneidos aliter ſentit.

S eptimus modus eſt,cum correpta uocalis in unam deſinit conſo
nantem ſequente aſpiratione,quæ tanq̄ litera poſitionem facere
poſſe nonnullis uidetur,ut in illo Virgilii,Terga fatigamus ha-
ſta,ut mūs hā,ſit ſpondeus,& mūs producatur propter aſpiratio
nem,quæ ſequitur,cum potius id cæſuræ ſemiquinariæ dādum

sit. Item apud eundẽ, Graius homo infectos linquens profugũs Hyměnæos, & Ille latus niueum molli fultũs hyăcintho, ut gũs & thũs producant sequente aspiratione in hymenæo, & hyacintho, cum potius producantur, quoniam u uocalis desinit in consonantem in fine dictiõis, & est principium pedis in utroq; dactylo, gũs hymẽ, & tũs hyă per quartũ modũ. Quare facile accedo iis, qui septimũ modum superfluũ dicunt.

Hæc de syllabarum quantitate occupatissimi scripsimus, & propterea multa consulto prætermisimus, quæ ad rem facere uidebant. Quanq̃ siqui hæc quoq; accurate legerint, adeo se profecisse sentient, ut quod didicerint, nunquã pœniteat. Nũc autem de pedibus iterum plura quædã dicamus non inutilia studiosis.

DE PEDIBVS ET ACCIDENTIBVS VNICVIQVE PEDI.

Pes in metro est compositio syllabarum cum certa obseruatione, temporum sublationem, & positionem recipiens, quæ ἄρσις, ac θέσις græce dicuntur. fit autem pes e duabus pluribus'ue syllabis. Nam ex una syllaba, etiam si longa fuerit, pes fieri non potest, quia duobus ictibus fit, non gemino tempore. nam bis ferire oportet etiã duas breueis, quod pulchre sic Terentianus.

Vna longa non ualebit edere ex se se pedem,
Ictibus quia fit duobus, non gemello tempore.
Breuis utrinq; sit licebit, bis feriri conuenit.
Parte nam attollit sonorem, parte reliqua deprimit.
ἄρσιν hanc græci uocarunt, alteram contra θέσιν.

Pedi accidũt septem, Sublatio. Positio. Proportio. Numerus syllabarum. Tempus. Resolutio. Figura. ἄρσις, & θέσις, quæ latine sublatio, & positio dicuntur, accidunt pedi, quoniam sustollere primam partem pedis, deprimere secundam oportet.

Proportio in pede, aut est æqua, aut dupla, aut sesquipla, quã & sesquialteram nunc dicunt, sed non recte, aut tripla, aut epitrite, aut superbi partiens tertias, aut epitetarte, aut epipempte, aut dupla epitrite.

Aequa

Aequa est in iis pedibus, qui soluti, tot tempora habēt in sublatione, quot & in positione, ut sunt pyrrhichius, spōdeus, dactylus, Anapæstus. Pyrrhichii enim ἄρσις unum tempus habet, & θέσις unum, ut dĕŭs, spōdei autē, & dactyli, & Anapæsti sublatio duo habet tempora, & positio totidem, ut hērōs, tĭtўrŭs, flŭuĭōs.

Dupla proportio est, quoties altera pars alterā duplo uincit, unde & nomen accepit, ut in iambo, & trochæo, & ambobus ionicis. Iambi enim sublatio unum tēpus habet, positio duo. Trochæi uero contra, sublatio duo habet tempora, positio unum. Ionici item minoris sublatio duo tempora habet, positio quatuor, Ionici autem maioris contra, sublatio quatuor habet tēpora, Positio duo. ut dĭēs. mātĕr. Dĭŏmēdēs. Prōsērpĭnā.

Sesquipla proportio est, quoties altera pars alteram cōtinet & eius dimidium, idest totum & semis, ut in pæanibus, qui habent quinque tempora, quorum altera pars sunt duo, tria altera. tria igitur & duo in se continent, & alteram duorum partē. ut Cæcĭlĭŭs. Hōrātĭŭs. Mĕnĕlāŭs. Prĭămĭdēs. hæc a græcis ἡμιόλιος dicit, de qua Aristoteles in rhetoricis sic, ἔστι δὲ τρίτος ὁ παιάν, καὶ ἐχόμενος τῶν εἰρημένων, τρία δὲ πρὸς δύ' ἐστίν. ἐκείνων δὲ ὁ μὲν ἓν πρὸς ἕν, ὁ δὲ δύο πρὸς ἕν, ἐνδέχεται δὲ τῶν λόγων τούτων ὁ ἡμιόλιος. οὗτος δέ ἐστιν ὁ παιάν. Huic fingere nomē latinos noluisse inqt Gellius decimo septio libro, quoniam id absurde futurum erat, ait enim. Quale fieri nomē hemiolio posset? Est autem hemiolios, qui numerum aliquē totum in se habet, dimidium'que eius, ut treis ad duo, qndecim ad decem, triginta ad uiginti.

Tripla proportio est, quoties una pars ter alteram continet, ut in Amphibracho, cuius sublatio unum tempus habet, Positio tria, ut lătīnŭs. Epitrite proportio est quoties una pars continet alteram, & tertiam partem eius, ut in epitritis, quorum una pars quatuor habet tēpora, altera tria. ut ărīstīdēs ∪ – – –. ārchĭmēdēs – ∪ – –. Dēmōsthĕnēs – – ∪ –. Cōnstāntīnŭs. – – – ∪. Gellius autem sic de hac proportione dicit, Epitritos autē est, qui habet totum aliquem numerum, & eius partem tertiam, ut quatuor ad treis, duodecim ad nouem, quadraginta ad triginta.

Superbipartiens tertias proportio est, cum una pars continet alte-

tam, & duas tertias eius, ut in anticyprio pede syllabarum quinque & octo temporum, cuius sublatio tria tempora habet, positio quinque, ut uerberaturus – ∪ – – ∪.

Epitetarte proportio est, cum una pars continet alteram, & quartã partem eius, ut in mesobrachy syllabarum quinque, & temporum nouem, cuius sublatio quatuor habet tempora, positio quinque, ut cõuerberatos – – ∪ – –.

Epipempte proportio est, cum una pars continet alteram, & quintam partem eius, ut in caniocretico syllabarum quinque, temporum undecim, cuius θέσις sex tempora habet, ἄρσις quíque, ut armamentariis – – – – ∪ –.

Dupla supertertia proportio est, cum maior pars continet minorem bis, & alteram eius partem, ut in Musico e syllabis quinque, penultima & antepenultima longis, cæteris breuibus, temporum septem, cuius sublatio duo tempora habet, positio quinque, ut põpulabundus. ∪ ∪ – – ∪.

Hæc nos de proportionibus, quæ pedibus accidunt, Sed. M. Tullius in libro de perfecto oratore treis tantum esse pedum proportiones dicit his uerbis. Pes enim, qui adhibetur ad numeros, partitur in tria, ut necesse sit partem pedis aut æqualem eẽ alteri parti, aut altero tanto, aut sesqui maiorem. Ita fit æqualis dactylus, duplex iambus, sesqui pæan, Et paulo inferius. Sed ita factos eos pedes eẽ, ut in eis singulis modus insit, aut sesquiplex, aut duplex aut par. Idem quoque Fabius Quintilianus ait, his uerbis Rhythmus aut par est, ut dactylus, aut sesqplex, ut pæan, cuius uis ẽ e longa & tribus breuibus, quiq; ei contrarius, e tribus breuibus, & lõga, uel alio quoquo modo tempora tria ad duo relata, sesqplum faciunt, aut duplex, ut iambus. Nam est e breui & longa, quiq; est ei contrarius. Sergius etiam inquit, omneis pedes treis diuisionũ habere formas, quæ pertineant ad grãmaticos, æquã, duplam, sesquiplam. nam amphibrachyn, & epitritos ait excipi à Donato. Sed eos intelligit tantum, qui non sunt maiores quatuor syllabis, hoc ẽ duarũ syllabarũ, quatuor pedes, triũ, octo, quatuor, sedecim. Idem uidetur sentire Terentianus, cum ait,

Vna porro bis feriri quãdo poterit syllaba,

Temporum momenta ſane lege certa diuidunt,
Aut enim quantum eſt in ἄρσει, tantum erit tempus θέσει.
Altera aut ſimplo uiciſſim temporis duplum dabit,
Seſquiplo uel una uincet alterius ſingulũ. Vbi obiter notãdum accepiſſe ſyllabã in eo uerſu, Vna porro bis feriri, quãdo poterit ſyllaba, pro complexione non literarum, ſed ſyllabarum, ideſt, pede. In commentariis Hepheſtionis, treis eaſdem proportiones pedes habere ſcribitur, his uerbis, τὰ δὲ μέτρα ἀπὸ ποδῶν τινῶν εἰσι, τῶν ἐχόντων ἢ ἴσον λόγον, ἢ διπλασίονα, ἢ ἡμιόλιον. καὶ τοῦ μὲν ἴσου εἶναι δάκτυλος — ∪ ∪. μία γὰρ μακρὰ, καὶ δύο βραχεῖαι τὸν αὐτὸν ἔχουσι λόγον. τοῦ δὲ διπλασίονος τροχαῖος — ∪, μακρὰ γὰρ τῆς βραχείας, διπλασίων. τοῦ δὲ ἡμιολίου, βακχεῖος ∪ — —, βραχεῖα γὰρ καὶ μακρὰ πρὸς τὴν μακρὰν λόγον ἔχουσιν ἡμιόλιον. ἴσος igitur λόγος, latine æqualis ratio, διπλασίων duplaris, ἡμιόλιος ſeſquipla, ſiue, ut Capella inquit, ſupdimidia dici poteſt. Harum autẽ prima proportio dactylica, ſecũda iambica, tertia pæanica nominatur. Illud non prætererim, Seſqui nõ ſignificare unq̃ totum, ſeu integrum neq; per ſe, neq; compoſitum, ſed dimidium tantũ. cũ igitur componitur, cum eo, cui adiungit, ſignificat etiam ſemis, ut ſeſquipes, ſeſquilibra, ſeſquimenſis. Varro libro primo de re ruſtica. Annus eſt diuiſus in quatuor parteis totus, & idem ſubtilius ſeſquimẽſes in octo. idem in eodem. ut nuces integras uno modio comprehẽdere poſſis, quod putamina ſuo quequæ habeant loco natura compoſita, cum eaſdem ſi fregeris, uix ſeſquimodio comprehendas. Caue igitur dicas ſeſqui altera, ſeſquitertia, ſeſquiquarta, & huiuſmodi, ſed uel, græcis utere nominibus, ut Gellius dicit & Macrobius facit, uel ſuperdimidium, ſupertertium ſuperquartum & deinceps, ut traducit Martianus Capella. Non me latet, quid Hermolaus, quid Politianus ſuper ea re ſenſerint. Illud Ciceronis me magis mouet, cum dicit, ut ſupra recitaui, partem pedis aut æqualem eſſe alteri parti, aut altero tanto, aut ſequi maiorem, ſeſqui ideſt dimidio. Apud Vitruuium igit & ſeſqalterũ, & ternariũ, & qntariũ, & hmõi latia, puto pperã legi, nec eẽ Vitruuii. Boetius ẽt meo iudicio ĩ his dictiõibus lapſus ẽ.
Numerus ſyllabarum accidit pedi, quia aut duarũ ſyllabarum pes

est, ut dĕūs. aut triū, ut dŏmĭnūs. aut quatuor, ut īmpĕrātŏr. aut quinq;, ut ālphēs ĭbœūs aut sex, ut Māxĭmĭlĭānūs.

T empora pedi accidunt ad minimū duo, ad summū duodecim. Duo enī tēpora habet Pyrrhichius, υ υ. Tria iambus, υ υ υ. Quatuor spōdeus, υ υ υ υ Quinq; Pæanes, υ υ υ υ υ. Sex Ionici, υ υ υ υ υ υ. Septē Dasius υ υ υ υ υ υ υ. Octo ame bœus υ υ υ υ υ υ υ υ. Nouem Probrachys. υ υ υ υ υ υ υ υ υ. Decem molossospondeus υ υ υ υ υ υ υ υ υ υ. Vnde cim creticomolossus, υ υ υ υ υ υ υ υ υ υ υ. Duodecim dimo lortus. υ υ υ υ υ υ υ υ υ υ υ υ.

S olutio accidit pedi, cum longa syllaba soluitur in duas breueis. unde spondeus — — recipere potest treis solutiones. nam si soluas primam, facies anapæstum υ υ —. si secundam, dactylum — υ υ. si utranq; proceleusmaticum υ υ υ υ. Dactylus uero unam tantum, soluendo enim primam, facies ꝓceleusmaticum.

F igura accidit pedi, quia pedes aut simplices, aut duplices, aut hete roplici sunt. simplices sunt quatuor disyllabi, octo trisyllabi, qui nullam alterius pedis admistionem habent. Duplices uero sunt sedecim, qui e disyllaborum pedum geminatione constant, qui & combinati, & quadrati dicuntur. Heteroplici autem e disyllabis, cum trisyllabis, compositi, sunt duo & trigīta, e trisyllabis aūt cū trisyllabis, quatuor & sexaginta habentur numero, de quibus deinceps tractabimus.

DE QVATVOR PEDIBVS DISYLLABIS.

P yrrhichius, q̄ & dibrachys, & bibreuis, & tripudiās, & Cinesias, & pariābus, & hegemon, & ductor dī, cōstat e duab⁹ breuibus tēpo rū duū, ut dĕūs υ υ. Recipit proportionem æquā uni⁹ ad unū & nullā solutionem, quia syllaba breuis resolui non potest. Dictus est autem pyrrhichius ἀπὸ τῆς πυῤῥίχης saltationis genere, uel ἀπὸ τοῦ πυῤῥίχου curetū deo, de quo meminit Pausanias in libro tertio. Tripudiās aūt, qa tripudiis apt⁹, unī & Cinesias cognomia tus est, quia uelox est παρὰ τὸ κινῶ moueo, græce κινησίας dicit. Pariambus dictus est, quia iambum assequitur. frequenter enim

in ultimo loco uersus iambici inueniť ἀπὸ τοῦ παρὰ καὶ ἴαμβος, παρίαμβος Hegemon aũt, quia omniũ prim⁹ est. ἡγεμών. n. ductor, ꝑ quo male ægæon legiť a᷃ qbusdã. Et notandũ iõ a᷃ Pyrrhichio breui pede incipere, qui de arte metrica scribunt, qm̃ ante breue est factũ, q̃ longũ, sicut unus numerus ante, q̃ duo inuentus est.

S pondeus qui & Pontificius dicitur pyrrhichio contrarius, cõstat e duabus longis temporum quatuor, ut hērēs — —. Recipit proportionem æquam duorum ad duo, & solutiones treis. Soluitur enim in anapæstum ∪ ∪ —. in dactylum — ∪ ∪. in proceleusmaticum ∪ ∪ ∪ ∪. dictus παρὰ τὴν σπονδὴν, idest a᷃ libatione, qa in templis spondaicis carminibus utebantur, ne libantes sonum abominosæ uocis audirent.

I ambus qui & Daunius, & Gradarius dicitur, constat e breui, & longa temporum trium, ut dĭēs ∪ —. Recipit proportionem duplam unius ad duo, & solutionem unã in tribrachyn. ∪ ∪ ∪ dictus παρὰ τὸ ἰαμβίζειν, τὸ ὑβρίζειν, quod est cõtumeliosum esse, ꝙ Iambe puella Cererem de filia solicitam male tractarit. est autẽ uersui maledico habilis. alii παρὰ τὸ ἰὸν βάλλειν iambum appellatum putãt, id est ab emittenda sagitta, quoniam ii, qui iaculanť, e breui accessu, in extensum passum proferuntur, ut fortiore nixu teli ictũ confirmẽt, ideo'ꝙ iambũ e breui & longa eẽ cõpositum.

T rochæus qui & Chorius, & cordax, & Rutilus dicitur, constat e longa, & breui temporum trium, ut mātĕr — ∪. Recipit ꝓportionem duplam duorum ad unum, & solutionem unã in tribrachyn. ∪ ∪ ∪. Dictus trochæus παρὰ τὸ τρέχειν, quod est currere, quia metra trochaica uolubiliter incedunt, ac in orbem, ut trochus. simili ratione rutilus dictus est. Chorius autem, χορεῖος græce dř, quod choreis, Cordax, qđ lasciuæ saltatiõi aptus sit.

S ed notandum Choreum eũdem esse & cum trochæo, & cum tribracho apud antiquos. Cicero eni de perfecto oratore. Dichoreus inquit uocatur, cum duo extremi chorei sunt, id est e singulis longis, & breuibus. cõtra paulo inferius inquit, Ne iambus quidem, qui est e breui, & longa, aut par choreo, qui habet treis breueis, sed spatio par, non syllabis. Quintilianus in Nono de compositione inquit. Treis breueis Choreum, quem tribrachyn dici

nolunt, qui choreo throchæi nomen imponunt. Illo etiam argumento apparet nomen chorei trochæo quoque inditum, quod choriambus e chorio, & iambo compositus, e quatuor syllabis constat, prima, & ultima longis, cæteris breuib⁹. Quapropter cũ pro trochæo ponitur, uidetur differentiæ causa, scribendũ p ı exclusο ε, quod & Terentianus fecit ĩ eo uersu, χόρῐŏς idẽ nũcupatur à magistris plurimis, Itẽ ĩ eo, Nã q χόρῖος dr̃, & τροχαῖος idẽ ẽ. χόριος in primo uersu est tribrachys, est enim metrum trochaicũ, quod in prima sede admittit uel trochæum, uel tribrachyn, in secundo autem, est anapæstus, est enim metrũ sotadicũ, qđ in secũda sede non nisi anapæstũ suscipit. Idẽ quoq; facit ĩ hoc hexametro heroico. Præmonuĩ chŏrĭon dici, quẽ sæpe trochæũ dicim⁹.

DE OCTO PEDIBVS TRISYLLABIS.

Dactylus, quem & πολιτικὸν græci appellant, constat e prima longa, & duabus breuibus, tẽporum quatuor, ut Rōmŭlŭs. — υ υ. Recipit proportionem æquã, duorum ad duo, & solutionẽ unã in proceleusmaticum. υ υ υ υ. dictus ἀπὸ τῶν δακτύλων τῆς χειρὸς, hoc est à manus digitis, quia quemadmodũ digitus treis habet articulos primum longiorem, breuiores cæteros, ita dactylus treis habet syllabas, longiorem primã, breuiores cæteras.

Anapæstus, qui & antidactylus dicitur, ꝙ sit dactylo cõtrarius, cõstat e duabus breuibus, & longa, temporum quatuor, ut nĕbŭlǣ υ υ —. Recipit ꝓportionem æquam duorum ad duo, & unam solutiõem in ꝓceleusmaticum. υ υ υ υ. dictus παρὰ τὸ ἀναπαίειν, id est παρὰ τὸ ἀνάπαλιν ἀντικρούειν πρὸς τὸν δάκτυλον, quia recurrendo, sono reciproco repercutit dactylum.

Tribrachys, q & brachysyllabus, & choreus dr̃ constat e trib⁹ breuibus, tẽpoꝝ triũ, ut dŏmĭnŭs υ υ υ. Recipit ꝓportionẽ subduplã unius ad duo. Dictus ὅτι ἔχει τρεῖς βραχείας συλλαβάς.

Molossus qui & canius, & hippēus, & uertũnus, & extensipes & trimacrus dicitur, tribracho cõtrarius, cõstat ex tribus longis tẽporum sex, ut ǣnēās, — — —. Recipit ꝓportionem subduplam, duorum ad quatuor, & solutiones septem in ionicum à minore

υ υ — —. ionicum a' maiore. — — υ υ. in choriambum — υ υ —. in meſomacrum υ υ — υ υ. in parapæona — υ υ υ υ. in pyrrhichanapæſtũ υ υ υ υ —. in dichoreum. υ υ υ υ υ υ. dictus moloſſus, qa moloſſi, ideſt theſſali ad bellum procedentes, huius modulata compoſitione utebantur. hippius uero ἀπὸ τῶν ἵππων, equeſtri .n. pugnæ conueniens modulabatur, & producit penultimã, quia græce ſic ſcribitur ἱππεῖος. trimacrus, ὅτι ἔχει τρεῖς μακρὰς συλλαβάς.

A mphibrachys qui & ſcolius, & Ianius, & amphibreuis dicitur, cõſtat ex extremis breuibus, & media longa, temporũ quatuor, ut lĭbēllŭs υ — υ. Recipit ꝓportionẽ ſubtriplam uni⁹ ad tria, & ſolutionem unam in proceleuſmaticum υ υ υ υ. dictus amphibrachys, ὅτι ἔχει δύο βραχείας συλλαβὰς ἀμφὶ τὴν μακράν. media .n. lõga utriq; breui ĩcludit̃ ſyllaba. Scolius ãt, qa habiliter cõponit̃ ſcolio, quæ ẽ ſpecies citharæ, uel μέλος τι ὀλιγόστιχον apud Sudã.

A mphimacrus qui & menſalis, & feſcennin⁹, & creticus dicitur, cõſtat ex extremis longis, media breui, temporum quinque, ut hērcŭlēs — υ —. Recipit ꝓportionẽ ſubſeſquiplam duorũ ad tria, & ſolutiones treis in pæana primum — υ υ υ. in pæana quartum υ υ υ —. in orthium υ υ υ υ υ. dictus amphimacrus, ὅτι ἔχει δύο μακρὰς συλλαβὰς ἀμφὶ τὴν βραχεῖαν. ideſt à duabus utrinq; lõgis breuem mediam amplectentibus. Creticus uero, qa cretenſes ſaltando, eius rhythmica cõpoſitione utebantur.

B acchius, qui œnotrius dicitur, conſtat e breui, & duabus longis temporum quinque ut ăthēnǣ. υ — —. Recipit ꝓportionem ſeſquiplam trium ad duo, uel contra, & ſolutiones treis. in pæana ſecundum υ — υ υ, in pæana quartum υ υ υ —, in orthium υ υ υ υ υ. dictus ἀπὸ τῆς βάκχης, aptus .n. bacchãtibus. Fabius tamen & Terentianus, Bacchiũ cõtra, e duabus longis, & ultima breui conſtare dicunt, ut infra poſt Terẽtiani carmina de pedibus, oſtendemus. hic autem ſequimur communem ſcriptorum opinionem tam græcorum, q̃ latinorum.

P alimbachius qui & latius & Antibacchius dicitur, conſtat e duabus longis, & breui, temporum quinque, ut Rōmānŭs — — υ. Recipit ꝓportionem ſubſeſquiplam, duoꝝ ad tria, uel cõtra, &

ſolutiones treis in pæana primum – ∪ ∪ ∪, in pæana tertium. ∪ ∪ – ∪, in orthium ∪ ∪ ∪ ∪ ∪. dictus palimbacchīus, quia contrarius eſt bacchio. πάλιν enim hoc loco contra ſignificat, ut παλινῳδία ἐναντία ᾠδή, ἢ τὸ τὰ ἐναντία εἰπεῖν τοῖς προτέροις. à nobis recantatio dici poteſt, cum quæ diximus, retractamus. & παλίντονα τόξα arcus, qui cum tenduntur, in contrariam partem uertunt cornua. ſignificat etiam rurſus, & retro, uñ Palinurus. Mart. Minxiſti currente ſemel Pauline carina, Meiere uis iterum, iã palinurus eris. & παλινάγγελος, ὀπίσω ἐπανελθὼν ἄγγελος.

DE SEDECIM PEDIBVS QVATVOR SYLLABARVM.

Proceleuſmaticus cõſtat e duobus pyrrhichiis, ideſt e quatuor ſyllabis breuibus, tempoꝝ quatuor, ut phĭlŏsŏphŭs. ∪ ∪ ∪ ∪. Recipit proportionem æquam duorum ad duo, & nullam ſolutionem. dictus παρὰ τὸ παρακελεύειν, ideſt à cohortatione, & iuſſu nautico, cui ob celeritatem eſt aptiſſimus.

Diſpondeus conſtat e duobus ſpondeis, ideſt e quatuor longis tẽporum octo, ut ōrātōrēs – – – –. Recipit proportionem æquam, quatuor ad quatuor, & ſolutiones decem, in ſpondeo dactylum – – – ∪ ∪. in ameboeũ – – ∪ ∪ –. i choriobacchium – ∪ ∪ – –. In diphyem ∪ ∪ – – –. in latiochoreum – – ∪ ∪ ∪ ∪. in politicanapæſtũ – ∪ ∪ ∪ ∪ –. in choreobacchium ∪ ∪ ∪ ∪ – –. in didactylũ – ∪ ∪ – ∪ ∪. in diantidactylum ∪ ∪ – ∪ ∪ –. in anapæſtodactylum. ∪ ∪ – – ∪ ∪. Si ſoluas igitur ſingulas lõgas diſpondei, fient pedes quatuor e quinque ſyllabis, ſi binas, fient ſex, e ſex ſyllabis. plureis autem duabus non licet ſoluere, ne'fiat pes plurium, q̃ ſex ſyllabarum, & tranſeat in ſolutam orationem. unde moloſſoſpondeus non niſi quinque admittit ſolutiones. hac eadem quoq; ratione, hexaſyllabi pedes non ſoluunť, quia cum ſint ſex ſyllabarũ oẽs, ſi ſoluas, creabitur pes maior ſex ſyllabis, qđ, ut ſupra dixi, nõ licet.

Diiambus conſtat e duobus iambis, ideſt e quatuor ſyllabis prima, & tertia breuibus, cæteris longis, temporum ſex, ut prŏpīn-

quĭtās ∪ – ∪ –. Recipit proportionem æquam trium ad tria, & solutiões treis in periambum ∪ – ∪ ∪ ∪. in pyrrhichanapæstum ∪ ∪ ∪ ∪ –. in dichoreum ∪ ∪ ∪ ∪ ∪ ∪.

D itrochæus qui & dichorius a Cicerone dicitur, constat e duobus trochæis, idest e quatuor syllabis prima, & tertia longis, cæteris breuibus, temporũ sex, ut cāntĭlēnă – ∪ – ∪. Recipit proportionem æquam trium ad tria, & solutiones treis, in Parapæona – ∪ ∪ ∪ ∪. in Hegemoscolium ∪ ∪ ∪ – ∪. in dichoreum. ∪ ∪ ∪ ∪ ∪ ∪.

A ntispastus cõstat ex iambo, & trochæo, idest e quatuor syllabis, prima & ultima breuibus, & mediis longis, temporum sex, ut ălēxāndĕr ∪ – – ∪. Recipit proportionem æquam trium ad tria & solutiones treis, in periambum ∪ – ∪ ∪ ∪. ĩ Hegemoscoliũ ∪ ∪ ∪ – ∪. in dichoreum ∪ ∪ ∪ ∪ ∪ ∪. dictus παρὰ τὸ ἀντισπᾶν, quod est distrahere, quia iambus, & trochæus, ex quib⁹cõponitur, inter se contrarii sunt.

C horiambus constat e chorio, idest trochæo, & iambo, hoc est e quatuor syllabis, prima & ultima longis, & mediis breuibus temporum sex, ut nōbĭlĭtās – ∪ ∪ –. Recipit ꝓportionem æquã trium ad tria, & solutiones treis, in parapæona – ∪ ∪ ∪ ∪. in pyrrhicanapæstum ∪ ∪ ∪ ∪ –. in dichoreũ ∪ ∪ ∪ ∪ ∪ ∪. dictus, quod ex chorio, & iambo constet.

I onicus a minore constat ex pyrrhichio, & spondeo, idest ex quatuor syllabis, duabus primis breuibus, cæteris longis temporum sex, ut dĭŏmēdēs ∪ ∪ – –. Recipit ꝓportionẽ subduplã duorum ad quatuor, aut contra, & solutiones treis in mesomacrum ∪ ∪ – ∪ ∪. in pyrrhicanapæstum ∪ ∪ ∪ ∪ –. in dichoreum, ∪ ∪ ∪ ∪ ∪ ∪.

I onicus a maiore constat e spõdeo, & pyrrhichio, idest e quatuor syllabis, primis duabus longis, cæteris breuibus, temporũ sex, ut Dēmētrĭŭs. – – ∪ ∪. Recipit proportionem duplam quatuor ad duo, & solutiones treis, in parapæona. – ∪ ∪ ∪ ∪. in messomacrum ∪ ∪ – ∪ ∪ in dichoreum ∪ ∪ ∪ ∪ ∪ ∪.

P æan primus constat e trochæo, & pyrrhichio, idest e quatuor syllabis prima longa, & cæteris breuibus temporum quinq;, ut

āmbrŏsĭŭs – ∪ ∪ ∪. Recipit proportionem ſeſquiplam trium ad duo, uel contra, & ſolutionem unã, in orthium ∪ ∪ ∪ ∪ ∪. dictus pæan, ꝙ eo laudes Apollinis canerent, quem pæana nuncupabant, uel ab inuẽtoris nomine. dr̃ & pæon per o. Sed apud Ariſtotelẽ & Ciceronẽ & Quĩtilianũ, & Pollucẽ pæan ꝑ a legit̃.

P æan ſecundus conſtat ex iambo & pyrrhichio, ideſt e quatuor ſyllabis ſecunda longa, & cæteris breuibus, temporum quinque, ut pŏtēntĭă ∪ – ∪ ∪. Recipit proportionem ſeſquiplam trium ad duo, uel contra, & ſolutionẽ unam in orthium. ∪ ∪ ∪ ∪ ∪.

P æan tertius cõſtat e pyrrhichio, & trochæo, hoc eſt e quatuor ſyllabis tertia longa, & cæteris breuibus, temporum quinque, ut ălĕāndĕr ∪ ∪ – ∪. Recipit ꝓportiõem ſeſquiplam duorũ ad tria, uel cõtra, & unam ſolutiõem in orthium. ∪ ∪ ∪ ∪ ∪.

P æan quartus conſtat e pyrrhichio, & iambo, hoc eſt e quatuor ſyllabis, ultima longa, & cæteris breuibus, temporum quinque, ut Dŏmĭnĭcī ∪ ∪ ∪ –. Recipit proportiõem ſeſquiplam duorũ ad tria, uel contra, & ſolutiõem unam, in orthium. ∪ ∪ ∪ ∪ ∪.

E pitritus primus conſtat ex iambo, & ſpõdeo, ideſt e quatuor ſyllabis, prima breui, & cæteris longis, temporum ſeptem, ut pŭēllārēs ∪ – – –. Recipit proportionem hypepitriten trium ad quatuor, uel contra, & ſolutiones ſex, in iambodactylum ∪ – – ∪ ∪. in cyprium ∪ – ∪ ∪ –. in daſium ∪ ∪ ∪ – –. in ſcoliochoreum ∪ – ∪ ∪ ∪ ∪. in choreodactylũ ∪ ∪ ∪ – ∪ ∪ in choreantidactylum ∪ ∪ ∪ ∪ ∪ –. dictus, quoniã ex iambo & ſpondeo conſtat, ideſt e quatuor, & tribus, inter quæ eſt ꝓportio ſupertertia, quæ græce ἐπίτριτη dicitur.

E pitritus ſecundus conſtat e trochæo, & ſpondeo, id eſt e quatuor ſyllabis, ſecunda breui, & cæteris longis, temporum ſeptem, ut cōndĭtōrēs. – ∪ – –. Recipit ꝓportiõem ἐπίτριτην ſeu ſupertiam trium ad quatuor, & ſolutiões ſex, in choriodactylum – ∪ – ∪ ∪. in ſtrophum – ∪ ∪ ∪ –. in daſium ∪ ∪ ∪ – –. in dactylochoreum – ∪ ∪ ∪ ∪ ∪. in choreodactylum ∪ ∪ ∪ – ∪ ∪. in choreantidactylum. ∪ ∪ ∪ ∪ ∪ –.

E pitritus tertius conſtat e ſpondeo & iambo, ideſt e quatuor ſyllabis, tertia breui, & cæteris longis temporũ ſeptem, ut cōncōr-

diæ – – ∪ –. Recipit ꝑportionem ἐπιτρίτην seu supertertiã, quatuor ad tria, & solutiões sex, in symplectũ. – – ∪ ∪ ∪. in strophum. – ∪ ∪ ∪ –. in Dochimũ ∪ ∪ – ∪ –. in dactylochoreum. – ∪ ∪ ∪ ∪ ∪. in choreantidactylum, ∪ ∪ ∪ ∪ ∪ –. in anapæstochoreum ∪ ∪ – ∪ ∪ ∪.

Epitritus quartus constat e spondeo, & trochæo, ideſt e quatuor syllabis, ultima breui, & cæteris longis, temporũ septem, ut cōnstāntīnūs – – – ∪. Recipit proportionem ἐπιτρίτην seu supertertiã quatuor ad tria, & solutiões sex, in symplectũ – – ∪ ∪ ∪. in doriscum – ∪ ∪ – ∪. in musicum ∪ ∪ – – ∪. in dactylochoreum – ∪ ∪ ∪ ∪ ∪. in choreoscolium ∪ ∪ ∪ ∪ – ∪. in anapæstochoreum ∪ ∪ – ∪ ∪ ∪.

DE DVOBVS ET TRIGINTA PEDIBVS PENTASYLLABIS.

Orthius constat e pyrrhichio, & choreo, ideſt e quinque syllabis breuibus, ut phĭlŏsŏphĭām ∪ ∪ ∪ ∪ ∪. Recipit proportionem subsesquiplam duorum ad tria & nullam solutionem.

Molossospondeus constat e spondeo, & molosso, ideſt e quinque syllabis longis, temporum decem, ut fāstīdīuīstī – – – – – –. Recipit ꝑportionem subsesquiplam quatuor ad sex, & solutiones quinque, in caniodactylum – – – – ∪ ∪. in caniantidactylum – – – ∪ ∪ –. in latiobacchiũ – – ∪ ∪ – –. in dactylocanium – ∪ ∪ – – –. in antidactylocaniũ ∪ ∪ – – – – –. plureis quinq; non recipit solutiões, quia siquis soluat duas lõgas, excedet pes sex syllabas, qđ, ut supradiximus, non licet.

Probrachys, constat ex iambo, & molosso, ideſt e quinq; syllabis prima breui, cæteris longis, temporum nouem, ut hŏnōrāuīstī, ∪ – – – – –. Recipit ꝑportionem subduplam trium ad sex, & solutiões nõ plureis quatuor, in bacchiodactylũ ∪ – – – ∪ ∪. in bacchiantidactylum ∪ – – ∪ ∪ –. in scoliobacchium ∪ – ∪ ∪ – –. in choreocanium ∪ ∪ ∪ – – –.

Hyperbrachys cõstat ex trochæo, & molosso – ∪ – – –. id est e quinq; syllabis, secunda breui, & cæteris longis, temporũ nouẽ,

ut uērbĕrāuīstī – ∪ – – –. Recipit proportionem ſubduplam triũ ad ſex, & ſolutiones quatuor ĩ creticodactylũ – ∪ – – ∪ ∪. in creticantidactylum – ∪ – ∪ ∪ –. in dactylobacchium – ∪ ∪ ∪ – –. in choreocanium ∪ ∪ ∪ – – –.

Meſobrachys conſtat e ſpondeo, & bacchio, ideſt e quinque ſyllabis, media breui, & cæteris longis temporum nouẽ, ut dīuērbĕrāſtī – – ∪ – –. Recipit proportionem hypepitetarten, ſiue ſubſuperquartam, quatuor ad quinque, & ſolutiones quatuor, in latiodactylum – – ∪ – ∪ ∪. in latiantidactylum – – ∪ ∪ ∪ –. in dactylobacchium – ∪ ∪ ∪ – –. in anapæſtobacchium ∪ ∪ – ∪ – –.

S pondeocreticus conſtat e ſpondeo, & cretico, hoc eſt e quinque ſyllabis quarta breui, & cæteris lõgis, temporum nouem, ut cōnclāmāuĕrānt – – – ∪ –. Recipit proportionem hypepitetarten quatuor ad quinque, & ſolutiones quatuor, in caniochoreũ – – – ∪ ∪ ∪. in latiantidactylum – – ∪ ∪ ∪ –, in dactylocreticum. – ∪ ∪ – ∪ –. in anapæſtocreticum ∪ ∪ – – ∪ –.

C alotibus conſtat e ſpoudeo, & palimbacchio, hoc eſt ex ultima breui, & cæteris longis, temporum nouem, ut cōnclāmāuērĕ – – – – ∪. Recipit proportionem ſubſupquartam, quatuor ad quinque, & ſolutiones quatuor, in caniochoreum – – – ∪ ∪ ∪ in latioſcolium – – ∪ ∪ – ∪, in dactylolatium – ∪ ∪ – – ∪ in anapæſtolatium ∪ ∪ – – – ∪. Sed hic pes, forte melius calotypos, quod ſit oblongus in ſpeciem funis. κάλως. n. funis & τύπος. & λω per ω magnum ſcribendum καλώτυπος.

P arapæon conſtat e trochæo, & choreo, ideſt e quinque ſyllabis prima longa, & cæteris breuibus, temporum ſex, ut mūltĭlŏquĭŭm – ∪ ∪ ∪ ∪. Recipit proportionem æquam, trium ad tria, & unam ſolutionẽ, in dichoreum ∪ ∪ ∪ ∪ ∪ ∪. Et dicitur παρα pæon, quod ſit pluſquam pæon, qui conſtat quatuor ſyllabis prima longa, cæteris breuibus. Parapæon uero qnq; prima longa, cæteris breuibus. παρὰ enim hoc loco ſignificat pter, qđ ſit præter pæonem, ideſt ſupra pæonem, & pluſquam pæon unde παραφρονεῖν & deſipere eſt, & pluſquam ſapere. παραβαίνειν præterire. ſic apud nos præter. Ter. Quæ mihi tum lamentari præter

cæteras uiſa eſt. & quia erat forma præter cæteras honeſta, & libe rali ideſt ſupra cæteras.

P ariambus conſtat ex iambo, & choreo, ideſt e quinq; ſyllabis ſecunda longa, & cæteris breuibus, temporum ſex ut ărĭſtŏtĕlĭs ∪ – ∪ ∪ ∪. Recipit proportionem æquam triū ad tria & unā ſolutionem, in dichoreum ∪ ∪ ∪ ∪ ∪ ∪.

M eſomacrus conſtat e pyrrhichio, & dactylo, ideſt e quinq; ſyllabis antepenultima longa, & cæteris breuibus, temporum ſex, ut Hĭĕrōnȳmūs ∪ ∪ – ∪ ∪. Recipit proportionem ſubduplam, duorum ad quatuor, & ſolutionem unam, in dichoreum ∪ ∪ ∪ ∪ ∪ ∪.

H egemoſcolius conſtat e Pyrrhichio, & amphibracho, ideſt e qnq; ſyllabis, penultima longa, & cæteris breuibus, temporum ſex ut fămĭlĭārĭs ∪ ∪ ∪ – ∪. Recipit proportionem ſubduplam, duorum ad quatuor, uel contra, & ſolutionem unam in dichoreum. ∪ ∪ ∪ ∪ ∪ ∪.

P yrrhichanapæſtus cōſtat e pyrrhichio, & anapæſto, ideſt e quinque ſyllabis, ultima longa, & cæteris breuibus, temporum ſex, ut phĭlŏſŏphĭæ. ∪ ∪ ∪ ∪ –. Recipit proportionem ſubduplam duorum ad quatuor, & ſolutionem unam, in dichoreum. ∪ ∪ ∪ ∪ ∪ ∪.

D iphyes conſtat e pyrrhichio, & moloſſo, ideſt e quinq; ſyllabis, prima, & ſecunda breuibus, & cæteris longis, temporum octo, ut pĕrămāuīſtī ∪ ∪ – – –. Recipit ꝓportionem ſubtriplā duorum ad ſex uel contra, & ſolutiones treis, in anapæſtodactylum ∪ ∪ – – ∪ ∪. in diantidactylum ∪ ∪ – ∪ ∪ –. in choreobacchium ∪ ∪ ∪ ∪ – –.

C horiobacchius conſtat e trochæo, & bacchio, ideſt e quinq; ſyllabis, ſecunda, & tertia breuibus, & cæteris longis, temporum octo, ut bēllĭgĕrāntēs – ∪ ∪ – –. Recipit ꝓportionem ſuperbipartientem tertias, trium ad quinq;, & ſolutiones treis in didactylum – ∪ ∪ – ∪ ∪. in politicanapæſtum – ∪ ∪ ∪ ∪ –. in choreobacchium ∪ ∪ ∪ ∪ – –.

A mebœus conſtat e ſpondeo, & anapæſto, ideſt e quinq; ſyllabis, penultima, & antepenultima breuibus, & cæteris, longis, tem-

porum octo, ut cœnātūrĭūnt. – – ∪ ∪ –. Recipit proportionem æquam, quatuor ad quatuor, & solutiones treis in latiochoreũ, – – ∪ ∪ ∪ ∪. in politicanapæstum – ∪ ∪ ∪ ∪ –. in diantidactylum ∪ ∪ – ∪ ∪ –.

S pondeo dactylus constat e spõdeo, & dactylo, idest e quinq; syllabis, ultima & penultima breuibus, & cæteris longis, temporũ octo, ut cōnclāmāntĭbŭs. – – – ∪ ∪. Recipit proportionem æquam, quatuor ad quatuor, & solutiones treis, in latiochoreum – – ∪ ∪ ∪ ∪. in didactylum – ∪ ∪ – ∪ ∪. in anapæsto dactylum ∪ ∪ – – ∪ ∪.

S ymplectus constat e spondeo, & choreo, idest e quinq; syllabis, prima, & secunda longis, & cæteris breuibus, temporum septẽ, ut hǣrēdĭpĕtă – – ∪ ∪ ∪. Recipit proportionem epitriten, quatuor ad tria, & solutiones duas, in dactylochoreũ – ∪ ∪ ∪ ∪ ∪. in antidactylochoreum. ∪ ∪ – ∪ ∪ ∪.

I ambodactylus constat ex iambo, & dactylo, idest e quinq; syllabis, secunda, & tertia longis, & cæteris breuibus, temporum septem, ut hŏnōrārĭŭs ∪ – – ∪ ∪. Recipit proportionem hypepitriten trium ad quatuor, & solutiones duas, in scoliochoreum ∪ – ∪ ∪ ∪ ∪. in choreodactylum ∪ ∪ ∪ – ∪ ∪.

M usicus constat e pyrrhichio, & palimbacchio, idest e quinq; syllabis, penultima, & antepenultima lõgis, & cæteris breuibus, temporum septem, ut pŏpŭlābūndus ∪ ∪ – – ∪. Recipit proportionem altero tanto, & sesqui maiorem, duorum ad quinq; & solutiones duas, in anapæstochoreum ∪ ∪ – ∪ ∪ ∪. in choreoscolium ∪ ∪ ∪ ∪ – ∪.

D asius constat e pyrrhichio, & bacchio idest e quinq; syllabis, ultima & penultima longis, & cæteris breuibus, temporum septem ut ŏpĭtŭlāntēs ∪ ∪ ∪ – –. Recipit proportionem altero tanto, & sesqui maiorem duorum ad quinque, & solutiones duas, in choreodactylum ∪ ∪ ∪ – ∪ ∪. in choreantidactylum. ∪ ∪ ∪ ∪ ∪ –.

D ochimus constat e pyrrhichio, & cretico, idest e quinq; syllabis, ultima, & antepenultima longis, & cæteris breuibus, temporum septem, ut hўăcīnthĭnās ∪ ∪ – ∪ –. Recipit proportionem al

tero tanto, & sesqui maiorem, duorum ad quinq; & solutiones duas, in anapæstochoreum ∪ ∪ – ∪ ∪ ∪. in choreantidactylum ∪ ∪ ∪ ∪ ∪ –.

C horiodactylus constat e trochæo, & dactylo, idest e quinq; syllabis, prima, & tertia longis, & cæteris breuibus, temporum septẽ, ut uĕrbĕrāntĭbus – ∪ – ∪ ∪. Recipit proportionem hypepitriten trium ad quatuor, & solutiones duas, in dactylochoreum – ∪ ∪ ∪ ∪ ∪. in choreodactylum ∪ ∪ ∪ – ∪ ∪.

S pondeoscolius constat e spndeo, & amphibracho, idest e quinq; syllabis, ultima, & antepenultima breuibus, & cæteris longis, tẽporum octo, ut dīuērbĕrāntŭr – – ∪ – ∪. Recipit ꝓportionem æquam, quatuor ad quatuor & solutiones treis, in latiochoreum – – ∪ ∪ ∪ ∪. in dactyloscolium – ∪ ∪ ∪ – ∪. in anapæstoscolium ∪ ∪ – ∪ – ∪.

P eriambodes constat ex iambo, & bacchio, idest e quinq; syllabis, prima, & tertia breuibus, & cæteris longis, temporum octo, ut ĭmāgĭnāntēs ∪ – ∪ – –. Recipit proportionem superbipartientem tertias, trium ad quinq;, & solutiones treis, in scoliodactylum ∪ – ∪ – ∪ ∪. in scoliantidactylum ∪ – ∪ ∪ ∪ –. in choreobacchium ∪ ∪ ∪ ∪ – –.

C yprius constat ex iambo, & anapæsto, idest e quinq; syllabis, secunda, & ultima longis, & cæteris breuibus, temporum septem, ut ărīstŏtĕlēs ∪ – ∪ ∪ –. Recipit proportionem hypepitritẽ triũ ad q̃tuor, & solutiones duas, in scoliochoreũ ∪ – ∪ ∪ ∪ ∪ in choreantidactylum. ∪ ∪ ∪ ∪ ∪ –.

A nticyprius constat e trochæo, & palimbacchio, idest e quinq; syllabis, secunda, & ultima breuibus, & cæteris longis, temporum octo, ut uērbĕrābāmŭr – ∪ – – ∪. Recipit proportionem superbipartientem tertias, trium ad quinq;, & solutiones treis, in creticochoreũ – ∪ – ∪ ∪ ∪. in dactylobacchiũ – ∪ ∪ ∪ – –. in choreocanium ∪ ∪ ∪ – – – –.

I ambocreticus cõstat ex iambo, & cretico, idest e quinq; syllabis, prima, & penultima breuibus, & cæteris lõgis, temporum octo, ut ĭmāgūncŭlīs ∪ – – ∪ –. Recipit proportionẽ superbipar-

tientem tertias, trium ad quinque, & ſolutiones treis, in bacchio choreum ∪ – – ∪ ∪ ∪, in ſcolianapæſtũ ∪ – ∪ ∪ ∪ –. in choreocreticum ∪ ∪ ∪ – ∪ –.

Doriſcus conſtat e trochæo, & amphibracho, ideſt e quinq; ſyllabis prima, & penultima longis, & cæteris breuibus, temporum ſeptẽ, ut pĭgmălĭōnĭs – ∪ ∪ – ∪. Recipit proportionem hypepitriten trium ad quatuor, & ſolutiones duas, in dactylochoreũ – ∪ ∪ ∪ ∪ ∪. in choreoſcolium ∪ ∪ ∪ ∪ – ∪.

Periodicus conſtat ex iambo, & amphibracho, ideſt e quinq; ſyllabis, ſecunda, & penultima lõgis, & cæteris breuibus, tempo℞ ſeptẽ, ut ĭmăgĭnāmŭr ∪ – ∪ – ∪. Recipit proportionem hypepitriten trium ad quatuor, & ſolutiones duas, in ſcoliochoreũ ∪ – ∪ ∪ ∪ ∪. in choreoſcolium ∪ ∪ ∪ ∪ – ∪.

Antiperiodicus conſtat e trochæo, & cretico, ideſt quinq; ſyllabis, ſecunda & penultima breuibus, & cæteris longis, temporũ octo, ut lībĕrālĭtās – ∪ – ∪ –. Recipit proportionẽ ſuperbipartientẽ tertias triũ ad quinq;, uel contra, & ſolutiões treis ĩ creticochoreum – ∪ – ∪ ∪ ∪. in politicanapæſtũ – ∪ ∪ ∪ ∪ –. in choreocreticum ∪ ∪ ∪ – ∪ –.

Strophus conſtat e trochæo, & anapæſto, ideſt e quinq; ſyllabis, prima, & ultima longis, & cæteris breuibus, temporum ſeptem, ut mūltĭlŏquīī – ∪ ∪ ∪ –. Recipit proportionem hypepitriten, trium ad quatuor, & ſolutiones duas, in dactylochoreum – ∪ ∪ ∪ ∪ ∪. in choreantidactylum ∪ ∪ ∪ ∪ ∪ –.

Antiſtrophus conſtat ex iambo, & palymbacchio, ideſt e quinque ſyllabis, prima, & ultima breuibus, & cæteris longis, temporum octo, ut ămāuīſsēmŭs ∪ – – – ∪. Recipit proportionem ſuperbipartientem tertias, triũ ad quinq;, & ſolutiones treis, in bacchiochoreum ∪ – – ∪ ∪ ∪. in diſcolium ∪ – ∪ ∪ – ∪. in choreolatium ∪ ∪ ∪ – – ∪.

DE QVATVOR ET SEXAGINTA PEDIBVS HEXASYLLABIS.

Pedes hexaſyllabi, qui heteroplici dicuntur, naſcuntur e triſyllabis geminatis.

geminatis. sunt autē numero quatuor, & sexaginta, horū nullus resoluitur, quoniā pedes non amplius q̄ sex syllabas habent.

D icchoreus constat e duobus choreis idest e sex syllabis breuibus, temporum sex, ut rēsĕcŭĕrĭtĭs ᴗ ᴗ ᴗ ᴗ ᴗ ᴗ. Recipit proportionem æquam, trium ad tria.

D icanius constat e duobus molossis, idest, e sex syllabis longis, tēporum duodecim, ut cīrcūmuāllāuērūnt – – – – – –. Recipit proportionem æquam, sex ad sex.

D iantidactylus constat e duobus anapæstis, idest e sex syllabis, tertia, & ultima longis, & cæteris breuibus, temporum octo, ut ăgămēmnŏnĭās ᴗ ᴗ – ᴗ ᴗ –. Recipit proportionem æquam, quatuor ad quatuor.

D idactylus cōstat e duob⁹ dactylis, idest, e sex syllabis, prīa, & quarta L, & cæteris B. tempoꝝ octo, ut bēllĭgĕrāntĭbŭs – ᴗ ᴗ – ᴗ ᴗ. Recipit proportionem æquam, quatuor contra quatuor.

D iscolius constat e duobus amphibrachis, idest e sex syllabis, secūda, & penultima longis, & cæteris breuibus, temporū octo, ut cătūrĭēbăm ᴗ – ᴗ ᴗ – ᴗ. Recipit proportionem æquam, quatuor aduersus quatuor.

D icreticus constat e duobus amphimacris, idest, e sex syllabis, secūda, & penultima breuibus, cæteris longis tēpoꝝ decē, ut ōccŭpātīssĭmō – ᴗ – – ᴗ –. Recipit ꝓportionē æquā, qnqꝫ ad qnqꝫ.

D ibacchius constat e duobus bacchiis, idest, e sex syllabis, prima & antepenultima breuibus, cæteris longis, temporū decem, ut rĕdārgūtĭōnēs ᴗ – – ᴗ – –. Recipit proportionem æquam, quinqꝫ aduersus quinqꝫ.

D ilatius constat e duobus palimbacchiis, idest, e sex syllabis, tertia, & ultima breuibus, cæteris L. ut prōnūntĭābāmŭs – – ᴗ – – ᴗ. Recipit proportionem æquam, quinqꝫ ad quinqꝫ.

C horeocanius constat e tribracho, & trimacro, idest e sex syllabis, tribus B. totidem L. temporum nouem, ut sŭbŏnĕrāuērūnt. ᴗ ᴗ ᴗ – – –. Recipit proportionē subduplā triū contra sex.

C aniochoreus constat e trilongo, & tribeui, idest, e sex syllabis, tribus longis totidem breuibus, temporum nouem, ut cōnsēruāuĕrĭmŭs – – – ᴗ ᴗ ᴗ. Recipit proportionem duplo maiorem,

sex aduersus tria.

C horeantidactylus constat e tribreui, & anapæsto, idest, e sex syllabis ultima longa, cæteris B. temporum septem, ut ăriĕtĕ lăbānt, ∪ ∪ ∪ ∪ ∪ —. Recipit proportiōem supertertiā, triū ad quatuor.

A napæstochoreus constat ex anapæsto, & tribreui, idest, e quinq; syllabis, tertia longa, & cæteris B. temporum septem, ut uălĭtūdĭnĭbŭs ∪ ∪ — ∪ ∪ ∪, Recipit proportionem supertertiam, quatuor ad tria.

C horeodactylus constat e tribreui, & dactylo, idest e sex syllabis quarta longa, cæteris breuib. temporum septem, ut uărĭĕtātĭbŭs ∪ ∪ ∪ — ∪ ∪. Recipit proportionem supertertiam, trium ad quatuor, uel contra.

D actylochoreus constat e dactylo, & tribreui, idest e sex syllabis prima longa, cæteris breuibus, temporum septē, ut dīsĕcŭĕrĭtĭs — ∪ ∪ ∪ ∪ ∪. Recipit proportionem supertertiam, quatuor ad tria, uel contra.

C horeoscolius constat e tribreui, & amphibracho, idest e sex syllabis, penultima lōga, cæteris breuibus, temporum septem, ut rĕsĕcŭĕrāmŭs ∪ ∪ ∪ ∪ — ∪. Recipit proportionem subsupertertiam, trium ad quatuor, uel contra.

S coliochoreus constat ex amphibracho, & tribreui, idest, e sex syllabis secūda longa, cæteris breuibus, tēporum septem, ut ămārĕ pătrĭăm ∪ — ∪ ∪ ∪ ∪. Recipit proportionem supertertiam, quatuor ad tria, uel contra.

C horeocreticus constat e tribreui, & amphimacro, idest e sex syllabis, antepenultima, & ultima longis, cæteris B. temporum octo, ut sĕcŭĭt ārbŏrēs ∪ ∪ ∪ — ∪ —. Recipit proportionē supertertiam trium ad quatuor, uel contra.

C reticochoreus cōstat ex amphimacro, & tribreui, idest, e sex syllabis, prima, & tertia L. cæteris B. tempor. octo, ut īnsŭlæ spŏrădēs — ∪ — ∪ ∪ ∪. Recipit pportionem superbipartientem tertias, qnq; ad tria, uel cōtra. maior. n. cōtinet minoré, & duas pteis ei⁹.

C horeobacchius constat e tribreui, & Bacchio, idest, e sex syllabis, ultima & penultima longis, cæteris B. temporum octo. ut lĕgĭtĕ lĭbēllōs ∪ ∪ ∪ ∪ — —. Recipit proportionem superbipartien

tem tertias, trium ad quinq;, uel contra.

B acchiochoreus cõstat e bacchio, & tribreui, idest e sex syllabis, secunda, & tertia longis, cæteris B. temporũ octo, ut ăchīllēs uălĭdŭs ∪ — — ∪ ∪ ∪. Recipit proportionem superbipartientem tertias, quinq; ad tria, uel contra.

C horeolatius constat e tribreui, & palimbacchio, idest e sex syllabis, penultima, & antepenultia lõgis, cæteris B. tempoꝝ octo, ut mŭlĭĕr ōrnātă ∪ ∪ ∪ — — ∪. Recipit proportionem superbipartientem tertias, trium ad quinq;, uel contra.

L atiochoreus constat e palimbacchio, & tribreui, idest, e prima, & secunda longis, cæteris B. temporum octo, ut fōrmōsă mŭlĭĕr — — ∪ ∪ ∪ ∪. Recipit proportionem superbipartientem tertias quatuor ad tria, uel contra.

C aniantidactylus cõstat e trilõgo, & anapæsto, idest, e sex syllabis, penultima, & antepenultima B. cæteris L. temporum decem, ut Rōmānōs dŏmĭnōs — — — ∪ ∪ —. Recipit proportionem sesquiplam, sex ad quatuor, uel contra.

A ntidactylocanius constat ex anapæsto trilongo, idest, e sex syllabis, prima, & secunda breuibus, cæteris lõgis, temporum decẽ, ut cŏrȳdōn īnfēlīx. ∪ ∪ — — — —. Recipit proportionem sesquiplam, quatuor ad sex, uel contra.

C aniodactylus constat e trilongo, & dactylo, idest, e sex syllabis, ultima, & penultima breuibus, cæteris lõgis, temporum decem, ut rōmānī cæsărĭs — — — — ∪ ∪. Recipit proportionem sesquiplam, sex ad quatuor, uel contra.

D actylocanius constat e dactylo, & trilongo, idest e sex syllabis, secunda, & tertia breuibus, cæteris lõgis, temporum decem, ut cān dĭdă lībertās — ∪ ∪ — — —. Recipit proportionem sesquiplam, siue superdimidiam, siue ἡμιόλιον, quatuor ad sex, uel contra.

C anioscolius constat e trilongo, & amphibracho, idest, e sex syllabis ultima, & antepenultima breuibus, cæteris longis, temporũ decem, ut māiēstās Cātōnĭs — — — ∪ — ∪. Recipit proportionem sesquiplam, sex ad quatuor, uel contra.

S coliocanius cõstat ex amphibracho, & molosso, idest e trimacro seu trilongo, seu hippio, idest, e sex syllabis, prima, & tertia B. cæ

teris longis, tempoꝝ decem, ut Mărōnĭs ǣnēās ∪ – ∪ – – – .
Recipit proportionem ſeſquiplam, quatuor ad tria, uel contra.

C aniocreticus cõſtat e moloſſo, & cretico, hoc eſt e ſex ſyllabis, penultima breui, cæteris longis, temporum undecim, ut cōncōrdēs prīncĭpēs – – – – ∪ –. Recipit proportionẽ epipempten ſeu ſuperquintam, ſex ad quinque, uel contra. maior enim continet minorem, & quintam eius partem.

C reticocanius cõſtat ex amphimacro, & trimacro, ideſt, e ſex ſyllabis, ſecunda breui, cæteris longis, temporum undecim, ut prīncĭpēs cōncōrdēs – ∪ – – – –. Recipit proportionem ſuper qntam, quinqꝫ ad ſex, uel contra.

C aniobacchius conſtat e moloſſo, & bacchio, ideſt e ſex ſyllabis, antepenultima breui, cæteris longis, temporum undecim, ut cōnſtāntēs cătōnēs – – – ∪ – –. Recipit proportionẽ ſuperqntam, ſex ad quinqꝫ, uel contra.

B acchiocanius conſtat e bacchio, & moloſſo, ideſt, e ſex ſyllabis, prima breui, cæteris longis, temporum undecim, ut ăthēnīs uīrtūtēs ∪ – – – – –. Recipit proportionem ſuperquintam, quinqꝫ ad ſex, uel contra.

C aniolatius conſtat e moloſſo, & palimbacchio, ideſt, ex ultima breui, longis cæteris, temporum undecim, ut māiēſtās rēgālĭs – – – – – ∪ Recipit proportionem ſuperquintam, ſex ad quinqꝫ, uel contra.

L atiocanius conſtat e palimbacchio, & moloſſo, ideſt, e ſex ſyllabis, tertia breui, longis cæteris, temporum undecim, ut rōmānă māiēſtās – – ∪ – – –. Recipit proportionem ſubſuperquintam, quinqꝫ ad ſex, uel contra.

A napæſtodactylus conſtat ex anapæſto, & dactylo, ideſt, e ſex ſyllabis tertia, & quarta longis, cæteris breuibus, temporum octo, ut flŭŭĭōs trāĭĭcĭt ∪ ∪ – – ∪ ∪. Recipit proportionem æquam, quatuor ad quatuor.

P oliticanapæſtus cõſtat e dactylo, & anapæſto, ideſt e ſex ſyllabis, prima, & ultima longis, cæteris breuibus, temporum octo, ut nōbĭlĭs ătăuīs – ∪ ∪ ∪ ∪ –. Recipit proportionem æquam, quatuor ad quatuor.

Anapæſtoſcolius conſtat ex anapæſto, & amphibracho, id eſt e ſex ſyllabis, tertia, & penultima longis, cæteris breuibus, temporum octo, ut pŏpŭlōs rēgēbăt · ◡ ◡ – ◡ – ◡. Recipit proportionem æquam, quatuor ad quatuor.

Scoliantidactylus cõſtat ex amphibracho, & anapæſto, id eſt e ſex ſyllabis, ſecunda, & ultima longis, cæteris breuibus, temporum octo, ut Cătōnĭs ănĭmōs ◡ – ◡ ◡ ◡ –. Recipit proportionẽ æquam, quatuor ad quatuor.

Anapæſtocreticus conſtat ex anapæſto, & amphimacro, id eſt e ſex ſyllabis, prima, ſecunda, penultima breuibus, cæteris longis, temporum nouem, ut uĕnĕtī prīncĭpēs ◡ ◡ – – ◡ –. Recipit proportionem ſubſuperquartam, ſiue, ut græcæ dicam, ὑπεπιτετάρτον, quatuor ad quinqꝫ, uel contra. maior enim pars continet minorem, & quartam eius partem.

Creticantidactylus cõſtat ex amphimacro, & anapæſto, id eſt e ſex ſyllabis, ſecunda, penultima, antepenultima breuibus, cæteris longis, temporum nouem, ut prīncĭpēs uĕnĕtī – ◡ – ◡ ◡ – Recipit proportionẽ ſuperquartã, quinqꝫ ad quatuor, uel cõtra.

Anapæſtobacchius conſtat ex anapæſto, & bacchio id eſt, e ſex ſyllabis, prima, ſecunda, antepenultima breuibus, cæteris longis, temporũ nouẽ, ut uĕnētōs pŏtēntēs ◡ ◡ – ◡ – – · Recipit proportionẽ ſuperquartã, quatuor ad quinqꝫ, uel contra.

Bacchiantidactylus conſtat e Bacchio, & anapæſto, id eſt, e ſex ſyllabis, ſecunda, tertia, ultima longis, cæteris breuibus, temporum nouẽ, ut mĕnālcās rĕcŭbāns ◡ – – ◡ ◡ –. Recipit proportionem ſuperquartam, quinqꝫ ad quatuor, uel contra.

Anapæſtolatius conſtat ex anapæſto, & palimbacchio, id eſt, e ſex ſyllabis, tertia, penultima antepenultima longis, cæteris breuibus, temporũ nouẽ, ut flŭuĭī trānāntŭr ◡ ◡ – – – ◡. Recipit proportionẽ ſuperquartã, quatuor ad quinqꝫ, uel contra.

Latiodactylus conſtat e palimbacchio, & anapæſto, id eſt, e ſex ſyllabis, prima, ſecunda, ultima longis, cæteris breuibus, temporũ nouem, ut rīdēntŭr ĭnŏpēs – – ◡ ◡ ◡ – Recipit proportionẽ ſuperquartam, quinqꝫ ad quatuor, uel contra.

Dactyloſcolius conſtat e dactylo, & amphibracho, id eſt e ſex ſylla

bis prima, & penultima longis, cæteris breuibus, temporũ octo, ut prǣmĭă pĕtēndŭm – ∪ ∪ ∪ – ∪ Recipit proportionem æquam, quatuor ad quatuor.

Scoliodactylus conſtat ex amphibracho, & dactylo, ideſt, e ſex ſyllabis, ſecunda, & antepenultima longis, cæteris breuibus, temporum octo, ut Plătōnĕ dōctĭŏr ∪ – ∪ – ∪ ∪. Recipit proportionẽ æquam, quatuor ad quatuor.

Dactylocreticus conſtat e dactylo, & amphimacro, id eſt, e ſex ſyllabis, prima, ultima, antepenultima longis, cæteris breuibus, tẽporum nouẽ, ut Māxĭmŭs Hērcŭlēs. – ∪ ∪ – ∪ –. Recipit conditionẽ ſuperquartam, quatuor ad quinq;.

Creticodactylus conſtat ex amphimacro, & dactylo, ideſt, e ſex ſyllabis, prima, tertia, quarta longis, cæteris breuibus, temporum nouem, ut Hērcŭlēs īnclўtŭs – ∪ – – ∪ ∪. Recipit proportionẽ æquam, quatuor ad quatuor.

Dactylobacchius conſtat e dactylo & bacchio, ideſt, e ſex ſyllabis, prima, penultima, ultima longis, cæteris breuibus, temporũ nouem, ut cāllĭdŭs ŭlȳſsēs – ∪ ∪ ∪ – –. Recipit proportionem ſuperquartam, quatuor ad quinq; uel contra.

Bacchiodactylus conſtat e bacchio, & dactylo, ideſt, e ſex ſyllabis, ſecunda, tertia, quarta longis, cæteris breuibus, temporũ nouẽ, ut ŭlȳſsēs cāllĭdŭs ∪ – – – ∪ ∪. Recipit proportionem ſuper quartam, quinq; ad quatuor, uel contra.

Dactylolatius conſtat e dactylo, & palimbacchio, ideſt, e ſex ſyllabis, prima, penultima, antepenultima longis, cæteris breuibus, temporũ nouem, ut fīlĭŭs āldīnŭs – ∪ ∪ – – ∪. Recipit proportionem ſuperquartam, quatuor ad quinq;, uel contra.

Latiodactylus conſtat e palimbacchio, & dactylo, ideſt, e ſex ſyllabis, prima, ſecunda, quarta longis, cæteris breuibus, temporũ nouem, ut āldīnă fīlĭă – – ∪ – ∪ ∪. Recipit proportionẽ ſuper quartam, quinq; ad quatuor, uel contra.

Scoliocreticus cõſtat ex amphibracho, & amphimacro, ideſt, e ſex ſyllabis, ſecunda, antepenultima, ultima longis, cæteris breuibus temporũ nouẽ, ut ămīcŭs Hērcŭlēs ∪ – ∪ – ∪ –. Recipit proportionem ſuperquartã, quatuor ad quinq;, uel contra.

Creticoſcolius cōſtat ex amphimacro, & amphibracho, ideſt, e ſex ſyllabis, prima, tertia, penultima longis, cæteris breuibus, tēporū nouem, ut pōrtĭæ cātōnĭs – ∪ – ∪ – ∪. Recipit proportionē ſuperquartam, quinq; ad quatuor, uel contra.

Scoliobacchius conſtat ex amphibracho, & bacchio, ideſt, e ſex ſyllabis, ſecunda, penultima, ultima longis, cæteris breuibus, tēporum nouem, ut cătōnĕ mĭnōrĭ ∪ – ∪ ∪ – –. Recipit proportionem ſuperquartā, quatuor ad quinq;, uel contra.

Bacchioſcolius conſtat e bacchio, & amphibracho, ideſt, e ſex ſyllabis, ſecunda, tertia, penultima longis, cæteris breuibus, temporum nouē, ut lĭbēllī plătōnĭs ∪ – – ∪ – ∪. Recipit proportionē ſuperquartam, quinq; ad quatuor, uel contra.

Scoliolatius conſtat ex amphibracho, & palimbacchio, ideſt, e ſex ſyllabis, ſecunda, antepenultima, penultima longis, cæteris breuibus, temporū nouē, ut pŭēllă fōrmōsă ∪ – ∪ – – ∪. Recipit proportionem ſuperquartā, quatuor ad quinq;, uel cōtra.

Latioſcolius conſtat e palimbacchio & amphibracho, ideſt, e ſex ſyllabis, prima, ſecunda, penultima longis, cæteris breuibus temporum nouem, ut fōrmōsă pŭēllă – – ∪ ∪ – ∪. Recipit proportionem ſuperquartam, quinq; ad quatuor, uel contra.

Creticobacchius cōſtat ex amphimacro, & bacchio, ideſt, e ſex ſyllabis, ſecunda & antepenultima breuibus, cæteris longis, temporum decem, ut īnsŭlæ mărīnæ – ∪ – ∪ – –. Recipit proportionem æquam, quinq; ad quinq;.

Bacchiocreticus conſtat e bacchio, & amphimacro, ideſt, e ſex ſyllabis, prima, & penultima breuibus, cæteris longis, temporū decem, ut pŭēllæ cāndĭdæ ∪ – – – ∪ –. Recipit proportionem æquam, quinq; ad quinq;.

Creticolatius conſtat ex amphimacro, & palimbacchio, ideſt, e ſex ſyllabis, ſecunda, & ultima breuibus, cæteris longis, temporū decem, ut Hērcŭles fōrmōsŭs – ∪ – – – ∪. Recipit proportionem æquam, quinq; ad quinq;.

Latiocreticus conſtat e palimbacchio, & amphimacro, ideſt, e ſex ſyllabis, tertia & penultima breuibus, cæteris longis, temporū decem, ut Rōmānĕ pōntĭfex – – ∪ – ∪ –. Recipit propor-

tionem æquam, quinq; ad quinq;.

Bacchiolatius constat e bacchio, & palimbacchio, id est, e sex syllabis prima, & ultima breuibus, cæteris longis, temporũ decẽ, ut ăchīllēs fōrmōsūs ∪ – – – – ∪. Recipit proportionem æquã, quinq; ad quinq;.

Latiobacchius constat e palimbacchio, & bacchio, id est, e sex syllabis, tertia, & quarta breuibus, cæteris longis, temporum decẽ, ut lōngǣuã săcērdōs – – ∪ ∪ – –. Recipit ꝓportionẽ æquã, quinq; ad quinq;.

Etymologiam, causam'q; nominis quorundã ex supradictis pedibus quæsiui diligẽter apud authores, sed nihil inueni præter nomen. Nam Pygmon, siue, ut aliqui scribunt, Pygmæon, Diphyes, Periambodes, Periodicus, Strophus, Doriscus, Amebœus, Symplectus, Cyprius, Dochimus, Canius, Latius habentur quidem apud Diomedem, Dochimi autẽ Cicero etiã, & Quintilianus meminere, sed nullã dicunt causam noĩs. An igiť aliq ex ipsis aliter scribanť, q̃ nos excudẽdos curauim⁹, uideãt doctiores. Nos qđ potuimus, dedim⁹, meliora daturi, si habuissem⁹.

SIMPLICES PEDES DISYLLABI. IIII.

Pyrrhichius, qui &
Pariambus, &
Dibrachys, &
Cinesias, &
Hegemon, &
Ductor, &
Bibreuis, &
Tripudians diciť ∪ ∪ Dĕŭs.

Bilongus, &
Dimacros, &
Pontificius dŕ – – Mūsǣ.

Iambus, qui &
Daunius, diciť ∪ – Sălūs.

Trochæus, qui &
Chorius, &
Cordax, &
Rutilus dicitur – ∪ āldŭs.

Spondeus qui &

SIMPLICES PEDES TRISYLLABI. VIII.

Tribrachys, qui &
Choreus, &
Trochæus, &
Pygmon, &
Brachisyllabus, &
Tribreuis diciť ∪ ∪ ∪ gĕnŭă

M olossus, qui &
H ippius,&
T rimacrus, &
T rilongus,&
E xtensipes, &
V ertunnus, &
C anius dicitur — — — ālcīdēs.

B acchius, qui &
O enotrius dr̄ ∪ — — ăchīllēs.
P alimbacchius, qui &
Antibacchius,&
Propompicus, &

S aturnius,&
L atius dicitur — — ∪ Hērōās
D actylus, qui &
P oliticus dicit̄ — ∪ ∪ Tītўrŭs.
A napæstus, qui &
A ntidactylꝰ dr̄ ∪ ∪ — rĕcŭbāns
A mphimacrus, qui &
C reticus, &
M ensalis, &
F escéninus dr̄ — ∪ — Hērcŭlēs.
A mphibrachys, qui &
I anius,&
S colius dicit̄ ∪ — ∪ Lătīnŭs

DVPLICES PEDES QVADRATI. XVI.

P roceleusmaticus	∪ ∪ ∪ ∪	cŏlĕ dĕŭm
D ispondeus	— — — —	uērē iūrā.
E pitritus primus	∪ — — —	Dĭēs fēstōs
E pitritus secundus	— ∪ — —	ūsquĕ sēruā.
E pitritus tertius	— — ∪ —	sōdēs cāuĕ.
E pitritus quartus	— — — ∪	dīcās fālsă.
P æan primus	— ∪ ∪ ∪	nīuĕ pĭŭs
P æan secundus	∪ — ∪ ∪	Tĭmē dĕum.
P æan tertius	∪ ∪ — ∪	Fŭgĕ scōrtă.
P æan quartus	∪ ∪ ∪ —	cŏlĕ pĭōs.
I onicus a minore	∪ ∪ — —	Fŭgĕ līteis
I onicus a maiore	— — ∪ ∪	Vītā mălŭm.
A ntispastus	∪ — — ∪	ămā pācĕm
C horiambus	— ∪ ∪ —	Vŏluĕ lĭbrōs.
D iiambus	∪ — ∪ —	ămā pĭā
D itrochæus, qui &		
D ichorius, &		
C atatrochæus dicitur	— ∪ — ∪	Mēntĕ Chrīstūm

Orthius	∪ ∪ ∪ ∪ ∪	bŏnă sĕquĕrĕ.
Moloſſoſpondeus	– – – – –	Lēgēs ōbsēruā
Parapæan	– ∪ ∪ ∪ ∪	Pāucă lŏquĕrĕ.
Periambus	∪ – ∪ ∪ ∪	Lŭpās iŭuĕnĭs
Meſomacrus	∪ ∪ – ∪ ∪	Fŭgĕ sēdŭlŭs.
Hegemoſcolius	∪ ∪ ∪ – ∪	Săcră fĭdēlĭs
Pyrrhichanapæſtus	∪ ∪ ∪ ∪ –	Făcĕ, uĕlŭtī.
Probrachys	∪ – – – –	pătrēs mōnſtrārūnt.
Hyperbrachys	– ∪ – – –	Sēmpĕr ōbsēruāns
Meſobrachys	– – ∪ – –	Cārōs părēnteīs,
Paralegobrachys, q &		
Spondeocreticus dicit	– – – ∪ –	Sānctī ceū iŭbēnt,
Hypobrachys, qui &		
Calotibos dicitur	– – – – ∪	Vīuēs lōngæuŭs.
Symplectus	– – ∪ ∪ ∪	Fēlīx pŏpŭlŭs
Iambodactylus	∪ – – ∪ ∪	Bŏnō prīncĭpĕ.
Muſicus	∪ ∪ – – ∪	Pĭŭs ālbērtŭs.
Daſius	∪ ∪ ∪ – –	Bŏnă mŏnēntī.
Periambodes	∪ – ∪ – –	Pătrī, sŏdālī
Diphyes	∪ ∪ – – –	Bŏnŭs āuſcūltā.
Choriobacchius	– ∪ ∪ – –	Cēdĕ pŏtēntī.
Amebœus	– – ∪ ∪ –	Pārē dŏmĭnīs,
Spondeodactylus	– – – ∪ ∪	Vēntrī prīmĭtŭs,
Antiperiodicus	– ∪ – ∪ –	īndĕ lūxŭī,
Spondeoſcolius	– – ∪ – ∪	īræ rĕsīſtĕ.
Choriodactylus	– ∪ – ∪ ∪	Cūnctă tūrpĭă
Periodicus	∪ – ∪ – ∪	Căuē mŏdēſtŭs.
Dochimus	∪ ∪ – ∪ –	Cŭpĕ līttĕrās
Strophus	– ∪ ∪ ∪ –	Bēllă fŭgĭās
Antiſtrophus	∪ – – – ∪	Mălōs uītāndŭm.
Cyprius	∪ – ∪ ∪ –	Mălī pĕrĕānt.
Anticyprius	– ∪ – – ∪	Fūrtă uītāndŭm
Iambocreticus	∪ – – ∪ –	Tŭōs ērŭdī.
Doriſcus	– ∪ ∪ – ∪	ūſquĕ ſtŭdēndŭm.

HEXASYLLABI PEDES EX TRISYLLABIS COMPOSITI LXIIII.

D ichoreus	∪ ∪ ∪ ∪ ∪ ∪	Plăcŭĭt Hĕlĕnă.
D icanius	– – – – – –	Trōiānō fōrmōsō,
D iantidactylus	∪ ∪ – ∪ ∪ –	Gĕnĭtō prĭămō.
D idactylus	– ∪ ∪ – ∪ ∪	Lēuĭă cārmĭnă
D iscolius	∪ – ∪ ∪ – ∪	Cănēbāt Hŏmērŭs.
D icreticus	– ∪ – – ∪ –	Mīlĭtēs īnclўtī
D ibacchius	∪ – – ∪ – –	Lătīnī fŭērūnt.
D ilatius	– – ∪ – – ∪	Vīrtūtē lætārĕ.
C horeocanius	∪ ∪ ∪ – – –	Nĭmĭă lībērtās
C aniochoreus	– – – ∪ ∪ ∪	Rōmānīs nŏcŭĭt.
C horeantidactylus	∪ ∪ ∪ ∪ ∪ –	Mĕdĭcŭs hŏmĭnēs
A napæstochoreus	∪ ∪ – ∪ ∪ ∪	Pĕrĭmēns, pĕrĕăt.
C horeodactylus	∪ ∪ ∪ – ∪ ∪	Mĕdĭcŭs ōptĭmŭs
D actylochoreus	– ∪ ∪ ∪ ∪ ∪	Prǣmĭă rĕfĕrĕt.
C horeoscolius	∪ ∪ ∪ ∪ – ∪	Pŏpŭlŭs ĭnīquŭs
S coliochoreus	∪ – ∪ ∪ ∪ ∪	ĭnīquă pătĭtŭr.
C horeocreticus	∪ ∪ ∪ – ∪ –	Vălĭdŭs Hērcŭlēs
C reticochoreus	– ∪ – ∪ ∪ ∪	ōccĭdēns dŏlŭĭt
C horeobacchius	∪ ∪ ∪ ∪ – –	Părĭdĭs ăchīllēs
B acchiochoreus	∪ – – ∪ ∪ ∪	Săgīttā pĕrĭĭt.
C horeolatius	∪ ∪ ∪ – – ∪	Prĭămŭs ārmātŭs
L atiochoreus	– – ∪ ∪ ∪ ∪	ēmīsĭt ănĭmăm.
C aniantidactylus	– – – ∪ ∪ –	Laērtē gĕnĭtī
A ntidactylocanius	∪ ∪ – – – –	Băcŭlō Thērsītēs
C aniodactylus	– – – – ∪ ∪	āurātō uăpŭlăt.
D actylocanius	– ∪ ∪ – – –	hūnc quŏquē thērsītēn
C anioscolius	– – – ∪ – ∪	Pēlīdǣ pĕrēmĭt
S coliocanius	∪ – ∪ – – –	Pŭgīllŭs īrātī.
C aniocreticus	– – – – ∪ –	Clāmābānt mīlĭtēs,
C reticocanius	– ∪ – – – –	ōptĭmē fēcīstī.
C aniobacchius	– – – ∪ – –	Rīdēbānt ăchīuī
B acchiocanius	∪ – – – – –	Vĭdēntēs thērsītēn

Caniolatius	— — — — — ∪	īnfrāctā cēruicĕ.
Latiocanius	— — ∪ — — —	Mīrātŭr ǣnēās
Anapæſtodactylus	∪ ∪ — — ∪ ∪	Hĕlĕnī rēgĭăm.
Politicanapæſtus	— ∪ ∪ ∪ ∪ —	Mœnĭă prŏfŭgī.
Anapæſtoſcolius	∪ ∪ — ∪ — ∪	Cŏry̆dōn cănēbăt
Scoliantidactylus	∪ — ∪ ∪ ∪ —	ălēxĭn ădămāns
Anapæſtocreticus	∪ ∪ — — ∪ —	Pŭĕrōs ērŭdī.
Creticanapæſtus	— ∪ — ∪ ∪ —	Rēgŭlōs fŭgĭās.
Anapæſtobacchius	∪ ∪ — ∪ — —	Pĕrĕānt ĭnīquī.
Bacchiantidactylus	∪ — — ∪ ∪ —	ĭnīquī pĕrĕānt.
Anapæſtolatius	∪ ∪ — — — ∪	Pĕrămā uirtūtĕm.
Latiantidactylus	— — ∪ ∪ ∪ —	īncūmbĕ ſtŭdĭĭs.
Dactyloſcolius	— ∪ ∪ ∪ — ∪	ēxpĕtĭt hŏnōrĕm.
Scoliodactylus	∪ — ∪ — ∪ ∪	lătīnă gēns mĕă.
Dactylocreticus	— ∪ ∪ — ∪ —	Dīſcĭtĕ līttĕrās,
Creticodactylus	— ∪ — — ∪ ∪	Cōdĭcēs uōluĭtĕ
Dactylobacchius	— ∪ ∪ ∪ — —	ō mĕă ĭuuēntūs.
Bacchiodactylus	∪ — — — ∪ ∪	Hŏnōrēs īmprŏbŭs
Dactylolatius	— ∪ ∪ — — ∪	Dāt lăbŏr, ālgēndŭm,
Latiodactylus	— — ∪ — ∪ ∪	sūdāndŭm. īncly̆tŭs
Scoliocreticus	∪ — ∪ — ∪ —	ĭd ēgĭt Hērcŭlēs.
Creticoſcolius	— ∪ — ∪ — ∪	Hērcŭlēs ŏlȳmpŭm
Scoliobacchius	∪ — ∪ ∪ — —	Lăbōrĕ pĕr īgneīs.
Bacchioſcolius	∪ — — ∪ — ∪	Pĕr ūndās părāuĭt.
Scoliolatius	∪ — ∪ — — ∪	Dŏcērĕ dēbēmŭs
Latioſcolius	— — ∪ ∪ — ∪	quōſcūnquĕ lĭbēntĕr
Creticobacchius	— ∪ — ∪ — —	māxĭmē prŏpīnquōs
Bacchiocreticus	∪ — — — ∪ —	ămīcōs. lībĕrōs.
Creticolatius	— ∪ — — — ∪	Fīlĭās īnclūdĕ.
Latiocreticus	— — ∪ — ∪ —	ōmneīsquĕ nēſcĭānt.
Bacchiolatius	∪ — — — — ∪	Sŏrōrēs ūxōrĕm
Latiobacchius	— — ∪ ∪ — —	Vīx crēdĕ părēntī.

ΠΕΡΙ ΔΙΣΥΛΛΑΒΩΝ ΠΟΔΩΝ. δ΄.

Δ ίβραχυς, ὁ καὶ		
Π υῤῥίχιος, καὶ		
Π αρίαμβος, καὶ		
Κ ινησίασ', καὶ		
Η γεμὼν λέγεται	∪ ∪	θεός.
Σ πονδεῖος, ὁ καὶ		
Δ ίμακρος λέγεται	— —	μοῦσαι.
Ι αμβος	∪ —	ἔρως.
Τ ροχαῖος, ὁ καὶ		
Χ ορεῖος, καὶ		
Κ όρδαξ λέγεται	— ∪	ἄλσος.

ΠΕΡΙ ΤΡΙΣΥΛΛΑΒΩΝ ΠΟΔΩΝ. ή.

Τ είβραχυς, ὁ καὶ		
Χ ορεῖος, καὶ		
Β ραχυσύλλαβος λέγεται	∪ ∪ ∪	ἔλαιος.
Μ ολοττός, ὁ καὶ		
Ι ππεῖος, καὶ		
Τ ρίμακρος λέγεται	— — —	ἀλκείδης.
Β ακχεῖος	∪ — —	ὀδυσσεύς.
Π αλιμβάκχειος, ὁ καὶ		
Α ντιβάκχειος	— — ∪	ἥφαιστος.
Δ άκτυλος, ὁ καὶ		
Π ολιτικός.	— ∪ ∪	ἥλιος.
Α νάπαιστος, ὁ καὶ		
Α ντιδάκτυλος	∪ ∪ —	ἑλένη.
Α μφίβραχυς, ὁ καὶ		
Σ κολιός	∪ — ∪	ὅμηρος.
Α μφίμακρος, ὁ καὶ		
Κ ρητικὸς	— ∪ —	δημοφῶν.

ΠΕΡΙ ΤΕΤΡΑΣΥΛΛΑΒΩΝ ΠΟΔΩΝ. ιϛ΄

Π ροκελευσματικὸς	∪ ∪ ∪ ∪	σέβε θεόν.

Δισπόνδειος	– – – –	ὅρκῳ μὴ χρῶ.
Παιὰν ὁ καὶ παιὼν	– ∪ ∪ ∪	χρηστὰ λέγε.
Παιὼν β′	∪ – ∪ ∪	ὄβρως βαρύς.
Παιὼν γ′	∪ ∪ – ∪	βραδὺς ὠκύ.
Παιὼν δ′	∪ ∪ ∪ –	τὰ σὰ φίλει.
Ἐπίτριτος α′	∪ – – –	νόμοις πείθου.
Ἐπίτριτος β′	– ∪ – –	χρηστὰ πράττειν.
Ἐπίτριτος γ′	– – ∪ –	θυμοῦ κρατεῖν.
Ἐπίτριτος δ′	– – – ∪	τηρεῖν ὅρκον.
Ἰωνικὸς ἀπ᾽ ἐλάσσονος	∪ ∪ – –	κακὰ φεύγων,
Ἰωνικὸς ἀπὸ μείζονος	– – ∪ ∪	ποίει καλά.
Ἀντίσπαστος	∪ – – ∪	ἐὼν θνητὸς
Χορίαμβος	– ∪ ∪ –	θνητὰ φρόνει.
Διίαμβος	– ∪ – ∪	θεοὺς φίλει.
Διτρόχαιος	– ∪ – ∪	γνῶθι σαυτόν.

ΠΕΡΙ ΠΕΝΤΑΣΥΛΛΑΒΩΝ ΠΟΔΩΝ. λβ′.

Ὄρθιος	∪ ∪ ∪ ∪ ∪	χάριν ἀπόδος.
Μολοσσοσπόνδειος	– – – – –	πείσας νικήσῃς.
Παραπαίων	– ∪ ∪ ∪ ∪	πράττε λόγια.
Περίαμβος	∪ – ∪ ∪ ∪	φρόνει κατά σε.
Μεσόμακρος	∪ ∪ – ∪ ∪	λόγος ἔμφρονος,
Ἡγεμοσκόλιος	∪ ∪ ∪ – ∪	λόγον ἔπουσι,
Πυρριχανάπαιστος	∪ ∪ ∪ ∪ –	καλὰ παρέχει.
Πρόβραχυς	∪ – – – –	λόλῳ νικᾶται
Ὑπόβραχυς	– ∪ – – –	μῆνις ἐμπείρων.
Μεσόβραχυς	– – ∪ – –	νίκα λογισμῷ.
Παραλήγοβραχυς, ὁ καὶ		
Σπονδειοκρήτικος	– – – ∪ –	ζώῃς σωφρόνως.
Ὑπόβραχυς, ὁ καὶ		υἱοὺς παίδευε.
Καλόπιβος	– – – – ∪	
Σύμπλεκτος	– – ∪ ∪ ∪	αἰδοῦ γονέας.
Ἰαμβοδάκτυλος	∪ – – ∪ ∪	φθονεῖν μηδενί.
Μουσικὸς	∪ ∪ – – ∪	καλὸς εὔδοξος,
Δάσιος	∪ ∪ ∪ – –	κακὸς ἀκλεής.
Διφυὴς	∪ ∪ – – –	χάρις εὐδόξοις,

Χ ορειοβάκχειος	— ∪ ∪ — —	αἰεὶ ὁ πηλεῖ.
Α μοιβαῖος	— — ∪ ∪ —	τιμᾶν ἀγαθούς,
Σ πονδειοδάκτυλος	— — — ∪ ∪	χρὴ τοὺς σώφρονας.
Π εριαμβώδης	∪ — ∪ — —	φίλοις βοήθει.
Α ντιπεριόδικος	— ∪ — ∪ —	κοινὰ τῶν φίλων.
Σ πονδειοσκόλιος	— — ∪ — ∪	αἰδῶ φύλαττε.
Χ ορειοδάκτυλος	— ∪ — ∪ ∪	εἶκε μείζοσι.
Π εριοδικός	∪ — ∪ — ∪	ξένους ξένιζε.
Δ όχιμος	∪ ∪ — ∪ —	θεὸς ἵλεως.
Σ τρόφος	— ∪ ∪ ∪ —	εἶκε μεγάλοις.
Α ντίστροφος	∪ — — — ∪	φίλους εὔφραινε.
Κ ύπριος	∪ — ∪ ∪ —	φεύγειν πενίαν.
Α ντικύπριος	— ∪ — — ∪	ζωὸς ἔλπιζε.
Ι αμβοκρητικός	∪ — — ∪ —	κρατεῖν ἡδονῆς.
Δ ορίσκος	— ∪ ∪ — ∪	ἄρχε γυναικός.

ΠΕΡΙ ΕΞΑΣΥΛΛΑΒΩΝ ΠΟΔΩΝ. ξδ´

Δ ιχόρειος	∪ ∪ ∪ ∪ ∪ ∪	ἀγαθὸς ὁ θεός,
Δ ιμόλοττος	— — — — — —	ἀνθρώπους εὖ ποίει.
Δ ακτυλοχόρειος	— ∪ ∪ ∪ ∪ ∪	ἄλκιμος, ἄφθιτος.
Σ κολιοχόρειος	∪ — ∪ ∪ ∪ ∪	τύχ᾽ τὰ σφαλερά.
Α ναπαιστοχόρειος	∪ ∪ — ∪ ∪ ∪	κρατερῶς τέτλαθι.
Χ ορειοδάκτυλος	∪ ∪ ∪ — ∪ ∪	ψίθυριν ἔκβαλε.
Χ ορειοσκόλιος	∪ ∪ ∪ ∪ — ∪	φρόνιμα νόμιζε.
Χ ορειαντιδάκτυλος	∪ ∪ ∪ ∪ ∪ —	γονέας ἀγάπα.
Β ακχειομόλοττος	∪ — — — — —	μαθητὰς παιδεύοις.
Κ ρητικομόλοττος	— ∪ — — — —	ἀσμένως ἀσπάζου.
Α ντιβακχειομόλοττος	— — ∪ — — —	καὶ πάντας εὖ ποίει.
Μ ολοττοβάκχειος	— — — ∪ — —	τῷ πλήθει ἀρέσκων.
Μ ολοττοκρητικός	— — — — ∪ —	ζήλωσαι τοὺς σοφούς.
Μ ολοττοαντιβάκχειος	— — — — — ∪	βάλλ᾽ οὕτως, βάλλ᾽ ἄλλε
Α ντιβακχειοχόρειος	— — ∪ ∪ ∪ ∪	μὴ πράττε τὰ κακά.
Β ακχειοχόρειος	∪ — — ∪ ∪ ∪	ἐπαίνει τὰ καλά.
Α ναπαιστοδάκτυλος	∪ ∪ — — ∪ ∪	βασιλεὺς τίμιος.
Χ ορειαντιβάκχειος	∪ ∪ ∪ — — ∪	γονέας εὔφραινε.

Χορειοβάκχειος	∪ ∪ ∪ ∪ — —	ἀγαθὰ νοήσας,
Ἀναπαιστομόλοττος	∪ ∪ — — — —	ἀγαθῶν κοινωνεῖς
Δακτυλομόλοττος	— ∪ ∪ — — —	ἄγριος αἰχμητής,
Παλιμβακχειοβάκχειος	— — ∪ ∪ — —	φεύγοντα διώκει.
Μολοττανάπαιστος	— — — ∪ ∪ —	εἰρήνην ἀγάπα
Μολοττοδάκτυλος	— — — — ∪ ∪	ὠφέλειν μηδενί.
Κρητικοχόρειος	— ∪ — ∪ ∪ ∪	σωφρόνων ὄπισθε,
Κρητικοδάκτυλος	— ∪ — — ∪ ∪	ἄκουε, καὶ αἴδεο,
Ἀναπαιστοκρητικός	∪ ∪ — — ∪ —	πολιοῦ ἔθειραν,
Χορειοκρητικός	∪ ∪ ∪ — ∪ —	ἀνδρὸς ἀσμένως.
Σκολιομόλοττος	∪ — ∪ — — —	παλαιὰ τήρησαι.
Κρητικοβάκχειος	— ∪ — ∪ — —	τὰς βίβλους διέρχου
Ἀντιβακχειοκρητικός	— — ∪ — ∪ —	μνήμην τε τῶν πάλαι,
Κρητικοσκόλιος	— ∪ — ∪ — ∪	ὀφθαλμοῖς πρόβαλλε
Δακτυλανάπαιστος	— ∪ ∪ ∪ ∪ —	μηδενὸς ὑφορῶ.
Βακχειαντιβάκχειος	∪ — — — — ∪	μαθητὰς παίδευε.
Δακτυλοσκόλιος	— ∪ ∪ ∪ — ∪	ἦκα κόλαζε,
Βακχειοκρητικός	∪ — — — ∪ —	παρόντων οἰκετῶν.
Σκολιανάπαιστος	∪ — ∪ ∪ ∪ —	ὅμηρος ὁ πάλαι,
Κρητικαντιβάκχειος	— ∪ — — — ∪	πηλέως ἤεισεν,
Δισκόλιος	∪ — ∪ ∪ — ∪	τὸν υἱὸν ἄμεμπτον,
Δικρητικός	— ∪ — — ∪ —	δαρδάνου θ᾽ ἱδραί,
Βακχειοδάκτυλος	∪ — — — ∪ ∪	παλαιοῦ τὴν πόλιν
Ἀναπαισταντιβάκχειος	∪ ∪ — — — ∪	δεκέτη πάσχουσαν,
Χορειομόλοττος	∪ ∪ ∪ — — —	πόλεμον ἀργείων.
Δακτυλοβάκχειος	— ∪ ∪ ∪ — —	δεύτερον ἀείδει,
Ἀντιβακχειανάπαιστος	— — ∪ ∪ ∪ —	πλαχθέντα πολιοῦ
Μολοττοχόρειος	— — — ∪ ∪ ∪	λαέρτου ἐν ἁλί,
Βακχειοκρητικός	∪ — — — ∪ —	τὸν υἱόν, ἡλίου
Κρητικοσκόλιος	— ∪ — ∪ — ∪	οὗδος ὡς ἔπορσεν.
Ἀναπαιστοκρητικός	∪ ∪ — — ∪ —	μινῶν τόν τε πλοῦν.
Παλιμβακχειοσκόλιος	— — ∪ ∪ — ∪	ἀργώ τε λέγουσιν,
Βακχειανάπαιστος	∪ — — ∪ ∪ —	ἆεισαι λιγυρῶς
Δακτυλαντιβάκχειος	— ∪ ∪ — — ∪	ὀρφέα τὸν θρᾷκα.
Ἀναπαιστοβάκχειος	∪ ∪ — ∪ — —	γενεαὶ δ᾽ ἀνάκτων,

παλιμβακχειοδάκτυλος

Γ αλιμβακχειοδάκτυλος	— — ∪ — ∪ ∪	ἀσκραῖος ἄνθεος,
Σ κολιοβάκχειος	∪ — ∪ ∪ — —	ἔγραψεν ἀείσας,
Κ ρητικοδάκτυλος	— ∪ — — ∪ ∪	ἤμβρασ, ὄβριματε.
Σ κολιαντιβάκχειος	∪ — ∪ — — ∪	θάλεια θάλλουσα
Κ ρητικανάπαιστος	— ∪ — ∪ ∪ —	πινδάρου μεγάλους,
Β ακχειοσκόλιος	∪ — — ∪ — ∪	ἀείδεσ ἀγῶνασ,
Δ ακτυλοκρήτικος	— ∪ ∪ — ∪ —	ἑλλάδος ἱδρούς.
Δ ιαντιδάκτυλος	∪ ∪ — ∪ ∪ —	ἀγέλασ ἀθύρεις,
Δ ιαντιβάκχειος	— — ∪ — — ∪	βουτῶν τε σύριγγας,
Δ ιδάκτυλος	— ∪ ∪ — ∪ ∪	ἄσματε, θεύκειτε.
Δ ιβάκχειος	∪ — — ∪ — —	ἀηδὼν ἀφρούσης.

Visum est gratia exercendi ingenia studiosorum, pedes omneis, signis duntaxat notatos, subiūgere, ut secuti figuras pedis cuiusq;, cū nomen dixerint, ipsi sibi exēplū fingant. quod cū quis præstare poterit, sciat se iam callere syllabas. illud etiam censeo frequēter faciēdū, ut quouis accepto libro tā prosa oratione, q̃ carmīe, cursim ut se offerunt dictiones, dicat, quo singulæ pede a disyllabis usq; ad Hexasyllabas cōstare possint uerbi gratia in epistolis M. Tullii ĕgŏ, pyrrhichius. ōmnī, spondeus. ōffĭcĭō, choriambus. āc, syllaba longa. pŏtĭŭs, tribrachys pĭĕtātē pæan tertius. ērgā, spondeus. tē, syllaba lōga. cætĕrīs creticus Sātĭsfācĭō iābanti dactylus, uel iambochoreus ōmnĭbŭs, dactylus & sic in cæteris.

IIII.	XXXII.	LXIIII.	
∪ ∪	∪ ∪ ∪ ∪ ∪	∪ ∪ ∪ ∪ ∪ ∪	— — — — — ∪
— —	— — — — —	— — — — — —	— — ∪ — — —
∪ —	— ∪ ∪ ∪ ∪	∪ ∪ — ∪ ∪ —	∪ ∪ — — ∪ ∪
— ∪	∪ — ∪ ∪ ∪	— ∪ ∪ — ∪ ∪	— ∪ ∪ ∪ ∪ —
VIII.	∪ ∪ — ∪ ∪	∪ — ∪ ∪ — ∪	∪ ∪ — ∪ — ∪
	∪ ∪ ∪ — ∪	— ∪ — — ∪ —	∪ — ∪ ∪ ∪ —
∪ ∪ ∪	∪ ∪ ∪ ∪ —	∪ — — ∪ — —	∪ ∪ — — ∪ —
— — —	∪ — — — —	— — ∪ — — ∪	— ∪ — ∪ ∪ —
∪ — —	— ∪ — — —	∪ ∪ ∪ — — —	∪ ∪ — ∪ — —
— — ∪	— — ∪ — —	— — — ∪ ∪ ∪	∪ — — ∪ ∪ —
— ∪ ∪	— — — ∪ —	∪ ∪ ∪ ∪ ∪ —	∪ ∪ — — — ∪
∪ ∪ —	— — — — ∪	∪ ∪ — ∪ ∪ ∪	— — ∪ ∪ ∪ —
∪ — ∪	— — ∪ ∪ ∪	∪ ∪ ∪ — ∪ ∪	— ∪ ∪ ∪ — ∪
— ∪ —	∪ — — ∪ ∪	— ∪ ∪ ∪ ∪ ∪	∪ — ∪ — ∪ ∪
	∪ ∪ — — ∪	∪ ∪ ∪ ∪ — ∪	— ∪ ∪ — ∪ —
XVI.	∪ ∪ ∪ — —	∪ — ∪ ∪ ∪ ∪	— ∪ — — ∪ ∪
∪ ∪ ∪ ∪	∪ — ∪ — —	∪ ∪ ∪ — ∪ —	— ∪ ∪ ∪ — —
— — — —	∪ ∪ — — —	— ∪ — ∪ ∪ ∪	∪ — — — ∪ ∪
— ∪ ∪ ∪	— ∪ ∪ — —	∪ ∪ ∪ ∪ — —	— ∪ ∪ — — ∪
∪ — ∪ ∪	— — ∪ ∪ —	∪ — — ∪ ∪ ∪	— — ∪ — ∪ ∪
∪ ∪ — ∪	— — — ∪ ∪	∪ ∪ ∪ — — ∪	∪ — ∪ — ∪ —
∪ ∪ ∪ —	— ∪ — ∪ —	— — ∪ ∪ ∪ ∪	— ∪ — ∪ — ∪
∪ — — —	— — ∪ — ∪	— — — ∪ ∪ —	∪ — ∪ ∪ — —
— ∪ — —	— ∪ — ∪ ∪	∪ ∪ — — — —	∪ — — ∪ — ∪
— — ∪ —	∪ — ∪ — ∪	— — — — ∪ ∪	∪ — ∪ — — ∪
— — — ∪	∪ ∪ — ∪ —	— ∪ ∪ — — —	— — ∪ ∪ — ∪
∪ ∪ — —	— ∪ ∪ ∪ —	— — — ∪ — ∪	— ∪ — ∪ — —
— — ∪ ∪	∪ — — — ∪	∪ — ∪ — — —	∪ — — — ∪ —
∪ — — ∪	∪ — ∪ ∪ —	— — — — ∪ —	— ∪ — — — ∪
— ∪ ∪ —	— ∪ — — ∪	— ∪ — — — —	— — ∪ — ∪ —
∪ — ∪ —	∪ — — ∪ —	— — — ∪ — —	∪ — — — — ∪
— ∪ — ∪	— ∪ ∪ — ∪	∪ — — — — —	— — ∪ ∪ — —

Quoniam autem de pedibus à diſyllabis uſq; ad tetraſyllabos culte & erudite ſcripſit Terentianus tum trochaico, tum ſotadeo carmine, non inutile uiſum eſt, illius de pedibus uerſus ſubiungere, ut eos potius, q̄ noſtra, diſcipuli memoriæ mandent.

TERENTIANVS DE PEDIBVS TROCHAICO CARMINE.

Primus ille eſt iure primus, ἡγεμὼν qui dictus eſt,
Author, & ductor melorum, qui duas breueis habet.
Ante enim breue eſt creatum, redditum longum dĕin,
Sicut Vnum numerus ante, quàm Secundum prodidit.
Ergo natura repertus, princeps iure dicitur,
Ante quem non eſt creatus, quem ſequuntur cæteri.
δίβραχυν dixere græci, ꝙ ſit ambabus breuis.
πυῤῥίχιος idem uocatur, quippe & aptus pyrrhichæ.
Tam cito motu recurſat, q̄ breues hi ſunt ſoni.
Tertium detrectŏ nomen, lege nam metri uetor.
παρίαμβος nanque dicunt, ſi probaris ἔκπασιν.
Ars uetat primæ negare ſpatia bina ſyllabæ,
Reddere autem pedibus iiſdem plura cogor nomina,
Nequis erret, quando nomen aliud alibi inuenerit,
Ac putet pigrum, uel artis uſque ad iſta neſcium.
Huius exemplum uidebis eſſe, cum dices honor.
Eſt hŭic aduerſus ille, qui duas longas habet,
Syllabis compar priori, temporis duplum merens.
Qui quod in templis canorus a ſono uocis malæ,
Auribus libantis obſtat, & fauet, σπονδεῖος eſt.
Hunc ſonabis, ſiue rēgēs, ſiue cīuēs dixeris,
Verum uterq; quantum in ἄρσει, tantum habebit in θέσει.
Temporum menſura diſpar, lex ſoni communis eſt.
Qui breuem primam tenebit, deinde longam ſyllabam,
Erit ἴαμβος pes uirilis, acer, & raptim citus,
Nec minus currit τροχαῖος lege uerſa temporum.
Syllaba longus priore, parcior nouiſſima.

χορεῖος idem nuncupatur à magiſtris plurimis.
Terna rite partientur ambo uicibus tempora.
Ἄρσις unum poſſidebit, quando ἴαμβον partior.
Fiat alternum, neceſſe eſt, cum τροχαῖον diuides.
Vis ἴαμβον, dic părēns, uis tu τροχαῖον, Rōmă dic.
Hactenus uiciſſitudo uertitur δισυλλάβων.
Nam quater reciprocantur, nŭmĕrŭs, & tempus dŭplex.

DE OCTO PEDIBVS TRISYLLABIS.

Octo porro procreantur, quos uocant τρισυλλάβους,
τρίβραχυν primo loquemur, tunc ſequentur cæteri.
Vt pedes ſibi recurſant temporum aduerſi uice.
Nanque huic aduerſus ibit, qui tribus longis patet.
Hunc μολοττὸν nominarunt, hunc & ἱππεῖον uocant.
Temporum tria ille habebit, iſte duplo tenditur.
Quæ tamen cum partieris, ſimpla duplis reddito.
Forma talis eſt minoris ănĭmă quando dicimus.
Hic trilongus tunc ſonabit, quando Rōmānōs loquor.
Qui breueis primas habebit, atque longam tertiam,
Is erit ἀνάπαιστος, uides quot iſte pes ſit temporum.
Verſus hic nunquam uăcillat, hoc ſuo reddam loco.
Huius exemplum tenebis, quando pŏpŭlōs nominas.
Δάκτυλον poſt hunc loquemur. nam priori aduerſus eſt.
Ordinis ſitu repugnans temporum conſors modo.
Nam breues longam ſequuntur, quando dico Rōmŭlŭs.
Horum uterque tempus æquum librat ἄρσιν cum θέσει.
Cum duas longas ſequetur una breuior ſyllaba,
Pēs ĕrit βακχεῖος, ἀντίβακχος autem tunc erit,
Cum breuem primam locabis, & duas longas dēin.
Nomina aut uertes uiciſſim, cum priorem dixeris
Ἀντίβακχον, nominato, qui redit contrarius.
Temporum menſura par eſt bina, terna appara,
Vt pedum natura poſcet ante, uel retro breuem.
Forma ut eſt Rōmānūs illi, ſic Cătōnēs alteri.

Septĭmum pedem loquemur, quem uocant ἀμφίβραχυν,
Cum duæ breues utrinque, media longa ponitur,
Quale si uelis ămœ̄nŭs, aut ămīcŭs dicere.
Ἄρσις hinc sumat necesse est tria priora tempora,
Et θέσει relinquat unum, uel licet uertas retro,
Ἄρσις uno subleuetur, deprimant θέσειν tria.
Par pari figura non est. pugnat unum cum tribus.
Nec modum dupli rependit, nec tenetur sesquiplo.
Exigunt idcirco talem, qui sequuntur Musicam.
Pēs ădest supremus unus octo de trisyllabis
ἀμφίμακρος, hunc priori perspicis contrarium,
Nam duæ longæ receptam continent intus breuem,
Rōmŭlōs si nominemus, āppŭlōs, aut dōrĭcōs,
Sesquiplo metimur istum, quinque nam sunt tempora.
Nunc duo ante, tria sequuntur, nunc tribus reddes duo,
Italum siquando mutat graius accentus sonum.
āppŭlōs nam quando dico, tunc in ἄρσει sunt duo.
Σωκρἄτην graius loquendo reddet in θέσει duo.
Creticum appellant eundem forte curetum genus,
Quo modos ludo sub armis congruenteis succinat.
Primus iste pes locatur his ubique in uersibus,
Optimus pes & melōdis, & pedestri gloriæ,
Plurimum oranteis decebit, quando pēne ĭn ultimo
Obtinet sedem, beatam terminet si clausulam.
Δάκτυλος, σπονδεῖος imam, nec τροχαῖον respuo.
Bacchicos utrosque fugito, nec repellas τρίβραχυν.
Plenius tractatur istud arte prosa rhetorum.
Nam solet longam τροχαῖος soluere in duas breueis,
Vnde & appellant τροχαῖον, quem uocamus τρίβραχυν.
Nec minus frequens ἴαμβος τρίβραχυν e se procreat.
Soluit & σπονδεῖος unam, cum propagat δάκτυλον.
Cum prior soluetur, edet dactylo contrarium.
Ἀμφίμακρος sæpe primam, sæpe soluit tertiam.
Quin & ambas sæpe soluens, quinque componit breueis,

Versus est ut ille noster, quem probare debeo.
Regulam reddemus omnem debito metri loco.
Nulla enim non longa solui per duas breueis potest.
Dum suo pedi reseruet præstituta tempora,
Syllabarum nil nocebit longior progressio.

DE DVPLICIBVS PEDIBVS VERSV SOTADICO.

Nunc incipiam bis geminos pedes referre,
Quasi si repetam, quos docui διϊάμβους iam.
Vnum ut faciant duo pariter pedes iugati.
Γ ροκελευσματικὸς primus erit breueis habebit
Hic quattuor omneis, duo quia sunt pariambi.
Hunc efficiet Mĭnŭtĭŭs ut quis uocitetur,
Versum dabo, quo regula nota fiat omnis,
Pĕrĭt ăbĭt ălĭpĕdĭs ănĭmŭlă lĕpŏrĭs,
Hunc nos pedibus scandere conuenit iugatis.
Tĕtrămētrŭs ĕrit δίβραχυς in fine resistet.
Γ αρίαμβον habebit simul & semipedem imum.
Κ ατάληξις enim dicitur ea clausula uersus,
Detracta sit ut quarta pedi syllaba quarto,
Quam syllaba, uel pes numeri datus minoris
Ita terminat, ut discrepet id, quod inde præstat.
Aduersus huic tempora bis quaterna sumet
Δισπόνδειος hic dicitur, ecce nomine ipso
Debent duplici tempora singuli quaterna.
Rhythmis magis hic iugiter inuenitur aptus.
Anapæstica nec non uariantur inde metra.
Quasi si duo sint tempora qui quaterna reddunt.
Cum prima breuis, longa dĕin, tertia longa,
Post quarta breuis syllaba continebit omneis,
Hunc promit ἴαμβος, geminum facit τροχαῖος.
Pes nomen habebit, quod in hoc referre metro
Longæ prohibent ordine tres simul locatæ.
Αντίσπαστον enim mage lex heroica promet.
Est forma, Tărēntīnă uelūt mœnĭă dicas.

Claudunt medias quando breueis utrinq; longæ,
Est ante τροχαῖος, sequitur dehinc ἴαμβος,
Idcirco gemellum uocitarunt χοριάμβον.
Nam qui χόρειος dicitur, & τροχαῖος idem est.
Exemplar in isto facile est locare uersu,
Si rōmŭlĭdās dicere quis uelit quirites.
Sin prima breuis, longa sequens, itemq; rursus
Sibi consimiles, ordine quo duas locaui,
Hunc rite uocant, quia geminatur, διΐαμβον,
Duplicemq; τροχαῖον uocitarunt διτρόχαιον.
Est forma prioris, quasi si Cŏrīnthĭōs quis,
Itidemq; sequentis quasi gāllĭcānĕ dicat.
Nunc reddo duos nomine quos ἴωνας ambos
Discrimine signant, dedit ordo quod locorum.
Longas siquidem quando prius locamus ambas,
Deinde breueis subdimus, ut putes priorem
Σπονδεῖον oriri, comitem mox παρίαμβον,
Απὸ μείζονος illum memorant ionicorum.
At qui breuibus præpositis, dĕinde longas
Acceperit, ἀπ' ἐλάσσονος hunc iubent uocari.
Nomen tibi, quod deligo, quo notes priorem?
Cum uersibus istis toties recurrat hic pes?
Longas geminat qui prius, & iugat minores,
Lāuĭnĭa cum dicimus hæc tamen figura est,
Metrumq; facit, σωταδικὸν quod uŏcĭtarunt,
Qui multa ferunt hoc pede σωτάδην locutum.
Απ' ἐλάσσονος autem cŭĭ nomen indiderunt.
In nomine sic est Διŏμ̄ήδης. μέτρον autem
Non uersibus istud, numero aut pedum coarctant,
Sed continuo carmine quia pedes Gemelli
Vrgent breuibus tot numero iugando longas,
Idcirco uocari uoluerunt συνάφειαν.
Anapæstica fiunt itidem per συνάφειαν.
Versus tamen & non minus inde comparatur,
Qui sæpe pedes treis habeat, uel ille plureis.

καταληκτικοὶ quos ſyllaba terminat frequenter.
Solet integer Anapæſtus & in fine locari.
ἀπ' ἐλάσσονος unq̃ numero non cohibetur,
Senſum quoties terminat, aut carmina finit.
Longas ratio eſt ponere, non breueis in imo,
Pes integer ut ſit geminus, ſimul'q; in aure
Dulcem ſonitum tempora longiora linquant.
ἀπὸ μείζονος autem breuior quod eſt ſecundus,
Verſus male ne deſinat, adhibentur in imo,
Quas prima pedis portio longas habet ambas,
Ita uerſus erit de tribus, & ſemipede uno.
Treis dico iugatos fieri & ſemipedem unum.
Vt pæŏnici nominis ambo ſint quaterni.
Is primus, erit longa cuĩ locata prima eſt,
Quam continuo tres aliæ breues ſequuntur.
Tu pone τροχαῖον prius, & mox παρίαμβον.
Cǣcĭlĭŭs erit conſimilis pedis figuræ.
παιῶνα ſecundum faciet ſecunda longa,
Hinc fiet ἴαμβος prior, & δίβραχυς alter,
Dicat quaſi ſiquis magis hunc Hŏrātĭŭs uult.
Hoc ordine fit tertius ut ſit παρίαμβος
Prior & ſocium poſt ſibi copulet τροχαῖον.
Mĕnĕlāŭs ei nomen erit ſimile locatum.
Quartum quoniam quarta facit ſyllaba longa,
Subiungit ἴαμβον prior hic pes παρίαμβος,
Apto ſimiles nomine pĕlŏpĭdǣ ſonabunt.
Et ἐπίτριτος æque genus eſt pæŏnĭcorum,
Totidem pedibus quia uarius tempore differt,
Septena etenim tempora ſinguli tenebunt.
Cum pæŏnĭci poſſideant quina priores.
Cum prima breuis ſyllaba, longæ ueniunt tres.
Hic primus habetur, pedibus'q; poſt ſecutis,
Ex ordine ſunt nomina, quem breues tenebunt.
σπονδεῖος ἴαμβον ſequitur quando priorem,
Si prima breuis, ἐπίτριτος hic primus habetur.

Migrante breui, consequitur pedem τροχαῖον.
Idcirco secundus uocitatur alter hic pes.
Vt tertius ille est breuis ŭbĭ tērtĭă currit.
Σπονδεῖος in hoc fit prior, est sequens ἴαμβος.
Idem'qȝ manet, cum faciet quarto τροχαῖον.
Quartum quoniam perspicis hūnc ἐπίτριτον esse.
Versus simileis non sinit hic dari figuras,
Vt quibo tamen disparili notabo metro.
Primus ăgīllīnōs pes efficit, āltĕr ἀρχιμήδην.
Δημοσθένης fit tertius. quarto loco
Qui currit poterit quasi δωδωναῖος haberi.
Ἄρσιν quoties in geminis, θέσιν ue quæres,
Sex æqua pedes tempora diuidant oportet,
Binas parileis qui sibi syllabas habebunt.
Προκελευσματικὸς bina dabit sequens quaterna.
Qui sena tenent tempora, terna partientur.
At quando genus funditur hoc ionicorum,
Longis dare nos tempora conuenit quaterna,
Et bina duabus breuibus dari necesse est.
Seruare uices admonet ordo longiorum.
Impar numerus pæonicis utrisqȝ coget
Aptare duobus tria, uel quaterna ternis.
Sesquata ferè quod numeros pars secat istos.
Perspecta pedum regula si satis uidetur,
Iam possumus ipsis animum adplicare metris.

Hæc Terentianus de pedibus, ubi aduertendum aliter eum sentire de Bacchio, & palimbacchio, q̃ cæteri ferè omnes, quos ego q̃dem legerim, grammatici sentiant. id quod his uersibus manifeste ostendit, Cum duas longas sequetur una breuior syllaba, Pes erit βακχεῖος, ἀντίβακχος autem tunc erit, Cum breuē primam locabis, & duas longas dein Sed manifestius his de phalæcio choriābico, Nūllă mĕō – ∪ ∪ – īam sĕdĕāt – ∪ ∪ – tūrbă prŏfā – ∪ ∪ – nălūcō, ∪ – – Nūllămĕō – ∪ ∪ – pes efficitur geminatus utroqȝ. Iām sĕdĕāt, – ∪ ∪ – choriābus itē. Mox, tūrbă prŏfā, – ∪ ∪ – pes terti⁹ accedit similis. Pars illa, nălūcō, ∪ – –

Bacchio aduersus fiet pes, nã breuis añ est, Et gemiæ lõgæ. Itẽ his paulò inferius, Tŭbătēr ∪ ∪ —. rĭbĭlēm ∪ ∪ — sŏnĭtūm ∪ ∪ — dĕdĭtæ ∪ ∪ — rĕcūruō, ∪ — — ănăpæstŭs ĭnēst quă-tĕrūl tĭmŭsān tĭbācchōs uides, nălūcō, & rĕcūruō antibacchios eũ appellare eodem metro phalæcio choriambico, solet. n. eo genere carminis scribere, de quo tractat. unde carmẽ illud, Anapæstus inest quater, ultimus antibacchos. cõstat quatuor anapæstis & antibacchio. Nec te perturbet, quod antibacchos, pro antibacchios dixerit. factum id est propter metrum uel συνεκφωνήσει, uel ἀποβολῇ. sed placet ἀποβολῇ magis, cum supra idem fecerit in eo uersu, Pes erit βακχεῖος, ἀντίβακχος autẽ tũc erit, ubi βακχὸς necesse est esse trochæũ, ꝓpter metrum. Quintilian⁹ etiam bacchium e duabus longis, & ultima breui constare dicit his uerbis. Lõgis breuem præcedentibus Bacchius, cui contrarius Palimbacchius erit. Idem quoq; habetur apud Atiliũ Fortunatianum, & in fragmẽtis illis antiquis sine authoris nomine. Quæ Ianus Parrhasi⁹ homo utriusq; linguæ doctissimus, cũ Mediolani publice bonas literas profiteretur, edidit. Cæteri uero omnes, quos ipse qdẽ legerim, tam latini, quàm græci prima breui Bacchium, ultima antibacchiũ, & cæteris longis constare docent. Sed prætermissis latinis, quæ de pedib⁹ Hephestion tradidit, subiungemus.

HEPHESTIONIS DE PEDIBVS QVATVOR DISYLLABIS.

Ἐκ τῶν συλλαβῶν, εἰσὶν οἱ πόδες, ὧν δισύλλαβοι μὲν τέσσαρες. δίχρονος μὲν εἷς ἐκ δύο βραχειῶν ὁ πυῤῥίχιος ∪ ∪, τρίχρονοι δὲ δύο, ἐκ μακρᾶς, καὶ βραχείας, ὁ τροχαῖος — ∪. ἐκ βραχείας, καὶ μακρᾶς, ὁ ἴαμβος. ∪ —. τετράχρονος δὲ εἷς, ἐκ δύο μακρῶν, ὁ σπονδεῖος.

DE OCTO PEDIBVS TRISYLLABIS.

Τρισύλλαβοι δὲ οἱ τούτων διπλασίονες, ὀκτώ. τρίχρονος μὲν ἐκ τριῶν βραχειῶν, εἷς, τρίβραχυς, ὁ καὶ χορεῖος. ∪ ∪ ∪. τετράχρονοι δὲ τρεῖς, ἐκ μακρᾶς, καὶ δύο βραχειῶν, ὁ δάκτυλος — ∪ ∪. ἐκ βραχείας, καὶ μακρᾶς, καὶ βραχείας, ἀμφίβραχυς ∪ — ∪. ἐκ δύο βραχειῶν, καὶ μακρᾶς, ὁ ἀνάπαιστος ∪ ∪ —. πεντάχρονοι δὲ ἴσοι τούτοις, τρεῖς, ἐκ βραχείας, καὶ δύο μακρῶν, ὁ βακχεῖος ∪ — —. ἐκ μακρᾶς, καὶ βραχείας, καὶ

μακρᾶς, ὁ ἀμφίμακρος, ἢ κρητικός —∪—. ἐκ δύο μακρῶν, καὶ βραχείας, ὁ παλιμβάκχειος ——∪. ἑξάχρονος δὲ εἷς, ἐκ τριῶν μακρῶν ὁ μολοσσός ———.

DE PEDIBVS TETRASYLLABIS. XVI.

τετρασύλλαβοι δ' οἱ τούτων διπλασίονές εἰσιν ἑκκαίδεκα, ὧν τετράχρονος εἷς, ἐκ τεσσάρων βραχειῶν, ὁ προκελευσματικός, ∪∪∪∪. πεντάχρονοι δὲ τέσσαρες, ἐκ μακρᾶς, καὶ τριῶν βραχειῶν, παίων ά. —∪∪∪. ἐκ βραχείας, καὶ μακρᾶς, καὶ δύο βραχειῶν, παίων β'. ∪—∪∪. ἐκ δύο βραχειῶν, καὶ μακρᾶς, καὶ βραχείας. παίων γ'. ∪∪—∪. ἐκ τριῶν βραχειῶν, καὶ μακρᾶς, παίων δ'. ∪∪∪—. ἑξάχρονοι δὲ ἕξ, ἐκ δύο βραχειῶν, καὶ δύο μακρῶν, ἰωνικὸς ἀπ' ἐλάσσονος ∪∪——. ἐκ βραχείας, καὶ δύο μακρῶν, καὶ βραχείας, ὁ ἀντίσπαστος ∪——∪. ἐκ δύο μακρῶν, καὶ δύο βραχειῶν, ἰωνικὸς ἀπὸ μείζονος ——∪∪. ἐκ μακρᾶς, καὶ βραχείας, καὶ μακρᾶς, καὶ βραχείας, τροχαϊκὴ ταυτοποδία, ἢ διτρόχαιος —∪—∪. ἐκ βραχείας, καὶ μακρᾶς, καὶ βραχείας, καὶ μακρᾶς, ἰαμβικὴ ταυτοποδία, ἢ δίίαμβος ∪—∪—. ἐκ μακρᾶς, καὶ δύο βραχειῶν, καὶ μακρᾶς, ὁ χορίαμβος —∪∪—. ἑπτάχρονοι δὲ, τέσσαρες, ἐκ βραχείας, καὶ τριῶν μακρῶν, ἐπίτριτος ά. ∪———, ἐκ μακρᾶς, καὶ βραχείας, καὶ δύο μακρῶν, ἐπίτριτος β'. ἢ καὶ τροχαϊκὴ ἑπτάσημος, ὁ καὶ καρικός —∪——. ἐκ δύο μακρῶν, καὶ βραχείας, καὶ μακρᾶς, ἐπίτριτος γ'. ἢ ἰαμβικὴ ἑπτάσημος, ὁ καὶ ῥόδιος. ——∪—. ἐκ τριῶν μακρῶν, καὶ βραχείας, ἐπίτριτος δ'. ἢ ἀντισπαστικὴ ἑπτάσημος, ὁ καὶ μονογενής. ———∪. ὀκτάχρονος δὲ ἐκ τεσσάρων μακρῶν, σπονδειακὴ ταυτοποδία, ἢ δισπόνδειος.

Ecce uides ex prima breui Bacchium, ultima Palimbacchium cōstare apud Hephestiōnem. Sed manifestius id ostēditur apud eūdem de metro choriambico. dicit enim choriambicum mistum desinere interdum in Bacchium, ut in hoc metro dimetro, quod ipse appellat ἀριστοφάνειον, ἐκ δράματος καλουμένου αἰολοσίκωνος, οὐκ ἐτὸς ὦ —∪∪— γυναῖκες ∪—∪. ὅμοιον. πᾶσι κακοῖ —∪∪—. σὺν ἡμᾶς ∪——. ὅμοιον. φλῶσιν ἐκεῖ —∪∪ στ' ἄνδρες ∪—∪. ὅμοιον. δεινὰ γὰρ ἔρ —∪∪— γα δρῶσαι ∪—— ὅμοιον. λαμβανόμες —∪∪— θ' ὑπ' αὐτῶν ∪——. primi pedes ī singulis dimetris sūt choriābi, secūdi uel amphibrachi pro bacchiis, (nam in fi-

ne, breuis pro longa in omni metro ponitur) uel Bacchii. Idem quoq; ostenditur, ubi de pæonico Bacchiaco tetrametro tractat, quod & rarum dicit, & sicubi accidat, pérbreue. quale est, ὁ ταῦρος υ — — δ᾽ ἔοικεν υ — — κυρίζειν υ — — τὴν ἀρχάν υ — —. ὅμοιον. φθάσαντος υ — — δ᾽ ἐπ᾽ ἔργοις υ — — προσπηδῆ υ — — σπουδὴν. υ — υ hic omnes pedes sunt Bacchii, & propterea bacchiacum metrum appellat. pæonicum uero, quia e quinque temporibus cõstat, ut pæon. Apud alios præterea græcos, quos ipse uiderim idem legitur de Bacchio & Palimbacchio, quod ab Hephestiõne traditur. Ego igitur in tãta doctissimorum hominũ cõtrouersia dicam Virgilianum illud, Non nostrum inter uos tantas componere liteis. Quanq̃ nos, ut supra scripsimus, hac in re græcos sequimur. Sed de pedibus hactenus.

Nunc autem, ut utar uerbis Terentiani, perspecta Pedum regula si satis uidetur, Iam possumus ipsis animum adplicare metris, Non tamen metris oĩs generis, (non tãtum enim mihi datur ocii) sed solũ, ut ĩ frõte libri pollicitus sũ, Heroico, Elego Iãbico dimetro trimetro, tetrametro, Hendecasyllabo, Phalæcio, & Sapphico, & qm̃ trochaicũ Iãbico ẽ cõtrariũ, tũ q̃a, siq̃s e trochaico creticũ auferat, uersus remanebit integer Iambicus, de trochaico etiam tractabimus, Præterea quia Sotadeo metro scripsit potissimum de metris Terentianus, quem nos in hoc libro sæpe citamus, de Sotadeo quoq; metro scribemus. Sed iam de re dicere incipiamus.

DE METRO, ET QVID A RHYTHMO DIFFERAT.

Metrum est structura & copulatio uocum numero, modo'q; finita. est aũt idẽ quod uersus, q̃ ideo sic dr̃ quod tandiu uerti debeat, quoad recte cõstituat̃. μέτρον græcũ ẽ, latine dimẽsio dr̃, metimur enim uersum certis pedibus, pedes temporibus. Differt autem à rhythmo, quem numerum esse uult Fabius, quod metrum certũ, ac finitum habet spatium, rhythmus neq; finem habet certum, nec ullam in contextu uarietatem, sed qua cœpit sublatiõe, ac positione ad finem usque decurrit. præterea metrum ĩ uerbis est tãtum, rhythmus etiam in motu corporis. unde cum histrio inde-

center ſignum aliquod egit, ἄῤῥυθμος, cum decenter, εὔρυθμος dicitur. Sunt & illa diſcrimina, quod metrum circa pedum diuiſionem, Rhythmus circa ſonum uerſatur, tum metrũ, etiam ſi abſq; cantu proferatur, ſuam retinet proprietatẽ, Rhythmus ſine cantu, nihil ualebit. debet enim rhythmis ineſſe cantus, qui, ut dixi, idem ſunt, quod numeri. hinc Virgilius, Numeros memini, ſi uerba tenerem, ideſt, pſalma ipſum, & cantum, ſed exciderunt uerba. Horatius de Pindaro, Numeris'q; fertur lege ſolutis.

DE IIS, QVAE ACCIDVNT METRO.

Metro accidunt præcipue Nouem. Genus. Species. Compoſitio. Cæſura. Figura. Depoſitio. Scanſio. Synecphoneſis. Colliſio.

Genus accidit metro, quia metrũ omne aut principale eſt, aut deriuatum. Principalium metrorũ genera, quæ μονοειδῆ, ac ὁμοιοειδῆ appellat Hepheſtion, ſunt nouem, Iambicum, Trochaicum, Dactylicum, Anapæſticum, Choriambicum, Antiſpaſticum, Ionicum à maiore, Ionicum à minore, Pæonicum. Deriuatiuorũ uero, multa, quæ uel additione, uel immutatione fiunt, & ad principale aliquod referuntur, ut ſub Antiſpaſticum Anacreontium, ac Glyconicum. Denominantur autẽ uel à pedibus, e quibus cõſtant, ut Dactylica, uel ab inuentoribus, ut Phalæcia, uel ab iis, q frequẽter his uſi ſunt, ut Aſclepiadea, uel ab uſu, ut Priapea, uel à numero ſyllabarum, ut Hendecaſyllaba, uel à numero pedũ, ut Senaria, quæ ſex conſtant pedibus, quæ græce ἑξάμετρα dicuntur, uel à paſſionibus, ut Miura, Clauda. nam uerſus, quorũ penultima pro longa breuis eſt, μειούρους dicimus, de quibus, cum de Heroico metro tractabimus, dicturi ſumus. Qui uero pro iambo ſpondeum in ſexto loco admittunt, σκάζοντας græci & χωλιάμβους, nos claudos dicimus.

Species accidit metro, quia ſub uno genere metri, multæ ſunt ſpecies, ut Adoniũ, Archilochiũ. Simonidium, Alcmanium, & cæteræ ſpecies quindecim ſub dactylo. Sed quia de ſpeciebus, quæ ſub ſingulis generibus continentur, longus fore tractatus uidebatur, eas conſulto prætermiſimus. Præterea non erat propo-

ſiti noſtri, de omnibus, quæ pertinent ad artem metricam, hoc li
bro conſcribere.

Compoſitio aũt accidit metro, quia ex diuerſis metrorum generi
bus uerſus cõponi poſſunt, quales multi habẽtur apud Horatiũ.

Cæſura, quæ & inciſum, & inciſio, & ſectio latine dicitur, græce aũt
κόμμα, & τομὴ, eſt decora terminatio in medio uerſuũ. Diuidit
autem trifariam. alia enim eſt ſemiquinaria, quæ græce πενθημι
μερὴς dicit, alia ſemiſeptenaria, quæ ἑφθημιμερὴς, alia Trochai-
ca, quæ κατὰ τρίτον. Penthemimeres fit, cum poſt duos primos
pedes ſyllaba relinquitur dictionem terminãs, ut Tĭtўrĕ – ∪ ∪
tū pătŭ – ∪ ∪ læ̅ – ecce læ̅ ſyllaba remanet reciſa à dictio-
ne pătŭlæ̅, & ſimul finit dictionem, & eſt principiũ pedis. & quo
niam tenet de quinq; dimidium, nam duo, & ſemis bis, quinque
conſtituunt, Penthemimeres appellatur. Hephthemimeres au-
tẽ fit cũ poſt treis primos pedes ſyllaba ſimiliter reliquit dictio-
nem terminãs, ut Tĭtўrĕ – ∪ ∪ tū pătŭ – ∪ ∪ læ̅ rĕcŭ – ∪ ∪
bãns – ecce bãns remanet abſciſa à dictione rĕcŭbãns, & ſimul
finit dictionem, & eſt principium pedis. & quoniam habet de ſe
ptem dimidium, nam bis tria & dimidium ſeptem conſtituunt,
Hephthemimeres dicitur. ubi obiter notandum ρης per ἦτα ſcri-
bi debere, & declinari ὁ καὶ πενθημιμερὴς καὶ τὸ πενθημιμερὲς,
ὁ καὶ ἡ ἑφθημιμερὴς, καὶ τὸ ἑφθημιμερὲς, ut ὁ καὶ ἡ ἀληθὴς, καὶ τὸ ἀλη
θὲς, quod & Terẽtianus oſtẽdit eo uerſu, Hoc πενθημιμερὲς me
dium de quinque uocatur, πενθημιμερὲς enim neutraliter protu
lit, & Hephæſtion, & cæteri, quos ipſe legeri, ꝑ ρης maſculinũ &
fœmininũ, & ꝑ ρες neutꝝ dicũt. Tũ analogia quoq; ſuffragatur,
nam ſicut ὁ καὶ ἡ ὁμοιομερὴς καὶ τὸ ὁμοιομερὲς, ab ὅμοιος & μέρος, ὁ
καὶ ἡ εὐειδὴς καὶ τὸ εὐειδὲς ab εὖ & εἶδος & id genus multa à neutris
in ος compoſita, ſic ὁ καὶ ἡ πενθημιμερὴς, ἑφθημιμερὴς, καὶ τὸ
πενθημιμερὲς, ἑφθημιμερές. alteꝝ enim à πέντε & ἥμις, & μέρος,
alterum ab ἑπτὰ & ἥμις ſimiliter, & μέρος cõponitur, unde τ in θ
tranſit propter aſpirationem, quam inuenit ſupra ἥμις. Perperã
igitur puto hæc nomina ſcribi per ἰῶτα, errorem'q; inde natum,
quia ætate noſtra ἦτα & ἰῶτα eodem ſono pronuntiantur. quan
quã ne hoc quidẽ ꝓbo. ſed de hoc in fragmẽtis noſtris. Verſum

ergo illum apud Terentianum censeo scribendum. Hanc πενθημιμερῆ numeri de parte uocarunt. Trochaica autem fit, cũ post duos primos pedes trochæus remanet dictionem terminans, ut Nīl nō — — strī mĭs sĕ — ∪ ∪ rē rĕ — ∪. ecce rē rĕ throchæus est, abscisus a' dictione miserere post duos pedes, simul'qꝫ finit dictionem, & incipit pedem, dactylum scilicet, nam alium non potest. is uero est, rē rĕ mŏ — ∪ ∪. Sunt qui quartam addunt Bucolicam, quam τετραποδίαν dicunt. Sed ea nō est cæsura, nam neque secat dictionem, neque post quatuor pedes relinquitur sylla ba dictionem terminãs, sed est qualitas Bucolici carminis, ut pes quartus sit dactylus dictionem terminãs, atque ideo τετραποδίαν appellant, ut Quō tē — — Mœrĭ pĕ — ∪ ∪ dēs ān — — quō uĭă — ∪ ∪. Dicta est autem bucolica, quia peculiaris est bucolici carminis. Ea sic frequenter Theocritus usus est, ut paucos apud illũ inuenias uersus, in quibus non sit dactylus in quarta sede dictionem finiens, quales hi sunt statim in principio, ἁδύτι τὸ ψιθύρισμα, καὶ ἁπίτυς αἰπόλε τήνα, ἁποτὶ ταῖς παγαῖσι μελίσδεται, ἁδὺ δὲ καὶ τὺ συρίσδες. μετὰ πᾶνα τὸ δεύτερον ἆθλον ἀποίσῃ. sic cæteri fere' omnes. id quod manifestius ostendemus scandendo ᾱδῠτῐ — ∪ ∪ τὸ ψῐθῠ — ∪ ∪ ρισμᾰκαῐ — ∪ ∪ ᾱπῐτῠς — ∪ ∪ αῑπŏλĕ — ∪ ∪ τῆνᾱ, — — ᾱπŏτῐ — ∪ ∪ ταῖς πᾱ — — γαῖσῐ μĕ — ∪ ∪ λῐσδĕ ταῐ, ᾱδῠδĕ — ∪ ∪ καῐ τῠ — ∪ σῡρῐς — — δες μĕτᾰ — ∪ ∪ πᾶνᾰ τŏ — ∪ ∪ δεῡτĕρŏν — ∪ ∪ ᾱθλŏνᾰ — ∪ ∪ ποῑσῃ — —. ecce in tribus continuis uersibus dactylus in quarta sede dictionem terminat. De quo Seruius, Carmen autem Bucolicum debet quarto pede terminare partem orationis. qui pes si sit dactylus, meliorẽ efficit uersum, ut Nos patriæ fines, & dūlcĭă lĭnquimus arua. Primus etiam pes secũdum Donatum, & dactylus esse debet, & terminare partem orationis. quã legẽ Theocritus uehementer obseruat, Virgilius nō adeo. Ille. n. in paucis uersibus ab ista ratione deuiauit, hic etiam in paucis secutus est. hæc Seruius. Terentianus de hoc metro sic inquit, ubi etiã duos ex prædictis Theocriti uersibus latinos fecit.

Pastorale uolet cum quis componere carmen,
Tetrametrum absoluat, cui portio demitur ima,

Quæ solido a' uerbo poterit connectere uersum.
Bucolicon siquidem talem uoluere uocari.
Plurimus hoc pollet siculæ telluris alumnus.
Ne græcum immittam uersum, mutabo latinum.
Dulce tibi Pinus submūrmŭrăt en ibi Pastor,
Proxima fonticulis, & tū quŏquĕ dulcia pangis.
Iugiter hanc legem totō prŏpĕ carmine seruat.
Noster rarus eo pastōr Mărō, sed tamen inquit,
Dic mihi Damœta, cuiūm pĕcŭs? an Melibœi?
Non, uerum ægonis nupēr mĭhĭ tradidit ægon.
In tragicis iunxere chorīs hūnc sæpe diserti
Annæus Seneca, & Pompōnĭŭs ante Secundus
Tale dedit nobis Pompōnĭŭs.
Pendeat ex humeris dulcīs chĕlÿs.
Et numeros edat uariōs, quĭbŭs
Adsonet omne uirēns nĕmŭs,
Et tortis errans qui flexĭbŭs.

In quibus omnibus, uides in quarto loco dactylum perficere dictionem. Nō est igitur Cæsura, sed peculiare Bucolici carminis. Hác Priscianus de duodecim carminibus passionem quandā appellat. Sunt præterea qui in quarto etiam loco trochæum conlocant, quod uix unquam inuenias. Terentianus tamen uidetur sibi finxisse hunc uersum, quem & Diomedes citat, Quæ pax longa remiserat ārmă, nŏuare parabāt, ubi ārmă pes qrtus trochæus est, quem sequens dictio nouare facit dactylum, ārmă nŏ. Versum autem, qui ex prædictis nullam habet cæsuram, non esse heroicum dicunt, non quia nusq̄ inueniatur, Nā Virgilii ille talis est, Magnanimi Iouis ingratum ascendēre cubile, in quem nulla species ex prædictis incidit, sed quia q̄ rarissimum est. Euitandū igitur, quod perrarū est. nam, ut idem Terētianus ait, Nec est notandus unus in tot millibus. Necesse est igitur aut unā, aut duas ex prædictis in uersu esse cæsuras. tres enim rarissime esse possunt, nam si semiquinariam habet, trochaicam raro habere potest, nisi monosyllaba dictio interueniat, ut Munera clara dedīt, dăt ĕidem debita patrī dīt, dăt — ∪ trochæus. Contra si tertiā

trochaicam habet, semiquinariam raro habere potest. Si ergo tale quis confingat carmen. Nūpēr quīdām dōctōs cœpīt scrībĕrĕ uērsūs, uel tale, Dūlcĭă dōctī cārmĭnă uātēs, cūltăquĕ pāngūnt, imperitus existimabitur, ac ridiculus. Simile enim esset, ac siquis non uicissim mouendis pedibus incederet, sed saltuatim, uel iunctis pedibus, uel altero, ut qui monomeri dicuntur singulis cruribus. Debent igitur pedes inter se diuidere dictiones, uel sic,
āgrē —— stēm tĕnŭ —∪∪ ī mū —— sām mĕdĭ —∪∪
tārĭs ă —∪∪ uēnā —— ubi nullus pes integra constat dictione, uel sic, Pāndĭtūr —∪∪ īntĕrĕ —∪∪ ā dŏmŭs —∪∪
ōmnĭpŏ —∪∪ tēntĭs ŏ —∪∪ lȳmpī —— ubi Penthemimeres tantum comma inuenitur ā dŏmŭs —∪∪. Formantur autem hæ cæsuræ figuris tribus, Simplici, Composita, Coniuncta. Simplex est, cum una tantum sectio inuenitur in metro, ut in præcedenti uersu, Panditur interea. Composita, cum duæ, ut Tā
lĭbŭs —∪∪ ĭlĭŏ —∪∪ neūs cūn —— ctī sĭmŭl
—∪∪ ōrĕ frĕ —∪∪ mēbānt —— neūs cūn —— ctī sĭmŭl
—∪∪ duo commata. Cōiuncta, cum tres, ut īnfān —— dūm
rē —— gīnăĭū —∪∪ bēs rĕnŏ —∪∪ uārĕ dŏ —∪∪ lō
rēm —∪. dūm rē —— gīnăĭū —∪∪ bēs rĕnŏ —∪∪ cæsuræ tres. In anapæstico tamen metro contrarium fit. nam illud optimum est, cuius singuli pedes partem orationis finiunt, quale est, Sĭmĭleīs ∪∪— nōbīs —— uŏlŭmūs ∪∪— pŭĕrōs
∪∪— ēdĕrĕ —∪∪ mātrēs ——, tū quŏquĕ —∪∪ pērgĕ
—∪. id quod in cæteris metris uitiosum est.

Figura in metro est uariatio pedum per singulas sedes. unde carmen heroicū duas & triginta recipe figuras potest. Iambicū mille, centū, & uiginti qnqꝫ. Figurarū Heroici uersus tres sunt modi.

Primus modus est μονοσχηματικὸς idest unius figuræ, cū omnes uel spondei fuerint, & spōdaicus uersus dicitur, Qualis ille Ennianus,
ōllī —— rēspōn —— dīt rēx —— ālbā —— ī lūn ——
gāī —— quod uix unquam inuenias apud nostros, uel fuerint omnes dactyli, præter ultimum, Qualis ille est, Sōluĕ mĕ —∪∪
tūs. fĕrĕt —∪∪ hæc ālĭ —∪∪ quām tĭbĭ —∪∪ fāmă să
—∪∪ lūtēm —∪. qui uersus dactylicus dicitur. habet igitur

hic modus duas figuras, alteram ex omnibus spondeis, alteram ex quinque dactylis, nam ultimus semper spondeus esse debet, uel pro spondeo trochæus.

Secundus modus est πεντασχηματικὸς, idest figurarum quinq;, cum uersus uel est syllabarum sedecim de quinque pedibus unum habens spondeum uarie per quinque regiones percurrentem, qualis ille est, Aĕŏlĕ – ∪ ∪ nānquĕ tĭ – ∪ ∪ bī dī – – uūm pă tĕr – ∪ ∪ ātq; hŏmĭ – ∪ ∪ nūm rēx – – uel est syllabarū tredecim de quinque pedibus unum habens dactylum uarie per quinque regiones mutatum, qualis ille est, Aēnē – – ās mœ – – stō dē – – fīxūs – – lūmĭnă – ∪ ∪ uūltū – –. habet hic modus figuras decem, quinque, cum unus spōdeus inter quatuor dactylos uariatur, & rursus quinque, cum unus dactylus inter quatuor spondeos.

Tertius modus est δεκασχηματικὸς, idest figurarum decem, cum uersus uel est quindecim syllabarum de quinque pedibus duos habens spondeos promiscue per quinque regiones uariatos, Qualis ille est, ārmă uĭ – ∪ ∪ rūm quĕ că – ∪ ∪ nō trō – – iæ quī – – prīmūs ăb – ∪ ∪ ōrīs – –, uel est syllabarū quatuordecim de quinq; pedibus duos habens dactylos per quinq; regiones uariatos, Qualis ille est, Tū nē – – cēdĕ mă – ∪ ∪ līs, sēd – – cōntra aū – – dēntĭŏr – ∪ ∪ ītō – – Habet hic modus uiginti figuras, decem cum duo spōdei inter treis dactylos uariant, & rursus decem, cum duo dactyli inter treis spondeos. Sunt igitur figuræ primo duæ, inde decem, deinde uiginti atq; omnes simul duæ & triginta.

Est etiam alia cognoscendi figurarum ratio in omni metro, uidelicet cū computaueris, quot singula loca cuiuscunq; metri recipiant pedes, multiplica numeꝝ pedū, quos singula priora loca accipiunt, per numerum pedum, quos accipiunt loca sequentia, ut in Heroico, Primus locus duos admittit pedes, spondeum, & dactylum. Secundus item duos, bis duo, fiunt quatuor. Tertius etiam duos, bis quatuor, fiunt octo. Quartus quoq; duos, bis octo, fiunt sedecim, Quintus item duos, bis sedecim, duas & triginta figuras constituūt. Eodem modo in iambico. Primus locus admit

tit pedes quinq̃, secundus treis, ter quinq̃ fiunt quindecim, Tertius item quinque, quinquies quindecim, fiunt septuaginta quinque. Quartus treis, ter septuaginta quinque, fiunt figuræ ducentæ & uigintiquinque. Quintus similiter quinque, quinquies ducentæ & uiginti quinq̃ faciunt mille & ducentas, & uiginti quinque figuras. Et sic in cæteris metris, quorum loca diuersorum pedum sunt capacia, ut in Anapæstico, & trochaico inuenire figuras poteris. Sed, ut quod dicimus, appareat exemplo manifestius, Heroici uersus duas & triginta figuras, breui, & lõgo notatas accentibus subiungemus.

OMNES SPONDEI.

— —   — —   — —   — —   — —   — —

OMNES DACTYLI PRAETER SEXTVM.

— ∪ ∪   — ∪ ∪   — ∪ ∪   — ∪ ∪   — ∪ ∪   — —

SPONDEVS INTER·IIII·DACTYLOS VARIATVS.

— —   — ∪ ∪   — ∪ ∪   — ∪ ∪   — ∪ ∪   — —
— ∪ ∪   — —   — ∪ ∪   — ∪ ∪   — ∪ ∪   — —
— ∪ ∪   — ∪ ∪   — —   — ∪ ∪   — ∪ ∪   — —
— ∪ ∪   — ∪ ∪   — ∪ ∪   — —   — ∪ ∪   — —
— ∪ ∪   — ∪ ∪   — ∪ ∪   — ∪ ∪   — —   — —

DACTYLVS INTER·IIII·SPONDEOS VARIATVS.

— ∪ —   — —   — —   — —   — —   — —
— —   — ∪ ∪   — —   — —   — —   — —
— —   — —   — ∪ ∪   — —   — —   — —
— —   — —   — —   — ∪ ∪   — —   — —
— —   — —   — —   — —   — ∪ ∪   — —

II·SPONDEI INTER III·DACTYLOS VARIATI·

— —	— —	— ∪ ∪	— ∪ ∪	— ∪ ∪	— —
— —	— ∪ ∪	— ∪ ∪	— ∪ ∪	— —	— —
— —	— ∪ ∪	— ∪ ∪	— —	— ∪ ∪	— —
— —	— ∪ ∪	— —	— ∪ ∪	— ∪ ∪	— —
— ∪ ∪	— —	— ∪ ∪	— —	— ∪ ∪	— —
— ∪ ∪	— —	— ∪ ∪	— ∪ ∪	— —	— —
— ∪ ∪	— —	— —	— ∪ ∪	— ∪ ∪	— —
— ∪ ∪	— ∪ ∪	— —	— ∪ ∪	— —	— —
— ∪ ∪	— ∪ ∪	— —	— —	— ∪ ∪	— —
— ∪ ∪	— ∪ ∪	— ∪ ∪	— —	— —	— —

II·DACTYLI INTER·III·SPONDEOS VARIATI·

— ∪ ∪	— ∪ ∪	— —	— —	— —	— —
— ∪ ∪	— —	— —	— —	— ∪ ∪	— —
— ∪ ∪	— —	— —	— ∪ ∪	— —	— —
— ∪ ∪	— —	— ∪ ∪	— —	— —	— —
— —	— ∪ ∪	— —	— ∪ ∪	— —	— —
— —	— ∪ ∪	— —	— —	— ∪ ∪	— —
— —	— ∪ ∪	— ∪ ∪	— —	— —	— —
— —	— —	— ∪ ∪	— —	— ∪ ∪	— —
— —	— —	— ∪ ∪	— ∪ ∪	— —	— —
— —	— —	— —	— ∪ ∪	— ∪ ∪	— —

DE DEPOSITIONE METRORVM,

D epositio est, qua cognoscimus plenũ ne sit metrum, an abundet, an minuatur aliqua syllaba· Depositionis genera sunt quatuor. ἀκατάληκτα, καταληκτικά, ὑπερκατάληκτα, βραχυκατάληκτα.

A κατάληκτα dicuntur metra, quando ultimum pedem integrum habēt, quale est pastorale illud Pōponii Secúdi, quod citat Teré tianus Pēndĕāt ēx hŭmĕrīs dūlcīs chĕlȳs. est enim tetrametrum constans e quatuor integris pedibus· Item illud, quod citat He-

phæstion, μῶσ' ἄγε — ∪ ∪ καλλίο — ∪ ∪ πα, θύγα — ∪ ∪ τὲρ
δίος — ∪ ∪ est enim dactylicũ tetrametrum cui nihil deest.

K ακαταληκτικοὶ uero dicunt, qbus in fine deest syllaba, Qualia sunt heroica omnia, quæ legitimos pedes habẽt dactylos, sed minuũt in fine unam syllabam, ne, ut Priscianus ait, sit impedimento sequenti uersui. Quale & illud Horatii, Mea renidet in domo lacunar. Est.n. metrũ senariũ iambicũ una syllaba minus, & scandit sic, mĕā ∪ — rĕnī ∪ — dĕt ĭn ∪ — dŏmō ∪ — lăcū ∪ — năr ∪. hic năr syllaba pro integro pede ponitur. sic apud græcos, χαίροις — ἄνυμ ∪ — φαχαῖ — — ρίτω ∪ — δ' ὀγαμ- ∪ — βρός ∪, hic βρὸς syllaba pro integro ponit pede, Vbi notandum, quod cũ pes, ex quo conficitur principaliter metrum, constat e tribus syllabis, potest uersus etiam duabus esse syllabis minor, cuius quia non erat ad manus exemplũ, tale ipsi confinximus dactylicum trimetrũ catalecticum, Væ tĭbĭ — ∪ ∪ sī mă lŭs — ∪ ∪ es. Ecce es prima syllaba tertii dactyli ꝓ integro ponitur dactylo, & dicitur hic uersus terminalis in syllabã. Nã cum ex tribus syllabis una tantũ inuenitur in metro, dicitur terminale in syllabam. græce καταληκτικὸν εἰς συλλαβήν, cũ uero duæ inueniuntur, ut in singulis heroicis, dicitur terminale in duas syllabas, græce καταληκτικὸν εἰς δισύλλαβον. καταληκτικὸν autẽ εἰς συλλαβήν, apud Hephæstiõnem tale est, ἐν δίβα — ∪ ∪ θοῦσα — ∪ ∪ δῆς —, ubi δῆς syllaba ꝓ triũ syllabarũ dactylo ponitur.

Y ὑπερκατάληκτα dicunt metra, quando una, aut duæ supersunt syllabæ, quale est Boetii illud Dactylicũ Alcmanium Trimĕtrum hypercatalectũ, ōmne hŏmĭ — ∪ ∪ nūm gĕnŭs — ∪ ∪ īn tēr — — rīs — ubi ris abundat. cum uero amplius est duabus syllabis, quod potest inueniri, quoties metrũ e trisyllabis constat pedibus, quale foret hoc anapæsticum monomĕtrum hypercatalectum. Pĕrĕānt ∪ ∪ — hŏmĭnēs ∪ ∪ — mălī ∪ — in quo mă lī duæ syllabæ abundant. id uero nos confinximus, quia nullum memineramus legere tale exemplum apud nostros. Hephæstiõ uero tale recitat, ἀδικαρ ∪ ∪ — τιμωρῶ ∪ ∪ — κόραι ∪ — est enim carmen Anapæsticum Monomĕtrum Hypercatalectum abundans duabus syllabis.

B ραχυκατάληκτα dicuntur metra, cum deest finī integer pes. Sed quia neq; huius generis metrum ſuccurrebat, tale ipſe compoſui trimĕtrum iambicum brachycatalectum, Paūcī bĕā – – ∪ – tī nām bŏnī – – ∪ – Paūceī ∪ – . Deeſt enī ſextus pes integer, ut ſit iambicum perfectum.

DE SCANSIONE METRORVM.

S canſio in metro eſt legitima metri in ſingulos pedes diſtinctio, ac dimenſio. Dicuntur autem ſcandi metra μεταφορικῶς. q a ſicut per ſcalarū gradus aſcendentes uiciſſim mutando pedes incedimus, ita ſcandendo metrū incedere uidemur dimetiendis, ac diſtinguendis pedibus. Et notandum metra omnia binis pedibus ſcandi pter dactylicū, qđ græci κατὰ διποδίαν dicūt, ut Bĕātŭs īl ∪ – ∪ – lĕ, quī prŏcūl ∪ – ∪ – nĕgōtĭīs. Hinc Terētianus,

S ed ter feritur, hinc trimētrus dicitur,
S candendo binos quod pedes coniungimus.

Ideo autem dactylicū excipitur, quia cum dactylus, & ſpondeus ſint æquales temporibus, non eſt timendum, cum ſingulis pedibus ſcanditur, aliud uideri metrum, quàm dactylicum. Quod ſi fiat in Iambico, non iambicum uideri, ſed heroum poterit. & propterea κατὰ διποδίαν ſcandi debet. cauſam pulchre docet Terētianus his ſenariis iambicis.

Sed paulo abimus longius. Nunc hanc magis,
Heroicus quare pedes per ſingulos,
At iſte binos ſcanditur, cauſam loquar.
Spondeon etenim quia recepit impari
Tantum loco, uel dactylum, aut contrarium,
Secundo Iambum. Nos neceſſe eſt reddere,
Qui ſedis huius iura ſemper obtinet
Scandendo, & illic ponere adſuetam moram,
Quam pollicis ſonare, uel plauſu pedis
Diſcriminare, qui docent artem, ſolent.
Si primus ergo Pes eam ſumet moram,
Vbi iam receptum eſt ſubdere heroos pedes,

Versum uidebor non tenere iambicum.
Sed quia secundo nunq̃ iambus pellitur,
Moram necesse est in secundo reddere,
Et cæteris, qui sunt secundo compares.
Sic fit trimetrus, qui fuit senarius. Crescunt autem sic iunctis pedibus ad Hexametrum usque. nã monometrum dicimus, quod duobus pedibus cõstat, Dimetrum, quod quatuor. Trimetrum, quod sex, Tetrametrum, quod octo, Pentametrum, quod decem. Hexametrum, quod duodecim.

DE SYNECPHONESI SIVE SYNIZESI.

Σ υνεκφώνησις quæ & συνίζησις dicitur, fit cum duæ uocales nulla interueniente consonãte, pro una accipiuntur, Et uel longa et breuis pro longa ponitur, ut, Fixerit aeripedem ceruam Tirynthius heros, ubi ae longa & breuis pro una longa accipiuntur, & fit dactylus aeripe – ∪ ∪, uel cum breuis, & longa pro una lõga, ut Vnius ob noxam, & furias Aiacis oilei, ubi e i breuis & lõga pro longa. sic in Aureo & aureis e o & e i, breuis & longa pro una longa, ut Solio cum Iuppiter aureo, & Dependent lychni laquearibus aureis. Idem. Ferreique Eumenidum thalami, & Centum ærei claudunt uectes, in ferrei, & ærei, e i breuis & longa, pro una longa.

I dem quoque sæpe fit in Dehinc, Deinde, Deinceps, Proinde, Deest, Deerat, Deerit, Deerunt. Vt, Eurum ad se zephyrumque uocat, dehinc talia fatur. Et, Incipe Damœta, tu deinde sequere Menalca. Et, Proinde tona eloquio. Et Redde age, quæ deinceps risisti præmia, apud Horatium. Martialis, Sint Mecœnates, non deerunt Flacce Marones. Lucanus, Nõn deest pro lato ieiunus uenditor auro. Iuuenalis, Pathicus nunquam tibi deerit ami cus. Ouidius, Hoc ego quod uoci deerat plangore replebam. quanquam deerunt, Anapæstus, deerit ã, proceleusmaticus cũ de ẽ dactylus esse possunt. Cui, & huic sæpe pro una syllaba inueniuntur, ut Cui pater intactam dederat. Et Huic coniux Sichæus erat. Inueniũtur etiam disyllaba. Statius, Lætus huic dono uide-

as dare thura nepotes. Idẽ Fālsŭs hŭic pĕnas, & cornua ſumeret æthræ. Terentianus de pedibus, ēſt hŭ – ∪ īcād – – uērsŭs – ∪ īllĕ – ∪, quī dŭ – ∪ ās lōn – – gās hā – ∪ bĕt ∪. Idem, Nānq; hŭ – ∪ īcād – – uērsŭs – ∪ ībĭt – ∪, quī trĭ – ∪ būs lōn – – gīs pă – ∪ tĕt ∪. eſt enim carmen trochaicũ, quod locis imparibus trochæũ ſuſcipit, in locis autem paribus etiã ſpondeũ, ut manifeſtius oſtendemus, ubi de metris tractabimus, Idẽ de literis, quẽ & Priſcianus citat, Vērum ūt cŭĭ – – ∪ ∪ que ēſt prōxĭmĭ – – ∪ ∪ tās lŏ – ∪ cī, sŏ – ∪ nī uĕ – ∪. Idem, ēx ōrdĭnĕ – – ∪ ∪ fūlgēns, cŭĭ – – ∪ ∪ dāt lŏ – ∪ cūm sĭ – ∪ nōpēs. uides cui non modo diſyllabũ eẽ, ſed etiam pyrrhichium, quod eſt notandum. eſt enim carmen, ſotadeum, quod conſtat e duobus Ionicis a maiore & tribus trochæis, ut uides notatum breui & longo accentibus. Terentianus de eodem.

C uī brĕuis manebit, atq; longa fiet addita,
C uī sŭpĕr non digna dixit hyemis, & ſolis mala,
D ixit & cŭī tŭ fauos, pes hinc mihi primus ſat eſt.
S ic enim uel prima longa, uel prior fit ſyllaba.
D actylus nã cuī sŭpĕr – ∪ ∪ cŭī tū – – ſequens ſpondeus eſt.
C onſonans qa poſt ſecuta tempus adiuuit breue. & Paulo īferius.
N anq; ſi. Cu. præferatur, ſyllabæ fient duæ.
T ertia his quod implicari nulla uocalis poteſt.
S ed duæ ſunt ſeorſæ ſyllabæ per ſe breues.
C ŭĭ sŭpĕr ſic inueniri dactylus iam non poteſt,
S yllabas ſed pes habebit quattuor totas breueis.

Apud Hephæſtiōnem aliæ etiam recitantur ſpecies Synecphoneſeos, quas quia non memini legere apud noſtros, ſubiungam græcas. hæ uero ſunt, cum duæ longæ pro una longa, aut duæ breues pro una breui, aut pro una longa accipiuntur. Duæ longæ pro una longa, ut illud, quod citat Hephæſtion, ἢ οὐχ ἅλις – ∪ ∪ ὅτι γυ – ∪ ∪ ναῖκα σ' ἀ – ∪ ∪ νάλκιδας – ∪ ∪ ἢ πόρο – ∪ ∪ πύδς – –, ubi ἢ οὐχ pro una ſyllaba ponuntur. & illud, ut idem citat. βουκόλ' ἐ – ∪ ∪ πεὶ οὔ τινα – ∪ ∪ κῶ, οὐ – – τἄφρονι – ∪ ∪ φωτὶ ἒ – ∪ ∪ οικασ – ∪.

πεὶ οὐ ꝓ una ſyllaba Duæ breues ꝓ una longa, quale eſt, νέα μέν — — μοι κατέ — ∪ ∪ αξῖπο — ∪ ∪ σειδέ — — ὤν σὺ — ∪ ∪ πόντῳ — —. νεα duæ ſunt breues pro una lõga. Itẽ illud Sotădis, σείων μελί — — ∪ ∪ ην πηλιάδα — — ∪ ∪ δέξιον κα — — ∪ ∪ τ ὦμον. eſt enim carmen Ionicum à maiore tetraſyllabum catalecticum, ubi λια duæ breues pro una breui ponuntur. legi tamen apud Virgilium ſexto æneidos, Quin protinus omnia, ubi in omnia duæ breues pro una longa poſitæ uidentur. debet enim heroicum metrum eſſe catalecticum. Heu, & hei diphthongi ſunt, ut ēheū quam pingui macer eſt mihi Taurus in eruo. & Heī mĭhĭ qualis erat. ubi, qa cum pronuntiamus hei, utraqꝫ uocalis ſimul ſonat, admonemur, & græce & latine diphthongos propè omneis perperam ætate noſtra pronuntiari, ut obiter & hoc dixerim.

DE COLLISIONE IN METRIS

Colliſio, quæ & συναλοιφὴ, & ἔκθλιψις græce dicit̃, fit in metro, cum dictio deſinit in uocalem, uel in M literam, & ſequens item a uocali incipit. tunc enim prior uocalis uel M cum ſua uocali, excluditur, ut, Littora, mūltum īlle ēt tērris iactatus & alto, uel ſic, mūlt'īl — — l'ēt tēr — — ut græci faciunt excluſa uocali, & accentu, ubi uocalis deeſt appoſito, quem uocant ἀπόστροφον. ut ἅδ' ἔχοι ὁ βρίφως, ποταμέλξεται ἐς δύο πέλλας, pro ἅ δύο ἔχουσα ἐρίφους. fit etiam in fine uerſus, cum in uocalem, aut in M literam deſinens, ſuperabundat ſyllaba, & ſequens uerſus incipit à uocali, Quale illud eſt, Ecce furens animis aderat Tirynthius, omnem'qꝫ Acceſſum luſtrans, eliditur E a que coniuuctione, & ſcanditur, quāccēſ — —. Item illud, Aut dulcis muſti uulcano dēcŏquĭt hūmōrem. Aut foliis undam tepidi deſpumat aheni, ubi M cum ſua uocali a dictione humorẽ eliditur, & R dictioni ſeqnenti adiungitur ſic, r'āut fŏlĭ — ∪ ∪, quod non licet facere, niſi ſequens uerſus à uocali incipiat, ut poſſit fieri colliſio. huiuſmodi autem uerſus græce ὑπέρμετρος, latine hypérmĕter penultima correpta dicitur, ος in er conuerſa, ut ἀλέξανδρος Alexander, κάπρος Caper.

Heroicum metrum, Hexametrũ est, e ſex enim pedibus conſtat. Suſcipit autem dactylum, & ſpondeũ omnibus in locis indifferenter, præterq̃ in ultimo, ubi uel ſpondeus, uel pro ſpõdeo Trochæus eſſe debet, quia in omni metro ultima breuis ſyllaba pro longa accipitur, quod uidetur aliquid uacãtis temporis, ex eo, quod inſequitur accedere. quanq̃, ut ait Quĩtilianus, Multũ refert, utrũ longa ſit, quæ claudit, an pro longa. Neq; enim tam plenum eſt. Interdum etiam inuenitur dactylus in ſexto, ut, īnsĕrĭ — ∪ ∪ tūr uē — — ro ēx fœ̄ — — tū nŭcĭs — ∪ ∪ ārbŭtŭs — ∪ ∪ hōrrĭdă — ∪ ∪ quod tamẽ nunq̃ fit, niſi ſequens uerſus a uocali incipiat, ut ſupra oſtẽdimus. Sequitur enim, ēt Stĕrĭles platani malos geſſere ualenteis. eliſa igitur A ex horrida, d, ſequenti dictiõi, quæ a uocali incipit, connectitur, ſic, dēt ſtĕrĭ — ∪ ∪, & hōrtĭ remanet ꝓ ſpondeo trochæus. Tale eſt & illud, Et ſpumas miſcent argenti, uiuáq; sūlfŭră, Idæas'q; pices. ſcanditur. n. sūlfŭ — ∪. Rīdǣ — —. Præterea licet ſpõdeus oẽm ſibi uẽdicet locũ, tñ raro inuenit̃ in qnto, & rarius, niſi p̃cedat dactylus, ut aũt lē — — ueīs ŏcrĕ — ∪ ∪ ās lēn — — tō dū — — cūnt ar — — gēntō — —. Ité, ēt cō — — ſtām lōn — — gō sūb — — dūxĭmŭs — ∪ ∪ āppēn — — nīnō — —. Suſcipit quoq; loco dactyli ꝓ celeuſmaticum, & Anapæſtum, ſed illum raro, hunc rariſſime. ut Tītўrĕ — ∪ ∪ pāſcēn — — teīs ā — — flūmĭnĕ — ∪ ∪ rĕĭ cĕcă ∪ ∪ ∪ ∪ pēllās — —. Et, Tĕnŭĭă ∪ ∪ ∪ ∪ nec lanæ ꝑ cœlum uellera ferri, & Gĕnŭă lă ∪ ∪ ∪ ∪ bant. & Labat ărĭĕtĕ ∪ ∪ ∪ ∪ crebro, quanq̃, ut Terẽtianus ait, Tēnŭĭă, & gēnuă lă, poſſunt eſſe dactyli, ubi u ſit conſonans. Idem in ărĭĕtĕ dici poteſt, ut & i ſit cõſonans, quod ita ſeruaſſe uidet̃ Virgilius, ut nũq̃ uſus fuerit ꝓceleuſmatico, niſi ibi & ſynæreſis fieri poſſit. Anapæſtũ uero tantũ ſemel memini legere apud eũdem. Flŭuĭō ∪ ∪ — rūm rēx ērĭdănus. Apud græcos etiam & Creticus, & palimbacchius ponuntur interdum loco dactyli.

Dictum autem uolunt Heroicum, uel quod heroum facta Homerus primus hoc uerſu cecinerit, Vnde Horatius.

Res geſtæ, regumq́ue, ducumq́ue & triſtia bella,

Quo ſcribi poſſent numero, monſtrauit Homerus, uel quod uetu ſtiſſimus, & ante omneis primus hic fuerit uerſus. heroica enim uetera, & antiqua dixerunt, uel quia ualida, & magna hoc metro ca nantur, quales ſunt heroes. Idē & dactylicū, & heroū, & Hexame trū, & epos, & Deliacū, & Pythicū noīatur. Dactylicū a pede, quē pcipue ſuſcipit. Heroū, uel ut ſupradictū eſt, uel forte, quod he roo pede præcipue conſtet, qui eſt idem cum dactylo. Hexame- trum, quia ſex metris, hoc eſt pedibus, fertur. Epos ut græci di- cūt ἀπὸ τοῦ ἕπεσθαι τὰς βάσεις ἀλλήλαις, uel quia ἔπος στίχος ἔμμετρος. facilius enim hoc carmine uerba decurrūt dimenſione inuicē co hærentia præter cætera delectabilius. Deliacū a Delio Apolline. Pythicū, quia cū Apollo pythona ſerpentē Delphis necaſſet in ul- tionem matris accolæ timore perculſi, carmen primū heroicum hexametrum e ſex ſpondeis compoſitum cecinerunt, deinde læ- ti occiſo ſerpente idem carmen concitata uoce e ſex iābis ptule- runt, quod fuiſſe dicit Athenæus ἰὴ —— παιὰν —— ἰὴ —— παιάν —— ἰὴ —— παιάν —— ut iota in ἰὴ producatur, idem præterea ſi corripiat, & παι in παιὰν ſimiliter ſequēte uocali, erūt ſex iābi. ſic ἰὴ ∪— παιάν ∪— ἰὴ ∪— παιάν ∪— ἰὴ ∪— παιάν ∪—. Sed, ut clarius appareat quod dicimus, ſubiūgemus de hac fabula Athenæi uerba. Κλέαρχος ὁ σολεὺς οὐδενὸς ὢν δεύτε ρος, τῶν τοῦ σοφοῦ ἀριστοτέλους μαθητῶν ἐν τῷ προτέρῳ περὶ παροιμι- ῶν τὴν λητώ φησιν ἐκ χαλκίδος τῆς εὐβοίας ἀνακομίσουσαν εἰς δελ- φοὺς ἀπόλλωνα, καὶ ἄρτεμιν, γενέσθαι παρὰ τὸ τοῦ κληθέντος πύθωνος σπήλαιον, καὶ φερομένου τοῦ πύθωνος ἐπ' αὐτούς, ἡ λητὼ τὸν παίδων τὸν ἕτερον ἐν ταῖς ἀγκάλαις ἔχουσα, προσβᾶσα τῷ λίθῳ τῷ νῦν ἔτι κειμένῳ ὑπὸ τῷ ποδὶ τῆς χαλκῆς εἰργασμένης λητοῦς ὃ τῆς τότε πρά- ξεως μίμημα γενόμενον, ἀνάκειται περὶ τὴν πλάτανον ἐν δελφοῖν, εἶ- πεν ἵε παῖ. τυχεῖν δὲ τόξα κατὰ χεῖρας ἔχοντα τὸν ἀπόλλωνα. τοῦτο δ' ἐστὶν, ὡς εἴποι τίς, ἄφιε παῖ, καὶ βάλλε παῖ. διόπερ ἀπὸ τούτου λεχθῆναί φασι τὸ, ἵε παῖ, καὶ ἵε παιάν. & Paulo poſt ſubiungit, τὸ δὲ ὑφ' ἡρα- κλείδου τοῦ ποντικοῦ λεχθὲν φανερῶς πέπλασται ἐπὶ σπονδαῖς τοῦτο πρῶτον εἰς τρεῖς εἰπεῖν τὸν θεὸν οὕτως, ἰὴ παιάν. ἰὴ παιάν. ἰὴ παιάν, ἐκ ταύτης γὰρ τῆς πίστεως τὸ τρίμετρον καλούμενον ἀνατίθησι τῷ θεῷ, φά-

σκων τοῦ θεοῦ τοῦ θ' ἑκάτερον ἐστὶν τῶν μέτρων, ὅτι μακρῶν μὲν τῶν πρώτων δύο συλλαβῶν λεγομένων, ἰὴ παιάν, ἡρῷον γίνεται, βραχειῶν δὲ λεχθεισῶν, ἰαμβεῖον. διὰ δὲ τοῦτο, δῆλον, ὅτι καὶ τὸν ἴαμβον ἀναθετέον αὐτῷ. βραχειῶν γὰρ γινομένων, εἰ δύο τὰς ἁπάντων τελευταίας συλλαβὰς εἰς μακρὰν ποιήσει τις, ὁ ἱππώνακτος ἴαμβος ἔσται.

I dem & Terentianus recitat, in quo græcum carmẽ deprauatum ex Athenæo correximus. Primum enim fuiſſe hexametrũ e ſex ſpondeis, inde e ſex iambis refert his uerbis.

H exametros tradit genitos duo prima uetuſtas.
Herous ille eſt, hunc uocant iambicum.
N am pedibus ſenis conſtare uidemus utrunq;.
Diuerſa quanquam lex ſit ambobus, pedum.
A dditur hæc gemino non abſona fabula metro,
Seu uera res eſt. ſpectet authorem fides.
C um puer infeſtis premeret Pythõna ſagittis
Apollo, delphici feruntur accolæ
H ortantes acuiſſe animum bellantis, ut illós
Metus habebat, aut propinqua adoria.
T endebat geminas pauida exclamatio uoces,
I η — — παιάν — — ἰὴ — — παιάν — — ἰὴ — — παιάν — —
S pōndē īs īl lūm prī mō nā tūm cēr nīs sēx,
ēx pār tĕ uō cēs cōn cĭtās lætī dăbānt,
ἰὴ ∪ — παιάν ∪ — ἰὴ ∪ — παιάν ∪ — ἰὴ ∪ — παιάν ∪ —
ĕt hīnc pĕdūm tŏt ōr tŭs ēst ĭām bĭcŭs.

EX POLLVCE DE PVGNA APOLLI NIS CVM PYTHONE.

T οῦ δὲ πυθικοῦ νόμου τοῦ αὐλητικοῦ, μέρη πέντε, πεῖρα, κατακελευσμός. ἰαμβικόν, σπονδεῖον, καταχόρευσις. δήλωμα δ' ἐστι νόμος τῆς τοῦ Ἀπόλλωνος μάχης πρὸς τὸν δράκοντα. καὶ ἐν μὲν τῇ πείρᾳ διορᾷ τὸν τόπον, εἰ ἄξιός ἐστι τοῦ ἀγῶνος, ἐν δὲ τῷ κατακελευσμῷ, προκαλεῖται τὸν δράκοντα, ἐν δὲ τῷ ἰαμβικῷ, μάχεται. ἐμπεριείληφε δὲ τὸ ἰαμβικόν, καὶ τὰ σαλπιστικὰ κρούματα, καὶ τὸν ὀδοντισμόν, ὡς τοῦ δράκοντος ἐν τῷ τετοξεῦσθαι συμπρίοντος τοὺς ὀδόντας. τὸ δὲ σπονδεῖον δηλεῖ τὴν νίκην τοῦ θεοῦ. ἐν δὲ τῇ καταχορεύσει, ὁ θεὸς τὰ ἐπινίκια χορεύει. Sunt qui da

ctylicum, & Heroum, non esse idem uolũt, sed illam inter utrũq; esse differentiam, quod dactylicum ex omnibus constat dactylis, Heroum uero etiam ex spondeis. Addunt propterea propriũ esse heroum, quod in priore, & in quarto, & in sexto loco spondeũ habeat, ut, Dēfēcīsse uidet sua īamprō mīssa reposci. Item, īmmōtam'q; coli, dedit, ēt cōntemnere uēntōs. Et, Cuī nōn dictus hylas puer, ēt lā tonia dēlōs? sed quod omneis spōdeos, uel plureis spōdeos, q̃ dactylos habet, quasi minus bonum, & sine dactylo parũ teres, ac sonorum, σπονδάζον appellauerunt. Et propterea optimum dicunt, qui ex omnibus constat dactylis, ultimo excepto, q, ut dixi, uel spondeus, uel pro spōdeo, trochæus est. Ennius, ăt tŭ bă tērrĭbĭ lĭ sŏnĭ tū tără tāntără dīxit. Virgilius Stāt sŭă cuīquĕ dĭ ēs brĕue ĕt īrrĕpă rābĭlĕ tēmpus. Sic apud græcos. Homerus, βῆ δὲ διὰ προμάχων κεκορυθμένος αἴθοπι χαλκῷ. βῆ δε̆ δῐ – ∪ ∪ ᾱ- προ̆ μᾰ – ∪ ∪ χῶν κε̆ κο̆ – ∪ ∪ ρῠθμε̆νο̆ς – ∪ ∪ αῖθο̆πῐ – ∪ ∪ χαλκῷ – –. Idem, γλαῦκε πέπον πολεμιστὰ μετ' ἀνδράσι, νῦν σε μάλα χρή, γλαῦκε̆ πε̆ – ∪ ∪ πον πο̆λε̆ – ∪ ∪ μῑστᾰ με̆ – ∪ ∪ τᾱν δρᾰσῐ, – ∪ ∪ νῦν σε̆ μᾰ – ∪ ∪ λᾰ χρη – –. Sed subiungamus de Heroico quædam ex Terentiano, ut ea ediscant Iuuenes. Nam longe melius & mandatur memoriæ carmen, & tenetur, quàm prosa oratio. Ne cui igitur sit mirum, si illum sæpe citamus. Est enim & acutus, & doctus, simul'q; & delectat, & docet. Sed iam ipsum Audi.

H æc sibi quæq; prius distinguere metra paramus,
Heroa primo, mox adire iambica,
A lternæ nequem impediat confusio syluæ,
Quæ lex sit ipsis, quæ sit iis, quæ procreant
P artibus adiectis, detractis quæ uarientur
Post hinc, dĕinde quanta compages nouos
A lternet, uariet'q; modos, mutatio quantum
Commendet. Et si non ualebo plurima,
A ttingam uel pauca tamen, nam pandere prima
Prodest frequenter artium uestigia.
V im propriam pedibus fida cito reddito mente,
Ne dum requiris, tarda sit dispectio.

S pondeus, uersum quo primum diximus ortum.
Heroon, hexametris tuetur uim suam
N omine nunc proprio, nunc debita tempora reddens.
Sub alterius consonat uocabulo.
E geminis longam soluet siquando sequentem,
Fit dactylus, trisyllabis tempus manet.
S i prior in geminas soluetur longa minores,
Tum pes recurret dactylo contrarius.
T empora sed quanq̃ totidem defendat uterq;,
Heroa fiunt pulchriora dactylo.
H æc contra uitiant incurrentes Anapæsti.
Post dactylum ne quattuor iungas breueis,
P ost spondeum autem ueniens, sic mutet oportet,
Vt iste uersus iam docet legem metri.
E rgo spondeus plerunq; in dactylon ibit,
Nec interest uel quo loco, uel quàm frequens.
N am sæpe alterni, gemini nunc, sæpius alter
Species reformant plurimas in uersibus,
Quas longum credo perscribere, cum sibi cunctas
Legendo possit adnotare quilibet.
H oc sat erit monuisse, locis quod quinq; frequenter
Iugem uidemus inueniri dactylum.
S ed non & sextum pes hic sibi uendicat unquam,
Nisi quando rhythmum, non metrum componimus.
N anq; metrum certi'q; pedes, numerus'q; coercent,
Dimensa rhythmum continet lex temporum.
S pondeus partem semper sibi uendicat imam,
Dat & trochæo qua disyllabo locum.
N ec damnum importat, tria qui sua tempora subdit,
Quæ quattuor spondeus expleret magis.
D ebita nam spatii recipit quasi tempora uersus,
Dum iungit imis consequens exordium.
O mnibus in metris hoc iam retinere memento,
In fine non obesse pro longa breuem.
P ræterea pes nullus erit quin rite locetur,

Laudem mereri ſi uoles poeticam.

H exametron dicunt, ſed non heroicon omnem,
Nam ſex pedes ineſſe non erit ſatis.
L eges quippe datas heroica carmina poſcunt,
Quīs acta Homerus herōum cum ſcriberet,
V erſibus oſtendit, quas æque ſermo latinus
Cuſtodit omneis, & pedes ſolos probat,
Quos ſupra poſui. Græcis & creticus aptus.
Bacchius etiam ponitur pro dactylo.

V bi aduertendum, ut ſupra etiam oſtēdi, Bacchium intelligi à Terentiano, qui communiter ab aliis fere omnibus Palimbacchius dicitur, & quia ſupra idem & Quintilianum ſenſiſſe, quod Terentianus, ſcripſimus, diligentius conſyderandum, an ita ſit, nam uidetur, ubi de uſu Bacchii ſcribit, ſibi eſſe contrarius, cum dicit, Bacchius & claudit, & ſibi iungitur, Vĕnēnūm ∪ – – tĭmērēs ∪ – –. Deinde ſubiungit, Contrarius quoque qui eſt, cludet, niſi ſi ultimam longam eſſe uolumus, optime'q; habebit ante ſe Moloſſon, cibis rēſpērsūm – – –, aut Bacchiū, Quod hic pŏtēſt, nōs ∪ – – pōſsēmŭs – – ∪. ecce hic manifeſte apparet intelligere Bacchium habere primam breuem, Palimbacchium uero ultimam. Quare illud, Longis breuem præcedentibus bacchius, cui contrarius Palimbacchius erit, aliter legendum, & forte ſic, longis breuem ſuccedentibus.

S unt qui inſeri poſſe aiunt interdum in fine dactylici pro ſpōdeo iambum, & eos uerſus, qui hoc patiuntur, quia in fine diminuuntur tempore, græci appellāt μειούρους. παρὰ τὸ μεῖον, καὶ οὐρά. Sed huiuſmodi uerſus non puto inuenies, niſi apud græcos. Homerus ἰλιάδος ά. τρῶες – – δ' ἐῤῥί – – γησανὲ – ∪ ∪ πεὶ ἴδον – ∪ ∪ αἰόλον – ∪ ∪ ὄφιν – ∪ ὄφῐν Pariambus eſt, p ſpōdeo. Terentianus tamen multos uerſus, de miuris ſcribens, compoſuit, in quibus mi etiam corripuit, ex ει eliſo ι, ut & in χρεῖος, & διαπόνδειος fecit, Verſus hi ſunt.

D actylici finem uerſus ſi cludat iambus.
H oc eſt pro longa, breuis ut penultima fiat,
A uribus acciderit nouitas inopina, melĭūs ∪ ∪

V erſus ut hic reſonare poteſt, ita ſi cecinĕris
I te domum ſaturæ, uenit heſperus, ite ſatŭrǣ ◡ –.
N ile pater propera. ſitiunt ſata. Nile propĕrā ◡ –.
H eus puer, ut mea ſint tibi uilia carmina, uĭdēs ◡ –.
S i nuſquam hocce aliquis lectum putat, ecce dabĭtŭr ◡ ◡
V erſus Homericus auſonio reſonans ita mŏdō ◡ –,
Quem μείουρον achaica gens uocitare ſolĭta ēſt. ◡ –
Attoniti troes uiſo ſerpente pauĭtānt ◡ –
L iuius ille uetus graio cognomine, ſŭæ ◡ –
I nſerit inonis uerſu puto tale docĭmĕn ◡ ◡.
P ræmiſſo heroo ſubiungit nanque μιούρον, – ◡
H ymnum quando chorus feſto canit ore Triuĭæ, ◡ –
Et iam purpureo ſuras include Cothūrnō, – –
B alteus & reuocet uolucres in pectore ſĭnūs ◡ –,
P reſſáque iam grauida crepitent tibi terga pharētrā, – –
D erige odoriſequos ad certa cubilia cănēs ◡ –.

I d quod cum ſæpe faciat Lucretius, miror nullum accepiſſe ab illo exemplum Terentianũ ut illud libro primo, ſed eo magis acrẽ Inrĩtat uirtutem animi, confringere ut arcta Naturæ primus portarum clauſtra cupĕrĕt, licet Priſcianus libro .x. cupiret legat, cui non accedo. in exẽplaribus enim manu ſcriptis cuperet legi, nõ cupiret. & illud li. y. Nec iacere in du man⁹, uia qua munita fidĕi.

DE VITIIS QVIBVSDAM VITANDIS IN HEROO.

S unt quædam uitia in heroo præcipue uitanda. Primum indocta quædam, & ridicula affectatio, ut ſemiquinaria cæſura, ſit ſimilis extremæ ſyllabæ uerſus, aut alterius uerſus cæſuræ, & ſimul extremitas metri, alterius metri extremitati, aut alia id genus ridicula obſeruatio poetarum, inculti, ac ineruditi ſeculi, quos uerſus leoninos appellant, quales hi ſunt,

P ergama flere uolo fato danaum data ſŏlō.
Solo capta dolo, capta redacta ſŏlo.
E x Helicone ſona, quæ prima tenes Helicona,
Et metra me dona promere poſſe bona. Item hi magis etiam

ridiculi, & indoctiores.

C hartula nostra tibi mittit Rainalde salutes,
Plura uidebis ibi, nisi tu mea dona refutes.

H uiusmodi igitur ne ioco quidem censeo componendos uersus, sed imitandos esse bonos poetas, ac in primis Virgilium. Inueni es tamen semiquinariam cæsuram frequenter quidem fini in heroo respondere, sed frequentius in pentametro elego tunc, cum substantiuis propria redduntur epitheta, Vt.

P rimus idumæas referam tibi Mantua palmas. Et
Mantua uæ miseræ nimium uicina Cremonæ, Et
Acrisionæis Danáe fundasse colonis. Item.
Hellespontiaci seruet tutela priapi. Item.
Iulius a' magno demissum nomē Iulo. Vbi aduerte pponi adiectiuū, seq substantiuum, id'q; frequentissimū esse. sic in elegis.

O utinam tunc cum lacedæmona classe petebat,
Obrutus insanis esset adulter aquis.
N on ego deserto iacuissem frigida lecto,
Nec quererer tardos ire relicta dies.
N ec mihi quærenti spaciosam fallere noctem,
Lassaret uiduas pendula tela manus.

I nuenies etiam, sed rarius præponi substantiuum, ut
Reiice, ne maculis infuscet uellera pullis, Item
C oniugis, ora modis attollens pallida miris.

R edduntur quidem epitheta substantiuis, ut dixi, sed qui id quoq; affectauerit, non laudabitur. Præterea uidendum est, ut Quintiliani utar uerbis, ne syllaba uerbi prioris ultima sit prima sequentis, id, nequis præcipi miretur, Ciceroni in epistolis excidit. Res mihi inuisæ uisæ sunt, Brute, & in carmine,

O fortunatam natam me consule Romam.

H oc idem carmen & Iuuenalis recitat, inde subiungit,

A ntoni gladios potuit contemnere, si sic
O mnia dixisset. Ridenda poemata malo,
Quàm te conspicuæ diuina philippica famæ.

Cauendum est etiam ne in principio præter decorem elati, & tumidi uideamur, &, ut ait Flaccus,

N ec ſic incipies, ut ſcriptor Cyclitus olim:
F ortunam Priami cantabo, & nobile bellum.
Quid dignum tanto feret hic promiſſor hiatu?
P arturient montes, naſcetur ridiculus mus.

Potuiſſem & alia multa dicere, quæ fugere, quæq; ſequi & facere oporteat componendis carminibus, ſed cũ non eſſet otiũ, ꝓtermiſi. Quãobrem admoneo ſtudioſos, ut quæ de arte poetica ſcripſit Horatius, ſtudioſe legant, tum optima quæq; de ea ipſa arte præcepta. q̃a, ut ait Iſocrates, ἐὰν ᾖς φιλομαθὴς, ἔσῃ πολυμαθής.

DE PENTAMETRO ELEGO.

P entametrũ e legum heroo ita adnectitur, ut uix unq̃ ſeparatũ inuenias. Cõſtat aũt ex q̃nq; pedibus, unde & nomen ei inditũ eſt. D iuiditur in duo cõmata. Primum comma conſtat indifferenter uel e duobus dactylis, uel e duobus ſpõdeis, uel e dactylo, & ſpõdeo, uel e ſpondeo, & dactylo, & ſyllaba longa, quem ſemipedẽ primum uocant. Secundum uero, e duobus dactylis, & ſyllaba, quæ ſecundus ſemipes appellatur.

E duobus dactylis, & ſyllaba longa, ut

N ōmĭnĕ ĭn – ∪ ∪ hēctŏrĕ – ∪ ∪ ō – pāllĭdă – ∪ ∪ sēm pĕrĕ – ∪ ∪ răm ∪. E duobus ſpondeis & ſyllaba longa, ut, Flēbām – – sūccēſ – – sū – pōſsĕcă – ∪ ∪ rērĕdŏ – ∪ ∪ lōs –. E dactylo & ſpondeo, ut, Nīl mĭhĭ – ∪ ∪ rēſcrī – – bās –, āttămĕn – ∪ ∪ īpsĕ uĕ – ∪ ∪ nī – E ſpondeo & dactylo, ut, Lāſsā – – rēt uĭdŭ – ∪ ∪ ās – pēndŭlă – ∪ ∪ tēlă mă – ∪ ∪ nūs –.

Alii uero dicunt primum & ſecundum pedem poſſe eſſe indifferenter dactylum uel ſpondeum, tertium ſpondeum duntaxat, ita tamen, ut prima ſyllaba ſpondei, ſit extrema dictionis præcedentis, & propterea ſi inueniatur aliquando breuis, defendi cæſura ſemiquinaria, Quartum, & quintum ſemper Anapæſtos. cuius ſententiæ uidetur fuiſſe Quintilianus, Cum dicit, Non ego cũ præcedenteis pedes poſui, legẽ dedi, ne alii eſſent, ſed quid fere accideret, quod in præſentia uideretur, oſtendi, & quidẽ optime eſt

ſibi iunctus Anapæſtus; ut qui ſit pentametri finis. ſcanditur autẽ ſic. Nīl mĭhĭ – ∪ ∪ rĕſcrī – – bās āt – – tămĕn īp ∪ ∪ – sĕ uĕnī ∪ ∪ –. Itẽ, Lāſsā – – rēt uĭdŭ – ∪ ∪ ās pēn – – dŭlă tē ∪ ∪ – lă mănūs ∪ ∪ –. Et, Nōmĭne ĭn – ∪ ∪ hē-ctŏrĕ – ∪ ∪ ōpāl – – lĭdăsēm ∪ ∪ – pĕr ĕrăm, & ſic in cæteris. Sed memineris in omni metro in fine pro longa accipi breuem, & pro breui longam. Prior autẽ ſcandendi modus per duo commata. & duos ſemipedes facilior. Dictum uero Elegum παρὰ τὸ ἐλεεῖν τοὺς τεθνεότας, qđ hoc carmine laudes defunctorũ ſcriberentur. uel παρὰ τὸ ἔλεος quod uetuſtiſſimi ſuas lamenta tiones elegis decantarent. nã factum eſt uocabulũ a uoce, qua in fletu utimur. unde tractum eſt, ut epitaphia elegis præcipue ſcri-bantur uerſibus. procedente deinde tẽpore aliæ quoq; res eo uer ſu ſcribi cœperunt, hinc Horatius.

V erſibus impariter iunctis querimonia primum,
P oſt etiam incluſa eſt uoti ſententia compos.

De inuentione autem elegi uerſus, Idem Horatius ſic dicit.

Quis tamen exiguos elegos emiſerit author,
Grãmatici certant, & adhuc ſub iudice lis eſt.

TERENTIANVS DE PENTAMETRO VERSV.

P entametrum dubitant, quis primus finxerit author.
Quidam non dubitant dicere Callinoum.
H exametro cum quinq; pedum ſubiungitur iſte.
Parteis Heroi dupliciter recipit.
Quas penthemimeres poſſit diſiungere forma,
Has ſiquis geminet, pentametrum faciet.
S ed rẽfert duo ſint, an dactylus unus in illa.
Cum duo ſunt, eadem bis repeti poterit.
S ubiungam exemplũ, quo fiat planius iſtud,
Dēsĭnĕ mænălĭ ōs, dēsĭnĕ mænălĭ ōs.
D actylus ut duplex, non bis ſententia currat.
Dēsĭnĕ mænălĭ ōs Mūsărĕ fĕrrĕiŏ cōs.
H oc nec præpoſitum peccat, nec parte ſequenti.
Talis utriq; loco conuenit una tome.

S i primo ſpondeus erit, tum dactylus alter,
Stabit, comma prius non poterit repeti.
T alis erit uerſus hæc portio, quam modo tracto,
Pōſtquām rēs ăsĭ ǣ. claudicat ut repetas.
V t ſtet comma ſequens, bis dactylus adſit oportet.
Pōſtquām rēsăsĭ ǣ, Dēsĭnĕ mǣnălĭ ōs,
D actylus in primo poſitus, ſpondeus adhærens,
Non oberit primis, officiet reliquis.
E xemplum ponam, parti quod congruat iſti,
Mūsă mĭ — ∪ ∪ hī căū — — sās — diſcrepat hoc iterum.
D actylus ergo duplex redeat mihi parte ſequenti,
Mūsă mĭ hīcāu sās, dēsĭnĕ mǣnălĭ ōs.
S pondeum duplicem, quæ pars prior eſt, bene ſumet.
Peccat enim tantum poſteriore tome.
S pondeos ante ergo dabis, pars cætera curret.
ōfōr tūnā tī. dēsĭnĕ mǣnălĭ ōs.
P ars prior ergo pedum admittet quēcunq; duorum,
Dactylus in reliqua bis repetundus erit.
S candunt Pentametrum, duo ſint quaſi commata, quidam,
Vt pedibus binis ſemipedes ſuperent.
H os ſibi coniunctos ſpondeum reddere quintūm,
Pōſtquām rēsăsī ǣ dēsīnĕ mǣnălĭ ōs.
A t quidam in medio ſpondeum reddere malunt,
Semipedem & primum cum capite alterius
I ungunt, dactylico quæ fit de commate, longa.
Inde duas promptum eſt ſic remanere breueis.
H is longam adnectunt, qua dactylus incipit alter.
Cernis & hinc alias tot remanere breueis.
H as ad ſemipedem iungunt in fine relictum.
Vltima nec rēfert longa ſit, án ne breuis.
S ic ſpondeus erit medius, duo poſt anapæſti.
Pōſtquām rēs ăsĭ ǣdē sĭnĕmǣ nălĭōs.
I dcirco primo curabis commate ſemper,
Ne breuis incurrens ſyllaba ſemipedis,
S pondeum mediis nequeat coniungere longis,

ēt si ā̄t tā̄ lĭs īn cĭpĕ mǣ nălĭōs.
N am lĭs, quæ breuis est, iungat sibi siue supremam
ōs, uel quæ prima est, īn caput hoc etenim est
Quia nec producta est, geminat, nec consona uireis,
Spondeus minime pes, sed iambus erit.
E xemplum idcirco uocali a parte locaui,
Longa foret ne lĭs īn cĭpĕ mǣ nălĭōs.
Quidam quia gemino constat de commate uersus,
C ludere comma prius non timuere breui.
V t sit pentameter talis, qualem modo fingo,
Hōc mĭhĭ tāngrān dĕ mūnŭs hă bērĕ dă tŭr.
A ut qualis supra uersus peccare uidetur,
Sī si ā̄t tā̄ lĭs īncĭpĕ mǣnălĭ ōs.
N am referre nihil, sit qualis syllaba fini,
Commataq́ꝫ hoc ipsum iuris habere uolunt.
I dcirco & uerbo nunq̃ uno cola ligari,
Vt conster parti finis utriqꝫ suus.
N am uitiosus erit sic pentameter generatus,
īntēr nōstrōs gēn tīlĭs ŏb ērrăt ĕ quŭs.
S pondei duo sunt, quos dixi, commate primo
Posse dari, uerum syllaba, quæ sequitur,
N ec penthemimerem uerbi cum fine relinquit,
Quæ data pentametris regula prima sonis,
N ec post dactylico debet quæ commate iungi,
Esse caput uersus dactylici patitur.
H oc ipsum melius mutata parte coibit,
Gentilis nostros inter oberrat equus.
T antam nostra nequit mensura absoluere litem.
Malo tamen longa cludere comma prius.
H os elegos dixere, solet quod clausula talis
Tristibus, ut tradunt, aptior esse modis.

Quoniam autem eadem fere lex est metrorũ apud latinos, quæ & apud græcos, unde nostra fluxerunt, operæpretium uisum est, in singulis metrorũ generibus, de quibus hoc tractamus libro, uersus aliquot græcos scandere, ex bonis acceptos authoribus.

EX PRIMO ILIADOS.

Μῆνιν ἄειδε θεὰ πηληιάδεω ἀχιλῆος
Οὐλομένην, ἣ μυρί᾽ ἀχαιοῖς ἄλγε᾽ ἔθηκεν.
Πολλὰς δ᾽ ἰφθίμους ψυχὰς ἄϊδι προΐαψεν
Ηρώων, αὐτοὺς δ᾽ ἑλώρια τεῦχε κύνεσσι,
Οἰωνοῖσί τε πᾶσι· διὸς δ᾽ ἐτελείετο βουλή.

Μῆνιν ἄ — ∪ ∪ ειδε θε — ∪ ∪ ἀ πη — — ληϊά — ∪ ∪ δεω ἀχι
— ∪ ∪ λῆος — ∪,
Οὐλομε — ∪ ∪, νην ἣ — — μυρί᾽ ἀ — ∪ ∪ χαιοῖς — — ἄλγε᾽ ἔ
— ∪ ∪ θηκεν — ∪.
Πολλὰς — — δ᾽ ἰφθι — — μους ψυ — — χὰς ἀϊ — ∪ ∪ δι προΐ
— ∪ ∪ αψεν — ∪.
Ηρω — — ων, αὐ — — τοὺς δε — — λώρια — ∪ ∪ τεῦχε κύ
— ∪ ∪ νεσσι — ∪,
Οἰω — — νοῖσί τε — ∪ ∪ πᾶσι, δι — ∪ ∪ ὸς δ᾽ ἐτε — ∪ ∪ λεῖε
το — ∪ ∪ βουλή — —.

Ecce in primis quatuor ſedibus uel dactylus uel ſpondeus indifferenter ponitur, in quinta autem ſemp dactylus, & in ſexta ſpôdeus, uel eius loco trochæus. licet in qnta ſpondeus interdum inueniatur. Illud autem δεωαχι — ∪ ∪ dictum eſt per συνίζησιν, ubi δεω breuis & longa pro una lõga. ſic Virgili⁹ poſuit, Solio cum Iuppiter aureo, ubi reo breuis, & longa pro una longa.

EX THEOCRITI AMOEBEO CARMINE.

Αγκεα, καὶ ποταμοὶ θεῖον γένος, αἴ τι μενάλκας Μενάλκας
Γῆ ποχ᾽ ὁ συρικτὰς προσφιλὲς ᾆσε μέλος,
Βόσκοιτ᾽ ἐκ ψυχᾶς τὰς ἀμνάδας, ἢν δέ ποκ᾽ ἔνθῃ
Δάφνις ἔχων δαμάλας, μηδὲν ἔλασσον ἔχοι.
Κρᾶναι, καὶ βοτάναι γλυκερὸν φυτόν· αἴπερ ὁμοῖον Δάφνις
Μουσίσδοι δάφνις ταῖσιν ἀηδονίσι,
Τοῦτο τὸ βωκόλιον πιαίνετε, κἤν τι μενάλκας
Τῇδ᾽ ἀγάγοι, χαίρων ἄφθονα πάντα νέμοι. In his uerſibus ſcanduntur heroi, ut ſupraſcripti homerici, Pẽtametri uero elegi ſic.

Γῆ ποχὸ — ∪ ∪ συρι — — κτὰς — προσφιλὲς — ∪ ∪ ᾆσε με
— ∪ ∪ λος ∪. uel ſic ſine cæſuris.

Ρ ἡπόλεω —∪∪ οὐρι —— κτᾶς πρὸς —— φίλεσα ∪∪— σύμμε λος ∪∪∪. Secundus Pentameter.

Δ ἀφνίσε —∪∪ χωνδεμα —∪∪ λας — μηδενε —∪∪ λαασονε —∪∪ χοι —. & sine cæsuris.

Δ ἀφνίσε —∪∪ χωνδεμα —∪∪ λας μη —— δενελας ∪∪— σονεχοι ∪∪—. Tertius pentameter.

Μ οὐσις —— δοιδαφ —— νις — ταισινα —∪∪ ἡδονι —∪∪ σι ∪. & sine cæsuris.

Μ οὐσις —— δοιδαφ —— νις ται —— σινακ ∪∪— δονισι ∪∪∪. Quartus Pentameter.

Τ ἡδεγα —∪∪ γοιχαι —— ρων — ἀφθονα —∪∪ παντανε —∪∪ μοι —. & sine cæsuris.

Τ ἡδεγα —∪∪ γοιχαι —— ρωνα —— φθονα παν ∪∪— τα νεμοι ∪∪—. Vides his pẽtametris duo esse cõmata, & eodẽ modo scandi, ut supra latina ostendimus. Quare uel hinc colligere possumus a græcis & hæc & alia fere omnia latinos accepisse, ut mittam & pedum, & metrorum, & accidentium metris nomina uel græca, uel a græcis detorta. Si quisquã igitur est, qui negat, nõ necessarias esse græcas literas hominibus nostris, quàm recte sentiat, breui puto cognoscet, cum uel pueris de bonis literis docte disputantibus, ipse interim astabit, ὡς ὄνος πρὸς λύραν, ut aiũt.

DE VERSU IAMBICO SENARIO.

Iambicus uersus, q a græcis τρίμετρος, quod treis διποδίας habeat a latinis eadẽ ratione ternari⁹, uel qa e sex pedibus simplicibus cõstat, Senarius appellat̃, suscipit in locis imparibus i. in primo, tertio, qnto, pedes quinq;, iambũ ∪— tribrachyn ∪∪∪ Spondeũ —— Dactylũ —∪∪ Anapæstũ ∪∪— in paribus uero, idest in secũdo, quarto, sexto, treis, iambũ ∪— tribrachyn ∪∪∪ pyrrhichiũ, sed hũc in fine dũtaxat ∪∪ ratiõe ultiæ syllabæ, quæ in omni metro, ut supradixi ĩdifferẽter ponit̃. Legitimus aũt iambicus e solis iãbis constat, ut etiã a principio, cũ inuẽtus est. Deinde grauitatis gratia, spõdeus, & q ex illo nascunt̃, dactylus, anapæstus nothi pedes in locis tantũ imparib⁹ recepti sũt. uñ Terẽtian⁹.

Sed quia recepit lex iambi dactylum,
Spondeon, aut qui dacty lo est contrarius.
Vt iam tenemus, impari tamen loco. De eodẽ ſic Horatius.
Syllaba longa breui ſubiecta uocatur iambus
Pes citus. unde etiam trimetris accreſcere iuſſit
Nomen iambeis, cum ſenos redderet ictus.
Primus ad extremum ſimilis ſibi. Non ita pridem.
Tardior ut paulo, grauiorq́ꝫ ueniret ad aureis,
Spondeos ſtabileis in iura paterna recepit
Commodus, & patiens, non ut a ſede ſecunda
C ĕderet, aut quarta ſocialiter. Ex omnibus iãbis tale eſt Horatii.
Sŭīs ∪ – ĕt īp ∪ – să rō ∪ – mă uī ∪ – rĭbūs ∪ – rŭ
ĭt ∪ ∪, Tale & illud. Mĭnā ∪ – cĭs aūt ∪ – ĕtrū ∪ – ſcă
Pōr ∪ – sĕnæ ∪ – mănūs ∪ –. Itẽ reliq̃ oĩa, quæ ſubiũgunt
hexametris illius epōdi. Altera iã teritur bellis ciuilibus ætas, ut
illud, ĕā ∪ – mŭs ō ∪ – mnĭs ē ∪ – xĕcrā ∪ – tă cī ∪ –
uĭtās ∪ –. Terentianus de hoc metro partim e ſolis iãbis, partim etiã immiſto ſpondeo & ſemel dactylo in locis imparibus.
ă dē ſto ĭām bĕ præ pĕs, ēt tŭī tĕnāx
Vĭgō rĭs ād dĕ cōn cĭtūm cĕlēr pĕdĕm.
Nēc āltĕrī ŭs īn dĭgēns ŏpĭs uĕnī.
Sĕd īp sĕ uē rŭs, īn tĕgēr quĕ gē ſtĭēns,
ă dūs ſtă fēl lĕ, quā lĭs ān tĕ cār mĭnă
Dăbās ămā rŭs ūl tŏr, īm pŏtēns, tŭī.
Vĭdēs, ŭt ī ctă uēr bă rā prĕt īm pĕtŭs,
Brĕuēm quĕ crē bră cōn sĕquēn dŏ lōn gŭlă,
Cĭtūm sŭb īn dĕ uōl uăt ār ctĭūs sŏnŭm,
ĭ ām bŭs. īp sĕ sēx ĕnīm lŏcīs mănĕt.
Et inde nomen inditum eſt ſenario.
Sed ter feritur. hinc trimētrus dicitur,
Scandendo binos quod pedes coniungimus.
Quæ cauſa cogat, non morabor edere.
Nam mox poetæ, ne nimis ſecet breuis.
Lex hæc iambi uerba pauca admitteret,
Dum parua longam ſemper alterno gradu,

Vrget, nec aptis exprimi uerbis finit
Sensus, aperte diffidente regula,
Spondeon, & quos iste pedes ex se creat,
Admiscuerunt, impari tamen loco,
Pedem'q; primum, tertium, quintum quoq;
Iuuēre paulo syllabis maioribus.
At qui cothurnis regios actus leuant,
Vt sermo pompæ regiæ capax foret
Magis, magis'q; latioribus sonis
Pedes frequentant, lege seruata tamen,
Dum pes secundus, quartus, & nouissimus
Semper dicatus uni iambo seruiat.
Nām nūl lūs ălĭ ūs pō nĭtūr, tāntūm sŏlēt
Tēmpŏrĭ būs ǣ quūs nōn rĕpēl lĭ trĭ brăchy̆s.

In tragœdiis autem uersus e solis iambis non laudatur. quare uix talē inuenias, sed semper in locis paribus ex iambo aut tribreui, in cæteris indifferenter ex iambo, spondeo, dactylo, anapæsto tribreui. In comœdiis uero in secundo loco & similibus, spondeus etiam inuenitur, nec non & dactylus, & anapæstus, sed frequētius spondeus. Quod faciunt Comici, ut solutā orationem imitentur. Scandamus igitur aliquot senarios uersus, primo comicos, deinde tragicos, ut quod dicimus, appareat exemplo manifestius. Ex Andria Terentii.

V ōs ī — — stǣc īn — — tro aūfēr — — te ăb ī ∪ — tĕ. Sō ∪ —
sĭā ∪ —
ă dēs ∪ — dūm pāu — — cīs tē — — uŏlō ∪ — dīctūm — —
pŭtā ∪ —
N ēmpe ūt — — cūrēn — — tūr rē — — ćte hǣc. īm — — mo
ălĭūd ∪ ∪ —. Quĭd ēst ∪ —,
Quōd tĭbĭ — ∪ ∪ mĕa ārs ∪ — ēffĭcē — ∪ ∪ re hōc pōs — —
sĭt ām ∪ — plĭūs ∪ ∪?
N ĭhĭl ī ∪ ∪ — stāc ŏpŭs — ∪ ∪ ēst ār — — te ād hānc — —
rēm quām — — păro ∪ —,
S ĕd hīs ∪ — quās sēm — — pĕr īn ∪ — te intēl — — lēxī
— — sĭtās ∪ —.

F ĭdeēt ∪ – tăcĭtūr ∪ ∪ – nĭtā ∪ – te ēxpē – – ctō quid
– – uĕlīs ∪ –

Ex Hercule furente Senecæ.

S ŏrōr ∪ – tŏnān ∪ – tĭs(hōc ∪ – ĕnīm ∪ – sōlūm – –
mĭhī ∪ –.

N ōmēn – – rĕlī ∪ – ctum ēst sēm – – pĕr ălĭ ∪ ∪ ∪ ēnūm
– – iŏuēm ∪ –.

ā ctēm – – plăsūm ∪ – mī uĭdŭ – ∪ ∪ ădē ∪ – sĕrŭi æ-
∪ ∪ – thĕrĭs ∪ ∪.

L ŏcūm ∪ – quĕ cœ̄ ∪ – lō pūl – – să, pēl ∪ – lĭcĭbūs
∪ ∪ – dĕdī ∪ –.

Tēllūs – – cŏlēn ∪ – da ēst, pēl – – lĭcēs ∪ – cœ̄lūm – –
tĕnēnt ∪ –.

Ex Mænandro, ut citat Stobæus, trimetri iambici acatalecti.

O ἴκοι μένειν χρὴ, καὶ μένειν ἐλεύθερον.
Σ τρατεία δ' οὐ φέρει περιουσίαν οὐδεμίαν,
Ε φήμερον δ' ἔχει, καὶ προπετῆ τὸν βίον.
O ὐ πεῖραν ἔχομεν ὄντος οὐ σωτηρίου.
Ε ὐλοιδόρητον, ὡς ἔοικε φαίνεται
Τ ὁ τοῦ στρατιώτου σχῆμα, καὶ τὸ τοῦ ξένου.
Κ ομψὸς στρατιώτης, οὐδ' ἂν εἰ πράττοι θεός,
Ο ὐθεὶς γένοιτ' ἄν.

οῖ κοῖ – – μĕνεῖν ∪ – χρῆ καὶ – – μĕνεῖν ∪ – ἐλεῦ ∪ –
θĕρŏν ∪ ∪

στρᾰτεῖ ∪ – ᾱδ' οῦ – – φĕρεῖ ∪ – πĕρῐȣ ∪ ∪ – σῑᾱν οῦ – –
δĕμῐᾰν ∪ ∪ ∪.

ἔφη ∪ – μĕρōν ∪ – δ' ἔχεῖ ∪ – καῑ πρŏπĕ – ∪ ∪ τῆ τōν – –
βῐŏν ∪ ∪.

ȣπεῖ – – ραν ἔχŏ ∪ ∪ ∪ μĕν ōν ∪ – τŏς οῦ ∪ – σωτη̆ – –
ρῐοῦ ∪ –

εὐλοῖ – – δŏρη̄ ∪ – τŏν, ὧς ∪ – ἔοῖ ∪ – κĕφαῑ ∪ – νĕ ταῑ ∪ –
τŏ τοῦ ∪ – στρᾰτῐω̄ ∪ ∪ – τοῦ σχῆ – – μᾰ, καῑ ∪ – τŏ τοῦ ∪ –
ξĕνοῦ ∪ –

κōμψōς – – στρᾰτῐω̄ ∪ ∪ – της οῦ – – δ' ᾰν εῖ ∪ – πρᾱττοῖ
– – θĕŏς ∪ ∪ οῦθεῖς – – γĕνοῖ ∪ – τ' ἄν. – –

EX PLVTO ARISTOPHANIS.

Ω ς ἀργαλέον πρᾶγμ' ἐστὶν ὦ ζεῦ καὶ θεοὶ
Δ οῦλον γενέσθαι παραφρονοῦντος δεσπότου
Η ν γὰρ τὰ βέλτισθ' ὁ θεράπων λέξας τύχῃ,
Δ όξῃ δὲ μὴ δρᾶν ταῦτα τῷ κεκτημένῳ,
Μ ετέχειν ἀνάγκη τὸν θεράποντα τῶν κακῶν.
ῶς ἀρ —— γᾰλε̆ο̄ν ᴗᴗ— πρᾱγμε̄ —— στ̆ιν ὦ ᴗ— ζεῦκαι̅
—— θε̆οι̅ ᴗ—
Δ οῦλο̄ν —— γε̆νε̄ ᴗ— σθαι̅ πᾰρᾰ —ᴗᴗ φρο̆νου̅ ¦ᴗ— το̄ς
δε̄ —— σπο̆του̅ ᴗ—.
ἢν γᾱρ —— τᾰβε̄λ ᴗ— τισθο̆θε̆ —ᴗᴗ ρᾰπω̅ν ¦ᴗ— λε̄ξᾱς
—— τῠχῃ ᴗ—,
Δ ὀ̄ξῃ —— δε̆μὴ ᴗ— δρᾶν ταυ̅ —— τᾰτῷ ᴗ— κε̄κτη̅ ——
με̆νῳ ᴗ—,
με̆τε̆χει̅ν ᴗᴗ— ἀ̆νᾱγ ᴗ— κη̆το̄ν —— θε̆ρᾰπο̄ν ᴗᴗ— τᾰτῶν
ᴗ— κᾰκῶν ᴗ—.

EX HECVBA EVRIPIDIS.

Η κω νεκρῶν κευθμῶνα, καὶ σκότου πύλας
Λ ιπὼν, ἵν' ᾅδης χωρὶς ᾤκισται θεῶν,
Π ολύδωρος ἑκάβης παῖς γεγὼς τῆς κισσέως,
Π ριάμου τε πατρός. ὅς μ', ἐπεὶ φρυγῶν πόλιν
Κ ίνδυνος ἔσχε δορὶ πεσεῖν ἑλληνικῷ.
Δ είσας, ὑπεξέπεμψε τρωϊκῆς χθονὸς,
Π ολυμήστορος πρὸς δῶμα θρηϊκίου ξένου.
ἥκω̄ —— νε̆κρῶν ᴗ— κευθμω̅ —— νᾰκαι̅ ᴗ— σκο̆του̅ ᴗ—
πῠλᾱς ᴗ—
Λ ἰπω̄ν ᴗ— ἵνᾱ ᴗ— δης χω̄ —— ρῐς ᾠ̄ ᴗ— κισται̅ —— θε̆
ῶν ᴗ—.
Π ο̆λῠδω̅ ᴗᴗ— ρο̆ς ἑ̆κᾰ ᴗᴗᴗ βη̄ς παῖς —— γε̆γὼς ᴗ—
τῆς κις —— σε̆ως ᴗ—,
Π ριᾰμου̅ ᴗᴗ— τε̆ πα̅ ᴗ— τρο̆ς. ὃς ᴗ— με̆ πει̅ ᴗ— ¦φρῠγῶν
ᴗ— πο̆λῐν ᴗᴗ.
Κ ι̅νδυ̅ —— νο̆ς ἔ ᴗ— σχε̆δο̆ρεῖ ᴗᴗᴗ πε̆σει̅ν ᴗ— ἑλλη̅ ——
νῐκῷ ᴗ—,

Δ εῖσας – –, ὑπὲξ υ – ἔπεμ υ – ψετρῶ υ – ἴκῆς υ – χθό
νὸς υ υ
Π ολυμή υ υ – στόρος υ – πρὸς δῶ – – μα θρῇ υ – κίου
υ – ξένου υ –.

TERENTIANVS DE COMICIS ET TRAGICIS VERSIBVS.

Culpatur autem uersus in tragœdiis,
Et rarus intrat ex iambis omnibus,
Vt ille contra, qui secundo & talibus,
Spondeon, aut quem comparem receperit.
Sed qui pedestres fabulas socco premunt,
Vt quæ loquuntur sumpta de uita putes,
Vitiant iambum tractibus spondaicis.
Et in secundo, & cæteris æque locis.
Fidem'que fictis dum prōcurant fabulis,
In mētra peccant arte, non inscitia,
Ne sint sonora uerba consuetudinis.
Paulum'que rursus a solutis differant.
Magis ista nostri. nam ferè græcis tenax
Cura est iambi, uel nouellis comicis,
Vel qui in uetusta præcluent Comœdia.

DE DIMETRO IAMBICO.

Dimetrũ Iambicũ acatalectum Archilochiũ constat e quatuor integris pedibus. recipit'que in locis imparib⁹. i. in prima & tertia sede iambũ, & cæteros, quos trimetrũ. in locis uero paribus hoc est in secũda, & quarta sede, iābũ uel tribreuẽ, sed in fine & Pyrrhichiũ. quales multi sũt uersus apud Hor. suppositi aliis, ut hic, trimetris.

Quāndō rĕpō stūm cæ cŭbum ād fēstās dăpēs,
Vīctō – – rĕlæ υ – tūs cæ – – sărĕ υ υ
T ēcūm sŭb āltā (sīc lŏuī grātūm) dŏmō
Bĕā υ – tĕ mē υ – cœnās – – bĭbăm υ υ, Hic aũt, Herois
N ōx ĕrăt, ēt cœ lō fūl gēbāt lūnă sĕ rēnō
īntēr – – mĭnō υ – răsy̆ υ – dĕră υ υ.

C ūm tū māgnō rūm nū mēn lǣ sūră dĕ ōrŭm,
īnuēr — — băiū u — rābās — — mĕă u u.

H oc carmine constat etiam hymnus ille, ac rhythmus in sacris libris in laudem immaculatæ Virginis.

Quēm tēr — — răpōn u — tŭs æ̅ u — thĕră u u
C ŏlūnt u — ădō u — rānt præ̆ — — dĭcānt u —
T rīnām — — rĕgēn u — tēm mā — — chĭnăm u u
C laūstrūm — — Mări u — æ̅bā — — iŭlăt u u.

V bi, ut id obiter admoneam, æthera nominatiuus est fœminini generis ab accusatiuo græco τὸν αἰθέρα hæc æthera, sicut τὸν κρατῆρα hæc cratēra. Maria autem & si corripit primam & secundam apud Claudianum, tamen quia hebraicum est nomen, puto penultimam habere indifferentem.

DE IAMBICO TETRAMETRO.

I ambicum tetrametrum, quod latine quadratum & octonarium dicitur, eosdē pedes in locis paribus, ac imparibus admittit, quos & trimetrū. nam si trimetro duos præposueris pedes, ex iis, quos illud recipit, tetrametrum facies, Quod sic docet Terentianus.

S ed hic trimētrus quando duplicem pedem
A capite sumet, tunc quadratus dicitur.
I demq́ dictus est & octonarius.
A nte ergo uersum collocabo Iambicum.

P hăsē u — lŭs īl u — lĕ quēm u — uĭdē u — tĭs hō u —
spĭtēs u —.

Quadratus iste talis effici potest.

ă dēst u — cĕlĕr u — phăsē u — lŭs īl u — lĕ quēm u —
uĭdē u — tĭs hō u — spĭtēs u —.

H uiusmodi uersus iambicos quadratos acatalectos nō legi in usu apud nostros, catalecticos autem legi apud Catullum, Cuius generis est illud Epigramma in Thallum, qui Catullo Pallium, & sudarium inuolauerat,

C ĭnæ u — dĕ Thāl u — lĕ mōl u — lĭōr u — cŭnī u — cŭ
lĭ u — căpīl u — lō —.

R ĕmīt ∪ – tĕ păl ∪ – līūm ∪ – mĭhī ∪ – mĕūm ∪ – quŏd īn ∪ – uŏlā ∪ – stī – –. Vides his deesse syllabam, ut sint octo simplices pedes iambi. Qui poterunt effici quadrati perfecti, si dixeris.

C īnædĕ Thāllĕ mōllĭōr cūnīcŭlī căpīllŭlō,

R ĕmīttĕ pāllĭūm mĭhī mĕūm, quŏd īnuŏlāuĕrās. Apud Comicos tamen sæpe inuenies id genus octonarios uersus, non tamē seruata lege Iambici metri, sed in omni sede indifferēter positos spondeum, dactylum, Anapæstum præterq̄ in octaua, ubi semper est iambus. quales sunt illi apud Terentium.

E nĭmuē ∪ ∪ – rŏ Dā ∪ – uĕ nĭhīl ∪ ∪ – lŏcī ēst ∪ – sĕ gnĭtī̆ – ∪ ∪ ǣ nĕquē – ∪ ∪ sōcŏr – – dĭǣ ∪ –.

Quāntum īn – – tēllē – – xī mŏdŏ – ∪ ∪ sĕnīs ∪ – sēn tēn – – tĭām ∪ – dē nū – – ptĭīs ∪ –

Quǣ sī – – nōn ā – – stū prō – – uĭdēn ∪ – tūr me aūt – – hĕrūm ∪ – pĕssūn – – dăbūnt ∪ –. Et nota. n. uero sic dictū, ut supra sine inuidia, ut u ꝓ nihilo habeat, ut ait Prisc.

S ed de hoc metro multa dici possent, quæ prætermittimus dicenda, cū Terentium dabimus excusum typis nostris.

DE IAMBICO CLAVDO.

E st quoddam genus Iambici uersus delumbe, & Claudum, quod græci σκάζον & χωλίαμβον appellant. habet enim in fine pro iābo spondeū. Differt autem a perfecto senario iābico, quod hic in sexta sede spondeus esse debet, tum in quinta semper iambus. nā cum scandantur iugati hi pedes in choliambo, tertius pes iugatus, semper esse debet epitritus primus, idest prima breuis ante treis longas. Cauendū igitur, ne in quinta sede ponatur spondeus, aut alii, quos integer senarius Iambicus in ea suscipit. Hanc legem accurate seruauit Persius his uersibus claudis.

N ĕc fōn – – tĕ lā ∪ – bră prō ∪ – lūī ∪ – căbāl ∪ – līnō – –.

N ĕc īn ∪ – bĭcĭpī ∪ ∪ ∪ tĭ sō – – mnĭās ∪ – sĕ pār ∪ – nāsō – –.

Mĕmĭnĭūt ∪∪– rĕpēn ∪– tĕsīc ∪– pŏē ∪– tă prō
∪– dīrēm –∪.
Hĕlĭcō ∪∪– nĭdās ∪– quĕpāl ∪– lĭdām ∪– quĕ pȳ
∪– rēnēn ––.
Illīs –– rĕlīn ∪– quō, quō –– rŭĭmā ∪– gĭnĕs ∪–
lāmbūnt ––.
Hĕdĕræ ∪∪– sĕquā ∪– cēsīp –– sĕsē ∪– mĭpā ∪–
gānūs –∪.
Ādsā –– crăuā ∪– tūm cār –– mĕnōf ∪– fĕrō ∪–
nōstrūm –∪.
Quĭs ēx ∪– pĕdī ∪– uĭt psī –– tăcō ∪– sŭūm ∪–
χαῖρε –∪.
Pīcās –– quĕ dŏcŭ ∪∪∪ ītnō –– strā uĕr ∪– băcō
∪– nārī? ––
Măgī ∪– stĕr ār ∪– tĭs, īn ∪– gĕnī ∪– quĕ lār ∪–
gītŏr –∪.
Vēntĕr ––, nĕgā ∪– tās ār –– tĭfēx ∪– sĕquī ∪–
uōcēs ––.
Quōd sī –– dŏlō ∪– sī spēs –– rĕfŭl ∪– sĕrīt ∪–
nūmmī ––,
Cōruōs –– pŏē ∪– tās, ēt –– pŏē ∪– trĭdās ∪– pī
cās ––
Cāntā –– rĕ crē ∪– dās pē –– gă sē ∪– ĭūm ∪– mē
lŏs –∪. Ecce in quinta sede semper est iambus, & in sexta spondeus, uel pro spondeo trochæus, quia, ut sæpe dictū est, in fine breuis pro longa ponit̄. Quo nā modo aūt melos possit primā producere, diximus in primo modo quo in primo loco positæ syllabæ cognoscuntur. Dicitur autē σκάζων à græcis, qa claudicat. nā sextus pes in hoc metro maior est, q̄ sextus, q in senario pfecto. σκάζω enī est claudico, unde σκάζων σκάζοντος participiū, idest claudicās. eadē ratiōe χωλίαμβον dicūt. χωλὸς enī græce, latine claudus. unde choliābus cōponit̄, quasi claudiābus. Huius carminis inuētor fuisse dicit̄ Hipponax. De scazōte hæc Terētian⁹.
Claudum trimētrum fecit alitĕr Hīp ∪– pōnāx ––
Ad hunc modum, quo claudicant ĕt hī ∪– uĕrsūs ––.

I dcirco græce nuncupatŭs ēst ∪ – σκάζων – –
H ic non iambum reddidit pĕdem ∪ – sēxtŭm – ∪,
P enultimam sed pro breui trăhīt ∪ – lōngăm – ∪,
N ouitate ductus, non ut insciŭs ∪ – lēgĭs – ∪.
S ed quia iugatos scandimus pĕdēs ∪ – īstōs – –,
P æona fieri perspicis pĕdem in ∪ – fīnĕ – ∪.
E pitritus nam primus implĕt hānc ∪ – pārtĕm – ∪,
B reuis locata cum sit antĕ trēis ∪ – lōngās – –.
Quare cauendum est, ne licentĭā ∪ – suētā – –
S pondeon, aut qui procreantŭr ēx ∪ – īllō – –
D ari putemus posse nunc lŏcō ∪ – quīntō – –,
Ne deprehensæ quattuor Sĭmūl ∪ – lŏngǣ – –
P arum sonoro fine destrŭānt ∪ – uērsŭm – ∪.
N am dactylum parémue, quid tĭbī ∪ – dīcăm – ∪?
C um tantum iambus hoc loco prŏbē ∪ – pōnī – –,
A lius'q; nullus rite posĭt ād ∪ – mītti – –.
H oc Mimiambus Mattius dĕdīt ∪ – mētrŏn – ∪.
N am uatem eundem est attico thўmō ∪ – tīnctŭm – ∪
P ari lepore consecutŭs ēt ∪ – mĕtrō – –.

DE METRO TROCHAICO.

T rocaicum metrum iambico contrarium est, non susceptione pedũ (eosdẽ enim utrunq; recipit, nisi qđ nec trochæũ iambicum, nec iambũ trochaicum) sed dispositione per sedes. nã sicut iãbus in paribus ponit̃ locis, ita in disparibus trochæus. Vñ Terẽtianꝰ.

N am pes uterq;, quia sibi est contrarius,
G audet locorum dispari custodia.
T rochæus ergo semper impari loco,
P ari'q; iambus rite collocabitur.

Recipit igitur hoc metrum in locis imparibus trochæũ, tribrachyn, in locis autem paribus, & hos & spondeũ, & dactylũ & anapæstum. quanq̃ tribrachys in septimo non admittitur. Præterea, Tribrachys & Dactylus, & Anapæstus non nisi raro admittendi sunt. id quod & in iãbico obseruandũ est. Accipe autẽ trochaicũ

eosdem

eoſdem pedes, quos & iambicum, hinc manifeſte apparet, quod ſi a tetrametro iābico acatalecto dempta prima fuerit ſyllaba, fiet Trochaicū Tetrametrū Catalecticum. & ſi fuerit iambicū e ſolis iambis, fiet trochaicū e ſolis trochæis. ſin autem illud in diſpa ribus locis ſpondeū & alios habuerit, & hoc ex iiſdem cōſtabit. fiat igitur Catulli illud ex catalectico acatalecticum ſic.

R ĕmīt ∪– tĕpāl ∪– līūm ∪– mĭhī ∪– mĕūm ∪– quŏdīn ∪– uŏlā ∪– uĕrās ∪–, eruntomes iābi quod ſi dempſeris primam ſyllabam Re, fiet trochaicum catalecticum e ſolis trochæis ſic, Mittĕ –∪ pāllĭ –∪ ūm mĭ –∪ chīmĕ –∪ ūm quŏd –∪ īnuŏ –∪ lāuĕ –∪ rās –. ecce ſeptem ſunt trochæi, & ſupereſt ſyllaba. Poteris etiam facere tro chaicum tetrametrum catalecticum ex iambo ſenario præponen do creticum –∪–. Nam ſi præpoſueris creticū, puta Sōcră tēs –∪– illi Horatiano, Bĕātūs īllĕ quī prŏcūl nĕgōtĭīs, fiet trochaicum tale. Sōcră –∪ tēs bĕ –∪ ātūs –∪ īllĕ –∪ quī prŏ –∪ cūl nĕ –∪ gōtĭ –∪ īs –. in quo uerſu licet trifariam uariare principium ſecundū ſolutionū numerum, quas habere poteſt creticus –∪–. Soluēdo igitur primā cretici, fiet tale, Dĭŏgĕ ∪∪∪ nēs bĕ –∪ ātūs –∪ īllĕ –∪ quī prŏ –∪ cūl nĕ –∪ gōtĭ –∪ īs –. Soluendo Secundā, Tale. Dē mŏ –∪ phĭlēbĕ ∪∪∪ ātūs –∪ īllĕ –∪ quī prŏ –∪ cūl nĕ –∪ gōtĭ –∪ īs –. Soluendo utranq;, tale, Quŏd ăgĭs ∪∪∪ ăgĕ, Bĕ ∪∪∪ ātūs –∪ īllĕ –∪ quī prŏ –∪ cūl nĕ –∪ gōtĭ –∪ īs –. Sin autem iambicū ſenarium non fuerit e ſolis iambis, quale eſt hoc Horatii Nēptū –– nūs āl ∪– tōtūn –– dĭt hȳ ∪– bērnūs –– sălō ∪– ꝓponendo ei cretitū, ut Nauitas, fiet tale, Nāuĭ –∪ tās Nē –– ptūnūs –∪ āltō –– tūndĭt –∪ hȳbēr –– nūs să –∪ lō –. Huius aūt generis ſunt illa apud Suetonium in Iulium Cæſarem.

G āllĭ –∪ ām Cæ –– sār sŭb –∪ ēgīt –– Nīcŏ –∪ mēdēs –– Cæsă –∪ rĕm ∪.

ē ccĕ –∪ Cæsăr –– nūnc trĭ –∪ ūmphāt ––, quī sŭb –∪ ēgīt –– gāllĭ –∪ ăm ∪.,

&

N ĭcŏ – ᴗ mēdēs – – nūnc trĭ – ᴗ ūmphāt – –, quī sŭb – ᴗ ēgīt – – Cǣsă – ᴗ rēm ᴗ.

T alia etiam sunt Terentiani trochaica, ut illa.

S ȳllă – ᴗ bās quǣ – – rītĕ – ᴗ mētrō – – cōngrŭ – ᴗ ūnt hē – – rōĭ – ᴗ cō, –.

C āptūs – ᴗ ūt mĕ – ᴗ ūs fĕ – ᴗ rēbāt – –, dīspŭ – ᴗ tātās – – āttŭ – ᴗ lī –.

V ērsĭ – ᴗ būs sā – – nē mŏ – ᴗ dōrūm – –, quō sŏ – ᴗ nōtă – ᴗ lēuĭ – ᴗ tās.

ā ddĭ – ᴗ tā stĭ – ᴗ lī lĕ – ᴗ uārēt – – sīccĭ – ᴗ ōrīs – – tǣdĭ – ᴗ ŭm ᴗ.

Hæc prius Bassine fili, & tu gener Nouate mi
Perpolite q̃ potestis crebriore limula,
Non pater tanq̃, socer'q;, sed uelut sim extrarius.
Intueri uos oportet, an satis sit litteris

S ingulis discreta recte, quæ cui ē natiuitas. & reliqua id genus q̃ plurima. Et notandum in huiusmodi trochaicis duo debere esse commata, ita ut semper quartus pes primū finiat comma, quod idem quoque Terentianus præcipit his trochaicis.

Regulam seruans ubiq;, finis ut quarti pedis
Nominis, uerbi'ue fine, comma primum terminet.
Hac enim tome probatur metron hoc trochaicum.
Hunc modum si competenti pertulit ductu stylus.
Siue prouiso tenore cessit effectus labor. Huius generis etiā est hymnus ille rhythmicus in sacris literis.

P āngĕ – ᴗ līnguă – ᴗ glōrĭ – ᴗ ōsī – – prǣmĭ – ᴗ ūm cēr – – tāmĭ – ᴗ nīs ᴗ

ē tsŭ – ᴗ pēr crŭ – ᴗ cīs trŏ – ᴗ phǣō – – dīc trĭ – ᴗ ūmphūm – – nōbĭ – ᴗ lĕ ᴗ,

Quālī – ᴗ tērrĕ – ᴗ dēmptŏr – ᴗ ōrbīs – ᴗ īmmŏ – ᴗ lātūs – – uīcĕ – ᴗ rĭt ᴗ. Est enim id genus trochaicum frequentissimum. Illud etiam notādum, quod sicut ex Senario Iambico fieri potest trochaicum catalecticum, præponē do creticum, ita ex trochaico catalectico tetrametro fieri pōt iābicū senariū acatalectū remoto cretico. Possent dici & alia de me

tro trochaico, ut de monometro, de dimetro, de trimetro, item quare præposito cretico contingat in locis paribus esse spōdeū, dactylū, anapæstum, Sed nō tantū mihi datur otii. Remitto igiť studiosos ad Terentianū, & alios, qui erudite de arte scripserūt. Sed scandamus tria metra trochaica catalectica ex equitibus Aristophanis, totidem'q; ex Iphigenia in Aulide Euripidis.

Ω γέροντες ἡλιασταὶ φράτορες τριωβόλου,
Ο ὓς ἐγὼ βόσκω κεκραγὼς, καὶ δίκαια, κ' ἄδικα.
Π αραβοηθεῖθ', ὡς ὑπ' ἀνδρῶν τύπτομαι ξυνωμοτῶν.
ῶγέ —υ ρόντες —υ ἡλι —υ ἀσαι —— φρατὸ —υ ρες τρι
—υ ωβό —υ λου —.
Ο οὓς ἐ —υ γὼβο —— σκωκε —υ κρατὼς —— καὶδι —υ
καια —υ κἀδι —υ κα υ,
Π ἀραβο υυυ ηθεῖ —— θώς ὑ —υ πανδρῶν —— τύπτο
—υ μαι ξυν —υ ωμό —υ τῶν —.

EX EVRIPIDE.

Μ ηδὲν ἂν χρέους ἕκητι προστάτην θείμην χθονός,
Μ ηδ' ὅπλων ἄρχοντα. νοῦ χρὴ τὸν στρατηλάτην ἔχειν,
Π όλεος ὡς ἄρχων ἀνὴρ πᾶς, ξυνέσιν ἣν ἔχων τύχῃ.
Μ ηδὲ —υ ναν χρε —υ ους ἐ —υ κητι —υ προστα —υ την
θεῖ —— μην χθο —υ, νὸς υ
Μ ηδο —υ πλων ἀρ —— χοντα —υ, νοῦ χρη —— τὸν στρα
—υ τηλα —υ την ἔ —υ χειν —,
Π ολεος υυυ ὡς ἀρ —— χων ἀ —υ νὴρ πᾶς ——. ξυνέσιν
υυυ ἣν ἐ —υ χων τυ —υ χῃ —

DE HENDECASYLLABO SAPPHICO.

Hendecasyllabi Sapphici duo sunt Genera, alterū, quo sæpe usus est Horatius, alterum, quod alio nomine Phalæciū dicitur.

Illud apud Horatium constat quinque pedibus Trochæo, Spondeo, Dactylo, Duobus trochæis. quanq̃ ultimo etiam spondeo. Quale est illud ad Augustum Cæsarem, in quo primi tres uersus sunt eiusdem generis. Inde subiungitur Adonius in quarto ordi

ne,cõſtans Dacty lico dimetro catalectico, ideſt e dactylo, & ſpõ
deo, uel trochæo pro ſpondeo. Poſtea ſunt iterum tres eiuſdem
generis, & quartus rurſum Adonius. & ſic ad finem uſq; iiſdem
generibus carminis.

I ām sā̆ – ∪ tīs tēr – – rīs nĭuĭs – ∪ ∪ ātqĕ – ∪ dīrǣ, – –
G rāndĭ – ∪ nīs mī – – sīt pātĕr – ∪ ∪, ĕt rū – ∪ bēntī – –
D ēxtĕ – ∪ rā sā – – crās iăcū – ∪ ∪ lātŭs – ∪ ārcĕis – –
Tērrŭĭt – ∪ ∪ ūrbēm – ∪.
T ērrū – ∪ ĭt gēn – – tēs grăuĕ – ∪ ∪ nē rĕ – ∪ dīrĕt – ∪
S ēcū – ∪ lūm pȳr – – rhǣ nŏuā – ∪ ∪ mōnſtrā – ∪ queſtǣ – –
ō mnĕ – ∪ cūm prō – – teūs gĕnŭs – ∪ ∪ ēgĭt – ∪ āltōs – –
Vīsĕrĕ – ∪ ∪ Mōntēis – –.

A lterum Hendecaſyllabi genus conſtat etiã quinq; pedibus ſpon
deo, dactylo, & tribus trochæis. ſed quanq̃ in prima ſede legiti-
mus pes eſt ſpõdeus, tamen & trochæus, & iābus eã ſibi uſurpa-
runt. Hoc genere carminis Catullus uſus eſt, & Martialis. Horati
us nunq̃. diſtat autẽ hoc a ſuperiore diſpoſitione pedũ. Illud enĩ
in prima ſede ſemper habet trochæũ in ſecunda ſpõdeũ, in tertia
dactylũ, inde duos trochæos, Hoc in prima legitimũ habet ſpon
deũ, in ſecunda ſemper dactylum, inde treis trochæos. nec refert
extremũ etiã inueniri ſpondeũ. id enim fit ratione ultimæ.

Ex Catullo ad M. Tullium.

D ĭsēr – ∪ tīſsĭmĕ – ∪ ∪ Rōmŭ – ∪ lī nĕ – ∪ pōtūm – ∪
Quōt sūnt – – quōtquĕ fū – ∪ ∪ ērĕ – ∪ Mārcĕ – ∪ Tūllī – –
Quōtquĕ – ∪ pōſt ălĭ – ∪ ∪ īs ĕ – ∪ rūnt ĭn – ∪ ānnĭs – –
G rātĭ – ∪ ās tĭbĭ – ∪ ∪ māxĭ – ∪ mās Că – ∪ tūllŭs – ∪
ă gīt ∪ –, pēſsĭmŭs – ∪ ∪ ōmnĭ – ∪ ūm pŏ – ∪ ētă – ∪.
T āntō – – pēſsĭmŭs – ∪ ∪ ōmnĭ – ∪ ūm pŏ – ∪ ētă – ∪,
Quāntō – – tu ŏptĭmŭs – ∪ ∪ ōmnĭ – ∪ ūm pă – ∪ trōnŭs – ∪.

Ex Martiale.

H ĭc ēſt – – quēm lĕgĭs – ∪ ∪ īllĕ – ∪ quēm rĕ – ∪ quīrĭs – ∪
T ōtō – – nōtŭs ĭn – ∪ ∪ ōrbĕ – ∪ Mārtĭ – ∪ ālĭs – ∪,
ā rgū – – tīs ĕpĭ – ∪ ∪ grāmmă – ∪ tūm lĭ – ∪ bēllĭs – –
C uī lĕ – – ctōr ſtŭdĭ – ∪ ∪ ōsĕ – ∪ quōd dĕ – ∪ dīſtī – –
V ĭuēn – – tī dĕcŭs – ∪ ∪ ātquĕ – ∪ sēntĭ – ∪ ēntī – –

Rari — — pōst cīnĕ — ∪ ∪ rēs hă — ∪ bēnt pŏ — ∪ ētæ — —.

Ex Terentiano.

Quem nos Hendecasyllabum solemus
Tanquam de numero uocare uersum,
Tradunt Sapphicon esse nuncupandum.
Nanque & iugiter usa sæpe Sappho,
Dispersos'q; dedit subinde plureis
Inter carmina disparis figuræ.
Sed primi pedis ante lex tenenda est.
Spondeon siquidem uidemus istic
Tanquam legitimum solere poni.
Post hunc dactylon, atq; treis trochæos.
Cui nomen quoq; Phallico dederunt.
Verum mobilis hic locus frequenter
Non solum recipit pedem, ut loquebar
Spondeum, sed & aptus est trochæo.
Nec peccat pede natus ex Iambo.
Exemplis tribus hoc statim probabis
Docti carmine quæ legis Catulli.
Cuī dō — — nō lĕpĭ — ∪ ∪ dūm nŏ — ∪ uūm lĭ — ∪ bēllŭm — ∪
ā rĭ — ∪ dō mŏdŏ — ∪ ∪ pūmĭ — ∪ ce ēxpŏ — ∪ lītŭm — ∪.
Mĕās' ∪ — ēsse ălĭ — ∪ ∪ quid pŭ — ∪ tārĕ — ∪ nūgās — —.
Quos dixi modo iam pedes uidemus
Diuersos capiti trium locatos.
Spondeon cuī dō — — trochæon ārĭ — ∪
Mĕās ∪ — quis neget hunc iambon esse?

Ex epigrammatis ἀλφειοῦ.

οὐ στέρ — — γωβαθυ — ∪ ∪ λήι — ∪ ους ἀ — ∪ ρούρας — —
οὐκ ὄλ — — βον πολύ — ∪ ∪ χρυσον — ∪ οἷα — ∪ γύγης — —
Αὐτάρ — — κουσἔρα — ∪ ∪ μαι βί — ∪ ου μα — ∪ κρίνε — ∪
τὸ μη ∪ — θὲν γαρ ἄ — ∪ ∪ γαν, ἄ — ∪ γαν με — ∪ τέρπει — —

DE CARMINE SOTADEO.

Sotadeum carmen constat e quinq; pedibus, primis duobus Ionicis a maiore, & tribus reliquis, trochæis. & quia Ionicus a maiore

constat e duabus primis longis, & reliquis duabus breuibus. primus pes interdum soluta prima Ionici in duas breueis, fit mesomacros ∪ ∪ – ∪ ∪ constans e media longa, & duabus utrinq; breuibus, soluta secunda, fit parapæon – ∪ ∪ ∪ ∪ constans e prima longa, & quatuor breuibus. Idem accidere quoq; in secundo Ionico potest, ut ostendemus exemplis. Quod autem ambæ in utroque ionico solui possint in dichoreum, hoc est in sex breueis, non memini legere apud Terentianũ. Præterea in tertia sede loco primi trochæi mõ spondeus, mõ dactylus, modo Anapæstus inuenitur, qđ raro fit, nec fere unquam nisi quartus pes fiat pyrrhichius. nec erit unquam pyrrhichius quartus, nisi tertius sit unus e tribus prædictis loco trochæi. Sed qđ dicimus ostendamus ex ipso Terentiano. Carmen e duobus Ionicis a maiore, & tribus trochæis.

N ūnc īncĭpĭ – – ∪ ∪ ām bīs gĕmĭ – – ∪ ∪ nōs pĕ – ∪ dēs rĕ – ∪ fērrĕ – ∪. E primo pede mesomacro soluta prima Ionici, secundo Ionico, reliquis trochæis. ut

ĕ lĕmēntă rŭ ∪ ∪ – ∪ ∪ dēs quæ pŭĕ – – ∪ ∪ rōs dŏ – ∪ cēnt mă – ∪ gīstrī – –. E primo pede Parapæone soluta secunda primi Ionici, secundo Ionico, reliquis trochæis. ut

Cæcĭlĭŭs ĕ – ∪ ∪ ∪ ∪ rīt cōnsĭmĭ – – ∪ ∪ līs pĕ – ∪ dīs fĭ – ∪ gūræ – –. E primo pede Ionico secundo mesomacro soluta prĩa syllaba secũdi Ionici. tertio spõdeo. q̃rto pariãbo, ut

S ī prīmăbrĕ – – ∪ ∪ uĭs ĕpītrĭtŏs ∪ ∪ – ∪ ∪ hīc prī – – mŭs hă ∪ ∪ bētŭr – ∪. E primo pede Ionico, secundo Parapæone soluta secũda syllaba secundi Ionici, & reliquis trochæis nec refert, si extremus, ut dixi, est Spondeus. ut

ū num ūt făcĭ – – ∪ ∪ ānt dŭŏ părĭ – ∪ ∪ ∪ ∪ tēr pĕ – ∪ dēs iŭ – ∪ gātī – –. E tertio pede Anapæsto, & q̃rto pariambo. ut

V ērsūs mălĕ – – ∪ ∪ nē dēsĭnăt – – ∪ ∪ ădhĭbēn ∪ ∪ – tŭr ĭn ∪ ∪ īmō – –. E tertio pede dactylo, & quarto pariambo.

Quārtūm quŏnĭ – – ∪ ∪ ām pērspĭcĭs – – ∪ ∪ hūnc ĕpĭ – ∪ ∪ trĭtŏn ∪ ∪ esse – ∪. Hoc genus carminis Sotadem inuenisse dicunt Vnde Terentianus.

Longas siquidem quando prius locamus ambas

Deinde breueis ſubdimus, ut putes priorem
Spondeon oriri comitem, mox pariambum
Ἀπὸ μείζονος illum memorant Ionicorum.
At qui breuibus præpoſitis, deinde longas
Acceperit, ἀπ᾽ ἐλάσσονος hunc iubent uocari.
Nomen tibi quod deligo, quo notes priorem?
Cum uerſibus iſtis toties recurrat hic pes,
Longas geminat qui prius, & iugat minores.
Lāuīnĭă – – ∪ ∪ cum dicimus, hæc tamen figura eſt,
Metrumq́ꝫ facit, Sotadicon quod uocitarunt,
Qui multa ferunt hoc pede Sotadem locutum.

Atilii Fortunatiani fragmentum de metro Sotadeo.

Primus ſpondeus. Secundus pariambus. Tertius ſpondeus. Quartus pariambus. Quintus tribrachys. Sextus item tribrachys. Vltimus ſpondeus. & quo magis mirum uideri poteſt, totus Sotadeus numerus e trochæis poteſt cōſtare pedibus, & duo habet Ithyphallica metra, & unum trochæum pedem, Sic Bācchĕ, bācchĕ, bācchĕ. Quibus ſi interpoſueris aliquos brachyſyllabos, eiuſdē ſcilicet rationis, erit uerſus mollior ſic.

Bācchĕ – ∪ Brŏmĭĕ ∪ ∪ ∪ bācchĕ – ∪ brŏmĭĕ ∪ ∪ ∪ Bācchĕ – ∪ brŏmĭĕ ∪ ∪ ∪, bācchĕ – ∪.

Nam Ithyphallicū metrum ſæpe recipit hūc Tribrachyn, Vt etiam apud Mænandrum in phaſmate, & apud Callimachū in epigrammatis oſtendi poteſt. Cuius exemplum ſubieci, quo notius ſit eū, cum ſit ſex ſyllabarum, accreſcere modo una, modo duabus ſyllabis per tribrachyn ſcilicet pedem.

Hūcă – ∪ dēslȳ̆ – ∪ æ̅ĕ – ∪
Bāſsă – ∪ rēubĭ – ∪ cōrnĭs – ∪
Nȳctĭ – ∪ lĭĕbĭ ∪ ∪ ∪ mātĕr – ∪
Crīnĕ – ∪ nĭtĭdŭs ∪ ∪ ∪ āptĕ – ∪,
Lūtĕ – ∪ īscŏ – ∪ rȳmbīs = –
Hĕdĕră ∪ ∪ ∪ tēcŏ – ∪ rōnīs – –
Hāſtă – ∪ uĭrĭdĭs ∪ ∪ ∪ ārmĕt – ∪.

Plăcĭdŭs ∪∪∪ ădĕsăd ∪∪∪ ārās — —
Băcchĕ — ∪ băcchĕ — ∪ băcchĕ — ∪.

Hæc ex Atilio, in quibus nos quædam emendauimus, ubi quia meminit metri Ithiphallici, quod constat e tribus trochæis admisto sæpe brachysyllabo, subiunximus hæc ex Terentiano de ithyphallico.

Ithyphallica porro dicarunt mūsĭ — ∪ cīpŏ — ∪ ētæ — —
Qui ludicra carmina baccho uērsĭ — ∪ būs pĕ — ∪ tūlcīs — —
Graio cum cortice phallo trēs dă — ∪ bānt trŏ — ∪ chæōs — —
Vt nomine fit son⁹ ipse, Băcchĕ — ∪ băcchĕ — ∪ băcchĕ — ∪.

Nunc ut in figura manifestius appareat, quot unũquodq; metrum e supradictis accipiat pedes per singulas regiones, in hunc modum notabimus.

HEROVM.

I	II	III	IIII	V	VI
— —	— —	— —	— —	— —	— —
— ∪∪	— ∪∪	— ∪∪	— ∪∪	— ∪∪	— ∪

PENTAMETRVM cum cæsuris.

I	II	Semipes	III	IIII	Semipes
— ∪∪	— ∪∪	—	— ∪∪	— ∪∪	—
— —	— —	—	— ∪∪	— ∪∪	—
— ∪∪	— —	—	— ∪∪	— ∪∪	—
— —	— ∪∪	—	— ∪∪	— ∪∪	—

PENTAMETRVM sine cæsuris.

— ∪∪	— ∪∪	— —	∪∪ —	∪∪ —
— —	— —	— —	∪∪ —	∪∪ —
— ∪∪	— —	— —	∪∪ —	∪∪ —
— —	— ∪∪	— —	∪∪ —	∪∪ —

IAMBICVM SENARIVM.

I	II	III	IIII	V	VI
∪ —	∪ —	∪ —	∪ —	∪ —	∪ —
∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪ ∪
— —		— —		— —	∪∪∪
— ∪∪		— ∪∪		— ∪∪	
∪∪ —		∪∪ —		∪∪ —	

IAMBICVM COMICVM.

I	II	III	IIII	V	VI
∪ —	∪ —	∪ —	∪ —	∪ —	∪ —
∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪ ∪
— —	— —	— —	— —	— —	∪∪∪
—∪∪	—∪∪	—∪∪	—∪∪	—∪∪	
∪∪—	∪∪—	∪∪—	∪∪—	∪∪—	

IAMBICVM CLAVDVM.

I	II	III	IIII	V	VI
∪ —	∪ —	∪ —	∪ —	∪ —	— —
∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	—∪
— —		— —		— —	
—∪∪		—∪∪		—∪∪	
∪∪—		∪∪—		∪∪—	

TROCHAICVM TETRAMETRVM.

I	II	III	IIII	V	VI	VII	VIII
— ∪	— ∪	— ∪	— ∪	— ∪	— ∪	— ∪	—
∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪
	— —		— —		— —		
	—∪∪		—∪∪		—∪∪		
	∪∪—		∪∪—		∪∪—		

HENDECASYLLABVM SAPHICVM acatalectum.

I	II	III	IIII	V
— ∪	— —	—∪∪	— ∪	— ∪

HENDECASYLLABVM phalecium.

— —

I	II	III	IIII	V
— —	—∪∪	— ∪	— ∪	— ∪
— ∪				— —
∪ —				

SOTADICVM.

I	II	III	IIII	V
— — ∪∪	— — ∪∪	— ∪	— ∪	— ∪
∪∪—∪∪	∪∪—∪∪	— —	∪ ∪	— —
—∪∪∪∪	—∪∪∪∪	—∪∪	∪ ∪	
		∪∪—	∪ ∪	

ITHYPHALLICVM

I	II	III
— ∪	— ∪	— ∪
∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪

& v

Sed de metris hactenus. Superest ut de accentibus, quos suscipit sermo latinus, nec non de distinctionibus breuiter dicamus.

DE ACCENTIBVS.

De accentibus apud nostros breuissimus est tractatus, secus ē apud græcos. illi enim multos libros de accentibus conscripserunt, ut Apollonius. Herodianus filius Apollonii, & alii. In cuius rei admirationem olim hoc distichon lusimus.

Non ualet accentus millesima claudere graios
Pagina. Romanos una, breuis q; potest.

Sunt autem Accentus decem Acutus ˊ Grauis ˋ Circunflexus ^ Longus – Breuis ᴗ subunio ᴗ subdiuisio , Apostrophus ' Aspiratus ʽ Tenuis ʼ Quibus omnibus utimur, præter Aspiratum & tenuem, pro quibus in aspirandis dúntaxat literis hac figura H uel hac h ex utroq; ipsorum facta utimur. Dictus autē accentus, quasi ad cantus, ab accino accinui accentū, ad imitationē græcorum, a quibus προσῳδία dicit᷑, a πρὸς præpositione, qđ est ad, & ᾠδὴ cantus. hi autem sunt, q̄ dictionem moderantur, nec potest aliq̄ esse dictio, quæ uno ex ipsis careat. nā sicut nulla uox esse potest sine uocali, ita nec sine accentu, qđ sit quasi anima uocis. De ipsis igit᷑ dictionē moderantibus sic p breuiter dicemus.

Omnis dictio aut unius est syllabæ, aut duarum, aut plurium duabus. Quæ unius est syllabæ, si breuem uocalē habet, aut positione lō gam, acuitur, ut mél. móns. píx. si uero natura longam, circūflectitur, ut mô s. Quæ autem duarum est syllabarum, semper accentum habet supra primam syllabam, exceptis qbusdam, quæ supra ultimam accentū habent differentiæ causa, ut mox dicemus. Si prima igitur natura longa est, & ultima breuis, circunflectit᷑, ut mâter, mûnus, dônum. in cæteris oībus, acuitur, ut páter, hómo, léges, fórtis, Quæ uero pluriū est duabus syllabis, si penultima est longa, semp ibi est tonus circūflexus si natura longa, & ultima breuis, ut român9, acutus, si aliter, ut románi, poténtes, libértas, Catúllus, ueronénsis Si uero breuis, in antepenultima, ut dómĭnus, póntĭfex, sanctíssĭmus, ténĕbræ, lúgŭbris, mulíĕbris hiacýnthĭnus. excipiuntur a facio composita, quæ in secunda, & tertia psona singulari præsentis indicatiui modi accentū habent in pe

nultima, licet sit breuis, ut benefácis, benefácit, calefácis, calefácit, & huiusmodi. benefít etiam, & satisfít, & calefít, & calefís, & alia composita a fís, & fit, acuunt ultimã, ut sua simplicia. Exerceantur igitur discipuli a præceptoribus pronũtiare dictiões, quæ penultimã uel corripiunt, uel producũt. discant etiam uariare accentum ab antepenultima ad ultimã, uerbi causa, ꝓnuntient dóminus cum accentu in antepenultima sic dóminus, deinde cũ accentu in penultima sic, domínus postremo cum accentu in ultima sic, dominús. licet neq; in ultima, neq; in penultima esse possit. sed fiat, ut assuescant uariare uocé. qđ tñ melius fiet in græcis dictionibus in qbus si accentus est in antepenultima, transit ad penultimá, si ultima flectendo fiat longa, ut ἄνθρωπος, ἀνθρώπου ἀνθρώπῳ, ἀνθρώποιν, ἀνθρώπων, ἀνθρώποις, ἀνθρώπους, nã si ultima sit longa, accentus non potest esse in antepenultima, nisi desinat in αι uel in οι puras diphthongos, ut ἄνθρωποι, τύπτουσαι. nã si sequatur consonans, mutatur accentus in penultimam ἀνθρώποις, τυπτούσαις. cũ autem assueuerint sic uariare uocem accentibus, facilius nostra ꝓnuntiabunt. Præterea ut recte penultima, & antepenultima proferaň, illo etiam signo admoneri poterunt, ut cum supra penultimam uiderint longum accentum, in ea immorenť, ut in Iustiniãnus, Theodõrus, cũ uero breuem, intendant antepenultimam, nec ullam in penultima moram faciant, sed celeriter pertranseant, ut in adămo perlĕgo, mulĭerem.

Præterea plurĭmum iuuabit, si singulas penultimas dictionum supra duas syllabas, quæ ambiguitaté parere possunt, aut longo accentu, aut breui signauerimus. lõgo, si lõga fuerit, ut Arietīnus, parietīnus, clandestīnus, mediastīnus, adūlor, tritūro, occīdo ꝑ interficio, ex ob & cædo, legēre a legi præterito, uidēris secunda pñtis indicatiui. legēris, uel legēre a legat futuro ĩdicatiui. annõna. Breui aũt si breuis, ut centimănus, muliĕbris, uidĕris a uidĕri uel uidĕro, adamantĭnus, ornotĭnus, crastĭnus, aliquĭbus, inĭto bello, obrŭtus, abscĭdit, occĭdo, ex ob & cado, porsĕna, pessundătus, circundătus, & alia huiusmodi latina. nam in græcis, non est perpetuum, propter accentum, qui in aliquibus intendit penultimam etiam breuem, ut Simóeis, Pyróeis, Corýdon, Amaryllí-

da. arcádes, Theséa, In aliquibus autem intendit antepenultimã, licet penultima producatur, cy'clopas, héroas, arethusa, créusa, có rinthos, & alia id genus multa.

Non seruatur autem accentus modis septem. Differẽtia, Ambiguitate, Necessitate, Trãspositione, Contextu, Idiomate, Apocope.

Differentia, ut in quándo, quod interrogatiuũ acuit, cũ aũt significat ὅ"τι, grauatur, quandò. Sic unà, penè, ferè, ponè, planè, coràm palàm, falsò, eò, aliquò, illò, illà, circùm, aliâs, & huiusmodi, cũ sunt aduerbia sic ergô aduerbium circunflectitur, ut illius ergô uenimus, idest causa illius. quod græci dicunt ἐκείνου ἕνεκα. Coniunctio autem grauatur, ut ergó ne supremis potuit uox improba uerbis Tam dirum mandare nefas?

Ambiguitate, ad euitandam amphibologiã, ut intereáloci, ali'quãdo, si'quando, néquando, Déinde éxinde. périnde, pro'inde, súbinde, dúntaxat, quæ ant penultimam acuunt ne duæ partes esse putentur. In a'ffãtim etiã, quia fa breuis est, summo tono est prima, ut in præ'mõdũ, a'dmõdum, a'ffãbre. Appri'me autẽ in penultima habet accentum, quia longa est, nec obstat ambiguitas.

Necessitate non seruatur accentus, cum post uocabulum aliquod, inclinatiua sequitur coniunctio, quæ græce ἐγκλιτικὴ dicit, ut que, ue, ne, de quibus supra suo loco diximus.

Transpositione, cum de suo loco dictio transmutatur, ut sunt præpositiones, quæ præpositæ grauantur, ut dè quo genere mortis difficile dictu est. Postpositæ autem, quia mutant locum, mutant etiam accentum, & acuuntur ut, quo dé genere mortis difficile dictu est. sic græci περὶ ἀρετῆς. ἀρετῆς πέρι. Circùm autem ad differentiam nominis, nunq̃ mutat accentum, ut ter circùm iliacos raptauerat Hectora muros, & Maria omnia circúm.

Contextu, cum dictiones, quæ per se positæ acuuntur, in contextu grauantur, ut protinùs æneas celeri certare sagitta.

Idiomate, cum græcum uocabulũ, nulla nec temporis, nec literarum facta mutatiõe, ad nos uenit tunc enim seruat accentũ græcum ut, Tegéa, Neméa, Créusa, Aréthusa, Amarylli's amarylli'. amarylli'da, Cory'don Simóeis, Arca'dẽs, Cy'clõpẽs, cy'clõpãs. Penelo'pe, Pentecoste', Aristotéles, Demosthénes, & id gen⁹ quã

plurima. Quod si dixeris in quibusdam e supradictis mutari η in e longum, respondeo antiquos græcos sic pronuntiasse, ἦτα ut nos e longum in Penelope, grammatice, Aristotéles. sed de hoc multa in fragmentis nostris. In Aristótelis autem, aristóteli, aristótelem, aristótele accentus est in antepenultima, quia latine declinantur. Comœdiă autem, Tragœdiă, Sóphiă symphóniă, & similia mutant accentū, cū corripitur ultima. græce enim κωμωδία, τραγωδία, σοφία, συμφωνία dicit. nos Comœ́diă, tragœ́diă, sóphiă, symphóniă, ultima correpta.

A pocope, aut syncope, cum dictiones per apocopen, aut syncopen proferuntur. Tunc enim accentum retinent integræ dictionis, ut Vocatiui in i, a noīatiuis in ius ut Mercurius, Virgílius, Domítius, Ouídius, o Mercúri, Virgíli, Domíti, Ouídi seruato accentu supra eam syllabam, in qua erat in nominatiuo, & si est breuis, ut Mercúri facunde nepos Atlantis, & nulli flebilior, q̄ tibi Virgíli. Sic nomina & p̄nomina in as, ut Arpinâs, Rauennâs, Cuiâs, Nostrâs circūflectunt ultimā, qa sunt p syncopen ab his uetustis hic & hæc Arpinâtis, Rauennâtis, Cuiâtis, nostrâtis, quæ in penultima circūflexū habent, remota igit ti, idem accentus remanet.

DE RELIQVIS ACCENTIBVS.

Longus accentus, ponitur supra syllabā, cū longā esse illam ostendere uolumus, ut salūber, Breuis autem cū Breuem, ut funĕbris. Hyphen uirgula est subincurua, quæ supponit fini unius dictiōis, & principio alterius, cū coniungere eas uolumus, ut ante‿malorum, ante‿uolans. Hypodiastole uero, est dextra pars circuli, qua supposita dictionibus, notamus eas male cohærere, ac distinguē das, ut cor, uinum lætificat. ne Coruinū p̄prium dicere uidearis, distingue post cor ad imam literam dicto accentu. Sic illud apud græcos, quod & Fabius refert. ubi de ambiguo scribit. αὐλή, τρὶς ἔπεσεν, ne uidearis dicere tibicina cecidit, pro eo, quod aula ter ceciderit interponat hypodiastole inter αὐλή, & τρὶς, & uitabitur amphibologia. Et Viridíq; in littore conspicitur, sus ne uidearis dicere conspicit Vrsus, inter conspicitur, & sus interponit hypo-

diastole ad imas literas·eodē etiā accentu utimur, cū uolumus di stinguere sensum, ut in illo, Ereptæ Virginis, ira·ne uideat significare irā Virginis ereptæ, sed ira propter ereptam Virginē, post uirginis supponitur diastole. Apostrophus item est pars quædā dextera circuli, sed ad summā literā apposita, qua nota significamus ultimam ibi uocalem elisam, ut Tanton' me crimine dignū duxisti? pro tantóne. & Hectoris Andromáche Pyrrhin' cōnubia seruas? pro Pyrrhíne. Dasia & Psile licet non utamur, quia, ut dixi, loco ipsorum utimur aspiratione nostra, aut ante, aut post aspirandas literas in contextu literarum, tamen si aliquando aut negligentia, aut qa nescierimus, literam aliquam aspirandā attenuarimus, dasia suprapo sita id significare poterimus, ut si scripseris omo umus ymnus sine aspiratione uel Tyrsis Teseus t tenui, uel Cremes itē tenui c, sic emenda ómo ủmus ‘ymnus t'yrsis, t'eseus, c̓remes. & nota quas græci προσωδίας dicūt, nos autem accētus, eas ueteres tum notas uocum, tum moderamenta, tum tenores, tum fastigia, quod capitibus literarum apponerent, tum accentiunculas, tum uoculatiōes appellasse. Sed de accentibus hactenus. Nunc de distinctionibus dicamus.

DE POSITVRIS.

P Osituris, siue distinctiōibus, quas græci θέσεις, & στιγμὰς uocāt· trifariā distinguimus. Aut enim structura orationis omnino imp̄fecta est· & sensus· & tūc ad imū literæ distinguimus puncto· quæ media distinctio, & mora dicitur· græce μέση στιγμή· Aut structura q̄dem orationis ex aliqua parte p̄fecta est· sed sensus adhuc pendet· & tunc ad summū literæ distinguimus pūcto· quæ subdistinctio dicitur· græce ὑποστιγμή· Aut & structura orationis p̄fecta est & sensus· & tūc ad mediū lr̄æ distinguimus pūcto quæ distīctio finalis dicit̄· græce τελεία στιγμή. Id autem rursus potest fieri duobus modis· Aut enim p̄fecta q̄dē sententia est· sed adhuc aliq̄d addimus· ut pleniorem illam faciamus· & tunc, ut dixi· ad mediū distinguimus· sed simplici pūcto· Aut ad aliam transimus sentētiam· & tunc & ad summum, & ad

imum literæ diſtinguimus gemino ſcilicet pũcto addita q̃ minima lineæ portiũcula inter utrũq; pũctum, quæ uergat ad finẽ uerſus· quã diſtinctionem græci περίοδον, nos ambitũ, Circuitum, Cõprehenſionem, Cõtinuationem, Circũſcriptionem dicimus. Quæ nomina dat Periodo M. Tullius in libro de perfecto oratore· quod etiã recitat Quintilianus. Et quoniam tam in diſtinctione finali, q̃ in Periodo, interrogatio etiam, aut affectus quiſpiam eſſe poteſt, ut indignatio, admiratio, commiſeratio, & huiuſmodi· uariis id diſtinctionibus oſtendemus, pũcto ſcilicet ad imã literã, ſupra poſita linea, ſi interrogatio fuerit, retorta, ſi affectus, recta. Et tam finalis diſtinctio, q̃ periodus, poteſt & unũ, & plura inciſa, & membra cõprehendere· quæ græci κόμματα & κῶλα nominant. Sed, ut quod dicimus· manifeſtius appareat exẽplis: nonnullas periodos ex. M. Tullio, Virgilióq; ſubiungamus.

E go, omni officio, ac potius pietate erga te, cæteris ſatiſfacio omnibus· mihi ipſe nunquã ſatisfacio. Tanta enim magnitudo eſt tuorum erga me meritorũ· ut quoniam tu, niſi perfecta re· de me nõ cõquieſti· ego, quia non idem iu tua cauſa efficio· uitam mihi eſſe acerbam putem: -

V ides hic poſt ego, poſt officio, poſt te, mediam diſtinctionem ad imam literã· quia ſtructura oratiõis omnino imperfecta eſt· poſt omnibus autem, ſubdiſtinctionem· quia licet ſtructura oratiõis quo ad ſatiſfacio præcedens uerbum· perfecta ſit· (habet enim caſus ſuos omneis) tamen, quia ſenſus adhuc pendet ꝓpter dictionem cæteris· diſtinximus ad ſummam literã. Poſt autem ſatisfacio, diſtinctiõem ad mediã literã, ideſt ſimplex punctũ· eſt enim ita perfecta ſententia· ut poſſis quieſcere· ſi placeat. Sed quia Cicero adiungit· quamobrem ſibi nunquam poſſit ſatiſfacere conferendis in Lentulum officiis· propterea diſtinximus ad mediã literam diſtinctiõe finali. Rurſus poſt meritorum, uides pũctum ad ſummum literæ· poſt tu· ad imum· item poſt re, & conquieſti, ad ſummũ· poſt ego, ad imum· poſt efficio ad ſummũ, iiſdem, quas ſupradiximus· ratiõibus· Poſtremo, poſt putẽ, uides periodum· nam ſententia abſoluta eſt· & quod ſequitur· diuerſum a ſuperioribus. Sed iam diſtinguamus aliquot Virgilii carmina·

Arma, uirum'q; cano troiæ qui primus ab oris,
Italiam, fato profugus, lauinia uenit
Littora. multum ille & terris iactatus, & alto,
Vi superum, & sæuæ memorem Iunonis ob iram.
Multa quoq; & bello passus, dum conderet urbem,
Inferret'q; deos latio. Genus unde latinum,
Albani'q; patres, atq; altæ mœnia Romæ:-

V ides ubicũq; media distinctione distinximus structuram omnino esse imperfectam, ubi uero subdistinctione, sententiã nõ esse perfectam, sed structurã. ubi distinctione ad mediã literã, & structuram, & sententiã esse pfectam. sed qa aliqd adiungitur superiori sententiæ, simplici puncto distinximus. Postremo autẽ periodũ posuimus, quia transit poeta in aliam periodum, quæ est.

Musa mihi causas memora quo numine læso
Quid'ue dolens Regina deûm, tot uoluere casus,
Insignem pietate uirum, tot adire labores
Impulerit. Tantæne animis cœlestibus iræ?-

V ides post memora, & læso, subdistinctiones duas ad sũmũ literæ, pendente sensu. Post deûm autem, post casus, post uirũ, treis medias distinctiones ad imum literæ. quia ne structura qdem perfecta est, nedũ sensus, post uero impulerit, punctum ad mediũ extremæ literæ, quia & structura, & sententia perfecta est. nam licet subiungatur epiphonẽma, Tantæ'ne animis cœlestibus iræ? tamen absq; eo perfecta sentẽtia est, postremo post iræ est piodus: quia quod sequitur, est principium alterius periodi.

H æc nos de posituris. Sed quia non nisi prodesse cupimus, quicqd ex latinis authoribus de distinctionibus habere poterimus, subiũgemus, ut si nos nõ placuerimus, sibi quisq; ex ipsis eligat, quem sequatur, aut alium quærat, qui satisfaciat magis, siquis est alius, qui de distinctionibus meliora scripserit. Nos quæ potuimus, dedimus, meliora daturi, si habuissemus.

DONATVS.

T res sunt positsuræ, uel distinctiones, quas θέσεις græci uocant. Di

stinctio Subdistinctio Media distinctio. Distinctio, est . ubi finit plena sententia. Huius punctum ad summā literā ponimus. Subdistinctio, est ubi nō multum superest de sententia quod tamen necessario separatim mox inferendū sit. huius punctū ad imā literam ponimus Media, est ubi fere tantum de sententia superest quantum iam diximus cum tamen respirandum est. Huius punctum ad mediam literam ponimus In lectione, tota sententia periodus dicitur cuius partes sunt Cola, & commata:-

SERGIVS.

D icta distinctio est uel positura quod positum punctū distinguit nostrā orationē. Et cū distinctio species sit positurae tamen abusi ue pro ipsa positura, hoc est pro ipso genere distinctionem habemus. Nā cū sit codex emendatus distinctione media distinctiōe & subdistinctione dicitur tamen codex esse distinctus Igitur distinctio, est punctū appositū ad caput literae plenae sentētiae Sub distinctio est punctum appositum ad imā partem semiplenae orationis Media distinctio punctum appositū mediae sententiae suspensae, propter respirationē Sciendum est quod in lectione textus unius sensus, periodos nominatur ut est Nihil tibi profuit nocturnū praesidium palatii nihil urbis uigiliae nihil timor populi nihil concursus omniū bonorum &c:- Cola autem, & commata, eiusdē orationis singulae partes esse noscuntur Verū meminerimus in prosa oratiōe cola, & cōmata idem esse & unū significare in uersu uero, aliud, & diuersum. Nā ubi duo liberi pedes sunt colon dicitur ut apud Horatium Terruit urbem Comma uero, quando post duos pedes, uel post treis pedes sequit syllaba quae partem terminat oratiōis ut in primo uersu aeneidos: Arma, uirum'que cano Item, Arma, uirum'que cano troiae.

FORTVNATIANVS.

D istinctio, est temporis, & sensus finitio Subdistinctio, est nec temporis, nec sensus finitio. Mora, est requies animi:- Inter distinctionem, & subdistinctionē, & morā, hoc interest quod distinctio, perfectū sensum declarat subdistinctio inferri aliquid significat

Mora reficit lectorem· simulq́ꝫ sensibus lumen accommodat:·

DIOMEDES·

L ectioni posituras accedere, uel distinctiones oportet· quas græci θέσεις uocant· quæ interlegendum dant copiam spiritus reficiendi· ne continuatione deficiat· Hæ tres sunt, Distinctio· Subdistinctio· Media distinctio· siue Mora· uel, ut quibusdã uidet̃· submedia· Quaꝝ diuersitas tribus pũctis, diuerso loco positis indicat̃··

D istinctio quidem, est appositio puncti finiti sensus· uel pendentis mora· quæ locis ponitur tribus· Summo· cum sensum terminat· & uocatur finalis a nobis· a græcis τελεία· Medio cum respirandi spatium legenti dat· & dicitur media· græce μέση. Imo· cũ lectionis interrupto tenore· aliud adhuc illatura suspendit. & uocatur a græcis ὑποστιγμή· a nobis subdistinctio.

D istinctio, est silentii nota cum sensu terminata· ubi est liberũ cessare· prolixumq́ꝫ· ita, ut neuter sui indigeat. ut est· Numina nulla premunt· mortali urgemur ab hoste· & est huius nota, punctum supra uersum ad caput literæ positum. Distinguere autẽ oportet ante similitudines· quas græci παραβολὰς uocant· & ante redditas· quas ἀνταποδόσεις· Et siquando a persona ad personã transitus fuerit factus. Et ante Autem coniunctionem, siquidem non ex abundanti ponit̃· Et ante casum uocatiuũ· Et ante Sed· & ante Quoniã· Et ante Tũc· cessante reddita· sed præpositis supioribꝰ· Et ante interrogatiua· ut, Quis deus hãc musæ, qs nobis extũdit artem· Vnde noua ingressus hominũ expientia cepit? Hic enim oportet distinguere, & sic inferre· Pastor Aristæus fugiens peneia tempe. Et post interrogatiua· ut, Musa mihi causas memora·

S ubdistinctio, est silentii nota legitimi, qua pronuntiationis terminus, sensu manente, ita suspenditur. ut statim id, quod sequitur· succedere debeat. Huius autem est punctum sub uersu positũ· ut Me duce Dardanius Spartam oppugnauit adulter. Aut ego tela dedi· fou/ue cupidine bella. Nõ enim similiter, ut in distinctiõe, silentium ĩterpositũ tacere permittit. ut est illud. Etsi fata deûm, si mens nõ leua fuisset· ĩpulerat ferro argolicas fœdare latēbras.

M edia distinctio, siue Mora, est leuis in continuatione sensuum in

terpoſita diſcretio legitimæ diſtinctionis, ſubdiſtinctionis qꝫ medium obtinens locum ita, ut nec perfecta in totũ, nec omiſſa uideatur ſed ſignificatiõe immorandi alterius deſyderet principiũ ſenſus. & hoc ſolummodo ſeruat officium. ut legentis ſenſum, breuiſſima reſpiratione refoueat. & nutriat. Sic enim pronuntiando reticere quis debet· quia ſpiritus ipſe quadam defectione mutat. ut deinde reſumatur. ut eſt.

Vt belli ſignum laurenti Turnus ab arce.

Extulit & rauco ſtrepuerunt cornua cantu.

Vt'qꝫ acreis concuſſit equos· ut'qꝫ impulit arma·

Extemplo turbati animi. Multæ enim cauſæ ſunt mediæ huius lectionis. Primum, ne confundantur. quæ δίκωλα & τρίκωλα ponuntur. Deinde, ut actus uerborum emineat. & luceat qui ex aliquo moueatur affectu, uel indignatione uel miſeratione collata, uel certe, cum quadam arctatione ſermonis, quæ ἐμφατικῶς apoetis congeruntur. Siquis itaqꝫ ſine media ſpiritus ſuſpenſione pronuntiauerit. ut eſt.

Aut hoc incluſi ligno occultantur achiui

Aut hæc in noſtros fabricata eſt machina muros.

Aut aliquis latet error equo ne credite Teucri confunditur ratio compoſitionis in generali⁹ nomine ligni machinæ, equi. Item, Lectúmqꝫ iugalẽ· quo perii ſuper imponas minus apertum ẽ· Subdiſtinguendum enim pro uoluntate dicentis. Hoc enim uoluit intelligi Dido· non eſſe iugalem· quo perierat. Immorandum eſt ergo· & reſpirãdum poſt iugalẽ & ſic inferendum cũ ὑποκρίσεως affectu. quo perii In lectione plena ſententia periodos dicitur. Cuius partes ſunt commata & cola.

Potuiſſem, quid græci quoqꝫ tradiderint de diſtinctionibus, ſubiũgere· ſed quia nimis longum fuiſſet· prætermiſi.

Sed iã receptui canamus. Si prius illud monuerimus. multa in his lucubrationibus noſtris, quæ in Terentiano, & aliis quibuſdam adeo mendoſa erant· ut uix corrigi poſſe uiderentur. nos non ſine ſumma difficultate emendaſſe. Veſtrum autem eſt Studioſi, ut ea cura hæc noſtra legatis· qua nos compoſuimus. nã ut utar uerbis Terentiani.

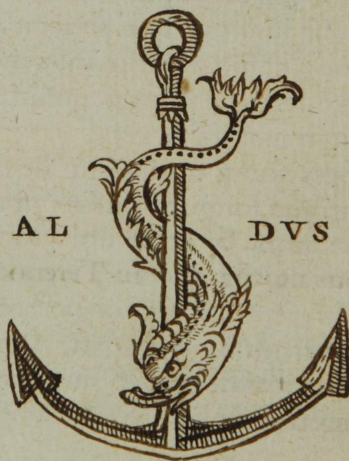
Sed labor uobis ferendus in legendo est maximus.
Non enim cursim, aut remissæ tam minuta acumina
Adsequi cuicunq; poterit. sed morosa intentio
Tam legentis debet esse· q̃ fuit nobis quoq;·
Qui laborem prouocando, perdomando tædium.
Forsitan nec lecta multis elatẽbris scalpsimus.
Ardui laudem expetentes· non fauorem ex obuiis.

Videbor enim mihi q̃ maximũ lucrũ fecisse si intellexero hisce lucubrationibus nostris uos profecisse. nam nulla re alia uenimus ad scribendũ· q̃ ut pͦdessemus. Quod siquid forte uitii in his libris interplurima nec protrita uulgo, nec indigna cognitu inueneritis succurrat uobis Horatianum illud.

Verum ubi multa nitent in carmine· non ego paucis
Offendar maculis, quas aut incuria fudit·
Aut humana parum cauit natura. Valete.

a b c d e f g h i K l m n o p q r s t u x y z &
aa bb Omnes sunt quaterniores præter & quinternionẽ.

VENETIIS IN AVDIBVS ALDI ET
ANDREAE SOCERI MENSE DE
CEMBRI· M D XIIII.



D e literis græcis, ac diphthongis, & quẽadmodũ ad nos ueniant.

D e poteſtate literarum græcarum, & quomodo quis per ſe diſcat legere græca uerba.

I tem quare Chriſtus. & Ieſus ſic ſcribimus Xp̃s. IHS.

C ur in Alphabeto ypſilon à quibuſdam ſio dicitur.

A bbreuiationes, quibus frequentiſſime græci utuntur.

O ratio Dominica & duplex ſalutario ad Beatiss. Virginem.

S ymbolum Apoſtolorum.

E uãgelium diui Ioannis Euangeliſtæ.

A urea Carmina Pythagoræ.

P hocylidis Poema ad bene, beatéq; uiuendum.

O mnia hæc cum interpretatione latina.

I ntroductio perbreuis ad hebraicam linguam.

Aldus Manutius Romanus Studiosis adolescentulis. S.P.D.

Nihil prætermittere est animus, quod utile credamus futurum iis, qui græce discere concupiscunt, optimé q; scire latine. Quã obrem græcas literas, ac diphthongos, earum'q; nomina, & potestatem, ac quemadmodum in latinum transferantur cum exẽplis ad id accommodatis annotauimus. addidimus etiam abbreuiationes, ut facilius græca legere p̃discatis. Et q̃a opæpretiũ existimauimus scire vos græce salutationem Angeli ad Beatissimã Virginem, exulum'q; filiorum Euæ ad eandem, nec non Diui Ioannis Euangelium. In principio erat uerbum. Item Symbolum Apostolorum, hæc omnia cum latina interpretatione imprimẽda curauimus. Addidimus carmina Pythagoræ cognomento, ob ipsorum excellentiam, & diuinas admonitiones aurea. Phocylidis item præcepta sanctiss. quem antiquis Ethographis annumerat Isocrates. quæ si placuisse cognouero, habeo longe meliora, maiora'q; quæ postea Deo fauente cõdonabũtur. Omnẽ enim uitam decreuimus ad hominum utilitatem consumere. Deus est mihi testis, nihil me magis desyderare, quàm prodesse hominibus, quod & anteacta uita nostra ostendit ubicunq; uixim9 & ostensuram speramus (quando id uolumus) in dies magis quãdiu in hac lacrymarum ualle, & plena miseriæ uiuimus. Dabo igitur operam, ut quantum in me est, semper prosim. nam & si quietam, ac tranquillam agere uitã possumus, negotiosam tamen eligimus, & plenam laboribus. Natus est enim homo nõ ad uoluptates bono, & docto uiro indignas, sed ad laborem, & ad agendum semper aliquid uiro dignum. nõ torpeamus igitur non uitam in otio, uentri, somno'q;, & reliquis uoluptatibus indulgentes, transeamus ueluti pecora. Nam (ut inquit Cato) Vita hominis propè uti ferrum est. ferrum si exerceas, conteritur, si non exerceas, tamen rubigo interficit. ita si se homo exerceat, consumitur, si non exerceat, torpedo plus detrimẽti affert, quã exercitatio. Valete.

Literæ apud græcos ſunt quatuor & uiginti

Α α ἄλφα Alpha. a. Β ϐ β ΒΗΤΑ Vita. b.
Γ γ ɼ γάμμα Gamma. g. Δ δ δέλτα. Delta. d.
Ε ε ἔψιλὸν Epſilon. e. tenue Ζ ζ ζ ζ ζῆτα Zita. z.
Η η η ΗΤΑ Ita. e. longum Θ ϑ θ θῆτα Thita. th.
Ι ι ἴ ἰῶτα Iota. i. Κ κ κάππα Cappa. c. Λ λ
λάμβδα Lambda. l. Μ μ μῦ My. m. Ν ν ν νῦ
Ni. n. Ξ ξ ξῖ Xi. x. Ο ο ομικρόν Omicron. o paruũ
Π π ϖ πῖ Pi. p. Ρ ρ ρῶ Rho. r. Σ σ ς ς
Σιγμα Sigma. ſ. Τ τ τ ταῦ Tau. t. Υ υ
ὔψιλὸν Ypſilon. y. tenue. Φ φ φ φῖ Phi. ph. Χ χ χῖ
Chi. ch. Ψ ψ ψῖ Pſi. pſ. Ω ω ὠμέγα. Omega.
o magnum.

De diuiſione literarum græcarum.

Diuiduntur hæ quatuor & uiginti literæ in duas parteis, in uocaleis & conſonant eis. Vocales ſunt ſeptem.

α. ε. η. ι. υ. ο. ω.

Diuiduntur ſeptem uocales in treis parteis, in ſemp longas, ſemper breueis, & communeis

Vocales ſemper longæ duæ.

η ω.

Vocales ſemper breues duæ.

ε ο

Vocales communes tres.

α υ ι.

De diphthongis proprie & improprie.

Diphthongi ex uocalibus fiunt. ſunt autem diphthongi proprie & improprie.

Diphthongi proprie ſunt ſex.

αι ἄλφα ἰῶτα Alpha iota. αυ ἄλφα ὖψιλον. Alpha ypſilon. ει ει ἒ ἰῶτα. e iota. ευ ἒ ὖψιλόν. e ypſilon οι ὂ ἰῶτα. o iota. ου ȣ ὂ ὖψι

Diphthongi improprie item ſex.

ἄλφα μετὰ τοῦ ἰῶτα ὑπογεγραμμένου. i. alpha cum iota ſubſcripto, ſic ᾳ. ἦτα μετὰ τοῦ ἰῶτα ὑπογεγραμμένου. i. ita cum iota ſubcripto ſic. ῃ. ὦ μέγα μετὰ τοῦ ἰῶτα ὑπογεγραμμένου. i. o mega cũ iotá ſubſcripto, ſic ῳ. ῦ ψιλὸν μετὰ τοῦ ἰῶτα προσγεγραμμένου ideſt ypſilon cum iota adſcriptio ſic υι. ὦ μέγα ῦ ψιλὸν, ideſt o mega ypſilon, ſic ωυ. ἦτα ῦ ψιλὸν, ita ypſilon ſic ηυ.

De conſonantibus.

Conſonantes ſunt decem & ſeptem. β γ δ ζ θ κ. λ μ ν ξ π ρ σ τ φ χ ψ Quæ diuiduntur in duas parteis, in ſemiuocaleis & mutas. (*)

Duplices ſunt tres. ζ ξ ψ.

Inmutabiles quatuor. λ μ ν ρ. Sigma uero remanet ſemiuocalis.

Mutæ ſunt nouem β γ δ κ π τ θ φ χ quæ ſecantur in treis parteis. In tenueis. aſpiratas. & medias. Tenues ſunt tres. κ π τ. Mediæ item tres. β γ δ. Rurſus aſpiratæ tres. θ φ χ. Et ſciendum treis tenueis. κ π τ. habere ſuas aſpiratas. θ φ χ Medias uero, β γ δ. Habet enim κ ſuam aſpiratam χ & mediam. γ. π uero habet ſuam aſpiratam, φ & mediam. β. τ habet ſuam aſpiratam. θ. mediam uero. δ. Cõſtituant̃ autẽ ſic

Te	κ	Me	γ	Aſpi	χ
nu	π	di	β	ra	φ
es	τ	æ	δ	tæ	θ

(*) Semiuocales ſunt octo. ζ ξ ψ λ μ ν ρ σ: Rurſus ſemiuocales diuidunt̃ in duas parteis in duplices, & in immutabiteis.

Quæ tantam habent inter ſe cognationem, ut tenuis ſæpe tranſeat in ſuam aſpiratam & mediam. Item aſpirata in tenuem, mediam'qꝫ. rurſus media in χ tenuẽ, atqꝫ aſpiratã. qđ facile patet exẽplis. κ tranſit in ſuam aſpiratam χ in fine dictionis ſequente

uocali aſpirata, ut οὐχ οὕτως ἔχει, pro οὐκ ἔχει οὕτως. primum οὐχ habet χ, quia ſupra ο̄ eſt aſpiratio. ſecũdum uero κ. quia ſequitur ε. cum tenui. & πεποίηχ᾽ ὅπερ ἐκέλευσας pro πεποίηκα ὅπερ ἐκέλευσας.

Τ tranſit in. θ. ut. αἰδεῖσθαί θ᾽ ἱερῆα. pro αἰδεῖσθαί τε ἱερῆα. ſic in καθέδρα ex κατὰ καὶ ἕδρα abiicitur alpha κατὰ θλῖψιν, & τ. tranſit in. θ. quia inuenit ſupra ε. aſpirationem. Idem fit in καθέζομαι, καθὸ, illud ex κατὰ καὶ ἕζομαι hoc ex κατὰ καὶ ὅ.

π tranſit in φ ſic ὑφ᾽ ἕν. integrum eſt. ὑπὸ ἕν ſed κατὰ θλῖψιν fit ὑφ ἕν, & quia π inuenit ſupra ε aſpirationem, tranſit in ſuam aſpiratam φ, & fit ὑφέν. ſic ἐφίππια, ἐκ τοῦ ἐπὶ καὶ ἵππος, ἐφ᾽ ᾧ, ἐκ τοῦ ἐπὶ καὶ ᾧ. ἐφοράω, ἐκ τοῦ ἐπὶ καὶ ὁράω. ſic perquam multa alia. Hanc tranſmutationem pulchrum eſt deprehendere in cõiugationibꝰ. nam idcirco prima coniugatio barytonorum habet φ aſpiratam ante α in præterito, quia in præſenti eſt uel π tenuis. uel β media uel πτ. uel ipſum φ. ut λείπω, λέλοιφα. λείβω, λέλειφα, τύπτω, τέτυφα. γράφω, γέγραφα. in futuro uero ψ. quæ eſt πσ. β. π. φ. πτ. in præſenti. ut τύψω pro τύπσω. Eodem modo ſecunda coniugatio barytonorum ideo habet in præterito χ, qa in præſenti eſt γ media uel κ tenuis uel ipſum χ. ut λέγω, λέλεχα, πλέκω, πέπλεχα, τίκτω, τέτεχα. λέχω, λέλχα. In futuro uero tranſeunt in ξ. quia idem eſt quod κ tenue, & σ. eſt. n. ξ. κσ ut. λέξω pro λέκσω. mutantur etiam aſpiratæ in ſuas tenues in ptis geminantibus primam. ſic. φύω, πέφυκα. χαλέπτω, κεχά. θαυμάζω, τεθαύμακα, quod fit ad euitandam cacophoniam. ideſt diſſonantiam. pterea in præteritis paſſiuis mediæ pro aſpiratis ponuntur ante μαι. γ. n. ponitur pro χ, ut λέλεχα, λέλεγμαι. β pro φ ut τέτυφα, deberet eſſe paſſiuum præteritum τέτυβμαι, ſed quia ante μ non admittitur β, tranſmutatum eſt β in μ, ut τέτυμμαι pro τέτυβμαι. γέγραμμαι pro γέγραβμαι. Rurſus mediæ tranſeũt in aſpiratas ſic, λέλεγμαι ἐλέχθην γ in. χ. τέτυμμαι pro τέτυβμαι, ἐτύφθην β in φ. Item in tenues ut λέλεγμαι, λέλεκται γ in κ. τέτυμμαι pro τέτυβμαι τέτυπται β in π. id quod & nos facimus græcas literas in noſtras commutãtes, quod paulopoſt, ubi quonam modo græcæ literæ in noſtras tranſeant, oſtendemus.

De poteſtate literarum omnium, & diphthongorum.

Α. α. facit a, ut ΑΛΛΑ ἀλλὰ alla'. ΑΓΑΘΟΣ. ἀγαθὸς Agathos. Β. β facit u, ut ΒΑΡΒΑΡΟΣ. βάρ'βαρος. uaruatos ΒΑΒΑΙ. βαβαὶ uauæ. Γ. γ. facit g, ut ΓΕΓΡΑΦΑ. γέγραφα. gegrapha. Δ. δ. facit d. ut ΔΑΙΔΑΛΟΣ δαίδαλος. dedalos. Ε. ε. facit e. ut ΕΓΩ, ἐγὼ. ego. Ζ. ζ facit z, ut ΖΑΘΕΟΣ ζάθεος zatheos. Η. η nunc ſonat i longum, apud antiquos puto erat e longũ. ut ΦΗΝΗ. φήνη phini Θ. θ. facit th, ut ΘΑΝΑΤΟΣ θάνατος thanatos. Ι. ι facit i. ut ΙΑΚΧΟΣ ἴακχος iacchos. Κ. κ facit c, ut ΚΟΡΥΔΩΝ κορύδων corydon. Λ. λ facit l, ut ΛΑΛΟΣ λάλος lalos. Μ. μ facit m, ut ΜΟΡΜΩ μορμῶ mormo. Ν ν facit n, ut ΝΑΙ. ναὶ næ. Ξ. ξ facit x, ut ΞΑΝΘΟΤΡΙΞ ξανθότριξ. xanthotrix. Ο. ο facit o paruum, ut ΟΒΕΛΙΣΚΟΣ ὀβελίσκος. ouliſcos. Π. π. ϖ. facit p, ut ΠΑΠΠΑ πάππα pappa. Ρ. ρ facit r, ut ΡΩΜΗ ῥώμη. rhomi Σ. σ facit ſ, ut ΣΑΡΞ, σὰρξ ſarx Τ. τ facit t, ut ΤΑΛΑΝΤΟΝ. τάλαντον talanton. Υ. υ facit y, ut ΥΜΝΟΣ ὕμνος hymnos. Φ. φ facit ph, ut ΦΙΛΟΣ φίλος philos Χ. χ facit ch, ut ΧΡΙΣΤΟΣ χριστὸς, Chriſtos. Ψ. ψ facit pſ, ut ΨΙΞ, ψὶξ. pſix ΨΕΛΛΙΖΟΜΑΙ ψελλίζομαι pſellizomæ. ΨΕ ψὲ pſe Ω. ω facit o longum, ut ΩΚΑ ὦκα oca. ΧΙΤΩΝ χιτὼν chiton.

De poteſtate diphthongorum.

ΑΙ αι nunc facit æ, olim puto omnes diphthongi pronuntiabantur, ut ΑΙΓΙΣ. αἰγὶς ægis. ΑΥ. αυ facit af medium inter b & f ut ΑΥΤΙΚΑ, αὐτίκα aftica ΑΥΛΗ, αὐλὴ auli. ΕΙ ει. facit i longũ ut ΕΙΣ. εἰς. is. ΕΙΚΩΝ. εἰκὼν icon. ΧΕΙΡ, χεὶρ. chir. ΕΥ ευ facit ef medium inter b & f, ut ΕΥΓΕ. εὖγε euge ΘΗΣΕΥΣ θησεὺς thiſeus. ΟΙ οι facit i lõgum, ut ΟΙΜΟΙ οἴμοι imi. ΟΥ. ου. ȣ. facit u uocalem longam ut ΟΥΚΟΥΝ, οὐκοῦν ucun.

De poteſtate diphthongorum improprie.

ᾳ cum ι ſubſcripto facit a, ut τῷ ἀινεια to ænia. ᾄδω ado.
ῃ cum ι ſubſcripto facit i longum ut τῇ μονοχ. timuſi νηρηίδες nirides.

u5

ω cum iota ſubſcripto facit o lungum, ut ἡ παλινῳδία ipalinodia τῷ ἀνθρώπῳ to anthropo. ueteres uero non ſcribebant iota, ſed adſcribebant ſic τῶι, ξένιαι, to xenia, τηι μούσηι timusi, τραγωδία, tragodia. quod in codicibus antiquis licet uidere, minore tamen iota quàm ſint præpoſitiuæ α η ω quibus adſcribit & eiuſdem ferè quantitatis, cuius eſt apud nos, quod ſubſcribit quæ antiqua ſcribēdi conſuetudo adhuc quoq; remãet in grandioribus literis ſic ΤΩΙ ΛΟΓΩΙ To Logo. ΤΗΙ ΜΟΥΣΗΙ Timusi. ΜΑΙΑΙ maæa. Υ cum iota ſic ΥΙ υ facit i longum, ut ΑΡΠΥΙΑ ἅρπυια harpya ΜΥΙΑ μυῖα myia ἡ τετυφυῖα τῆς τετυφυίας, i tetyphyia tis tetiphyias. ΗΥ ηυ facit iſ medium inter b & u cõſonantem ut ἦυδα προσηῦδα ibda proſibda. αὐλέω ηὔλεον ηὔλησα ηὐλήκειν ηὐλήσα ableo ibleon iblica iblicin ibliſa. ΩΥ. ωυ facit of medium inter b & u conſonantem, ut ΩΥΤΟΣ ὦυτὸς, oftos p αὐτὸς & θωυμαςὸς tofinaſtos pro θαυμαςὸς, qua diphthõgo iones utuntur pro αυ.

Quãadmodũ literæ ac diphthongi græcæ in latinum tranſferaẽ

Α α mutaẽ in a ut κάλαθος calathus interdum in e ut τάλαντον talentum. Item in i, ut κάναςρον caniſtrum. Item ĩ o ut μάρμαρον marmor κόρυλος corilus. & in u, ut ἡρακλῆς Hercules hypthesi τῆ. κ. Et in æ diphthongum, ut ἀσκληπιὸς æſculapius. Β mutatur frequentiſſime ĩ b, ut φοῖβος phoebus. βάρβαρος, barbarus aliquãdo in p ut βαβαὶ, papæ. quanquam παπαὶ etiam græci dicunt. Itẽ in ph, ut θρίαμβος, triumphus. Γ. γ mutatur in g: γαλάτεια galathea. γίγας, gigas. γένος genus uertitur etiã ĩ n, iis dictionibus, quæ apud græcos cõmutarũt ν in γ ſequẽtibus γ κ χ ξ ut ἄγγελος angelus. δίφθογγος, dipththongus. ἄγκυρα, ancora, ἀγχίσης, anchiſes. σφίγξ, ſphinx. quoniam ante. γ κ χ ξ non admittitur ν apud græcos, mutatum eſt ν in γ. quod Romani rurſus in n commutarũt. & ſi antiqui græcam orthographiam obſeruantes Aggelus. diphthoggus ſcribebant per duplex gg. Δ commutatur in d ut διδὼ dido. δαίμων, dæmon. Interdum in b, ut δὶς, bis, & in l ut, ὀδυσσεὺς, ulyſſes. ſicut apud nos, ut ſedes, ſella. nam d & l inuicem ſibi cedunt.

Epſilon mutatur in e breue ut ἐγὼ ego. γένεσις geneſis. ζ remanet ut ζάκυνθος zacynthus. ζέφυρος zephyrus. Interdũ mutatur in geminum ſſ, ut μάζα maſſa. πατρίζω patriſſo. η eſt e longum ut πηνελόπη Penelope. πηνελόπης. Penelopes. ἡρακλῆς Hercules interdum mutatur in a longum ut μήτηρ mater. νηίς. nais. φήμη fama. σίνηπι ſinapi. θρήκη thrace. Item ut quidã uolunt in æ diphthongum ut. κήρος. cæra σκηνὴ ſcæna. σκηνοπηγία ſcænophegia. ἠθικὴ æthica, quibus ipſe non accedo. θ mutabitur in th aſpiratum, ut θρήκη thrace. θυρσὸς thyrſus. Interdum in ſuam tenuem, ideſt t. ut θρίαμβος triumphus: Item in ſuam mediam, ideſt d ut θεὸς deus θεὰ dea. ι mutatur in i modo longum, modo breue ut ἀγχίσης anchiſes. νεστορίδης nestorides. κ mutatur in c, ut κάκος cacus. κωκυτὸς, Cocytus. interdũ in ſuã mediam g, ut κώβιος gobius. κύκνος cynus. quanq̃ & cycnus dicimus. Item in p, ut λύκος. lupus; λ. mutatur in. l. ut πάλλας Pallas. λύγξ lynx. λύρα lyra. λὺξ lux. λωτὸς lotus. μ mutatur in m ut, γραμματικὸς, grammaticus. στέμμα ſtemma. μέμνημαι memini. μελπομένη melpomene. ν uertitur in n ut ναῦς, nauis. νηὶς nais. νὺξ nox. νυκτέλιος. nyctelius. ξ uertitur in x, ut ξενοφῶν Xenophon. ξένιον xenium.

Omicron uertitur in o breue, ut ὄλυμπος olympus. Itẽ in u, ut ὀδυσσεὺς, ulyſſes. πορφύρα. purpura συρακόσιος. Syracuſius δωρικῶς. nam κοινῶς, συρακούσιος dicitur. ſed frequens mutatio eſt o in u in fine dictionis, ut κύπρος. cyprus. ὅμηρος Homerus. πήλιον pelium. ἴλιον, ilium. Interdum in e. γόνυ genu. πὸς αἰολικῶς pes. nam κοινῶς dicitur. ἀλέξανδρος, Alexander. κάπρος caper. π mutatur in p ut πασιφάη Paſipha'e. πάππαι papi. Γάππα Pappa. interdum in ſuam aſpiratã, quæ eſt apđ nos ph, ut τρόπαιον trophæũ. λαπίθαι laphithæ ὑψιπύλη hypſiphyle. Item in ſuam mediam, quæ eſt apud nos b, ut πύξος, buxus. ἄψυρτος abſyrtus nam ψ eſt pſ, ut ἄραψ arabs. ρ uertit̃ in r, ut ῥήτωρ rhetor. ubi ſciendum omnẽ dictionem, quæ apud græcos ſcribitur per. ῥ, in principio dictionis, transferri à noſtris in r cum aſpiratione, ut ῥέα rhea ῥητορικὴ rhetorica. σ. mutat̃ in ſ, ut σίσυφος Siſyphus. ĩterdum in. x. ut αἴας aiax. πίστρις piſtrix.

ubi imitamur dores qui pro σύμμαχος ξύμμαχος pro σὺν, ξὺν dicunt. Item in τ. ut σύ, tu σὲ, te. quod item doricum est. dores enim pro, θάλασσα θάλαττα dicunt. τήμερον pro σήμερον. τὺ pro σύ. unde Lucianus iocans composuit dialogum, ubi facit a sigma accusari cappa coràm septem uocalibus, quod in dictionibus scribendis geminum σσ, excludatur a duplici ττ. ut pro γλῶσσα γλῶττα θεττάλια pro θεσσάλια, dicit. n. sigma, ἀλλά τι λέγω ταῦτα; θεσσαλίας με ἐξέβαλεν ὅλης, θετταλίαν ἀξιοῦν λέγειν, καὶ πᾶσαν ἀποκέκλεικέ μοι τὴν θάλασσαν. hoc est, Sed cur dico hæc? eiecit me ex thessalia tota, & ab omni me mari exclusit. τ. uertitur in t, ut τροία troia τάνταλος tantalus. inuenitur etiam mutatum in s. sigma præcedente ut ὀστᾶ ossa. υ. plerunque remanet ut ἱερώνυμος Hieronymus συνώνυμον synonymum. transit etiã in u, ut ῥώμυλος Rhomulus μῦς. mus. σῦς sus. θύλη Thule. κῦμαι cumæ. πύξος buxus. πορφύρεος purpureus. δύω duo. κυβερνήτης gubernator. φυγὴ fuga. βότρυς botrus. γόνυ genu. φ. uertitur in ph, ut φιλόσοφος philosophus. aliquando etiam in f, ut φυγὴ fuga φήμη fama. Itẽ in suam tenuem, ut σφαῖρα spæra & in suam mediam. ut ἄμφω, ambo. χ. mutatur in c cũ aspiratione sic ch, ut χρύσης Chryses χρυσόστομος chrysostomus. χριστὸς Christus quæ litera, quia figurã habet x nostri, sunt qui putant cum scribitur Xp̃s, per x & p scribi latinas literas, cum ea, quæ x. uidetur, sit χ & quæ uidetur p, sit ρ, & quod fere semper legimus in sacris literis Christus sic scriptum Xp̃s, græcæ tamen scribatur, cum sic scribitur. latine enim scribendum est per ch aspiratum sic Christus. Eodem modo decipiũtur in Iesus cum sic scribitur IHS credentes hanc literam, H aspirationem esse, cũ sit ἦτα græca uocalis, quæ est e productum tam apud nos, quàm apud græcos, ut ΙΗΣΟΥΣ ΙΕSVS. Item quia græci ἦτα sic etiam scribũt h'. quæ litera est similis nostræ longiusculæ aspirationi, latini sic scribunt ihs quod uulgus per aspirationẽ scribi existimat. Quoniam autem in sermonẽ de aspiratione incidimus, illud ãnotatione dignu existimauimus acceptam esse aspirationem nostram ἀπὸ δασείας καὶ ψιλῆς. Accentibus græcis. Nã illi dasian sic notant ⊦ & psilem sic ⊣ quos accentus in unũ cõiungentes Romani, fecerunt eam

aſpirationem, qua nos in grandiuſculis utimur literis, Qui tamẽ accentus nunc ferè exoleuerunt apud græcos, quorum loco iuniores hiſce utuntur. c ͻ ut δασεῖα habeat figuram c noſtri ſic c ψιλὴ uero c inuerſi, ſic. ͻ Et hinc puto nos accepiſſe aſpirationem, qua curſim ſcribẽdo utimur. Nã ſi addideris pſilen denſo, aſpirationem facies, ſed inflexam. Quanq̃ ætate noſtra plures rectam q̃ flexam ſcribentes notant. Hãc nos aſpirationem modo in s uertimus ut ἕξ ſex ἑπτὰ ſeptem ἕρπυλλον Serpyllũ, modo in u ut ἑσπέρα Veſpera ἑνετὸς Venet⁹ ſed frequenter in noſtram aſpirationem, ut ὕμνος hymnus. Ἡσίοδος Heſiodus, Ὅμηρος Homerus. Ψ mutatur ĩ pſ, ut αἰθίοψ æthiops. ψευδομάρτυρ pſeudomartyr. ψίλωθρ pſilotrum. Aliquando tranſit in b, ut ἄραψ arabs ἄψυρτος abſyrtus. Omega tranſit in o longum, ut ὠκεανὸς. Oceanus. εἴδωλον. Idolum ἥρωας, heroas. κύκλωπες cycoples o. do. ro. clo. productis. Illud etiã non præterierim ſilentio Chriſtianos olim in libris ſacris ineffabilis nomina Trinitatis Pater. Filius. Spiritus Sanctus primis græcis characteribus ſcribere cõſueuiſſe, hoc eſt Π pro Pater. Υ pro filius. Α pro Spiritus ſanctus nam Pater πατὴρ. græci dicunt & Filius Υἱός. & Spiritus ſanctus πνεῦμα ἅγιον. Quapropter, quia ubi erat ſcripta litera Υ dicebãt filius, nunc in alphabeto ẽt, ea lr̃a ĩ Gallia ciſalpina filius dicit̃ uulgo ſic. fio. zeta. ꝓ ypſilon, uel y græca, zeta id colligitur ex libris de cretoꝝ dictinctione. lxxiii.

Quonam modo diphthongi græcæ ad nos ueniant.

αι mutatur in æ diphthongum, ut αἰνείας Aenas ἑβραῖος hebræus. παλαίστρα palæſtra. παιάν. pæan interdum diuiditur, ut αἴας aiax. μαῖα, maia. αυ uertitur in au ut αὐλὴ aula θησαυρὸς theſaurus. Sed aduerte, ne te decipiant Nicolaũs. Menelaus & ſimilia, in quibus non eſt diphthongus au ſed ſunt duæ ſyllabæ, quia ſunt a græcis in αος ut νικόλαος, μένλαος.

ει mutatur uel in e longum ut ἀχιλλεῖος Achilleus. καλλιόπεια Calliopea, uel in i longum, ut νεῖλος Nilus θάλεια Thalia εἴδωλον Idolum.

ευ Mutatur in eu, ut θησεὺς Theseus εὖγε Euge. εὖρος. Eurus. οι mutatur in œ diphthongum, ut φοῖβος Phœbus οἰνοφόρον œnophorum. ἀλφεσίβοιος. Alphesiboeus μελίβοιος melibœus. ου mutatur in u longam, ut μοῦσα musa οἰδίπους œdipus.

De diphthongis improprie.

ᾳ cum iota subscripto transit in æ diphthongũ, ut τῇ λήδᾳ huic ledæ ῃ cum iota subscripto transit in æ diphthongum, ut τῷ ποιητῇ huic poetæ. ῳ cum iota subscripto transit in œ diphougum, ut ἡ κωμωδία hæc comœdia ἡ τραγωδία hæc tragœdia. Sed an diphthongos, & ε. η. ο. ω. υ. uocaleis ut nunc nos pronuntiamus, antiqui quoq; pronuntiauerint, in fragmẽtis nostris disputaturi sumus. nam & græci meo iudicio suas diphthongos, & nos nostras tum quas diximus, uocaleis, perperam pronuntiamus. Idem etiam pronuntiandis accentibus non seruata syllabarum quantitate fieri indicamus, ut θρω in ἄνθρωπος corripere, & μο in σιμώεις producere uideamur pro pter accentum.

ADBREVIATIONES PERPVLCHRAE SCITV, QVIBVS frequentissime græci utuntur indifferenter & in principio & in medio & in fine dictionis.

ᾱ facit αν, ut μοῦσ̄ μοῦσαν. ὰ facit ὰν cũ accentu graui ut τὴν διαφορ̀ διαφορὰν. ᾱς facit ας, ut τῆς ἡμέρ, τῆς ἡμέρας. ᾶς facit ᾶς cum accentu circumflexo, ut τῆς διαφορ̑, τῆς διαφορᾶς. facit αις. ut ταῖς μούσ̄, ταῖς μούσαις. uero facit αῖς cum accentu circũflexo, ut ταῖς τιμ̄, ταῖς τιμαῖς. facit ες ut αἴαντ̄, αἴαντες. facit εν, ut τύπτομ̄, τύπτομεν. uero facit ὲν cum accentu graui, ut μ̄, μὲν ς facit ης, ut τῆς μούσης, uel sic ut τῆς μούσ̄ τῆς μούσης. uero cũ accẽtu circũflexo facit ῆς, ut τῆς τιμ̄ τῆς τιμῆς. facit ην, ut τὴν πηνελόπ πηνελόπην. uero cum graui accentu

facit ἣν, ut τῆ τιμῆ, τιμὴν. ῖς facit ις ut φύσ, φύσις. ῖν facit ιν ut τὴν φύσιν, φύσιν. ες facit εις, ut τοὺς δημοσθένεις. ε͂ς uero facit εῖς cum accentu circunflexo ut τούς, γονεῖς. facit ον ut τὸν λόγον. ὸν facit ὸν cum accentu graui, ut τὸν θεὸν, τὸν θεὸν. ων facit ων ut τῶν λογ, λόγων. ῶν uero facit ῶν cum accentu circunflexo, ut τῶν μουσ, τῶν. μουσῶν. ως facit ως, ut τῆς φύσε, φύσεως. ῶς uero facit ῶς cum circunflexo ut πῶς, πως,. o supra literas sic ανθρωπ°, facit ος, ut λόγ λογος. facit ειν, ut λέγειν. εῖν uero facit εῖν, ut ειπ, ειπειν. οις facit οις, ut τοῖς λόγ, λόγοις. οῖς uero facit οῖς cum circunflexo ut τοῖς, θνητ, θνητοῖς. facit ους, ut τοὺς λόγ, λόγους. οὺς uero facit οὺς cum graui τοὺς θνητ, τοὺς θνητους ται positum supra literas facit ται. ut λεγε λεγεται. λέγον. λεγονται. ται item in contextu facit ται, ut λέγεται, λέγεται. σθαι facit σθαι. ut τύπτεσθαι τύπτεσθαι. δι facit δι. καὶ uel sic καὶ uel sic καὶ facit καὶ. γὰρ uel sic γὰρ uel sic +, facit γὰρ. ἐστὶ uel sic ἐστὶ uel sic ἐστὶ facit ἐστὶ. αρ uel sic αρ facit αρ, ut ἄρτος. ερ facit ερ ut πάτερ, πάτερ. περ uel sic περ facit περ. ες facit ες, ut πατέρες πατέρες. εν facit εν. μὲν uel sic μὲν facit μὲν. υν facit υν, ut ἡ γυνὴ γυνὴ. ιρ uel sic ιρ facit ιρ ut τοῦ παιδὸς, παιδός, παιδος. στ facit στ, ut στοῖχος, στοῖχος. σπ facit σπ, ut σπευδε, σπεῦδε σθ facit σθ. ut ἐσθλὸς, ἐσθλὸς. σσ facit σσ, γλωσσα γλῶσσα. σχ facit σχ, ut σχῆμα, σχῆμα. ου facit ου, ut λόγου λογου, ευ facit ευ, ut εὖγε, εὖγε. ει uel sic ει facit ει ut λέγειν, λέγειν, τι facit τι, ut τῷ γράμματι, γράμματι. τα facit τα τὰ γράμματα γράμματα. τῆς facit τῆς. τὴν facit τὴν uel sic τῶν facit τῶν. τοὺς facit τοὺς. τοῦτο facit τοῦτο. τὴν facit τὴν. ἐπὶ uel sic ἐπὶ facit ἐπὶ. σα facit σα. σε facit σε. σο facit σο. facit σω. σὺν facit σὺν σων uero sine accentu facit συν. στο facit στο. σεω facit σεω. ut τῆς. φύσεως φύσεως. περὶ uel sic περὶ facit περὶ. πρὸ facit πρὸ. πρι facit πρι. πρω facit πρω των facit των. τὸ uel τὸ facit τὸ. το facit το. τι facit τι. τερ facit τερ. τοῦ uel sic τοῦ facit τοῦ. οὖν uel sic οὖν uel sic οὖν facit οὖν. ους facit ους. ἀπὸ uel sic ἀπὸ facit ἀπὸ. διὰ uel sic διὰ facit διὰ. δια facit δια. διο facit διο. δεῦρο facit δεῦρο. μετὰ uel sic μετὰ facit μετά. μ° cū uocali supra facit, μενος, ut τυπτόμενος τυπτόμενος. μεθα facit μεθα uel sic μεθα facit. ut τυπτόμεθα. τυπτόμεθα. μεθα

facit μάτων. ut τῶν γραμμάτων γραμμάτων. εἶναι uel sic εἶναι facit εἶναι.
φι facit φι. ρι facit ρι. νοι uel sic νοι facit νοι. ὑπὲρ facit ὑπὲρ, ὑπὸ
facit ὑπὸ. γγ uel sic γγ facit γγ. γεν facit γεν. φρ facit φρ. ἐγὼ
facit ἐγώ. εω facit εω. ετο facit ετο. εται facit εται. ππ facit ππ,
θερ facit θερ. κρ facit κρ. κρ. κλ facit κλ. ττ facit ττ, ut
γλῶττα γλῶττα.

ORATIO DOMINICA.
ΕΥΧΗ ΚΙΡΙΑΧΗ.

Pater noster, qui in coelis, sanctificet̃ nomẽ tuũ. adueniat
Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου, ἐλθέτω
regnum tuum. fiat uoluntas tua, sicut in coelo & in terra.
ἡ βασιλεία σου, γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς.
Panem nostrũ quotidianum da nobis hodie. & dimitte nobis
τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐνεπισιον δὸς ἡμῖν σήμερον. καὶ ἄφες ἡμῖν
debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nr̃is
τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν.
& ne inducas nos in tentationem. Sed libera nos a
καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ
malo. Amen.
Ἀμήν.

Salutatio Angeli ad Beatissimam uirginem.
Ἀσπασμὸς τοῦ ἀγγέλου πρὸς τὴν ἁγιωτάτην παρθένον
Aue gratia plena Maria, dñs tecum. benedicta tu
χαῖρε κεχαριτωμένη Μαρία, ὁ κύριος μετὰ σοῦ. εὐλογημένη σὺ
ĩ mulierib⁹. & benedictus fructus uentris tui om̃ Salua
ἐν γυναιξί. καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου, ὅτι σωτῆ-
torẽ peperisti animarum nostrarum.
ρα ἔτεκες τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

AD EANDEM ALIA.
ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΥΤΗΝ ΕΤΕΡΟΣ.

Salue regina, mater misericordiæ. uita dulcedo, & spes nr̃a
χαῖρε δέσποινα, μῆτερ ἐλέους, ζωὴ γλυκύτης. καὶ ἐλπὶς ἡμῶν

salue. ad te clamamus Euæ exules filii. ad te suspira-
χαῖρε. πρὸς σὲ βοῶμεν οἱ τῆς Εὔας ἐξόριστοι παῖδες. πρὸς σὲ ἀτενίζο-
mus gementes & flentes in hac lachymarum ualle.
μεν στενάζοντες καὶ θρηνοῦντες ἐν τῇ τῶν κλαυθμῶνος κοιλάδι.
eia iam aduocata nostra misericordes tuos oculos ad
ἄγε δὴ συνήγορε ἡμῶν, τοὺς εὐσπλάγχνους σου ὀφθαλμοὺς ἐφ'
nos conuerte, & IESVM benedictum fructū uētris tui
ἡμᾶς ἐπίστρεψον, καὶ ΙΗΣΟΥΝ τὸν εὐλογημένον καρπὸν τῆς κοιλίας σου
post exilium hoc nobis ostende. o clemens, o pia
μετὰ τὴν ἐξορίαν ταύτην, ἡμῖν ἀνάδειξον ὦ ἐπιεικής, ὦ εὔσπλαγχνε
ὦ γλυκεῖα σὺ παρθένε Μαρία. o dulcis uirgo Maria.

Σύμβολον τῶν ἀποστόλων. Symbolum Apostolorum.

Credo in unum deum patrē omnipotentem factorē coeli &
Πιστεύω εἰς ἕνα θεόν, πατέρα, παντοκράτορα, ποιητὴν τοῦ οὐρανοῦ καὶ
terræ. uisibiliū'q3 oīum, & inuisibiliū. & in unū dñm Iesū Xp̄m
γῆς, ὁρατῶν τε πάντων, καὶ ἀοράτων, καὶ εἰς ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστόν.
filium Dei unigenitum. ex patre natum ante
τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα πρὸ
omnia secula. lumen de lumine. Deum uerum de Deo
πάντων τῶν αἰώνων. φῶς ἐκ φωτὸς θεὸν ἀληθινὸν ἐκ θεοῦ
uero. genitum nō factum cōsubstantialē patri. per quem
ἀληθινοῦ, γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ πατρί, δι' οὗ τὰ
omnia facta sunt. qui propter nos homines & propter no
πάντα ἐγένετο. τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ διὰ τὴν ἡμε-
stram salutem descendit de coelis. & īcarnatus est de spiri
τέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν, καὶ σαρκωθέντα ἐκ πνεύ-
tu sancto' & Maria Virgine, & homo factus est cruci
ματος ἁγίου, καὶ Μαρίας τῆς παρθένου, καὶ ἐνανθρωπήσαντα. σταυρω-
fixus' que ꝑ nobis sub Pontio Pilato. & passus & sepult̄ est.
θέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Πιλάτου, καὶ παθόντα, καὶ ταφέντα,
& resurrexit tertia die secundum scripturas, & ascendit in
καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς γραφάς, καὶ ἀνελθόντα εἰς
coelos & sedet a destris patris. Et iterum
τοὺς οὐρανούς, καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ πατρός, καὶ πάλιν
uenturus est cū gloria iudicare uiuos, & mortuos, cui' regni
ἐρχόμενον μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας, καὶ νεκρούς, οὗ τῆς βασιλείας

non erit finis. & in spiritum sanctum dñm uiuificantem, qui
οὐ ἔσαι τέλος. καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ, κύριον, τὸ ζωοποιὸν, τὸ
ex patre & filio procedit, Qui cum patre & filio si-
ἐκ τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν πατρὶ καὶ υἱῷ συμ-
mul adoratur & conglorificatur, qui locutus est per pphetas. in
προσκυνούμενον, καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν προφητῶν, εἰς
unã scãm catholicam & apostolicam ecclesiã. Confiteor u-
μίαν ἁγίαν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν. ὁμολογῶ ἓν
nũ baptisma in remißionẽ pctõr. expecto resurrectionẽ mortuor.
βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν,
καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. & uitam uenturi seculi.
Ευαγγέλιον κατὰ ἰωάννην. Euangelium secundum Ioannem.
In principio erat uerbũ, & uerbũ erat apud deũ & deus erat uerbũ.
Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λογος ἦν πρὸς τὸν θεὸν, καὶ θεὸς ἦν ὁ λογος.
hoc erat ĩ principio apud deũ. omnia per ipsum facta sunt, & sine
οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεόν. πάντα δι᾽ αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς
ipso factũ est nihil, qđ factũ est. In ipso uita erat, & uita erat lux
αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἕν, ὃ γέγονεν. ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν καὶ ζωὴ ἦν τὸ φῶς
hominum, & lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non com-
τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κα-
phẽderũt. fuit homo missus a deo, nomen ei
τέλαβεν. ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος παρὰ θεοῦ, ὄνομα αὐτῷ
Ioãnes. hic uenit in testimonium, ut testificaretur de lumi-
Ιωάννης. οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός.
ne, nõ erat ille lux, sed ut testificaretur de lumine. Erat lux
οὐκ ἦν ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ᾽ ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός,. ἦν τὸ φῶς
uera, q̃u. illumĩat omnem hominẽ uenientẽ in hũc mundũ.
τὸ ἀληθινὸν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον.
in mũdo erat, & mundus p ipsum factus est, & mundus eum
ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ κόσμος δι᾽ αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος αὐτόν οὐκ
nõ cognouit. In ppria uenit, & sui eum nõ receperũt. Quotquot
ἔγνω. εἰς τὰ ἴδια ἦλθε, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον. ὅσοι
aũt recepũt eũ, dedit eis potestatem filios dei fieri credenti
δὲ ἔλαβον αὐτὸν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν, τέκνα θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύ
bus in nomine eius. q non sanguinibus neq; ex uoluntate car-
ουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ οἳ οὐκ ἐξ αἱματος, οὐ δὲ ἐκ θελήματος σαρ-

nis, neq; ex uoluntate uiri, ſed ex deo nati ſunt. Et uerbum caro
ἀνδρός, οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀλλ' ἐκ θεοῦ ἐγεννήθησαν. καὶ λόγος σὰρξ
factũ eſt, & habitauit in nobis & uidimus gloriam eius gloriã
ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ δόξαν
quaſi unigeniti à patre plenum gratiæ & ueritatis.
ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρὸς, πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας

AVREA CARMINA PYTHAGORAE.

ΧΡΥΣΑ͂ ἜΠΗ ΤΟΥ͂ ΠΥΘΑΓΌΡΟΥ.

Immortaleis primum deos lege, ut diſpoſiti ſunt,
Ἀθανάτους μὲν πρῶτα θεοὺς νόμῳ διάκεινται,
Cole, & uenerare iuſiurandum. deinde Heroes illuſtreis.
Τίμα, καὶ σέβου ὅρκον, ἔπειθ' ἥρωας ἀγαυούς.
Et terrenos uenerare dæmones legitime ſacrificans.
Τούς τε καταχθονίους σέβου δαίμονας ἔννομα ῥέζων.
Et parenteis honora, & proxime cognatos.
Τούς τε γονεῖς τίμα, τούς τ' ἄγχισ' ἐκγεγαῶτας.
Sed ex aliis uirtute fac amicum, qui optimus ſit.
Τῶν δ' ἄλλων ἀρετῇ ποιοῦ φίλον, ὅς τις ἄριστος.
Benignis autem pare ſermonibus, operibus q; utilibus.
Πραέσι δ' εἶκε λόγοις, ἔργοισί τ' ἐπωφελίμοισι.
Neq; odio habe amicum tuum peccati cauſa parui
Μὴ δ' ἔχθαιρε φίλον σὸν ἁμαρτάδος εἵνεκα μικρῆς,
Quoad poſſis. poſſe enim prope neceſſitatem habitat.
Ὄφρα δύνῃ. δύναμις γὰρ ἀνάγκης ἐγγύθι ναίει.
Hæc quidem ſic ſcito, ſed dominari aſſueſce hiſce,
Ταῦτα μὲν οὕτως ἴσθι, κρατεῖν δ' εἰθίζεο τῶνδε,
Ventri primum, & ſomno luxuriæ q;,
Γαστρὸς μὲν πρώτιστα, καὶ ὕπνου, λαγνείης τε,
Et iræ, facies autem re turpẽ nunq̃ neq; cum alio,
Καὶ θυμοῦ δ' αἰσχρόν ποτε μήτε μετ' ἄλλου,
neq; ſeparatim. omnium autem maxime, pudeat te tui ipſius.
Μήτ' ἰδίῃ. πάντων δὲ μάλιστ' αἰσχύνεο σαυτόν.
Tum iuſtitiam exerce, operé q;, uerbó q;.
Εἶτα δικαιοσύνην ἀσκεῖν ἔργῳ τε, λόγῳ τε.
neq; ſtulte teipſum habere in re ulla aſſueſce.
Μὴ δ' ἀλογίστως σαυτὸν ἔχειν περὶ μηδὲν ἔθιζε.

sed scito moriendum esse fato omnibus.
ἀλλὰ γνῶθι μὲν ὡς θανέειν πέπρωται ἅπασι.
pecunias autem aliqñ possidere ama, aliquando perdere.
χρήματα δ' ἄλλοτε μὲν κτᾶσθαι φίλει, ἄλλοτ' ὀλέσθαι.
Quot'q; diuinis fortunis mortales dolores habent,
ὅσσα τε δαιμονίῃσι τύχαις βροτοὶ ἄλγε' ἔχουσιν,
horũ q̃cunq; partem habeas, æquo animo fer neque ægre feras.
ὧν ἂν μοῖραν ἔχῃς, πρᾴως φέρε, μηδ' ἀγανάκτει.
curare autem decet quoad possis. sic autem considera.
ἰᾶσθαι δὲ πρέπει καθόσον δύνῃ. ὧδε δὲ φράζευ.
non ualde bonis, istorum multum fortuna præbet.
οὐ πάνυ τοῖς ἀγαθοῖς, τούτων πολὺ μοῖρα δίδωσι.
multi autem hominibus sermones, mali'q; & boni
πολλοὶ δ' ἀνθρώποισι λόγοι δειλοί τε, καὶ ἐσθλοὶ
accidunt, quibus neq; obstupesce, neq; sane permittas
προσπίπτουσ', ὧν μήτ' ἐκπλήσσεο, μήτ' ἄρ' ἐάσῃς.
implicari teipsum. mendacium autem siquod dicatur,
εἴργεσθαι σαυτόν. ψεῦδος δ' ἤν πέρ τι λέγηται,
æquo aĩo feras. Quod autem tibi dicam omni in re perficiatur.
πρᾴως εἶχ'. ὃ δέ τοι ἐρέω, ἐπὶ παντὶ τελείσθω.
nullus nequæ uerbo te decipiat, neq; re
μηδεὶς μήτε λόγῳ σε παρείπῃ, μήτε τι ἔργῳ.
fac, neq; dic, quod tibi non melius est.
πρῆξαι, μηδ' εἰπεῖν, ὅ, τι τοι μὴ βέλτερόν ἐστι.
consule autem ante opus, ne stulta sint.
βουλεύου δὲ πρὸ ἔργου, ὅπως μὴ μωρὰ πέληται.
timidi facere q; dicere q; stulta proprium uiri,
δειλοῦ τοι πρήσσοντε, λέγειν τ' ἀνόητα πρὸς ἀνδρός.
sed ea perfice, quæ te non postea dolore afficiant.
ἀλλὰ τάδ' ἐκτελέειν, ἅ σε μὴ μετέπειτ' ἀνιήσῃ.
fac nihil eorum, quæ non scis, sed docere
πρῆσσε δὲ μηδὲν, τῶν μὴ ἐπίστασαι, ἀλλὰ διδάσκευ
Quæcunq; necesse est, & delectabilissimam uitam sic perages.
ὅσσα χρεών, καὶ τερπνότατον βίον. ὧδε διάξεις.
neque sanitatis circa corpus negligentiam habere oportet,
οὐ δ' ὑγιείης τῆς περὶ σῶμ' ἀμέλειαν ἔχειν χρή,

Sed potus'q; mensuram, & cibi, exercitiorum'q;
ἀλλὰ ποτοῦ τε μέτρον καὶ σίτου, γυμνασίων τε
fac mensurã. autẽ dico eam, quæ te dolore non afficiat.
ποιεῖσθαι. μέτρον δὲ λέγω τόδ', ὃ μή σ' ἀνιήσῃ.
assuesce autem uiuendi modum habere purum. firmum.
ἐθίζου δὲ δίαιταν ἔχειν καθ ἄθρυπτον.
Et caue ea facere, quæ inuidiam habeant.
καὶ πεφύλαξό γε ταῦτα ποιεῖν, ὁπόσα φθόνον ἴσχει.
Ne expende præter tempus, tanquam bonorum nescius.
μὴ δαπανᾶν παρὰ καιρὸν, ὁποῖα καλῶν ἀδαήμων.
neq; illiberalis sis mensura omnibus in rebus optima.
μηδ' ἀνελεύθερος ἴσθι. μέτρον δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστον.
fac autẽ ea, quæ te non lædant, consydera autem ante opus.
πρῆσσε δὲ ταῦθ', ἅ σε μὴ βλάψῃ. λόγισαι δὲ πρὸ ἔργου.
neq; somnum mollibus in oculis suscipe
μηδ' ὕπνον μαλακοῖσιν ἐπ' ὄμμασι προσδέξασθαι,
ante, quàm diurnorum operum ter unum quodq; percurras.
πρὶν, τῶν ἡμερινῶν ἔργων τρὶς ἕκαστον ἐπελθεῖν.
quò trãsgressus sum? quid feci. qđ mihi decens non pfectũ est?
πῆ παρέβην; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη;
incipiens a primo, percurre & quæ postea.
ἀρξάμενος δ' ἀπὸ πρώτου, ἐπέξιθι καὶ μετέπειτα.
mala quidem opatus, dole, bona vero lætare.
δειλὰ μὲν ἐκπρήξας, ἐπιπλήσσεο· χρηστὰ δὲ, τέρπου.
hæc labora. hæc meditare. hæc oportet cupere te,
ταῦτα πόνει. ταῦτ' ἐκμελέτα. τούτων χρὴ ἐρᾶν σε.
hæc te diuinę uirtutis ad uestigia ponent,
ταῦτά σε τῆς θείης ἀρετῆς εἰς ἴχνια θήσει,
næ per nostræ animæ dantem quaternionem
ναὶ μὰ τὸν ἁμετέρᾳ ψυχᾷ παραδόντα τετρακτύν.
fontem perennis naturæ. sed uade ad opus,
παγὰν ἀενάου φύσεως. ἀλλ' ἔρχευ ἐπ' ἔργον,
deos precatus ut perficiant, his autem impetratis
θεοῖσιν ἐπευξάμενος τελέσαι. τούτων δὲ κρατήσας,
cognosces immortalium'q; deorum, mortalium'q; hominum
γνώσῃ ἀθανάτων τε θεῶν, θνητῶν τ' ἀνθρώπων

consistentiam, ut singula prætereunt, ut'q; tenentur.
σύστασιν. ἧτε ἕκαστα διέρχεται, ἥ τε κρατεῖται.
cougosces aũt quatenus fas est, naturam in omni similẽ,
γνώσῃ δὲ ἣ θέμις ἐστὶ, φύσιν περὶ παντὸς
ut nequæ insperanda speres, neq; te quid lateat,
ὥς τε σε μήτε ἄελπτ' ἐλπίζειν, μή τέ τι λήθειν.
cognosces aũt homines spontanea detrimenta habenteis
γνώσῃ δὲ ἀνθρώπους αὐθαίρετα πήματ' ἔχοντας.
miseri, qui, bona prope' cum sint, non uident,
τλήμονας, ὅτι ἀγαθῶν πέλας ὄντων, οὐκ ἐσορῶσιν,
neque audiunt. solutionem autem malorum pauci norunt.
οὔτε κλύουσι. λύσιν δὲ κακῶν παῦροι συνίσασι.
talis fortuna mortalium lædit menteis hi sed cylindris.
τοίη μοῖρα βροτῶν βλάπτει φρένας. οἱ δὲ κυλίνδροις
ex aliis in alia feruntur, infinita nocumenta habentes.
ἄλλοτ' ἐπ' ἄλλα φέρονται, ἀπείρονα πήματ' ἔχοντες.
molesta enim comes lis nocens latet,
λυγρὴ γὰρ συνοπαδὸς ἔρις βλάπτουσα λέληθε,
insita. quam non oportet te adducere, sed credẽdo fugere.
σύμφυτος, ἣν οὐ δεῖ προσάγειν. εἴκοντα δὲ φεύγειν.
Iupiter pater, uel a multis quiescas omneis,
Ζεῦ πάτερ, ἢ πολλῶν τε κακῶν παύσειας ἅπαντας,
Vel omnibus ostendas, qua nam sorte utantur.
ἢ πᾶσιν δείξαις, οἵῳ τῷ δαίμονι χρῶνται.
Sed tu confide, quoniam diuinum genus est mortalibus.
ἀλλὰ σὺ θάρσει ἐπεὶ θεῖον γένος ἐστὶ βροτοῖσιν,
Quibus sacra afferens natura ostendit singula.
οἷς ἱερὰ προφέρουσα φύσεις δείκνυσιν ἕκαστα.
Quorum siquid tibi curæ est, uinces quæ te iubeo
ὧν εἴ σοι τί μέτεστι, κρατήσεις ὧν σε κελεύω
medicando, animam autem laboribus istis liberabis.
ἐξακέσας, ψυχὴν δὲ πόνων ἀπὸ τῶνδε σαώσεις.
sed abstine ciborũ, quos diximus, in que purgationibus,
ἀλλ' εἴργου βρωτῶν ὧν εἴπομεν, ἔν τε καθαρμοῖς,
in'que liberatione animi diiudica, & cõsydera singula,
ἔν τε λύσει, ψυχῆς κρίνων, καὶ φράζευ ἕκαστα,

aurigam iudicium constituens desuper optimum.
ἡνίοχον γνώμην στήσας καθύπερθεν ἀρίστην.
cum autem relicto corpore, ad æthera liberum iueris,
ἢν δὲ δ' ἀπολείψας σῶμα, ἐλεύθερον ἔλθης,
Eris immortalibus deus, incorruptibilis, nō amplius mortalis.
ἔσσεαι ἀθάνατος θεὸς, ἄμβροτος, . οὐκέτι θνητός.

Finis aureorum Carminum Pythagoræ.
Τέλος τῶν χρυσῶν ἐπῶν τοῦ Πυθαγόρου.

VERSUS IN PHOCYLIDEM.
ΣΤΙΧΟΙ ΕΙΣ ΤΟ'Ν ΦΩΚ'ΥΛΙΔΗΝ.

Phocylides decentem uiuens uitam,
Ὁ φωκυλίδης εὐπρεπῆ ζήσας βίον,
Vt Christi discipulus, ut apostolus magnus,
ὡς χριστομύστης ὡς ἀπόστολος μέγας,
Vt auditor dei uaticiniorum.
ὡς ἀκροατὴς, τῶν θεοῦ θεσπισμάτων.
Et Antistes optimorum operum,
καὶ μυσταγωγὸς τῶν ἀρίστων πρακτέων,
Euangelice hæc dicit & scribit,
εὐαγγελικῶς ταῦτα λαλεῖ καὶ γράφει,
utilia existentia iis, qui in uita.
εὔχρηστα τυγχάνοντα τοῖς ἐν τῷ βίῳ.

IN EVNDEM ALII.
ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤ ΟΝ ΕΤΕΡΟΙ

Hæc iustitiis sanctis dei consilia declarat
ταῦτα δίκης ὁσίης θεοῦ βουλεύματα φαίνει
Phocylides uirorum sapientissimus. diuina dona.
Φωκυλίδης ἀνδρῶν ὁ σοφώτατος ὄλβια δῶρα.

Phocylidis poema admonitorium.
Φωκυλίδου ποίημα νουθετικόν.

Neq; nuptias furare, neq; masculam, uenerem excita.
μήτε γαμοκλοπέειν μήτ' ἄρσενα κύπριν ὀρίνειν,
neq; fraudes sue, neq; sanguine manum pollue.
μήτε δόλους ῥάπτειν, μήθ' αἵματι χεῖρα μιαίνειν.
ne ditare iniuste. sed ex iustis uiue.
μὴ πλουτεῖν ἀδίκως, ἀλλ' ἐξ ὁσίων βιοτεύειν,.

Contentus sis præsentibus, & alienorum abstine.
ἀρκεῖσθαι παρεοῦσι, καὶ ἀλλοτρείων ἀπέσθαι.
Mendacia ne dicas, sed uera omnia loquere.
ψεύδεα μὴ βάζειν, τὰ δ' ἐτήτυμα πάντ' ἀγορεύειν.
Primum deum cole, deinde autem tuos parenteis.
πρῶτα θεὸν τίμα, μετέπειτα δὲ σεῖο γονῆας.
Omnibus iusta tribue, neq; iudicium in gratiam trahe.
πᾶσι δίκαια νέμειν, μηδὲ κρίσιν ἐς χάριν ἕλκειν.
neq; repellas paupertatem. iniuste ne iudices personam.
μὴ ῥίψῃς πενίην, ἀδίκως μὴ κρῖνε πρόσωπον.
Si tu male iudiueris te deus postea iudicabit.
ἢν σὺ κακῶς δικάσῃς, σὲ θεὸς μετέπειτα δικάσσει
Testimonium falsum fuge. iusta loquere.
μαρτυρίην ψευδῆ φεύγειν, τὰ δίκαι' ἀγορεύειν.
Virginitatem custodi. fidem uero in omnibus serua.
παρθενίην τηρεῖν, πίστιν δ' ἐν πᾶσι φυλάσσειν.
mensuras tribue iustas bona autem mensura in omnibus.
μέτρα νέμειν τὰ δίκαια, καλὸν δ' αὖθι μέτρον ἅπασι.
Bilancem ne feri alteriiugem, sed æquam trahe.
σταθμὸν μὴ κρούειν ἑτερόζυγον, ἀλλ' ἴσον ἕλκειν.
Neque peieres, neq; inscienter, neque sponte.
μήτ' ἐπιορκήσῃς, μήτ' ἀγνῶς, μήτε ἑκόντι.
Peieratorem odit deus immortalis, quicunq; iurauerit.
ψεύδορκον στυγεῖ θεὸς ἄμβροτος, ὅς τις ὀμόσσῃ.
Semina ne furare. execrandus quicunq; sumit.
σπέρματα μὴ κλέπτειν. ἐπαράσιμος ὅς τις ἀρεῖται.
mercedem laboranti da, ne preme pauperem
μισθὸν μοχθήσαντι δίδου, μὴ θλῖβε πένητα
linguæ mentem adhibe. cælandũ uerbũ in mentibus tene.
γλώσσῃ νοῦν ἔχεμεν, κρυπτὸν λόγον ἐν φρεσὶν ἴσχειν.
neq; iniustũ facere uelis, neq; iniustitiam facere sinas.
μήτ' ἀδικεῖν ἐθέλῃς, μήτ' οὖν ἀδικοῦντα ἐάσῃς.
mendico statim da, neq; eras ueni dicas.
πτωχῷ δ' εὐθὺς δίδου. μηδ' αὔριον ἐλθέμεν εἴπῃς.
implens tuã manũ, misericordiam indigenti præbe.
πληρώσας σέο χεῖρ, ἔλεον χρήζοντι πάρχου.

peregrinum in domum ſuſcipe, & cæcum duc.
ἄστεγον εἰς οἶκον δέξαι, τυφλὸν ὁδήγει.
Naufragos miſerare, quoniã nauigatio eſt incerta.
ναυηγοὺς οἴκτειρον, ἐπεὶ πλόος ἐστὶν ἄδηλος.
manum lapſo da ſalua uero permiſerum uirum.
χεῖρα πεσόντι δίδου, σῶσον δ' ἀπερίστατον ἄνδρα.
Communes paſſiones omnium; uita, trochus, inſtabiles diuitiæ.
κοινὰ πάθη πάντων ὁ βίος, τροχὸς, ἄστατος ὄλβος.
Diuitias habens, tuam manum egenis porrige.
πλοῦτον ἔχων, σὴν χεῖρα πενητεύουσιν ὄρεξον.
quæ tibi dedit deus, ex iis indigentibus præbe.
ὧν σοι ἔδωκε θεὸς, τούτων χρήζουσι πάρασχου.
ſit communis uniuerſus uictus, & concordia omnia.
ἔστω κοινὸς ἅπας ὁ βίος, καὶ ὁμόφρονα πάντα.
enſem accingitor nõ ad cædem, ſed ad defenſionem.
τὸ ξίφος ἀμφιβαλοῦ μὴ πρὸς φόνον, ἀλλ' ἐς ἄμυναν.
utinam aũt non egeas neq; iuſte, neq; iniuſte.
εἴθε δὲ μὴ χρήζοις μήτ' ἔννομα, μήτε ἀδίκως.
ſi enim occidas inimicum, tuam manum polluis.
ἢν γὰρ ἀποκτείνῃς ἐχθρὸν, σέο χεῖρα μιαίνεις.
agri uicinantis abſtine, nequæ tranſgrediaris.
ἀγροῦ γειτονέοντος ἀπόσχεο, μὴ δ' ἄρ' ὑπερβῇς.
omnium modus optimus, prætergreſſiones uero malæ.
πάντων μέτρον ἄριστον, ὑπερβασίαι δ' ἀλεγειναί.
neque ullum creſcentem fructum lædas arui.
μηδέ τιν' αὐξόμενον καρπὸν λωβήσῃ ἀρούρης.
ſint æquihonori aduenæ inter ciues.
ἔστωσαν ὁμότιμοι ἐπήλυδες ἐν πολιήταις
omnes enim paupertatem experimur multiuagam.
πάντες γὰρ πενίης πειρώμεθα τῆς πολυπλάγκτου.
regio uero nullum firmum habet ſolum hominibus.
χώρη δ' οὔτι βέβαιον ἔχει πέδον ἀνθρώποισιν.
Auaritia mater malitiæ uniuerſæ.
ἡ φιλοχρημοσύνη μήτηρ κακότητος ἁπάσης.
Aurum ſemper dolus eſt, & argentum hominibus.
χρυσὸς ἀεὶ δόλος ἐστὶ, καὶ ἄργυρος ἀνθρώποισιν.

o aurum malorum princeps uitiperda, omnia minuens.
χρυσὲ κακῶν ἀρχηγὲ, βιοφθόρε, πάντα χαλέπτων.
Vtinam non mortalibus esses nocumentum amabile.
εἴθε σε μὴ θνητοῖσι γενέσθαι πῆμα ποθεινόν.
tua enim causa pugnæque prædæque cædes'que.
σεῦ γὰρ ἕκητι μάχαι τε, λεηλασίαι τε, φόνοι τε.
inimici uero filii parentibus, fratres'que germanis.
ἐχθρὰ δὲ τέκνα γονεῦσιν, ἀδελφειοί τε συναίμοις.
ne alterum cæles corde intellectum; alia dicens.
μηδ' ἕτερον κεύθῃς κραδίῃ νόον, ἄλλ' ἀγορεύων.
neque sicut saxatilis polypus secundum locum muteris.
μηδ' ὡς πετροφυὴς πολύπους κατὰ χῶραν ἀμείβου.
qui sponte iniurius est, malus uir, sed ex necessitate,
ὃς πρόφρων ἀδικεῖ, κακὸς ἀνήρ. ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης,
non dicam finem concilium aũt dirige cuiusque.
οὐκ ἐρέω τὸ τέλος βουλὴν δ' εὔθυνε ἑκάστου.
neque superbi sapientia, neque robore, neque in diuitiis.
μὴ γαυροῦ σοφίῃ, μήτ' ἀλκῇ, μήτ' ἐνὶ πλούτῳ.
unus deus est sapiens. fortis simul & prædiues.
εἷς θεός ἐστι σοφὸς. δυνατὸς ἅμα καὶ πολύολβος.
neque præteritis malis consume tuum cor.
μηδὲ παροιχομένοισι κακοῖς τρύχου τεὸν ἦτορ,
non amplius enim potest factum esse infectum.
οὐκ ἔτι γὰρ δύναται τὸ τετυγμένον εἶναι ἄτυκτον.
ne sis præceps ad manum, frena uero feram iram.
μὴ προπετὴς ἐς χεῖρα, χαλίνου δ' ἄγριον ὀργήν.
sæpe enim percutiens, inuitus necem perfecisti.
πολλάκι γὰρ πλήξας, ἀέκων φόνον ἐξετέλεσσας.
sint communes paßiones nihil magnum, neque superbum.
ἔστω κοινὰ πάθη, μηδὲν μέγα, μηδ' ὑπέροπλον
non bonum, abundans est mortalibus utilitas.
οὐκ ἀγαθὸν, πλεονάζον ἔφυ θνητοῖσιν ὄνειαρ
multæ enim delitiæ ad immoderatos trahunt amores.
ἡ πολλὴ δὲ τρυφή, πρὸς ἀμέτρους ἕλκει ἔρωτας.
superbificant uero multæ diuitiæ, & ad iniuriam augent.
ὑψαυχεῖ δ' ὁ πολὺς πλοῦτος, καὶ ἐς ὕβριν ἀέξει.

furor ſubiens inſaniam exitialem parat.
θυμὸς ὑπερχόμενος, μανίην ὀλοόφρονα τεύχει.
ira uero eſt apperitus, ſupergrediens autem iracundia.
ὀργὴ δὲ, ἐστὶν ὄρεξις, ὑπερβαίνουσα δὲ μῆνις.
æmulatio bonorum, bona, malorum uero, mala.
ζῆλος τῶν ἀγαθῶν, ἐσθλό φαύλων δ', ὑπέρογος.
audacia malorũ pernicioſa, multũ uero auget bona laborãteis.
τόλμα κακῶν, ὀλοή. μέγ' ὀφέλλει δ' ἐσθλὰ πονοῦντας.
honeſtus amor uirtutis, ſed ueneris dedecus auget.
σεμνὸς ἔρως ἀρετῆς, ὁ δὲ κύπριδος αἶσχος ὀφέλλει.
iucundus, mi is uocatur inter ciueis.
ἡδὺς, ἀγανόφρων κεκλήσεται ἐν πολίηταις.
menſura comede, & bibe, & fabulare.
μέτρῳ μὲν φαγέειν, καὶ πιεῖν, καὶ μυθολογεύειν.
omnium menſura optima. exceſſus autem malus.
πάντων μέτρον ἄριστον, ὑπερβασίη δ' ἀλεγεινή.
ne inuideas bona ſociis, ne notam inuſſeris.
μὴ φθονέοις ἀγαθῶν ἑτάροις, μὴ μῶμον ἀνάψῃς
ininuidi cœleſtes & inter ſe ſunt.
ἄφθονοι οὐρανίδαι, καὶ ἐν ἀλλήλοις τελέθουσιν.
non inuidet luna multo melioribus ſolis radiis.
οὐ φθονέει μήνη πολὺ κρείσσοσιν ἡλίου αὐγαῖς,
non terra cœleſtibus ſublimitatibus, inferius exiſtens.
οὐ χθὼν οὐρανίοις ὑψώμασι, νέρθεν ἐοῦσα.
non flumina æquoribus. ſemper aũt concordiã habent.
οὐ ποταμοὶ πελάγεσσιν. ἀεὶ δ' ὁμόνοιαν ἔχουσιν.
ſi enim diſcordia beatis eſſet, non ſtaret cœlum.
εἰ γὰρ ἔρις μακάρεσσιν ἔην, οὐκ ἂν πόλος ἔστη.
temperantiam exerce. turpibus operibus abſtine,
σωφροσύνην δὲ ἀσκεῖν, αἰσχρῶν δ' ἔργων ἀπέχεσθαι.
ne imitare malitiam. iuſtitia uero deleto uindictam.
μὴ μιμοῦ κακότητα, δίκῃ δ' ἀπάλειψον ἄμυναν.
Perſuaſio enim utilitatem, lis uero litem regenerat.
πειθὼ μὲν γὰρ ὄνειαρ, ἔρις δ' ἔριν ἀντιφυτεύει.
ne crede citiſſime, ante quam uere finem uideas,
μὴ πίστευε τάχιστα, πρὶν ἀτρεκέως πέρας ὄψει.

uincère bene operanteis in pluribus decet.
νικᾶν εὖ ἕρδοντας ἐπεὶ πλεόνεσσι καθήκει.
bonum hoſpitare potius frugalibus menſis,
καλὸν ξεινίζειν ταχέως λιταῖσι τραπέζαις,
quam plurimis, doloſis, morantibus præter tempus
ἢ πλείσταις, δολίαισι, βραδυνούσαις παρὰ καιρόν.
nunquam foenerator amarus fias uiro pauperi.
μηδέ ποτε χρήστης πικρὸς γίνῃ ἀνδρὶ πένητι.
neque quiſq̈ aueis nidi ſimul omneis accipiat,
μὴ δέ τις ὄρνιθας καλιῆς ἅμα πάντας ἑλέσθω,
matrem uero relinquas, ut habeas rurſus ipſius pullos.
μητέρα δ᾽ ἐκπρολίπῃς, ἵν᾽ ἔχῃς πάλι τῆσδε νεοττούς.
nunquam iudicare imperitos uiros ſinas.
μηδέ ποτε κρίνειν ἀδαήμονας ἄνδρας ἐάσῃς.
ſapientiam ſapiens dirigit, artes uero coartifex.
τὴν σοφίην σοφὸς ἰθύνει, τέχνας δ᾽ ὁμότεχνος.
non capit magnam doctrinam indoctus audiendi.
οὐ χωρεῖ μεγάλην διδαχὴν, ἀδίδακτος ἀκούειν.
non enim ſanè intelligunt nunquam bona edocti.
οὐ γὰρ δὴ νοέουσ᾽ οἱ μηδέ ποτ᾽ ἐσθλὰ μαθόντες.
neque menſipetas aſſentatores fac ſocios.
μηδὲ τραπεζοκόρους κόλακας ποιεῖσθ᾽ ἑταίρους.
multi enim potus & cibi ſunt ſodales
πολλοὶ γὰρ πόσιος καὶ βρώσιός εἰσιν ἑταῖροι.
tempus captantes ut ſatiari poſſint.
καιρὸν θωπεύοντες ἐπὴν κορέσασθαι ἔχωσιν.
dolentes uero paucis, & multis, omnes inexpleti.
ἀχθόμενοι δ᾽ ὀλίγοις, καὶ πολλοῖς πάντες ἄπληστοι.
populo ne crede multimoda eſt turba.
λαῷ μὴ πίστευε, πολύτροπός ἐστιν ὅμιλος.
populus, & aqua, & ignis, irretentilia omnia.
λαὸς, καὶ ὕδωρ καὶ πῦρ, ἀκατάσχετα πάντα.
neque fruſtra apud ignem ſedens diminuas carum cor.
μηδὲ μάτην ἐπὶ πῦρ καθίσας μινύθῃς φίλον ἦτορ.
menſuram uero fac deis. nam menſura eſt optima.
μέτρα δὲ τεῦχε θεοῖσι. τὸ γὰρ μέτρον ἐστὶν ἄριστον.

terram impertire insepultis mortuis.
γαῖαν ἐπιμοιρᾶσθαι ἀταρχεύτοις νεκύεσσι.
ne tumulum mortuorum, refodias, neque non uidenda
μὴ τυμβὸν φθιμένων ἀνορύξ, μὴ δ' ἀθέατα
ostendas soli, & dæmonicam iram excites.
δείξῃς ἠελίῳ, καὶ δαιμόνιον χόλον ὄρσῃς.
non bonum, compagem resoluere hominis.
οὐ καλὸν, ἁρμονίην ἀναλυέμεν ἀνθρώποιο.
& celeriter autem ex terra speramus in lucem uenire.
καὶ τάχα δ' ἐκ γαίης ἐλπίζομεν ἐς φάος ἐλθεῖν.
reliquiæ defunctorum, postea uero dei sunt.
λείψαν' ἀποιχομένων ὀπίσω δὲ θεοὶ τελέθονται.
animi enim manent incorruptibiles in mortuis
ψυχαὶ γὰρ μίμνουσιν ἀκήρεοι ἐν φθιμένοισι.
spiritus enim est dei usus mortalibus & imago.
πνεῦμα γάρ ἐστι θεοῦ χρῆσις θνητοῖσι καὶ εἰκών.
corpus enim ex terra habemus & omnes ad ipsam
σῶμα γὰρ ἐκ γαίης ἔχομεν, καὶ πάντες ἐς αὐτὴν
soluti puluis sumus. aer uero iterum spiritum recipit.
λυόμενοι, κόνις ἐσμέν ἀὴρ δ' ἀνὰ πνεῦμα δέδεκται.
diuitiis ne parcas. memento quod mortalis es.
πλούτου μὴ φείδου, μέμνησ' ὅτι θνητὸς ὑπάρχεις.
non licet apud Plutonem diuitias habere, & pecunias ferre,
οὐκ ἔν ἐς ᾅδην ὄλβον ἔχειν, καὶ χρήματ' ἄγεσθαι.
omnes æquales mortui. animis uero deus dominatur.
πάντες ἴσοι νέκυες. ψυχῶν δὲ θεὸς βασιλεύει.
Communia tecta domorum, æterna, & patria infernus.
κοινὰ μέλαθρα δόμων, αἰώνια, καὶ πατρὶς ᾅδης.
communis locus omnibus, pauperibusque & regibus.
ξυνὸς χῶρος ἅπασι, πένησί τε, καὶ βασιλεῦσιν.
non multum homines uiuimus tempus, sed ad tempus.
οὐ πολὺν ἄνθρωποι ζῶμεν χρόνον, ἀλλ' ἐπὶ καιρόν
animus uero immortalis & in sene-scibilis uiuit semper.
ψυχὴ δ' ἀθάνατος. καὶ ἀγήρως ζῇ διὰ παντός.
neque malis doleas, neque exultes gaudio.
μήτε κακοῖς ἄχθου, μήτ' οὖν ἐπαγάλλεο χάρμῃ.

ſæpe inuita & ſperantibus infidum.
πολλάκις ἐν βιότῳ καὶ θαρσαλέοισιν ἄπιστον.
tempori ſerui ne contrasta uentis.
καιρῷ λατρεύειν, μὴ δ' ἀντιπνέειν ἀνέμοισι.
nocumentum & dolentibus, mali ſolutio uenit cito.
πῆμα καὶ ἀχθομένοισι, κακοῦ λύσις ἤλυθεν ἄφνω.
ne magniloquentia rabiens, mentem debaccheris.
μὴ μεγαληγορίῃ φλυζῶν, φρένα λυσσωθείης.
beneloquentiam exerce, quæ ualde omnes iuuabit.
εὐεπίην ἀσκεῖν, ἥτις μάλα πάντας ὀνήσει.
telum ſane ſermo uiro incidentius eſt ferro.
ὅπλον τοι λόγος ἀνδρὶ τομώτερόν ἐστι σιδήρου.
arma cuique tribuit deus, naturam aëripetam.
ὅπλον ἑκάστῳ νεῖμε θεός, φύσιν ἠεροφοῖτον.
auibus quidē multam uelocitatem, robur'q; leonibus,
ὄρνισι μὲν πολλὴν ταχυτῆτ', ἀλκήν τε λέουσι,
tauris uero per ſe fuſis cornibus, aculæos apibus
ταύροις δ' αὐτοφύτοις κέρασιν, κέντρα μελίσσαις
innatum adiutorium dedit. ratio uero ꝓpugnaculum.hoībus,
ἔμφυτον ἄλκαρ ἔδωκε. λόγος δ' ἔρυμ' ἀνθρώποισι.
ſed diuinæ ſapientiæ ratio eſt optima.
τῆς δὲ θεοπνεύστου σοφίης λόγος ἐστὶν ἄριστος.
melior, forti eſt ſapiens uir.
βέλτερος ἀλκήεντος ἔφυ σεσοφισμένος ἀνήρ.
agros & urbes ſapientia, & nauem gubernat.
ἀγροὺς καὶ πόλιας σοφία, καὶ νῆα κυβερνᾷ.
non iuſtum cælare iniuſtum uirum impunitum,
οὐχ ὅσιον κρύπτειν τὸν ἀτάσθαλον ἄνδρα ἄτιτον.
ſed oportet maleficum auerſari neceſſario.
ἀλλὰ χρὴ κακοεργὸν ἀποτρωπᾶσθαι ἀνάγκῃ.
ſæpe commoriuntur malis coaſſiſtentes.
πολλάκι συνθνήσκουσι κακοῖς οἱ συμπαρεόντες.
furum ne accipias furtiuum uirorum depoſitum.
φωρῶν μὴ δέξῃ κλοπίμην ἀνδρῶν παραθήκην.
utrique fures & receptor & furator.
ἀμφότεροι κλῶπες, καὶ ὁ δεξάμενος καὶ ὁ κλέψας.

portionem omnibus, tribue, æqualitas in omnibus optima?
μοῖραν πᾶσι νέμειν, ἰσότης δ' ἐν πᾶσιν ἀρίστη.
incipiens parce omnibus, ne poſtremum indigeas.
ἀρχόμενος φείδου πάντων, μὴ τέρμ' ἐπιδεύῃς.
ne iumenti mortalis cibum ſecundum menſuram ſume.
μὴ κτήνους θνητοῖο βορὴν κατὰ μέτρον ἔληαι.
iumentum uero ſi inimici ceciderit in uia, coalleua.
κτῆνος δ' ἢν ἐχθροῖο πέσῃ καθ' ὁδὸν, συνέγειρον.
errantem que hominem, & mariuagum neque deuites.
πλαζόμενόν τε βροτὸν καὶ ἀλίπλοον μήδ' ὑπαλύξῃς.
melius pro inimico adipiſci amicum beneuolum.
βέλτερον ἀντ' ἐχθροῦ τυχεῖν φίλου εὐμενέοντος.
incipiens malum abſcinde uulnus'q; ſana.
ἀρχόμενον τὸ κακὸν κόπτειν, ἕλκος τ' ἀκέσασθαι.
neque feriuoram edas carnem, uelocipedibus uero
μηδέ τι θηρόβορον δαίσῃ κρέας, ἀργίποσιν δὲ
reliquias linque canibus. a feris feræ edantur.
λείψανα λεῖπε κυσί. θηρῶν ἄπο θῆρες ἔδωνται.
uenena ne strue. magicorum librorum abstine.
φάρμακα μὴ τεύχειν, μαγικῶν βίβλων ἀπέχεσθαι.
pueris tenellis ne corripias manum uiolenter.
νηπιάχοις ἁπαλοῖς μὴ μάρψῃς χεῖρα βιαίως
fuge diſcordiam & litem, bello adueniente.
φεῦγε διχοστασίην καὶ ἔριν, πολέμου προσιόντος.
ne malo benefeceris. ſeminare æque est in mari.
μὴ κακὸν εὖ ἔρξῃς σπείρειν ἴσον ἔστ' ἐνὶ πόντῳ.
operare laborans, ut ex propriis uiuas.
ἐργάζευ μοχθῶν, ὡς ἐξ ἰδίων βιοτεύσῃς.
omnis enim iners uir, uiuit furtiuis a manibus.
πᾶς γὰρ ἀεργὸς ἀνὴρ ζώει κλοπίμων ἀπὸ χειρῶν.
neque alterius ex epulo edas reliquias menſæ,
μή ἄλλου παρὰ δαιτὸς ἔδοις σκυβάλισμα τραπέζης,
ſed ex domeſticis uictibus comedas incontumelioſus.
ἀλλ' ἀπὸ τῶν οἰκείων βιότων φάγοις ἀνύβριστος.
ſi uero quis nõ didicit artem, fodiat ligone.
εἰ δέ τις οὐ δεδάηκε τέχνην, σκάπτοιτο δικέλλῃ.

est uitæ omne opus, cum laborare uelis.
ἔστι βίῳ πᾶν ἔργον, ἐπὰν μοχθεῖν ἐθέλησθα.
nauta si nauigare uelis, latum mare.
ναυτίλος εἰ πλώειν ἐθέλῃς, εὐρεῖα θάλασσα.
si uero terræ laborem gubernare, longa sanè arua.
εἰ δὲ γεωπονίην μεθέπειν, μακραί τοι ἄρουραι.
nullum sine labore est mortalibus facile opus.
οὐ δὲν ἀνιδρωμάτου πέλει ἀνδράσιν εὐπετὲς ἔργον.
neq; ipsis beatis. labor autem uirtutem ualde auget.
οὐδ᾽ αὐτοῖς μακάρεσσι. πόνος δ᾽ ἀρετὴν μέγ᾽ ὀφέλλει.
formicæ terræ reconditas relinquentes domos,
μύρμηκες γαίης μυχάτους προλελοιπότες οἴκους,
ueniunt uictus egentes. quando rura
ἔρχονται βιότοιο κεχρημένοι. ὁππότ᾽ ἄρουραι
frugibus tonsa, fructuum implent areas.
λήια κειράμεναι, καρπῶν πλήθωσιν ἀλωάς.
ipse autem tritici nuper tritum onus habent,
οἳ δ᾽ αὐτοὶ πυροῖο νεοτριβὲς ἄχθος ἔχωσιν,
aut ordeorum. semper uero ferens ferentem sectatur.
ἢ κριθῶν αἰεὶ δὲ φέρων φορέοντα διώκει.
ex æstate ad hyemem cibum suum auferentes.
ἐκ θέρεος ποτὶ χεῖμα βορὴν σφετέρην ἐπάγοντες
infatigabilem. genus autem paruum est multũ laborans.
ἄτρυτον. φῦλον δ᾽ ὀλίγον τελέθει πολύμοχθον.
laborat autem æriuada, optimilabor'q; apis.
κάμνει δ᾽ ἠεροφοῖτος ἀριστοπόνος τε μέλισσα,
aut petræ curuæ per cauernam, uel calamis,
ἢε πέτρης κοίλης κατὰ χηραμόν, ἢ δονακεῖσιν,
aut quercus antiquæ super concauo intra aluearia
ἠὲ δρυὸς ὠγυγίης κατὰ κοιλάδα ἔνθι σίμβλων,
examinibus infinitatem per flores ceridomificans.
σμήνεσι μυελότητα κατ᾽ ἄνθεα κηροδομοῦσα.
ne maneas coelebs, ne ingnominis pereas.
μὴ μείνῃς ἄγαμος, μήπως νώνυμος ὄληαι.
da aliquid naturæ & ipse. gigne uero rursus, sicut genit⁹ es.
δός τι φύσει καὐτός, τίκε δ᾽ ἔμπαλιν, ὡς ἐλοχεύθης.

ne lenocineris Vxorem, tuos filios polluens.
μὴ προαγωγεύσῃς ἄλοχον, σέο τέκνα μιαίνων.
non enim pariunt filios simileis moechina cubilia.
οὐ γὰρ τίκτει παῖδας ὁμοίους μοιχικὰ λέκτρα.
nouercam ne tange secunda cubilia patris.
μητρυιῆς μὴ ψαύεγε, δεύτερα λέκτρα γονῆος.
matrem uero sicut honora matris uestigia uadentem.
μητέρα δ' ὡς τίμα, τὴν μητέρος ἴχνια βᾶσαν.
ne sororis in abhorrendum ueni cubile.
μὴ δὲ κασιγνήτης ἀπότροπον ἐλθέμεν εὐνήν,
neq; in pellicaribus patris cubilibus miscearis.
μηδ' ἐπὶ παλλακίσι πατρὸς λεχέεσσι μιγείης.
Neque mulier corrumpat infantem foetum intra uentrem.
μὴ δὲ γυνὴ φθείρῃ βρέφος ἔμβρυον ἔνδοθι γαστρός.
neque cũ peperit canibus iaciat & uulturibus dilaniationes
μὴ δὲ τεκοῦσα κυσὶ ῥίψῃ, καὶ γυψὶν ἕλωρα.
neque quis suæ uxori prægnanti manum iniiciat.
μὴ δέ τις ᾗ ἀλόχῳ ἐγκύμονι χεῖρα βάληται.
neque rursus proligenam unquam seca masculum puerũ.
μηδ' αὖ παιδογόνον ποτὲ τέμνειν ἄρσενα κοῦρον,
neque brutis animalibus initorium ad cubile ueni.
μηδ' ἀλόγοις ζώοις βατήλειον ἐς λέχος ἐλθεῖν.
neque iniuria afficias mulierem erubescendis cubilibus.
μηδ' ὕβριζε γυναῖκα ἐπ' αἰσχυντοῖς λεχέεσσι.
neq; transgrediare cubilia naturæ in uenerem ex legem.
μὴ παραβῇς εὐνὰς φύσεως ἐς κύπριν ἄθεσμον.
neque ipsis feris masculus complacuit ad coitum.
οὐδ' αὐτοῖς θήρεσσ' ἄρρην συνέβαδεν ἐς εὐνήν.
neque foemine cubile uirorum imitentur.
μηδέ τι θηλύτεραι λέχος ἀνδρῶν μιμήσαιντο.
neque in amorem mulierum omnis ruas incontinentem.
μηδ' ἐς ἔρωτα γυναικῶν ἅπας ῥεύσῃς ἀκάθεκτον.
non enim amor deus est. passio uero obcura omnium.
οὐ γὰρ ἔρως θεός ἐστι, πάθος δ' ἀΐδηλον ἁπάντων.
neq; aũt fratrum Vxorum ad strata accede.
μὴ δὲ κασιγνήτων ἀλόχων ἐπὶ δέμνια βαίνειν.

ama tuam Vxorem quid enim iucundius &. melius.
στέργε τεὴν ἄλοχον. τί γὰρ ἡδύτερον καὶ ἄρειον,
quam cum uiro mulier sapit cara senectam usque,
ἢ ὅταν ἀνδρὶ γυνὴ φρονέῃ φίλα γήραος ἄχρι,
& maritus suæ uxori? neq; cadat in medio discordia.
καὶ πόσις ᾗ ἀλόχῳ; μὴ δ' ἐμπέσῃ ἄνδιχα νεῖκος.
neque aũt quis in desponsatim per uim puellis permisceat.
μὴ δέ τις ἀμνήστευτα βίῃ κούρῃσι μιγείη,
neq; Vxorem malam tuis domibus inducas.
μηδὲ γυναῖκα κακὴν σοῖσιν οἴκοισιν ἄγεσθαι.
seruis uero Vxori, malæ gratia causa dotis.
λατρεύεις δ' ἀλόχῳ, λυγρῆς χάριν εἵνεκα φερνῆς.
equos generosos inquirere quidem in domum,
ἵππους δ' εὐγενέας δίζεσθαι μὲν κατὰ οἶκον,
Tauros'q; alticeruices. sed catulos perferos,
ταύρους δ' ὑψιτένοντας, ἀτὰρ σκυλάκων παναγρίους,
ducere uxorem uero non bonam contemnimus desipientes?
γῆμαι δ' οὐκ ἀγαθὴν ἐριδαίνομεν ἀφρονέοντες;
neque mulier malum uirum renuit, si diues sit.
οὐδὲ γυνὴ κακὸν ἄνδρ' ἀπαναίνεται ἀφνεὸν ὄντα.
neque nuptiis nuptias alias ducas in nocumento nocumẽtũ.
μὴ δὲ γάμῳ γάμον ἄλλον ἄγῃς, ὡς πήματι πῆμα.
filiis ne difficilis sis, sed mitis esto.
παισὶ δὲ μὴ χαλέπαινε τεοῖς, ἀλλ' ἤπιος ἴσθι.
Si uero quid puer peccet, prohibeat filium mater,
ἢν δέ τι παῖς ἀλίτῃ, κωλυέτω ἠέα μήτηρ.
uel ualde senes generis, aut populi seniores
ἢ καὶ πρεσβύτατοι γενεῆς, ἢ δημογέροντες.
ne in masculo filio nutri cincinni gratia capillum.
μὴ μὲν ἐπ' ἄρσενι παιδὶ τρέφειν πλοκαμῖδας χαίτην.
ne uerticem plices. neque uittas tortuosas corymborum.
μὴ κορυφὴν πλέξῃς, ἅμματα λοξὰ κορυμβῶν.
masculos non decet coma. delitiæ uero mulieribus.
ἄρσεσιν οὐκ ἐπέοικε κόμη. χλιδαὶ δὲ γυναιξί.
pueri aũt pulchri custodi iuuenilem horam.
παιδὸς δ' εὐμόρφου φρουρεῖν νεοτήσιον ὥρην.

multi enim inſaniunt ad maſculam miſtionem amoris.
πολλοὶ γὰρ λυσσῶσι πρὸς ἄῤῥενα μίξιν ἔρωτος.
uirginem autem cuſtodi multiclauibus thalamis.
παρθενικὴν δὲ φύλασσε πολυκλείστοις θαλάμοισι.
neq; ipſam uſq; ad nuptias ante ædeis conſpici ſinas.
μηδέ μιν ἄχρι γάμων πρὸ δόμων ὀφθῆναι ἐάσης.
pulchritudo difficilis cuſtoditu eſt liberorum parentibus.
κάλλος δυστήρητον ἔφυ παίδων τοκεῦσι.
Cognatis amorem tribuas ſanctam'q; concordiam.
συγγενέσιν φιλότητα νέμοις, ὁσίην θ' ὁμόνοιαν.
uenerare canos temporibus. cede uero ſenibus
αἰδεῖσθαι πολιοκροτάφους εἴκειν δὲ γέρουσιν
ſede, & honoribus omnibus. ætati uero ſimilem
ἕδρης καὶ γεράων πάντων. γενεῇ δ' ἀτάλαντον
ſenem æqualem patris æquis honoribus uenerare.
πρέσβυν ὁμήλικα πατρὸς ἴσαις τιμαῖς γέραιρε.
uentris debitam portionem præbe ſeruis.
γαστρὸς ὀφειλόμενον δασμὸν παρέχοι θεράποντι.
ſeruo ordinata tribuas, ut tibi ſecundum animum ſit.
δούλῳ τακτὰ νέμοις, ἵνα τοι καταθύμιος εἴη.
ſigna ne ſcribas improperans ſeruum.
στίγματα μὴ γράψῃς ἐπονειδίζων θεράποντα.
ſeruum ne lædas quid maledicens ad dominum,
δοῦλον μὴ βλάψῃς τι κακηγορέων πρὸς ἄνακτα.
accipe & conſilium à ſeruo bene ſapiente.
λάμβανε καὶ βουλὴν παρ' οἰκέτου εὖ φρονέοντος.
caſtitates animæ tuæ corporis ſunt purgationes.
ἁγνεῖαι ψυχῆς σου σώματός εἰσι καθαρμοί.
hæc iuſtitiæ myſteria magna degentes,
ταῦτα δικαιοσύνης μυστήρια, οἷα βιοῦντες,
uitam perficite bonam uſq; ad ſenectutis limen.
ζωὴν ἐκτελέοιτ' ἀγαθὴν μέχρι γήραος οὐδῶ.

Finis Phocylidis Carminum. & deo gratia.
τέλος τῶν τοῦ Φωκυλίδου ἐπῶν καὶ θεῷ δόξα.

Aldus Studioſis. S.

Quoniam hebraïcam linguam neceſſariam eſſe exiſtimam⁹ ad ſacræ ſcripturæ cognitionem, nunc Alphabetum, & litteraꝝ combinationes, & alia quædam damus, quo legere hebraicæ cō- diſcatis. Deinceps inſtitutiones Gramaticas, dictionarium, & ſacros libros, ſi hæc placuiſse cognouero, Deo volentē, dabimus, Valete.

Alphabetum Hebraicum.

Gimel	g	beth	b	Aleph	a
גִּימֶל	ג	בֵּית	ב	אָלֶף	א
uau	u	he	h	daleth	d
וָיו	ו	הֵא	ה	דָּלֶת	ד
teth	t	heth	h	zain	z
טֵית	ט	חֵית	ח	זַיִן	ז
lamed	l	caph	c	iod	i
לָמֶד	ל	כַּף	כ	יוד	י
ſammech	ſ	nun	n	mem	m
סַמֶד	ס	נוּן	נ	מֵם	מ
zadi	z	pe	p	hain	
צָדִי	צ	פֵּא	פ	עַיִן	ע
ſcin	ſſ	reſſ	r	cof	q
שִׁין	ש	רֵישׁ	ר	קוֹף	ק
				tau	t
				תָּיו	ת

Præter has duas, & uiginti literas, ſunt aliæ quinqꝫ, quæ non ponuntur niſi in fine dictionis. ut.

nun	n	mem	m	heaph	c
נוּן	ן	מֵם	ם	כַף	ך

zadi צדין z ז phe פח ph פ

Ex suprascriptis literis, Quatuor pronunciantur palato, ut. ג gimel. י. iod. כ. caf. ק. cof.

Quin.q; pronunciantur lingua, & dentibus, ut. ד. daleth. ט. teth. ל. lamed. נ. nun. ת. tau.

Quatuor pronunciantur gutture, ut. א. aleph. ה. he. ח. heth ע. hain.

Quinq; pronunciantur dentibus tantum, ut. ז. zain. ס. samech. ר. res. ש. scin. צ. zadi.

Quatuor proferuntur labris, ut. ב. beth. ו. uau. מ. mem. פ. pe.

Item sunt sex literæ, quæ si habuerint supra se uirgulam hanc – quæ רָפֶא raphe dicitur, remittunt sonum, ac diminuunt

ut. ב. uet. ג. ghimel. ד. daleth. כ. chap. פ. phe. ת. thau, quæ continentur in his duabus dictionib9. בְּגַד. begad כְּפַת chephath.

Præterea ferè omnes literæ ex supradictis admittunt intra se paruum punctum, qui dicitur דָגֵשׁ daghes, & tunc augent sonum ut. בּ. bet. גּ. ghimel. דּ daleth. מּ. mem & sic cæteræ.

Characteres uocalium, quæ punctis, ac lineis notantur, sunt duodecim, ut

sceua	segol	zere	pathah	camez
שְׁבָא :	סגל	צֵירֵי	פַּתַּח -	קָמֵץ
necudoth scelosa		sciuruc	holem	hirich
שלשׁ נקודות ∴		שׁוּרוּק	חוֹלֶם	חִירִיק.

segol hateph	pathah hateph	camez hateph
חָטֵף סֶגוֹל ∵	חָטֵף פַּתַּח -:	חָטֵף קָמֵץ ⁝

Quorum ⊤ camez & – pathah faciunt. a. ∵ zere, & segol, & : sceua faciunt. e. hirich facit. i. holem facit o ו sciuruch, & ∴ selosa necudoth faciunt. u.

Ex uocalibus fiunt diphthougi tres, :⊤ hateph camez :– hateph

pathah. hateph ſegol. Quorum hateph camez facit. o. hateph pathah facit. a. hateph ſegol facit. e.

Combinationes uocalium cum conſonantibus.

ָ Camez cum conſonantibus.

ma la cha ia ta ha za ua ha da ga ba a

אָ בָּ גָ דָ הָ וָ זָ חָ טָ יָ כָד לָ מָם·

ta ſſa ra ca zza ſa pa ha ſa na

נָן סָ עָ פָ פָ צָץ קָ רָ שָׁ תָ

Pathah cum conſonantibus.

ma la cha ia ta ha za ua ha da ga ba a

א ב ג חַ ו ז חַ ט יַ כַד לַ מַם·

ta ſſa ra ca zza ſa pa ha ſa na

נַן· צַ פַ פַ צַ ץ ק רַ ש תַ

ֵ Zere cum conſonantibus.

me le che ie te he ze ue he de ge be e

אֵ· בֵ גֵ דֵ הֵ וֵ זֵ חֵ טֵ יֵ· כֵד לֵ· מֵם

te ſſe re che zze fe pe he ſe ne

נֵן· סֵ עֵ פֵ פֵ צֵץ· קֵ רֵ שֵׁ תֵ

ֶ Segol cum conſonantibus.

me le che ie te he ze ue he de ge be e

אֶ בֶ גֶ דֶ הֶ וֶ זֶ חֶ טֶ יֶ· כֶד לֶ· מֶם·

te ſſe re che zze ſe pe he ſe ne

נֶן· סֶ עֶ פֶ פֶ צֶץ קֶ רֶ שֶׁ תֶ

: Scena cum consonantibus.

me le che ie te he ze ue he de ge be e

אְ בְ גְ דְ הְ וְ זְ חְ טְ יְ כְ לְ מְ

te sse re che zze fe pe he se ne

נְ סְ עְ פְּ פְ צְ קְ רְ שְ תְ

.. Hiric cum consonantibus.

mi li chi ii ti hi zi ui hi di gi bi i

אִ בִ גִ דִ הִ וִ זִ חִ טִ יִ כִ לִ מִ

ti ssi ri chi zzi fi pi hi si ni

נִ סִ עִ פִּ פִ צִ קִ רִ שִׁ תִ

. Holem cum consonantibus.

mo lo co io to ho zo uo ho do go bo o

אֹ בֹ גֹ דֹ הֹ וֹ זֹ חֹ טֹ יֹ כֹ לֹ מֹ

to sso ro cho zzo fo po ho so no

נֹ סֹ עֹ פֹּ פֹ צֹ קֹ רֹ שֹׁ תֹ

וּ Sciuruch cum consonantibus.

mu lu cu iu tu hu zu uu hu du gu bu u

אוּ בוּ גוּ דוּ הוּ וּוּ זוּ חוּ טוּ יוּ כוּ לוּ מוּ

tu ssu ru chu zzu fu pu hu su nu

נוּ סוּ עוּ פּוּ פוּ צוּ קוּ רוּ שׁוּ תוּ

⁖ Scelosa necudoth cum consonantibus.

mu lu chu iu tu hu zu uu hu du gu bu u

אֻ בֻ גֻ דֻ הֻ וֻ זֻ חֻ טֻ יֻ כֻ לֻ מֻ

tu ssu ru chu zuu fu pu hu su nu

נֻ סֻ עֻ פֻּ פֻ צֻ קֻ רֻ שֻׁ תֻ

ֳ : Hateph camez cum conſonantibus.

o	bo	go	do	ho	uo	zo	ho	to	io	cho	lo	mo
אֳ	בֳ	גֳ	דֳ	הֳ	וֳ	זֳ	חֳ	טֳ	יֳ	כֳ ד	לֳ	מֳ ם

no	ſo	ho	po	fo	zzo	cho	ro	ſſo	to
נֳ ן	סֳ	עֳ	פ	פֳ ף	צֳ ץ	קֳ	רֳ	שֳ	תו

Hateph pathah cum conſonantibus.

a	ba	ga	da	ha	ua	za	ha	ta	ia	cha	la	ma
א	בֲ	גֲ	דֲ	הֲ	וֲ	זֲ	חֲ	טֲ	יֲ	כֲ ד	לֲ	מֲ ם

na	ſa	ha	pa	fa	zza	cha	ra	ſſa	ta
נֲ ן	סֲ	עֲ	פֲ	פֲ	צֲ ץ	קֲ	רֲ	שֲ	תֲ ו

Hateph ſegol cum conſonantibus.

e	be	ge	de	he	ue	ze	he	te	ie	che	le	me
אֱ	ב	גֱ	דֱ	הֱ	וֱ	זֱ	חֱ	טֱ	יֱ	כֱ ד	לֱ	מֱ ם

ne	ſe	he	pe	fe	zze	che	re	ſſe	te
נֱ ן	סֱ	עֱ	פֱ	פֱ ף	צֱ ץ	קֱ ך	רֱ	ש	תו

Domine	labia mea	aperies	& os meum
adonaï	ſephathai	tiphtah	uphi
אֲדֹנָי	שְׂפָתַי	תִּפְתָּח	וּפִי
	annunciabit	laudem tuam	
	iaghid	tehilathecha	
	יַגִּיד	תְּהִלָּתִיךָ	

Oratio Dominica.

Pater noſter	qui es in coelis	Sanctificetur	nomen tuum
auinu	ſebaſamaiim	iithcadas	ſcimcha
אָבִינוּ	שֶׁבַּשָּׁמַיִם	יִתְקַדֵּשׁ	שִׁמְךָ

uoluntas tua	Fiat	regnum tuum	Adueniat
rezonac	ichase	malchuthah	iauo
רצונך	יעשה	מלכותך	יבא
quotidianũ	Panem noſtrũ	& in terra	ſicut in coelo
hatemidi	lahaamenu	gam baarez	chebasciamaiim
התמידי	לחמינו	גם בארץ	כבשמים
debita noſtra	& dimitte nobis	hodie	da nobis
aſmothenu	lanu umehol	haiiom	lanuten
אשמותינו	ומחול לנו	היום	תן לנו
iis qui	dimittimus	& nos	ſicut
laeſer	mohelim	enahenu	caeſer
לאשר	מוחלים	אנחנו	כאשר
inducas	nos Et ne	nobis	debent
taui	othanu ueal	lanu	aſemu
תביא	אותנו ואל	לנו	אשמו
a malo	libera nos	Sed	in tentationẽ
meraha	hacilenu	aual	lenifaion
מרעה	הצילנו	Amen. אמן אבל	לנסיון
Dominus	ſanctus	ſanctus	ſanctus
adonai	cados	cados	cados
אדני	קדוש	קדוש	קדוש
coeli	pleni ſunt	exercituum	deus
ſamaiim	maleu	zeuaoth	elhohe
שמים	מלאו	צבאות	אלהי
in excelſis	adiuues	gloria tua	& terra
bammarom	hoſahana	cheuodach	uaarez
במרום	הושענא	כבודך	וארץ

deus meus eli אֵלִי	deus meus eli אֵלִי	deus. el אֵל	laudate deum halle luia הַלְלוּיָה
Betl ehem בֵּ תְלֶחֶם	Ierusalem יְרוּשָׁלֶם	dereliquisti me hazautani עֲזבת	quare lama לָמה
Enoch חֲנוֹךְ	Adam אָדָם	rex meus iustus Malchizedech מַלְכִיצֶדֶק	Vnctus Mesiah מָשִׁיחַ
Iahacob יעקוב	Iizac יִצְחָק	Abraham אַבְרָהָם	Helia אֵלִיָּה
Magister meus rabi רַבִּי	Magister rab רַב	Mariam מִרְיָם	Mose מֹשֶׁה
Zecharia זְכַרְיָה	Ionathan יוֹנָתָן	Dauid דָּוִד Hezra עֶזְרָא	Saul שָׁאוּל Daniiel דָּנִאֵל
gentes omnes goiim cal גּוֹיִם כָּל		Dominum adonai eth אֶת־יְהוָה	Laudate hallelu הַלְלוּ
confirmata est ghanar גָּבַר Domini donai	quoniam populi chi haumim כִּי הָאֻמִּים & ueritas ueemeth וֶאֱמֶת laudate Deum halleluia הַלְלוּיָהּ	omnes cal כָּל misericordia eius hasdo חַסְדּוֹ	laudate eum sabhuhu שַׁבְּחוּהוּ super nos halenu עָלֵינוּ manet in æternũ Ieholam לְעלם

Titulus Græce Latinæ & Hebraïce in Cruce Domini.

ichudim melech nozri Iesuah

ישוע נצרי מלך יהודים

Ἰησοῦς Να ζωραῖοσ ὁ βασιλεῦς τῶν Ἰουδαίων.

Iesus Nazarenus Rex Iudæorum.



